

בהיכלו

ספר היובל

ישיבת בית מאיר

תשי"ח - תשס"ח

פרקים
בדברי ימיה של הישיבה
מיסדה ומחוללה

בהיכלו

ספר היובל
ישיבת בית מאיר
תשי"ח - תשס"ח

פרקים בדברי ימיה
של הישיבה
מיסדה ומחוללה

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2026

בהיכלו

ספר היובל

'ישיבת בית מאיר'

תשי"ח - תשס"ח

העורך:

הרב עוזיאל שרעבי שליט"א

חברי המערכת:

הרב יעקב ב. פרידמן שליט"א

הרב יוסף שק שליט"א

הרב משה זרוק שליט"א

כל הזכויות שמורות©

מסמכים ותמונות:

ארכיון הישיבה

בני המשפחה

ר' אי"ש קרליץ הי"ן

הרב יוסף רוטברג שליט"א - לייקווד

הרב יהודה דויטש שליט"א

הפקה:

Shar 0508106262

עיצוב והדפסה:

דפוס ישורון: 03/5791917

עיצוב הכריכה:

סטודיו אבן חן: 03/6161135

תוכן

ומסרה...

המערכת

שערי ההיכל

דברי פתיחה / מרן ראש הישיבה שליט"א

יסודות ההיכל

למען יזמרן כבוד / מרן ראש הישיבה זצ"ל

ושננתם לבניך / מרן ראש הישיבה זצ"ל

בהיכלו אומר כבוד

קולמוס הלב / הרב יעקב ב. פרידמן שליט"א

תבנית ההיכל

מבט אל הוי הישיבה / הרב משה זרוק שליט"א

ולבקר בהיכלו

פרקים בדברי ימיה של הישיבה - מייסדה ומחוללה / הרב יוסף שק שליט"א

היכל קדושים וטהורים

דמויות הוד בישיבה

בני היכלא

אסופת מאמרים, פרקי התבוננות / בוגרי הישיבה

היכל הברכה

ברכות

ומסרה...

"אמר רבי יוסי ברבי חנינא לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו, שנאמר כתב לך, פסל לך, מה פסולתן שלך אף כתבן שלך, משה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל, ועליו הכתוב אומר טוב עין הוא יבורך"

(נדרים לח, א)

היה תמה מרן זצללה"ה -

"הדברים תמוהים, האם היתה הוא אמינא שמשה ישאיר את הפלפולא של תורה אצלו? מה היה למשה אם היה משאיר את התורה אצלו?

אלא, האיר לנו מרן זצללה"ה -

איתא בסוף מלאכי (ג' כ"ב) "זכרו תורת משה עבדי" וכו'. רק מאחר שנהפכה התורה ל"תורת משה", שוב שייכת המשך הנתינה לעיני כל ישראל, וכו'.

וכמבואר במשנה ריש אבות (א' א') "משה קיבל תורה מסיני ומסרה" וכו', שיסודה של תורה בכלל ישראל נעשה ע"י "משה קיבל", ע"י שהכין בעצמו את עצם אפשרות הקבלה, אח"כ המשיך למוסרה, ובלא זה, לא היה שייך כלל קיום המסירה לכלל ישראל.

ובזה יתפרש לן המבואר בנדרים, שפלפולא של תורה נתנה למשה, והוא נהג אתנו בטוב עין ומסרה לישראל... שגם בזה בודאי כונת התורה שימסרנה לישראל, דהאיך שייך תורה בלי פלפולא, בלי רי"ף רמב"ם וראשונים... אלא הוא מה שפירשנו, שתורתנו הוא "תורת משה קיבל".

(עפ"י טוב דעת מועדים רנ"א, ובראשית א' עמ' כ"א)

ללמדנו - כי סוד מסירת התורה טמון בצורת קבלתה.

מסירת התורה תתכן, רק אם התורה היא מעצם מהותו של הנותן. "זכרו **תורת משה** עבדי". אם התורה **תורת משה**, תוכלו לקיים "זכרו"

שליחות משה לקבל את התורה עבור כלל ישראל, אינה שליחות פשוטה. יסודה של שליחות משה היא, שהתורה תינתן על ידי קבלה.

כאשר זו הקבלה, שייך לקיים - ומסרה...

לא נתנה תורה אלא למשה ולזרעו, משה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל. **ומסרה!**

יסוד זה, שחובתנו היא להפוך את התורה לעצם מציאותינו, נקבע במעמד הר סיני.

וא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב לחייו כערוגת הבושם, כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים

(שבת פ"ח)

לא בכדי נתנה התורה בריח. מראה עינים, ניתן לתאר גם ע"י דיבור, משמע אזנים, ניתן גם לקרא מתוך הכתב. מומחים, יוכלו לשמוע צלילים בקריאת תוים. אבל ריח, ריח צריך להרגיש!

ריח, הנשמה נהנית בו. ריח, הוא חוש רוחני. רוחניות אי אפשר לתאר או להסביר. ברוחניות צריך להיות.

כאשר האדם הופך לחפצא של תורה, הוא מתמלא בריח בשמים - "ראה ריח בני בריח שדה אשר ברכו ד'" (בראשית כז, כח).

ומה מאירים דברי מרן זצללה"ה, בבאור המדרש (בראשית רבה ס"ג)

"ויגדלו הנערים, רבי לוי אמר, משל להדס ועיצבונית שהיו גדלים זה על גב זה, וכיון שהגדילו והפריחו זה נותן **ריחו**... כך כל י"ג שנה, שניהם הולכים לבית הספר ושניהם באים מבית הספר, לאחר י"ג שנה, זה היה הולך **לבתי מדרשות**..."

היכן נתן יעקב אבינו את "ריחו", היכן ניכר ניחוח לימודו והנהגתו - בבית המדרש!

"כיון שהגדילו והפריחו זה נותן ריחו - הולך לבתי מדרשות".

(טוב דעת בראשית ב')

יש לבית המדרש **ריח** - כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים.

זהו המפתח ליצירה המיוחדת ששמה "**ישיבת בית מאיר**"

בזאת נתיחדה ישיבתינו, כי מיסדה ומחוללה מרן זצללה"ה, החדיר בנו תלמידיו, שיש צורה של נתינת התורה מתוך הקבלה, שכל כולה "ומסרה"...

בכל סברא, מריחים, הוה אומר מרגישים - את 'הרעבע רבי שמעון...', כל הרגש במוסר, בוקע מתוך לבו של - 'המשגיח רבי ירוחם...'

תורה שכולה ומסרה, עם רבותיו...

"וזו הנקודה המרכזית, שטרחנו עליה, כשזיכני השי"ת להקים את הישיבה. שהתורה ביחד עם המוסר יהוו את "החיים" של הבן תורה, שכל מי שלמד כאן יקבל את הצורה הראויה לבן תורה"

(משא מרן זצללה"ה בשנת תשנ"ו)

בהיכלו - להורות שיש "ומסרה"... שנרגיש בכל סברא, בכל הרגשה את "**הרעבע ר' זלמן...**"

בהיכלו, מקבץ מגוון הרגשים , מבחירי תלמידי הישיבה לדורותיהם, המאירים כל אחד בדרכו היחודית, כיצד ניתן להיות מקבל שכל מהותו מסרה.

בהיכלו, בכדי להמשיך את **המסרה**...

"**בהיכלו**", רואה אור עולם לרגל ציון חמישים שנות הרבצת תורה במבצר התורה, ישיבתינו - בית חיינו. אשר כל לבנה ולבנה הטבועה בתוך כתלי היכל הישיבה, מעידה עדות חתומה על מסירות נפשו של אבינו מורינו ורבינו ראש הישיבה זצלל"ה, למען הצלחת כל תלמיד ותלמיד מבני הישיבה.

בספר זה הובאו דברי ימיה של הישיבה בחמישים שנות קיומה, עם פרקים ממסכת חייו של מרן ראש הישיבה זצלל"ה, משחר נעוריו עד עת נצחו אראלים את המצוקים ויעל בסערה השמימה. כאשר תולדותיו אלו, שזורים בדברי ימי הישיבה, אשר היתה נשמת אפו כל ימיו

מקום נכבד מצאו להם, רסיסים מרגשות הלב של תלמידי הישיבה בעבר, אל שרשם - מקור חיותם, היכל הישיבה הקדושה, ולאבינו מורינו ורבינו ראש הישיבה ומיסדה זצלל"ה.

כאן המקום עמנו להודות לכל בני הישיבה תלמידי מרן ראש הישיבה זצלל"ה, ששלחו מהגיגי לבם זכרונות ומאמרים, עת חבשו את כותלי בית המדרש.

ביום חגה של הישיבה, מכאן תצא הברכה קמיה מרן ראש הישיבה שליט"א, בנו ממשיך דרכו. שיזכהו הקב"ה להמשיך ולהפיץ שמועותיו וישתו התלמידים הצמאים לדבר ד', ויזכה להגביר חילים לתורה, מתוך הרחבת הדעת, בריאות גופא ונהורא מעליא, בהעמדת תלמידים כדרך המסורה לנו מדור דור.

ראש חודש אדר ב' תשס"ח

המערכת

בהיכלו

שערי ההיכל

שערי ההיכל

דברי פתיחה מאת מרן ראש הישיבה שליט"א

"רב גידל אמר, האומר שמועה בשם אומרה ידמה בעל שמועה כאילו עומד לנגדו שנאמ' אך בצלם יתהלך איש כו', דא"ר זעירא ליתנן צריכים חששין לשמעתיה דרב ששת (אין אנו צריכים לחוש לשמועות דאמר רב ששת) דהוא גברא מפתחא, (דהוא סגי נהור ושמא לא דקדק יפה דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך) א"ל ר' זעירא לרב אסי חכים רבי לבר פתייא דאת אמרת שמעתא משמיה (האם מכיר אתה את בר פתייא שאתה אומר שמועה משמו)"

(ירושלמי שקלים סו"פ ב')

נתבאר בדברי חז"ל אלו, דקליטת דברי תורה בלבו של אדם, אינה מספקת ע"י שמיעה בלבד, אלא צריך לה בנוסף לשמיעה גם לראיה, השומע צריך לראיית בעל השמועה כדי שתיישב השמעתא בקרבו כראוי. והגדילו חז"ל דבריהם ואמרו שעל שמועה בלא ראיה א"א לסמוך.

ונראה דנתבאר בזה דצורת לימוד התורה אינו בשמיעתה בלבד, אלא בראייתה של התורה ודבריה, והצורה של ראיית דברי תורה, בתורה שבע"פ אינה אלא כאשר רואים את הרב - בעל השמועה, וזה חשיב כראיית דברי התורה עצמם, וכבר נשתבח ר' מאיר דגדר ידיעת התורה דידיה הייתה באופן של "עפעפיך יישירו נגדך", (מגילה יח, ב).

ובאמת נראה שצורה זו של קבלת תורה, כבר נקבעה ונמסרה כן במעמד הר סיני, דכתיב ביה וכל העם רואים את הקולות ופרש"י רואים את הנשמע, שאי אפשר לראות במקום

אחר, ומבואר שאי אפשר לקבלתה השלימה של תורה בשמיעה בלבד בלא שתתלווה אליה גם ראיה.

ובעומק הדברים נראה, דענין ראיה במעמד הר סיני - ראיית התורה, היא גדר ראיית הקב"ה כביכול, דקוב"ה איהו תורה (לשון הזוה"ק ח"ב ד"ס א'), ואי אפשר לזכות לתורה בלא ראיית בעל השמועה עומד כנגדו, ושלימות קבלת התורה אינה אלא ברואים את הקולות.

והנה על הכתוב משה ידבר והאלקים יעננו בקול, אמרו ז"ל (בשמו"ר פ"ה ט) הוא שמשה אומר בסוף מ' שנה כי מי כל בשר אשר שמע קול אלקים חיים מדבר מתוך האש כמוך ויחי, אתה היית שומע קולו וחי, האיך הקול יוצא אצל כל ישראל כל אחד ואחד לפי כוחו, הזקנים לפי כחן, הבחורים לפי כחן, והקטנים לפי כחן, והיונקים לפי כחן, והנשים לפי כחן. ואף משה לפי כוחו שנאמ' משה ידבר והאלקים יעננו בקול - בקול שהיה יכול לסובלו, וכן הוא אומר קול ד' בכח, בכוחו לא נאמר, אלא בכח, בכוחו של כל אחד ואחד, ע"ש היטב.

ונראה דבכי האי גוונא דקול כן הוא נמי בראיה - רואים את הקולות, כל אחד ואחד לפי כוחו - לפי כח ראייתו, כל חד לפום דרגתו. ונראה דמצב ראייתו של כל אחד ואחד תליא בכח שמיעתו, וכדרגתו בשמיעה כן דרגתו בראיה.

ואשר נראה להוסיף בזה כי מרהיטת קרא נתפרש, דלא זו בלבד דראו את הקולות עצמם, אלא אף כל הנתלווה אל הקולות, והם הלפידים וקול השופר, אף נשמעו ונראו, כי פשוט שדברים אלו לא היו כנלווים לקבלת התורה, אלא היו חלק מעצם מסירתה של תורה, וגם ראיית הלפידים ושמיעתם, ושמיעת קול השופר וראייתו, אף הם היו אצל כל אחד ואחד לפום דרגתו דיליה.

האומנם שבראייתה של תורה במסירתה לדורות, מצאנו גדר נוסף, והוא אומרם ז"ל (עירובין די"ג ב') אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לר' מאיר מאחוריה, אמנם

פסגתה של ראיה היא ראיית פני רבו (ובלשון הגמ' הוריות די"ב א' נאמר חזו לפומיה דרבייכו), אבל כל ראיה שהיא את רבו מעלה יש בה - מקבלת התורה יש בה. ויש להרגיש בזה, דפעמים ראיית אחורי הרב, לימוד יחודי יש בו, לימוד כזה אשר מלפני פניו אי אפשר ללומדו, פעמים שדווקא מאחורי הרב מתגלה הוד יפעת פני הרב, ודו"ק.

אחר שמיעתם של ישראל את ד' וראייתם אותו במעמד הר סיני, ירדו ישראל ממדרגתם, בחטא העגל, והוצרכו למצב מיוחד, ואז לקח משה את האהל ונטה לו מחוץ למחנה וקרא לו אהל מועד. והשתא כדי שיתחבר אדם שוב למדרגת ראיה ושמיעה של דברי תורה, זקוק הוא לביקוש, להיות מבקש ד', וכדכתיב שם, והיה כל מבקש ד' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה, מיני אז, אי אפשי לה לתורה אלא כאשר היא במסגרת של מקום - אהל מועד, וכאשר יש ביקוש מיוחד אל מקום זה, וכאשר הוקמה יבנה - ישיבת יבנה מחדש, ונכנסו רבותינו לכרם ביבנה, אמרו בברכות (דס"ג ב') דפתיחת ר' יהודה ראש המדברים, את דבריו, היתה, האי קרא דוהיה כל מבקש ד' יצא אל אוהל מועד, דזה עיקר יסודה של ישיבה בישראל - תן לי יבנה וחכמיה, העמדת מקום למבקשי ד', ומאותו ביקוש לד' נתעלה יהושע ראש התלמידים, למצב של לא ימוש מתוך האהל, והתנאי המרכזי בהקמת אהל מועד כזה, הוא - מחוץ למחנה, בלא שום תערובת של נטע זר מבחוץ - תורה בטהרתה.

וגם הקב"ה אומר למשה רבינו אחר חטא העגל (משפטים פכ"ג כ') הנה אנכי שלח מלאך לפניך וגו' ולהביאך אל המקום אשר הכינותי, אחר החטא אי אפשי אלא בהכנת מקום מיוחד - אהל מועד למבקשי ד', וכבר כתב רש"י שם, זהו אחד מן המקראות שאומרים שביהמ"ק של מעלה מכוון כנגד ביהמ"ק של מטה, אהל מועד למבקשי ד' אינו אלא כאשר הוקם בצורה כזאת אשר ביהמ"ק של מעלה מכוון כנגדו, ואין הכוונה שמקים המקום יודע לכוונו כנגד המקום שלמעלה (דאז היה לו לומר ביהמ"ק של מטה מכוון כנגד ביהמ"ק של מעלה), אלא הקמת המקום למטה צריכה שתהא מוקמת בדרגא מרוממת כזו ובשלמות כזו, עד אשר ביהמ"ק של מעלה יהיה מכוון כנגד אותו אהל מועד של מטה.

ספר זה - בהיכלו - המוגש לפנינו, ענינו העמדת בעל השמועה - אאמו"ר ראש הישיבה זצללה"ה. לנגד עינינו, אוסף הדברים שנקבצו בזה, תכליתם, והיו עיניך רואות את מוריך, ושם בקרא הקדים ואמר הנביא ולא יכנף עוד מוריך, היינו שלא יתכסה עוד מוריך, לשמר את ראיית הרב למען תעמוד ימים רבים, והדברים נוגעים הן - לאלו שזכו לראותו בחיים חיותו - ראיית אור פני מלך חיים, כאשר זיו פניו הבהיק באורה של תורה ובאֵשה. ולשומעים קולו קול ד' בכח - קול ד' בהדר. כאשר נחצבו הדברים מתוך לבו הטהור. ונחקקו בלבות השומעים, במחוקק במשענותם.

ובאזננו שמענו ובעינינו ראינו את הקולות - קולה של תורת אמת. ואת הלפידים - תורה בלבת אש. ואת קול השופר - להעיר ולהריע, את הישנים בתרדמת הזמן, לגלות אזנם ולפקוח עיניהם. לעשות רצון קונם וחפץ צורם. וכל זאת בחפיפת טללי חיים ורצון, אשרי עין ראתה כל אלה.

והן - לאלו שלא זכו, לאור באור החיים, ולא שמעה ותבן אזנם קול חוצב להבות אש, שיזכו אף הם לבבואה מבבואת הוד פניו, ולבת קולו בכבוד ועוז.

הן אמנם כולם כאחד זכו להסתופף "במקום" - אהל מועד, אשר הוקם למבקשי ד', והועמד "מחוץ למחנה" על יסודות תורה בטהרתה, בעמלה, בהבנתה, בישרותה, בטהרת הלב, ובישרת המדות, בחותם של החזק במוסר אל תרף נצרה כי היא חייך, אשר הונף ואשר הורם ע"י רבינו הגדול אאמו"ר זצללה"ה, בהעמדת נצח.

מטבע הדברים צורתו של ספר זה, אשר קובצו בו דברים של רבים, כל כותב בו העמיד דבריו - כפי ראייתו ושמיעתו הוא, ועל פי התבוננות לבו, כפי כוחו, אמנם כולם מסודרים בסדר אחד ומכוונים בכוונה אחת, להעמיד בעל השמועה, "ומקום" כבודה של השמועה - היא הישיבה הקדושה - לנגד עינינו, ולהעלותם על ראש שמחתנו.

ובהיכלו כולו אומר כבוד

בהיכלו

יסודות ההיכל

"למען יזמרך כבוד ולא ידום..." הינו משאו המרטיט של אדמ"ו מרן ראש הישיבה זצללה"ה, אשר השמיע באהבה, המיה, ודמע, בפני אלפי תלמידיו בישיבה לדורותיהם. בהתכנסות בוגרי הישיבה בשנת תשנ"ו, לרגל הרחבת בנין בית המדרש. במאמר זה, כלל את תמצית משנתו החינוכית בהעמדת הישיבה, ואת יסודות מסירת התורה מדור דור. ראויים דבריו אלו - שכלל בהם צוואה לדורות לאלפי תלמידיו, לשמר את דרכי חינוכם בישיבה, ולהעבירם לדורות הבאים - לעמוד בפתחו של ספר היובל.

משלימה את הפתיחה, מערכה סדורה בחיוב "ושננתם לבניך", המוטל על אב לבניו, ועל הרב לתלמידיו, שנערכה עפ"י רשימות מחיבורו "משנת טוביה" שבכת"י. במערכה זו, בה האריך חקר, לבאר ולברר את גדרי חובת הרב לתלמידיו והאב לבניו. נחשף לפנינו השורש ההלכתי, להנהגת ההוד שראינו באדמ"ו כראש ישיבה. ואכן הוא, בהנהגתו האבהית לכל אלפי תלמידיו, נאה היה לו, לעמוד ולדרוש ביסודה של הלכה זו.

למען יזמרך כבוד ולא ידום...

משא אדונינו מורינו מרן ראש הישיבה זצללה"ה בהתכנסות תלמידי הישיבה לדורותיהם

"**מזמור שיר חנוכת הבית לדוד**" (תהלים ל').

כשנתבונן בפרק זה יש בו תמיהה גדולה, וכבר עמד בזה האבן עזרא שם, שכן אין לכאורה בכל המזמור, אפי' פסוק אחד מענין חנוכת הבית, ומה שייכות שאר פסוקי הפרק לתחילתו ותכליתו - "מזמור שיר חנוכת הבית".

להבנת הענין, נתעמק בדברי המדרש בזה,

> "**נוצר תאנה יאכל פריה - אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, אלא במה שאדם יגע ונותן נפשו על הדבר אין הקב"ה מקפח שכרו. תדע לך שהרי בנה שלמה את ביהמ"ק שנאמר "ויבן שלמה את הבית ויכלהו" ובשביל שנתן דוד נפשו עליו שיבנה שנאמר** (תהלים קל"ב) "**זכור ד' לדוד את כל עונותו וגו' עד אמצא מקום לד'", לא קפח הקב"ה את שכרו, אלא כתבו על שמו שנאמר "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד", וכי דוד חנכו והרי שלמה חנכו, אלא לפי שנתן דוד נפשו עליו נקרא על שמו**". (תנחומא נשא)

למדנו מכאן, שבשכר שחפש דהע"ה מקום למשכן הבורא עולם בעוה"ז, זכה שכתבו הקב"ה על שמו, "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". הנה גילו לנו חז"ל, שהאמירה "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד" אינה מדברי דוד לשמחת חנוכת הבית, כי אם דברי השכינה המדברת מתוך גרונו, וקוראת את הבית על שמו, לפי שמסר נפשו עליו.

אכן לשנתבונן, בפרק זה גילה לנו דוד ברוח הקדש, את מטרתו ותכליתו של בית המקדש - "**למען יזמרך כבוד**", גילוי **כבוד** השי"ת בבריאה. וכמו שנאמר בישעי' (מ"ג ז') "כל הנקרא בשמי **ולכבודי** בראתיו יצרתיו אף עשיתיו".

ומהו כבוד ד' ית'? - גילוי השראת שכינתו **בהשגחה פרטית ותמידית**, בכל עת ומצב. נמצא שורשו של בית המקדש, האופן בו נבנה ביהמ"ק - הוא ההרגשה שהאדם חי בתוך שכינה.

זו ההרגשה שחדשה לנו התורה, שבכל המצבים ובכל מקום שאדם נמצא, בכל המאורעות שקורים לו, כל צרותיו והרפתקאות חייו, כל אלו מתוך גילוי שכינה.

מבט זה, גילה לנו דוד המלך, הוא יסוד בית המקדש והשראת השכינה, והוא המביא את השירה והמזמור - "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד".

ומשום כך כאן המקום לדברי דהע"ה "ארוממך ד' כי **דיליתני**", "כי רגע **באפו** חיים **ברצונו**". דוד המלך, שכל חייו היו בצער ויסורים, שאפי' חלום טוב לא חלם, ועם כל זאת אין לו לדוד בעוה"ז כי אם דבקות בהקב"ה, "**למען יזמרך כבוד**..."

גילה לנו דהע"ה מהי תכלית האדם בעוה"ז, מהי תכלית הצרות והיסורים - "ארוממך ד' כי דיליתני", "שועתי אליך ותרפאני", מתוך הכרה זו זוכה האדם ל"למען יזמרך כבוד" לגלוי השכינה, לבנין בית המקדש.

לאור יסוד זה - שתכלית האדם בעוה"ז לחיות בגילוי שכינתו ית' בכל מצב, ועי"ז מתקיים בו "שועתי אליך ותרפאני" - יבוארו ענינים אחדים שדברנו בהם רבות בישיבה.

לגאולת מצרים מהיכן זכינו?

מ"ותעל שועתם אל האלוקים", **תפילה!**

תפילה היא המביאה לכל ההצלחות בכל הענינים. והתפילה אל ד' מתוך הצער והעבודה הקשה, דוקא היא מביאה את הגאולה.

נקודה זו מתגלה לנו ביתר שאת בקריעת ים סוף, בה זכו כלל ישראל לגלוי שכינה בבחינת "יד", פי חמש מאשר ביציאת מצרים גופא. ומתוך מה הגיעו כלל ישראל לגילוי זה? דוקא ע"י שסיבב הקב"ה את הים מצד אחד, והמדבר מצד אחר, ומצרים מאחוריהם, עד שבנ"י היו במצב שכביכול בטלה כל הגאולה, וכאילו לא יצאו ממצרים.

לשם מה סובבו הדברים כך?

הן הן הדברים, אם רוצים כלל ישראל לזכות לשלמות האמונה וההשגחה - "ויאמינו בד' ובמשה עבדו" - עליהם להתפלל אל הקב"ה, דוקא מתוך ההסתר והצער הנורא, כאותה תפילה של "ותעל שועתם אל האלקים" שהביאה ליציאת מצרים, ע"י תפילה שכזו זכו גם ישראל לקריעת ים סוף.

כמדומה, שזו היתה גדלותם של ישראל - הידיעה שכל המצבים ואף הקשים ביותר, כשאין מנוס לאיזה צד, כולם בהשגחה נפלאה ושכינתו ית' חופפת עליהם - **"די' אלוקי שועתי אליך ותרפאני"!**

זהו שאמר דוד, מזמור שיר חנוכת הבית לדוד... שועתי אליך ותרפאני... ד' העלית מן שאול נפשי... שכינה מתוך הסתר זו השלמות, **זהו מקדש - השראת השכינה.**

על זה אמר דוד המלך למען יזמרך **כבוד** - גילוי שכינה!

מתוך כך זכה לשירה למען יזמרך כבוד... שירה בכל המצבים... ולא ידום!

❋

ובענין זה, זכורני מימי צעירותי איזה דרשה שאמר אבי מורי זצוק"ל, וכה אמר בדרשתו, חז"ל אומרים בברכות, שלמעלה ממטתו של דוד היה תלוי כינורו של דוד, כינור הוא שירה - היא השירה המביאה לידי השראת השכינה, ומתי החל הכינור לשיר?... כשהגיעה רוח צפונית - מצפון תפתח הרעה - דוקא אז שועתי אליך ותרפאני, ד' העלית מן שאול נפשי, מתוך הצרות הגדולות בוקעת שירתו של דוד המלך, כי הוא חי בדבקות בשכינה, ומתוך חיי דבקות בכל מצב שהוא מתפרצת השירה הזאת... למען יזמרך כבוד ולא ידום!

מהי שירה?

בברייתא דפרק שירה מבואר, כל השירות הנאמרות בבריאה ע"י כל הברואים, מן הנמלה הקטנה, עד ימים ונהרות, כולם שרים לכבוד ד'. וביאר בזה הגר"י עמדין זצ"ל, היש לשמים פה לשיר?! היש לנמלה פה לשיר?!

אלא - אנחנו צריכים לשיר,

האדם צריך לשיר, לא רק את שירת חייו שלו, שירתו צריכה לכלול את כל "השירה" שיש בבריאה, את שירתם של כל הברואים.

אכן, מנין לאדם כוחות בכדי לשיר שירה שכזו?

על זאת אנו אומרים, אילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רינה כהמון גליו... אין אנחנו מספיקים להודות... על כן אברים **שפלגת** בנו ורוח ונשמה **שנפחת** באפינו... הן הם יודו...

אנו עצמנו אין בכוחנו להודות, מה שאנו מודים הוא מכח השפעת ד' המיוחדת בנו, רוח ונשמה **שנפחת** באפנו.

תלמידים יקרים!

האופן שצריך ללמוד בישיבה הוא, מתוך שירה...

"למען יזמרך כבוד"...

זו תכלית הבריאה. והשירה הזו, היא היא שירה - שירת כל הבריאה כולה.

כיצד זוכים לכוחות אלו, שנתגלו לנו ב"מזמור שיר חנוכת הבית לדוד" וב"למען יזמרך כבוד". מהו הכח המאפשר, לשיר את שירת הבריאה בכל המצבים? רק בדרך אחת ניתן להשיג זאת - חיים של עמל התורה ויראת שמים!

❋

זו הנקודה המרכזית שטרחנו עליה, כשזיכני השי"ת להקים את הישיבה. שהתורה ביחד עם המוסר יהוו את "החיים" של הבן תורה. שכל מי שלמד כאן יקבל את הצורה הראויה לבן תורה, וכפי שבארנו מהי צורתו - שיהיו כל חייו שירה, למען יזמרך כבוד!

ברוך השם, זכיתי אני הקטן, להרביץ תורה כבר בהיותי אברך צעיר, כשהראש ישיבה [דמיר] לקח אותי לישיבה שלמדתי בה, ולימדתי שם יותר משבע שנים. וב"ה, כשאני מסתכל על החינוך שחינכתי שאין נידח מתוך אלפי תלמידים, שבכולם ניכר יסוד זה של הבן תורה.

בן תורה הוא יצירה מיוחדת וכפי שהיה הגאון ר' ברוך בער רגיל לומר "דער היליגער בן תורה" וחז"ל מספרים על יהושפט המלך, כשהיה נוסע במרכבתו והיה רואה בן תורה, היה יורד מן המרכבה ונושקו. נתבונן, האם היו חסרים בני תורה בירושלים עיר הקודש? אולם יהושפט המלך בעינו החודרת, ידע להבחין מיהו בן תורה. שכן בן תורה הוא מי שחי בתוך שכינה ממש, מי שחי בתורה, וכל תוספת תורה שנכנסת בו מתחדש בו ה"למען יזמרך כבוד..."

תלמידים יקרים, באתם לשמוח עמנו ביחד, בשמחת הרחבת התורה, וברוך ד' עוד היד נטויה. אבל, איננו רוצים לעשות את הישיבה למאות, מפני שאין לנו את הכחות לכך, רק המעט והוא חלקנו, שכל תלמיד ותלמיד יהיה אצלנו בגדר **יחיד**. וכמו שביאר המשגיח ר' ירוחם זצ"ל שבמנין כלל ישראל נמנו בתוך הכלל, כל אחד ואחד באופן פרטי, כל אחד **כבן יחיד**. בוודאי כולכם יודעים כיצד הנהלת הישיבה מתיחסת לכל אחד בפרטות בין בתורה, בין ביראת שמים ומוסר ובין בגשמיות, כל אחד הוא חלק ממש מהרמ"ח איברים ושס"ה גידים.

אחים יקרים!

מבקש אני מכולכם שכל אחד יאסוף בעצמו, לחדש ולרענן את מה שקבלתם בישיבה. אני מתבונן בכם ורואה, כולכם חרוטים בזכרוני, כל אחד נמצא בליבי ובנפשי, כל אחד קבל בישיבה, כל אחד זכה לאיזה דרגה, שמרו על זה! כל אחד יראה לעשות לו קשרים שלא ישכחו מליבו, ולהוציא לפועל את הדברים - למען יזמרך כבוד ולא ידום ד' אלוקי לעולם אודך!

משנת טוביה

*

ושננתם לבניך - שהתלמידים קרויין בנים

בגדרי חיוב האב ללמד את בנו, וחיוב כל חכם מישראל ללמד תלמידים

לשון הרמב"ם פרק א' מהלכות תלמוד תורה -

הלכה א' - נשים ועבדים וקטנים פטורים מתלמוד תורה, **אבל קטן אביו חייב ללמדו תורה שנאמר ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם**, ואין האשה חייבת ללמד את בנה שכל החייב ללמוד חייב ללמד:

הלכה ב' - כשם שחייב אדם ללמד את בנו כך הוא חייב ללמד את בן בנו, שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך, ולא בנו ובן בנו בלבד, **אלא מצוה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אע"פ שאינן בניו, שנאמר ושננתם לבניך מפי השמועה למדו בניך אלו תלמידיך, שהתלמידים קרויין בנים, שנאמר ויצאו בני הנביאים**, אם כן למה נצטוה על בנו ועל בן בנו, להקדים בנו לבן בנו, ובן בנו לבן חבירו:

הלכה ג' - וחייב לשכור מלמד לבנו ללמדו, ואינו חייב ללמד בן חבירו אלא בחנם. מי שלא למדו אביו חייב ללמד את עצמו כשיכיר, שנאמר ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם, וכן אתה מוצא בכל מקום שהתלמוד קודם למעשה, מפני שהתלמוד מביא לידי מעשה ואין המעשה מביא לידי תלמוד:

הלכה ד' - היה הוא רוצה ללמוד תורה ויש לו בן ללמוד תורה הוא קודם לבנו, ואם היה בנו נבון ומשכיל להבין מה שילמוד יותר ממנו בנו קודם, ואע"פ שבנו קודם לא יבטל הוא, שכשם שמצוה עליו ללמד את בנו כך הוא מצווה ללמד עצמו:

ויש לעיין טובא בדברי הרמב"ם, כפי שיתבאר לפנינו ברצות ד'.

- א -

גדר חיוב האב ללמד את בנו

יש לעיין בחיוב האב ללמד את בנו ואת בן בנו תורה, האם הוא מאותו יסוד חיוב שמצוה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את תלמידיו אע"פ שאינן בניו. או שהם שני גדרי חיוב נפרדים, וכאשר יתבאר.

והנה מדברי הרמב"ם לכאורה י"ל שהוא חיוב אחד, שהרי הרמב"ם הביא מתחילה דין האב ללמד בנו ואח"כ הביא דין החכם ללמד תלמידים, ואחר כן הקשה "א"כ למה נצטוה על בנו וכו'", ומדהקשה מחיוב החכם לחיוב האב משמע שיסוד חיובם הוא אחד.

אמנם כשנעיין, לכאורה נראה דאין גדר חיובם שוה. דהנה במצוות הבן שהאב מחוייב בהם מצאנו ב' אופנים, דלגבי מילת בנו מבואר בריב"ש בתשובותיו בסי' קל"א שהוא מצוה דנפשי' שמוטל על האב למול את בנו, וחיוב זה חלוק מחיוב פדיון הבן שעל האב, שעיקר מצות פדיון היא מצות בנו, אלא שהתורה חייבה את האב לעשות את חובת בנו. עיין ברכת שמואל קידושין סי' י"ח.

ונראה דבחיובא דאב ללמד את בנו, יש לומר שהוא כמו חיובא דאב במילת בנו. דבמצוה דלימוד תורה לבנו, לכאורה לא שייך לומר שהתורה חייבתו לעשות את חובת בנו. דהרי חיוב האב הוא רק ללמד את בניו ובני בניו הקטנים, והם הרי לכאורה בכלל אינם שיכים

בחיובא דלימוד תורה, ולא שייך לומר שהאב מחוייב לקיים את חובת בניו כאשר הם בעצמם אינם חייבים, [ובאמת שיש כמה דקדוקים בזה בדין פדיון הבן שכתב הריב"ש, ועמדנו בזה במקו"א].

גדר חיוב הרב ללמד את תלמידו

מה שאין כן בגדר המצוה והחיוב שעל כל חכם וחכם מישראל, ללמד את כל התלמידים אע"פ שאינן בניו. לכאורה יסוד מצוה זאת הוא החיוב ללמד את התלמידים לעשותם לתלמידי חכמים וליודעי תורה. ואשר על כן י"ל שחיוב זה לא מוגבל רק ללמד קטנים אלא אף בגדולים. ואפשר שאדרבא עיקר החיובא הוא בגדולים, שהתחייבו כבר בלימוד תורה. ובמצות לימוד תורה, יש הרי גם מצוה וחיובא לדעת את התורה, וזה שייך רק כשלומדים מפי חכמים. ואשר על כן זהו גם הטעם שנתחייבו החכמים ללמד את התלמידים, בכדי לאפשר לתלמידים לקיים את חיוב ת"ת של עצמם. [וכן מדויק מלשון הרמב"ם שנקט בחיוב החכם לשון "התלמידים", שמשמעו אלו הבאים ללמוד כדי לקיים את חיובם העצמי, ולא כתב בסתמא דחייבים ללמד לכל אדם].

ולמדתם אותם - ולמדתם אתם

ומדויק לפי"ז דברי הגמרא בב"ב כ"א. שמבואר שם, שבתחילה - היינו לפני תקנת יהושע בן גמלא - מי שיש לו אב מלמדו תורה, מי שאין לו אב לא הי' למד תורה. מאי דרוש ולמדתם אותם ולמדתם אתם. ובשטמ"ק "לא בא למימר אל תיקרי אותם אלא אתם, אלא פשטא דקרא קדריש ולמדתם אותם אאב קאי, לשון הרא"ש ז"ל בתוספתיו, עכ"ל. וצ"ע בדברי תוס' הרא"ש, דאם הלימוד הוא מפשטיה דקרא, למה הוצרכו לומר דדרוש "ולמדתם אתם", והרי מפשטיה דקרא בלא"ה משמע דאיירי באב שהרי כתוב "ולמדתם אותם את בניכם", וא"כ מאי אשמועינן כלל בהאי דרשה ד"ולמדתם אתם".

והנראה דבודאי לעולם קרא דולמדתם וכו', איירי באב, אלא דהא ddרשינן "אתם" בא ללמדנו דיסוד החיוב דקרא קאי אאב, לומר שזהו חיוב דגופיה ללמד את הבנים. אבל אי קרינן "אותם" ולא "אתם", היה משמע שהלימוד הוא חיובא דבן, אלא שעל האב לקיים את חיובם של הבנים, דאחרי שהם עוד קטנים, חל חיובם עליו, ועליו מוטל ללמד אותם ולקיים את חיובם הם. מה שאין כן כשקרינן אתם בלי וא"ו, ודאי מתפרש לן שחיוב הלימוד דבנים הוא חיובא דאב גרידא. ואשר על כן באמת מי שלא הי' לו אב לא הי' למד תורה, שהרי עליו עצמו אין עדיין חיוב. ולשם זה באה התקנה שהושיבו מלמדי תינוקות בירושלים. והא שעמידו בירושלים דוקא, משום שסמכו בזה אקרא כי מציון תצא תורה.

טעם שהוצרכו לתקנת מלמדי תינוקות, אף דכל חכם חייב ללמד תלמידים

אבן לכאורה צ"ב למה היו צריכים לבא בזה לתקנה מיוחדת, ומשום שסמכו אקרא דכי מציון תצא תורה, והרי בלאו הכי יש חיוב על כל חכם וחכם ללמד תלמידים תורה, וילפינן זה מקרא דושננתם לבניך שהם התלמידים שקרוין בנים.

אמנם אי נימא כמוש"כ שהאי חיובא דושננתם הוא רק על תלמידים גדולים, והשתא הרי הגמרא איירי בקטנים, שהרי מהדרשה "ולמדתם אתם" ילפינן דהוא חיוב המוטל רק על האב. וא"כ א"א ללמוד מחיוב דאב לחיוב דכל חכם שחיובו ללמד את הגדולים. וע"כ הוצרכו לבא בזה לתקנה מיוחדת, וכאשר למדו מקרא ד"כי מציון תצא תורה".

גדר תקנת מלמדים בכל פלך

וע"ז שואלת הגמרא דעדיין אין בהאי תקנה תיקון גמור, דאחרי שהכינו מקום ללמדם רק בירושלים א"כ שוב רק מי שהי' לו אב טרח והביאו, אבל ילד שאין לו אב שאין לו מי שיביא אותו, שוב נשאר בלי לימוד תורה. וזה הכריחם להרחיב את התקנה שהוסיפו והקימו בכל פלך ופלך מקומות לתורה בכדי שכולם יוכלו לבא לשם ולעסוק בתורה.

אלא דלכאורה זה צ"ע, דבתקנה זו מבואר שלא הביאו את הקטנים ללמוד שם, אלא הכניסו אותם כבני ט"ז ובני י"ז, כמבואר שם. ולכאורה הרי השתא איירי שבאו לתקן ת"ת לאותם אלו שהאב מחויב ללמדם ואין להם אב, וזה הרי רק בקטנים.

ואולי יש לומר שבאמת האי תקנה לא באה לתקן עבור אלו הקטנים שאין להם אב, אלא כוונתם היתה לתקן לאלו שלא למדו בקטנותם משום שלא היו להם אב, להם התקינו והכניסו אותם בגילאי ט"ז וי"ז. וזה באמת משום החיוב המוטל על כל חכם וחכם ללמד לתלמידים תורה. ולפי"ז האי תקנה אינה כאותו גדר תקנה הראשונה שהיתה רק לקטנים. שתקנת הקטנים לא תקנו רק בירושלים, משום שסמכו אקרא דכי מציון תצא תורה ולא מחיובא דושננתם, [וכן התקנה האחרונה דר' יהושע בן גמלא בכל עיר ועיר היתה להעמיד מלמדי תינוקות, אבל התקנה של כל פלך היא ענין בפני עצמו], ועדיין צ"ע.

- ב -

חילוק נוסף בין מצות האב ללמד את בנו, למצות החכם ללמד תלמידים, והטעם דרק האב מחוייב לשכור לבנו מלמד

ונראה עוד בזה, דהנה יש לדייק בדברי הר"מ, דבחיובא דאב כתב הר"מ בלשון "חוב", וז"ל - "אבל קטן אביו חייב ללמדו תורה", וכן כתב בהל' ב' "כשם שחייב אדם ללמד את בנו כך הוא חייב ללמד את בן בנו וכו'". ואילו לגבי הא דעל כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אע"פ שאינן בניו, לא כתב הר"מ לשון חיוב אלא רק בלשון "מצוה", "מצוה על כל חכם וחכם וכו'". וברור שהר"מ בלשונו הזהב בא לגלות לנו שאין חיובו של כל חכם וחכם כחיובו של אב. שחיוב החכם הוא רק בגדר "מצוה", משא"כ האב בחינתו אינה רק בגדר מצוה, אלא גדרו שהוא "חייב" ללמדם.

ומצאתי בבאור הגר"א בשו"ע יור"ד סימן רמ"ה ס"ק ז, שמתבאר מדבריו ההבדל בין גונא שהוא רק בגדר מצוה, להיכא שהוא בגדר חיוב, ודבריו יהיו לנו לעינים בהאי סוגיא. וז"ל השו"ע שם בסעי' ד', "חייב להשכיר מלמד לבנו ללמדו, אבל לבן בנו אינו חייב להשכיר", וזהו מדברי הר"מ. וכתב שם הגר"א בס"ק ז, וז"ל "דמש"ש כ"ט א' במילה והיכא דלא מהלי' אבוה מחייבא בי"ד וכו', לא אמרו כן אצל ללמדו דהא הכל מצווין כנ"ל. אלא בשכר קא מיירי, וז"ש שם ל' א' למדו מקרא כו' דמשנה אין מלמדין בשכר, כמ"ש בנדרים ל"ז א', וערמב"ם וש"ע ס"ו". עכ"ל.

ונבאר את דבריו, דהנה במ"ש "דמש"ש כ"ט א' במילה והיכא דלא מהלי' אבוה מחייבא בי"ד וכו', לא אמרו כן אצל ללמדו דהא הכל מצווין כנ"ל", באורו, דקשה לו למה לא הוזכר בהא דחוב האב ללמד בנו שאם לא מלמדו אבוה מיחיבי' בי"ד וכל חכם חכם ללמדו. וכמו שהוזכר זה לעיל שם בקידושין דף כ"ט ע"א לגבי חיובא דמילה, ומתרץ הגר"א - "אלא בשכר קא מיירי". היינו שהמדובר כאן הוא לענין החוב ללמדו בשכר, וזה פשוט שאף שיש חיוב על כל חכם וחכם ללמד את התלמידים, אבל בשכר אינו חייב. כמבואר בהאי הלכה גופא.

באור סוגיית הגמ' בקדושין "עד היכן חייב אדם ללמד את בנו", עפ"י הגר"א

והנה מקור הדין שחייב אדם לשכור מלמד לבנו הוא בגמ' קידושין ל' ע"א, והוא מתבאר מהמשך דברי הגר"א הנ"ל - "וזה שכתב שם ל' א' למדו מקרא וכו' דמשנה אין מלמדין בשכר, כמ"ש בנדרים לז, א. ועיין רמב"ם ושו"ע ס"ו," עכ"ל הגר"א. והנה הגר"א רמז לנו בדבריו הקצרים פירוש סוגית הגמרא שם בדף ל. שמבואר שם "עד היכן חייב אדם ללמד את בנו תורה" אמר רב יהודה אמר שמואל, כגון זבולון בן דן שלימדו אבי אבא מקרא ומשנה ותלמוד הלכות ואגדות, מיתיבי למדו מקרא אין מלמדו משנה ואמר רבא מקרא זו תורה. ומתרצת הגמרא, כזבולון בן דן ולא כזבולון בן דן, כזבולון בן דן שלמדו אבי אבא, ולא כזבולון בן דן דאילו התם מקרא משנה ותלמוד הלכות ואגדות, ואילו הכא מקרא לבד. ווהנה גילה לן הגר"א שהמדובר בהא ד"עד היכן אדם חייב", הוא לענין ללמד בשכר ולא לענין חיובו ללמדם בעצמו, אלא דאף אב שאינו יכול ללמדו בעצמו חייב ללמדם בשכר, וזה כלול בכונת "עד היכן חייב".

ולפי"ז רב יהודה אמר שמואל שאמר על זה שחיובו הוא כזבולון בן דן שלימדו כל התורה כולה, א"כ לפי דבריו יוצא דאב חייב ללמד את בנו בשכר לא רק מקרא אלא את כל התורה כולה, כהא דאבי אביו של זבולון בן דן

שלימדו כל התורה כולה. ואשר על כן שפיר שאלה הגמרא מהברייתא שמבואר שהחיוב הוא רק במקרא, ופירש רבא שזו תורה. [ועיין ברש"י שזהו רק לתורה ממש ואף לא נביאים וכתובים, והר"מ והטור חולקין עליו, דבתורה נכלל גם נביאים וכתובים] הרי דבשכר אין לחייבו יותר ממקרא.

והנה לשון הגמ' מדוקדק, שנקטו הלשון "עד היכן **חייב** אדם ללמד את בנו, ונתבאר דזה קאי על לימוד בשכר, וא"כ מבואר דהאב שיש עליו "**חיוב**" ללמד את בנו, כיון דחייב לקיים את חיובו חייב אף לשכור לו מלמד. אבל בי"ד וכל חכם שיסוד חיובו הוא רק בגדר "**מצוה**", ע"כ אין מוטל עליהם לשכור לו מלמד. ורק אב שהוא מחוייב בחיוב דגופיה, ממילא מחמת החיוב כלול בזה גם החיוב ללמדו בשכר, והבן, [ויבואר עוד להלן].

חכם אינו יכול לקיים את מצות לימוד התלמידים ע"י שישכור מלמד

ונראה דאדרבא בחיוב לימוד דחכם לא שייך כלל שישלם החכם שכר לאחר שילמד את התלמידים, דיסוד החיוב של החכם ללמד הוא משום חכמתו שקנה, שהחכמה הזו שקנה היא שגורמת שיהא חייב ללמד אחרים את חכמתו זו, כדי שתרבה החכמה בישראל. [וכפי שמובא כבר מהכתוב "מונע בר יקבוהו לאום, הרי שחכם המונע תורתו ראוי לקללה]. ולפי זה שהחכמה שלו היא המחייבתו ללמד א"כ רק כאשר ילמד החכם עצמו עם התלמידים יקיים את חובתו זו. וא"כ ודאי שאין יכול לצאת ידי חיוב זה בזה שישתדל שאחרים ילמדו עם התלמידים, אע"פ שודאי יקבל שכר על זה שהשתדל להרבות תורה בישראל, אבל מ"מ חיובו הוא ללמד בעצמו.

מה שאין כן חיוב האב ללמד את בנו אינו רק להעביר לבן את חכמתו, אלא עיקרו לדאוג שבנו ילמד תורה, ועליו להשתדל בזה אף ע"י שישכור לו מלמד. ועל כן אף אם האב חכם, ובכל זאת לא ילמד את בנו בעצמו אלא ישכור לו מלמד בודאי שיצא בזה ידי חובה.

❋

- ג -

בקושיית הלח"מ במש"כ הרמב"ם "א"כ למה נצטוה על בנו"

רמב"ם פ"א הל' ב', "א"כ למה נצטוה על בנו ועל בן בנו, להקדים בנו לבן בנו ובן בנו לבן חברו". ובהל' ג' "וחייב לשכור מלמד לבנו ללמדו, ואינו חייב ללמד בן חברו אלא בחנם". ותמה הלח"מ (שם ה"ג) דאי הא דחייב לשכור מלמד לבנו הוא מדאוריתא כפי שמשמע מדברי המהר"ם המובאים בהגהות מימוניות, א"כ תמוה מהי שאלת הר"מ "א"כ למה נצטוה על בנו". הרי מהא שנצטוה במיוחד בבנו נתחדש דחייב גם לשכור לבנו מלמד ללמדו, משא"כ אם חיובו רק מכח מה שעל כל חכם וחכם ללמדם תורה, מכח זה לא מחייבין אותו ללמדם בשכר. ע"ש בלח"מ.

ועיין באור שמח וכן משמע מדברי הטור שהמסומן בדפוס לפנינו "הלכה ג'" לפני "וחייב לשכור" הוא ט"ס, ומקום הסימן הוא לפני "מי שלא למדו אביו וכו'". ולפי"ז דברים אלו הם המשך למש"כ לעיל לבאר מהו הנ"מ בין חיוב האב ללמד את בנו, לחיוב שעל כל חכם וחכם וכו', ובא ללמדנו שחוץ מזה שבנו קודם, יש עוד נ"מ לענין דינא דשכר, ע"ש. אלא דאכתי צ"ב מ"ט לא הקדים הרמב"ם לומר נפ"מ זו דחיוב ללמד בשכר, שלכאורה היא נפ"מ דאורייתא בעצם חיוב הלימוד.

והנה לפי מה שנתבאר דחוב ת"ת דאב לבנו הוא חיוב דגופו של האב, משא"כ חכם חיובו ללמד את התלמידים את חיוב התורה שלהם. יתבארו דברי הר"מ היטב, והיינו דעיקר מה שבא הר"מ להשמיענו הוא כהיסוד הנ"ל, דשאני חיוב האב שהוא חוב המוטל עליו גופו, מחיוב החכם. והיינו דמשום שזהו גדר חיובו של האב, נובע הדין שכתב הרמב"ם שעליו להקדים ללמד את בנו כיון שחיוב הלימוד לבנו הוא מחיובו עצמו, משא"כ חיובו ללמד אחר שאין זה חוב מצוה שלו, אלא שמצוה ללמד את בן חבירו כדי שבן חבירו יקיים את מצוות ת"ת שלו, וא"כ בודאי שהחיוב העצמי שלו קודם.

וא"כ נמצא שעיקר הנפ"מ בין חיוב אב לחיוב חכם הוא מה שכותב הר"מ לענין להקדים

את בנו לאחר. משום דחיוב האב ללמד את בנו, אף בגונא שהאב חכם מופלג, אינו מכח שהוא חכם, אלא מכח חיובא דאב, וחיוב זה הוא חיוב עצמי של האב. ולא כחיוב שחייבה התורה וציותה לכל חכם וחכם להעמיד תלמידים בכדי להרבות תורה בישראל, דלפי"ז יסוד החיוב הוא מחיוב לימוד התורה של התלמידים, שעלינו לסייעם ולעזור להם בחיובם הם. משא"כ חיוב הלימוד של אב שהוא חיובא דגופא דידי'.

ועל זה מוסיף הר"מ דכיון שהוא חיוב דגופיה שוב מחייבין אותו ללמד את בנו גם בשכר. שכן הוא בדין דכל חיובא דגופא שחייב גם להוציא ממון כדי לקיים את חיובו. משא"כ החיוב שעל כל חכם וחכם, מאחר דלא הוי חיוב דגופא, לא שייך לומר בזה חיובא בשכר.

וא"כ מתישב לן היטב מהלך דברי הר"מ, שבתחילה כתב את הדין של להקדים את בנו, שבזה שמעינן את עיקר היסוד של חיובא דאבא שהוא חיוב הגוף שלו, ושוב יוצא מטעם זה, דמחוייב האב ללמדו גם בשכר. אבל כל זה הוא מכח היסוד שהוא חיובא דגופא שלו. וממילא זה גם הטעם לחיוב ללמד בנו בשכר.

וע"כ הר"מ לא הי' יכול להקדים ולכתוב שהנ"מ בין חיוב דאב לחיוב דחכם הוא לענין ללמד בשכר, משום שזה לא עיקרא דטעמא, דעיקרא דטעמא שגדר חיוב החכם הוא גדר אחר מחיוב דגופא של אב, וזה באמת מה שכבר ביאר מתחילה שע"כ עליו להקדים את בנו.

- ד -

עוד בישוב קושיית הלח"מ, ובחיוב אב ללמד את בנו משנה ותלמוד

אמנם נראה עוד לבאר את דברי הרמב"ם מקושיית הלח"מ, אף אי נימא דחיוב ת"ת דאב ודחכם שניהם מגדר אחד, וכאשר יש להוכיח מעצם שאלת הרמב"ם הנ"ל וכאשר הבאנו בריש דברינו. דהנה לפי המבואר במסקנת הגמ' בהא דזבולון בן דן שהבאנו לעיל, הרי שחיוב האב ללמד את בנו הוא רק במקרא, ולרש"י היינו רק תורה שבכתב ממש. ולכא' דבר זה צ"ע, דהרי בכמה מקומות לכאורה משמע שמחוייב ללמדו את כל התורה כולה, אם יספיק ללמדו. והדברים מוכרחים מהא שמבואר שם בסוגיא דאם בנו יותר זריז וממולח ותלמודו מתקיים בידו בנו קודם, ע"ש בעובדא ששלחו קמי אביי. ולכאורה ענין זה דזריז וממולח בפשוטו איירי בלימוד התלמוד, וא"כ באמת הברייתא שמבואר בה שחיוב האב הוא רק ללמדו מקרא, תמוהה מאד.

אמנם כבר האיר לן הגר"א, דהא דאמרו "עד היכן חיובו" הכונה לענין שחייב לשכור לו מלמד, וזה באמת דוקא רק למקרא, שהרי בלימוד התלמוד לא שייך שכר, שהרי אסור ללמד תלמוד בשכר. אבל בעצם חיוב הלימוד שחייב האב ללמד את בנו בעצמו, בודאי שחייב ללמדו כל התורה, אלא שאין זה נדון הברייתא, דהברייתא איירי לענין חובתו ללמד בשכר וכנ"ל. ולפי"ז מדוייק גם מה שהגמרא מתרצת את דברי ר"י אמר שמואל, שהביאו מהא דזבולון בן דן שלמדו כל התורה כולה, שזה כזבולון בן דן ולא כזבולון בן דן. והיינו דודאי אבי אביו של זבולון בן דן שלמדו בעצמו, ודאי למדו את כל התורה, וזה אף חיובו ממש. ורק במה שנוגע ל"עד היכן חיובו" שהוא בשכר, שם הכונה רק למקרא.

וכן משמעות לשון הר"מ בהל' א' שכתב שם, דחיובא דאב מולמדתם אותם את בניכם לדבר בם, ולא פירש לן שהכונה רק למקרא. וכן משמע לכאורה מדברי הר"מ שמדמה ומקשה מחוב האב לחוב החכם, שהחיוב של האב ללמד לבנו הוא אותו החיוב שעל כל חכם וחכם ללמד את התלמידים, ולכאורה הא דעל חכם ללמד את התלמידים ודאי הכונה לתלמוד. והדברים גם מוכרחים דאי נימא שחיוב האב על בנו רק ללמדו מקרא א"כ הרי פשוט החילוק בין חיובא דאב לחיובא דכל חכם וחכם, ואדרבא הא דאב בא להגביל רק על מקרא, ובכגון שהוא לא חכם שבכ"ז מחוייב ללמדו מקרא. ומאי מקשה הרמב"ם "א"כ למה נצטוה", אלא ודאי מוכח

טעם הרמב"ם, שלא כתב דעיקר החילוק בין אב לחכם, לענין לשכור מלמד

וכיון שנתבאר דחיוב האב ללמד בנו את כל התורה. שפיר שואל הר"מ א"כ הרי זה ממש כחיוב דחכם ולמה נצטוה במיוחד על בנו,

ולא יכול להשיב על זה הר״מ שהנ״מ לשכר, דהרי גם אביו לא מחייב ללמד את בנו בשכר כל התורה חוץ ממקרא. ואדרבא לפי מה שכתבנו כל הנידון ששואל הר״מ ״א״כ על מה נצטוה על בנו״ הוא על אותם החיובים שישנם גם לגבי כל חכם וחכם, וכפי שכתבנו שעיקר חיובו של החכם הוא ללמדם את כל התורה. [ואף שכלול בזה גם מקרא אבל זהו רק מכללא דהאי חיובא של כל התורה]. וע״ז תירץ הר״מ שזה בא להקדים בנו לבן בנו, ובן בנו לבן חברו, ועיין היטב.

ושננתם לבניך - אלו התלמידים

והדברים מוטעמים היטב בהאי קרא שילפינן ממנו לחיוב החכם ללמד תלמידים, והוא ״ושננתם לבניך״ שלמדו בו מפי השמועה ״אלו התלמידים, שהתלמידים קרויים בנים״. הרי שהתורה עצמה הדגישה שחיוב החכם ללמד הוא מעין חיוב האב. ובלא שום ספק ההדגשה שהדגישה התורה וקראה לתלמידים בנים, באה ללמדנו ולהשמיענו יסוד זה.

ולפי״ז יתפרשו לנו היטב דברי הרמב״ם הנ״ל, שהרי בהלכות אלו דן הרמב״ם באופן שהאבא גופיה הוא המלמד את בנו, שזהו עיקר חיוב האבא, שילפינן מ״ולמדתם אותם״. ובזה מחויב האב ללמד את בנו את כל התורה וכחיובא דחכם, ועל זה מביא הרמב״ם את חיובו של כל חכם וחכם, ומסיים בדרשה ד״ושננתם לבניך״ עם כל הבאור בדרשה זו ״בניך אלו התלמידים״, שיסוד חיוב זה הוא ללמדם כחיובא דאב, שהתורה גילתה שלגבי לימוד התורה תלמידים הם כבנים. וא״כ לפי״ז מבואר שחיוב האב והרב ללמד הוא אחד, וע״כ מקשה הרמב״ם דא״כ למה נצטוה במיוחד על בנו ובן בנו.

ולא היה ניחא להרמב״ם לישב, דחיובא דאב דולמדתם בא לחדש בעיקר בגוונא שהאב אינו יודע ללמד את בנו ואינו יכול לקיים מצות ולמדתם בגופו, שעליו להשתדל שילמדו בשכר. משום דס״ל להר״מ דעיקר קרא ד״ולמדתם״ קאי על אב שמלמד בעצמו, ואז הוא חייב ללמד את כל התורה. וע״כ כתב הרמב״ם שעיקר החידוש בחיוב האב הוא להקדים את בנו.

ולפי״ז אין החיוב להקדים את בנו, משום שחיוב האב הוא אחר מחיוב הרב, אלא הוא רק דין קדימה בעלמא. והראיה שהוא רק דין קדימה, שהרי אמרו גם שהבן קודם לבן הבן, ואם דין הקדימה דבנו למי שאינו בנו, הוא משום שגדר חיובו הוא אחר, הלא בבן בנו לא שייך לומר כן דמחד קרא ילפינן להו.

והא דאין החכם חייב ללמד גם בשכר, אע״פ שיסוד החיוב באב ובחכם אחד. הוא משום דשורש המחייב דחכם ללמד את התלמידים הוא משום חכמתו וכמש״נ, וא״כ אם אינו מלמדו בעצמו לא שייך לחייבו לשכור מלמד. אבל האב שמחוייב ללמד את בנו אין משום חכמתו אלא משום שהטילה התורה חיוב זה על האב, וחיוב ״האב״ אינו פוקע גם כאשר אינו יודע ללמדו, וע״כ חייב ללמדו בשכר.

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה

נר זכרון לפני ד' תמיד
לאבינו רועינו אדוננו מורנו ורבינו
מרן ראש הישיבה
הגאון האדיר רבי **זלמן רוטברג** זצוקללה"ה
תופס הישיבה מיסדה, מחוללה, מעמידה

הצית אש תורה בקרבה
מימינו אש דת נטע בתוכה
הלא כה דבריו כאש שלהבתה
ומוסר כליות בלהב יראתה

הצית אש שלח את הבעירה
כל ימי חלדו שלהבתיה
שלהובוי בגו אתון נורא יקידתא
וסליק תנניה כתננא דאתונא

עמוד האש לפני המחנות
מיישר ארחות מאיר נתיבות
לילה כיום חשיכה כאורות

אשו הגדולה רבת גווני להבות
לא תכבה תוקד לעולם על מזבחות

במוכלו

אומר כבוד

"ר' הושעיא רבה פתח ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום (משלי ח' ג') אמון - פדגוג וכו', כאשר ישא האומן את היונק ומתרגמינן בירושלמי כמה דסבל פדגוגא ית ינוקא.

ד"א אמון, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנותו של הקב"ה. בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין אינו בונה אותו מדעת עצמו, אלא מדעת אומן, והאומן אינו בונה אותו מדעת עצמו אלא דיפתראות ופנקסאות יש לו...."

היה מרן זצלל"ה מדגיש, כי אומנות גדולה נדרשת, בכדי להפוך את הדפתראות לבנין. כל רישום קל בפנקס, יש לו השלכה רבת אנפין במציאות. כל נקודה בתרשים, מורה על עמוד או יסוד בבנין.

גם אומן - פדגוג, יש לו דפתראות ופנקסאות, שבהן הוא מעמיד את קומתם הרוחנית של תלמידיו. זו אכן, היתה אומנותו של מרן זצללה"ה, שבה העמיד ובנה כל תלמיד, לפי דרכו.

הרה"ג יעקב ב. פרידמן שליט"א, אוחז ביד אומן בקולמוס הלב, ומפרש לפנינו - את פשרם של הסימונים הזעירים, בדפתראות החינוך של מרן זצללה"ה. שעל פיהן, הועמדו בישיבתינו תלמידים הרבה, במשך יובל שנים.

הפרקים:

- **בלבבי משכן אבנה** / מסע בן חמש דקות מדבורה הנביאה להיכלה של מיר
- **לגעת בנשמת התורה** / מעמד השיעור כללי
- **שעות המגע עם השכל הטהור** / היחס לספיקות בעולמו של הראש ישיבה
- **טהור מטמא** / ימי משבר כסולם עליה
- **הראם עוז ידידות** / עולם הרגש בהיכלו של הראש ישיבה
- **מסילות העתקת השמועה** / לגעת בנפש
- **פנימיות** / משקפיים של תורה
- **איש בריתכם** / כריתת ברית עם תלמידיו
- **מה ידידות** / אהבת האדם
- **בעולם התוהו של הבורות...** / בורות בעיני הראש ישיבה
- **בקשרי נשואין עם נשמת הישיבה** / תורה כחמצן לנשימה
- **הישיבה כבית מקדש לתורה** / כל לבינה הטבועה בקירות האלו - היא חלק מעצמי ובשרי
- **אלול חיל כיולדה** / חדוות החרדה בהיכלו
- **ישיבה של מעלה** / בית מאיר - יחודה ויעודה
- **דרכה של תורה** / פרקי חיים

בהיכלו אומר כבוד

בדחילו

מבוא

כאשר מרן הגאון רבי זלמן סורוצקין, הספיד את אמו, אמר כך:

"כשנשברת צלחת, ישנו שבריר־רגע מצער, קצת מבוכה – ותמיד יימצא מי שיאמר בחדווה, מזל־טוב! ויפיג את המתח...

כשנשברת צלחת מסט – הצער רב יותר. משום שהיא פוגמת מערכת שלימה...

אבל כשנשברת צלחת מהפירמה של 'רוזנטל' – כבר שורר אבל של ממש.

למה?

משום שבית החרושת הווינאי היוקרתי הזה - נסגר.

את התחושה הזו ביטא כלפי מותה של אמו.

זוהי הרגשה חזקה מאד שהחיתה אותי בגשתי לכתוב את זכרונותי ותחושותי על מורי ורבי מרן הראש ישיבה הכ"מ. וזו התחושה שאני יונק גם מחשובי תלמידיו.

ראיתי וינקתי אצל גדולי ראשי הישיבות ומנהיגי הדור, הסתופפתי בצילם של ענקי המוסר והחסידות...

אבל ה'פירמה' הזו של הראש ישיבה, נסגרה.

אין עוד, לא יהיו עוד, מהפירמה של השרף הזה שהשתפל לחצרותינו.

אדם שהתגלגל מפסגות האצולה של מיר וגרודנא לעולמנו הדשן והנהנתן, והחדיר את רוחה, דקויותיה ומתיקויותיה אל משארותינו. אדם שהצליח לשמר בלבו את ליטא, תעצומותיה, ערגונותיה ואוירתה, ולהנחיל אותה לרבבות יוצקי מימיו.

אדם ששלט ללא מצרים ברבדיה העמוקים ביותר של התורה הקדושה, מוצאיה ומבואיה, ולצד זה היה מסוגל לחיות ולפרנס חיים שלמים, עשירים ועמוסי אנרגיות גועשות - מכוח החיוניות של מימרא אחת מהרבי, רבי ירוחם...

איש שהכיר מעצמו כל מה שזומם שוקק ותאב - העולם הדשן והמבולבל שמחוץ לבהירות ולנחרצות של רבי ירוחם. סולם מוצב ארצה במלא ההכרה המפוכחת של ה"ארצה" החומרי, ועולמו הפנימי – סנה בוער באש... התהלך שמונים ותשע שנים לצידו, בתוך מעיו של אוייב דמים, (גופו) על־פניו נביא זעם ותוכחה, וגם היה האדם המאושר ביותר שידע היקום.

המאמר הנוכחי נכתב בלשון עבר. משום שהתקופה ההיא מהווה עד היום עצם מעצמיו של כותב השורות. המאמר דן בעברו של כותב השורות בין כתלי המוסד המפואר הזה, 'בית מאיר', שלו ולקברניטיו הוא חב כל

פיסה מחיי הנפש שלו. אין צורך לומר, וקלא דלא פסיק, שספסלי מתרבים בבית מדרשא, והישיבה הקדושה – פורחת עלתה ניצה, בכמות באיכות ובפכיה הקטנים, ואחריתא בסייעתא דשמיא ישגא מאד.

עם זאת, מתקבעת בנפש האדם מתיקות ויופי מיוחד לארועים וצמתי דרכים בחיי העבר שלו, והחלקים החוויתיים והנשמתיים – שבישמו את הישיבה בעבר, מהווים תשתית לכל ה'יש' הנפלא המתעצם לנגד עינינו. בין השורות הציוריות של המאמר חבויות אבני־יסוד, שיצקו עד הנה את הפנימיות המפוארת המיוחדת ל'בית מאיר'.

אין חוויה עשירה מחווית עבר.

המאמר אינו נסמך על מערך תיאור מסודר, אלא מהווה גאות של רגשות וזכרונות נעורים, סביב המוסד המפואר הזה, מייסדיו, קברניטיו וחובשי ספסליו.

בלבבי משכן אבנה...

מסע בן חמש דקות מדבורה הנביאה להיכלה של מיר

יום יום, בארבע ושלושים אחר הצהריים, הייתי עולה ללמוד בביתו, מלווה בתחושה של מסע...

מדי יום הייתי נפרד לשעת חסד מופלאה, מקטנות־הדעת ופכיו־הקטנים של הקיום, על מנת להעפיל מרחק של ארבעים מדריגות, ועשרות אלפי מילין - לניחוחות של מיר בתפארתה, והגרתי בבת אחת לעולם חדש ומא של מרחבים ותפיסות...

הראש ישיבה היה חוזר תמיד על כך, שהחגים אינן ימי 'זכרון' 'ימי הולדת' לארועים שהתרחשו אי פעם... בכל חג נכנס היהודי עם רמ"ח אברי נפשו אל תוככי אוירת הקרבה האלוקית שחג משופע בה.

מיר לא היתה זכרון ערטילאי בעולמו. רבי ירוחם, רבי שמעון, לא היו שמות נערצים בלבד. ואורח החיים שעל פיו חיו ופעלו – לא היה 'זיכרון'...

בלבבו משכן בנה, לתדר כבודם של ההרגשים המיראיים, הגרודנאיים. תמיד ראיתי בו מעין 'שגריר', 'ציר נאמן לשולחיו' – שהם ההרגשים שינק מעמודי הענן שלפני עולם הישיבות.

לא היה לו לראש ישיבה חוש לסיפור. הוא כמעט לא ידע לספר על העבר. ומעשרות שנות דבקות בנפשו לא זכורות לי ידיעות מפליגות על מיר על גרודנא על ליטא בכלל.

אבל גם לא היה צריך. סיפור צריך מי שהעבר אצלו בגדר 'זכרון' שיש להחיות בעזרת ריחניות הסיפור. הראש ישיבה נשא איתו משב קסום של גרודנא לונא ומיר בכל טלטלותיו.

גם אל העבר לא השקיף בכלים טכניים. הוא לא ראה ברבי שמעון דובר למדנות התורה. רבי שמעון סימל עבורו **מגע חי עם נשמת התורה.** כשהיה מצמצם את עיניו בעונג, ואומר ה"רבי רבי שמעון אמר" – היה עובר מהדור המצועצע שאליו נחת בטעות, אל היכלו הפנימי של הכהן הגדול מגרודנא.

בכלל לביטוי 'דער רבי רבי שמעון', או 'דער ערשטער משגיח' - היה נלווה הד מפעים לבבות.

הוא הרבה להעביר את חרדת הקודש שליטא רחשה לדמותו של רבינו ירוחם ממיר. היה מתאר את דרך ההליכה של רבי ירוחם. היה מתאר את 'עמי הארץ', הנכרים הנבערים ממיר, שהיו זזים לצידי הדרכים ומפנים מקום בחרדת קודש לרבי ירוחם. הוא נשא עימו את הדרת הקודש של "כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך".

ויותר מאשר את מיר וזיכרונותיה, השריש בליבנו חושי עונג ורגש נכונים להכיל את הרגשי הדור שעבר. בנה בנו כלים כפי שהבעיר כל ימיו:

"להרגשי עולם הבא בעולם הזה".

יש גם הסבר למה המעיט להעביר סיפורים.
משום שסיפורים כרוכים ומשועבדים לפרטים טכניים צרים. והרגש העצום שרחש למקורות היניקה שלו לא הכיל, ולא היו לו כמעט כלים להכיל עובדות מעשיות.

הוא סיפר פעם למשל, על טיול שעשה עימו רבי ירוחם לרופא שיניים. זה היה תקופה קצרה לפני שעלה ארצה. הוא ידע להעביר ולהחדיר בווריידי לבנו את האוירה, את הדרת הקודש שהפגישה הזו הביאה עימה, אבל ממה שנאמר בפגישה ההיא – לא זכר דבר.

אחת מאיגרותיו משנת תרצ"א, מגיל שבע עשרה, שכתב להוריו מישיבת מיר, שופכת אור על כור היניקה שלו, ועל הדרך בה ינק, ויש בה באיגרת מה שמכנה ה'פחד יצחק', "טעם השעה שבה נאמרו":

"בעת שנתאספו פה לערך חמש מאות בחורי חמד ואברכים מקצווי תבל, מפינלנד עד ארצות הברית ומלונדון עד בודאפסט. רבנים וראשי ישיבות... כולם באו פה ולומדים בהתמדה ועוסקים בעבודת השם ושורר פה רוח יום הדין... זהו בית הישיבה המתנוסס לתפארה והמורה דרך לעם ולאורו ילכו רבים, ות"ל שזכני להיות בין כותלי המוסד הזה..."

הנה תיאור מרטיט לב המצליח להעתיק אותנו ותפיסותינו אל מיר בתפארתה. זהו תיאור משנת תרצ"ג, מימי השיא של מיר:

"...ביחוד נהדר מראה הישיבה בלילה לפנות ערב עת הבריאה כולה נאדרה ומפליאה... דומם ירדה לה החמה לפאתי מערב והסתתרה מאחורי ההרים האפלולים ושקעה, ליל נפלא צח ובהיר מלילות המראה והחזון בא בעקבותיו, ופשט את ממשלתו על העיר מיר ההסטורית בישיבתה, ליל ירח כוכבים נוצצים מופיעים על פני השמים הטהורים, המבריקים ורומזים זה לזה אל עבר פני הישיבה המבהיקה משפעת אורות, והמלאה בשעה זו צלילי חיים צעירים רעננים...

מאות תלמידים ביפי עלומיהם כשתילי תמר יושבים צפופים על גמרותיהם ולומדים בחשק ונעימות, ומתפלפלים ביניהם בהלכה, מתווכחים בחום ובהתלהבות בסוגיות החמורות שבש"ס, מקשים, מפרקים, ומתרצים... עיניהם מזהירות ופניהם קורנים מזיוה של תורה, ובעד החלונות בוקע לו אור הלבנה, ואבני בנין הישיבה מזהירים בלבנוניותם, באפלולית הליל כעין הבדולח, נגוני גמרא רכים ערבים, מסלסלים עולים ויורדים בסולם השירה, משתפכים וקולחים דרך החלונות הפתוחים החוצה, ומהוים נתיבים באויר הצלול והבהיר..."

על אחת העדויות המפעימות לעוצמת אהבת התורה שהחייתה את ליטא מתוך עוניה ומרודיה, הרבה לספר.

כשיצא, במוצאי שבת, ליל ח' בסיון, מעיירתו לונא בדרכו לארץ הקודש ליותה אותו בצאתו הקהילה כולה, עם לפידים בידם. זלמן לונער עולה לארץ הקודש להתעלות בתורה!

אחת הסגולות המפעימות של הראש ישיבה, היתה היכולת **לגעת** בליבו של הדור, דור הבמבה שבו חי. דור השטחיות, או כפי שהוא עצמו כינה בצער גדול: דור ה"לכה דודי'ניקעס", שהמנגינה, והריקוד והשאגות ובמקום להוסיף לנו ידיעות וסיפורים - הוא שינה מהשורשים הנפתלים את המנגנון הרגשי כולו. הוא השתמש בכוח של 'הבלא מפיק הבלא'. והחליף את ה'הרגשים', הצבעים והניחוחות, והפיח בנפשנו רוח חדשה.

אני נזכר היום בדפיקות ההשכמה שלו בחדרי הישיבה, למאחרי קום בבקרים. הדפיקות האלו הכילו אמנם גם מידה של צער, תוכחה, וכעס. אבל מתוך ערפילי השינה, כשהייתי שומע אותו שואג במסדרונות:

"תפי - - לה! תפי - - לה!"

השאגה הזו, שהושמעה בשעתו העלובה ביותר של 'עפר האדמה' הרובץ מתחת לפוך, העבירה והחדירה אל וורידי הדם שלנו את עלבונו של הדור הקודם; את עלבונו של שגרירה של מיר, את יליד ביתו של רבינו ירוחם הגדול, שנזקק לדפוק במטרייה על דלתות של ישיבה, כדי לעורר מאחרי קום לתפילה במניין.

והרהרתי אז, שכדאי היה לאחר מדי פעם לתפילה, כדי להתמזג עם הרגשת העלבון הנשגב הזה. סוג העלבון הזה - חיבר את ה'מבינים' מתוכנו ברמה כלשהי לממלכה המיראית בתפארתה!

מי שחי ליד הראש ישיבה, מי שדבק בו, מי שנגע בנקודת־הנפש שלו - ולא היה הכרח להיות 'בעל דרגה' ומוחין לכך - נהפך לאיש אחר.

רבי זלמן לא **הראה דברים**. הוא שינה בלב מחונכיו את **זווית הראיה!**

לצד כל זה, היו גם סיפורים חיים, שהעביר עם שפעת הצבעים והצלילים מחדר משכיתו של הכהן הגדול מגרודנא, או הימים במחיצתו של רבינו ירוחם הגדול. היו שבועות אחדים בהם זכה לישון בחדרו של רבי שמעון עצמו, ושמעו אותו ממלמל פרקי משניות שלמים בעת שנתו.

הוא סיפר ברגש עצום על תאווה נדירה שהייתה לרבי שמעון. לחזור בשקידה לעצמו, על דפי גמרא או משנה בלי להסביר, בלי להטעים, סתם כך מתוך אהבה בוערת למילים הקדושות... שההסבר לא יעכיר מגודל המראה...

לסיפור הזה הוא התחבר בפנימיות ההרגשים, משום שהסיפור הזה הוא 'פנימי' באורח יוצא דופן... רבי שמעון, השכלתן הגדול, שהיה 'פורץ לדלתות פתוחות', כפי שהתלוננו עליו בחצי־ביקורת רעיו בוולוז'ין... רבי שמעון שעליו כתב רבי שלמה הרכבי: "...הולך וחופר הולך וחודר באי־התיכלה של העמק והדקות, באי־הקץ של ההפרדה וההבדלה..."

..והתאווה שלו, לנשום דפי גמרא קדושים, בלי שום ניחוח של הגיון, לטעום, לנשום, דפים טהורים של גמרא... הסתירה הפנימית הדקה הזו עם אישיותו השכלתנית של רבי שמעון - הפעימה את רוחו, והעניקה פירוש חדש ומושגים חדשים לעוצמותיה של קדושת התורה!

אהב אהבה נדירה, לתאר את דרך הכנת השיעור של רבו.

רבי שמעון היה מכין את שיעוריו במשך שעות, ובמהלכן, כדי לשמור על רעננות ועומק הריכוז, היה רבי שמעון מעשן סיגריות בזו אחר זו. הסיגריות בימים ההם היו נטולות פילטר, וכיוון שרבי שמעון היה צולל לעומקה של סברה, היתה הסיגריה חורכת את קצות אצבעותיו בלא שירגיש...

פעם תיאר לי את המחזה הנורא, איך רבי שמעון השכלתן הגדול, צמוד באות ברית קודש לשורות הגמרא, עיניו עמומות, קצה גידיו משתרגים ומאדימים ממאמץ מחשבתי עליון, וההרגשה בחדר היתה כשל "זיהור יקרא עליה כורסתא דאשתא".

איך הזדמן לו להבחין, בזרזיף אחד של דם פורץ את מסגרות החומר של גידיו המשתרגים, ונוטף אל צלוחית אפר הסגריות...

..בתום ההכנה, כשעיניו של המורה הגדול היו ניצתות בברק של חדווה, ריחפה בחדר הלימוד הרגשה מוחשית של "ירצה דמו"...

הנה תיאור חי, בשפתו הציורית של רבי זלמן, זיכרון אישי מהימים במחיצת המורה הגדול:

"...כשרעייתו של רבי שמעון הלכה לבית עולמה, בא לעיירה לונא להבראה בת ששה שבועות, ואז ישנתי עמו, חמישים שנה לא ביטל רבי שמעון לימוד מוסר כל בוקר קודם תפילת שחרית, משום כך ביקשתי גם אני להאזין וליהנות ללימוד המוסר שלו. אך כיוון שהחדר היה קטן למד הגרש"ש בשקט שלא להעירני, כשעלה על יצועו, דובבו שפתיו פרקי משניות בעל פה, כמידי לילה בלילה. התעוררתי להאזין לקול הנעימות המופלאה...

"...בוקר אחד לא נתעוררתי משנתי, ורבי שמעון נגע בי בעדינות שאין לתארה, והעירני משנתי, מייד נזדרזתי וברגע קצר לבשתי את בגדי ועמדתי מוכן עם התפילין שלי ללוותו...

"לפני שנפרד מעימנו לשוב לגרודנא, נכנסנו אליו כמה בחורים מישיבת מיר, והוא אמר כך:

"'כיון ששהינו כאן ששה שבועות ולא הפסדנו פעם אחת תפילה בצבור, בשכר זאת אגיד לכם שטיקעל תורה..."

ואז אמר לפנינו את ה"רבי שמעון" המפורסם, שאיסור חזיר הוא איסור גברא ולא איסור חפצא..."

הנה סיפור שהראש ישיבה חווה פעם, והוא סיפר לי בעת רצון נדירה:

רבי שמעון שקאפ יושב על ערסל ביערות דרוגזניק. הוא נראה מיוגע, וחיוורון חולני על פניו. הוא מחליף מילים עם קבוצת לומדים טלו'אית. מקצה היער מגיח ובא בריצה טרופה, יהודי נמוך־קומה, עיניו בוערות באש, וספרים פתוחים תחת בית שחיו. בהלה משתררת בין התלמידים. זהו ראש לראשי המטות, רבי ברוך בר, ראש הישיבה מקמניץ.

דוחקת לו השעה. הוא מצביע על פיסקה בלשון הרמב"ם, ומבקש את עזרתו של ידידו הגדול. לפי הדוחק בקולו - גוזלת ממנו הקושיה נתחי חיים. רבי שמעון נאנח, ומתנצל על שחולשתו מכבידה על עיונו.

רבי ברוך בר - מספר תלמידו רבי יוסף לייב - נעשה חיוור כסיד ופכר ידיים בחלחלה. היה נראה שבר־כלי. קולו היה סדוק כשהקשה:

"והרמב"ם, רבי שמעון, והרמב"ם מה יהיה עליו? הרמב"ם!"

רבי שמעון מחייך בניחותא.

נו, העולם, רבי ברוך בר, יסתדר גם בלעדי"...

כמו בחזיון קסמים השתנה פתאום הכול. הנהרה הקבועה שוטפת את פניו של רבי ברוך בר, ועליצותו הקבועה משתלטת על הסביבה. "העולם יסתדר, אומר רבי שמעון... הרי כאן ברכה של רבן של ישראל...

מעבר לזה, רבי שמעון - אבי אבות ה'סדר'... אם רבי שמעון אומר 'יסתדר' - ישרור בסייעתא דשמיא הסדר!..."

היה סיפור נוסף שאהב לספר על רבו הגדול. רבי שמעון גם היה הרב בפורשטט הגרודנאי. הוא הזדמן פעם עם רבו לעגלת נוסעים ובה קבוצה מתושבי גרודנא. רבי שמעון היה שרוי בעולמו שלו, והכפריים בעולמם שלהם.

רבי שמעון היה עסוק בהוכחה, שדברי מהרי"ט אלגאזי בבכורות - זהים לדעת הרשב"א, והכפריים היו עסוקים בדיון על מטאטא.

אחד מהם רכש מטאטא ענק, שנתקע לכל פינה, ועורר צחוק ובקורת. כשהבחין רבי שמעון בהתרחשות – הפסיק את דיבוריו, ונכנס לפרטי פרטיה של סוגיית המטאטא:

"מטאטא קטן" - האיר רבי שמעון פנים לכפריים - "צובר לכלוך; ובכל משיכה ומשיכה הוא גם מותיר מטינופו הקודם... מאידך, מטאטא גדול פוצע אולי ראשי נוסעים בכרכרה, אבל לנקיון זה עוזר מאד... הרשב"א..."

עבר זמן, סיפר לי רבי זלמן, עד שהבנתי את המילה: "**הרשב"א**".

רבי שמעון הפסיק לפני סיפור המטאטא בלשון "מהרי"ט הם דברי ה..." וכשהתיישב ענין המטאטא, שב בדיוק למילה המדוייקת שבה הפסיק: "הרשב"א". לא היה זקוק לרגע-כמימרא - כדי לחזור שלם ברוחו מעיסוקי המטאטאים - למקור חיותו!

למעשה, גם מטרת המאמר הזה, מטרת הספר כולו, אינו **העברת מידע**, אלא **החדרת אוירה**... להחזיר אותנו לאוירה המשכרת של מיר בתפארתה, ורבי זלמן לונער הניצב במרכזה, לפני אראלי הדור ההוא, עומד ומשרת...

הוא היה בוער כמדורת בית המוקד – כשחזר על מעדניו הדקיקים של רבינו ירוחם. לא אשכח את השעות המתוקות האלו, כשנפשו עלתה על גדותיה בתענוגות הרוח של רבו הגדול. ואז, במעבר חד היו פניו מתקדרות... והוא היה שואג בהיכלה של 'בית מאיר' את שאגת המחאה של דור הנפילים מהיכלו של רבי ירוחם:

"און מיר?... ואנחנו?... אונזערע השגות אין הנאה? מה המושגים שלנו בהנאות? פ - - אל - - פלו!"

הוא היה חוזר על המילה 'פלאפל' בבוז נוקב כל כך, שצרב בי, ונחקק בי יותר מההארה עצמה...

מסיבות שונות היה הפלאפל תקופה כלשהי לחם חוקי. אבל כל פעם שנגסתי בבלילה המגושמת ההיא של הפלאפל החומוס והטחינה הנוזלת - צף בי הבוז הנוקב הזה, והרגשתי איך אני עצמי הופך לגוש פלאפל סמיך.

את תאונת-הפלאפל המציאו אחרי הדפסתם של ספרי מהר"ל ו"חובת הלבבות". הרהרתי פעם, תוך כדי ה'הלעטה': ה'חובת הלבבות' היה מסתמא מכנה אותו 'התענוג העב', מהר"ל היה רואה בו 'העדר, ללא צורה'...

ואילו אני אישית, להבדיל בין הטהור והטמא, הייתי נכווה תוך כדי אכילה משאגתו של רבי זלמן, והרגשתי בפועל, כאילו זולגת הטחינה על הפראק המלכותי של אדוננו רבי ירוחם ממיר.

אהב מאד לתאר בציוריות את הרגשת המעורבות והאיכפתיות המוחלטת על כל דיבור של תורה, בדור שתורה הייתה בו תחילת הכל ותכלית הכל. היום – טען תמיד בכאב – ניגשים יהודים כג'נטלמנים מהוגנים לויכוחים בהלכה. בימים ההם, כשתורה ועמלה היו בשר מבשרם דם מדמם של יגיעי כוח, בימים שקושיה כאבה, וסברא ריגשה...

תלמיד היה בגרודנא, אהב הראש ישיבה כל כך לספר... תלמיד היה בגרודנא, מהאריות בחבורה, כשהיה מנענע באצבעו בדרך הישיבתית, היה אגודלו נחבט קשה בקרקע...

...ואותו למדן, ריתחא דאורייתא היתה מסעירה אותו כשמשהו בסברא נטה מההגיון הצרוף. לצורך מצב כזה היה רגיל על לשונו ביטוי הבוז 'פויער'. (איכר ברוסית)

איכרים, מובן מאליו, לא היו ברי־סמכא בדקויות של ישיבה.

...גרודנא סיפרה ברתת, שפעם, בסערת הויכוח עם רבי שמעון, המורה הגדול, נעו אמות הסיפים ונשתנו עליו על התלמיד סדרי בראשית. עמד והטיח קבל עם ועדה, בפני עמוד הענן שלפני האסכולה הישיבתית לדורותיה:

"**פויי...** (ולא הספיק לסיים) **...ער!!**"

וכל פעם ופעם שהראש ישיבה, עד הראיה, חזר על סיפור המעשה, היתה התפעלות מחודשת שוטפת את גווילי פניו:

"פלאי פלאים!! פויער! והרבי רבי שמעון!!"

הוא אהב את הסיפור הזה אהבת נפש. הכרתי אותו לפני ולפנים. היו בסיפור הזה שתי מושאי־אהבה נאדרים שהתיזו מנשמתו ניצוצות...

פעם נתן ביטוי ציורי חריף, לתהומות המפרידים בין האוירה התורנית בימינו לאוירה ששררה במיר בתפארתה.

הסמל היה הסטנדר המיר'אי.

וכמו בכל תיאור מתיאורי־הנשמה שלו, התנגן גם התיאור הזה בשפעת גווניו וצליליו.
"כשהיינו נכנסים להיכל הישיבה במיר", סיפר, "הכרתי את הסטנדר האישי שלי ממרחק... שבע שנים ומחצה ישבתי על יד אותו סטנדר, על אותו ספסל..."

זו לא היתה תולדה של שמרנות או סדר פנימי קפדן. הסטנדר והספסל הישיבתי הפך לאבר מאברי הנשמה. אבר שגוף ונשמה תלויין בו. ואבר שנשמה תלויה בו – אין נוהגין בו מנהג אקראי וקלות ראש, כפי שנוהג בן הדור הזה בסטנדרים שלו:

"...בזמנינו רואים תלמידים שנעים ממקום למקום בבוקר כאן אחרי הצהריים שם ולמחרת במקום אחר. אין קביעות מקום!... במיר היו המקומות קבועים במשך כל שנות למודנו..."

הוא גם סיפר בערגה שבימי האלול כשאברכים רבים נהגו לחזור למכורתם, לישיבה הקדושה לספוג מאוירת הרוממות הישיבתית, גם אברכים שנפרדו מהישיבה וספסליה וסטנדריה לפני עשרים שנה - "...אנו הבחורים

נאלצנו לתת להם את ה'חזקה' על המקום 'שלהם' שיגעו בתורה בזמנם..."

הראש ישיבה גם הוסיף וסיפר, שכאשר עזב את ישיבת מיר ועלה לארץ הקודש שלח לו ידידו הגאון רבי שמחה קפלן מכתב בו הוא כותב לו ברגש הישיבתי שאין לו תחליף ואין לו תמורה:

"אחי היקר ... אל דאגה! אני שומר לך על הסטנדרי!"

*

לצד מורי הדרך שגיבשו את נפשו הרכה בליטא, היתה דמות נוספת שהשפיעה עליו השפעה מוחצת, והיה מרבה לדבר בה, לתהות סביבה, להמחיש, להתפעם...

דודו הקדוש, מרן ה"חזון איש".

הוא אהב לספר על הסיפור המפתיע שארע ביניהם, בליל ארוסיו עם אחייניתו של ה"חזון איש". הראש ישיבה, החתן הצעיר, ניסה ללחוץ את ידו של דודו הקדוש, אך זה סירב.

ואז שילב לפתע ה'חזון איש' את שתי כפותיו זו בזו, ואמר בחמימות:

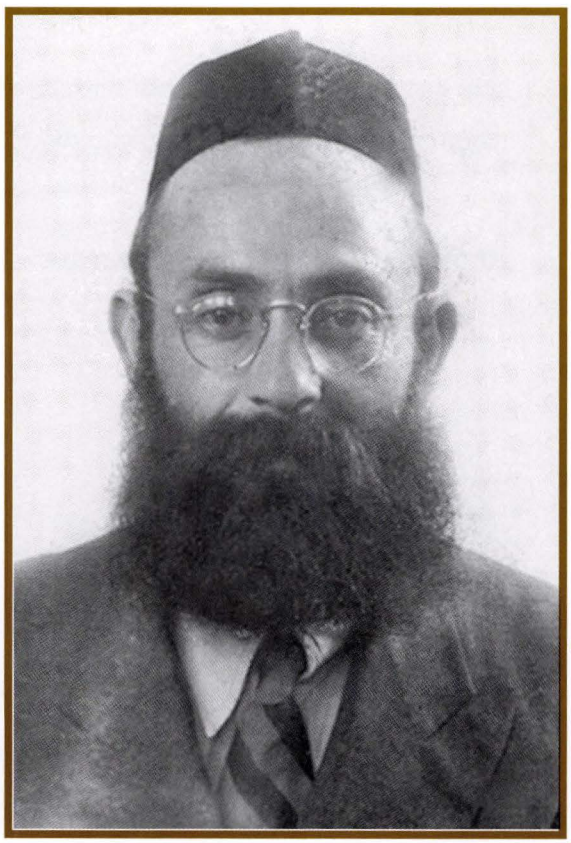
"והרי אין טעם שיהא האדם לוחץ את ידי עצמו... והרי אתה חלק ממני עצמי ובשרי, דם מדמי!"

הסיפור הזה חולל בו רושם עצום.

ה'חזון איש' גם היה מושא רב השראה להמחשות על אמת שקר רוחניות וגשמיות. כשהיה מדבר למשל על תענוגות החומר, היה מתבטא בחיוך רחב:

"ואיך היה נראה, לו היינו שמים ווזה מפוארת עציץ מפואר בחדר ה'חזון איש'..."

הוא לא היה מסוגל לצייר מצב מופרך יותר, מאשר דמותו הנישאה של ה'חזון איש' מגובלת בעינוגי עולם השקר.

לגעת בנשמת התורה...

מעמד השיעור כללי

אחת משעות גילויי הנפש המפעימים של הראש ישיבה, היה השיעור.

זו הייתה שעה שהתיר לנפשיות שלו להפוך ל'מאן דאמר' מוחלט בעולמו של הקדוש ברוך הוא, ונפשו נחשפה, כמעט על כורחו, עם שלל תעצומותיה.

הוא עצמו אהב אהבת נפש, והרבה לחזור על הסיפור בתלמיד ממיר בליטא, שראה את ה'חזון איש' בתפילתו, ושאל אותו מדוע אינו יושב ב"קידושא דסידרא", כפי שגרסו חלק מהפוסקים. על כך השיב ה'חזון איש':

"אולי צריך לשבת, אבל מה אעשה? סאיז זיצט זאך מיר נישט..."

ניסיתי, אבל אין למשפט הזה תרגום עברי.

השיעור כללי היה ה'קדושא דסידרא' של הראש ישיבה.

היתה לו לראש ישיבה התנגנות וקצב מפעימים בדרך אמירת השיעור.

בדרך **שאגת** השיעור.

התהליך המקובל בקרב מוסרי שיעורים, לפתוח את השיעור בניחותא, **ולהיכנס** בהדרגה, **ולהכניס** בהדרגה את השומעים אל נשמת השיעור. מחיל אל חיל. לשיעור יש לכאורה, 'תהליך', וכשם שבנאי מתחיל את עבודתו בשיטתיות, מהיסודות, בניית הלבנים והשלד, כך מגיד שיעור אינו פותח את שיעורו בעיצוב הנברשות ובפיתוחי השערים.

אצל הראש ישיבה לא הייתה 'הדרגה'.

בתחילת השיעור נעשו על ידו ניסיונות להעביר את הדברים בצורה מאורגנת, אבל השיכרון שהציף אותו **כשנגע בנשמת השיעור**, היה חזק ממנו ומדרכי ההנחלה המקובלות. דקות אחדות לאחר שהקריא את לשון הגמרא, עלתה נפשו על גדותיה, ושוב אי אפשר היה לעצור אותה...

הוא היה נראה אז להוט כל כך... **חי כל כך**... ונזכרתי אז באיגרת ששיגר ה'פחד יצחק' למרן הגר"י סרנא מסלובודקא, ובה הוא משרטט משפט אחד:

"אני תהילה לקל - **חי**!"

הראש ישיבה לא היה מופקע משיטתיות וסדר בשיעוריו. היה בהם את ה 'סדר' שנבע מנקודת נפשו: השיעור התנהל לפי תהליך מדהים של 'אונסים' רוחניים מפעימים:

כשהיה אנוס על פי המתיקות הלמדנית של סברא כלשהי - היה נשאב לתוכה בכל רמ"ח אברי גופו ונפשו. **היה בו בשיעור 'תהליך'. 'תהליך' של כניסה הדרגתית, מתנגנת, אל תוככי נשמת מתיקות דבר השם.**

יש את הסדר המבולגן של ערבי פסחים, ויש את ה'סדר' המתפרץ של ה"נפשי יצאה בדברו" בשיעור כללי של הראש ישיבה...

המהר"ל כותב, ש'דמעה' היא חריגה מהסדר ופריצת מסגרות, אלא אם כן היא נשפכת בשעה שה'סדר' הרגשי תובע...

ה'כלות־הנפש' של הראש ישיבה; פריצת המסגרות של ה'נפשי יצאה בדברו' – היו תמיד חלק ממסגרת ותהליך פנימי מרומם!

את חרפתי אני מזכיר היום. למדנו פעם בחברותא, והוא הביע סברא חריפה בדין 'שומר שמסר לשומר'. הוא עצמו היה נראה כמי שרחץ באפרסמון נהרתא. נפשו רחצה בעדני הרגש הדק. אני ישבתי והקשבתי בנימוס.

הוא שאל אותי, אם אני לא מתרגש, אם אין לי 'חיות' מהסברא.

"לא כל כך", אמרתי לו, אמת לאמיתה.

הוא הזדעזע זעזוע של ממש, ואמר לי משפט שלא ישכח ממני עד סוף ימי:

"**מי שמקשיב לסברא כזו, ונשאר אדיש ומנותק, הרי זה בזיון התורה...**"

הוא הסתכל אז עלי בחרדה אמיתית:

"באמת איבדת כל זיקה ל'בינת הלב'? לדבר חכמה?"

ולמרות שהדברים יצאו לא אחת וחרגו ועלו על גדותיהם – היה לו לשיעור את גווני ההדר המיוחדים לסערות־נפש.

בנקודת־הנפש של כל יונקי מימיה של 'בית מאיר', נחקקה דמותו של הראש ישיבה כשהוא ניצב על הבימה, לא ניצב... מתרוצץ בסערת חושים, ובוער... ובניגוד ל'שיחות' שנאמרו למטה, לא על מעלות ארון הקודש, הייתה ההרגשה שכמו במתן תורה, צריך **לעלות** אל קבלת התורה. והחייתה אותנו אז ההרגשה של 'ההר כולו עשן'...

...וככל שקרב ליסוד הנרצה, הלך וגבר ה'ברען'.

למעלה משמונים שנותיו הונחו אז בצד, בשולי ההתרחשות הנשגבה, וכנער היה מתלהט באש התורה, רצוא ושוב... מצד לצד, ולצד הדיבורים המפעימים היתה גם עצם הריצה שמחה כנתינתה מסיני...

השיעורים־כלליים שלו לא נכנסו מעולם לסדריה המתוכננים של הישיבה. למעין 'הלוך יילך'... כל שיעור כללי היה מעין התרחשות חריגה, שטרפה את סדריו המקובלים של העולם...

עד כדי פחד מוחשי:

"כל השיעור כללי" סיפרו תלמידים, "היה הפחד שהראש ישיבה יפול חלילה עם הסטנדר מהבימה. לא אחת כמעט ונפל עם הסטנדר..."

וכשהראש ישיבה מסר שיעור כללי לפני אלפי כפירי האריות בלייקווד, טענו בישיבה, כי מלבד היסודות שחידש בשיעור, נתחדש יסוד כי גם לבימה של ארון קודש יש "דין מעקה".

*

אחד המעמדות הגדולים בחיי השיעור של 'בית מאיר' היו ההתנצחויות בלימוד עם גיסו הגדול, יליד ביתו ושתקנותו ההדורה של ה'חזון איש', הגאון הגדול רבי חיים שאול קרליץ.

ברגעי השיעור היה רבי חיים שואל, לובש צורה חדשה. זה לא היה אותו רבי חיים שאול, המהלך בצידי דרכים, ומעניק את גופו השברירי, את רוח־הענק שלו לכל מאן דבעי. וכאן המקום לתאר איך היה נראה רבי חיים שאול שמחוץ להיכל השיעור כללי.

הראש ישיבה התבונן פעם בעיניים משועשעות, בקבוצת עסקנים שנכנסה להיכל, הסיטה את רבי חיים שאול מתלמודו, ונטלה אותו לעוד אחת מהפעולות למען קדשי ישראל. הוא התבונן, חייך חיוך רחב ואמר לי:

"אה רבי חיים שאול! א הימל מענטש מינמט הים, מישלעפט הם..."

("איש אלוקים רבי חיים שאול, לוקחים אותו, סוחבים אותו והוא נותן את עצמו...")

אותו רבי חיים שאול התבטא בעת מחלתו, כשהרופאים חשדו במחלה הנוראה, ובני הבית היו מבועתים, הוא לא סטה מהתנהלותו השלווה.

שאלו אותו בניו בתימהון גדול:

"אתה לא חושש, אבא, מהמוות?"

השיב בפשטות:

"מהמוות? למה לי לפחוד? וכי מה איכפת לי איפה השם יתברך רוצה שאמצא? אם טוב לו שאהיה פה - אני פה. אם טוב לו שאהיה שם - אני שם".

אבל בשיעור כללי של הראש ישיבה, חשף רבי חיים שאול אגפים לא נודעים מנפשו.

כשהיה רבי חיים שאול מקשיב לשיעורים, והיה מוצא לנכון להביע דעה, היה ה'גץ' שיצא מתחת פטישו מצית את ההיכל כמדורת בית המוקד, והבעירה שהקיפה את הראש ישיבה פשטה מעל הבימה על פני ההיכל כולו. אמרו, שמי שלא ראה את זיקי האש שנורו בלהט הויכוח ביניהם - לא ראה מלחמתה של תורה מימיו...

בישיבה התהלך ביטוי שבעירת האש של רבי חיים שאול בשיעור כללי היתה בחינה של"אישו משום חציו"...

והאש לא שכחה אף פעם לאחר השיעור כללי. כשהאריות שבחבורה החלו להרעיד את ההיכל בקושיותיהם, החל המעמד האמיתי.

בישיבה אמרו, שהשיעור כללי מעולם לא נגמר על הבימה - על הבימה רק נורתה אבן־הפינה!

'שעות המגע עם השכל הטהור'

היחס לספיקות בעולמו של הראש ישיבה

מה שייחד את רבי זלמן שיעוריו ושיחותיו משאר עמקנים שבדור, שהוא הביא את כל באי בצילו לבהירות 'כלבנת הספיר', ל'קלורקייט' גם בעמקים העמומים ביותר בצפונות העיון, שבהם שורר בדרך כלל ענן של ערפל וחיפוש דרך.

הוא לא ראה בעמימות קושי שיש לסלק. עמימות־הערפל, טען, הם מהותה של תורה שבעל פה. ומשה ניגש אל הערפל - אשר שם האלוקים!

היה מרבה מאד, מרבה מאד, עשרות פעמים הזדמן לי בעצמי לשמוע, את דברי התנחומא בוערים בפיו. אש קדחה בנפשו כשהיה חוזר על הדיבורים הנוראים:

"...וזו היא תורה שבעל פה, שהיא קשה ללמוד, ויש בה צער גדול, שהיא משולה לחושך, שנאמר, העם ההולכים בחושך ראו אור גדול וכו', והיא עזה כמוות וקשה כשאול קנאתה". (תנחומא, נח ג')

מאי משמע, היה הראש ישיבה מפרש תמיד, היה שואג תמיד, "ההולכים בחושך ראו אור גדול"? בסוף ההליכה? האם האור משמש פרס על מאמץ ההליכה בחושך?

חלילה! התורה איננה מבצע חלוקת פרסים. **עצם החושך, ההעלם־דבר של תורה שבעל־פה – היא האור הגדול עצמו!**

זו גם הייתה מורשתו הגדולה של רבי שמעון מורה הדרך. עולם הספיקות שימש חמצן־הנשימה הרוחני של רבי שמעון.

ב"שערי יושר", מהווים הספקות 'חי נושא את עצמו'. עם חיים ו'דופק' משלהם, חשיבות משלהם, ודרכי הכרעה מסודרים. רבי שמעון, ורבי זלמן בעקבותיו, אף פעם לא התייחס לספק כמצב של 'בלגאן', המחייב בהלה והיסטריה.

רבי זלמן גרס, ש'ספק' **הוא הדבר הנינוח ביותר בתורה שבעל־פה.** הספקות – הם **מהותה הפנימית של תורה שבע"פ; רוח־אפה.**

משמעותה הפנימית של תורה־שבעל־פה לפי תפיסתו, איך להתייחס בקור־רוח למצבים קצרי־רוח.

התנאי הראשון - כשנוצר ספק - לא לגשת אליו עם מבט היסטרי. ספק הוא אגף בחיים. רוב האגפים של החיים מסופקים.

הוא ינק מרבו רבי שמעון "**כח בעלות**" בעולם הספקות!

"ספקות", עולם הספקות - היה עולמו הפנימי הבהיר של רבי שמעון. ככל שהתאבכו בחדרו ערפילי הספקות – היתה הבהירות הרבי שמעונ'ית הנודעת הולכת ומתעצמת!...

או אז היה רבי שמעון נוטל את שרביט־מלכותו, וממשש באצבעותיו פסיגים של 'הגיון חי'. שעות הספקות והכרעתן – היו שעות המגע עם השכל הטהור של התורה הקדושה. שבכתבי רבי ירוחם מצטיירים כרוח אלוקים טהורה.

בשעות כאלו היה רבי שמעון המיושב והמחושב פורץ בבכי מגודל הזכות: המאפרות בחדר היו מתמלאות במהירות, (הוא היה מעשן כבד) ואצבעותיו היו נצרבות מחריכת הסיגריות. ובהירות גדולה היתה משתררת שם, בהיכל השכל הטהור בגרודנא...

טהור מטמא

ימי משבר כסולם עליה

מרביץ תורה בעל שיעור קומה ניצב על גרם המעלות של ארון הקודש, סביבו מאות בני עלייה בוערים ברתחת התורה. כל משפט שלו נשקל על ידי הטובים במומחים. הוא מגדיר בניחותא את זהב הגיונותיו... ומולו מאות עיניים נוצצות, כמהות.

הוא רואה את עולמו בחייו.

רבי חיים סטוצ'ינר ממיר, ברגעיו הגדולים. בשותיו האחרונות. הוא היה נכנס להיכל לאמירת 'שיחה', וסביביו נשערה מאד. במשך דקות ארוכות היה פוסע צעד אחר צעד לעבר ארון הקודש, מאחוריו חתנו ונכדיו נושאים את ספריו, אלף תלמידי הישיבה היו עומדים על רגליהם בחרדת קודש, וממשיכים בלמוד בעמידה...

אלו רגעים גדולים. אבל לא רגעים 'מכוננים'. שעת מבחנו הגדול של ראש ישיבה – הן עיתות משבר. שעתו הגדולה של רבי חיים עצמו היו שנות שנחאי. לא הדרת המלכות של ההיכל הירושלמי.

חזיתי לרבי זלמן מאחוריו, גם ברגעיהם העגמומיים של הקיום. ומה'דרישה' גם בעב־הענן של ה'פרישה' – ינקתי משנת חיים בסדורה.

*

מהזיכרונות הקסומים השמורים עמי משנות לימודי בישיבה הקדושה, הייתה תקופת משבר שחוויתי.

והניסוח של המשפט הזה עצמו, שתקופת משבר עשוייה להפוך ל'זיכרון קסום' - רב תוקפו וחילו ללמד, על ההבדל בין רבי זלמן לשאר מרביצי תורה, ועל מה שחוללה 'בית מאיר' במרתפי־הנפש של חניכיה...

הייתה תקופת ירידה בנעורי. רוב מתבגרים בעולם הישיבות עלולים לחוות עיתות משבר. **אבל לא 'כל מתבגר' שרוי בצילו של רבי זלמן.**

אחרתי קום בתקופה ההיא, ובמשך שבועות אחדים הגעתי לישיבה בשעה 11 בצהריים. בפעמים הראשונות הוא ניגש אלי, שם את ידו על שכמי, ואמר לי ברוך וחמימות שהזרימו תחייה גדולה ומשב רענן, אל הקשים בימי נעורי:

"השעה כבר 11 יענקל. מה תעשה? מה תעשה? איפה תאכל ארוחת בוקר?

הוא אמר את זה בחרדה ואיכפתיות גדולים כל כך, ששכחתי להתבייש.

באחד מאותם ימים קרא אותי אליו, נטל את ידי בשתי כפותיו החמות, והגיר אל נשמתי, הישר מדם ליבו. למרות שחלפו מאז שלושים שנה, חקוקה כל אות מדבריו על לוח ליבי:

"אני כל כך אוהב אותך יענקל. כל כך אוהב! יש רגעים בלילה שקשה לי להרדם, אני עומד מול החלון, ומקשיב ללימוד שלך... זה מרגיע אותי... זה נותן לי כוח להמשיך... אותך זה לא מרגיע?... בחורים כאן כל כך אוהבים אותך... קוראים לך יענקלה... אה! יענקלה!... אתה קם מאוחר, וזה עושה **לך** צער, **לך**, **לך**! והרי יש לך ופתאום, התנוצץ בו רעיון גדול, והוא לחש לי:

"אני מחפש חברותא לאחרי הצהריים... אתה מסכים ללמוד אתי חברותא?"

ניצת הגחלת. ממעמקי נשמתי, ממחוזות שאין יד המשברים והלבטים מגעת, החלו להתנוצץ רגשות לא

מוכרים של גבהות... אופקים חדשים, מפעימים, תקוות ואתגרים החלו נפרשים בהנף שיחת נפש אחת...

אני נחשב, אני אהוב, נרצה, גדול יוצקי מימיו של רבי ירוחם מקשיב לי בלילות... זה נשמע אולי משפט גבוה מדי, אבל נכון:

אותה שיחת־נפש גזלה ממני את היכולת לחיות בתחושות של 'קטנות'...

ובאותו רגע נכרתה ברית־נפש ביני לבין נפש־הענק הזו. גמרתי אומר, וגמלה בנפשי - המכרעת והחשובה בהחלטות חיי: לעולם לא לאכזב את הראש ישיבה... לעשות הכל כדי לתת לעיניים הנוצצות האלו כפי שהתבטא: "כוח להמשיך..." להביא אותו לנחת רוח בלילות שטרחתה של הישיבה הקדושה מאיימת להכריע את כתפיו...

זו היתה שעת עומדי על דעתי. וצומת הדרכים החשובה בחיי הנפש שלי. ובאותו רגע נשגב הבנתי לראשונה את המושג, שרבי יצחק ג'קטיליא, מגדולי הראשונים הטביע:

"אהבת הרוממות".

מאותו יום ליווה הראש ישיבה את שלבי עלייתי בהדרגה ושיטתיות. "ליווה" לא הכוונה שאגיע ל'סדר' בזמן. "ליווה" היינו, לדאוג אישית שאמא עליה השלום תקנה לי חליפה חדשה, שלא הייתי זקוק לה, הוא עצמו מימן לי משקפיים חדשות, למרות שראיתי היטב בישנות, וכשראה אותן לראשונה, התקרב לעברי, וזרועותיו האבהיות פרושות באותה תנוחה אהובה, כובשת, סוחפת:

"אה יענקל! נייע ברילן! גישמעקער זען די גמרא!" ("אה! יענקל! משקפיים חדשות"... במבט שני אין למשפט הזה תרגום עברי)

כאילו לא קרא לי אתמול אליו, וביקש בקשה אישית נוגעת ללב, שאקפיד על פס זהב במשקפיים.

כשרבי זלמן היה פורש כך את זרועותיו, ניתן היה להרגיש ברמ"ח אברי נפשי, את רבי זלמן הגדול, יליד ביתו של רבי ירוחם, אומר לי, מתחנן על נפשו:

"הנה אני כאן, אולי אתה רוצה ביי?"

התייעצתי אתו ברגע של קושי, אם כדאי לעשות 'חיזוק', ללמוד שבוע לבד ב'לדרמן', השתמשתי לשם כך בשפת הרגש, שפה שבגיל שבע עשרה עלולה להפוך ל'שור המזיק'. הוא צחק אז בחמימות האופיינית שלו:

'הרגשים' יכולים לנבוע מ'נערווין'... אל תתמקד ב'הרגש' כזה או אחר... לא על זה תפארתך... אלא מה, אתה אומר שיש לך 'משבר'? אספר לך משהו..."

ואז צייר לפני במתיקות ארוע פנימי ממכחול לבבו:

באחת מנסיעותיו לגולה, כשהמטוס הענק חג שעה ארוכה ומייגעת במסלולי ההמראה, (לצורך צבירת מהירות להמראה) הרהר הראש ישיבה לנפשו:

מטוס ענק, מאות נוסעים, דיילים, טכנאים, עם טכנולוגיה מתקדמת, עם שאיפות להמריא לקצה השני של העולם, מחליק שעה ארוכה לפני ההמראה מול האורות העלובים, המנצנצים מלוד העיירה השכנה...

...בעיני בור זה נראה עלוב... טיול לילי ממושך, מטוס ענק, אורת בוהקים, נהימות אדירות, בחושך, ליד סמטאותיה הקרתניות של לוד הנידחת... אבל כל בר־דעת יודע שלא משנה איפה מטייל לו המטוס עכשיו... מה שיכריע את גורלו הם היכולות שלו להתרומם כהרף־עין לפסגות שמהם תתפוגג לוד וחבלי־הכביסה ופחי־האשפה שלה...

והיעוד, היעוד! הכיוון... לחצות אוקינוסים, ולהרקיע אל כנפי תבל!

כל בר דעת מבין: עם ה'יהיב דעתיה' הנכון - גם הטיול מול סמטאות לוד – כבר נושא את משב־ניחוחו של העולם הגדול!

באותה הזדמנות גם הוסיף הראש ישיבה ואמר לי משפט שלא יסוף מלבי:

"...אם לא תהיה ממוקד בעבודה, תהיה עסוק כל ימיך ב"לסדר את החיים" במקום "לחיות אותם..."

הראם עוז ידידות!

עולם הרגש בהיכלו של הראש ישיבה

אני נזכר בלב דומע בערב הראשון שלי בהיכלה המפואר של "בית מאיר". המגע הראשון עם עיני הנהרה של רבי זלמן. עם גוו הזקוף, המלכותי של רבי ראובן. נער רך, שהתגלגל להכי מעולם אחר של מראות ומושגים. היה זה בעצומו של זמן אלול, ה'זמן' שבו היה הכל מתעצם בעולמו של ראש הישיבה. נכנסתי בחשאי, לשיעור כללי הראשון. זה היה מפגש עוצמתי מדי לכלי קיבולי. ה'קולות והברקים', פנים בפנים עם חזיון הדבקות בכל דבור של "מחנה אפרים" עם "קול ה' החוצב להבות" המפגש הראשון עם המתיקות האינסופית, שדרכה פירש כל ימיו רבי זלמן את התורה.

אז שמעתי לראשון את המשפט הטיפוסי כל כך, החי כל כך, שהגדיר את ראש הישיבה לכל מלא קומתו הפנימית:

"אה! דער רשב"א איז א אלול'דיגער!"

השיעור הסתיים, והמהומה שנוצרה טלטלה אותי. רעש מחריש אזניים, התגודדויות נמרצות ומאבקים תורניים סוערים סביב ראש הישיבה. תלמידים מלומדי מלחמה הניפו זרועות, במאבק בלתי מתפרש על קוציהן של תגין, שגם אותיותיהן נבצרו אז מהשגתי. סביב לרבי לייזר ר"מ הישיבה, מתגבשת קבוצה הומיה, שהוסיפה לתלישות שלי. הרגשתי מנוכר, כפי שלא הרגשתי מימי. וניסיתי לפלס לי דרך החוצה, אל החשיכה המגוננת.

יד חמימה חמימה, עם רכות קטיפתית, חבקה את כתפי, ועיניים מאירות שאבו אותי אל תוכן. המשקפיים עדיין היו מונפות ביד ימין, והמהרי"ט פתוח ברישול, ופתע הרגשתי את כל עוצמת הנוכחות של ראש הישיבה.

"שלום עליכם!" הלבביות שנדפה שם העבירה הרגשה, כי רק אלי כלתה עכשיו נפשו. וכבר הוא מסביר לי במאור פנים, היכן חדר האוכל, ומתי הארוחה, ובאיזה חדר ומיטה כדאי להתאכסן. ופתאום בלי להרגיש אני מוצא בכיס שלי מאתיים לירות. "אתה צריך חלב" - לוחש רבי זלמן, בוחן את פני החיוורות, ותוך כדי כך הוא מסתער עם המהרי"ט על צבא המלחמה המתגודד סביב. ופתאום היה הכול ברור כל כך, גדול כל כך...

המפגש בין ארי־התורה, שריד לדור הדעה של רבי ירוחם וארליו, לבין ערימת אברים מפוחדת, חסרת גיבוש של נער נבוך.

מאוחר יותר למדתי על סגולת הנפש הבלתי־אפשרית של הנפש הפלאית הזו: לטבול מלא חושיו בדקות הגדרה של רבי שמעון בשליחות, ולדון באותו רצון־נפש על ערך החלמון בביצת ארוחת הבקר של תלמידו.

*

ניגש גם רבי לייזר, אבוהון דכולהו, ופרש זרוע חמה. והיה חשוב לו לדעת מאין באתי, והיכן אישן, ואיך מצא השיעור חן בעיני...

זו היתה חוויה חדשה: דעתי חשובה! ופתע הייתי מוגן כל כך, שייך. חלק מהוויה...

מאוחר יותר למדתי לדעת, כי ההתייחסות ההדוקה בין הכלל והפרט, היא אבן התשתית ביצירה הנפלאה שהכרתי מעודי, 'בית מאיר', חובשי ספסליה, קברניטיה וגבורי מלחמתה.

בשמחת הבר מצווה שלי השתתף אורח אחד בלבד. אורח נכבד, המשגיח הגאון הצדיק רבי גדליה אייזמן, מנהלה הרוחני של "קול תורה". מדוע הוא עצמו השתתף? משום שהתגורר בשכנות, ומשום שהוא אדם עם לב ענק, מדוע אחרים לא?

משום שסעודת הבר מצווה התקיימה יום למחרת מלחמת 'יום הכיפורים', נכפתה אז 'האפלה', והתחבורה הציבורית לא פעלה.

כיוון שעבר זמנו - בטלו מתנותי, ואלו שהתקשרו לאחל מזל טוב, שכחו עד עצם רגע כתיבת השורות, להעניק את הספרים שהבטיחו.

אף על פי כן הצלחתי כבר בתור בחור לאגור ספרייה ענקית בת מאות ספרים.

מה'מילך' של רבי זלמן.

מדי שבועות ספורים היה ניגש בחשאי, ותוחב לי מאות לירות, שהיה די בהם לרכוש את כל צריכת החלב של 'דבורה הנביאה', ולוחש לי בקביעות:

"דו ראַרפסט מילך".

החלב תורגם על ידי לשלש עשרה כרכי משניות מפוארים, עשרת כרכי 'שדי חמד', שבע כרכי מאירי, סט רמב"ם 'פרנקל', ועוד עשרות ספרים שהחיו את רוחו של בן ישיבה יותר מ'מילך'.

הספרים שקניתי התיישנו. חלקם בלו ואיבדו את ערכם. אבל המילים החמימות שבקעו מנשמת־התורה של אחד מגאוני העם היהודי, הפכו בלבי לנכס צאן ברזל, ומתיקותן מלווה אותי עד עצם שעת כתיבת השורות:

"דו דאַרפסט מילך".

העברת הכסף והחלב הייתה מעין הערמה מוסכמת. לשתינו היה ברור שהחלב בישיבה מספיק לפני החיוורות.

הכסף שהעניק לי היה בעצם מעין אמירה:

"אני אוהב אותך, את לימודך, אני קשור אליך בנקודת־הנפש, עד כדי לדאוג לך לחלב במשך חמשת שנות לימודך בישיבה!..."

בעת אשכבתיה של ראש הישיבה, כשעליתי לנחם את בנוי יחידו הראש ישיבה שליט"א, הרגשתי אכזבה, וחלק מנוף ילדותי התפוגג...

עשרות בחורים סיפרו על הכספים שחילק להם ל'מילך', וכולם עד אחד היו מצויידים בהרגשה המבשמת ביותר נפש עמלה בתורה:

"אתי היה לראש ישיבה משהו מיוחד... אהב אותי בצורה נדירה..."

במחשבה שנייה, מעמיקה יותר, ולמעשה אי אפשר לפרש שום סיפור על הראש ישיבה שלא בדרך מעמיקה, לא היתה כאן אשלייה...

שלל הסיפורים על האהבה הנדירה והמיוחדת, חושפת טפחיים מהנפשיות של רבי זלמן... מי שעולם הרגש שלו מצומצם עשוי לאהוב רק באותם דפוסים, ועלול 'להעתיק' את רגשותיו מאחד לשני...

התנאי היחיד שהוצב, היה כפי שהוא עצמו הרבה להתבטא:

"משמיא, מצד המשפיע אין גבולות של נתינה... 'והריקותי לכם ברכה עד בלי די'... 'כלים ריקים אל תמעטי' - נאמר באלישע... צריך רק להציב 'כלים' לקליטה. כלי־קיבול... מצד המשפיע אין שום חסרון, לא ייתכן שיהיה חסרון..."

ומי שרק פינה את כלי־הנפש, והפך ל'מקבל' – ראה בראש ישיבה את גדול ידידי נפשו!

את הביטוי המופלא ביותר על עולם הידידות שלו, ביטא דודו הקדוש באיגרתו גלויית הלב. הראש ישיבה הרבה לצטט מהם, וכינה אותם 'די היליגע בריוולאך':

"נו... אז איך שפיר האס נישט".

וממילא אתה למד, שדבר תורה הכרח שתהיה עמו קרבה, עד כדי "שפירן".

המתיקות! דברי תורה היו נגרסים בחדרו בנהנתנות. במתיקות. בתאווה. בכלל היתה גולת הכותרת של אישיותו העמלנית – המתיקות. תורה היתה שם כלי־חמדה בכל מצב וכל תנאי. בחדרו עמדה תמיד התחושה שאתה מצוי בבית היין. הניחוח. המאור בעיניים. השקיקה.

היו לו הרבה שעות יפות, אבלה שעות המאירות באמת, המתוקות באמת, היו כשהיסודות המופשטים שקלט בינקותו בגורדנא, עשו שלום עם הבנת־פנים של של ה"חזון איש".

כשהיינו משתעים בסוגיא בבבא קמא, המסכת "שלו", שכל כך אהב. היה אוהב לחזור על פנינת הזהב של "החזון איש" (שמרבית ספריו לא היו בנויים במתכונת הלימוד הישיבתית):

"את ספרי על בבא קמא הקדשתי מתנה לבני הישיבות!"

נער הייתי, החיים זימנו לפתחי עינוגים או יסורים לרוב. לא ראיתי מישהוא מתענג כך על מתנה. ולא ראיתי מישהוא המתענג כך כל **מעצם הנתינה.**

...וכשראש הישיבה היה חוזר על המליצה החמימה, היתה שוטפת את פניו רכות, והיה ברור כל כך, שהשלחן, והכסאות, והמגרש שממול, ונפתולי צנורות המוח... והאברדראפט, והנושים, והנסיעה הכפויה למקסיקו, שום דבר כבר לא יחזור ויהיה כפי שהיה לפני **ה'מתנה'.**

נהרות רבות שטפו את חיי מאז אותם ימי אושר. ראיתי ישיבות בתפארתן. נתקלתי פנים בפנים עם מרביצי תורה, עם מנחילי השמועה. רבנן ותלמידיהון.

אבל לעולם! לעולם לא יסופו מלבי דישנן של השעות הגדולות ההן.

הפלא העצום ביותר בעולם הרגש של הראש ישיבה, היה הכוח המפכה והרענן שבו, כוח ההתחדשות.

בעלי עוצמות רגשיות כאלו, חיים בדרך כלל במסלול של עליות־ומורדות ברגש ובמצב הרוח. הראש ישיבה חי כל ימיו ב**צורת חיים** שכונתה בפי חכמי החשבה "**הטעם העליון**". כל רגע, אמירה, הגדרה, והנפת זרוע־היו דשנים, עמוסי וספוגי חיים וחיות.

פעם הגדיר בפני בעצמו את היכולת לחיות ברעננות חושים מתמדת. לא ברור אם התכוון גם לעצמו. אבל ראויים הדברים לנפש המתגברת בנפשיותה:

מי שחי ב'עבודה' שלו רק במצב של 'שליחות' – אמר לי ר' נו, חזקה שליח עושה שליחותו, אבל אין חובה על שליח **להתרגש בשליחותו**... שליח מאבד מפעם לפעם את חיוניותו וההתלהבות לתפקידו ויעודו...

"אבל מי שמצוי כל הזמן, וחי כל הזמן עם ה'משלח' עצמו, עם 'חי־החיים' יתברך – אי אפשר שיחול שם ריחוק וקירור... הרי זה כמו לחיות ב'בית חרושת' עצמו, במפעל המייצר חיים ורגש... המפעל אינו זקוק לשליחות... מפעל נובע ומייצר כל הזמן שפעי 'חיות' מתחדשת...

כזה היה הראש ישיבה עצמו!

אף פעם. מעולם, לא אמר דברים. תמיד מישש. טעם. תסס. נשם כל דבור אל בתי הנפש שלו. התרומם בצוותא עם הדבורים. זה היה סוד הקסם של שעות היצירה שלו. רגעי המשוש האלו היו חלק מאבני היסוד של החנוך שהוזרם בעדנה. מעט בישיבה הרגישו איזו מדה של נפשיות. ואיזה עולם של רגישויות ־זרמו ותועלו על ידי ראש הישיבה.

היה לו לראש הישיבה, מעין 'ויכוח' פנימי קבוע עם חובבי הלמדנות ההגיונית, שהתהלכו סביבו. הוה היה, בטבע, "פה המתגבר בתורה"; החדוש המתמיד היה חלק מהמערכת השכלית שלו. וקשה מאד היה לנחש איזה מחדושיו 'יתפסו' את לבו. היו חדושים, בעיקר במשנת המחשבה, בעלי קוים רוחניית ערטילאיים שהציתו את לבו כמדורת בית המוקד, וליבו בו ריגשה ותסיסה. בעוד שאחרים שניגשו לעולם החדוש בכלים שכלתניים בעלמא, לא השיגו. לא דבקו אל הניצוץ.

הרגשתי בכך עשרות פעמים כשיצקתי מים על ידו. הוא היה מנסה להדביק אותי בהתלהבותו, ואני נשארתי אדיש. מנותק. חשתי אז עד לכאב בעליבות הנפשית שלי. בפער הדורות והמושגים. בהבדל בין מי שהדברים נקנו אצלו **קנין הגוף**, לבין מי ש**"אומר אותם"**.

חלק מרכזי ב"משוש" הזה היתה תגובת ה'מקבל'. הוא הוא היה דורש, כחלק מדרך החינוך, וכחלק מצורת השמעתתא האישית שלו את מלא ההתפעלות של השומע.

נער הייתי, שמשתי והכרתי מזויות שונות מאות מרביצי תורה. מעולם. מעולם לא נתקלתי באדם־התורה שדבור בהלכה ישפיע בעזות כזו על רגשותיו, ששונו או יגונו. מעולם לא נתקלתי באדם כראש הישיבה, שגילוי או העלם דבר בסתרי הרצון האלוקי ־יבנו או יהרסו מערכות פיסיות גופניות.

גם בנו תלמידיו ניסה להחדיר את ההרגשה בעושר הזכיה. לא אחת היתה נפשו יוצאת בדברו, כשחושיו כולם התגבלו עם הארה גדולה שהזינה אותו מקצה לקצה.

כוח הרגש נבט כבר בנעוריו. באיגרת שנשלחה הביתה מישיבת מיר בשנת תרצ"ג, הוא משתפך בעט רוטטת, עורגת:

"...ועלי החוב לשלוח לכם ברכתי ולבקש ברכתכם בתור בן להוריו, וחושב אני שלבכם ירגיש את רתחת לבבי, ואלפי האלפים ורבי רבבות הברכות שנובעים ממקור לבי הרותח, ברגשי אהבה עד מוות לכלכם...

"...וכמובן שמאוד מאוד קשה אפילו בקוים קצרים להעלות על הכתב רגשי לבבי, אך זוהי ברכתי ובקשתי בקצרה: רבונו של עולם, חוס ורחם נא על עמך ועל משפחתי בפרט, וכתוב וחתום כל בקשותינו ודרשת־לבבינו לטובה... חוסה נא רחם נא..."

והלא כך היה הראש ישיבה עצמו אומר, וחוזר ואומר:

בגרעין עצמו כבר מצוי כל הפרי חיוניותו ולבלובו!...

מה'מופתים' של הראש ישיבה, הייתה ההצלחה שלו לינוק מרבותיו הגדולים רבינו ירוחם ממיר וה"רבי רבי שמעון", שהיו דמויות שכלתניות למלא קומתן – נהרות של רגש שופע.

אהב למשל אהבת נפש את הסיפור ברבי שמעון שנכנס בערוב ימיו להיכל הישיבה, ושאג מנהמת לבו לחלל ההיכל:

"וואס איז דאס א זיינס זיקה!" (מה זה הדבר הזה 'זיקה'!)

זה היה לאחר שמסר יותר מעשר 'מחזורי' שיעורים על יבמות בישיבות טלז מאלטש ברייגנסק וגרודנא, וחיבר בעצמו קונטרס מסועף בעניני 'זיקה'.

סיפור נוסף שהתחבר אליו רגשית, היה הסיפור בביקור של רבי שמעון בארצות הברית, ובשיעור שנשא בישיבת 'רבי יצחק אלחנן' שם. לאחר השיעור ניגשה אליו משלחת תלמידים ומסרה לו שי מופלא "שערי יושר" בלוי וקרוע משימוש...

השי הזה -על-פי עדותו של רבי זלמן -הרעיד את מיתרי לבו של רבי שמעון. דבריו ש"לא יקנו גם בלב מבין בהבטה בעלמא" -הפכו נכס צאן ברזל גם באמריקה הרהבתנית!... הוא הסתגר נרגש עד עמקי נשמתו בחדרו, בכה את בכי חייו, וקבל על עצמו מאותו יום לחגור את עצמו באבנט. (המאורע זה גם יצר אצל רבי שמעון הוואי-אמינא להישאר בארה"ב)

הסיפור הזה היה ממושאי-אהבתו הגדולים של הראש ישיבה.

זכור לי מנעוריי, רגע חי מאד, ג' טבת תשל"ט.

תפילת שחרית הסתיימה. רבי פסח סגל, ניגש לאמירת פרקי תהילים לרפואתו של האריז החי מרן הגר"ח שמואלביץ זי"ע. כשקולו שיווע ברטט במילים "אשפוך לפניו שיחי..." עוד טרם סיים את הפסוק, ניגש אליו בחור ולחש לו משהו. רבי פסח נרתע, ופרש מהעמוד.

היה ברור מדי. נצחו אראלים את המצוקים...

עמדתי בתפילה בספסל ליד הראש ישיבה. הוא רמז לי לגשת. היה זקוק לשותף לחלוק את הרגע הנורא. פניו היו חיוורות כסיד ההיכל, ורטט חלף בידיו כשחזר לפחות חמש פעמים! על אותו ביטוי:

"א רבי חיים! פון די ריזיקע שטראלן פון די תורה וועלט... פון די ריזיקע שטראלן..." (מהכוכבים האדירים בשמי עולם התורה...")

והוא עזב את ההיכל בריצה טרופה.

התפעמתי מעוצמתו של הרגע. רגע שבו הצליח הראש ישיבה להפוך מוות לחיים. הרגע הזה החיה בעצמות היבשות שלי את הערגון לקדושת התורה ורבי-חובליה. אלף שיחות מוסר לא היו מעניקות לי - מה שהעניק לי רטט אחד ביד, וחיוורון של הפנים המאירות ביותר שידע עולם הישיבה!!

כשרשים נטיו

קומת־אדם שלימה בשורשיו

אחד היסודות שהראש ישיבה הרבה להשריש, והפכו לנכס צאן ברזל בהנחלה הרוחנית שלו, שבשורשים טמון הפרי כולו. וכשם שגרעין הפרי מכיל את כל חיוניותו ואיכותו של הפרי – כך האדם מכיל בשורשי גידולו את כל קומת אדם שלו. כל מה שהוא זקוק הוא להוציאה מן הכוח אל הפועל.

לפנינו איגרת, שהוא עצמו שלח בנעוריו מהישיבה הקדושה במיר להוריו בלונא, האיגרת הזו היא מסמך מרהיב ועדות מפעימה, על תעצומות הדעת והנפש שכבר פיכו בו בימים ההם.

מי שהקשיב לראש ישיבה שנים, יכול לראות באיגרת הזו את שלל גרעיני הפרי, שהבשילו עם השנים, והפכו למשנה סדורה ומפוארת.

האיגרת הזו מעבר לערכה הרוחני הנשגב, היא עדות כתובה וחתומה למשנתו שלו, עד כמה היה מצוי כל ה"רבי זלמן" שהאיר פני תבל – גם בשורשי גידולו, בגיל שבע עשרה, בצילו של רבי ירוחם.

ב"ה, מיר ד' בא תרצ"ג.

הורי היקרים!

"מהותו של האדם היא המחשבה. וכעין המחשבה היא הבנה וההרגשה... ההתבוננות בערכו האמיתי של כל דבר. הבחנה באופי האנושות ותכונות העמים, הסתכלות במהלך החיים התמידי, במקרים ובמחזות המשתנים. חדירה לעומק הסיבות המשנות את תמונת החיים...

"...החיים הגופנים הם יצירה תמידית. האדם נושם ושואף לקרבו את האוויר הבריא הנחוץ לבריאותו וקיומו, ודוחה את חלקי האוויר שאין לו צורך בהם, וביתר שאת מרחיק את האויר היכול לסכנו או להזיק לשלמות בריאותו..."

כל זה - כותב הראש ישיבה - הוא תפקידו הטבעי של הטבע, העושה הכל באורח אינסטינקטיבי, בלי להעביר את הדברים בכור הדעת ובלי מבחנו של הרגש. אבל בחיים הרוחניים, במחשבה ובהרגשה, מוטלת על האדם חובה עליונה מופלאה:

"...מחשבותיו של האדם אינן פוסקות אף רגע. הם זורמות בלי הפסק בתוך נפשו, ונבנסות בלי רשות ובלי הכנה קודמת, ומבקשות לקבוע להן מדור בלבו".

כאן טמונה אפוא, תמצית עבודתנו:

"עבודתינו הגדולה, לנתח ולברר את ערכי המחשבות, אמיתותן, בריאותן, ערכי השאיפות והתנועות, אם הן ממשיות או דמיוניות וטעותיות, אם זוהרן זוהר שמש, או זוהר שוא... אם הן תנועות של בנין, או תנועות היכולות לחתור חתירה תחת יסוד מהותנו, ולהיות עיכוב להתפתחות ולשלמות האנושיות..."

כאן יסד הראש ישיבה תורת חיים שלימה, שעל פיה חי והתנהל כל ימיו: האמנות העליונה שהאדם נדרש אליה, ללמוד להבחין בין "זוהר של שמש" לבין "זוהר שוא". ובין "תנועות של בניין", לבין תנועות "החותרות תחת יסוד מהותינו, ומהוות עיכוב להתפתחותנו"...

יותר מאשר להוריו - נכתב המכתב הזה לעצמו. לעולמו הרגשי הגואה. ללב־הענק, שהחל כבר אז לרחוש את שאון־החיים העצום שלו, שם במיר, ולרוח השם שהחלה מפעמתו בנעוריו.

זה היה מכתב שבו חינך את עצמו לנווט, לנתב, לתעל את תעצומות־הנפש שלו ל"בניין והתפתחות השלמות האנושית".

הניתוב הזה, שגם שימר על אויר הפסגות אותו נשם, וגם הזרים אותו לעולם של 'בניין' בלבד, הוא שיצר ושכלל את קומתו השלימה של הראש ישיבה כבר בנעוריו.

ההבחנה הזו, בפרט כשהיא נדרשת מבעלי הנפש, מצריכה – כותב עוד הראש ישיבה – "עמידה מתמדת על המשמר".

מדוע?

משום ש'עירנות הנפש' שבה בורך הראש ישיבה, היא כוח העלול, בלי ניווט נכון - להפוך מכוח מחמם ומאיר - לאש מתלקחת ומכלה:

"הפרק הראשון לקנין השלמות ולרכישת הדעת והחכמה, הוא להיות תמיד על המשמר, לידע ערכו של כל דבר. מה הוא טוב, אמת, ומועיל, ומה הוא רע, שקר, ומזיק. מה יכול לפגום את נפשנו, ומה יכול לחזקנו ולהביאנו לכלל שלמות הדעת...

"...אלוקים נטע בלבנו, את כל הנחוץ והמוכרח לנו לתעודת החיים ולשלמות העבודה... יש בנפשותינו הסגולה הכי עליונה: והוא חוש ההבחנה, ודעת המשפט. חוש ההבחנה טבוע בנפשו של כל אדם ואדם, אפילו בפשוט שבפשוטים, כי כוח ההבחנה והמשפט קבוע בנפשו ומלוה אותו כל ימיו, אך אל לאדם לשכוח ולשפוט את עצמו...

"...**כי האדם משתמש בדעת המשפט לכל עניני החיים, שופט אחרים, שופט את כל העולם ושוכח להסתכל בברירות המשפט, ולשפוט את חייו שלו...**"

גם בשיחות אלול, היה הראש ישיבה חוזר תמיד על העובדה העגומה והמופרכת, שבני אדם מוכנים בימי הרת־עולם להמליך את הקדוש ברוך הוא על כל שבעת הרקיעים, על תבל ועל כל יושבי בה, מלבד על שמונים הק"ג העצמיים שלהם...

בהמשך מכתבו הנדיר, חושף הראש ישיבה עוד טפח מופלא שהפך לחלק מצורת האדם שלו:

מהי ההגדרה 'חי'?

מה הם '**חיים**'?

האם בהמה המדשדשת שמונים שנה ברפת ומחפשת לה חסה, נחשבת לכוח 'חי'?...

המשפטים המופלאים הבאים, שרשם בגיל שבע עשרה, הם כעין 'יומן' אישי, איך נראה אדם, איך **צריך**

להיראות אדם שטוף חיים וחיות...

...ובניגוד לכל היומנים המתארים את העבר, היומן הזה משרטט את חייו העתידיים של הראש ישיבה:

הנה לנו כיצד נראו כבר אז, 'חיים' ו'חיות' בעיני רוחו:

"ישנם רגעים נעלים בחיי האדם שאז הוא מגיע להתרוממות רוח ולהתפשטות הגשמית... הוא משתחרר אז מארבע אמות דרישות חייו הפעוטים, מתעלה על מהלך חייו הרגיל, ומרגיש פתאום את הכוח הטמיר שבבריאה, את המסתורין הממלא חללו של עולם... ומבקש הוא אז להתפלל ולשפוך לפני אביו שבשמים, את רגשותיו, כמיהותיו, געגועיו, יסוריו, וצערו, שמחתו...

"להסיר מעל לבו בתפילה ההשתפכותית, את גלי העפר שנערמו על לבו... להיזכך, להתרומם... **רגעים כאלו הם הרגעים היחידים בחיי האדם, שאז הוא חי חיים אמתיים.** אין רגעים נעלים ועדינים יותר בחיי האדם..."

הראש ישיבה גם מלמד באגרתו, איזה כוחות הניעו ויניעו אותו בעתיד, להפוך לאיש "מרגיש".

איש "מרגיש" - הוא איש "חי".

הנה:

"...תפילת הודאה היא, תפילת הכרת ערך החיים, והרגשה בשירת הבריאה, האדם המרגיש את שירת החיים ויופי היצירה, אדם היודע ליקר את כל הטוב והחסד שהקב"ה משפיע עליו... האדם המבין להעריך את ערך המתנה הגדולה שנתן לו אלוקים בעצם חייו, כל תפילתו היא תפילת הודאה..."

חז"ל מגדירים 'רשע', "מי שרואה חמה בזריחתה ואינו מברך יוצר המאורות". בגלל העדר ברכה הופך אדם ומקבל תואר של 'רשע'?

הרשע - לימד הראש ישיבה - לא היה העדר הברכה, אלא **מיתת הרגשות.** מי שאינו רואה חמה בזריחתה, היינו החושים שלו כבו, מי שחיוניותו כבתה - חשוב כמת:

"עלובים הם הרשעים הרואים חמה זורחת ואילנות מלבלבים ואינם מברכים עליהם"...
"...רק רשעים שנשמתם פגומה ואוזנם אטומה לשירת החיים והטבע אינם מברכים ליוצר הטבע..."

וזה מעמיד כמובן בסימן שאלה עצומה אותנו, ששכחנו מזמן בעצם קיומה של השמש, בנועם האוויר, כל עוד הם אינם חסרים לנו...

ולא משום שהרקענו לפסגות הגבוהות ממזג אויר...

אלא משום ששכחנו 'להרגיש'... שהפכנו ל'עמי-ארצות' במשנת ההרגש:

"...כי כל מה שהעולם יזדכך ויטהר, יהי' מסוגל יותר להרגיש את אושר החיים... כמו שדרשו חז"ל "אז ישיר"... כשיוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, ואורה המבריק יאיר את כל העולם, עיני כל העם תפקחנה

ותראינה את האור הצפון בחיים אז תשיר כל הבריאה שירת ההודאה והנצח...״

כל ימיו נאבק הראש ישיבה בתפיסה של חכמי המדע, שראו בעצם הידע והמדע - **'כלי' לחיים**, ולא ראו ב'דעת' **את החיים עצמם.**

הרבה להזכיר את אריסטו (שהיה בהנהגתו היומיומית אדם שפל) שנשאל, כיצד יתכן לו לאדם, שיווצר נתק נורא כל כך בין התנהגותו האנושית, לחכמתו. ועל כך השיב:

״וכי בגלל שאני חכם, זה אמור לשנות את אופיי ונפשי... ולו הייתי מהנדס, הייתי אמור להפוך למשולש?״

את התפיסה הזו, ככל שהיא נגעה לחיי האדם, ראה ככפירה נוראה בקדושת התורה, וכזלזול בוטה בתמונת האדם השלם, כפי שחזה בעיני רוחו.

זהו אחד הפירושים של המושג ״דרופתקי דאורייתא״. וזו הייתה הדרישה הבסיסית ביותר שדרש מעצמו, שדרש מחניכיו, ושהביא איתו ירושה מליטא של מעלה.

הוא הזדעזע מעולם האמנות, שמקורה בתרבות היוונית, הגורס מין 'רוחניות' שאינה מחייבת ואינה מזכה את האדם ברוחניות כלשהי, והיא מפקיע כשיטה, את הדעת מהאדם.

הנה מה שהוא מבעיר באגרתו:

״ובהתבוננני... יש בדורנו אנשים בעלי מחשבה גדולים, ובעלי רגש עזים, אבל כל מחשבותיהם ורגשותיהם פורחות על שטחיות נפשם, ואינם מעוררות אותם לשום מעשה כל שהוא... הדבר הגיע לידי כך שיצרו להם מושג חדש, מושג האמנות, וכל מה שהם כותבים ונואמים, ומרגישים, אינו אלא לשם אמנות... אבל הם בעצמם אין להם שייכות לכל זה... הם מתנהגים להם בחייהם היום יומיים בגסותם ובפחיתותם התמידית, ובכל צמצום וקטנותו של האדם הקטן...

״...לא כן דורות הראשונים, דעותיהם ורגשותיהם היו נובעים מפנימיותם, כל מה שחשבו הבינו והרגישו, הגשימו באורחות חייהם הרוחניים היו מתרחבים, מתעמקים... וחשבו תמיד איך למלא תפקידם ולהגיע ״...כי כל מי שחי חייו הרוחניים במחשבתו לבד לא רק שאינו מתרומם ע״י זה אלא גם יכול בנקל לבוא לידי טעות ולטוש על כנפי דמיון של שטויות ובדיות, כי רק מחשבה המתגשמת יכלה להתברר לאור המעשה בכל עומקה... כי מעשה בלי מחשבה הוא הנתיב לבערות ומחשבה בלי מעשה היא תורת בלעם...״

מסילות העתקת השמועה

לגעת בנפש

אני ניצב ליד בנין הישיבה הקדושה בעיירה מיר בביילורוס. מה שמכנים הערלים ה'פוסטה' (בית הדואר המקומי). אני מציץ מבעד לחלון הבית הנעול, הלב שותת דם כשאני רואה את ערימות המכתביות ומכונות הפאקסים הקרות, בהיכל שבו האיר רבי ירוחם הגדול לארץ ולדרים עליה. אתר די ביה יחדון רוחין ונפשין, שבו התהלכו מאה תשעים שנה אריות התורה של ליטא, שמה מקור היניקה לעולם התורה לדורות עולם. המקום שהצמיח את מרבית מרביצי התורה בדורנו.

קבר אחד נותר במיר – הנידחת והעלובה בעיירות ביילרוס. אפילו חתולים מסרבים להגיע לכאן. ציונו של אדוננו ה"דעת חכמה ומוסר". אני והנהג הביילרוסי מסתבכים חצי שעה בסמטאות המושלגות, ליד קיתון קטן, החנות היחידה כאן, בית־מימכר אלכוהול, מדשדש גריגור, ערל זקן, מעיל עור עוטף אותו, ו־כן, לשאלתנו - הוא יודע איפה קבור הרבין הקדוש. בקצה העיירה. למרות שכל העיירה הזו נראית 'קצה'. הוא יוביל אותנו.

הוא נדחק בצהלה לרכבנו, צחנה נוראה ממלאת את הרכב הקטן. הוא מביא אותנו לשדה מושלגת, בקציה מצטיירת גבשושית מוגבהת. הערל מניף בגסות את בקבוק הוודקה שלו לכיוון ערימת הלבנים.

נותרו לי שמונה דקות עד החשיכה. אני מחרף את נפשי ורץ כאחוז תזזית בשלג הנערם בגובה מטר, בחוץ מינוס תשע מעלות, והלב הומה בלהב הריצה - לציונו של רוח אפינו. האבן הדוממת מכוסה שכבה עבה של שלג. הכל סביב היה קודר ובודד מדי. הרגשתי צורך נואש כמעט להתחבר למשהו חי, ביתי, חמים במרחב הקפוא.

התלולית מתגלה כערימת לבנים אפרפרות. וכיוון שאי אפשר היה להתיר עגונה על סמך עדותו של גרגור, חפרתי באגרופים קמוצים בערימת הקרח. אצבעותי התאבנו. השמש כבר שוקעת על המרחב הביילורוסי העכור. מרחוק אני שומע קריאות חדות של הערלים המזרזים אותי. סיפרו לי מראש שהמקום כאן "מאד לא בריא" ליהודים בשעות החשיכה. היהודיה האחרונה במיר מתה לפני שלש שנים - ולא מזיקנה.

ואז כשכמעט נואשתי, צצו מתוך זגוגית הקרח המילים המרטיטות:

"אור עולם, קודש הקדשים..."

לא נראה שישנו עוד 'אור עולם' במחוזות שגם תרנגולת ליטאית שמכבדת את עצמה אינה מוצאת לה מקום. היה ברור... כאן ציונו הטהור של המשגיח! "דער ערשטער משגיח" – היה רבי זלמן אומר ברטט. מקור היניקה של עולם הישיבה לדורות עולם. משהו פקע במיתרי נשמתי, ושטף דמעות רותחות המסו את הקרחון.

רגלי התאבנו מכפור. הערל מצווח מכיוון ה'פוסטה', שלג כבד החל לרדת יחד עם הלילה הרוסי הסמיך. ואני לא יודע דבר ולא מרגיש דבר. בכל ארבעים ושש שנותי לא הרגשתי מוגן כל כך, שייך כל כך.

כל־כך כל־כך בבית.

ואז, במיר הנידחת והקפואה נזכרתי במכוורתי, "בית מאיר".

וחשבתי אז שם, באופקים הקודרים של מיר המושלגת - ששום דבר בעולם, ושום איש בעולם - לא היה גורם לי לבוסס בעומק של מטר מושלג, במינוס שמונה מעלות, ולחצוב באצבעותי בקרח מול זוג ערלים שיכורים,

לולא זרמי החום - מורשת ה'הרגשים' שנזרעו בי עמוק - במקום שלקרח וערלים שיכורים אין מקום תפיסה, בהיכלה של "בית מאיר", בשיחות הלהבה של הראש ישיבה זצ"ל.

הייתי במקומות־תורה לפני "בית מאיר", הייתי אחרי "בית מאיר". ושמעתי עשרות מרביצי תורה מכותל המזרח של התורה הקדושה. היו דברי טעם שנקלטו. אבל כשהראש ישיבה דיבר־שאג־בכה־בער – הוא לא **הוסיף ידיעה**, הוא **חולל שינוי** במרחבי אישיותי.

יותר מאשר ידיעה של רבי ירוחם – הוא נטע, כפי שהוא זצ"ל ודאי היה מתנסח - "את כל הרבי ירוחם" ובערתו בעמקי נשמתי.

קולות מקצה השדה מחזירים אותי למציאות הביילורוסית המבחילה. אני חוזר מהכפור הרותח, ומחבק אל לבי את הערל המסריח, הנפלא, שהביא אותי לבית־חיי, נפרד מערימת הויסקי המעילים והסרחון שנקרא גרגור, ואומר לו ברגש עצום:

"...ספסיבה גרגור ספסיבה!!" (תודה ברוסית)

הוא נועץ בי עיניים חלולות של מי ששתה יותר מדי ויסקי ופחות מדי דעת, ונוהם בזעף מגרונו האכול:

"ספאסיבה! ספאסיבה! פז'לסטו.... חצי דולר תביא כברי!"

...ואז, בכפור הביילורוסי, בין ערימת האברים המצחינה המחופשת לאדם, לבין קברו של נסיך האצולה הקלמ'אית, נזכרתי בלהב שהבעיר את מרן הראש ישיבה רבי זלמן, כשהיה חוזר בשיחות אלול על מה שאמר רבי ירוחם על השיכור המיר'אי, בהיכלה הקדוש של מיר:

"ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך!"

עודני זוכר היום ברמ"ח אברי נפשי את זרועותיו המונפות, ואת ה'ברען' שהבעיר את ההיכל כשהיה בחוזר בהתפעמות עצומה על דברי המשגיח:

"...כל עוד ז'וניא השיכור המיר'אי המצחין, עוד לא 'הכיר', ועוד לא שאג בגרונו הניחר מאלכוהול והקאות - "ה' אלוקי ישראל מלך" - מלכותו יתברך אינה שלימה!"

הסיפור הזה היה אחד ממושאי אהבתו הגדולים של מורי הריני כפרת משכבו.

כעבור חודש הזדמן לי לשוחח עם בחור מישיבת הסדר ב'גוש עציון', וחזרתי באזניו על אמירה מרטיטה של רבינו ירוחם הגדול.

הוא הניף ידו בביטול.

"נו... גם ראש הישיבה שלי אמר בליל שמחת תורה אותה הרגשה עצמה".

ראש הישיבה שלו למד כידוע, אצל חמיו, ב'ישיבי־יוניברסיטי' בארה"ב. שאלתי אותו אם הזדמן לו אי פעם לחצוב באצבעותיו את הקרח מעל קברו של מייסד ישיבתו; לפרוץ בבכי ליד הסטנדר של רבו הרוחני, או לגנוב, כמוני, לבינה אחת מקירותיה האכולים של אם הישיבות וולוז'ין הגדולה...

הוא בהה בי בתימהון.

שמחתי גם על התמהון שלו. משום שזה אומר שהשפה שנחלתי ממורי נוחו עדן, גם היא שפה שהעולם נותר

בוהה מולה. "וניפלינו אני ועמך".

ושפת הישיבה שלנו.

...משום שכשהראש ישיבה זצ"ל, היה מגחיל את היכל הישיבה הקדושה עם ה"דיפתראות והפינקסאות" של המשגיח, על "עולם הבא בעולם הזה", ועל רוממות האדם של המשגיח, והברזלים שהקיפו את קרקעית ארון הקודש חישבו להישבר משאגתו, הדברים קדחו עמוק מעובי הכפור בסימטאות מיר.

לא תמיד הבנתי. לא הכל אני זוכר. אבל תמיד־תמיד **הרגשתי**. וגם אם לפעמים היה הלב שלי עטוף קרח־טהור, הוא נימס כשהראש ישיבה היה קופץ ושואג:

"אוי ווי זיס!!" ("אוי כמה מתוק!")

באחד הימים כשלמדתי עם הראש ישיבה בביתו, התלוננתי במרירות על שהחל לומר שיחות בעברית. להעתיק 'הרגשים' של רבי ירוחם ו'רייד' של רבי שמעון כהן גדול, לאותה עברית שאיתה מבקשים מיוסי מנה פלאפל עם חומוס - היה בעיני חילול הקודש.

"גם אני חושב כך" אמר בצער גדול, "אבל, נו... בחורים של היום לא מבינים יידיש... מיט 'הרגשים' קייפט מען נישט תורה..."

אמרתי לו ברטט:

"שפה מאי עבידתיה?! כשהראש ישיבה שואג בהיכל '**כולא גופא דרופתקי ניהו טובי לדזכי דהווי דרופתקי דאורייתא!...**' - גם השיש המרופט של ארון הקודש בישיבה מתרגש!".

זו היתה הפעם היחידה, אם לא להחשיב אם יום ארוסי שהוא נישק אותי בחום.

הנשיקה הזו מחממת את ליבי עד רגע כתיבת השורות.

משום שהוא זצ"ל, אף פעם לא **אמר** דברים. תמיד **הוריש. הנחיל.** הזורים לורידי הדם, נגע בנפש, במקום שלחומר וחילותיו אין אחיזה.

...ומשפט של רבי ירוחם שנגע בנפש – שוב אי אפשר היה לנתק אותו בשלגים, אצבעות קפואות, וערלים של חצי־דולר האובדים בישימון הקיום.

תורה נקנית ב"בינת הלב". ב'הרגש'. רגש מפקיע את הלמוד מהבנות שכליות ונוטע בו נשמת חיים, והרגש מחדיר את הלימוד לעמקי הלב.

לימוד התורה הוא הלמוד היחיד שבו אנחנו יכולים, וגם נתבעים - להפוך לימוד לכלי רגשי.

השיכור מה'פוסטה' במיר לימד אותי משהו חריף נוסף.

יליד מיר, שהכיר את הישיבה מיום לידתו. שמע קולות של תורה. ולא הכיר כלום.

אני, בביקור בן עשרים דקות רואה בערימות הבקתות המושלגות, קבוצות הלבנים האפורות, ובקבוקי הויסקי

– את מקור התחיה והיניקה של התורה בדורנו. והשיכור הזקן שלא יצא מהמקום מיום לידתו, רואה כאן 'פוסטה', קבר מושלג, חנות ויסקי, וחצי דולר.

אדם יכול להימצא כל ימיו באדמת אמריקה - מגלה סיפורו הנורא של קולומבוס - ולחשוב שהוא מצוי במערב הודו, החצר האחורית של החיים.

אמריקה נקראת לא על שם מי **שגילה** אותה, אלא על שם מי שידע **להכיר** במהותה וגדלותה!

אנשים יכולים כל ימיהם לעסוק בבא מציעא ושמועותיה - אבל יום המפגש האמיתי עם בבא מציעא - הוא יום ה'שמיעה' הרגשית. ההכרה. מה שכינה הסבא מקלם "יצירת החיכו ממתקים". יום יצירת ה'חיך' להרגיש ולספוג את מתיקויותיה.

כיוון שהראש ישיבה לא הסתפק ב'**אמירת**' דברים, וכיוון שכל דיבור שלו התפרש והצטייר **כהנחלה**, היו לו גם הלכות הנחלה מחייבות. כל שיעור או שיחה הצטיירו כמעמד נתינת התורה. הקולות והברקים היו אפוא גם חלק מרוח אפיו של ה'מעמד' הזה.

כאשר התקשה לומר את שיעוריו ושיחותיו, והציעו לו שיאמר את השיחה בנחת, בלא צעקות, השיב בתקיפות: "או שאני צועק או שאני לא אומר".

באותה תקופה, כשחולשתו גברה, גם הוצע לו להפסיק למסור שיעורים בעמידה, ולמסור אותם בישיבה. הוא דחה את ההצעה על הסף. לא מוסרים תורה בישיבה...

תמיד היטיתי אוזן גם ל'צורת' האמירה, ללהט, לכלות־הנפש, לנפשי יצאה בדברו – שכולם הפכו לחלק ממעשה ההנחלה. התעמקתי גם ב'צורת' המסירה, והחייתה אותי ההרגשה, שהתמזגו כאן באופן נדיר שלשת ה'קולות' של צורת העתקת השמועה:

"קול ה' חוצב להבות אש", "קול ה' יחולל איילות", ו"קול ה' בהדר".

גם השאגות שלו היו מסוגננות, ונשאו את ניחוח ההדר המבושם שלו.

בכל בן תורה, ראה הראש ישיבה "רבי ברוך בר". לא בפוטנציאל, כפי שנוטה העולם לסבור, אלא "רבי ברוך בר" בגרעין הצמיחה, שבו תלוי העתיד כולו.

כל אחד היה בעיניו "רבי ברוך בר" - שהתנאים, הגיל או המקום, טרם נתנו בידיו כלים להוציא את כוחותיו אל הפועל.

זה גם הצמיח את הדרך ארץ שלו מ'מבקשים' ובני תורה. מ"רבי ברוך בר'ים" צריך דרך ארץ!

השאיפה לגדלות לא היתה בעיניו 'מנוף' בעלמא. הוא ראה בה חלק מאישיותו של אדם־התורה.

הוא הרבה ליטוע בתלמידיו שאיפות לגדלות מרקיעה. פעם פגש אותו אדם ושוחח עמו, שאל אותו הראש ישיבה מי הוא. השיב הלה:

"סתם אברך".

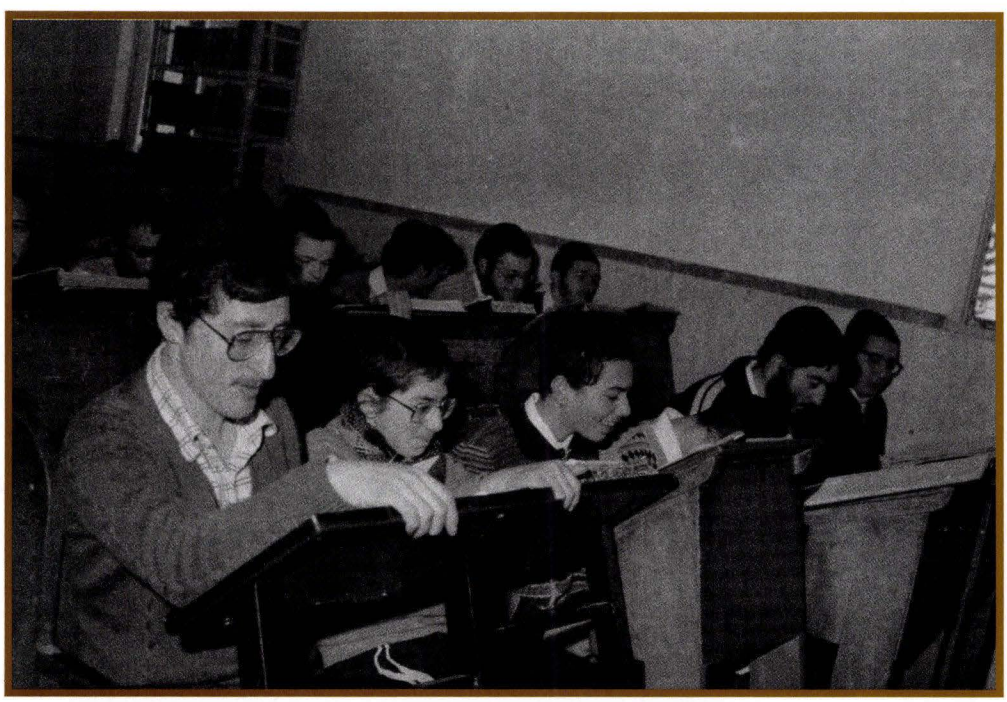
נזדעק הראש ישיבה, ומחה על חילול כבוד התורה:

"אין דבר כזה סתם אברך, מאברך יכול לצאת רבי ברוך בער...

כשהיה מבקש להסביר לי דבר, היה פותח כך:

"יענקל, אתה הרי תהיה ראש ישיבה, כיוון שכך אתה צריך לדעת ש..."

פנימיות

משקפיים של תורה

עיניו של רבי זלמן בחנו אותי בחיבה ורוך, שרק רבי זלמן ידע להניב. לידי עמד אז שמואל חי סימן טוב, מה'מבקשים' הבולטים ש"בית מאיר" ידעה, והוא הציע לראש ישיבה למנות אותי לגבאות בישיבה. עיניו של רבי זלמן ליטפו אותי למלא קומתי ה'גבאית', והוא אמר בחיוך החם והמזמין ביותר שידע העולם - שטוף החיוכים הסינטטיים:

"מה פתאום! 'גבאות'?! ר' יעקב הרי בטלן! ב-ט-ל-ן!!"

ומפיו זה נשמע כאילו בישר לי עכשיו על כתב מינוי ל'מועצת גדולי התורה'.

ברגע הראשון נעלבתי עד עומק נשמתי. זה היה לפני שהכרתי לפני-ולפנים אותו ואת נשמת-התורה שלו עד כדי להבין, ש'בטלן' בכל הקשור למיני גבאויות הוא תואר הכבוד הרם ביותר שהנחיל.

זה אחד ממאות ביטויים קטנים, בשולי הסערות הגדולות שלו, שהעניקו לי משקפיים לחיים. רבי זלמן לא התמקד רק בהנחלת ידיעות. הוא החתים על מאורעותיו הזניחים של היומיום את טביעות-אצבעותיה של התורה הקדושה.

שמונה שנים במחיצתו, הפכו את נפשי מערימת אברים ותכונות – לאיש 'חי'. מרגיש. לחי נושא את עצמו.

הוא נפח בארועי-שוליים רוח חיים. הנה למשל טל-תחייה אחד מנשמתו, שגיבש את רוחי:

הטלפון צלצל בחדרי בשפולי 'שערי חסד'. קולו החם של הראש ישיבה בקע מעבר לאפרכסת, והוא הזרים אור גדול ותחייה לשכונה המנומנמת:

"אה ר' יענקל! בליל שבת הזה התחבקתי אתך!"

זה היה חיבוק מוזר שפסח על פני שבעים ק"מ שחצצו בינינו... רבי זלמן לא חיבק אותי גם כשישבתי בחדרו, במרחק שתי ס"מ מהבבא קמא שירש מדודו הקדוש. רק מאוחר יותר טרח להסביר לי שב'חיבוק' התכוון למוסף שפרסמתי באותו שבוע ב'יתד נאמן' על אישיות-הענק של מרן הגרי"ז גוסטמאן...

הזיכרונות מגרודנא של מעלה וטללי ילדותו פרטו על המיתרים הענוגים שלו.

זו הייתה הדרך הקסומה שבה תרגמה ה'רוח ממללא' של הראש ישיבה, משפט מגושם כמו: "נהנתי ממאמרך" - למשפט שטוף הגבהות ואהבת-האדם:

"התחבקתי אתך בליל שבת!"

"שלא יהיה פעולה אחת מפעולותיו מפועל ההבל" דורש הרמב"ם. אצל הראש ישיבה לא היה **משפט** אחד, תנועה אחת, "מפועל ההבל".

מדוע חי הראש ישיבה, ינק והשקיף אל העולם בפרטיו? ב'אטומי' הקיום שלו?

יש לכך הסבר עמוק, והוא מגדיר את הראש ישיבה ועולמו הפנימי באור גדול.

ראש הישיבה היה בדמו ונפשו **אדם של פנימיות.**

מאי משמע 'פנימיות'?

כל התורה, מוצאיה ומבואיה, בעצם החיים כולם, התגלותו הצטיירו בנפשו **ביסודותיהם.** בשורשים.

הגישה הזו לא הקלה עליו את עיון התורה, או את המגע עם החיים. להיפך. היא היתה לגורם מחייב. הגישה הזו חייבה אותו לעסוק כל ימיו בקדיחה אינסופית למעמקים הגנוזים מתחת לכל פרטי הדינים.

ומתחת לפעולות היומיומיות הזעירות ביותר.

את ההכרח בקדיחה האינסופית הזו, ינק כמובן משתי רבותיו: רבי שמעון המורה הגדול, ורבינו ירוחם ממיר.

מכוח הקדיחה הזו למעמקים, הפכו אצלו מושגי התורה המופשטים ביותר או הדקים ביותר - ל'חלות' ממשי. התורה לבשה בטרקליני־רוחו רוח חיים.

הקדיחה הזו למעמקים – נפחה גם רוח של תחייה גדולה בפרטים הזעירים, והלכאורה 'זניחים' ביותר של הקיום.

בפרטים הזעירים הוא ראה את ה'אטומים' המחיים אותם, את השורשים המעניקים להם **'כוח טענה'.**

הנה המחשה שזכיתי לשמוע פעם ממנו עצמו, על נושא דומה:

מנהגו של עולם: אדם רגיל בוחן פצע, הוא אינו נבהל ממנו, אבל חושב שראוי שרופא יבחן אותו.

הרופא בוחן את הפצע, והוא תוקף את ה'חולה':

"למה ההזנחה הזו? למה לא הגעת עד עכשיו? אתה יודע כמה חיידקים מצטברים שם?"

והרי שורת ההגיון מחייבת, שהרופא, שכבר ראה בחייו אלפי פצעים כאלו וחמורים יותר, יתפעל ממנו פחות?

ההבדל הוא שהבור רואה בפצע קצת נפיחות, וצבע אדמדם...

הרופא המומחה מודע למיקורבים, לחיידקים המגונים שיוצרים את האדמימות והנפיחות, ושלל הסכנות שעימם. הרופא מודע לזוהמה שבכדוריות הדם שיצרה עם הזמן את הפצע...

מי שבוחן ארוע, כל ארוע מהזווית החיצונית – אינו 'חי' אותו מספיק, כי הוא רואה רק את **צבעיו.** הוא רואה רק את **ה'משל'.**

ה'נמשל' עצמו, ה'אטומים' של הארוע נסתרים מעיניו.

הראש ישיבה ראה את ה'אטומים' בכל נושא. זה הפך אותו לאיש 'חי' יותר. רגיש יותר, עמקן לאין ערוך, טוב ומיטיב לאין ערוך...

המבט הזה נסך גם את כוח החידוש וההתחדשות בעולמו הרגשי, ב'עירנות הרגשית' הנודעת שלו, שאף פעם לא נס ליחה ולא הועמה ריחניותה.

למה?

מי שבוחן רגשות מהזווית החיצונית – הם חדלים לרגש אותו, כשהארוע ושפעת צליליו וצלופניו הסתיים. מאידך, מי שחי את שורשי כל ארוע – הוא ממשיך ונושם ותוסס והופך לחי מזכות עצמו.

הגישה הזו הוזנה מאד כאמור, הן על ידי רבי ירוחם שבחן ארועים כלליים לפרטי פרטיהם, והן על ידי רבי

שמעון שקאפ, שגם הוא ניגש אל התורה עם מבטו הבוחן של ה'דק עד אין נבדק'.

כוח ההתחדשות וה'פרישקייט – היה מהבולטים בכוחותיו. היו כמה חזלי"ם ויסודות, שהיה חוזר עליהן מאות פעמים. וכל פעם מחדש, היה ניגש אליהן בהתפעמות מחודשת, כאילו חזר עליהן לראשונה:

היה ניגש בהדרת כבוד אל הסטנדר, מוריד בתנופה את משקפיו, שלא יחצצו בעד זהב לשון המדרש, ופותח בהתפעלות עצומה, כאילו, רק הרגע נבקעו מעיינות תהום רבה של דברי המדרש:

"מי יתן טמא מטהור, כגון אברהם מתרח, ישראל מאומות העולם..."

מילה אחר מילה, הרגש אחר הרגש - היה חוזר על יסודות שכבר גרס מאות פעמים כאן בהיכל, וכל פעם היה נראה, כאילו נתגלו לו עתה רזי תורה, ועם החדווה של מי שזכה עתה בזכיה הגדולה.

אחד הכוחות המפעימים בעולמו הרוחני, ובעולם ההנחלה שלו, היה כוח הרעננות, ההתחדשות לקראת כל הרגשה, יקוד והתפעלות, שהחיו את רוחו אלפי פעמים בעבר.

היו יסודות שהפכו לנכס צאן ברזל בנשמת־התורה שלו, והפכו לנתח מחייו. הראש ישיבה עצמו היה אומר, שכאשר אדם נושם, אף פעם לא נס ליחה של הנשימה, ואף פעם לא יאמר, נו, טוב, נמאסה עלי עניין הנשימה, צריך להמציא שיטה מרתקת יותר...

משום ש'נשימה' היא חיים. אף פעם לא נמאס לחיות!

דג, היה הראש ישיבה אומר תמיד, מוקף מליארדי טונות שלמים.. אבל כיוון שעל המים חייו, יניקתו, ושורש קיומו... הוא מזנק על כל טיפה וטיפה של גשם המתחדש בעולם, כאילו לא ראה טיפת מים מימיו...

מהאי טעמא התעצמו כל־כך קשרי־הנפש בינו לגדול העמקנים שבאותו הדור רבנו ירוחם ממיר. כבר ב'שיחה' הראשונה ששמע מרבי ירוחם נפתח לפניו עולם חדש של אופקי עמקנות, שגם בכירי הישיבה לא קלטו.

היה ביטוי של עזות גם בעמל התורה שלו, שחיבר אותו בקשר דמים תרתי־משמע לרבי ירוחם.

רבי ירוחם היה עמקן לא רק בגשתו לסוגיה או 'שיחה'. כשרבי ירוחם בחן תפוז, רכבת, את פטרבורג, או את וינה, הוא התעמק. (ועל כל אחת מארבעת הדוגמאות האלו, אגב, הנחיל רבי ירוחם מורשת לדורות עולם) ישנה אמרה שרבי אפרים בורודיאנסקי תלמידו, שמע מפיו:

"למוסר", אמר רבי ירוחם, "דרוש עילוי. תאמרו:

"אנחנו מה? גם אנחנו כך...

"אלא מה, העולם לא יודע? נו נו..."

אחר כך הוסיף ואמר:

"...חוץ מזה, גם אם עץ... עץ פשוט ביער – היה משקיע את העמל והעמקים שאנחנו משקיעים במחשבה – היה פותח את פיו ואומר שיחות..."

ההרגל הזה לעמקנות הכריע את רבי ירוחם, והוא נפטר עקב וריד שהתפוצץ במצחו.

רבי זלמן תלמידו הגדול, הסתגל גם הוא מעצם אישיותו לעמקנות מתמדת. גם כשתרי"ב אבריו האחרים היו מצויים במנוחה או בפעולות שוליות – פרכס מוחו ללא הפוגה.

עצם המושג 'פעולות שוליות' לא היה תקף אצלו. לכל פעולה, מאמירת שיער ב'תקפו כהן' עד קניית לבניות לארוחת בוקר – היו מורכב מ'צורה', ונועד לו יעוד רב תהילה.

במושגי המהר"ל, לא היה לראש ישיבה שום 'חומר' בעולמו. גם ה'חומר' שלו הכיל 'צורה' בכל שלל חלקיקיו.

הראש ישיבה היה מלמד וחוזר ומלמד, שבגרעין כל פרי טמון כל הפרי כולו, חיוניותו וכל נימיו הצמיחה עצמה אינה אלא הוצאה לפועל של ה'ראשית'.

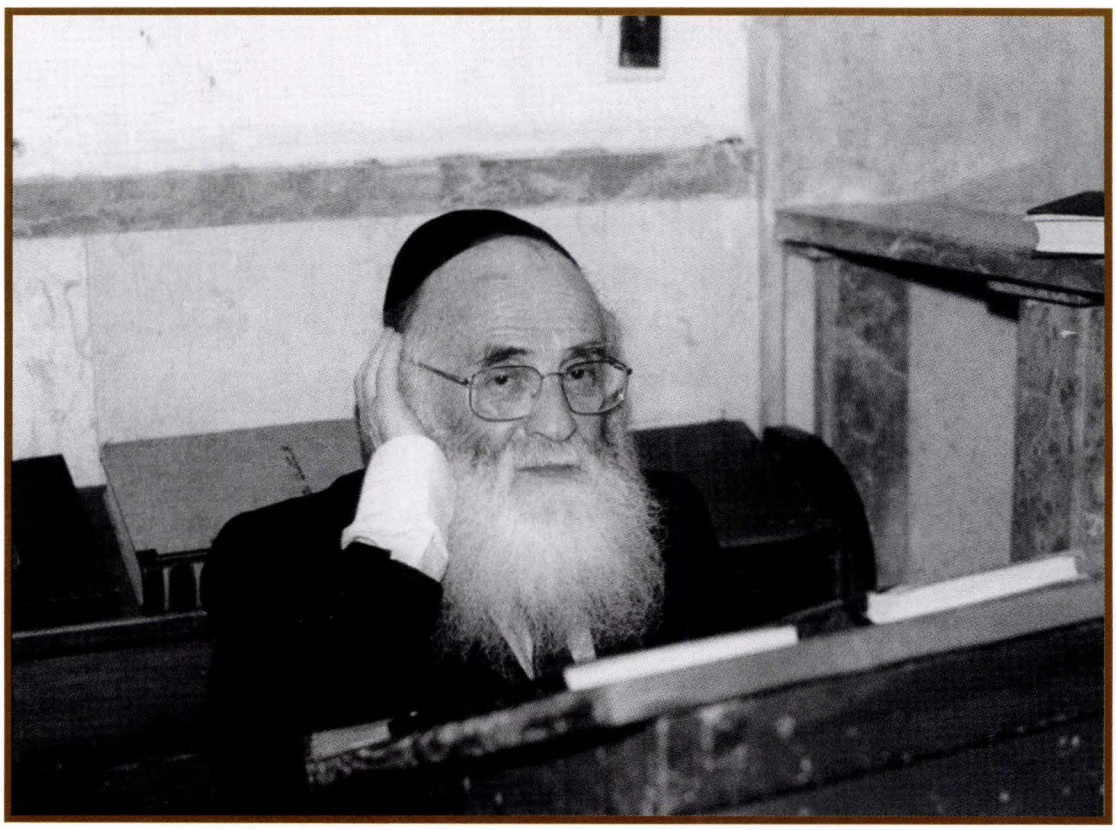
חייו שלו עצמם הפכו לבית מדרש של המשנה הזו. תעצומות הנפש שלו באו לכלל ביטוי בפרטים הזעירים ביותר של הקיום. או כפי שהוא עצמו היהודי מתבטא, "כל ה'רבי זלמן' היה מקופל ומגובל במשפטי אקראי, בשיחת חולין, ובהטעמות הלשוניות שלו.

הרמב"ם דורש: "**שלא תהיה פעולה אחת מפעולותיו מפועל ההבל....**"

ספרו עליו על הראש ישיבה, שבכל פעם כשהיה נגש לשלוח תמיד אל ה'עמוד' היה זה מעין מעמד של 'הכתרה'.

...ויותר שהיה רבי זלמן חכם, עוד לימד דעת את ילידי ביתו איך ייראה מבט של בן ישיבה. עיצב בנפש חושים לקליטת עונג רוחני, ויותר משלימד על עולם הרוממות של רבי ירוחם וארואליו - העניק משקפיים גם לחלקיהם העלובים והמשמימים של החיים.

רוחו של הראש ישיבה חדרה תמיד לשורשי ההוויה - שם גם לגוף אין מקום־תפיסה. מקום שאין מכניסין בו חמץ־הייצר, וגם שם, במרתפי הנפש - השליט את טוהר־מבטו של דף הגמרא!!

איש בריתכם...

כריתת־ברית עם תלמידיו

אחת ההתגלויות המפעימות של הקשרים שיצר עם תלמידיו, באה לכלל ביטוי בתקופה האחרונה. בתוככי החולשות הגדולות שלו, היה שופך את דם־התמצית שלו, ומגיע ל'שמחות' של תלמידים.

תלמידים מספרים על שמחה מהסוג הזה. הוא היה שרוי בכלות הכוחות. הרימו אותו על גבי כסא. והוא נפל מעליו... הוא דרש שינסו להרים אותו שוב, הרימו אותו, והוא שב ונפל. בסופו של דבר הצליח והגיע בכוחות אחרונים אל האולם.

כשביקש לדבר בשבחו של החתן, לא עמדו לו כוחותיו. כיוון שכך, ביקש מתלמיד שידבר בשמו, והורה לו בהרחבה ופרוטרוט, על אלו שבחים ראוי להתמקד.

...וכשסעודת הארוסין הסתיימה, דרש שיובילו אותו לצד של הכלה, כדי לומר לה אישית, במו פיו וליבו, איזו מרגלית עלתה בידה...

הנה לנו הניסוח המלכותי, שעימו פנה לאחד מנסיכיו, ילידי ביתו, שהחסיר שיעור כללי שלו:

"לא היית היום בשעור כללי, אני לא כועס חלילה, אם לא הגעת, אני מתאר לעצמי שהיית עסוק. אבל אני מבקש שתדע שאתה חקוק בלבי ... שהבחנתי בחסרונך..."

תלמיד נכנס לבקש ממנו 'הסכמה'. הראש ישיבה היה שרוי בחולשה גדולה והכנת ההסכמה התארכה, בשעת לילה מאוחרת מאד קרא לו, ודרש ממנו לקרא את ההסכמה, ולוודא שהיא מוצאת חן בעיניו.

כשהלה סיים לקרא והביע את שביעות רצונו המלאה, הוסיף הראש ישיבה ואמר לו ברגש:

"את השורה האחרונה כתבתי בשביל הרבנית... תוודא שהיא תקרא אותה"...

בכלל היתה הקבלת פני משפחתו של התלמיד - 'מוסד' שלם בחייו.

עודני זוכר את היום הזה, שבו עליתי לספר לו על ארוסי. למעשה הוא לא היה בארץ בזמן הווארט והארוסין. משבש מארצות הברית עליתי אליו עם ארוסתי, לאחר קבלת פנים נרגשת ונרעשת, הוביל אותי לחדר האורחים, ויצר עם הרבנית תיבדל חיי אושר 'מצב' חמים של הקבלת פנים.

הוא היה אמן מופלא ביצירת 'מעמדים' כאלו, ובהפגת מבוכות. ישבתי מולו עם כלתי שותק ונבוך. והוא ניהל במעין מונולוג את הערב כולו. לא זכור לי כמעט דבר מהמפגש ההוא, זכורים לי רק שתי פרטים:

שהוא היה אז רווי קסם ומתיקות ואהבת אדם שופעת, ושבכל משפט, גם אם זה היה בקשה מהרבנית לראות מי דופק בדלת – הוא שזר מעשה אמן משפט מרומם נוסח "ר' יעקב הרי למדן, הוא יבין..."

מה שסייע לו להפיג מתחים ומבוכות מסוגי מעמדים כאלו, הייתה גם הפקחות המושחזת שלו, אבל במיוחד החמימות הגואה.

מחסומים נוצרים מקרירות. לא היה שמץ מהחומר הזה באמתחותיו...

הזדמן לי על־פי בקשתו, לתאר לפניו מערכת קשיים שעברתי, הוא נאנח אז עמוקות, השעין את ידו על קצה מצחו, והרגשתי אז כמה הדברים מייסרים אותו. כשהרים את ראשו הציץ בי בחיוך, חבק בחום את כתפי והושיט לי 150 לירות, סכום גדול אז. סתם כך לרפד את הדרך:

"**תקנה לעצמך מתנה**".

זה היה משפט נדיר למרביץ תורה, דמעה חנקה את גרוני.

כיוון שראה בתלמידיו 'משפחה' - היה מחובר בוורידי־נפשו לכל אירוע שעבר על קרוביהם של "בני משפחתו"... אביו של אחד התלמידים, עבר התקף לב, ובמשך חודשים היה הראש ישיבה עוקב אחרי התקדמותו, הבראתו. למד שמות של רופאים, סוגי טיפולים, צנתורים...

הנה סיפור עם צליל הנשמה הקסום מהיכלו:

נכנס אליו באחד הבקרים אחד מותיקי תלמידיו ללמוד 'חברותא'. בהלך הלימוד נחלש הראש ישיבה, והפסיק באמצע הלימוד, אבל הזמין את התלמיד להשאר ללמוד בביתו...

שלפחות תהיה לו המתיקות המבשמת, של הלימוד במעונו של ראש הישיבה...

מה ידידות

אהבת האדם

צף בי מעמקי הווייתי, אירוע משנת תשל"ז. שכבתי חולה בפנימיה של הישיבה, אף אחד לא ידע על מחלתי, הרגשתי חום, בדידות ועייפות הנפש והדעת. זו היתה התקופה הראשונה שלי בישיבה, וסבלתי גם מבדידות חברתית, וגם מגעגועים לסינורה של אמא. החום שלי עלה, והרגשתי אבוד בחולייי, בבדידותי, בגעגועי...

לפתע, נים ולא נים, אני שומע קול חמים שטוף חדווה ממלא את חללו הקר של החדר.

אין לטעות. קולו של הראש ישיבה:

"אה, מה קרה יענקל? מה קרה, מה שלומך? מתגעגעים אליך!"

ה"מתגע - ־ געים אליך" של הראש ישיבה – שימש כאופטלגין.

הוא עזר לי בעצמו להתלבש, העביר אותי לביתו, פתח לפני כסא נח, חמם לי במו ידיו כוס תה, וישב במשך זמן ארוך לארח לי לחברה, וכיוון שחולה עם חום גבוה חייב לשתות, וכיוון שחולה עם חום גבוה אינו מסוגל לשתות – טרח ובירר איזה משקה הכי טעים לי... והוא שלח בן בית לקנות עבורי מיץ תפוזים "פז"...

זה היה המיץ הטעים ביותר ששתית בחיי.

בחתונתי, הבחין בהתרגשות גדולה שאחזה בי ברגע כלשהו, הוא תפס בזרועותי ורקד איתי שעה ארוכה ומתוקה. לא היה זה ריקוד בעלמא, הוא אימץ אותי אל לוח לבו באהבה גדולה, ולחש לי באוזני במתיקות:

"אל תדאג! גם אני הייתי צעיר כמוך. יהיה בסדר!! יהיה ב־ס־ד־ר!

והוא המשיך ללחוש "יהיה בסדר" - עד שמאן דהוא לקחו אותו לרקוד...

אחד מעובדי התחזוקה בישיבה סיפר:

"כאשר הגעתי לעבוד בישיבה, קבל אותי הראש ישיבה במאור פנים מופלג, כאילו רק אלי כלתה נפשו... בעיצומה של העבודה, הוא ניגש אלי ברוך, וכמעט התחנן:

"משהו לשתות יש לך?"

השבתי לו: "יש לי מים".

משמע כך, לא הגיב ולא אמר דבר; עלה לביתו כעבור מספר דקות שב ובידו קנקן עם משקה ממותק ומקורר, ואמר לו בחמימות הרבי זלמנית שאין לה משל ואין לה תמורה:

"נו, עכשיו יש לך מה לשתות!"

הוא התבונן בו שותה את המשקה, סתם כך אהב לראות בני אדם נהנים, והוסיף:

"כשיגמר, אל תשכח להודיע לי!"

בימי השבעה עלה אותו עובד תחזוקה למעונו, כדי לדפוק מסמרים בארון שיכיל את ספריו של הראש ישיבה, שנמכרו בשבעה.

בעיצומה של מלאכתו, פנה הפועל אל בני המשפחה:

"הנה המחשה חיה של העדרו של הראש ישיבה... אני מסתובב כאן כבר דקות ארוכות, ואיש לא הציע לי מים לשתות. לו היה הראש ישיבה חי, היה מזרים אלי קנקני פטל..."

גם נהגי מוניות חברת 'דקר', בהם נהג לנסוע, לא חדלו בתקופת מחלתו מלהתעניין בשלומו. "אם צריך לתרום דם, נעשה זאת בשמחה" אמרו.

התברר שגם על נהגי 'דקר' האציל מטללי התחייה של נשמתו האוהבת. לכל מונית אליה נכנס היה מתענין אצל הנהג, על מצבו הכלכלי והמשפחתי לפרטי פרטיו; דורש בשלום ילדיו, ונוהג עמם כבבני מלכים...

בכלל תפס כבוד האדם, כבודו של צלם האלוקים מקום נרחב באישיותו. היה מלווה כל מי שנכנס למעונו עד פתח הבית, עד למדריגות ממש. גם כשכוחותיו בגדו בו.

בשנתו האחרונה, כשהחולשה הכריעה אותו, ולא היה מסוגל לצעוד אף פסיעה ללוות את אורחו, ביקש בקשה נוגעת ללב:

שירימו אותו מהכיסא לשבריר שנייה, כדי לכבד את האורח היוצא בשמץ קימה...

הייתה לו גם מנגינה מיוחדת, שטופת חום ואור, שעימה קידם כל יהודי מישראל. כשיהודי היה מתקשר או דופק, היה נשמע קולו ליד הדלת או אל אפרכסת הטלפון, בקול רם ובמנגינה מיוחדת:

"**אה! ר' שלום**"! **ר' ש - ל - שלום!!**"

הלחן ההומה הזה שפרץ ועלה מבתי נפשו, התאים לשלל שירים: לגדולי תורה, לתלמידים, לנגר, לסייד ולעוזרת הבית.

הראש ישיבה לימד אותנו, שגם מילים יכולות להיות **מוארות.**

היה מרבה להטות אוזן ולב לכל מה שרחש חיים סביבו. קשריו ושיחותיו עם אנשי מקצוע, נהגים, וכל מי שעמד לשרותו – הם פרשה לעצמה. הוא סיגל את עצמו להתהלך עם כל אדם שהחיים זימנו אל מפתנו, עם כל החמימות, ההתעניינות, אפילו הניצוץ הלמדני הזדקר שם...

...ובניגוד לבעלי חסד ומוסר, שהקפידו להאיר פנים לפשוטי עם, לא נתקל הראש ישיבה מעודו ב'פשוטי עם'. הוא ראה באדם באשר הוא, רע, איש שיחה, והביט בו נפשית, פנים אל פנים.

הנה סיפור שנגע בנימי ליבי:

בשעות שמוחו לא היה אחוז בסבך רוחני רעיוני, הוא היה ער בצורה יוצאת דופן לצרכי הזולת. היה איכפת לו אם אכלתי, באיזו שעה, והתפריט המדוקדק של ארוחת הבקר.

ישבתי פעם במעונו, זה היה בצהרי ט"ו בשבט. במהלך הלימוד ניהל שיחת טלפון בהולה עם אחד ממנהלי המקום, שידאג לפירות ט"ו בשבט עבור תלמידיו.

בשעת אחר הצהריים, לפני שסיימנו את הלימוד, עלה אחד מילדיו עם שקית הפירות שחילקו בישיבה. היא הכילה תפוח, חרוב ואולי גם תאנים. הוא נטל מהילד את השקית, התבונן בתכולתה, ואמר בצער:

"ואני דמיינתי פירות אחרים לתלמידים..."

כזה היה הראש ישיבה:

ממרומי ה'הרגשים' של רבי ירוחם, וה'קנייטשים' של רבי שמעון, היה בידו להבין את ההבדל בין תאנה למשמש, בשקיות ט"ו בשבט של ילדיו הרוחניים...

מספר אחד מחשובי תלמידיו:

כשהתחתנתי ועזבתי את ישיבת "בית מאיר" ניסיתי ללא הועיל להתקבל לאחד הכוללים בבני ברק. ארבעה חודשים למדתי שם ללא משכורת. הראש ישיבה התמסר במלוא אונו לענין. ללא הועיל.

באחד הלילות ההם בשעה אחת אחר חצות, העירה אותי דפיקה שנשמעה על דלת ביתי. נחלצתי מתהומות השינה, וראיתי בדלת הכניסה את מורי ורבי ראש ישיבת "בית מאיר", חיוכו המאיר, האהוב, שוטף כבאור יום את הלילה העגמומי.

התברר שהוא לא ממש ידע היכן אני גר, והוא התבזה שעה ארוכה ומתישה בחיפוש בכמה דירות בשעות הלילה המאוחרות.

"באתי להודיע לך שהתקבלת לכולל שביקשת". אמר לי בחמימות, "ממחרתיים תקבל משכורת, הזדרזתי והגעתי כבר עכשיו, כדי שתישן לילה אחד שנת ישרים..."

וכשהראש ישיבה אמר לי: "תקבל ממחר משכורת", נשמע הדבר כאילו זכה אותו רגע הוא עצמו בזכייה הגדולה!

בעולם התוהו של הבורות...

בורות בעיני רוחו של הראש ישיבה

העולם ויושבי בו התחלקו בעיני הנפש של הראש ישיבה, בין תלמידי חכמים שעימם כרת ברית אהבת עולם, לבורים – שלהם בז בלהט נשמתו. שתי ההשפעות האלו פרחו בשיחותיו יחד והזינו אחת את רעותה. הדרך שבה היה מבטא את המילה המחרידה "א בור" - היתה מצמררת, באותה מידה ממש שרוח החיים שהכניס לביטוי "א דבר חכמה!" ('דבר חכמה' הוא ביטוי ששאל מהמשגיח מפוניבז', מי שהוא כינה "דער לעצטער משגיח", מרן רבי יחזקאל כינה את שיחותיו ואמירות המוסר שלו 'דבר חכמה')

בורות בעיני רוחו של הראש ישיבה - היתה החטא ועונשו במפולת ידו!

אני ניצב ברח' פנירו 9, בעיירה סלובודקא בליטא. כאן כור ההיתוך של רוממות האדם. זה גם הבנין היחיד בסלובודקא שיש בו ערך סמלי. בנין הישיבה המפואר חסר חשיבות משום שלא למדו בו אפילו יום אחד (המלחמה פרצה כשבנייתו הסתיימה)

כאן בפנירו 9 - המקום האמיתי. דירתו הפרטית של הסבא מסלובודקא. שם גם גר רבי אברהם גרודזינסקי, נסיך האצולה של סלובודקא, ומכאן גם נלקח רבי אלחנן, דורש כתרי אותיות – להריגה בפורט השביעי.

אמריקני בעל אמצעים מלייקווד, תוחב חמש מאות דולר לבעל הדירה, כדי שירשה לנו להיכנס לראות, לנשום. ה'הול', חורבה מחופשת למטבח, ובו פיסת שיש ליד דליי מים, גיבוב של חבלי כביסה; ריח חריף של תבשיל חרוך ממלא את החורבה העלובה.

ה'פויער' הליטאי שכבש את הבית, מרים לשבריר שניה מבט אדיש מצפייה בחדשות, וממשיך לנגוס באדישות וריכוז במלפפון הרוסי הענק. טיפת גשם צלחה את גג הבית ונחתה על המלפפון. הוא הביט באדישות, והמשיך במלאכה.

מישהו תרגם לו לרוסית את השאלה המתבקשת אם הכיר את הישיבה הקדושה בסלובודקא. הוא עונה ברוסית תשובה ארוכה ומנומקת. כשמתרגמים לי אותה, אתה מקבל את התמצית של האיכר הליטאי הממוצע:

"קר מאד היום. מינוס שמונה מעלות... לסגור! לסגור את הדלת מיד, כי קר היום..."

נזכרתי אז בעלבון במלות ששוגרו מהבית הזה, על־ידי אחד מנסיכי ה'חצר' רבי אברהם אלי' קפלן, לחניך שהתפקר:

"...היעלה על דעתך אחי להתגעגע לרוממות הסלובודקאית? להמות ממיצרי המיאוס הפריסאי? פג לבך מכל אלו! והרי לב גדול לך אחי! לב מבין!

"...מתחילים כאן לפכות חיים... הרב נ"י (- הסבא מסלובודקא) בא שלשום ומרעיש עולמות... היום אהובי, השיעור הראשון בביהמ"ד הגבוה למדע־האדם - סלובודקא! - - "

התבוננתי בערל הליטאי הזקן עם המלפפון הנגוס, שפלש עם הזוהמה שלו לקודש הקדשים של רוממות האדם, ונזכרתי בכאב בראש ישיבה.

הנושא הזה של ריתק את לבו של הראש ישיבה.

אהבת התורה שבערה בו, מול הבוז המוחלט לבורות, הביאה אותו להתעסקות רבה ב'סתירה' שבין עוצמות התורה שליטא הניבה, לבין הבורות המדהימה של האיכר הרוסי המצוי.

הפער העצום בין עמלי תורה בליטא, ל"פויערים" הרוסיים, שהיו 'בולבעס' מהלכים, הדהימו את נשמת התורה שלו. בוקר בוקר ראה את דמותו המלכותית של רבינו ירוחם, שהרחוב הנוכרי במיר התרוקן בחרדת קודש כשחלף בו, מול השיכור המיראי, שהתגולל באותה סימטא עצמה מדי בוקר בצחנת הקיא שלו.

שאלתי אותו לא אחת, איך גידלו אותן עיירות וסמטאות גאוני עולם שעיצבו את דפוסי הלמדנות לדורות, מול הגסות והטמטום של האיכר הרוסי.

הוא חזר פעם על הסבר נפלא. המקום והתקופה משפיעים. בתקופות חשוכות ובאתרים קודרים נוטים בני אדם להסתגר. אנשים פשוטים נשארים מתוקף ההסתגרות עם תפוחי אדמה ודמיונות. אנשים בעלי דקות־השכל הגיעו מכח אותה בדידות לפסגות.

מהאי טעמא הפכו ביילורוס וליטא – הקפואות והנידחות למרכזי תורה מופלגים, בשעה שהטמטום של הנכרים עשה בהם שמות. ההכרח בהסתגרות - עיצב בליטא מחדש את דפוסי שכל התורה, ויצק בהם רוח־חיים לדורות־עולם, בשעה שאותה הסתגרות עצמה - הפכה את אומות העולם לתפוחי אדמה, ל"בולבעס" מהלכים.

לצד אויר הפסגות שבישם את שיחותיו, היה לראש ישיבה גם תפקיד 'מוכיח'. פעמים נדירות היה אמנם מדבר גם על פחד יום הדין ועונשיו, אבל העונש הנורא ביותר שחזה בעיני רוחו, וביטא בשיחותיו, היה קשור לעונש הצומח מחטא הבורות עצמה:

"אם מישהו יגדל חלילה בבורות, הבנים שלו בבא הזמן יבוזו לו, הם יכירו את ערכו..."

הוא לא הכיר ערך אחר ולא הכיר בזיון אחר, מלבד הקשר או הניתוק – משכל התורה.

בקשרי נישואין עם נשמת התורה

תורה כחמצן לנשימה

הראש ישיבה, היה סוג יהודי, שגופו הורכב מתשעים ושמונה אחוזי אהבה רוגשת לתורה, ושתי אחוז של רקמות בשר – ששימשו כלים להכנסת הרגש הזה לפועל.

היה חוזר על משפט שחצב תמיד מעמקי נשמתו:

"בכל תהפוכותי ונסיונותי בחיים - נותרתי תמיד 'ישיבה מאן'"... (בן ישיבה)

אמרתי לו בתמהון גדול:

"ישיבה־מאן מאי עבידתיה? ומה עם ראשות הישיבה? הנהגת הכלל ב'מועצת גדולי התורה'? ואלפי תלמידים מעריצים בקצווי תבל?"

"נו", השיב בחיוך המאיר שלו, "נו, ברור שגם זה... והרי בכלל מאתיים מנה!"

אחרי משפט כזה קבלתי משקפיים חדשות על ההבדל בין חברות ב"מועצת גדולי התורה", שהיא תואר רם...

לבין מי שהישיבה התקדשה בדמו קדושת עולמים.

והדם הוא הנפש!

זה היה רגע עומדי על דעתי, זה היה הרגע בו הפכתי מתלמיד בבית ספר ללימודי הש"ס - לנסיך בממלכת הישיבה!

למעשה גם הספר הזה, והקשר החם שעדיין הישיבה הקדושה מקיימת עם בוגריה, הוא ביטוי מופלא למשנתו ולמבט־הישיבה הבוער שלו. גם מי ששכח באיזה צד רש"י ובאיזה צד תוס' לא יכול להתחמק מבית הישיבה, מרוחה וניחוחותיה.

וגם אם לפני ארבעים שנה למדת חמש שנים בלבד ב'בית מאיר' - עדיין רוחה, ניחוחה, והמשב הענוג של קברניטיה מלטפת - את הרבדים הענוגים ביותר בנשמתך!

אחד הזיכרונות העזים שליוו את נעורי, קשור לעוצמות רגש־התורה של הראש ישיבה.

נער רך הייתי, וההמיה שלו לכל מה שקשור, עטוף: כל מה **שליד** תורה, **נדמה** לתורה – עיצבה את רוחי.

זכור לי מקרה המלווה אותי במלא חיותו, עשרים ושבע שנים.

היתה לי באותם שנים התחברות עזה לתורה. רבי זלמן החשיב את הענין, ולמד אתי שנים אחדות בחברותא.

באחד הערבים, בתפר שבין מוסר למעריב, הרמתי את עיני מהספר באיחור, כשהש"ץ כבר ניגש למעריב. כיוון שחיוב היה 'להתכונן' למעריב, רצתי אל הפתח, ועמדתי שם ברגע של תהיה, אם לרוץ להכנותי, או להמתין ל'ברכו'.

שתי עיניו המאירות של רבי זלמן ליטפו אותי ברגש ואהבה גדולה, וזרועותיו פרושות:

"לך יענקל, תירגע. תירגע. תתכונן... הישיבה תחכה לך... הישיבה תחכה לך..."

אני מתעלל במשפט הזה, כשאני מעתיק מילים "הישיבה תח - כה לך" לדפוס קר ולמחשב של מיקרוסופט. ועושה שמות במתק והדשן והלהב הרבי זלמנ'. מי שהכיר את רבי זלמן שיחו־ושיגו, יודע - זה נשמע "מזוייף מתוכו"... על סף

בזיון התורה...

הלכתי להכנותי, המתח שישיבה קדושה ממתינה לנער בן שש־עשרה העיק, הזמן התארך לרבע שעה.

כשעליתי ברבע לשמונה להיכל הישיבה, ציפו לי עיניו הקורנות של רבי זלמן, עדיין מלחש לי "תיר־ ־ גע... תיר־ ־ גע..." וישיבה שלימה ממתינה בהשתאות...

כל רגע ורגע של הראש ישיבה היה ספוג חיים. כל רגע היה 'חי', ספוג דם. כל רגע **נשם**. אבל לאף רגע בחייו לא היה זכות קיום, ושמץ של משמעות - אם הוא היה **מופקע** מיכולת ההתמזגות להגיון התורה.

באחד מימי חוליו המרים, ומרירות אצל הראש ישיבה לא התבטאה אף פעם בכאבי בטן או גב, מרירות היתה תולדה של יסורים שיש בהם ביטול תורה. הוא מאס, כפשוטו, ברגעי היסורים שהמיתו את היכולת שלו 'לחיות' מתיקויות של רבי נפתלי.

פעם כשתקף אותו הסוג המאוס הזה של יסורים, נשא ידיו ואמר:

"**ללמוד איני יכול, לקיים מצוות איני יכול אם כן למה לי חיים?**"

זה היה ביטוי מלא חיים לתפיסת התורה, ש"חיי בעלי החכמה בלא תורה כמיתה הם חשובים".

פעם ישבתי ולמדתי איתו את הסוגיה בבבא בתרא של "דוושא".

הוא ירד לפרטי פרטיה של הסוגיה. הייתי המום מהתקף, מהתעצומות שלא הבנתי בהן מילה אחת. כשנרגע מעט, הערתי לו בפשיטות, שאני לא יודע מה זה 'דוושא'...

בהתחלה היה המום. איך אפשר לו לאדם מישראל להתהלך בעולמו של הקדוש ברוך הוא, כשנפשו ריקה ממתיקויותיה של "דוושא"?... לאחר שעה קלה התעשת, וגייס את הבורות שלי עצמה, לרחשי אהבתו הגדולה, והוא אמר בהתלהבות:

"אני אסביר לך מה זה דוושא".

והוא החל מסביר לי כמלמד דרדקי את הדיבורים הפשוטים, מאמא לשון...

והיה לו כמובן לראש ישיבה את הרגש הישיבתי ללא חציצות וללא מחיצות, גבולות ומעצורים.

היה רבי יוסף רוזובסקי, הר"מ ד"אור ישראל" תלמיד חכם עצום, וקורה מקורות בית הישיבה. בעת הלוויתו תכפו עליו רגשותיו של האי ספדנא, מרן הראש ישיבה, והוא קרא בסערת רגשות:

"**רבי יוסף, רבותי, היה 'שור שנגח את הפרה!'**"

ולא נחה עדיין דעתו עד שהשלים:

"**לא כך רבותי! רבי יוסף בחדא מחתא היה. גם ה'שור', וגם ה'פרה'!**"

הרי לנו שפה ישיבתית! בן ישיבה שמושגי "שור שנגח" פורטים על מיתריו – יתרומם מחריפות ההמחשה, שעה שהרחוב יגחך בבורות.

פעם, לאחר שיעור כללי, כשהראש ישיבה נשא ונתן במעמקי הדברים עם תלמידים, התבטא תלמיד, שנתקל

ביסוד שנאמר היום בשיעור, בספרו של אחד האחרונים. הראש ישיבה ביקש לראות את הדברים, כשעיין בהם, שטף אותו גל חדווה, הוא אחז בידי התלמיד, ואמר לו בחום:

"ככה זה כשלומדים תורה לאמיתה... יש סייעתא דשמיא לכוון לדעת גדולים!"

בסיפור הזה כמו בעשרות סיפורים מהסוג הזה, נגהה התפיסה הקסומה שלו במהות חייו ויעודו.

רבי זלמן בן רבי טוביה לונער אינו קיים בעולם... קיימת רק התורה הקדושה, שנוסדה תתקע"ד דורות קודם שבא זלמן לונער לעולם... רבי זלמן קיים – במידה המדוייקת שהוא משמש נושא דגלה... רבי זלמן רוטברג מאי עבידתיה?

כבודו שלו עצמו היה מופקע כל כך בעיניו, שלעיתים לא מצא לנכון להפגין ענוותנות. ענוותנות אפשרית ונצרכת רק אצל מי שמוצא בעצמו שמץ יישות שהכרח להשפילה...

רבי זלמן בן רבי טוביה רוטברג - לית ליה מגרמא דיליה!

לצד אהבת שבערה בו לתלמידיו, ביקר בחביבות האופיינית שלו תלמידים שהקדימו לדעתו לצאת את כתלי הישיבה אל החיים. בשמחת ארוסי אחד התלמידים החביבים ביותר שלו, הפליג בשבחו, ואמר כך:

"החתן שהתארס היום הוא מושלם בכל המעלות והמידות שהתורה דורשת ונדרשת בהן מלבד חסרון אחד...

"שהוא חתן".

בכלל הדרך שבה שיבח ורומם את קרנו של כל חתן מחתניו, הוא סיפור לעצמו. הייתי עוקב בהשתאות אחר המחזות האלו. כשהיה מדובר בבחור חלש בלימוד ומידות, היה עושה בלהטיו כדי להדגיש ולהבליט צדדי שוליים שהתייחד בהן, ולהעלות אותן לראש פינה.

וכיוון ששפת האהבה שלו היתה שפתו הרשמית, היה קשה להבחין בין אם שיבח עילוי מופלג, אוו בטלן מופלג.

הבקורת הענוגה שלו על תלמידים שנשתדכו טרם זמנם, באה לידי ביטוי מפעים באהבה שקלקלה את השורה.

ידיד נפש אהוב ונערץ, שעימו ועם תורתו כרת ברית ידידות נצח, ראש ישיבת פוניבז' מרן רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, בא בקשרי שדוכין עם בתו של מרן הגרצ"פ פרנק. זה היה חתן ראוי למחותן ראוי, וכל הישיבה באה לברכו ביום שמחתו. זקני לומז'א מספרים שכשזלמן לונער ניגש לברכו, אמר לו בחביבות:

"הוי ר' שמואל, מה עשית?! מתי תספיק ללמוד?! נו נו, מזל טוב מזל טוב!"

"**לא כך רבותי! רבי יוסף בחדא מחתא היה. גם ה'שור', וגם ה'פרה'!**"

הרי לנו שפה ישיבתית! בן ישיבה שמושגי "שור שנגח" פורטים על מיתריו – יתרומם מחריפות ההמחשה, שעה שהרחוב יגחך בבורות.

פעם, לאחר שיעור כללי, כשהראש ישיבה נשא ונתן במעמקי הדברים עם תלמידים, התבטא תלמיד, שנתקל ביסוד שנאמר היום בשיעור, בספרו של אחד האחרונים. הראש ישיבה ביקש לראות את הדברים, כשעיין בהם, שטף אותו גל חדווה, הוא אחז בידי התלמיד, ואמר לו בחום:

"ככה זה כשלומדים תורה לאמיתה... יש סייעתא דשמיא לכוון לדעת גדולים!"

בסיפור הזה כמו בעשרות סיפורים מהסוג הזה, נגהה התפיסה הקסומה שלו במהות חייו ויעודו.

רבי זלמן בן רבי טוביה לונער אינו קיים בעולם... קיימת רק התורה הקדושה, שנוסדה תתקע"ד דורות קודם שבא זלמן לונער לעולם... רבי זלמן קיים – במידה המדוייקת שהוא משמש נושא דגלה... רבי זלמן רוטברג מאי עבידתיה?

כבודו שלו עצמו היה מופקע כל כך בעיניו, שלעיתים לא מצא לנכון להפגין ענוותנות. ענוותנות אפשרית ונצרכת רק אצל מי שמוצא בעצמו שמץ יישות שהכרח להשפילה...

רבי זלמן בן רבי טוביה רוטברג - לית ליה מגרמא דיליה!

לצד אהבת שבערה בו לתלמידיו, ביקר בחביבות האופיינית שלו תלמידים שהקדימו לדעתו לצאת את כתלי הישיבה אל החיים. בשמחת ארוסי אחד התלמידים החביבים ביותר שלו, הפליג בשבחו, ואמר כך:

"החתן שהתארס היום הוא מושלם בכל המעלות והמידות שהתורה דורשת ונדרשת בהן מלבד חסרון אחד...

"שהוא חתן".

בכלל הדרך שבה שיבח ורומם את קרנו של כל חתן מחתניו, הוא סיפור לעצמו. הייתי עוקב בהשתאות אחר המחזות האלו. כשהיה מדובר בבחור חלש בלימוד ומידות, היה עושה בלהטיו כדי להדגיש ולהבליט צדדי שוליים שהתייחד בהן, ולהעלות אותן לראש פינה.

וכיוון ששפת האהבה שלו היתה שפתו הרשמית, היה קשה להבחין בין אם שיבח עילוי מופלג, אוו בטלן מופלג.

הבקורת הענוגה שלו על תלמידים שנשתדכו טרם זמנם, באה לידי ביטוי מפעים באהבה שקלקלה את השורה.

ידיד נפש אהוב ונערץ, שעימו ועם תורתו כרת ברית ידידות נצח, ראש ישיבת פוניבז' מרן רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, בא בקשרי שדוכין עם בתו של מרן הגרצ"פ פרנק. זה היה חתן ראוי למחותן ראוי, וכל הישיבה באה לברכו ביום שמחתו. זקני לומז'א מספרים שכשזלמן לונער ניגש לברכו, אמר לו בחביבות:

"הוי ר' שמואל, מה עשית?! מתי תספיק ללמוד?! נו נו, מזל טוב מזל טוב!"

הישיבה כבית מקדש התורה

כל לבינה הטבועה בקירות האלו - היא חלק מצמי ובשרי

"...ובדורנו הפרוץ הלא הרי המוריה שלנו הם ישיבותינו הקדושות... ששם מוסרים נפשם שמנה וסולת עמנו וכוחותיהם הכבירים מוקדשים ליגיעת ועמל תורתנו הק', ולהשתלמות האדם השלם הנצחי, ומחשבותיהם הזכות והגות לבבם מתגשמים, ומוליכים אותם בנתיבי דרך החיים, וזכיתי להימנות בין חברי המוסד הקדוש הזה..."

(מתוך אגרת של הראש ישיבה בנעוריו בישיבת מיר)

להגדיר ולהבין את עולמו של הראש ישיבה, היא עיסוק קל יחסית, משום שהוא עצמו הרבה להגדיר את עצמו ועולמו, בהגיגיו, הגדרותיו, ובגבישי־הלשון שאיתבדרו בי מדרשא. לפעמים פירש את עצמו ומשנתו כולה בהנפת זרוע אחת.

הנה למשל ביטוי חי שלו על מעמדו הנישא של בית מקדש הישיבה:

הוא עמד פעם במחיצת תלמידיו, התבונן אל בנין חדר האוכל וחדרי הלינה, ואמר בערגה. כמעט כל משפט של הראש ישיבה נאמר בערגה:

"...כל לבינה ולבינה הטבועה בתוך הקירות האלו היא חלק מעצמי ובשרי..."

אחר כך הוסיף ואמר ברגש:

"בתקופה שנבנה חדר האוכל, היו חסרים פועלים למלאכה, ואני יחד עם בני רבי צבי, הטינו כתף ועזרנו בבנייה..."

זה היה ביטוי חריף לתפיסה, שבניין של ישיבה אינו ערוך מקירות וכתלים, חלונות וסטנדרים. בניין של ישיבה התקדש קדושת עולמים בחותמו של רבי חיים מוולוז'ין וגוריו, והליכותיו וסדריו הפכו לחלק מתבנית חותמה של כנסת ישראל.

הוא היה מרבה להזכיר את הבטחתו של רבי חיים עצמו, כי יעמוד בשערי גיהנום, ולא ירשה להכניס לשם, מי ששמר על סדרים של ישיבה...

*

כחלק מהאמונה הבוערת שלו בקדושת התורה והיכלה, חי כל ימיו בהרגשה חושית, שהתנהלות הכספים לישיבה, מנוהלת משמיא בהשגחה מיוחדת, ורבי זלמן בן רבי טוביה לונער אינו אלא שליחו של נותן התורה. שליח מטבע הדברים, איננו דואג את דאגות משלחו.

אלו היו מעשים בכל יום. לא אחת אכלה הישיבה וניזונה ב'חוש' מלחמו ופיתו של נותן התורה. הישיבה חיה והתנהלה במשך שנים ברוח דבריו של רבנו יהודה הלוי "כאילו אתה בא באכסנייתו, קרוא אל שולחנו וטובו". הישיבה הייתה שרויה פעם בחוב של חמשת אלפים דולר לספקי מזון, ולא היה דרך להאכיל פיות רעבים. ניגש אחד מההנהלה לראש ישיבה, ותהה בפניו מאין יבא עזרה של הישיבה הקדושה?

עודנו מדברים, נכנס הרב אביגדור כץ, לבית הראש ישיבה, עם המחאה מתורם בשוויץ על סך חמשת אלפים דולר.

אבל הסיפור הפנימי הוא התייחסותו של הראש ישיבה:

"הוא ראה בסכום הזה והדרך שבו הושג - עניין טבעי לחלוטין. והוא, שהרגש היה בן־הבית השכיח ביותר אצלו, לא מצא כאן סיבה להתרגשות. להתרגש צריך מהגדרה מחודשת בדעת 'חכמי פרובינציא'...

...וכי נכס פרטי שלו היא 'בית מאיר'? 'בית מאיר' היא מקום לקליטת השראתו של נותן התורה. יבא נותן התורה ויהא דואג לחלקתו...

סיפור דומה ארע בשנת תש"כ, כאשר הראש ישיבה היה זקוק לאלף לירות כדי לכסות חוב בבנק, ועל פניו לא היתה דרך להשגת הכסף. כאשר יצא מביתו רץ לפניו יהודי צעיר בגיל 40 והתחנן בפניו, שהישיבה תתחייב לומר קדיש לאחר פטירתו. כשהראש ישיבה ניסה לדבר על ליבו, כי הוא עדיין צעיר לימים מכדי לדאוג על פטירתו, הוציא היהודי הנ"ל אלף לירות מכיסו, והעניק לראש ישיבה תמורת ההתחייבות הלא מוסברת.

גם בסיפור הזה לא ראה משהו ניסי, אלא דרך נוספת להתחברות לנותן התורה. פעם גם התבטא ברוח הדברים:

למפעלים בעלי חשיבות – מוענקת 'חסות' מגופים בעלי חשיבות... אדם אינו נותן 'חסות' למפעל שאין לו זיקה רגשית אליו, או שאינו רואה בו מקום ראוי להשקעה... אם השי"ת מכלכל את הישיבה בלחם־שמים, בארץ לא זרועה, אם ענן ה' חופף על הישיבה ומשאה בדרכים נשמות – משמע יש לו להשי"ת זיקה רגשית לישיבה הק'... משמע שהישיבה היא כביכול 'ביזנעס' שלו יתברך...

והרי זו משמעות התפילה כ"צמיד פתיל", "נפתולי אלוקים". התחברות. כפי שהרבה להאיר באינספור שיחות, בשמו ובשם רבי ירוחם רבו.

החייתה אותו בפועל התפיסה, שאם השי"ת מעניק לישיבה אלף דולר, הישיבה לא השתכרה באלף דולר, אלא בהכרה מלכותית - שהיא חלק ממוסדותיו של נותן התורה...

אדם – אמר פעם – המקבל 'מדלייה', אינו טורח לברר כמה כסף היא שווה... 'מדלייה' היא ביטוי להערצה, מדליה היא גושפנקה מלכותית והכרה עליונה בערכך ומעמדך!

הראש ישיבה גם היה מרבה לתאר ברגש וצבעים חיים, את המלפפון של הסבא מקלם. וזו הייתה עוד דוגמה איך סיפור בן שתי שורות, יכול להאיר את נשמתו באור יקרות, ואיך האור הזה המשיך והתנוצץ באותו זוהר, למרות שחזר על הסיפור הזה מאות פעמים.

בימי המלחמה, בה שררה בליטא חרפת רעב, נתגלגל לביתו של הסבא מלפפון רקוב. כיוון שהסבא היה אדם אמיד, ובביתו היתה מצוייה מערכת צלחות יוקרתית וסכו"ם מוזהב, ציווה לפתוח שולחן, ולפרוס על גבי הצלחות המהודרות את המלפפון העלוב, שנשלח אליו מתנת חינם מידו הפתוחה, הקדושה, הרחבה והמלאה, של הקדוש ברוך הוא...

והרי מאליו ברור: אף מלפפון לא נותר 'עלוב' – אם הוא מתנה מלכותית...

ערב נשואי, הייתי אמור להגר ל'כפר חסידים'. כיוון שזה היה כרוך בהתנתקות מהישיבה הקדושה, רציתי לשאת עימי בטלטלותי משהו מאוירת הישיבה ורוחה. להישאר 'שייך' במידת מה גם בגולה.

נכנסתי בדחילו אל הראש ישיבה, ובקשתי רשות לרכוש בכסף מלא סטנדר אחד מהסטנדרים בישיבה.

הוא הזדעזע מעצם הרעיון:

"אין מחלקים, ואין מוכרים סטנדרים של ישיבה!"

הוא סירב בתוקף אפילו למכור בסכום מופרז שברי סטנדר, שלא צלחו לשימוש. 'שברי לוחות' אמר לי, גם לא מוכרים.

זה היה רגע מנחיל. והרגע הזה ודאי העניק לי מעל ומעבר למה שריגושיו הטפלים של הסטנדר היה מעניק לי. הראש ישיבה לא ביטא השקפה או עיקרון. הוא דיבר **בחרדה**. כשומר־הסף של בית מקדש הישיבה!

האירוע השולי הזה העניק לי צידה בצאתי לעולם המעשה. להישאר מחובר לעולם הרגש הישיבתי – אבל ללמוד להבחין בין רגש לקדושת התורה, לרגשות ערטילאיים רחפניים.

הראש ישיבה, דוברו הגדול והמרומם של הרגש הישיבתי, היה בר־סמכא מופלג להבחין בין דקויות ההרגשים. היו ריגושים דקיקים שהבעירו את ליבו כמדורת בית המוקד, והיו ריגושים שביטל על הסף, בבוז מוחלט.

העובדה הזו מגדירה מחדש את עולם הרגש שלו. ואת הדמות כולה:

הראש ישיבה לא חי וניזון מהתפרצויות והבזקים... גם הלבה הרוגשת שלו, היתה מנווטת מנותבת, חלק מ'תהליך' עקבי שסלל לעצמו. לא הרשה לעצמו ולא התיר לחניכיו אש זרה.

הנה מה שכתב בעצמו על כך באיגרת מימי נעוריו. באיגרת הזו הוא גם משליט סדר רעיוני מרהיב, מה הוא זה רגש מרומם, ואיזה רגש עלול להפוך ל"אש זרה":

"...רק מחשבות והרגשים כאלו הם נפשיים, יסודים ובריאים, אבל **מחשבות והרגשים שאין מתגשמים בחיים הם בבחינת רוחין דאזלין ערטילאין**... הם רק צללים ודמיונות גרידא...

"...כי כל מי שחי חייו הרוחניים במחשבתו לבד, לא רק שאינו מתרומם על־ידי־זה, אלא גם יכול בנקל לבוא לידי טעות ולטוס על כנפי דמיון של שטויות ובדיות, **כי רק מחשבה המתגשמת יכלה להתברר לאור המעשה בכל עומקה**... כי מעשה בלי מחשבה הוא הנתיב לבערות ומחשבה בלי מעשה היא תורת בלעם..."

הנה משנה סדורה:

רגש רוחני – הוא רגש המהווה **רקע** למעשה רוחני, או **תוצאה** ממעשה רוחני. ואילו רגש שאינו מתגשם בחיי המעשה – הוא בחינת "צללים ודמיונות גרידא".

ובעוד צל ודמיון אינם מבעירים ואינם מכלים, **רגש של דמיון** עלול להפוך ל"אש זרה אשר לא ציוויתי"!

היה מרבה למשל לספר על אוירת החדווה והשמחה ששרתה בישיבה במיר. תמיד היה מדגיש שהעליצות הזו היתה מנווטת ומתועלת, ולא היתה כרוכה בשום פריצת מסגרות. הוללות - אחריתה תוגה. חדוות־אמת נובעת משמחה מתוחמת.

כך אמר על כך הראש ישיבה:

"כל קרב וכליות יזמרו לשמך, וכל הלבבות ייראוך... מי שזוכה ללב מלא תורה ויראת שמים – יש לו 'יזמרו לשמך'! וככל שה'ייראוך' אמיתי יותר, כך השמחה גדולה יותר, כל שמחה העולה ופורצת ממחוזות ומקורות אחרים - היא שמחת דמיון שווא, שמחת סרק.

ישבנו פעם ללמוד, ופתחנו 'פני יהושע' עתיק יומין, שהביא עימו מטלטלותיו. הדפים נקרעו, והוא קירב אותן זה לזה במאמץ.

"קשה לי להסתדר איתו", אמר לי בצער.

שאלתי אותו ספק בהלצה, אם אני יכול להשאיל לו את ה'פני יהושע' הפרטי שלי.

הוא צחק. "אני כורך ושוב כורך את הספרים הישנים שהבאתי אתי. קשה לי להתרגל לספרים החדשים של הדור הזה. הצבעים, הדפים המהודרים, אני אוהב להיות מחובר לאותיות הקדושות, לא לעיצובים גרפיים... אומרים לי שהכריכה הפרטית שלי עולה פי שלש מקניית ספר חדש... אבל אני לא מצליח להתרגל..."

הקשר שלו לספרים היה קשר של תלות. ספרים היו חמצן־הנשימה שלו, והצורך הנפשי שלו ב"פני יהושע" מצהיב מיושן, עם אותיותיו השבורות של בית־הדפוס 'ראם' – היה אש קודש שנבעה מהתחברות פנימית לנשמת אותיותיו השבורות של ה"פני יהושע"!

אלול: 'חיל כיולדה'

חדוות החרדה בהיכלו

אלול תחת שרביטו של המשגיח רבי ירוחם במיר, הוא פרק שטעמו וזכרו לא יסוף מלבו של אף תלמיד במיר הגדולה, ומכל מי שינק את הניחוח הזה מרבי זלמן ממשיכו הגדול. שנה בשנה היה רבי זלמן סוחף איתו את הישיבה מאוירת הבמבה של דורנו, אל אויר הפסגות של רבי ירוחם, אורותיו ותביעותיו.

אלול של הראש ישיבה – היה הר.

הר שכורח חיים להעפיל עד פסגתו. כל מי שמצוי בתהליך כיבוש של פסגת ההר, שרוי במצב הקסום של 'גילו ברעדה'. מחד מחיה ומעוררת את רמ"ח אברי נפשך הלהט לכבוש פסגות, אבל לזכור בכל רגע של כיבוש ותחזיה – שבכל שלב בטיפוס - אורב תהום האבדון.

להחליק שבע ולקום!

הראש ישיבה סיפר לי פעם בעת רצון:

"כיום, אלול, הוא חודש מחודשי השנה. סדר היום קצת שונה. תובעני יותר. אבל ניתן בדרך כלל, לחיות גם עם התובענות שלו בשלום ובמישור. בצעירותי, במיר, נשמנו אלול. התעלמות מקיומו היתה כהתעלמות מהצורך לנשום.

"השכם והערב נשאנו משא. אי אפשר היה להסיח רגע את הדעת מקיומו של החודש הזה. המשא היה כבד. ובתור נער, היו רגעי נסיון, שייחלתי לרגע פריקת המשא... באוירה של ימינו, אלול הוא ענין חביב שאינו מפריע לאיש... הכל חיים בשלום עם אוירתו הנינוחה... איש אינו מרגיש מאויים.

"יש רגעים" – התוודה פעם לפני בחיוך, "פה באווירה הנינוחה של היום, שאני מתגעגע לרגעי־התשוקה הנערית שלי אז, במיר, לפרוק מעול האלול..."

מי שהתבונן על הראש ישיבה מקרוב הבחין בהבדל החד בין האוירה של ימי הדין, ראש השנה - לאוירה של אלול.

האוירה של ראש השנה היתה קשה. החיוורון על הפנים שלו, הצעדים המדודים מתמיד, וה'מילה בסלע' שלו, החיו לעינינו את הסיפור שהרבה להזכיר בסבא קדישא מקלם. כשבאו לקרא לו לתפילת 'כל נדרי', אמר ברטט:

"השמש כבר קורא לי לדין!"

אלול היה ענין אחר. באלול החייתה את רבי זלמן רוח רעננה של פחד. מסוג הפחד שהזוהר הק' מכנה "דחילא דחביבותא". הפחד שבא מתוך חביבות. פחד שמא לא תוכל להתקרב ולהעפיל..."

הפחד הזה אינו **משתק**. זה פחד **מחיה ומעורר**.

הפחד שלו, היה ספוג עירנות־נפשית. גם שאגות התוכחה שלו באלול היו שונות. לא שאגות תוכחה, כמו שאגות דרבון, דרבון מחייה ומעורר...

מה היא שאגה מחייה ומעוררת?

בשיעור כללי הראשון באלול, ברגע של כלות הנפש, ברגע מפגש קסום בין אלול, לזהב לשון הרשב"א, התפעל פעם רבי זלמן עד היסוד בו, והכריז ב'ברען':

"אה! דער רשב"א קינדערלאך, איז א 'אלול דיגער'!...

דער רשב"א איז א אלולדיגער – היא שאגה מחייה!

עוד הוכחה שאין דבר 'חי' כאושר הדריכות!

אם טריה – אמר לי פעם רבי זלמן - נושאת בחיקה תינוק בן שבוע. ברור לה שכל חלון פתוח ימיט עליו דלקת ריאות, וכל גרגר אבק – יזהם את גופו. היא יורה ללא הרף את המילים: "תיזהר מאד שלא..." או: "אל תיתן לו בשום אופן..."

אמא כזו אינה עצובה. מפוחדת. טרודה.

היא מלאת חיים. עמוסת אנרגיות. פחדיה אינם משתקים. הפחד נוסך בה כוח וחיים ואור ותקווה, ובשמו היא תקרע את עצמה לילה לילה חודשיים תמימים משנתה – כדי להבטיח שעיניו הטהורות של אהרל'ה שלה יחייכו בשנתן!

כזה הוא אלול במשנתו של רבי זלמן: חודש ה'גילו', וחודש ה'רעדה'. אלול - לא חודש אימתני, גם לא חודש של חדווה.

הוא חודש ה'דריכות'.

"אלול" - כותב רבינו ירוחם רבו - "הם ימי קייטנה ונופש ושמש לנפש האדם..."

שיחות הלהבה והחיוניות של רבי זלמן באלול, היו שגריריו של המשפט הגדול הזה!

מהי דריכות?

'דריכות' הוא הרגש החי והעירני ביותר. 'דריכות' לוקחת ערימת אברים, וצרור מרופט של תפקידים ומטלות – ונופחת בהן נשמת חיים!

מי שדרוך מצוי מעל לדברים!

מי שדרוך 'חי' יותר. רוב בני האדם ברוב המצבים המנומנמים של היומיום, מצויים במצב הרגשי שה'פחד יצחק' מכנה '**מת למחצה**'.

מי שהוא 'דרוך' הוא האיש ה'חי' ביותר שיודע העולם. אין במרחבי נפשו פינה מנומנמת אחת!

הראש ישיבה העניק תפיסה חדשה, קסומה, במהותו המחיה של 'פחד'.

במשך ארבעים ימי ההכנה והדין, העניק הראש ישיבה את ההבחנה בין '**דריכות מרוממת**', לבין **פחד משתק**.

מה ההבדל?

בעוד שדריכות מעוררת חיים ותעצומות נפש – מציב הפחד חומה בצורה בין האדם לרוחניותו.

צבא דרוך למלחמה, לימד אותנו פעם הראש ישיבה, בחזית הקרב, יש לו חוקים משלו. חוקים של קרב.

בעיצומו של קרב מתפוגגות תאוות; מתפוגג כל רמץ עצלות. אפילו חרדות המקובלות בימי רגיעה – אינן

שולטות שם.

לא בגלל שאין **ממה** לפחד. גם לא בגלל שאין **זמן** לפחד. עיצומו־של־קרב מכניס אותך **למצב קיומי שונה.** ההרגשה היחידה ששולטת שם, שהלוחם מרגיש בדמו, היא:

דריכות.

אפילו 'לשנוא' אין שם פנאי־נפשי. קרב דורש ממך את כל המיומנות, את כל התחבלנות, הזריזות, כוחות הגוף והנפש.

לכל אלו קוראים: דריכות.

'דריכות' היא לא רק **חובה.** ל'דריכות' יש **חיות נפשית נדירה.** זרם הדם, האדרנלין גועש...

מה קורה ל'דרוך"?

מי שדרוך מצוי מעל פני הדברים!

ומי שדרוך רואה בדברים את חלקם הפנימי, שהוא מותר האדם ממבט הבהמה.

וחשוב לאין ערוך ושיעור:

מי שדרוך 'חי' יותר. רוב בני האדם ברוב המצבים המנומנמים של היומיום, מצויים במצב הרגשי שה"פחד יצחק" מכנה "**מת למחצה**".

הראש ישיבה היה האדם ה'חי' ביותר שהכרתי מימי, חיות שהתעצמה, בדרך מפעימה דוקא בזמני החרדה.

באלול של רבי זלמן, הבנתי בו ב"עירנות־נפשית", קשה להכתיר בכתר ה'עירנות' אדם שלא היה בו הרף־עין כבוי בחייו. אבל באלול היה הראש ישיבה שרוי בתחייה נדירה.

הראש ישיבה היה חוזר על דברי הרמב"ם, המגדיר איך אמורה להיראות דריכות־מלחמתית של איש מישראל:

"...ומאחר שייכנס לקשרי המלחמה - יישען על מקוה ישראל ומושיעו... ויידע שעל יחוד ה' הוא עושה מלחמה! וישים נפשו בכפו, ולא יירא ולא יפחד... וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו - עובר בלא־תעשה..."

(פ"ז מהלכות מלכים הט"ו ט"ז)

ומי שחי בשעות ה'סדר'; השיעור; סדר־מוסר; מצב של "על יחוד ה' הוא עושה מלחמה" – מגביה את מערכת חייו למצב של דריכות עליונה של "ישים נפשו בכפו".

*

חתן צועד לצלילי מנגינה ואבוקות לעבר חופתו... הרגע החשוב בחייו, המסעיר, החורץ גורלות, החוויה העשירה בחייו...

שיקולי עייפות, יצרים, קנאה, גאווה, רעב, צמא – אינם שולטים אז. הוא מצוי מעל פני הדברים.

...ואף חתן! אף חתן מיום ברא אלוקים שמים וחתנים - **לא יזכור את צבע הוילונות באולם החתונה.**

כי הוא ממוקד. כי הוא דרוך. חי. חווה. נושם. רגע אחד בלבד. רגע חורץ גורלות...

מהו "חיל כיולדה"?

"חיל כיולדה" – לימד רבי זלמן - היא חרדת אלול שלפתחנו. חרדת ההתרגשות לפני לידה חדשה. לעמוד ליד חדר לידה - אין זה מהדברים הנינוחים והשלווים בעולמו של הקב"ה. אבל איש לא יחליף את החוויה המפחידה והמטרידה הזו באף חוויה, ובאף אתר תענוגות בעולם!

משום שהפחד - לימד רבי זלמן - יסורי היולדת, אי־הבטחון ברגעי ההמתנה לצווחת הבכי הראשונה של הרך הנולד, אינה סוג של חרדה המביאה להתכווצות ונסיגה. חיים חדשים – לימד רבי זלמן – נרקמים שם! זוהי חרדה מעוררת, זרועת תקוות, המבשרת התנוצצות חיים חדשים.

זהו סוג הפחד שבשלו התעלף רבי ישראל מסלנט למרגלות ארון הקודש של "נבייזר" כששאג "אלול", ואותו סוג פחד הביא את רבי איצלה בלאזר לפרוץ בבכי של אושר בביהכ"נ הגדול של פטרבורג; לכבוש לעיני כל העדה את ראשו בין ספרי התורה, ולומר דברים שנשתמרו עד היום בפנתיאון המלכותי של היכלות המוסר:

"מודה אני לפניך ה' אלוקי על שנתת לנו את חודש האלול הזה לששון ולשמחה!"

במיר, מכורתו של רבי זלמן, היתה הקפדה עצומה להציב 'פלס' מדוקדק הן ב'גילו, והן ב'רעדה'.

כשהמשגיח רבי ירוחם היה מבחין בבחור שה'גילו' שלו פלש לתחומיה של ה'רעדה' או להיפך – היה מוכיח אותו. זו היתה תמצית ה'עבודה' שם. "אני שמחתי מתוך יראתי ויראתי מתוך שמחתי". לראות בפחד גורם מחייה, מדרבן, מעורר...

ולצד זה, לא להתיר ל'חיות' ולעירנות המדרבנת לעשות שבת לעצמם.

הנה אמירה מופלאה שנחצבה מליבו:

"בשביל 'וכל קרב וכליות יזמרו לשמך' צריך האדם להיות ספוג תחילה ב'וכל הלבבות ייראוך'!"

הראש ישיבה היה אמן מופלא במינוני ה'גילו' וה'רעדה'. כינור התנגן בנשמתו, והפיק צלילים של רוממות מלכותית, שהם פרי השילוב ההרמוני של ה'גילו' ו'הרעדה'.

אף פעם לא זייפו מיתריו.

אישיותו של הראש ישיבה הפכה סמל חי ל"אני שמחתי מתוך יראתי ויראתי מתוך שמחתי". השמחה והרעדה הזינו וינקו זו מזו, ויצרו יחדיו שירה חדשה להשם!

ישיבה של מעלה

"בית מאיר" - יחודה ויעודה

בכל שנות קיומה של הישיבה, בנתה 'בית מאיר' וקברניטיה התייחסות מלאת עוצמה למערכת ה'יחיד'. זהו אחד היסודות המרכזיים שהעניקו לישיבה את הגושפנקה היחודית.

עודני זוכר היום בקרים חורפיים, בקטע הדרך שבין ארוחת הבקר לסדר ראשון, את הספסל הפינתי־השמאלי, ולצדו עמל רבי לייזר עם תלמיד המצוי בשלבי נפילה, על קטע מפרק הרים של 'חכמי פרובינציא'... תמיד היה מוצא מסילות ללבבות נידחים דרך קטעים נפתלים של 'שמעתתא'. זו היתה דרכו לקרב. להאהיב את התלמיד ומשנתו בעיני עצמו. זו היתה דרכה של 'בית מאיר' בכלל.

להוכיח לתלמיד קשה יום, כי עולמו יציב עד כדי בניית סברא. שיש בו שורשים עם עושר רוחני דיו, כדי לעמוד במאבק הרוחני עם סברותיהם של חכמי בריסק...

הישיבה עצמה לא נשאה אף פעם אופי של 'מוסד'. ישיבה אליבא ד'בית מאיר' היא אסופה של יחידים, אשר נשאם לבם לעמוד לשרת. היינו מרבים לשמוע את דברי הרמב"ן על הכתוב "אנכי ה' אלוקיך" הנאמר בלשון יחיד לכלל: "כי אל כל אחד ואחד ידבר". שורש קבלת התורה היא ההתייחסות לפרטים. המעמד הגדול, הקולות והברקים וה'קבלה' של עם ישראל כעם – לא היתה אלא להאדיר ולרומם את המעמדים הפרטיים שהתרחשו שם:

מעמד שלם, מקיף ועמוק של העברת התורה לפרטים!

כך פתרה 'בית מאיר' את אחת הבעיות הקריטיות הניצבות על פתחו של עולם התורה.

סולם דרגות ומעמדות רב נדבכים ניצב בכתל המזרח של כל ישיבה. ה'סולם' הזה נועד לעורר את ה'אני' ולהוציאו ממסגר הנפש; לעורר את הרגשת ה'נכבדות' הפנימית, ולרתום אותה למלאכת בית ה'.

אותו סולם מופלא, רב להושיע – עלול בהסתכלות שגויה, להפוך לסולם נפילה אל החיצוניות והתחרותיות.

ורבי נתן צבי מסלובודקא טבע את אופי התבנית הישיבתית, במימרתו הנודעת, "כדאי היה להחזיק מאתיים שנה את סלובודקא, בניה בוניה – על מנת להוות רקע לאהרל'ה סוויסלוויצר אחד..." (מרן הגר"א קוטלר).

דרשתי פעם מפי מו"ר הגר"ר פיין זצ"ל בתמידה:

"רקע?! בחורים בתפקיד סולמות?"

"נו נו, סולם". אמר לי. "גם ה'יונת אלם' שימש 'סולם' לאהר'ל סוויסלוויצ'ר.. ושמו הדהד ברחבי הפזורה הליטאית... לוואי הייתי אני סולמו של רבי נחום טרוקר בעלפונות האיומים של שנות שנחאי..."

וכאן אנחנו עומדים על שרש יעודה של 'בית מאיר' בעולם הישיבתי ההולך ומתרחב.

אחת הסכנות המרכזיות השכיחות בעולם שכלתני, מסוגר, וממילא תחרותי, כמו ישיבה, היא אבדן הרגשת ה'אני'.

השאור בעיסת הקשיים של בן ישיבה – היא הנטייה הילדותית לצעוד בכל שלושים ושלשת השבילים של

בני השיעור, ולהעלים עין מהשביל היחיד המיוחד לו. ההרגל הילדותי, לראות את שלשים ושלשת החלקות הנפשיות של בני שעורו פורחות, מלבלבות. והירוק הוא ירוק! והפריחה היא פריחה! ואלו החלקה שלו – מלכתחילה אפרפרה... מלכתחילה אמורה להעלות חרולים. מלכתחילה אפס מוחלט...

'בית מאיר' העניקה תמיד את ההרגשה המלאה, המזינה, לקיומו של אותו 'אני'. וטיפחה אותו בשקדנות ועמל לא יתוארו. 'בית מאיר' העניקה תמיד לכל אחד מחובשי ספסליה תחושת שחרור ורוגע, וניווטה בעדינות כל נפש על פי דרכה אל השביל היחודי הנועד רק לה.

הדברים מקבלים האידנא משנה חשיבות. אנו מצויים בתקופת מתח פנימי, הקורעת תלמידי ישיבה רבים מבפנים. במרוצתו הבהולה לקראת כל מה שנחשב בעיני החברה בעל ערך – עלול תלמיד לטבוע בתוך מבט החברה. במצב כזה הוא יהפוך למין בלון היונק ללא הרף את החמצן שלו מהערכת הסביבה ודעתה: מלת שבח של הר"מ, 'חבורה' שהצליחה לרומם את קרנו; מבט מעריץ של תלמיד השעור הראשון – מחדירים לבלון הריקני שלו בקול רעש ומהומה אויר, אוירה, וצלילים ענוגים. עד שיפוח היום!

נדדתי בעשור האחרון על פני עשרות ממקומות התורה. בכולם נשמע "קול ענות גבורה", ובכולן חדרו בחרוף נפש רוחני לעמקיה של "הילך". אבל "בית מאיר" היה המוסד היחיד שהעניק לי לאורך כל הדרך, את הרגשת החשיבות. ההנהלה מסרה את נפשה על בנייה מטופחת, מאורגנת, כפיס על כפיס, של ה'אני' האישי, של כל אחד מתלמידיה.

ובכל ההמיה התורנית שגדשה את סדרי הישיבה לא נשמע שום צליל זר.

'בית מאיר' לימדה אותנו לזכור את הא' ב' של פנימיותנו: לעולם לא נוכל להימלט מהרגשת הבזיון העצמי של ריקנותנו – אל חיק ההערכה החברתית.

תמיד נעים לשמע על אתר דברי הלל – אבל 'גם הנפש לא תמלא'. אדם אינו יכול להרגיש מבוזה מבית ונכבד בחוץ.

אינו יכול?

הוא יכול.

רבבות עוברים את ההשפלה המענגת הזאת. אבל כאבי הראש הפיסיים והנפשיים שיתקפו אותו כשישוב לחיק עצמו, התשישות הנפשית כשוך מהומת הכבוד והיקר. הריקנות הפנימית. הדכדוך עם השכמה, חוסר ענין ב'עבודה', בעמל, בעשיה, בחיים...

במלה חיונית אחת: חוסר שמחת החיים – היא תמיד תוצאה של מהומות בעולמנו הפנימי.

וזו הירושה המופלאה ביותר שהספיגה 'בית מאיר' בעצמותינו. הרגשת הערך העצמי. ההרגשה החיה שאתה וכשרונותיך הם חלק ממעשה הבנין. 'בית מאיר', ראשיה אלופיה ומורי דרכה, הנחילו מדי שעור, חיוך, שיחת חולין את ההכרה, בערך העצום שבקשר הפלאי בין יחיד לישיבה.

מחד שלטה ההכרה שהשיבה כולה - המולתה שיחה ושיגה אינה אלא רקע לצמיחתך האישית. ומאידך טרח מורנו רבי לייזר תמיד, בכל שיחה שעור או 'ריידן אין לערנן' – להעביר את בשורת התמזגות הרבים. 'פרט' הבונה את ה'כלל', ונבנה מתוכו ועל ידו.

באופן אישי היה אז אחראי לכך מורנו רבי דניאל, שהגרון שלו הצטרד מדי יום על מנת להזרים את כל כולו, כל שמץ, כל ניצוץ גופני ורוחני, לרצון הנפש של תלמידיו.

רבי דניאל שהיה נעזר בכל סגנון למודי, בכל אמצעי חברתי – כדי להאיר פנימה את יסודות הלמדנות, ולבנות אותם בתוככי ה'אני' של כל מי שזכה לשוח בצלו.

בשנתיים הנפלאות בחיי הישיבה, ינקתי ממשנתו של מו"ר הגאון האדיר רבי ראובן פיין זצוק"ל.

עודני חי היום רבי, בכל רמ"ח אברי הרוחניים את הרגשת ההתבטלות שהציפה אותי בשעוריך הראשונים של 'שם בשבועה'. בשבתי אתך על האבניים. ההרגשה הכובשת של 'של נעליך'. המפגש הראשון עם היקום האינסופי של הגיון התורה. הקיפה, מתיקותה. שמי כמוך ידע לעשות ביניהם חבור חי כל כך.

אהה! עודני חי היום ברמ"ח אברי את המרירות־המתוקה המתיקות־המרירה של ההעלם, כשנתקלתי בתחילת הדרך, חסר אונים בקרון האדיר האינסופי של תורתך. והדהדה אז בכל חריפותה, מימרתו של הרמב"ם "תכלית הידיעה שנדע אשר לא נדע" – וחדרה לעורקים החסומים במוח, בלב. והפיחה מטל התחייה שלך. והציתה את הדמיון, הרגש; האתגר. ועוררה נימי נפש מלאי חיות – שאף סברא מובנת לא עוררה.

שעור חתום כזה היה בבואה של ה'קולות והברקים' שניתנה בהם תורה. שהם תנאי לתורה.

*

עודני רואה היום את דמותך המלכותית, רבי, מתנשאת בגאון בשעת 'שעור' מעל ארון הקדש, עודני רואה את דמותך בשעות הדמדומים של ההגיון, שפופה, מוטה קמעא, בהתרסה, ידך מונפת בחתך של השתאות, ועיניך מצטמצמות באותה תנוחה שגרתית של אירוניה. מפלסות את דרכן, 'דרך בעלות' בסבך הסוגיא.

עודני זוכר אותו מבעד צעיר מרירות הכאב, ברגעיו הגדולים, בעשרים דקות לשש. השעה המקודשת והסוערת בחייו של מורי ורבי – בל יתערב זר! הוא היה מתהלך לאורך ההיכל נרגש ונרעש; פניו סמוקות, וגידיו משתרגים במתח נורא. הוא היה מצטייר אז כמצביא עליון לפני הקרב המכריע. אי אפשר היה להתקרב.

מפעם לפעם היה נעצר ליד עמוד הברזל של הבימה, עיניו להבה, פיו קמוץ, וגוו המלכותי מוטה קמעא אל הגדרות.

היה זה אחד המעמדות הגדולים בחייה של 'בית מאיר'. ניתן היה אז לחוש; לשמוע את המיית זעפו של שכל התורה!

תהא נשמתך רבי, צרורה בצרור החיים.

נקודת החיבור, חומר היציקה של מעשה הנחלת התורה בישיבה היה תמיד בתחום הבניה של מורנו הראש ישיבה הגאון רבי צבי שליט"א. ואם ניתנו בידי כלים להגדיר יחוד של ישיבה כ'בית מאיר', שימשה תמיד אישיותו של הגאון רבי צבי, נוכחותו, ניחוחו, השאור שבעיסת העשיה הגדולה.

על ידו התפרקה הישיבה מ'כלל' של ראשים צפופים, ל'פרטים', המצטרפים גם הם לחטיבת כלל אחד. הנוכחות המבשמת שלו, עם שלל הניחוחות שהביא עימו, החדירה בכל תלמיד את הרגשת ה'יחידות'. והטיפה טיפין של חיות לעבודת התורה. היה מאריך בשיחה עם צעירי התלמידים, ללא שמץ התנשאות והעניק תמיד בכל חיוך, בכל שיחת תורה או חולין – את ההרגשה החריפה של ה'שייכות'. בכך תרם תרומה מכרעת להתאחדות ה'פרטים' של הישיבה, ליסוד מגובש...

'שייך'.

היה זה תהליך של 'כלל' ו'פרט' ו'כלל'.

ויותר משהיה רבי צבי חכם, עוד לימד דעת כיצד נראית תוצאה שלימה של תורת 'גדלות האדם', שהראש הישיבה הביא בכנפיו מהמשגיח. תמיד תמיד שקול־דעת ונפש, מתון. תמיד הצליח להשפיע, להזרים, לתמוך, לבנות, לעורר, ללמד, בלי שה'הלוך יילך' הרוגע, השקול והנינוח יפגע. תמיד הדיף משב של תורה, ותמיד השכיל להנחיל את הגרוי הנפשי להעפיל לפסגות.

היו שיחות של 'השקפה', שהחן שהוצק בהם בנה תלמידים מן היסודות הנפתלים. היו שיחות של סעודה שלישית, שחדרו לבתי גוואי של בעלי הנפש, והיו מלוות במעמד לא ישכח; אבל למעלה מכל זה היה רבי צבי תמיד תמיד אבן פלדה מאבני הישיבה. הדמות שלו, אין אומר ואין דברים, שימשה משל ונמשל כיצד צריך כיצד עשוי להראות צורה שלימה ומאירה של אדם התורה.

*

פניא דמעלא ריש שתא. יום הרת עולם בפתח, וראש הישיבה יוצא אל ההיכל – מיקשה אחת של המיה וכסופים. חיוור כסיד, ואור נוגה בעיניים. ראש השנה של ראש הישיבה היה מחזה שכדאי היה להתקבץ מכנף הארץ למענו.

היה זה מזוג מרהיב של פחד אלוקים נוסח ה'לעצטער משגיח', והארת ההמלכה נוסח ה'ערשטער משגיח'. תמיד, בימים הגדולים, כשהיה ניגש שטוף חלחלה לפני העמוד לפתוח בתפלת ערבית את היום הקדוש, היתה חולפת לפני בשלל צבעי החדות שלה, מימרתו הנודעת של ה'סבא' מקלם בהתקדש יום הרת עולם:

"השמש כבר קורא אותי למשפט!"

ימי הדין בישיבה הצטיינו בסגוליות ייחודית. בימים הנוראים אירחה 'בית מאיר' את שמנה וסלתה של עולם התורה. ואת המזרח האירו דיוקנותיהם של מרנן רבי זלמן, רבי ראובן, רבי שלמה, ורבי חיים שאול.

התפלות. קשה לתאר הרמוניה מופלאה יותר מתפלותיו של רבי צבי. זו היתה ההגדרה הממצה של 'כבן המתחטא': כאב, מצוקה, עדנה, מתיקות, רתת ה'הרת עולם', הרוח באופנים, והשאגה. מעולם לא שמעתי תנועות נפש רבות כל כך בהגיה יחידה.

הגאון רבי דוד מלינובסקי - להבדיל בין חיים לחיים. כאן כבר היה צורך בהבנת פנים. תפלתו של רבי דוד היתה מסוגננת מדי למי שנזקק לקולות וברקים כדי להתעורר. כאמן התפלה ידע לפרוט על הנימים הדקיקים של כל קטע ודבור – ולהעניק לו את התוכן, את היחודיות שלו.

גם הוא היה מהדמויות היחודיות שפסעו על מפתננו. תהא נשמתו הטהורה צרורה בצרור החיים.

ימי הסליחות זכורים לי איכשהוא תמיד באמצעות קומתו המיתמרת, הזרועות הפרושות, היקוד הפנימי כל כך, והשלווה החיצונית כל כך של הרב לנג, שהרקיע בפנת האולם לעמקיה וללחלוחיתה של תורת התפלה. תמיד היתה השאגה, המסוגננת שלו "שובנו תוקף ליראתיך", מזעזעת, מאירה וסוחפת את האולם לקראת רגש חדש לא נודע – זה היה הרגע שהודיע כביכול לישיבה הקדושה:

"הנה יום הדין!"

היה בישיבה גם בריסק.

השלמת נופך לאוירה הרוחנית, העניק לישיבה מורנו הגאון רבי זאב. שהעניק לישיבה, כמעט על כורחה, את

דמות צביונה הפנימי של בריסק. על כל נשימה ונשימה, בכל שעור, כל "אחד", כל הנד עפעף התגלה שרטוט שלם של בריסק, ויותר מאשר שיטה תורנית, התגלתה דרכו הבריסקאית כהווית חיים שלימה עם צלם צורה וקומה.

המבט השקוף שהיה נועץ בכל דבר שאינו רבי חיים ואינו "דאורייתא", הנחילו לנו יותר מאלף שעורי מחשבה פרק עז, בעליבותו של עולם המתרוצץ סביב שומיו וקשואיו, כבר אלפי שנים, ונותר באותה נקודת פתיחה.

ומדי קריאת שמע של ערבית, כשהכתלים ב'בית מאיר' היו מזדעזעים זה אל זה ב"אחד" של רבי זאב, היתה צפה בי השאלה הבוערת,

"השתא האידנא ה' לאו אחד?"

התהלך גם בתוכינו בישיבה הצדיק רבי גבריאל לרר זצ"ל. איש עם התגלמות של "סער מתחולל ברעיוניו". איש שהראה לדעת כיצד ממשיכים ללמוד במרץ נעורים גם כאשר האסמים עולים על גדותיהם. כיצד ממשיכים למרר בבכי על קטעי 'שערי תשובה', גם כאשר הבכי יבש מבפנים.

כשהייתי מבחין בו, כפוף קומה, עם רמ"ח אברים של 'היכון' ו'דריכות', הייתי חש כאלו היה זה קטע רבינו יונה מהלך, של "שאגה להם כלביא במחשבותם".

ותמיד עמדה בעיניו הדרוכות ההרגשה המוחצת, התובענית עד דמעות, של "עמדו ואשמעה מה יצווה ה' אתכם!".

מתהלך עדיין בתוכינו, ייבדל לחיים ארוכים, גם כדמות שלא מעלמא הדין הצדיק הרב הגאון רבי צבי מינקוביץ שליט"א, שהיתה לי הזכות להיות קשור אליו בקשרי נפש ותורה הדוקים.

אין שום אפשרות במסגרת מצומצמת כל כך לתאר עולם רחב הקף כל כך.

כמו בגניבה, בצידי הדלתות ההולכות לחדר האוכל, היתה ניצבת מדי ליל שישי, הרבנית הורוביץ ע"ה, ומגניבה לידי את שקית העוגות, שנאפו במיוחד על ידה מלאכת קדש, עבור היושבים בבית ה' בלילות.

הרבנית היתה ספור לעצמה. כאחותו של רשכבה"ג מו"ר הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, ורעייתו של ה"דבר הלכה", ינקה את ההקפדה והרכות כאחד. היה בה הנועם והמטשלכקייט של האח הגדול, שכבר נסגרו מזמן ב'פאבריק' של הישוב הישן בירושלים. לצד אוירת ה'יקוב הדין' שהאוירה כאן האצילה.

קשה לתאר עד כמה ספגה אשה אחת את אזור הדמדומים הזה והעתיקה אותו לרחבי ממלכתה: אל תוך כל שעועית וכל עוגיה, ומחצית הגביע השמנת.

היו גם בהקשר הזה זוטות פחות יפות. ההקפדה העלובה על מחצית גביע שמנת. ודרך הפקוח על כך שמחצית תהיה מחצית – היו עשויים ללמד את הק.ג.ב. של אז משהוא. או שרשרת המנעולים שהממונה הקפיד לנעול בהם את חדר האוכל, כדי למנוע מבחורים ששבו עייפים מבתי המדרשות, לטעום משהוא ממעדני החמין.

כותב השורות עצמו מתוודה על חטא נורא שעולל, הוא קפץ בליל שבת אחד מבעד לחלונות האחוריים – אסור מוחלט של ההנהלה – אך נפל לתוך סיר החמין.

בסופו של דבר היתה זו הרגישות של מורנו הגאון רבי צבי שליט"א, שעמד על כך ביום מן הימים, ודרש להכין חמין מיוחד ללילי שבתות, כדי לענג את הנפשות העמלות בתורה...

אני כותב וכותב ולבי בל עמי. אני נזכר בבושת פנים בספור שהראש ישיבה אהב כל כך להשמיע, על תקופת 'נבייזר' של רבי ישראל מסלנט, שבה למעשה גובשה ונבנתה "תנועת המוסר".

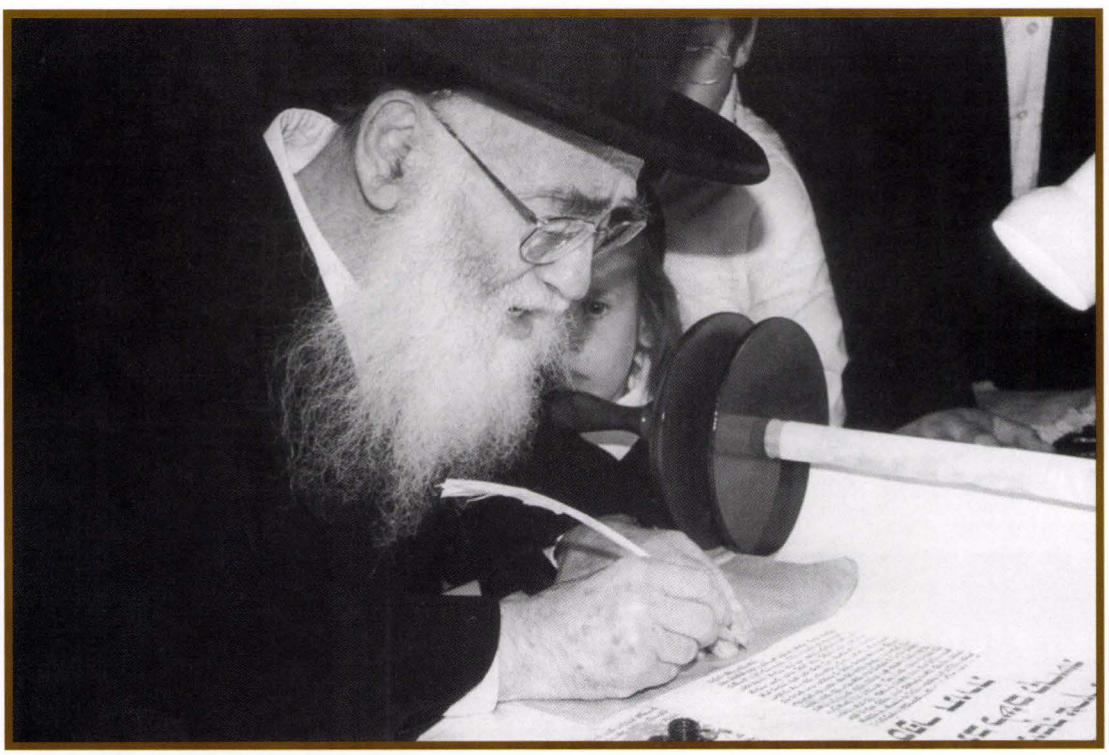
ישבו שם בשטיבל ענקים, שפרש מכל מה שהוא חומרי – בלתי לבדו. ובלילות ניסרו שם שאגות הלביא של רבי איצלה, הבכיות של רבי נפתלי, והמשטר הצבאי הפנימי של רבי אברמצ'יק הגדול. רבי ישראל ניצח על מלאכת בית ה', ובנה כפיס על כפיס את שביליה וגווני גווניה של התנועה החדשה. אוכל מסודר לא היה שם. נשים רחמניות היו מדחיקות בחשאין כוסות חלב ובולקלאך, שהחיו כלאחר־יד את הנפשות.

היתה שם אבל ב'נבייזר' גם קבוצת בעלי בתים, שהתענגה מאד על הבולקלאך, והעלתה את הנושא החשוב הזה לראש פינה של שיחותיהם ומעייניהם. כעבור שנים רבות, כשרבי איצלה כבר מלך על פטרבורג, רבי יוזל כבש בסערה את ניצוצי הרוחניות המלחשים בליטא ופולניה, והתנועה כבר קרמה עור וגידים, נשאלו ה'זקנים' מ'נבייזר' בסקרנות, מה זכור להם מהימים הגדולים של רבי ישראל ואראליו.

עיניו של הזקן שבהם ניצתות.

"אה! הוא אומר בחדווה! די בולקלאך פון רבי ישראל!"

וככל שאני עומד וכותב, אני מרגיש בנפשי שאני נותן תאור חם ורגשני לשומשום של ה'בולקלאך' של הימים הטובים. והרי אי אפשר להבין את אפס קציה של אישיות רבי זלמנית בלי להרוס־לעלות על האש הקודחת ב'דעת חכמה ומוסר'. אי אפשר לתאר דיוקן של רבי ראובן, בלי לזעזע את המוח בשעור אחד שלו "שם בשבועה". ואי אפשר לכתוב על ראש השנה אחד של בית מאיר, בלי להעתיק אל הנייר את החיוורון; את הרתת חלילה וחס! אין כאן במאמר בולקלע אחת משל רבי ישראל. כל מה שקיבלנו כל מה שירשנו וספגנו, חילחל לבתי גוואי, למקום שלבוקלאך אין תפיסה. כל המחשה, ריגוש או ציור, העבירו אלינו, אל משארותינו וטומאותינו את ליטא בתפארתה, את גרודנא ומיר, את הלהט והיקוד, התסיסה הפנימית, המתיקות, הרוח באופנים, והחדירו בתוכינו כלים חדשים למישוש ולהבנת החיים במחוזות השקר של הבולקלאך של ימינו.

לאחר שבוע במחיצת הנהרה האמיתית הזו – שוב אי אפשר היה להשקיט את הקול הפנימי, ולהניח לחיים לעבור בחטף – מטי לא מטי – על סף דלתותינו!

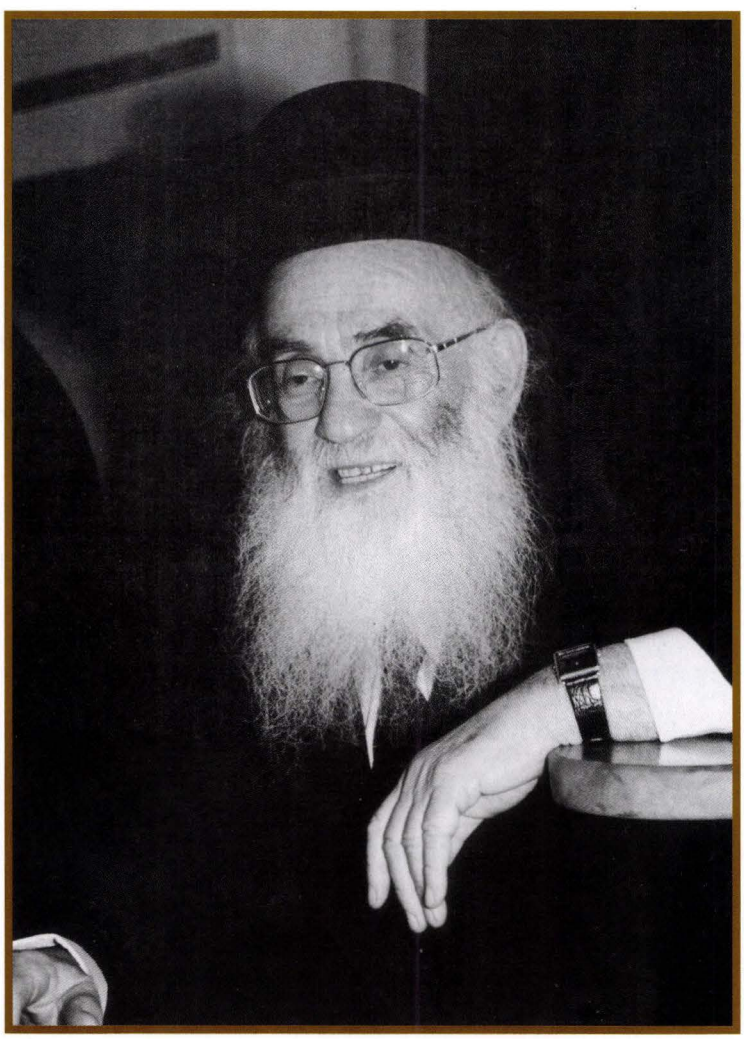
ואי אפשי לצייר את בית הישיבה, בלי לייחד דברים על אחת מאבני הפינה בחייה, אמה של מלכות, הרבנית הדגולה תחיה. ובניגוד למאמרים אחרים המייחדים לנושא הזה את השיוף האחרון שלפני החתימה, הדבר שונה כמובן מן המסד כאן, כשבכל שעת הנחלה השרשה ועמל – הדהדה ההרגשה הבהירה של "שלי ושכלם שלה!"

הרבנית הביאה עמה מליטא, מבית אבא, שעל שמו הטהור נוסדה הישיבה הקדושה, ומבית הדוד הקדוש, רשכבה"ג, את ההתמסרות חסרת הפשרות לכל גילוי של רצון התורה. היא השקיעה בבנינה של הישיבה את שלל גווני הרכות, הדעתנות, והלבביות, שחברו יחדיו לאחת הנשים הנדירות בדור.

הרבנית קיפלה בתוככי נפשה את תפקיד ההתמסרות המוחלטת, והציבה לימין הישיבה את שלל סגולותיה: פקחות, ערנות, יראת־אלוקים עם מסורת קדומים, ואצילות דעת שכבר אינה מצויה ב'קרמיל' שלנו.

היא לא **התבטלה** לבעלה ולבית מקדש התורה. היא **רמסה** עם כל ה"לשם יחוד" את עצמיותה. וכמתבונן מהצד הבחנתי בהוויה הנדירה הזו בכל חדותה: היא רמסה והדחיקה בעקביות כל רצון עצמי, והדחיקה מאישיותה כל ענין מלבד השאיפה הכובשת לראות את הישיבה משגשגת, מלבד השאיפה להציץ מבעד לחלונות ההיכל באישון לילה ולהקשיב ברטט להמיית התורה.

מנשים באהל תבורכי אמא של מלכות – ועוד נתכנו לך בסיעתא דשמיא עלילות!

דרכה של תורה

פרקי חיים

מרן ראש הישיבה הגאון האמיתי רבי זלמן רוטברג זצוק"ל, נולד בעיירה לונא לאביו הגאון הקדוש רבי טוביה זצוק"ל רבה של לונא, ולאמו הצדקנית מרת ראשה מינה ע"ה.

ביתם היה בית ועד לחכמים, והיה פתוח לרווחה לעשרות בני תורה שפקדו אותו, כשהרבנית ע"ה טורחת בכל כוחה לרווחתם, כפי שמתאר באיגרת הראש ישיבה בכתב ידו:

"...ביתנו נעשה בית ועד לחכמים, ביחוד בחדשי הקיץ, כשהיו באים גדולי ראשי הישיבות ורבנים ותלמידי הישיבות להינפש בסביבתנו שהיתה עשירה ביערות שעל הנהר נימאן. אמי מורתי, הרבנית, הייתה מכנסת את כולם בסבר פנים יפות, וכמעט שלא עבר יום, שלא היו כמה וכמה אורחים, לפעמים מנין שלם. הנאספים מגדולי הרבים, היו מקדישים זמנם גם להתיעצויות ולקבלת החלטות חשובות בכל עניני הכלל..."

בימים ההם התנוססה בעיר גרודנא, הסמוכה ללונא, ישיבת 'שער התורה' בראשות מרן רבי שמעון יהודה הכהן שקאפ. בשל סמיכותה של גרודנא ללונא נרקמה ידידות עזה בין אביו הגאון רבי טוביה, לבין רבי שמעון, עמוד הענן שלפני עולם הישיבות. רבי טוביה התמסר בכל כוחו לשגשוגה ורווחתה של ישיבת 'שער התורה', ולימים, כאשר רבי שמעון יצא לארה"ב למסע התרמה עבור ישיבתו שנקלעה למצוקה כספית, התלווה אליו רבי טוביה. רבי שמעון אף ביקר לעתים מזומנות בעיירה לונא, ששימשה מעיין עיירת נופש לגאוני תורה מחבל גרודנא.

בהיות רבי זלמן נער, לפני הגיעו לעול מצוות, נשלח לגרודנא אל ישיבת רבי משה מרדכי שקאפ (בן מרן הגרש"ש) ובימים אלו נתהדקו קשריו עם רבי שמעון. זכרונות רבים הביא עימו, מהתקופה בה זכה לישון באכסנייתו של רבי שמעון. בעת רצון סיפר כי זכור לו כיצד היה רבי שמעון ממלמל פרקי משניות שלמים מתוך שנתו. הוא גם נשא איתו מזכרת מבקריו של רבי שמעון. רבי שמעון היה משכים מדי בוקר לפני התפילה, ולומד מוסר בשפתיים דולקות חצי שעה.

ה'בר מצוה' של הראש ישיבה נחוגה בישיבת גרודנא. לימים סיפר הראש ישיבה, כי סעודת הבר מצוה הסתכמה בעוגה ששלחה אמו הצדקנית לישיבה.

אחת הדמויות שהותירו עלי ילדותו רושם עז, היתה דמות אבא, שממנו נשתמרו בלבו הרגיש רק זכרונות דקים, ענוגים. ובעוד בתי המדרשות של רבי שמעון ורבי ירוחם העניק לו את דרכו הרוחנית, סיפק בית אבא את ההשראה הגדולה.

הראש ישיבה עצמו מתאר בעט רוטטת את אבא, ביתו, חייו ופעלו. התיאור להלן מהווה עדות נדירה על בית אבא בפרט, ועל המבנה ואופי החיים בישיבות ועיירות ליטא ובילורוס בימי תפארתן.

ועל אש התורה שיקדה אש תמיד בליטא, דוקא מתוך עוניה ומרודיה.

התיאור להלן הוא מסמך נדיר שהועתק לדורנו מעולמות ומחוזות מרוחקים. מצאנו לנכון להעביר את התיאור בשלמותו:

"אאמו"ר הגאון רבי טובי' רוטברג זצ"ל, נולד באולקניק, בערך בשנת תר"מ, לאביו, שהיה ידוע בעיר בשם ר' אברהם הרופא ולאמו פייגה...

"אביו, שנשאר בזכרוני מהתמונה שהיתה תלויה על קיר הבית, היה יהודי בעל זקן וכיפה גדולה מכסה את ראשו, ועיניו מפיקות אהבה וחיבה. בזה היה אולי סוד הצלחתם של הרופאים במקצועם בעת ההיא, כי הרגישו שעבודתם היא עבודת קודש, כשלוחי שמים...

"מדמותו של רופא זה, אפשר לקבל מושג על מהותן ושלמותן הרוחנית של העיירות בזמנים ההם, כשכל תהליך החיים התבסס על טהרת הקודש, בלי שום פרצה וערבוב של חילוניות. מובן, שגם שאיפת חייו של רופא זה היתה להדריך את בניו בדרך התורה.

"את בנו, אבא זצ"ל, שהיו ניכרים בו עוד מצעירותו כשרונות גדולים, שלח, אחרי שהגיע לבר מצוה, לישיבת בעל ה"חפץ חיים" בראדין. בישיבה היו תקנות חמורות, וכל הבחורים, וביחוד התלמידים החדשים, צריכים היו לישון דוקא בבית המדרש ולאכול מה"קדירה" שהיו מאספים על ידי שליח מיוחד, שהיה נקרא "טערגערק", מבעלי הבתים שבעיר, השליח היה מביא את האוכל לבית המדרש. סידור זה נקבע, בכדי לחנך ולהרגיל את התלמידים ל"כך דרכה של תורה".

"מתקופת הזוהר של ישיבת ראדון בימים ההם, ממסירות הנפש שפעמה אז אצל תלמידי הישיבה, היה אבי מורי זצ"ל מרבה מאד לספר. אחרי כמה שנים של לימוד בהתמדה גדולה, עבר לכמה שנים לישיבת סלובודקה המפורסמת.

"בישיבה המשיך לעלות במעלות התורה והיראה, וכשהגיע לפרקו, התחתן עם אמי מורתי הרבנים ראשע מינה ע"ה, בת ה"משולח" המפורסם של ה"חפץ חיים" זצ"ל, ר' צבי מגיד מאיישישוק, שלמעלה מארבעים שנה הפיץ ספריו בכל רחבי רוסיה.

"אאמו"ר זצ"ל היה כבר אז ידוע כבקי, מלא וגדוש בש"ס ופוסקים. במדותיו התרומיות ובנועם הליכותיו עם הבריות היו ניכרות בו תכונות מובהקות של רב ומנהיג בישראל. אחרי חתונתו חזר שוב למקור מחצבתו – לישיבת ראדון, והפעם ל"כולל קדשים" המפורסם. בכולל זה למד שבע שנים, עם גדולי ישראל מפורסמים. במשך זמן זה נעשה לאחד התלמידים המובהקים של ה"חפץ חיים" זצ"ל, עד שנתמנה על ידו לראש הישיבה באיישישוק, שנוסדה שם מחדש ביזמת ה"חפץ חיים" ועמדה תחת פיקוחו.

"בישיבת איישישוק התחיל להפיץ מעיינותיו חוצה, והתפרסם כראש ישיבה, גם כמנהיג העומד בפרץ ופועל במסירות נפש למען הכלל והפרט...

"בשנות המלחמה, כשה"חפץ חיים" זצ"ל עבר עם ישיבתו לפנים רוסיה, השפיע המצב לרעה על מקורות החזקת הישיבה, שנתדלדלו מאד. כשפנו אליו מעיר ליפנישוק שיקבל עליו שם את הרבנות, נאות לזה. הימים היו ימי חירום, ימי הכיבוש הגרמני. רעב ומחסור היו מנת חלקם של התושבים היהודים. באותה תקופה הקדיש אאמו"ר זצ"ל את כל מרצו וכוחותיו לביסוסם וחיזוקם של תושבי העיר, והתפרסם בזה בכל הסביבה...

"הפעולות האלו שלו, היו גם סיבה למלשינות. בעת שליפנישוק נכבשה ע"י הכנופיות של הפולנים, אחרי צאת הגרמנים, אסרו אותו וגם דנוהו למיתת יריה באמצע השוק...

"פחד ובהלה נוראה אפפו את תושבי העיירה, בהיוודע להם הידיעה המחרידה. הגברים פחדו לצאת ממחבואיהם. ברחובות היו נראות רק נשים בודדות אמי מורתי, הרבנית ע"ה, ואנו הבנים והבנות, שהיינו עוד קטנים, שרכנו דרכנו אחריה בבכיות ובתחנונים לקצין ולכומר הפולני, וללא הועיל.

"...אולם ברגע האחרון, כשהכל כבר היה מוכן להוציא לפועל את גזר הדין המחריד, ואאמו"ר זצ"ל התחיל

להתכונן לקידוש שם שמים ברבים, בקריאת שמע ווידוי וקבלת עול מלכות שמים – קרה נס, ומרוב התרגשות הוא נפל אין אונים. מצב זה השפיע גם על הפולנים האכזרים, והקצין נתן פקודה לשחרר אותו. אחרי שקבל סכום כסף גדול מהנאספים...

"...כעבור כמה שנים, נתקבל אאמו"ר לרב ואב"ד בעיר לונה וואליה. פלך גרודנה, במכתב הברכה ששלח בעל ה"חפץ חיים" לעיר, הוא מתאר את אאמו"ר זצ"ל בתואר "קדוש וטהור".

"...בעיר לונה, כשזכה למנוחת מה, התמסר יותר להנהגה הרוחנית ולעבודתו העסקנית, הוא עמד בראש כל הפעולות של העיר והסביבה וענייני החזקת התורה... בתקופה ההיא התקשר בעבותות אהבה להגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל ולחתנו הגאון רבי פייוועל הינדס זצ"ל, ראשי ישיבת "שער התורה" בגרודנה, והם שיתפוהו בכל עניני הישיבה. הוא נעשה לאחד מפטרוניה, ויחד עם הגר"ש זצ"ל יצא בשנת תרפ"ט לארצות הברית, בכדי להציל את מצב הישיבה שהיה ירוד מאד. עד יומו האחרון הוא היה ממפעיליה וממקיימיה.

"...בימי השואה האיומים, לא עזב את צאן מרעיתו, וכפי שמוסרים האודים הניצולים גם בגיטאות ובמחשכים - לא הרפה מלחזק ולעודד את שבורי ורצוצי עמנו.

"...בימי חנוכה של שנת תש"ג, בימי האורה, כבה אורו המאיר, ואור אמי מורתי, שהיתה כל ימי חייה עזר כנגדו בכל פעולות החסד ורוב המעשים. גם כל אחיותי ואחי וכל משפחתנו היקרה, ביחד עם כל תושבי העיר נספו בידי המרצחים הארורים במשרפות אושוויץ.

"...השאיר שארית פליטה ברחמי שמים, כותב הטורים שבחמלת ד' זכיתי לעלות לארצנו עוד לפני השואה הנוראה, וד' זיכני לא בזכותי, אלא בזכות אבותינו לעמוד בראש ישיבת "בית מאיר" בשיכון "חזון איש", בבני ברק. אחי ר' שואל, סוחר ובעל בית חרושת בתל אביב, ואחי הרב ר' דוד שהיה ראש ישיבת "חפץ חיים" כפר סבא, ועתה, באופן זמני, מנהל באחד מבתי ספר התיכוניים "בית יעקב" מהגדולים והמפורסמים בניו יורק".

בתקופת השיא שלו, כשהוציא הראש ישיבה לאור את ספריו, הקדיש אותם לשמם ולזכרם של הוריו: 'משנת טוביה', ו'טוב דעת'.

את ספרו על בבא מציעא בבא בתרא הוציא לאור בנר חמישי של חנוכה, אור לכ"ט כסליו תשס"א, היום בו הועלו הוריו על המוקד.

בגרודנה למד הראש ישיבה עד גיל 15. אז שם פעמיו לישיבת מיר, ועל אף היותו צעיר לימים התקבל לישיבה. גם סיפור קבלתו לישיבה – יש בו בנותן טעם. יד ההשגחה העליונה הביאה קבוצת בחורים ללונא לדאצ'ה, באחד הימים פגשו בנער זלמן מלונא, לאחר שדברו עמו בלימוד, מצאו כי שיחתו שיחת תלמיד חכם היא, ולא יצאו הבחורים את לונא עד שהיה "שללם בידם".

כך מוסיף ומתאר הראש ישיבה עצמו:

"הרבי שלי בישיבה קטנה בגרודנא היה נוסע למיר כל אלול, והמליץ עלי באוזני ראש הישיבה ורבי ירוחם. אף שהייתי ממש צעיר לימים. זכורני את האלול הראשון במיר, שנאלצתי לשבת בירכתי האולם על ספסל ללא משענת, ליד מקומו של רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל שהיה מגדולי הישיבה במיר".

משהגיע למיר, הציגוהו בפני המשגיח רבינו ירוחם, רבי זלמן היה נרעש ונפחד כשניצב לפני עמוד הענן

שלפני עולם הישיבות בדור הדעה ההוא. רבי ירוחם דיבר איתו מעט, ואז צבט בלחיו, ואמר, ורבי זלמן היה חוזר על משפטיו עד יומו האחרון:

"א קליינינקער, (קטן) א דארינקער, (רזה) א בלסינקער, (חיוור) אבער אגוטער (אבל טוב), היכנס לישיבה ללמוד..."

הראש ישיבה היה חוזר על המשפט הזה מאות פעמים, אבל תמיד הקפיד להשמיט את הסיפא: "אבער אגוטר".

רבי זלמן התחבב על ראש הישיבה מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל, שהראה לו סימני קירבה נדירים.

בכור ההיתוך של מיר עוצבה אישיותו המוסרית למלא קומתה. עד סוף ימיו נבנו שיחותיו, הלך המחשבה שלו, וכל תהלוכותיו עם אלוקים והבריות, על יסודות שינק שם מרבו המשגיח רבינו ירוחם, שבו ראה רב מובהק.

גם צורת העתקת השמועה שלו עוצבה במיר, ואלפי הבתים מישראל שבנה, חונכו בדרכו של המשגיח.

היה מרבה לספר על הרושם שהותירו בו השיחות של רבי ירוחם. הוא סיפר פעם, שבשעת השיחה עמדו התלמידים בארבע קומות, זה על גבי זה, וסביבו היתה שרשרת ברזל, עקב הדחיפות. אחד הזכרונות שהקסימו את ליבו, הייתה דמותו של מרן רבי יחזקאל לוינשטיין, שבעצמו כיהן תקופה כמשגיח בישיבה. שנהג לעמוד על ספסל להקשיב יחד עם תלמידיו שלו, לשיחותיו של רבי ירוחם...

היה מרבה גם לספר ולכתוב על תקופת אלול בישיבה. מיר היתה מצוייה בימים האלו בפריחה עצומה, מאות אברכים שעשו בה את נעוריהם היו שבים אל חיק הישיבה באלול, כדי לספוג מאווירתה ומהניחוחות האלוליים שבישמו אותה. רבי ירוחם היה מוסר אז, על פי עדות הראש ישיבה, כחמש־שש שיחות בשבוע.

לאחר שלוש שנות עמל ושקידה במיר, תכפו עליו געגועים לרבי שמעון רבו, והוא ביקש לשוב לגרודנא. הוא חשש מאוד להתקל בסירובו של רבי ירוחם, ראש הישיבה ארז את חפציו ולאחר הכנות מרובות ההין להכנס אל המשגיח להפרד ממנו ולבקש את ברכתו. תגובתו של רבי ירוחם היתה מפתיעה:

"חזור לסטנציא, (אכסניא) תפרק את המזוודות שלך, ותישאר פה".
זו היתה פקודה ממפקדן העליון של חילות התורה והמוסר בדור ההוא, ומכוחה המשיך רבי זלמן ללמוד במיר מספר שנים נוספות.

כעבור שנים אחדות נאלץ לנסוע לארץ הקודש, והוא חזר הביתה ללונא. קודם צאתו אל לונא נסע לגרודנא להפרד ממורו ורבו רבי שמעון, הפרידה ריגשה את רבי שמעון עד בכי, והוא צייד את 'העלוי מלונא' במכתב תמיכה נדיר בו הפליג בשבחו, בשבח למדנותו, עמקותו וכוחות נפשו.

בליל ח' בסיון, יצא רבי זלמן את לונא לארץ הקודש. עדות מפעימת לב לאהבת התורה ששרתה אז בליטא היתה העובדה, שכל אנשי העיר ליוו אותו בצאתו עם לפידים בידם. אביו רבי טוביה התבטא אז, כי הוא שולח את בנו 'ביכורים' לארץ ישראל.

לאחר ששים ושש שנים, באותו תאריך בדיוק, ביום א' ח' בסיון השיב את נשמתו לבוראה, ובנו יבלחט"א, ראש הישיבה, התבטא:

"אנו מלווים אותו עתה ביכורים לה'".

באותו מעמד, כשנפרד מעליו אביו וכל אנשי לונא, ביקש אביו הרב דלונא מכל יושבי העיר שיצומו להצלחת

בנו בארה"ק כי הוא ההמשך שלנו... רבי טוביה בעצמו צם יומיים בתפילה להצלחתו.

רבי זלמן הפליג באניה לארץ ישראל עם ידידו ורעו מרן רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, מאותו יום רשמו הני תרי רעין, שכבר עמדו בקשר הדוק מתקופת גרודנא, בה כיהן אביו של רבי שמואל כרב, פרק משותף של התעלות עצומה בתורה. יחדיו גם גברו על משברים וקשיים שליוו את עלייתם לארה"ק, וכניסתם לישיבת לומז'ה בפתח תקוה.

רבי זלמן עזב אחריו את בית אביו, והימים ימי מלחמה. רסיסי מידע שהגיעו משדה הקרב שברו את הלבבות. הספק היה רב ואיש לא ידע את גורל קרוביו. רבי זלמן קיים אז בעצמו "לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי". שנתיים ימים לאחר הכחדת משפחתו הגיעו הידיעות הקשות ארצה, ורבי זלמן נטוע כמסמרות בישיבה הלומז'אית, לא ימיש מתוך האוהל.

היו אלו שנות עמל נדירות בהן העפיל מלשאים לא נודעים, ובהן השתכללה קומתו התורנית. שש שנים עמל ויגיעה, שלש סדרים שהסתיימו סמוך לחצות הלילה, ואז הקדיש הראש ישיבה שלוש שעות לכתיבה.

השנים האלו הניבו אינספור גליונות, בהם עשרות מערכות בכל מקצועות התורה, בעמקות ובהקף, ב"רייד" הבלתי שגרתי בטהרות זרעים קדשים ומועד. את חידושיו על נשים נזיקין הדפיס בספריו הגדולים "משנת טוביה" ו' חלקים, באוצרות כתי"ק נותרו מערכות רבות של חדו"ת, המכילים ששה כרכים נוספים רובם על נשים ונזיקין.

כניסתם של ה"חברותא" אל ישיבת לומז'ה בפתח תקווה, עשתה רושם רב על בני הישיבה. בית המדרש הלומז'אי הוצת באש התורה מהלהט והברען שהבעיר את שתי הידידים. התמונה השכיחה, הזכורה היטב לבני הישיבה היה הלהט שעימו היו רבי זלמן ורבי שמואל מתווכחים בלימוד.

לומז'א שימשה למעשה נסיון נועז, שהצליח, פרי רוחו ויוזמתו של נשיא ישראל מרן רבי חיים עוזר מוילנה, בשיתוף כמה גורמים בארץ, להעתיק לארץ ישראל מרוחה של ליטא, וליצור מצב חדש של "בהר ציון תהיה פליטה והיה קודש".

את ספסלי לומז'א של התקופה ההיא פיארה קבוצת בחורים שהתעלו עם השנים אל כותל המזרח של התורה הקדושה. ביניהם רבי משה שמואל שפירא, רבי זאב וילנסקי, רבי אהרן יונה פיונטק, רבי שמואל רוזובסקי, רבי מרדכי מן, רבי אליהו מישקובסקי מ'כפר חסידים', רבי שמחה קפלן רבה של צפת. ולהבחל"ח, האחים רבי גרשון ורבי יעקב אדלשטיין, ועוד.

הנה מה שהנציח עלי גליון, כשהכתיב לנכדו כת בשורות הבאות, על ימי אלול בלומז'א בתחילת דרכה.

אלול בלומז'ה פתח תקוה תרצ"ז.

"כשהמשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל נסע קודם אלול בחזרה לישיבת מיר מהיותו משגיח בפ"ת למלאות את מקומו של רבי ירוחם זצ"ל, נשאר המקום בפ"ת ריק והיה חשש מה יהא עם הישיבה, אני הייתי אז בחור צעיר בישיבת פ"ת, אבל היה לי סיוע ועזר מהגאון הגדול ר' שמואל זצ"ל שהיינו מיסודות הישיבה של פ"ת.

"השאלה היתה, מה יהא עם האלול? מי ינהל את האלול? שימש אז בקודש בפ"ת הצדיק הגדול רבי אליהו דושניצר זצ"ל, וביקש ממני, שהייתי בידידות חזקה איתו, וגם למד עם אבי רבי טוביה זצ"ל בכולל קדשים בראדין, שנעזור לו לקיים את האלול בישיבה.

"ב"ה אף שהייתי צעיר לימים, קיבלתי את עול האלול של הישיבה בזמן ההוא, וקיימנו אלול הגון כנהוג

בישיבות שלנו. כשעולה בזכרוני איזה אלול קיימנו במוסר ביר"ש ובתפילה ובלימוד, זה היה אלול שלא ישכח לעולם. התפילות בר"ה וביוהכ"פ בקעו שחקים והיו לשם דבר בכל א"י. אצל כולם היה ניכר שהחזרנו את ימי האלול של הישיבות הקדומות לפ"ת.

"כמובן שאלול זה התקיים, בסיוע של אלופי ומיודעי רעי וחברי, גדול ראש הישיבות רבי שמואל זצ"ל, שעד היום, ואי"ה עד סוף הדורות יש לו חלק בהתחדשות התורה בא"י".

נישואי הראש ישיבה לאחייניתו של מרן ה'חזון איש' זי"ע, בת אחיו בכורו מרן רבי מאיר זצ"ל, היו בשידוכו של מרן החזו"א זי"ע.

בהיות רבי זלמן בחור בישיבת לומז'ה הרבה לפקוד את ביתו של החזו"א לפעמים בלווית ידידו רבי שמואל רוזובסקי, לדבר עימו בלימוד. הנער זלמן לונער התחבב מאוד על החזו"א, ולאחר שמצא אותו מלא וגדוש בתורה, בעל כח חידוש נפלא, ומושלם בכל מדה נכונה, הוא חפץ בו לחתן לאחייניתו.

הוא הפליג בשבחו באוזני המשודכת ואביה, וזירז את עניני השידוך עד לגמר. האירוסין התקיימו בבית מרן החזו"א. הראש ישיבה אהב לספר, כי כשניגש ללחוץ את ידי החזו"א, נתן החזו"א את ימינו שלו בשמאלו שלו ואמר :

"היתכן שיד אחת תלחץ את חברתה? הלוא אנחנו בשר אחד!..."

הראש ישיבה גם נשא איתו זיכרון קסום מאותו לילה. בתום סעודת האירוסין סירב החזו"א לשלוח את החתן לפ"ת יחידי בלילה והותירו בביתו ללינת הלילה. מיטת החזו"א ניתנה לחתן. לימים סיפר הראש ישיבה:

"שנינו לא ישנו בלילה, החזו"א משום שהוא למד כל הלילה ואני מהתרגשות על הזכות לשכב במיטתו של החזו"א".

בהגיע מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר לארץ, החליט להקים בא"י את ישיבת מיר, אליה התעתד להעביר את ישיבתו הגדולה שהיתה באותם ימים בשנחאי. הוא יעד לכך את תלמידו אהובו משכבר הימים רבי זלמן. רבי זלמן נענה לקריאת רבו, הוא קיבץ חבר תלמידים מופלגים מירושלים, ובכך נזרע הגרעין הראשון של ישיבת מיר, שלימים שגשגה ופרחה והיתה לישיבת המפוארת בעולם.

רבי זלמן מסר בשב"ק שיעור כללי לבני הישיבה, ובני הישיבה מספרים כי השיעור נמשך למעלה משעתיים.

בשנת תש"ט הגיע ארצה מרן הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל, עם בני ישיבת מיר שנחאי, עד שנת תשט"ו שימש רבי זלמן בקודש לצד הגר"ח, והעמידו עשרות תלמידים מגדולי תלמידי החכמים ומרביצי התורה.

בט"ו אדר תשט"ו נסתלק לבית עולמו חותנו מרן הגאון הגדול רבי מאיר קרליץ זצ"ל, אחיו של מרן החזו"א. בעזרת גיסו הגאון רבי שלמה קרליץ הקימו בחורף תשי"ח ישיבה על קברו את ישיבת "בית מאיר" בשיכון 'חזון איש'. הישיבה היתה למרכז חייו של רבי זלמן, והוא מסר את נפשו ומאודו על הצלחתה ושגשוגה הרוחני. את כל תורת רבותיו הנחיל והשריש בעשרות שנות מלכות לצעירי הצאן מבקשי השלימות.

ראשיתה של הישיבה בגרעין של ששה בני עליה, וממנו החלה הישיבה לשגשג ולפרוח למימדים גדולים. בית המדרש 'לדרמן' ששימש אכסניה ראשונה של הישיבה, היה צר מהכיל, ובני עליה רבים התדפקו על דלתות הישיבה. בראות זאת הנגיד הרבני ר' יחיאל לדרמן, הקים בית מדרש מיוחד עבור הישיבה הגדולה 'בית מאיר',

המשמש עד היום כהיכל הישיבה המרכזי בקרית הישיבה.

יסודה של הישיבה חולל מפנה בעיר התורה, רבים מתושבי העיר, בהם וגדולי תורה נודעים, קבעו את הישיבה לבית ועד לתורה ולתפילה. מרן ה"קהילות יעקב" זי"ע, נהג במשך שנים להתפלל דרך קבע בהיכל הישיבה, מרן ה"קהלות יעקב" היה מעורה היטב בנעשה בישיבה, ובני הישיבה נהגו לפקוד את ביתו, לדבר עמו בלימוד, להתייעץ ולהתברך.

כיובל שנים ברציפות ניצב הגאון הגדול רבי זלמן רוטברג זצוק"ל בראשות ישיבת "בית מאיר", הוא העמיד אלפי תלמידים שלמים ברוחם ובתורתם, באור תורת רבותיו גאוני קמאי, ביובל שנות מסירות־נפש בגוף ברוח ובנפש.

שיעוריו ושיחותיו היו לשם דבר. בשיעוריו הרבה להזכיר את רבי שמעון רבו הגדול, ושיחותיו היו בנויות בעיקר על פי רוחו, השראתו ואורותיו, של המשגיח רבינו ירוחם מיר.

בשנת תשכ"ד הקים את ישיבת 'אור התורה' לבני עדות המזרח, ודאג לחינוכם ולעלייתם בתורה ויראת שמים של בני הישיבה הקדושה, אשר רובם ככולם חבים לו את חייהם הרוחניים.

בתקופה האחרונה הלך ונחלש, גם שמיעתו החלה להיחלש. ולמרות הפצרת מקורביו, סירב להרכיב מכשיר שמיעה. לאחד מבני משפחתו הסביר את פשר הסירוב:

ראשית, במכשיר יוכל להשתמש רק ביום חול. כיוון שיתרגל אליו ביום חול, יתקשה בחסרונו בשבת, ויחסר מעט מעונג השבת... יעלה על הדעת שיתענג ביום חול יותר מבשבת?

שנית, דרכו של עולם, אנשים מספרים לשון הרע. והדברים נכנסים אל הלב... תינח שמיעה, אבל לצעוק לשון הרע באוזני כבד־שמיעה, אין זה מדרך העולם...

בתקופה האחרונה גם מצאו אותו בני הבית מתהלך אנה ואנה ובוכה בכי קורע לב. לשאלתם אמר, שהוא שרוי בצער נורא, מפני שהשכחה קופצת עליו, ובגלל כבדות הראש, אינו מצליח להתרכז בלמודו.

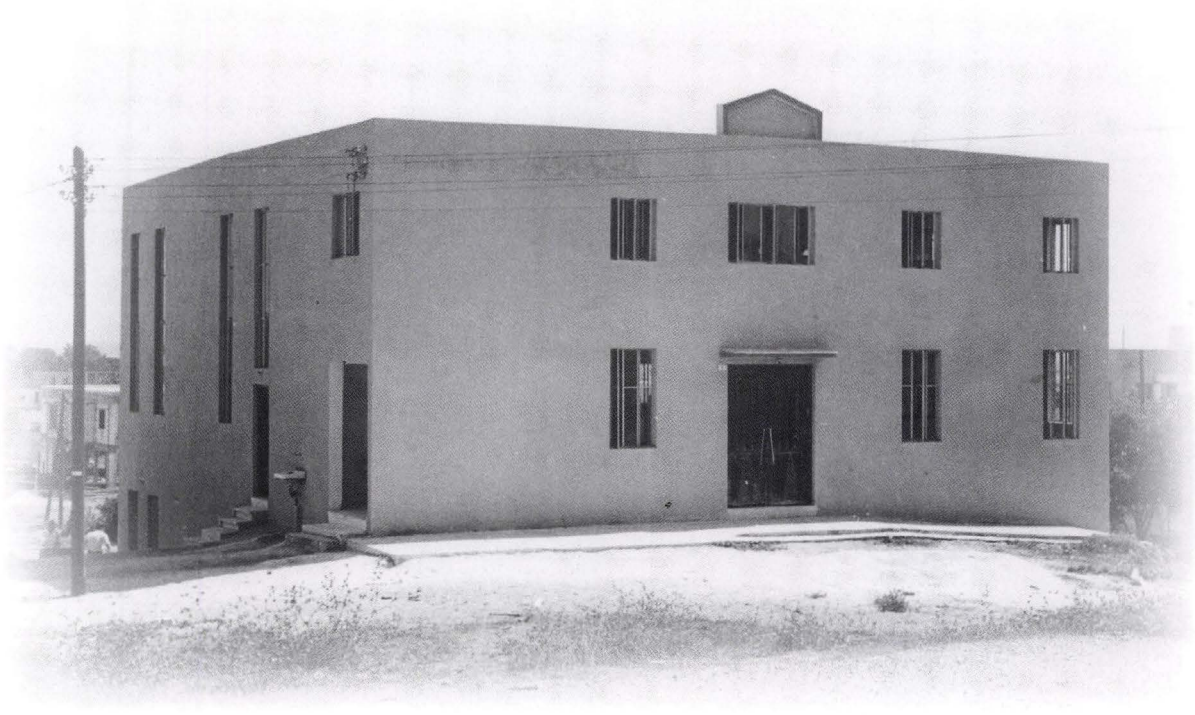
את שיחתו האחרונה מסר לפני פורים במסירות נפש של ממש. הוא התבטא, כי את השיחה הזו הצליח לומר בדרך נס.

ביום ח' בסיון תשס"ב, כבה נר ישראל, עלה ראש הישיבה בסערה השמימה, בהותירו את אלפי תלמידיו באוירת יתמות קשה ומוחשית. רבבות צעדו אחר מיתתו וביכו את גודל האבידה, וסילוקו של נזר ישראל.

במעמד ההספד בהיכל הישיבה ובכל ימי השבעה הספידוהו גדולי הדור ועמדו על סילוקו של שופרא דרבנן קמאי, שזכה ליצוק מים על ידי מצוקי ארץ והנחיל את תורתם לבני דורנו.

מרן ראש הישיבה אמנם נסתלק לישיבה של מעלה, אך רוחו הגדולה עדיין חייה מפעמת, ורוחשת חיים ותעצומות, בתוככי מפעל חייו, הישיבה הגדולה "בית מאיר" על מאות חניכיה, ואלפי בוגריה.

הותיר אחריו יבול עצום של שיעורים ושיחות מוסר. בימים אלו שוקדים חשובי האברכים על מאות מערכות מוסר, על־מנת לסדרם לדפוס ולהפיצם בהיכלי התורה.

בהיכלו

תבנית ההיכל

בהעלותך את הנרות שתהא השלהבת עולה... מאז ועד עתה, שלהבת התורה דולקת ועולה, מוסיף והולך. מוסיף והולך - ועם זאת מגיד שבחה, שלא נשתנה. "תבנית ההיכל" חושף לפנינו, את תמונת הישיבה בימים אלו, תחת שרביטו של מרן ראש הישיבה שליט"א. פרק זה, הערוך בטוב טעמו של הרב משה זרוק שליט"א. מיטיב לבטא, את מכלול הבטיו ואגפיו של הוי הישיבה. כשהוא פורס לפנינו את הקף העשיה, את להט הלימוד, ואת שמחת התורה, הנושבת בין כתלי בית המדרש, זה יובל שנים.

תבנית ההיכל

תשס"ח!

חמישים שנה חלפו מאז אותו יום נשגב בו קמה ישיבת "בית מאיר" לתפארה בעיר התורה בני ברק.

חמישים שנה עומדים הם עמודיה בצביונם. בדיוק מפליא ללא כל תזוזה ניצבים הם על עמדם במקום בו הקימם מרן רה"י זצללה"ה.

סופות וסערות עזות ידע עולמה של התורה. ועמודיה של הישיבה על עמדם, לא משו ולא זזו כמלא נימה!

באותו המקום באותו האופן בה קמו עומדים הם על עומדם היום. כך העמודים, וויהם וחשוקיהם.

"עצי שיטים עומדים".

"כמסמרות נטועים" - חוזקם של "מסמרות של ברזל" רב יותר מחזקם של עצים ואף עצי ארז. אולם כח השרשתו של עץ אינו בנמצא במיני מתכות. שילובם של שני אלו יוצר את החוסן הגדול ביותר כח הברזל ונטיעת העץ!

כך הם עמודיה של הישיבה - עמודי ברזל.

שנים רבות עמל מרן רה"י לבנות את העמודים לחזקם לבצרם לשכללם. משנשלמה מלאכת בניית העמודים החלה "מלאכת המחשבת" מלאכת הצבתם. נטיעתם!

מרן רה"י זצללה"ה נטמן במבצרי התורה. שם בנה הוא את העמודים, שם בבית היוצר יצק את העמודים אל תבניתם, שם

בנין היכל הישיבה

פיתח בהם פיתוחי חותם. שם חזקם והוסיף לשכללם.

ידע הוא, כי ביום מן הימים יהוו הם את היסוד האיתן למבצר התורה שיתנוסס לתפארה.

כך נטלם עמו מרן ראש הישיבה לכל מקום אשר זימנה אותו יד ההשגחה. לגרודנא, למיר, ללומז'ה ושוב למיר דארץ ישראל. וכך ביום פטירת חותנו הגדול גמר אומר בנפשו להציבם לנטעם.

עמודי הישיבה לא הונחו על מגרשו של הנדיב ר' יחיאל לדרמן זצ"ל, עמודי הישיבה נטעו באותה הקרקע והכו בה שרשי נצח.

ואל תתמה מהיכן שאב מרן רה"י זצללה"ה מים על מנת להשקותם.

היו אלו דמעותיו הטהורות שנשרו מאליהם עם הצבת העמודים "ותשקמו בדמעות שליש..."

כאשר העמודים הם ברזל, כאשר ניטעים הם, ואינם מונחים! מובטח להם לאותם עמודים שיהיו הם "עצי שיטים עומדים" - לעולם.

מרן ראש הישיבה זצללה"ה אסתכל באורייתא דיליה, ועל פי אותה תכנית קבע את מקומו, גובהו, עוביו של כל עמוד. כך נתייסדה הישיבה והיא שעמדה לה אף במלאת לה חמישים שנה שתהא עומדת באותו הצביון כביום נטיעתה.

קביעת מיקומם של העמודים בונה לא רק את העמודים, אלא גם את החלל שנוצר באמצעותם.

חלל זה הוא פועל יוצא הכרחי הנובע מקביעת מיקומם של העמודים, אולם אף כי כל הצבת עמודים יוצרת על כרחך חלל, הרי חללה של הישיבה אינו פועל יוצא מיקרי אלא הוא יצירה בפני עצמה. יצירה שנבעה מאותה האומנות של הצבת העמודים

היכל הישיבה

במקומם הראוי להם.

ולא על חנם נקראו תלמידי חכמים בנאים.

לכשתימצי לומר חלל זה הוא רוחה של הישיבה!

ואין לך כל חריץ בפיתוחי החותם שבעמודי הישיבה שאין בו מרוחה. ואין לך כל רווח ורווח שבין עמודיה שלא מנשבת בו רוחה של הישיבה.

כשם שחללה של הישיבה אינו פועל יוצא, מהצבת עמודים המרוחקים זה מזה, כך רוחה של הישיבה אינה רוח המצויה, בכל מקום שנפער בו חלל.

רוח זו נפח בה מרן ראש הישיבה זצללה"ה, מאן דנפח מדיליה נפח, והיא הרוח המרחפת בחללה של הישיבה זה חמישים שנה! מרחפת - חופפת!

מרן ראש הישיבה נפח מאצילות נשמתו. מנהמת לבו הרחב אשר לעולם לא ידע גבולות של מידה, מקום, זמן, מצב, נפח ונפח עד אשר לא נותרה פינה בישיבה שלא נשבה בה רוחו הגדולה. ולא פסק פומיה עד אשר ראה והשכיל שדי בה באותו הרוח שתנשב בה בישיבה עד עולם.

חמישים שנה בהם עברו בישיבה מאות ואלפים של בני עליה, בנו הם את עולמם בין עמודיה, שאבו ממעיינותיה, אולם סוד קסמם של אלו, ברוח אשר אפפה אותם, רוח שחדרה אל תוך תוכם. היא שעמדה להם בבניית אישיותם אשר ניכרת בהם גם בחלוף עשרות שנים. משום שהרוח לא נותרה בחלל הישיבה נוטלים הם אותה עמם, ואחר הצבת עמודי היכלם נופחים הם בביתם את הרוח - רוחה של הישיבה.

וכך דבר שנה בשנה נבנים להם "היכלות" לישיבת "בית מאיר" ברחבי ארה"ק והעולם כולו, היכלי תפארה הבנויים באותה מתכונת העמודים, בצורת העמדתם ובאותו הסוד הטמון ברוח הישיבה שנוטלים הם עמם.

חמישים שנות שאיבה מרוחה של הישיבה, והרוח אינה כלה! גם לאחר סלוקו המר של מרן רה"י זצקללה"ה, הרוח אינה שוקטת מרחפת בחלל הישיבה ובחלל בתי בניה הפזורים בכל פאות.

מי אשר חוש הריח בו, כאשר רגלו תדרוך בכף רגלו על מפתן אחד מהיכלותיה הרבים של הישיבה יבחין בריחה וברוחה של הישיבה, הנושב "בהיכלו" של אותו בן הישיבה!

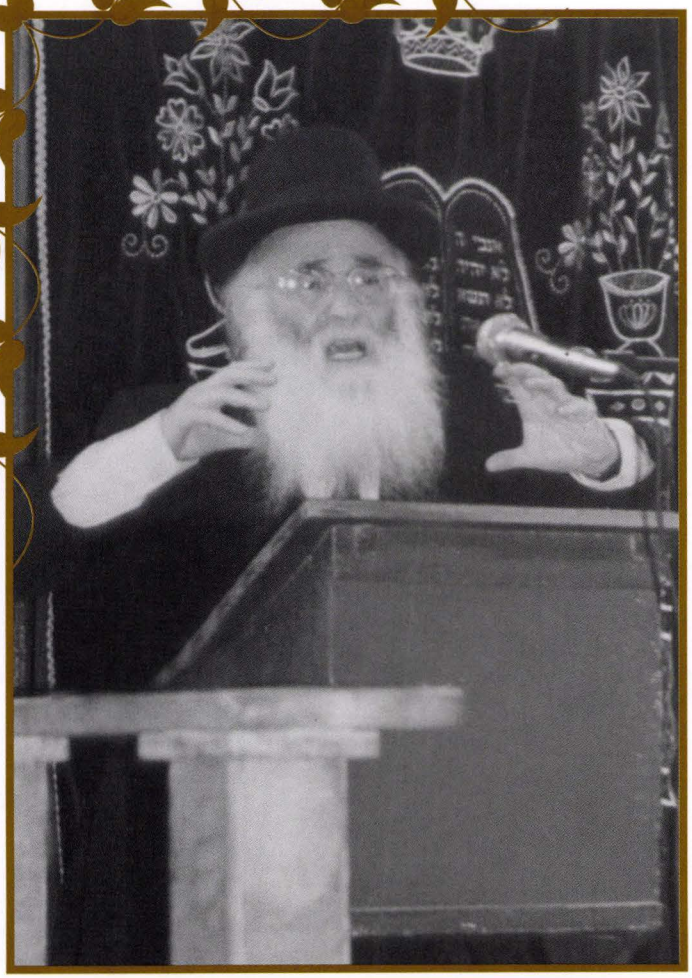
פרחה הישיבה ושגשגה הורחבו גבוליה אך העמודים! במתכונתם עומדים.

העמודים ומה שביניהם.

מתכונת הצבת העמודים ומה שביניהם היא שקבעה באופן נהיר את צורתה של הישיבה, את מתכונת העיון והבקיאות. את העמדת המוסר על תילו. היא שהאירה את הבית המאיר, והיא שקבעה גם את מתכונת הרחבות בתורה, כפי שמשתקפת היא בסדרי הישיבה ובעיקר בין סדריה.

שלושה היכלות נפתחים: היכל התורה, היכל המוסר, היכל הישיבה.

היכל התורה

מרן ראש הישיבה זצ"ל

היתה זו אישיותו של מרן ראש הישיבה זצללה"ה אשיות רבת האנפין אנפי זוטרי ואנפי רברבי שכולם חברו לאשיותו של האדם הגודל בענקים שהקרינה על בני הישיבה את השאיפה והכמיהה להרחיב את יריעות החכמה וידיעת התורה למימדים אין סופיים.

מרן ראש הישיבה זצלל"ה הווה בעצמו את "המרי דכוליה" דבר זה ניכר גם בשעוריו הכלליים, אשר בעת נשזרו בישיבשע מסכתות ענינים מחלקי הש"ס האחרים הפליא ראש הישיבה את מדת ידיעותיו ברוחב ובעומק, ואף בענינים אלו נמסר שיעור כללי .

כד דמיך מרן ראש הישיבה זצלה"ה, נכנסו תלמידיו "לבקר בהיכלו", באוצרות כתבי יד קדשו, ותפעם רוחם. ראש הישיבה הותיר אחריו ברכה בכל מקצועות התורה, לארכה ולרחבה, תורות עמוקות שעמל עליהם מצעירותו, ואף לערב לא הניח ידיו, והניפה להגיהם ולהוסיף עליהם עוד כהנה וכהנה מאוצרו הטוב.

מרן הראש ישיבה זצללה"ה אסתכל באוריתא דיליה, ברחבותה, בהיקפה, וברא עלמא. וברוח זו ולאורו של "אור המקיף" זה נוסדה הישיבה.

*

את הרצון הגדול שנקבע בנפש בני הישיבה לרחבותה ולעמקותה של תורה הוא תוצאותיה של הבטה אל עבר רבנו ראש הישיבה שליט"א דמות נדירה בנוף עולמה של תורה. דמות "איש האשכולות" הנושא באמתחתו את כל חלקי התורה כולה, על כל מקצועותיה.

אוצרותיו העצומים סדורים להפליא, אשר הנם משרים על בני הישיבה את השאיפה לרחבות. אולם אין זה בדומה כלל וכלל, אין ואינה דומה ראיה לשמיעה. כאשר ראש הישיבה פותח את שעריו ומשביע לכל חי את רצונו בכל חלקי התורה. כאשר שופע הוא משפעת גנזיו במכמני התורה השונים.

די לו במעמד זה כדי להשביע את הפנימיות לדעת עוד ועוד. להשכיל להרחיב ולהעמיק את יריעת הידיעות.

מעמד השעור כללי הוא אחד מן המעמדות הללו.

רבינו ראש הישיבה שליט"א

מעולם לא שמענו בשיעוריו הכללים צליל של מלומדה ישיבתי.

תמיד זוכים אנו לשמוע את הרוח האחרת שהיא עמו, רוח אחרת זו בהבנתה של כל סוגיא, הנובעת ממבט מקיף על כל צדדיה של הסוגיא, כפי המובאת כאן בסוגיתנו וכפי שמופיעה היא בצורותיה השונות במקומות אחרים. מן הראשונים החונים פה, ואשר אינם פה היום, ודבריהם באו במכמניה של התורה לאורכה ולרוחבה.

"שיעור כללי" ב"נשים נזיקין" כשזרעים, מועד, קדשים וטהרות, עומדים נגד העינים, יוצרת "נשים נזיקין" אחר..

"נשים נזיקין" של רוח אחרת היתה עמו!

שיעורים יומיים וכלליים אלו היוצאים מפי קדשו של רבינו ראש הישיבה, העמידו תלמידי חכמים למאות ואלפים היודעים לפלפל ולחדש בתורה בצדדים ובצידי צדדים רבים אשר אינם מן המקובלים, פנים חדשות מבית היוצר של דמות רבת האנפין...

אישיותו רבת האנפין של ראש הישיבה היא שהביאתנו להעמיד את צורתה של הישיבה ואת מתכונת "שמיעת" התורה בישיבה במתכונת של רחבות אין קץ.

חזון נפרץ הוא בישיבה, מראיהם של חבורות חבורות היושבים ועוסקים ברחבותה של תורה, חלקים כאלו אשר לא נסתה בהם כף רגליהם של בני התורה, חלקים השמורים בדורינו לזקני העדה וחכמי ישראל.

מראה משובב לב זה, עדות היא כמאה עדים על אהבת התורה המקננת בהם - באותם בני עליה המרובים, ובאהבתה תרים אחר חלקי התורה לאורכה ורחבה.

וכבר שנינו, כי אחד מדרכי הקנינים הוא הליכה לאורך ורוחב... קנין תורה!!!

*

קיומן של קבוצות אלו, היא שמקנה לישיבה את הגדרת "קופה של רוכלין"

וכנגדן היה ר' יהודה הנשיא מונה שבחן של חכמים: לרבי אלעזר בן עזריה קרא לו קופה של רוכלים ולמה היה רבי אליעזר דומה? לרוכל שנטל קופתו ונכנס למדינה, ובאו בני המדינה ואמרו לו: שמן טוב יש עמך, פלייטון יש עמך, אפרסמון יש עמך, ומוצאין הכל עמו. כך היה רבי אלעזר בן עזריה: בזמן שתלמיד חכם נכנס אצלו, שאלו במקרא אומר לו, במשנה אומר לו, במדרש אומר לו, בהלכות אומר לו, בהגדות אומר לו. כיון שיצא מלפניו הוא מלא טוב וברכה" (אבות דרבי נתן פרק יח)

ואנן כי רוכלא, ניזיל ונימני את סוגיה הנפלאים של קופת הרוכלין ...

והיה ביום השישי והכינו...

יום השישי, שבוע של עיון מעמיק בסוגיות המסכת חלף, חשובי בני הקבוץ מעוטרים כל אחד בעמלו השבועי קובעים עצמם לשמוע שעור עיון נוסף. בסיומו של סדר הבקר ביום השישי רבנו ראש הישיבה שליט"א מעניק להם לבני עליה אלו שעור עיון מעמיק - שעור עיון בזרעים, הפותח היכלות של רחבות והיקף עיון והעמקה.

"זרעים" לדידם של בני ישיבה רבים בדורנו הוא משניות לעלוי נשמת. המושג עיון בזרעים נדיר הוא. לא רק אצל הלומדים אלא אף אצל מנחילי התורה. שעור בעיון זה מעמיד את ידיעות התורה בקרב עשרות שומעי השעורי. מחשובי בני הקבוץ בישיבה. מתכונתו של השעור נקבע על משנה אחת לכל שעור. אך מסגרת זו משכבר נפרצה ומשנה אחת מתפרסת על פני כמה שבועות!

בני עליה אלו אשר קבעו עצמם ללמוד זה עומדים בימים אלו לפני סיום מסכת זרעים...

זרעים בעיון!

עם עלייתו השמימה של מרן ראש הישיבה זצללה"ה נוסד שעור נוסף לעלוי נשמתו הטהורה שעור משניות במסכת "טהרות".

מי אשר חפץ לצחצח נפשו ולטהר רעיוניו ילך לו אצל שעורו של רבנו ראש הישיבה שליט"א. עם שחר לפני תפלת השחר בישיבה נקבצים עשרות מבניה של הישיבה לשמוע את שעורו של ראש הישיבה, מתיקותו של למוד התורה מומתקת בפיו של רבינו ראש הישיבה שליט"א הביאה אותם לגבור על מתיקותה של שינת השחר. מושגים מתפשטים ועמם הנהרה על פני הלומדים אה, קלורקיט בטהרות מסגרת למוד זו עומדת בפני סיומה של סדר טהרות בפעם השלישית!

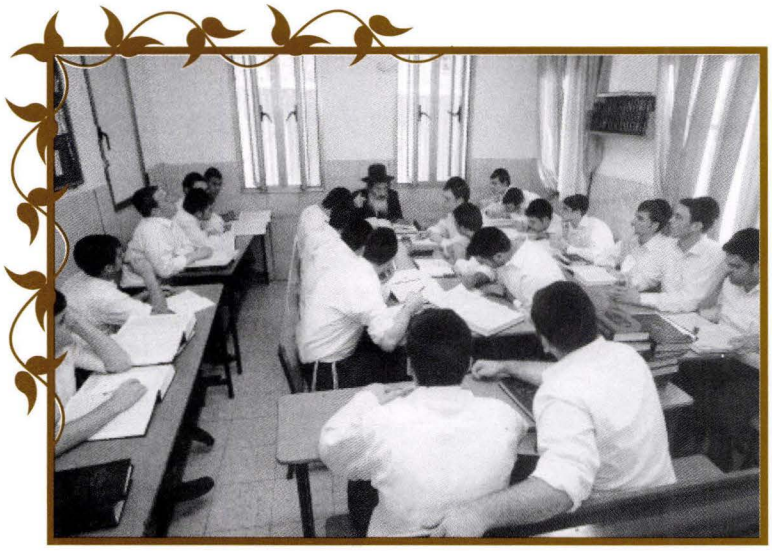
הרוצה לכוון רעיוניו ולהתבונן בביאור מלותיה של תפילה, ישכים שחר וזמן כשעה אחת, וימנת עצמו של שומעי "ועד התפילה" הנמסר בטוב טעם ודעת ע"י מורינו המשגיח הגה"צ רבי יונתן שרגא דומב שליט"א, יט אוזנו לפניני הבאורים הנדירים הנשזרים במלות התפילה, וכצאתו את ה"ועד", ימצא

רבינו ראש הישיבה שליט"א עם מורינו המשגיח שליט"א

כי תפילתו שגורה בפיו, ולבו נכון עמו.

וזאת תורת העוֹלָה במעלות על המזבח, האיש החפץ להשלים עצמו בתורת השלמים והתמימים, ולהתקדש בתורת הקדשים ילך לו אצל מורינו ר' זאב שפירא שליט"א, ויאכל על השבע מן הזבחים הנאכלים לרצון ולנדבה, כשאכל כזית מן ה"אַמוּXים שם" יקבע עצמו בסדר זה כשלמי חובה.

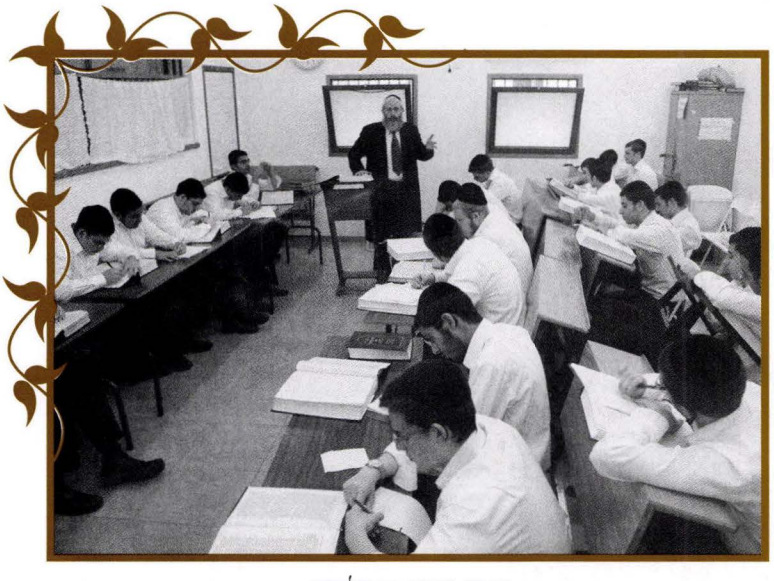
מורינו הגר"ז שפירא שליט"א

ואשר נשא עיניו אל ההרים התלויים בשערה, נכסף הוא אל נועם הלכות שבת לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, יהיו רגליו מוליכות אותו אל סדר משנ"ב בבקרה של שבת קדש, תחת שרביט והנהגתו הברוכה של מורינו ר' אליעזר מרקוביץ שליט"א, סימנים בסימנים יניח בחיקו הליכות עולם לו, ומשבא סימן לידו, יאזין לשיעורי ההלכה הנמסרים על ידי רבינו ראש הישיבה שליט"א והגר"מ גרוס שליט"א, וילך ויוסיף בידיעת ובשמירת הלכות שבת בשבתו.

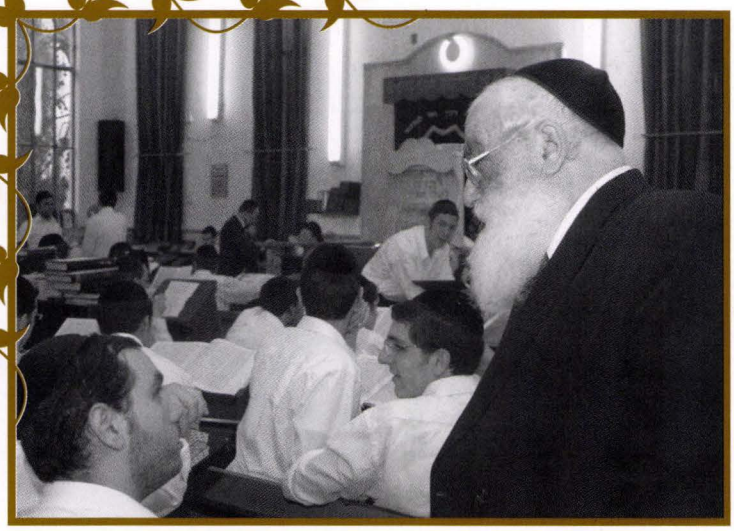
מורינו הגר"ד גינזבורג שליט"א

וגם האוהבים דבריה של הפרשה וחפצים לשמוע מקראות הפרשה בהעמק דבר, יכנסו רגליהם בלילי שבת הארוכים אל בית מורינו הגאון ר' זאב שפירא שליט"א, בביאור המקראות לאמיתה של תורה, מפיהם של רבותיו ומפי כתבו.

מורינו הגר"ב כץ שליט"א

ומי אשר חדי בפלפולי אורייתא ורצונו לענג את השבת במטעמי הפרשה יסכית וישמע את שיעורי מורינו ר' דניאל גינזבורג שליט"א, המהדהדים בחלל בית המדרש פעמים בליל שישי ופעמים בלילי שבת קודש, ותפעם רוחו משזירת אומן בפרשיות התורה ובפרקי הנביא, טוחנן זה בזה, וכולהו אליבא דסוגיית הש"ס החמורות על כל מקצעותיהם. ממרחק יביא לחמו, ילמד

ידיו לקרב, אצבעותיו למלחמתה של תורה בדקדוקי המקראות וגדולי מפרשי התורה.

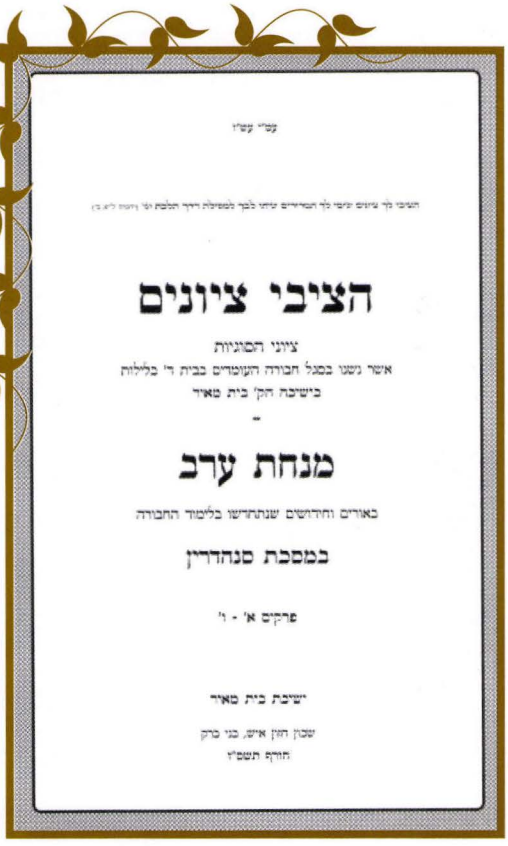
ויש אשר יפרישו מזמנם למען ילמדו מסכתות נוספות בש"ס. בני עליה אלו יאכלו פת הערב בחיפזון, ובזמן הנותר עד סדר שלישי יאזינו לשיעורים ברורים ערוכים ומסודרים בטוב טעם ודעת, עם יסודות ה"רייד" הישיבתי בדפים אלו, קנינים אלו יסיעו ביד הלומדים בפגשם את סוגיות אלו על סדר לימוד העיון, ביודעם היטב יסודות הסוגיא.

*

יתר סדרי הש"ס אף הם נפרשים על פניהם של סדרי ג' במתכונת המיוחדת אותם יסד מרן ראש הישיבה שליט"א.

יחודה של המתכונת שהיא מבוססת על עיון בדקדוק הגמ' ושיטות הראשונים, בד בבד עם הקף הסוגיא, והמסכת כולה.

בעקבות גישה יחודית זו, זוכים בני הקיבוץ במשך שנתים, שלוש בידיעה מקיפה ונכבדה בעומקן של מסכתות הש"ס גם כאלו שאינן נלמדות בדרך כלל בעיון. ואכן עיון ברשימת המסכתות הנכללות במסגרת למוד זו מעמיד את הקורא נפעם, הוריות, חגיגה, ביצה, תענית, ברכות, מגילה, חולין, סוטה, ערכין, תמורה, מועד קטן, כריתות, סנהדרין. מחזור הלימוד שמשתרע על פני חמש שנים מלווה בגליונות של מראי מקומות "הציבי ציונים" דף על דף, בכל המסכתות ומעניק ללומד טעם וחן בסוגיא.

עמ"י עש"ו

הציבי לך ציונים שימי לך המסילה דרך תלכת (ירמיה לא, כ)

הציבי ציונים

ציוני המסוגיות

אשר נשנו בסגל חבורה העומדים בבית ד' בלילות

בישיבה הק' בית מאיר

מנחת ערב

באורים וחידושים שנתחדשו בלימוד החבורה

במסכת סנהדרין

פרקים א' - ו'

ישיבת בית מאיר

שכון חזון איש, בני ברק

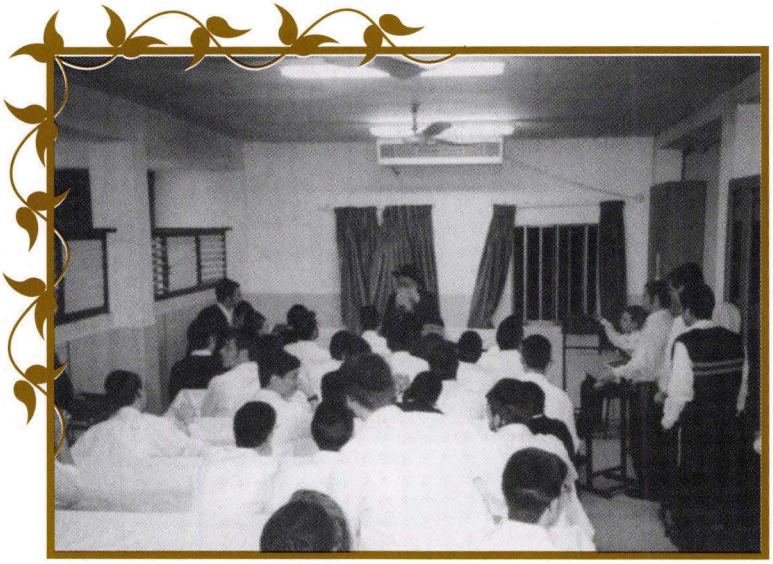
תורף תשס"ו

את פירות הלימוד, ניתן לטעום בקונטרסים המיוחדים של "מנחת ערב" הכוללים חידושים הערות וביאורים, שנתחדשו ע"י בני הקיבוץ בסדר ג', הנדפסים מפרק לפרק, ויוצרים השלמה מרהיבה למסגרת לימוד יחודית זו.

סדרי למוד מיוחדים נוסדו בישיבה גם לזמנים "דפגרי בהו רבנן". מעת סיומם של סדרי הישיבה בליל שישי ועד לתחילתם ביום ראשון רצופים הם שעותיהם של בני העליה בחדוותא דשמעתתא ובסדרים מיוחדים בהם נקבע הלמוד ברחבותה של תורה.

*

ליל שישי ליל השטייגן הישיבתי, האוירה בבית המדרש "מחשמלת".

הגה"צ רבי דב יפה שליט"א בשיחה בליל שישי

רמ"י הישיבה ותלמידיה כמו נתעלו מעל "מורי השעות" הקבועים בכתלי בית המדרש אין להם לבני עליה אלא ברור אחר ברור ביסודות העצומים להם זכו במשך שבוע של עיון מעמיק בישיבשע רעייד, ב"אייגענע" של המגיד שעור, ולעת מצוא מתחילים לזרום במח גם ניצוצי "החידושים" בהם מגשים כל אחד את ה"חלקנו בתורתך".

כך אמור היה להמשך המחזה... אך הוא נקטע סמוך לחצות לילה! רבים מבני הישיבה מתכנסים לחדר שעורים רחב לשמוע אל רינתה של תורה.

הרה"ג ר' יוסף פרלמן שליט"א בשיעור לבני הישיבה בליל שישי

השיחות והשעורים נמסרים ע"י ראשי ישיבות קטנות כגדולות רמ"י ומשגיחי הישיבות השונות אשר שמע ה"חבורא קדישא" בא לאזנם. באים הם לישא וליתן עם בני החבורה, בסוגיות השונות בהם עוסקים הם בהיכלי תורתם. לא אחת הופך מעמד זה לזירת קרב בה ניטשת מלחמה של ממש בין בני הישיבה למוסרי השעור, גמרות נפתחות, ידיים מונפות, רמב"ם נשלף - זרועות נאבקות... ספרי גדולי האחרונים נערמים לגבוה, ועימם טון הדבור מטפס לפסגות של מלחמתה של תורה... נראה שאף צד אינו מתכונן "לוותר"...

בסופו של דבר "אמיתה של תורה" מכריע את הכף!

את והב בסופה!

מוסר השעור ממתין בקוצר רוח לפעם הבאה, לליל שישי הסוער בבית מאיר...

*

שעת ליל מאוחרת, אחרוני ה"מתווכחים" נוטש את הזירה, הגוף קורס למנוחה קצרצה. למחרת בבקר נפתח היכלו של המנחת חינוך...

המנחת חינוך ביום השישי מהווה את ההכנה דרבה לפרשת השבוע ולעיונה!

אלמלי ספרי המנחת חינוך הפתוחים לפני כולם, זר כי יקלע לבית המדרש ביום השישי יסתפק טובא האם החליף הוא את חמישי בשישי...

אולם הישיבה מלא מפה לפה הריתחא בעצומה.

טעמו של ה"מנחת חינוך" ערב לחיך... מצוה אחת ואולי עוד מצוה. סדר הבקר חלף ביעף והותיר את בני הישיבה בעצומה של המצוה השניה בפרשה... בליל שב"ק, שוב יסבו בני הישיבה יחדיו והפעם לשמוע את חד מבני החבורה.

*

שבת בשבתו, למעלה מעשרים שנה נאמרת חבורה למדנית מאחד מבני הישיה"ק בליל שב"ק "לומדס בפרשה" - שמה של היצירה. פרשת השבוע נשזרת בפסקי רמב"ם שהם למעשה פסוק מפורש... דקדוק בתרגום יונתן בן עוזיאל, הופך ליסוד של ה"אחרונים" בבאור המקראות, מחלוקות אדירות בין רש"י לרמב"ן בחומש, והעמדת יסוד מחלוקתם "לשיטתם" הם בסוגיות הש"ס השונות. כך שבת אחר שבת מעמיד כל בן הישיבה את יצירתו בפני סגל שומעי החבורה, אלו מצידם יקשו ויפריכו והוא בשלו דבק ב"בניו אלו חדושיו" ומשיב מלחמה השערה. ענג שבת זה ימשך פעמים שעה ארוכה ברבים, ושעות ארוכות של ויכוח סוער אחריו.

*

ועדיין לא גדשה סאתו של יום זה. אחת בחודש ב"שבת מברכים" מתברכים בני הישיבה ב"עונג שבת" בביתו של רבינו הגדול ראש הישיבה שליט"א.

שירה נרגשת בערגה המיוחדת לשבת קדש שוטפת את רחוב דבורה הנביאה...

האות ניתן, הס מוטל, הדריכות בעיצומה, האוזן קשבת...

צוף אמרים יוצא מפיו של ראש הישיבה, כשבני הישיבה שותים בצמא את דבריו הבהירים בעמקותם ועמוקים בבהירותם, השקפת עולם איתנה, יסודות חיים אדירים. אין הגדרה קולעת יותר למעמד זה יותר מדברי חז"ל "מתמתקין בדברי תורה" ערבות נודעת יש להם לאותם אמרים, כמו יתר אמריו של ראש הישיבה שליט"א.

לא בכדי מעמד זה הוכתר בשם ענג שבת... כפשוטו!!!

בזמנים אלו נבנית אשיותו של בן תורה לא רק לימות השבוע הקרובים אלא לימי שנותיו בעלמא הדין - מעין עולם הבא.

*

אחר כל הנכתב, אף כי ידענו בקרבנו אל המלאכה כי תקצר הירעה מהכיל את כל "שכיות החמדה" בהם נתברכה ישיבתינו לא מנענו קולמוסנו מכתוב עד מקום שידעו מגעת.

אכן, אין לך יום ואין לך שעה שלא נתברכה במסירת התורה, בין כתלי הישיבה. בני הישיבה דולים מתורת רבותיהם ללא הרף - ומעיינות מתגברים! ואי אפשר לכתוב על מעינות החכמה מבלי לבא בשורות קצרות על הנביעה הגדולה ושאיבת המים בששון במעמדי ה"חבורות" השונות שאף בהם נתברכה ישיבתינו - מים רבים. חבורות אלו הן עדות לבקשת החכמה ולהענקתה בבחינת "תן לחכם, ויחכם עוד".

מורינו הגר"ז שליט"א

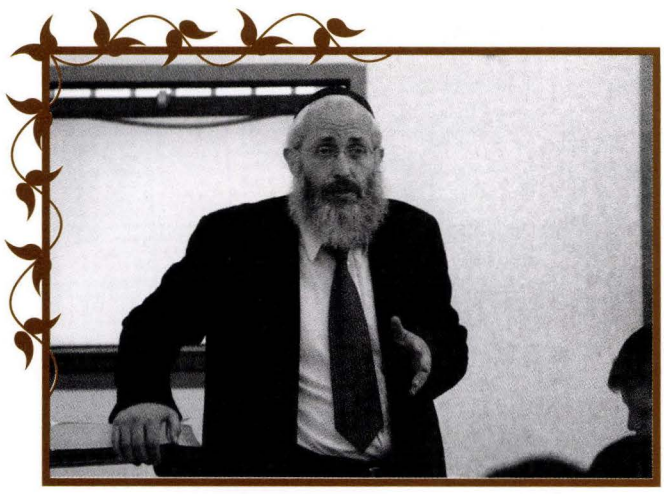
קבוצת בני עליה משרכים את רגליהם במעלות החכמה בגרם המדרגות בואכה בית מורינו רבי זאב שליט"א, שם ירוו הם את צמאונם הרב מן המערכות הנשגבות הנמסרות לסגל בני החבורה. כל השבוע יעמלו הם על הסוגיות ומפרשיהם ולעולם לא ישיגו הם את אשר נאמר בחבורות אלו. דרך חדשה נכבשת - נסללת בימה של הסוגיא, תורת אמת ללא כל ערעור, ויסודות הסוגיא נקבעים כמסמרות בלבבות ובגליונות.

רבי זאב נכנס אל החבורה, כובד הראש בואכה "מעמד הר סיני" ניכר בפניו היוקדות, טרם ישמעו דברי "חכמתו", יוקדת היא "יראתו" שקדמה לה, הרשב"א פתוח לפניו ורבי זאב מייחד יחודים... שפתיו מלחשות תפילה ותחנון דיתקבלון מילי, דישתמעון ויתבדרון שמעתתיה.

כובד הראש מלוה את כל מהלכה של החבורה, הלא במסירת והנחלת תורה עסקינן. חוליה נוספת היא בשרשרת העתקת השמועה, עד משה מפי הגבורה...

רבי זאב מתקרב ליסוד וקול השופר הולך וחזק מאוד, בסיומה של החבורה הצהלה שוטפת את תוי הפנים, שומעי הלקח מקיימים בעצמם "שובו לכם לאהליכם", ורבי זאב נותר בהר, מעפיל אל פסגותיה של החבורה הבאה. עם אמירת שעוריו המעמיקים בפני בני הישיעור השלישי נצרפת החבורה הבאה בכבשן דעתו.

*

מורינו הגר"ב שליט"א

בליל שישי סלתה ושמנה של הישיבה יושבים בחדר שיעורים רחב קשובים ודרוכים. עוד רגע קט ויכנס מורינו רבי בנימין כץ שליט"א לאמירת "סכומו של שבוע" - בשעתיים... יכנס הוא, ואצילות דמות "איש התורה" תיכנס עימו. מפיו קולחים הגדרות שנראו לכאורה כסבוכות והנה דברים פשוטים ומובנים. אורה של הבהירות שוטף את היסודות.

אי, "הר' ברוך בער מאיר באור יקרות וזה ממש נכנס במילים..."

אכן מן הסגולות אשר ניחן בהם רבי בנימין הוא ה"קלורקייט" בכל מהלך הסוגיא בבניתה בהגשתה.

לא דבר ריק הוא שרבי בנימין שליט"א הופקד על אמירת השיעור לבני השעור הראשון, לבניית "יסודות" בנין הבן עליה, רבי בנימין שליט"א אדריכל מומחה אשר פקיע שמיה בבהירותו הנפלאה, במסירות נדירה, המעמיד את יסודות הלומדעס' הישיבתי בקרבם של בני השיעור הראשון, על ידי בסיס איתן זה נבנית אישיותם התורתית. כוחו וסגולתו של רבי בנימין יפים הם גם ליסוד החסידות ושורש העבודה.

כזה הוא רבי בנימין גם בשיחות המוסר הנשמעות לפני "הרגלים" הכנה דרבה עצומה לבא בשערי הרגלים, כל אחת משיחותיו נדמות לשיחה הטובה ביותר של רבי בנימין עד שנשמעת האחרת ושוב נקבעת כה"טובה ביותר" יסודות מוסר מוצקים בנויים לתלפיות בדברי חז"ל, פעמים בדרך הדרוש וקבל שכר... פעמים בעומק המחשבה טובה המצטרפת בלבבות למעשה הבא בעקבותיה, עשר שנות הרבצת תורה ויראה בישיבה אך רבי בנימין עצמו מראהו כאחת מאבני היסוד של הישיבה עוד מתשי"ח...

*

מורינו הגר"ד שליט"א

והחבורות היחודיות לצד השיעורים היומיים של מורינו רבי דניאל גינזבורג שליט"א שהפכו לחלק בלתי נפרד מהווי הישיבה כלום שייך לכתבם? לתארם?

"הדרא דלא אפשר למפרט בשפוותא"!

כלום שייך להעלותו על הכתב?

אך אין זה מונע מאתנו לייחד להם כמה שורות.

אם ראית בחור שצהלתו על פניו אחת מן השניים הוא, או שיצא הוא מחבורה של ר' דניאל או שהוא בדרכו אליה... ובתוכה של החבורה מקל וחומר... רבי דניאל וה"גישמאק" בלימוד מתאחדים ליצירה אחת, ר' דניאל והגאונות, ר' דניאל וטחינת הרים זה בזה מעולם היו למונח אחד.

רבי דניאל וחדוותא דשמעתתא מעולם לא ראינום נפרדים זה בזה שלובים הם היטב יחדיו. כלום שייך לעמוד בד' אמותיו של רבי דניאל ולא לשמוע הברקה גאונית שנצרפה עתה בכור דעתו הענקית, אם חפצת לשמוע עבור באקראי על ימינו...

אשריך, אשריך ש"נתפסת" על דברי תורה.

הבט בו ברבינו ר' דניאל הינו מוצב ארצה בירכתי בית המדרש מקום אותו ייחד לו בענוותנותו. וברגעים אלו נתון הוא כל כולו לחקירה האם לילה הולך אחר היום הקודם או שלאחריו לענין "בל תלין..."

ר' דניאל כעת דולה מפנינים שלו שנאמרו לפני חמש עשרה שנים בבית המדרש הסמוך לישיבה שם בליל שב"ק התפעמו עשרות אברכים יקרים ות"ח מופלגים למולה של ידענות נדירה. פלפול עצום, אשר מוגשים כולם בחין ובמתיקות מבית היוצר של "רבי דניאל איש חמודות..."

הרה"ג ר' שלמה אליעזר פרידמן שליט"א

וכמעשהו, כן הוא באמירת השעורים היומיים לבני השיעור השני.

עשרות שנים באותה הבערה, באותה ההתלהבות לא שינה! חדרו של רבי דניאל מסודר לרוב בצורת האות ח' והוא בתווך מתלהט ומלהט את סביביו, כנתינתה... באש, בלפידים, בעשן!

ויש שיעידו על עצמם כי בנית עולמם הפנימי מלבד מה שבאה בעקבות השעורים הנפלאים לא פחות מהערות הביניים מלאות החן, עתירות המסר...

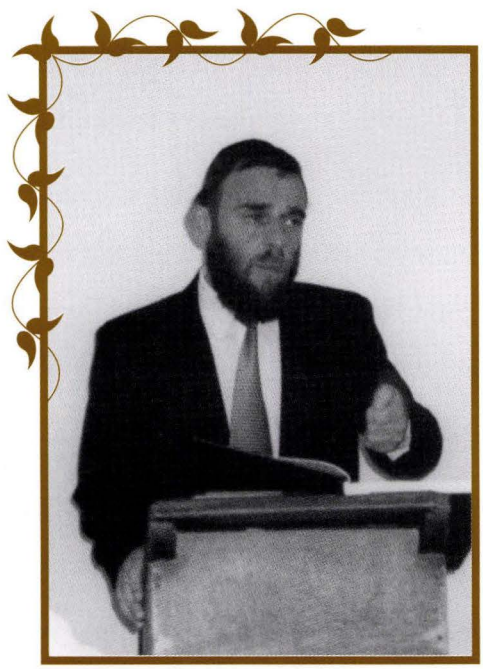
*

לאחר שלוש שנות בניה ב"שעורים" נכנס בן העליה אל ה"קיבוץ" חש עצמו בנוי וכליו איתנים, יהיה זה קורנסו של מורנו רבי שלמה אהרן ברמן שליט"א שיקיש בהם ויראה עד היכן מגעת בנייתם, בזרועו זרוע ברזל, בסברתו המשברת הרים יעמיד את בן הקיבוץ בפני אתגרים חדשים, ללמוד להגיד! ליצור לחדש ויותר מכך להלחם על סברותיו. רבי שלמה לא מלמד זאת בשיטות, רבי שלמה מדגים זאת השכם והערב.

מיד בכניסתו לבית המדרש מצית הוא את אישו ומשלח את הבעירה בבני הישיה"ק, הערות, קושיות, תמיהות, קולחות וממתינות למענה, ולא כל מענה מתקבל!

להט החרב המתהפכת דוחה - ויש להשיב!

ושוב עד שתמוצה תמצית המחשבה ויאמר היסוד הנכון, אז ניתן להכיר את צידו האין סופי של הרב ברמן - החיוך...

מורינו הגר"ש ברמן שליט"א

אחת בשבוע יעמוד הרב ברמן בראש לגיון בני הקבוץ ויגלה את סודות הסוגיא! סודות ויסודות! מעולם לא תמצאוהו לר' שלמה שידרך בדרך שדרך בה זולתו. תמיד יחדש בטובו דרכים מקוריות בסוגיא שלא ימצאו להם עוררין, ואם נמצאו להם עוררין תמצאהו לר' שלמה שיברך בלבביות את מי שהעמידו על אמיתת הענין. לאמתו של דבר נדיר לראות את הרב ברמן במצב כזה.

אלמלא נוכחותו של המשגיח היתה החבורה של ר' שלמה נמשכת ומצטרפת לסדר ב'...

אש תמיד תוקד - לא תכבה!

הרה"ג ר' חיים ולר שליט"א

נעילת שערי "היכל התורה" מוקדש לפנינה המיוחדת בכתרה של תורה "כולל האברכים" תחת שרביטו והנהגתו של הגאון רבי אליעזר מרקוביץ שליט"א רו"מ הכולל, עשרות ת"ח מופלגים המהווים חלק בלתי נפרד בצורתו של היכל הישיבה, כולל זה המאציל מהודו והדרו לא רק על קול התורה אלא אף על המתחדדים זה עם זה.

ריתחא דאורייתא.

חלק ניכר מאותה הריתחא דאורייתא "הבוערת" בהיכל הישיבה, שמורה לאותם סגל המשיבים "חבר תלמידי חכמים", אשר הופקדו על מלאכת ה"רעייד אין לערנען" עם בני הישיבה הקדושה, קשר יחודי בין בני הישיבה לבין ה"משיבים".

התקשרות של תורה!!!

*

לבטח לא נכתבו הדברים עד תומם, אך יש בו בכתוב ללמדנו על שעות רבות במהלכו של שבוע של התמתקות בדברי תורת רבותינו שליט"א. שעות אלו מצטרפות ליממות בתומם של שנות השובע בישיבה. וכשתקום מן הספר לבנות ביתך והנה בפי אמתחתך אוצרות תבל, אוצרות חכמה ודעת אין סופיים שנדרשו בשעות בודדות של בקשת החכמה.

היכל המוסר

בכל יום בת קול יוצאת מכתלי בית המדרש בישיבתנו הק' וזועקת אל חלל ההיכל "הישיבה נתיסדה על מוסר".

בת קולו של מרן רה"י זצללה"ה היא, הוא אשר יסדה השתיתה והעמידה על מוסר. וקריאה זו יצאה מנהמת לבו הטהור ברגע בו סערו רגשותיו כלפי "סדר מוסר" הקדוש.

מוסר יפרד והיה לשני היכלות. היכל המוסר - והיכל הרוממות. היכל המוסר הוא במשכן הלב. הפניה אל הלב ואל ההרגש. סערת רגשות הומים מול ה"מסלת ישרים", השפתיים דולקות הרגש גואה, התביעה של האדם אל תוכו, המרדות האחת בלבו של אדם" שדי לו ב"יפול צדיק" וחפץ הוא לקום, לשנות להשתנות לכבוש רצונות ומאויים ולהקדישם לשמים, היכלות חשבון נפש נפתחים והמוסר מחלחל עד השיתין חודר כליות, לא כן הוא בהיכל המחשבה.

רוממות, היא פניה אל משכן המוח, רוממות היא ה"וידעת היום" בתכלית הידיעה שתוצאתו תהיה "והשבות אל לבבך", התעמקות בכוחות נטיית ונבכי הנפש. הבנה גבוהה ותפיסה מרוממת בחובת האדם בעולמו. התרוממות מעל "קטנות המוחין", דלוגים מעל גבי החומר ונסיקה אל עולמות של רוח וצורה.

רוממות היא יותר מכל, כפשוטה "לחשוב - להתרומם" לחשוב גבוה במוסר, בקטע חז"ל: ויותר מהכל בקטעי חיי האדם עלי אדמות...

מרן ראש הישיבה שליט"א

תוצאותיה של שיחה מחשבתית היא הרוממות. הואידך זיל גמור של אותו מעמד הוא גבהות נושפת. אדם שקובע עצמו כל פעם מחדש בגבהים נוספים אין צורך לשוח עמו בגנותה של קטנות, כי בעתות טפוס והעפלה בגרם המעלות חש הוא בקלונה של הקטנות ובז הוא לה.

אדם שאינו בז לקטנות אינו לוקה בחוסר הבנת ההבדל בין קטנות לגדלות יודע הוא את גנותה של הקטנות, ובטוח הוא כי אין לו בה חלק, וכל כך למה, לפי שאמת המדה שלו קטנה! במושגים אלו של קטנות נראים לו ארחותיו גדלות במיטבה...!

גאולתו של אדם כזה מאותה "קטנות" תבא ע"י שנגלה לו פסגות חדשות שלא הכיר פסגות של גדלות אמיתית, משיבין מהי "גדלות" אמיתית יביט אלא חוריו יספוק כף על ירך ויקונן בקול מר כיצד זה כלה ימיו ושנותיו במחוזות הקטנות, כיצד זה קבע עצמו ב"קליינקיט" נוראה זו.

ישנם אנשים הסובבים על צירם ימים רבים, דורכים הם על מקומם. שנים חלפו, שיער שחרות הפך לבן, והאדם שבתוכו נותר בגמדותו. כמעט כביום הולדו. להלן חלק משלל תכונותיו. הרצון וכח הכבישה לתבוע בפה את מאוייו, רש הוא אחרי "הרגזיותיו" ומקונן במר באבוד אחד מ"צעצועיו"... צעצועיו התחלפו אמנם אך הצד השוה שבכולם "שעשועי נערות"! במראה הראשונה שתזדמן בדרכו יביט הוא על עצמו... קטן באדרת זקן...!!!

לא כן מי אשר בא אל היכל הדעת, פרש את כנפיו אל על, דואה הוא לפסגות משכרות. כבוד ־ מאן דכר שמיה? תאוה ־ מהיכי תיתי... קנאה? רק של "סופרים"... השמים עבורו אינם הגבול הם שטח מחיתו.

וכשתבוא לשוח עמו בשיח "העלמא הדין", דברים אחרים לו. שפת "ושרפים עומדים ממעל" שפתו, רצונך שתלמד שפה זו כלך לך אצל אחד מן הענקים, התיישב למרגלותיו החל להגביה עצמך מעט מעט גבי הקרקע והיה זה שכרך.

היכלה של הרוממות בישיבתינו הק' הוא היכלו ־ אפדנו של רבנו ראש הישיבה שליט"א.

הוא אשר השתית את בנינה של הישיבה על אדני הגדלות, הוא אשר מתהלך בקרב המחנה ו"גדלות המוחין" שלובה בזרועו. המפגש הראשון של בחור בן הישיבה עם ראשה הוא הכניסה אל היכלי ההתבוננות - הרוממות.

הוא אשר בשיחותיו בעלי הרובד האין סופי, בשעוריו הכללים הנשאבים מעמקי מצולות העיון, ומתובלים ברחבות גלי ים התורה בשיגו ובשיחו, באמרי השקפתו הטהורה בנה והעמיד את צורת הישיבה את קלסתר פני בניה. את דמות דיוקנה ־ בגדלות.

אורה של גדלות זו האופפת את כל ישותו ממסדו ועד טפחותיו היא המקרינה את שפעת אור יקרתה על כל פינה בישיבה. היא אשר יצרה וחוללה את רוח הגדלות הנושבת בחלל הישיבה היא אשר הקנתה לישיבה את שמה "בית היוצר הגדול" בית היוצר לגדלות ולרוממות.

שלוש פעמים בשבוע יניפנו אל פסגות רמות.

בשעור הכללי אשר עוד יבוא בכתובים, ובשיחות המוסר הנאמרים בשבת קודש בכניסתה וביציאה, רבנו ראש הישיבה שליט"א פותח את היכלות ההתבוננות המביאת לידי רוממות, ובני הישיבה נשאבין אל תוכם ומתנוססים.

ואי אפשר לתורה בלי רוממות.

זוכים בני הישיבה הקדושה, עת נוסבים סביב רבינו הגדול שליט"א, ושותים הם בצמא את אמרי השפר בשיחות נשגבות הנמסרות בשבת קודש בכניסתה וביצאתה.

השיחה הראשונה עת יורדת שבת קודש לעולם ועוטפת את הישיבה באוירה של "מעין עולם הבא..."

בשעה שהנשמה מתעטרת בנשמה יתירה, זמן זה של רוממות וגבהות הוא העת להתרומם ולנסוק אל עבר עולם אחר, עולם של גבהות ועמקות, עולם של למעלה מעשרה טפחים... עולם של דקויות המחשבה... עולם של שזירת למדנות ובמוסר... עמקות המחשבה לצד היקף עצום בדברי חז"ל הנודעים ובעיקר שאינם נודעים, עולם של נופת צוף אמרים במדרש הנראה כסתום וחתום... עולם של התקרבות להבנת קטעי רמב"ן שמחברם העיד עליהם כי הינם "סוד גדול..." עולם של התפשטות הגשמיות וחבירה להיכלות של רוח יצירה...

וביציאתה מה הוא אומר... בפעם השניה זוכים בני הישיבה לאורה של שיחה נוספת מאת רבינו ראש הישיבה שליט"א, השיחה הזו היא שיחה של "בתוך עמי..."

בני הישיה"ק מסתופפים סביב שלחנו של ראש הישיבה שליט"א ובתווך נשמעת שיחה בטעם של פרידה מהנשמה יתירה, שיחה זו מנחמת קמעה את "הוי אבדה נפש" ונוטעת נפש חדשה, נפש של ערגה וכיסופין לעמלה של תורה שאיפה לשנוי, לכבישת מדה נוספת, להתעלות במעלות היראה, לניצול הזמן כשכל אלו נגזרים מתוך מאמרי חז"ל שנכבשו בכבשן הדעת של רבינו ראש הישיבה שליט"א.

מורינו המשגיח הגה"צ רבי יונתן שרגא דומב שליט"א

שיחות אלו חלק רב להם בבניית ה"כלים" של הבן תורה. כלים אלו יכשירו את הלבבות, יתאימו את המח והלב, לרומם את הלב לפסגות המח ולהוריד את המח אל תוך הלב...

*

אך לא ניתן להתהלך בהיכלו של מוסר מבלי שתהא יד המכוונת יום יום שעה שעה מכוונת ומנווטת בין הנחשולים...

מוסר, מאז ומתמיד הוא דבר השייך ל"בתי גוואי" מוסר הוא עולמו הפנימי של בן הישיבה, עולם אותו הוא בונה בד בבד עם עולמו התורני. בניה זו צריכה הכוונה והדרכה יומיומיית.

בן העליה נפגש בצמתים רבים בימי בחרותו. ועליו לדעת לאן לפנות על ימין או על שמאל. עליו גם לדעת האם ה"ימין" אכן

הוא ימין... פעמים עליו "לקצר" ופעמים להאריך, פעמים עליו להתעכב ופעמים לנוס, ובעניני המדות עליו לדעת את חכמת המזוג, אימתי להשתמש בכל מדה ובאיזו כמות, מתי לתבל ומתי להטפיל במלחמתו ב"זקן וכסיל" עליו ללמוד את טכסיסי הקרב, עליו ללמוד את מפת שטח האויב ראיה הם מארביו.

לנווטו של עולם פנימי זה נזקק בן הישיבה להכוונה מתמדת. טהרת מחשבת זו היתה מעולם ממלכתו של דמות מורינו המשגיח בישיבה.

אומן פדגוג אשר נהירין ליה שבילי הנפש ומסדרונות חדרי הלב. הבנתו הפנימית בנפש בן הישיבה היא שעמדה לו במתן עיצה והכוונה. בתבונה ובדעת לאדם הנכון בנקודת הזמן הנכונה.

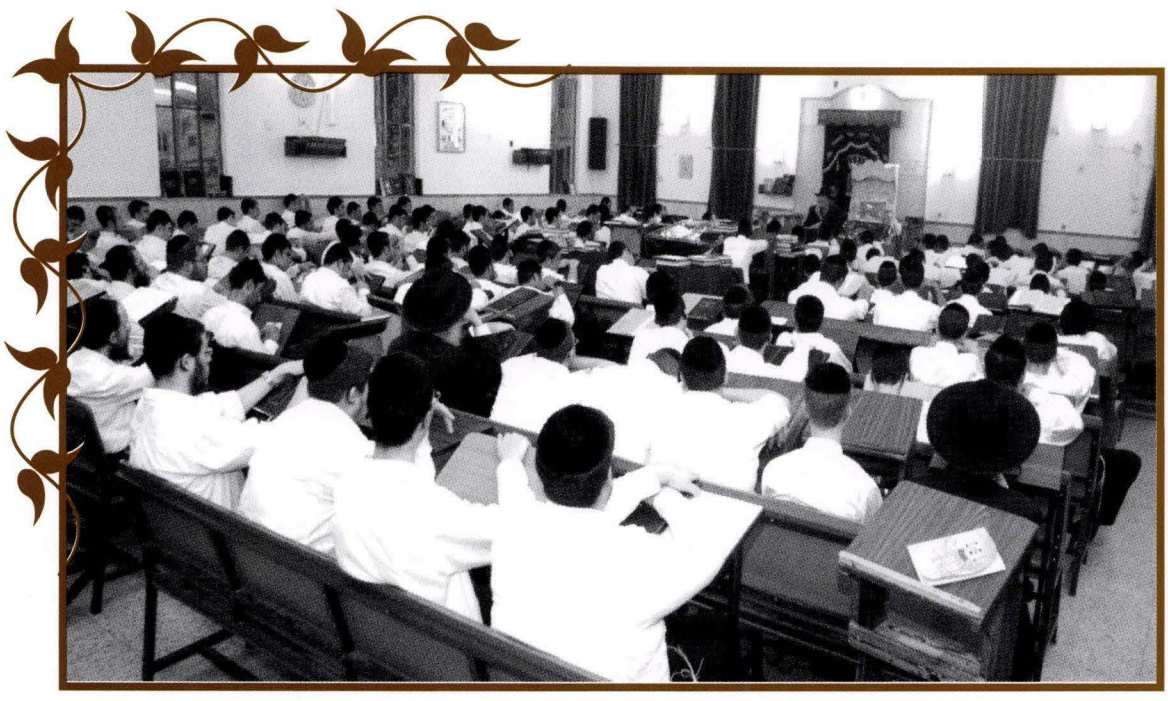
למעלה מעשרים וחמש שנה של "ותהי המשרה על כתפיו" ראשיתה בישיבה לצעירים ולאחריה בהיכל הישיבה הגדולה. מחצית היובל משמש המשגיח שליט"א כסמכות מוסרית בישיבתינו הק'. מאות ואלפים מיוצאי הישיבה המיוסדים בבנינים הרוחני האיתן חבים למורנו המשגיח שליט"א את בנינם וחוסנם הפנימי.

שיחותיו הנדירות המושמעות בהיכל הישיבה אחת בשבוע הפכו לשם דבר בקרב עולם אנשי החינוך והמשגיחים. בנינים לתלפיות, תוכנם הנדיר ואופן הגשתם שאבו אליהם אישים רבים מחוץ לישיבה הנאותים לאורם מעלים אותם ע"ג גליונותיהם ומפיצים אותם בקרב שומעי לקחם, לא אחת אף יטו עצה והכונה ברב יועץ לשאלות חינוכיות ומוסריות המזדמנות לפתחיהם בהיכלי התורה בהם הם מכהנים.

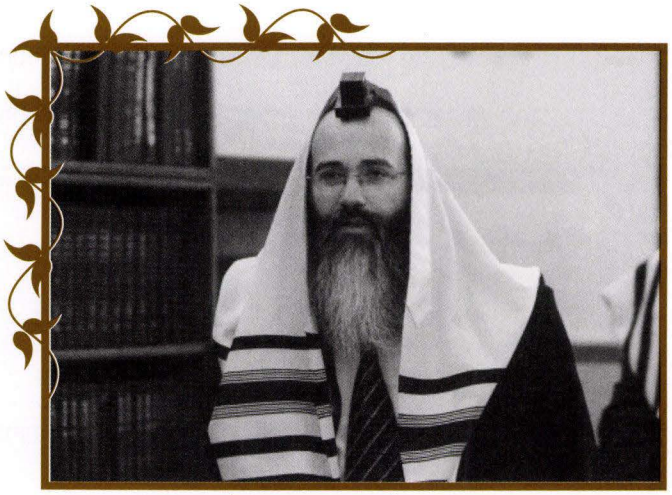
מקום מיוחד נתקבץ לו הוא זמן ה"ועד", הנמסר באופן אישי לועדי השיעורים, שלושים דקות של בנין האדם ויסוד אישיותו מתוך מתיקות ונועם.

שיחות אלו הם שהניבו את ספריו הגדולים "להעיר להורות ולהשכיל" ג"ח ויתרם בכתובים, אוצרות חבויים של מאות שיחות מוסר ומחשבה במקצועות שונים ובנושאים מגוונים פרקי חנוך ומחשבה המוגשים בטוטו"ד ונקבעו בקרב עולם ההשגחה והמוסר כספרי יסוד בארון הספרים המוסרי.

עם עלייתו לגנזי רום של מרן רה"י זצללה"ה חלה התחדשות רבתי בכל הנוגע למספרם של בני העליה החפתים לפרוח בחצרות

מורינו המשגיח שליט"א בשעת שיחה

הרה"ג ר' ישראל מאיר וייסנשטרן שליט"א

הישיבה וברוח קסמה היחודי. מספר תלמידי השעור הראשון הכפיל ועמד על ארבעים בני עליה בכל שנה. עם ריבוים של בני השעור ראה רבנו ראש הישיבה שליט"א צורך בצירופה של אישיות נוספת אל היכלו של המוסר וההכונה היומיומית.

מענה זה ניתן בצורה ההולמת ביותר עם צרופו של הרה"ג ר' ישראל מאיר וייסנשטרן שליט"א אשר הפקד על בני השעור הראשון.

דרכיה היומיומיים של בני העליה העושים את צעדיהם הראשונים בהיכלה של "ישיבה גדולה רב הוא". המעבר, ההתאקלמות, למידת המושגים החדשים, כל אלו דורשים הכוונה אישית ויד מסייעת, שימת עין ולב תדירה. ר' ישראל מאיר נותן עיניו ובעיקר ליבו לסייעם ולהקל מעליהם מעבר זה בין ההיכלות.

וכך במסירות רבה תוך הוועצות קבועה עם סמכותה הרוחנית של הישיבה מורנו המשגיח שליט"א מצעיד הוא את בני השעור הראשון לפתחיהם של הצלחות רבות. עד מהרה ובהתחשב באופיה הייחודי והמשפחתי של ישיבתינו חולפת עונת ההתאקלמות ובני השעור הראשון איש על עמדו שרויים בשלוות נפש מופלאה ומוסרים את כל יישותם לעלות ולהתעלות בתורה ובקנייני היראה.

היכל הישיבה

שער נוסף נפתח במאמרינו זה שער אל "היכל הישיבה", על חגיה ומועדיה, על מאורעותיה השונים. שער אל הווי הישיבה. אלול בהיכל הישיבה הוא מקניני הנצח אותו נוטל כל בן הישיבה באמתחתו. ניחוח זה ילווהו במקומות מושבו כל ימי חייו.

פסגתם של ימים אלו הם - "ימים נוראים".

יש בהם בימים הנוראים בהיכל הישיבה טעם עתיק יומין, טעם של היכלי התורה בחוצה לארץ. הניחוח, הנגון, והאוירה אשר נשתיירו במתכונתם מציפים את החלל ההיכל. רבינו ראש הישיבה שליט"א העובר זה עשרות שנים לפני העמוד בנגוניו, בהתחטאיותיו, בדגשיו, בהרמת קולו ובשבירתו. יוצק אל תוך קטעי התפילה השונים את משמעותם העמוקה של מילות התפילה ואת הרגש הנסוך עליהם. פשטים רבי משמעות נקבעים למלות התפילה תודות לנגון וההטעמה המופלאה שנותן למילותיה של התפילה. לעיתים נדמית תפלת הימים נוראים לשעור כללי כשהמילים הם היסוד והנגון הוא ההתלהטות...

ויש את ה"שמע ישראל" שהביא עמו מרן רה"י זצללה"ה, שנשמר בהיכל הישיבה ולא נותר רוח באיש כאשר רבינו שליט"א מתנגן עם המילים.

אין ספק כי הבכורה תשמר לנצח ל"ונתנה תוקף" היכל הישיבה נרעש ונפחד לקול התרועות הראש ישיבה שואל ומאות

המתפללים משיבים בקול רעש גדול.

ור' דניאל והשחרית, הם תרין רעין דלא מתפרשין... ר' דניאל והחינון ר' דניאל וההשתנקות במעלות ה"יעלה ויבא"... ר' דניאל וההתבטלות ב"יראתי בפציתי"...

לכל קטע מן התפילה מתאים הוא ר' דניאל את אשיותו, את תנועותיו ואת מבעו... גם מרוצת מחשבתו הפלפלנית באה לעתים לידי ביטוי בסלסול קולו במרומי ה"אנא כנה"... סלסול שלם בתחנון...

תפלות נשגבות אלו מותירות את חותמם על בני הישיבה למשך כל השנה ואם בגבורות, כל שנות ימיהם, לא לחינם פוקדים את הישיבה בימים הנוראים רבים מבוגריה, תנאי הנוחות והכלכלה אינם מהוים צד בשיקול.

המטרה היא אחת.

להתפלל בהיכל הישיבה הימים נוראים...!

בני הישיבה בחג הסוכות בסוכתו של רבינו ראש הישיבה שליט"א

היה זה הגאון הצדיק רבי חיים חייקין זצוק"ל ראש ישיבת עקס-לעבען בצרפת ששהה בימים נוראים בארה"ק לרגל מצב בריאותי, את מקום תפילתו קבע בהיכל הישיבה. וכצאתו את הקדש שח "מאותה תקופה בה זכיתי להתפלל בראדין לא התפללתי כזאת תפילה כפי שזכיתי השנה בישיבת בית מאיר".

ויש גם את היום ששמחתה של תורה של כל השנה החולפת מתרכז הוא ליום אחד של ושמחתם לפני ד'.

יש את ה"משה אמת" ב"סולם ריכטר" שאינו בנמצא.

את ה"משה אמת" של בית מאיר לא רק שומעים ברחובות הסמוכים אלא גם מרגישים...

אך יש בה ב"בית מאיר" את הקפה א' ואת שירה הראשון "ברוך אלוקינו".

שבראנו לכבו---דו

אין בהקפה זו פזוז וכרכור, הקפה זו תכליתה דבקות. דבקות במילים...

ושם בבימה דבקים בספר התורה.

רבנו ראש הישיבה שליט"א מתיחד בייחוד גמור ובהתדבקות רוחא עם ספר התורה שבידו, הוא אחוז סרעפים וכל מילה היוצאת מפיו היא שוות ערך לשירת מוסר מפעימה.

ברוך אלוקינו...

תכלית הקפה זו עת מגיעים ל"והבדילנו מן התועים" ועבודת הקדש של שנה תמימה בה סולל ראש הישיבה את דרך האמת ובז לשקר וקטנותו בא לידי ביטוי הראש ישיבה מתרומם אל על וספר תורה עמו...

ורבותינו שליט"א כל אחד בדרכו הוא, בעבודת ד' דיליה מביעים את להט נפשם למילותיה של שירת ה"ברוך אלוקינו".

כך חולפות השעות והמעגלים הולכים ומתעצמים. אברכי הישיבה בוגריה ושכניה מתקבצים חוברים כולם למעגל אחד לכבודה של תורה.

בסיומם של ההקפות בטוח כל אחד כי למחרת תקשה עליו הנעת האיברים וריקוד בקל וחומר. אך בכל שנה ושנה שב המופת הזה על עצמו. בכוחות מחודשים שבים הם ההקפות בעז ותעצומות. ועם ההקפה השביעית בבקר כמוה כהקפה שניה של לילה "אשרי אדם עז לו בך".

כצאת בן הישיבה את שערי היכלה נושא הוא בחובו אם השכיל אוצרות עולם ומלואו אוצרות תורה ברחבותה, אוצרות מחשבה ומוסר ואוצרות כלי חמדה, בנוי הוא בחוסן איתן בתורתו ובדמותו.

*

נתברכה ישיבתינו בתורתה ובמוסרה מעת בא הבחור אל שערי הישיבה נחלי תורה זורמים לצידו עליו רק להאזין ולשמוע ושהמטה אזנו ונשבה לקסמם של "קולות" אלו הולך הוא ומעשיר את מטענו. לו רק יטה הבחור את אזנו בכל עת ובכל שעה יזכה לשמוע, לשמוע ללמוד...

שמיעה "אחרת" זו תולדתה דבור "אחר"!

וכבר תמה על כך חד ממאורי ישראל.

היה זה באחת משמחות האירוסין בישיבה. שמחה זו הפגישה בין מרן הגאון האדיר רבי משה שמואל שפירא זצוק"ל לבין

יבלחט"א רבנו ראש הישיבה שליט"א, ידידיו של החתן המופלג מפארי גדולי הישיבה, קמו לדבר בזה אחר זה והפליאו לדבר ב"שפראך" שאינו בנמצא.

ורבי משה שמואל מקשה באזני מרן ראש הישיבה זצללה"ה כהאי לישנא:

"וואס איז די מעשה אז אייער א בוחרים רעד אינדרעש"?

[מה פישרה של תופעה זו שבחורים שלכם מדברים אחרת?]

נענה רבינו ראש הישיבה שליט"א והשיבו "האונז הערטמען אנדעריש... רעטמען אנדערש"

[אצלנו שומעים אחרת, וממילא מדברים אחרת..."]

תופעה זו ממשיכה להפליא מאות אנשים המאזינים ל"דרשות" של בני הישיבה בהזדמנויות השונות בדרשות אלו ניכרת היטב שמיעת "האחרת" של בני הישיבה.

בן הישיבה, אשר תורתה של הישיבה בלולה באבריו הוא ה"אנדעריש" בהתגלמותו.

אותה רוח אחרת המרחפת בחלל הישיבה פורצת לעיתים אל החוף בעתות השמחה במעונות רבני הישיבה ותלמידיה.

גם הריקודים בחתונות הישיבה הם "אנדעריש".

יש הרוקד בשמחה מפאת שנעים לו לרקד לצלילי של המוסיקה, ויש הרוקד בחתונה כי חפץ הוא לשמח את זולתו ויש הרוקד בחתונה ידידו כי יום זה הוא יום שמחת ליבו שלו, והתחושה זו בוערת בקרבם של הרוקדים מתקבל המושג היחודי

אמת מה נהדר...

"חתונה של בית מאיר".

אמת! מה נהדר...

מלאכת קודש זו אינה מתחילה ב"פתחו של האולם", רוח זו צריכה לנשב בין כתליה של הישיבה, ורוח זו מנשבת בין כתלי ישיבתינו מיום עמדה.

*

ולכשתימצי לומר תופעה זו היא חותמה של הישיבה!

והיה המשכן אחד - התקשרות...

אחר שהעמיד מרן ראש הישיבה זצללה"ה את קרשי - המשכן, לאחר שנפח בחללה של הישיבה מרוחו הגדולה, הביט הוא בבנינו ועדיין חסרה הישיבה דבר - החותם! - הסמל!

חותמה של הישיבה עדיין לא ניתן לה

הרי קרשים לפנינו סדורים להפליא זה לצד זה, הרי אדנים לשתי יתדותיו של כל קרש, אך עדיין "שורת קרשים" לפנינו שהקשר בין זה לזה הינו "שכוני" אך לא "מיזגי".

כיצד ניתן להפוך את כל הקרשים לחטיבה אחת?

ל והיה המשכן אחד?

הבריח התיכון! - התקשרות!!

והתקשרות זו כמה פנים לה, התקשרות "הפנימית" והתקשרות "החיצונית".

ההתקשרות הפנימית בין בני הישיבה לראשה, בין בני הישיבה לרמי"ה ולמכהנים בה בקדש, ההתקשרות בין האחד לרעהו, האחוה השוררת בין כתלי הישיבה, תחושת שייכות פנימית שאופפת את כל הבא בשעריה - התקשרות פנימית.

התקשרות נוספת המשלימה את מיזוג הקרשים יחד היא, ההתקשרות "החיצונית", גם לאחר שסיים בן הישיבה לשאוב ממעינותיה, משתמו שנות השובע בין כתלי הישיבה, המרחק הפיזי אינו מכהה ולו בכלום את אותה התקשרות, כל אחד במקומו חש "ביני עמודי", לא על חינם ניתן לביטאון הבוגרים שם זה שאין כמוהו לשקף את עומקה של התקשרות.

רבינו ראש הישיבה שליט"א עם הרה"ג ר' יצחק וולף שליט"א

והתקשרות זו, שורשה ויסודותיה טמונים בסוד בהקמתה.

היה זה מרן רה"י זצללה"ה שבאבהותו הגדולה שווה לישיבה את תואר ה"בית" והעניק לתלמידיה את התואר "בנים" - בנים יחידים!

גם כאשר עמד המשכן על עמודיו והיו הקרשים קבועים באדנים ובבריחים, עדיין צריך היה את הבריח התיכון.

מן הקצה אל הקצה!

היה זה מרן רה"י זצללה"ה שהווה בדמותו את אותו הבריח מקשר ומאחד, ההופך שורת עמודים למקשה אחת.

לא נותר אף "קצה" אף לא בירכתי הישיבה שלא נעשה שותף ליחידה אחת, תודות לאותו בריח התיכון, גם כשלעתים צריך היה הבריח "להתעקל", נטל זאת על עצמו מרן זצללה"ה, ובלבד שיהיה המשכן אחד!

סגולתו של הבריח התיכון אחת היא!

"לברוח בתוך הקרשים"...!!!

מרן רה"י זצללה"ה לא עמד על מקומו והטיף על מידת האחדות, היה הוא סמל ודוגמא למאחד ומקשר בזאת ששקע עצמו בתוך הקרשים - בתוך עמי. ובמעשהו זה, יצר כביכול תחושת "שייכות", אף עם קטן תלמידיו היה זה עבורינו שיעור מאלף כיצד לנהוג בזולתינו.

בכך, נמצאה הישיבה מקשה אחת מן הקצה אל הקצה - והיה המשכן אחד.

כך נקשרו בה בניה בעבותות אהבת נצח, כך קבועים בניה בין עמודיה לנצח, כך כחלוף חמישים שנה עדיין קשורים הם אל יסודותיה.

ולכך כאשר קוראת הישיבה את בניה "להתכנסות רבתי לציון יובל שנים לייסודה" נושאים אנו עינינו סביב ורואים את הירתמותם והענותם המובנת של בני הישיבה לדורותיה...

"כולם נקבצו באו לך"...

כי קבועה התקשרותם בלבבות, ואת אותה ההתקשרות לא ינתק הזמן הרב שחלף על מאורעותיו, לא יוכל להדוף ה"שינוי מקום" וה"שינוי מעשה", ואף "כי ירחק מן המקום" - בניך מרחוק יבואו לשמוח בשמחת "בית הישיבה".

בהיכלו

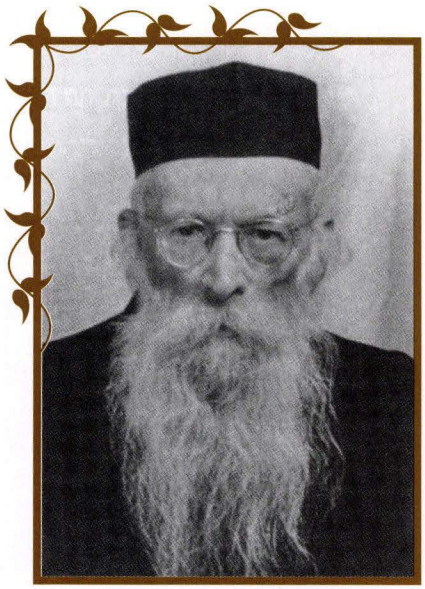
דברי הימים

"צאי לך בעקבי הצאן", לאור הנחיה זו, צועדת הישיבה מאז הוסדה. המאמר המרגש "ולבקר בהיכלו", המשורטט בידי אמונה של הרב יוסף שק שליט"א, נוטל אותנו לביקור, בין מצוקי ארץ והיכלות התורה, שעל יסודותיהם נבנה הבית הגדול "בית מאיר".

לצד שרשי הישיבה, נפרש לפנינו מארג חייו של מרן ראש הישיבה זצללה"ה, ושל שאר רבותינו זצללה"ה ויבלחט"א, השלובים במהלך בנינה של הישיבה, בכברת הדרך של יובל שנים.

המאמר, מלבד שהוא מהווה ציון דרך היסטורי. מגלה טפח, מן המסירות וההקרבה, המשוקעים ביסודות הבית, ומשמש לנו כמורה דרך לדורות.

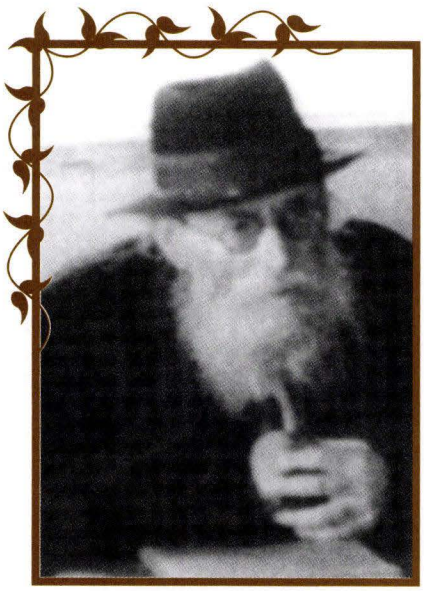
מדברנא דאומתיה

מרן רבי מאיר קרליץ זצ"ל

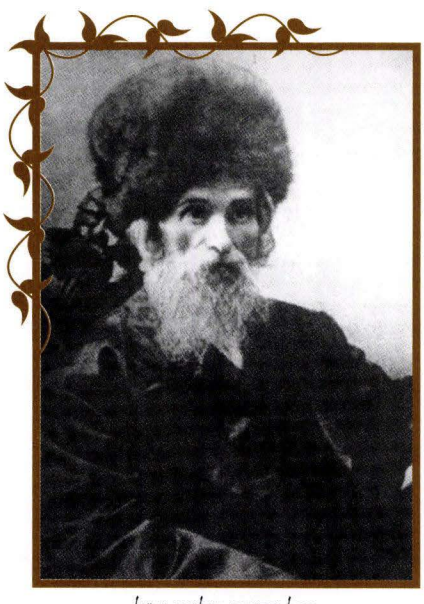
בין אישי התורה הדגולים אשר כוכבם דרך בשמי היהדות התורנית בדורות האחרונים, בלטה משכמה ומעלה, גבוה מכל העם, דמותו הגדולה של מרן הגאון רבי מאיר קרליץ זצוק"ל, אחיו-בכורו של מרן בעל ה'חזון איש' זי"ע. אישיות נדירה של ענק בתורה, רב ומנהיג בישראל, חכימא דיהודאי, אשר העמיס על כתפיו את סבלותיו של כלל ישראל כולו והיה לשתדלן בלתי מצוי, מלא הקרבה ונכונות למסירות נפש.

גאונותו הגדולה בתורה היתה לשם דבר. משחר ימיו נודע בשערים כעילוי מזהיר ורב-כשרון. לימים, כשנתוודע מרן הגרח"ע גרודז'נסקי זצ"ל לגאון-תורתו, קרא בהתפעלות: "אלמלא היה רבי מאיר מתעסק בצרכי ציבור, הייתי נחשב כצל לעומתו!". בשנות עלומיו היה שונה את תלמודו עם אחיו מרן ה'חזון איש' תחת שרביטו הנאמן של אביהם הגדול, הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל, אב"ד קוסובה. כעבור זמן הקים המרא דאתרא דקוסובה ישיבה לצעירים שעמדה בראשותו ובהכוונתו, ובה למדו תורה מפיהו שני בניו הגדולים.

בעל החזון איש זצ"ל

בהיותו כבן י"ט שנה, רך בשנים אך מלא וגדוש בתורה, עזב את עירו והצטרף לקיבוץ של לומדי תורה בעיר סמרגון שליד וילנא. היתה זו קבוצה של כששים בחורים חניכי ישיבת וולאז'ין אשר העתיקו את מקום לימודם לסמרגון לאחר סגירתה של ישיבת-האם שלהם בשנת תרנ"ב. ימי סמרגון היו עבורו יומא אריכתא שכולו קודש קדשים לתורה. באותם ימים הכין עצמו לעמוד בכור המבחן אצל גדולי ההוראה, וכעבור זמן נסמך להוראה על-ידי הגאון רבי חיים יהודה סוסניצר זצ"ל, בעל 'שערי דעה'.

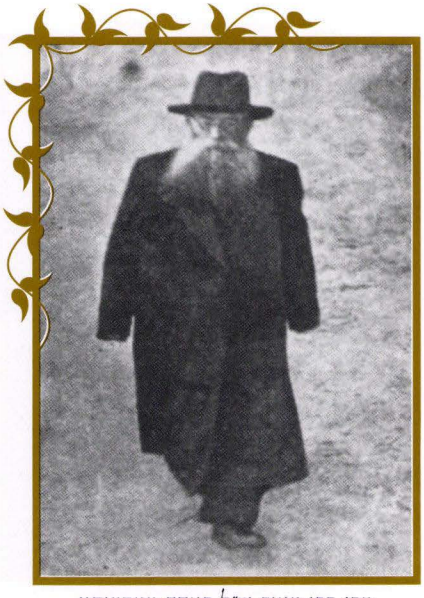
בעל החשק שלמה זצ"ל

לאחר נישואיו, בהיותו בן כ' שנים, העתיק מקום משכנו לוילנא המעטירה, 'ירושלים דליטא', שם היה סמוך על שולחן חותנו, זקן וראש רבני וילנא, רבינו שלמה הכהן זצ"ל, בעל ה'חשק שלמה'. במשך שנים שיקע עצמו בהוראה בבית חותנו אשר היה תל-תלפיות וממנו יצאו תורה והוראה לכל מרחבי העולם היהודי. לאחר הסתלקות חותנו נקרא לכהן פאר כמורה-צדק בוילנא רבתי, עיר מלאה חכמים וסופרים.

מתוך כמיהה עזה שקיננה בנפשו להרבות תורה ולהפיצה בישראל, הקים ישיבה לצעירים במקום מושבו בעיר וילנא. הישיבה נעשתה אבן-שואבת לבני תורה צעירים מכל רחבי הסביבה, ששאבו מלוא-החופן תורה ויראה מפי

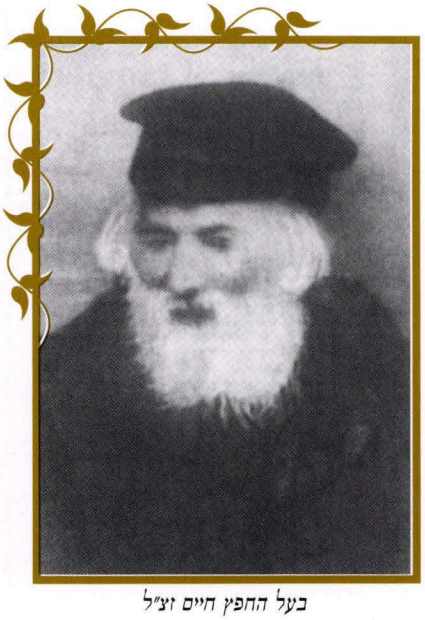
מורם ורבם הנערץ. לאחר מלחמת העולם הראשונה, כשהעיר וילנא היתה חרבה מיושביה, קם כארי והקים רשת של תלמודי-תורה, כלכל את המלמדים בעמל רב, כשביתו-שלו אין פת לחם.

כגאונותו הגדולה בכל מכמני התורה, כך היתה גאונותו בצניעות ובפשטות. כתכונתם הנודעת של בני משפחתו הרמה, היה הוא נחבא אל הכלים ושתקן מטבעו. את כל מפעלותיו הכבירים בכל תחנות חייו, בחוץ-לארץ ובארץ ישראל, פעל ועשה בלי שמץ של פרסום, הרחק כמטחווי-קשת מכל אבק של תהילה ויוקרה. ברם, תכונה זו של צניעות ושתקנות מופלגת לא עמעמה את תוקף עוצמת מעשיו ופעולותיו שחבקו זרועות עולם. מעולם לא הסתגר בד' אמותיו, אלא השקיע כל מרצו, ללא לאות, בעבודת הכלל. איש חי רב פעלים אשר נדירים כמותו קמו לעם היהודי, בחיזוק וביסוס חומת הדת, התורה והיהדות. יסד והקים מקומות תורה ובתי חינוך, דאג לקיום יסודי הדת, דן ופישר בדיני ממונות החמורים ביותר, השכין שלום בין ניצים ובין עצומים הפריד.

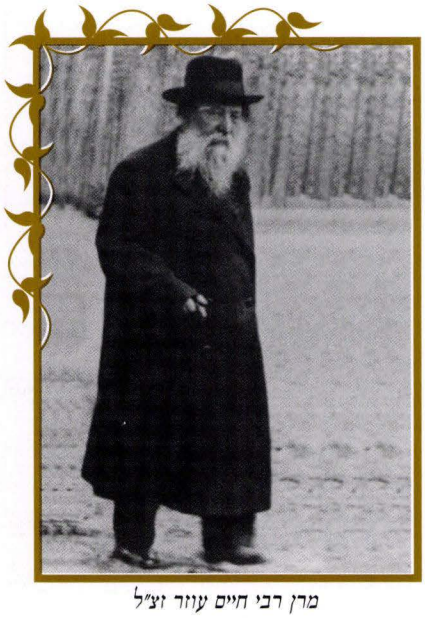
מרן רבי מאיר זצ"ל באחד ממסעותיו

הרבה מימיו בילה בנדודי נכר, בשליחויות ציבור ובהתמסרות לצרכיהן של קהילות ישראל. כאשר נחתה על פולין גזירת השחיטה, עשה אין-ספור פעמים את הדרך מוילנא לוורשא וחזרה ומסר את נפשו, פשוטו כמשמעו, עד שעלה בידו להעביר את רוע הגזירה.

בעל החפץ חיים זצ"ל

נושא-כלים היה לאבות הדור, מרן בעל ה'חפץ חיים' ומרן הגרח"ע גרודז'נסקי מוילנא, זכותם תגן עלינו. שנים רבות יצק מים על ידיהם והיה לאיש סודם ואמונם בכל המערכות הציבוריות שעמדו על הפרק בסערת הימים ההם. זכות גדולה נתגלגלה לפתחו לכונן ולייסד, בהוראת שני גדולי הדור ותחת חסותם, את "ועד הישיבות" בחוץ-לארץ, שאיגד אלפי-אלפי בני ישיבות ודאג לכל צרכיהם.

מרן רבי חיים עוזר זצ"ל

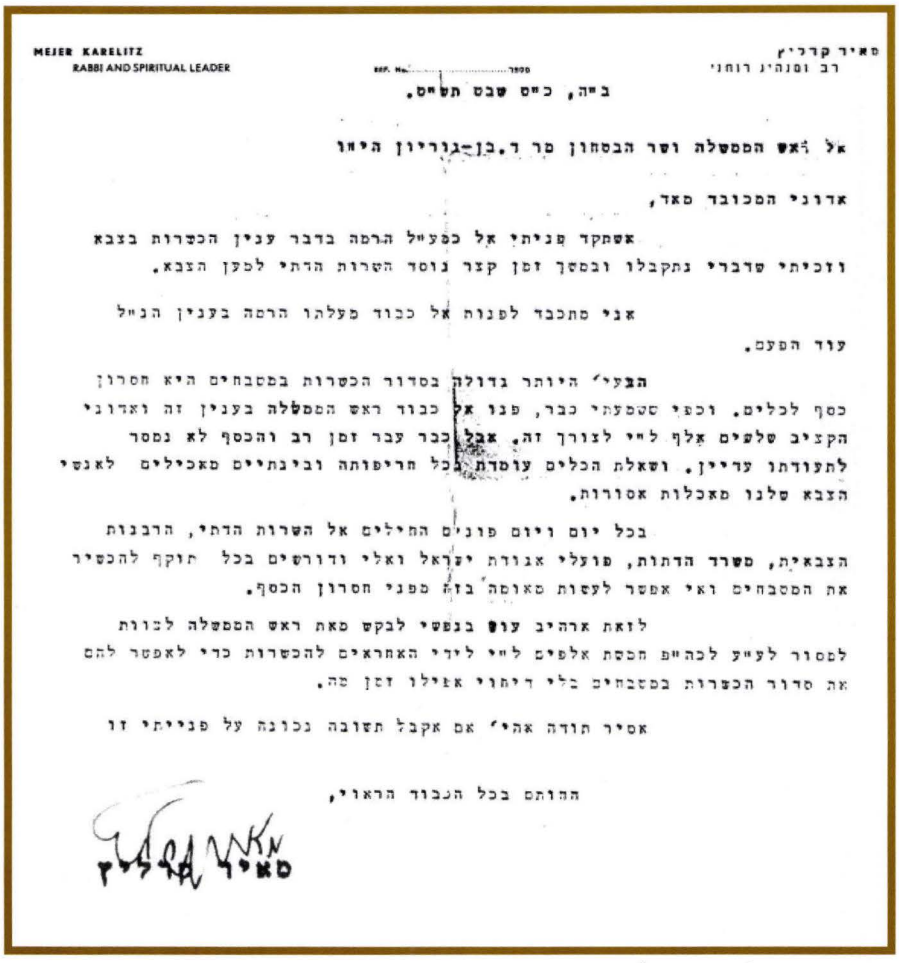
גם כאשר שימש כרבה של לכוביץ הסמוכה לברנוביץ, היתה מצודתו פרושה על פני כל גלילות ליטא ופולין. גדולי הדור שהכניסוהו בסודם, הביאו לכך שהשפעתו התורנית-רבנית התעצמה וחרגה הרחק-הרחק מעבר לתחומי אזורי הרבנות שלו, עד שהקיפה את כל חיי הציבור היהודיים בליטא ופולין, וכעבור שנים - בארץ ישראל.

בכל הוועידות וכינוסי הרבנים וראשי הישיבות, אשר זומנו במרוצת חייו לעתים תכופות, היה רבי מאיר הרוח החיה, היוזם והחולש. ועידות וכינוסים אלה היו בעלי משקל וחשיבות - הן בשל הרכב משתתפיהם רמי-המעלה והן בשל הנושאים השונים שעמדו על הפרק אשר היו מכריעים וגורליים ליסודי התורה והדת.

רבי מאיר זצ"ל נואם באחת האסיפות של ועד הישיבות

עם בואו לארץ הקודש, שנים מועטות לפני פרוץ מלחמת העולם השניה, הטיל עצמו מחדש להגברת חילים לתורה והירבה לה פעלים, בלהט ובמסירות נפש עילאית. במשנה מרץ וברוח עלומים פעל בכל הדרכים כדי להבטיח את שלימות מבצרי התורה בארץ ישראל. היה מראשי מייסדי "ועד הישיבות" בארץ ישראל, ארגון-הגג של כלל הישיבות הקדושות בארה"ק, ושימש היושב-ראש הראשון שלו. נלחם כארי למען זכויותיהם של בני הישיבות ולא נח ולא שקט עד שזכה לראות את בני הישיבות פטורים מחובת גיוס לצבא.

MEIER KARELITZ
RABBI AND SPIRITUAL LEADER

מאיר קרליץ
רב ומנהיג רוחני

ב"ה, כ"ח שבט תש"ח.

אל כ"ק ראש הממשלה ושר הבטחון מר ד.בן-גוריון היאו

אדוני המכובד מאד,

אשתקד פניתי אל כ"ע"ל הרמה בדבר ענין הכשרות בצבא
וזכיתי שדברי נתקבלו ובמשך זמן קצר נוסד השרות הדתי לפקן הצבא.

אני מתכבד לפנות אל כבוד פעלתו הרמה בענין הנ"ל

עוד הפעם.

הצעיר היותר גדולה בסדור הכשרות במטבחים היא חסרון
כסף לכלים. וכפי שמעתי כבר, פנו אל כבוד ראש הממשלה בענין זה ואדוני
הקציב שלשים אלף ל"י לצורך זה. אבל כבר עבר זמן רב והכסף לא נמסר
לתעודתו עדיין. ושאלת הכלים עומדת בכל חריפותה ובינתיים מאכילים לאנשי
הצבא שלנו מאכלות אסורות.

בכל יום ויום פונים החילים אל השרות הדתי, הרבנות
הצבאית, משרד הדתות, פועלי אגודת ישראל ואלי ודורשים בכל תוקף להכשיר
את המטבחים ואי אפשר לעשות מאומה בזה מפני חסרון הכסף.

לזאת אהריב עוז בנפשי לבקש מאת ראש הממשלה לבוא
לפסור לע"ע לכה"פ חמשת אלפים ל"י לידי האחראים להכשרות כדי לאפשר להם
את סדור הכשרות במטבחים בלי דיחוי אצילו זמן מה.

אסיר תודה אהי' אם אקבל תשובה נכונה על פנייתי זו

בהוקרה בכל הכבוד הראוי,

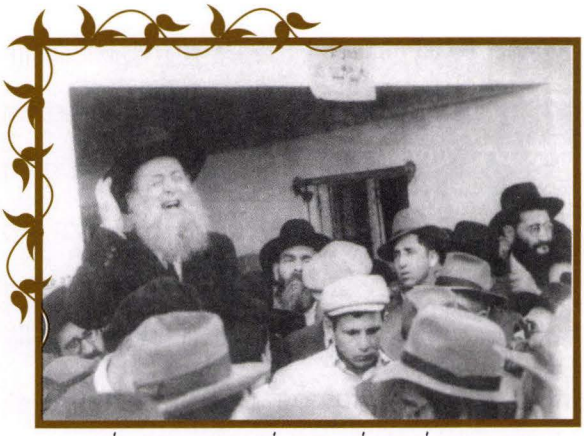
מאיר קרליץ

מכתב רבי מאיר לראש הממשלה בן גוריון בעניין גיוס בני הישיבות

היה ממקימי "מועצת גדולי התורה" בארץ ישראל וכיהן בה עד יומו האחרון. על שולחנה של מועצת גדולי התורה נערמו כל הנושאים הרי-הגורל של התקופה ההיא. הימים ימי הבראשית של המדינה, פרשה רודפת פרשה, מערכה אחת מסתיימת והנה מערכה חדשה בפתח. על הפרק מונח גורל יהדותם של העולים החדשים ופליטי השואה, כמו גם גורל חינוכם הטהור של כלל ילדי ישראל, סכנת גיוסן של בנות ישראל, צביונה של השבת, שמירת השמיטה כהלכה, וכל שאר מערכות ומאבקים גורליים של היהדות הנאמנה.

ממרום מעמדו הרבני והתורני הנכבד, המשיך מרן הגר"מ קרליץ לעמוד בראש המערכות הציבוריות בעת ההיא ופעל נמרצות לביצור חומות הדת והיהדות בארה"ק. במסירות נפש של ממש הקים וכונן את "החינוך העצמאי" בארץ ישראל, ובכך - פשוטו כמשמעו - הבטיח את עתיד החינוך התורתי הטהור בארץ ישראל.

ישיבה על קברו

חתנו רבי אליעזר אלפא סופד לחמיו רבי מאיר בהלויה

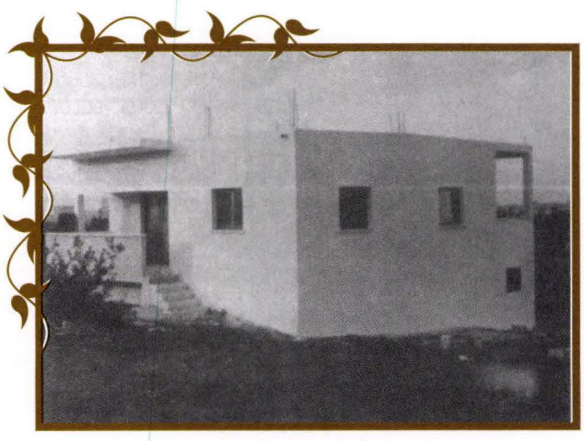
מסע ההלויה של רבי מאיר זצ"ל

אחר הסתלקות רבינו הגר"מ קרליץ לישיבה של מעלה הושיבו ישיבה על קברו. בבני ברק, עיר התורה והישיבות, מתנוססת לגאון ולתפארת-עולם, זה יובל שנים, ישיבת "בית מאיר", הנושאת את שם הגאון זצ"ל.

בראשית שנת תשי"ח, במבנה דל וחסר-אמצעים, פתחה הישיבה את שעריה, וקומץ פרחי-תורה, ששה במספר, החל את לימודיו בין כתליה. חבלי התפתחותה ותלאות הבראשית של בניה, ככל מקום-תורה חדש, רבים וקשים היו מנשוא. אך כיום, בפרוס היובל, ניתן להביט לאחור בקורת-רוח מרובה ולהיווכח כיצד הצליחה הישיבה לרשום דפים מזהירים בתולדות התפתחות הישיבות בארץ ישראל. עם היותה אחת הוותיקות שבהן, נעשתה במרוצת השנים למרכז של תורה חי ותוסס המהווה מוקד משיכה לרבים מבני-העליה, המבקשים לקנות את תורתם ויראתם - ב"בית מאיר".

חמישים השנים עיצבו את צביונה של ישיבת "בית מאיר" ואת קווי-המתאר שלה והקנו לה את שמה והמוניטין הייחודי שלה. הישיבה, בכוחות הרוחניים העילאיים שהושקעו ומושקעים בה, השכילה ליצור מתוכה את הדמות האידיאלית של 'בן תורה'. ראשי הישיבה וצוות הר"מים, אנשי מעלה בעלי שיעור קומה, מלומדי מלחמתה של תורה, זכו לכונן דורות של תלמידים בני עליה, גדושים תורה ויראה. הללו, עטורי ניסיון, מקבלים אל חיקם את בן-התשחורת העושה צעדיו הראשונים בעולמה של הישיבה, ובעמל מפרך וביתרון-הכשר-חכמה בונים את קומתו התורנית-למדנית, עד שנעשה לכלי מפואר אשר כל עצמותו אומרת: הנה פרי הילולה של "בית מאיר"!

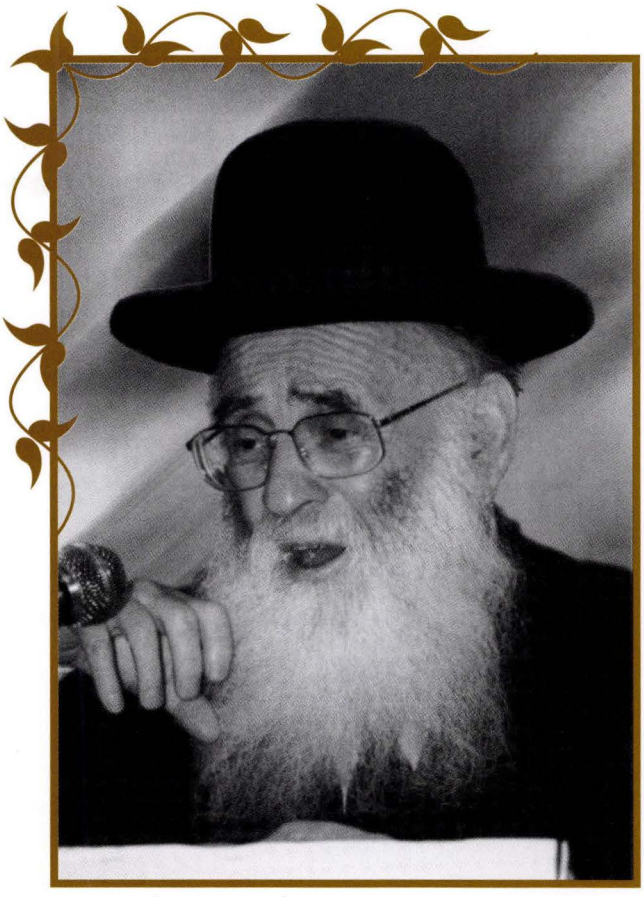
ישיבת "בית מאיר" מנחילה לבאים בשעריה מיזוג נדיר של שלימות בתורה עם יראת אלוקים ומעלת המידות. מיזוג נפלא זה הוא אבן-יסוד בתבניתה וצביונה של הישיבה מעת כינונה. בד בבד עם הנחלת קניני התורה ודרכי הלימוד, על ידי שיעורים יומיים וכלליים, 'חבורות' ודיבוק חברים מופלא - ניתנת שימת לב מיוחדת לכינון עולמו הרוחני-מוסרי של בן הישיבה. שיחות המוסר וה'ועדים' מפי ראשי הישיבה ומנהליה הרוחניים, כמו גם ההדרכה הרוחנית-מוסרית האישית, הן בעלות מימד מיוחד ומשקל סגולי נכבד.

המבנה הראשון של הישיבה - כיום הישיבה לצעירים

חמישים שנים של חיי ישיבה מפכים הגביהו את קומתה של ישיבת "בית מאיר" והציבוה בכותל המזרח של עולם הישיבות. אלפי תלמידיה ובוגריה, הפזורים בכל קהילות בני התורה בארץ ובעולם ואשר נמנים על הסלתה-ושמנה של עולם התורה, הם העדות החיה לתוצאה המבורכת של עמל-הנמלים ומסירות הנפש של ראשיה ור"מיה. יש שכר לפעולתם!

הקברניט הגדול

מייסד וראש הישיבה מרן רבי זלמן רוטברג זצ"ל

מייסדה ומחוללה של ישיבת "בית מאיר" הוא רבינו ראש הישיבה, מרן רבי זלמן רוטברג זצוק"ל זי"ע, רב-רבנן, ממאורי הדור ומזקני ראשי הישיבות, ענק התורה ורב-המוסר והדעת, ממשיך נאמן לגדולי מוסרי התורה ומעתיקי השמועה בדורות עברו. במשך כארבעים וחמש שנה, למן יומה הראשון ועד להסתלקותו לשמי-רום, הקדיש מרן ראש הישיבה כל ימיו ועתותיו למען הישיבה שהקים בעמל כפיו ומסר נפשו על תלמידיו-בניו.

מרן ראש הישיבה, חתנו של רבינו הגר"מ קרליץ, זיכוהו מן השמים לכונן ולהקים מלכות של תורה ולהעמיד דורות שלמים של לומדי תורה ובני תורה. כקברניט נאמן ניצב בגאון על הספינה וניווט אותה בידו האמונה, עד שהביאה אל חוף מבטחים.

שמו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל יצא לתהילה בכל רחבי העולם התורני כגאון יחיד ומיוחד בעל שיעור קומה, שר ומושל בכל התורה כולה, מאחרוני הנפילים אשר שאבו את תורתם היישר ממעיינותיהם המפכים של גאוני הדורות הקודמים. את יסודי תורתם וקנייני תלמודם הנחיל ביד רמה למאות ואלפי תלמידיו אשר גידלם וטיפחם כבניו בהיכל מעוז ישיבתו.

מרן ראש הישיבה נמנה עם ראשי גדולי מרביצי התורה שבדור היושבים ראשונה במלכות. שיעוריו התורניים קנו להם שם עולם בעמקותם. למוניטין רב בקרב מביני-תורה זכו המערכות והבניינים שנבנו בשיעוריו העמוקים ואשר נאמרו בסערה של תורה בפני ציבור בני הישיבה ושוחרי תורתו. יסודי תורתו מיוסדים על אדני-פז אשר קנה בעמל נפשו אצל רבותיו הגדולים מצוקי-ארץ ואשר נבנו ושוכללו מכוחו ומכח-כוחו. רבים משיעורים ומערכות אלו זכו לראות אור-עולם בסדרת ספריו הגדולה "משנת טוביה" על סוגיות הש"ס וכן בקונטרסי "חבר שיעורים" שיצאו לאור על-ידי תלמידי הישיבה.

בד בבד עם היותו גאון תלמודי מופלא, נודע מרן ראש הישיבה כגאון-מוסר השולט שלטון ללא-מצרים בתורת המוסר על מקצועותיה וענפיה השונים. את יסודי קנייני המוסר והדעת קנה אצל רבו מרן הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל, המשגיח דמיר. כטופח על מנת להטפיח, נשתכללו על-ידו יסודות עצמיים במחשבת המוסר, רבים מהם הועלו על הדפוס וראו אור-עולם בסדרת ספריו הגדולה "טוב דעת" ג' חלקים. בשנים האחרונות עמלים תלמידיו ושוקדים על מאות מערכות מוסר נוספות מאוצרות-רוחו כדי להתקינן לדפוס ולהאיר את הדור מאור תורתו.

מרן ראש הישיבה עם חמיו רבי מאיר זצ"ל
לציד רבינו ראש הישיבה שליט"א

שיחות המוסר מפי מרן ראש הישיבה הפכו לשם דבר בעולם התורה. מלבד בני הישיבה שגדשו את ספסלי בית המדרש, היו נוהרים מכל רחבי הסביבה אל עבר קריית הישיבה וצובאים על פתחי ההיכל לעת אמירתן ומטים אוזניהם בשקיקה רבה לשיחותיו של מרן ראש הישיבה. שעות אלו היו שעות של חוויה ועונג עילאיים שהותירו רושם עמוק ובל-ימחה אצל ציבור השומעים.

מרן ראש הישיבה, כשם שמוניטין שלו יצא בשל היותו מיזוג בלתי-מצוי של גאונות תלמודית ומוסרית, כן נודע בשערים בחכמתו וברוחב בינתו. רבים היו באים אליו מקרוב ומרחוק, משחרים לפתחו כדי לשאת הימנו עצה ותושיה ולהאזין למוצא-פיו. אף שעוּלה של הישיבה הדיר ממנו מנוח, לא היה ניכר בו הדבר והוא נהג לקבל כל אדם בסבר פנים יפות. ארשת פניו הפיקה חביבות ונועם, וחוט של חן נאצל משוך עליהן. יעיד על כך היחס החם והקרוב ששרר בין הרב לתלמידיו, אשר ראו בו אב רוחני אוהב.

יגיעתו והתמסרותו של מרן ראש הישיבה לישיבה ולתלמידיה לא ידעו גבולות. את חייו הפרטיים השליך מאחורי גוו ומסר עצמו כל כולו לישיבה ולבניה-בניו. לא חסך כל מאמץ שבעולם כדי להטיב עם תלמידיו למען יוכלו לשקוד על התורה ביגיעה ובהתמדה באין מפריע ולשגשג ולצמוח במעלותיה.

ופרי-התנובות שהניבה הישיבה לאורך השנים, כמו משיב אותנו: "הרי שלך לפניך"...

צור-מחצבתו

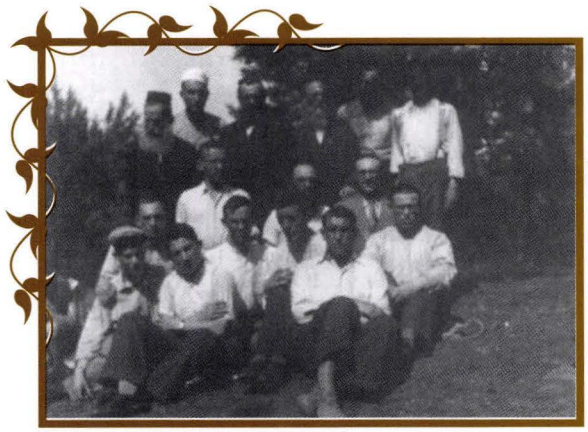

רבי טוביה רוטברג זצוק"ל הי"ד

מרן ראש הישיבה, בן הגאון רבי טוביה רוטברג זצוק"ל הי"ד, אב"ד לונא. אביו רבי טוביה נולד בעיר אולקניק שבליטא, בשנת תר"מ לערך, לאביו רבי אברהם זצ"ל, שהיה ידוע בעירו בשם 'ר' אברהם הרופא', ולאמו מרת פייגה ע"ה. רבי אברהם רוטברג, אף שלא הכשיר והשלים חוק לימודיו באקדמיה, ידו היתה רב לו בחכמת הרפואה, מבלי שהדבר יפגע כקוצו של יו"ד בתורתו וביראת השמים שלו. בזכרונו של מרן ראש הישיבה חקוקה תמונת סבו הרופא שהיתה תלויה על כותל ביתם בלונא. היתה זו תמונה של יהודי נשוא-פנים בעל זקן הדור, כיפה גדולה מכסה את ראשו, ועיניו מפיקות חכמה ונועם. והעיד מרן ראש הישיבה כי ראה את מחזורו של הסבא שהיו דפיו ספוגים בדמעותיו.

שאיפת חייו של 'ר' אברהם הרופא' היתה לגדל ולהדריך בניו בדרך התורה. את בנו טוביה, שעוד מצעירותו ניכרו בו כשרונות גדולים, שלח, אחרי שהגיע לגיל מצוות, לישיבתו של מרן בעל ה'חפץ חיים' בראדין. בישיבה היו תקנות חמורות, וכל הבחורים, ובמיוחד התלמידים החדשים, נדרשו ללון בבנין בית המדרש ולאכול מקדירת האוכל שנאסף בעבורם מבעלי הבתים בעיר על-ידי שליח מיוחד שכונה 'טערגער'. סידור זה נקבע כדי לחנך ולהרגיל את התלמידים ל"כך דרכה של תורה". לאחר שה'חפץ חיים'

עמד על כשרונותיו ומעלותיו התרומיות של 'בן הרופא', התיר לו לנהוג שלא כמקובל ולשכור לעצמו חדר באכסניה.

רבי טוביה זצוק"ל הי"ד בעירת הקייט לונא

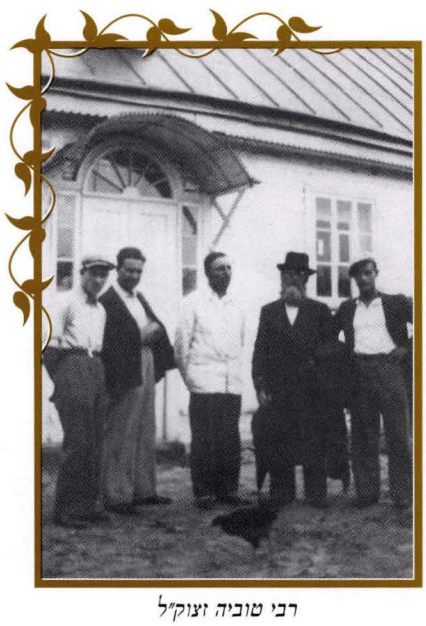
לאחר כמה שנים של לימוד בהתמדה גדולה בראדין, העתיק רבי טוביה את לימודיו לישיבת סלבודקה. בישיבה זו המשיך לעלות במעלות התורה והיראה, עד שהגיע לפרקו. את ביתו הקים עם הרבנית מרת ראשע מינה ע"ה, בת ה'משולח' המפורסם של ה'חפץ חיים', ר' צבי מגיד מאיישישוק. למעלה מארבעים שנה הפיץ ר' צבי את ספרי ה'חפץ חיים' בכל רחבי רוסיה, ולפי הוראת ה'חפץ חיים' היה עליו לדרוש ולהוכיח בכל עיר ועיר, לעורר ליראת שמים ולהקים חברות ללימוד ספרי ה'חפץ חיים' ו'משנה ברורה'. כשנפטר ר' צבי מגיד, בשנת תרפ"ט, העיד ה'חפץ חיים' על קברו, על ידי שליח מיוחד, שחלקו רב בהפצת ספריו.

שמו של רבי טוביה נתפרסם אז כתלמיד חכם גדול בתורה, מלא וגדוש בש"ס ופוסקים; כמו כן נודע במעלותיו ובנועם הליכותיו וניכרו בו תכונות מובהקות של רב ומנהיג בישראל. לאחר נישואיו שב למקור מחצבתו - לראדין, והפעם ל'כולל קדשים' הנודע לתהילה, שהקים ה'חפץ חיים' לאברכים בני-עליה. בכולל זה שקד על התורה ועל העבודה שבע שנים תמימות בחברת תלמידי חכמים מופלגים, שלימים פקע שמם ונתפרסמו כגדולי ישראל, ראשי ישיבות ורבנים נודעים.

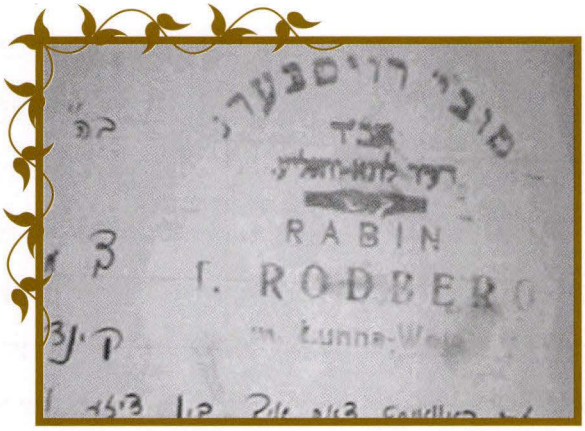
בתקופה זו נעשה רבי טוביה לאחד התלמידים המובהקים של ה'חפץ חיים'. כשנוסדה מחדש הישיבה באיישישוק ביוזמת ה'חפץ חיים' ואשר עמדה תחת פיקוחו האישי, מינה את תלמידו הקרוב רבי טוביה רוטברג לעמוד בראשות הישיבה. בישיבת איישישוק התחיל רבי טוביה להפיץ מעיינותיו חוצה, ואז נתפרסם לראשונה כראש ישיבה ומרביץ תורה לרבים.

באותם ימים עשה את צעדיו הראשונים כרב ומנהיג העומד בפרץ ופועל במסירות נפש למען הכלל והפרט. הימים ימי מלחמת העולם הראשונה, רעב ומחסור פקדו את עיירות ליטא. רבי טוביה נחלץ חושים ועמד בראש ועד העזרה וההצלה באיישישוק ופעל גדולות ונצורות לרווחת יהודי העיר. בד בבד הלהיב בדרשותיו והורה דרך, בייחוד לבני דור הצעיר, לבל ייסחפו בזרמי התקופה ולא יסורו מדרך התורה והמסורה.

בשנות המלחמה עבר ה'חפץ חיים' עם ישיבתו לתוככי רוסיה. באותם ימים פנו אל רבי טוביה נכבדי העיר ליפנישוק שבמחוז וילנא בבקשה שיקבל עליו את הרבנות. רבי טוביה נעתר להצעה וקיבל עליו את עול הרבנות של ליפנישוק. בעיירה זו, בשנת תרע"ג, ערב מלחמת העולם הראשונה, זרחה שמשו של מרן ראש הישיבה.

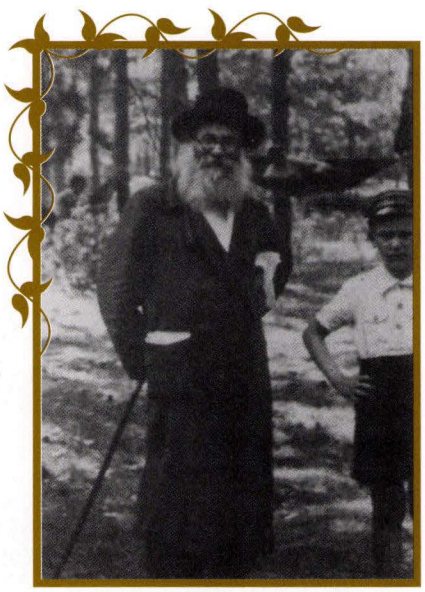

רבי טוביה זצוק"ל

הימים ימי חירום, ימי הכיבוש הגרמני, רעב ומחסור היו מנת חלקם של התושבים היהודים. באותה תקופה הקדיש רבי טוביה כל מרצו וכוחותיו לרווחתם של תושבי ליפנישוק. פעולותיו התפרסמו בכל האזור, עד ששמען הגיע לאוזניהם הערלות של השלטונות בעקבות מעשה זדוני של מלשינות. אחרי צאת הגרמנים מליפנישוק נכבשה העיירה על ידי כנופיות הפולנים. כשהגיעה לפולנים השמועה על מעשיו של רבי טוביה אסרו את רבי טוביה ודנוהו למיתה בירייה במרכז השוק.

בהיוודע הדבר כי רב העיירה עומד להיות מוצא להורג במרכז השוק, אחזו את תושביה היהודים של ליפנישוק פחד ובהלה. הגברים חששו לצאת מן הבתים. ברחובות נראו רק נשים בודדות. מסתבר שהן עשו דרכן במסירות נפש אל הממונים כדי לשחדם בסכומי כסף גדולים. אשת הרב, ועמה הבנים והבנות הקטנים, ובהם מרן ראש הישיבה שהיה אז עולל רך בשנים, שירכו דרכם אל הקצין הממונה ואל הכומר הפולני, ובבכיות ובתחנונים ביקשו את חנינתם, אך ללא הועיל.

הכל כבר היה מוכן לקראת ההוצאה לפועל של גזר הדין. רבי טוביה הובל אל מרכז השוק. באימה וביראה החל בהכנות המעשיות לקיומה של מצוה נוראה זו של קידוש שם שמים ברבים, בקריאת שמע ווידוי וקבלת עול מלכות שמים. ואז, ברגע האחרון ממש, התחולל הנס. בפתע פתאום אחז ברבי טוביה שיתוק בכל גופו והוא נפל מלוא קומתו ארצה. המחזה שנגלה לעיניהם של החיילים הפולנים האכזרים שיבש את תכניתם. הם נעו במקומם בחוסר-נוחות אך בתוך שניות התעשתו וביקשו להשלים את המשימה. לפתע נשמע קולו הרועם של הקצין הממונה: "לשחרר אותו!". רבי טוביה, כשחרב חדה מונחת לצווארו, ניצול ממיתה ונשלח לחופשי, ויהי לפלא.

רבי טוביה זצוק"ל ביער בלונא

רבי טוביה היה מוטל חסר אונים על הארץ. כמה יהודים מבני המקום הזדרזו להרים את רבם מן הארץ ונשאוהו לביתו. כשהגיעו לבית הרב התברר שבינתיים פקדו שודדים ערלים את הבית ורוקנו את כל תכולתו. אפילו את המיטות נטלו עמם מן הבית, וכך נאלצו להניח את הרב על חבילת קש מאולתרת.

לאחר תקופה עזב רבי טוביה את ליפנישוק וקיבל עליו את עול הרבנות בעיר לונא-וואליה, פלך גרודנא, עיר קיט ששימשה מקום מפגש לרבני המחוז. במכתב הברכה ששיגר ה'חפץ חיים' ליהודי העיר לרגל מינוי הרב החדש, הוא מכתיר את רבם בתואר 'קדוש', ברומזו למעשה-המופת שאידע בו כשניצל בדרך נסית ופלאית מידי שוביו הפולנים.

בעיר לונא כיהן רבי טוביה רוטברג למעלה מעשרים שנה, ואף נודע שמו לתהילה ברחבי העולם התורני והרבני כ'הרב דלונא'. הוא התמסר להעמדת חומת הדת והיהדות בעירו על תילה. בהיותו אחוז אש-קודש חרג מתחומי הרבנות בעירו ופעל לחיזוק הדת והישיבות בכל רחבי האזור. היה מכתת רגליו מעיר לעיר, מקהיל קהילות, דורש ומעורר בדברים מלהיבים לחיזוק התורה והיראה.

רבי טוביה היה פעיל מרכזי בביסוס מרכזי התורה באזור רבנותו. הוא נקשר בעבותות אהבה למרן הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, בעל "שערי יושר", ולחתנו הגאון רבי שרגא פייבל הינדס זצ"ל, ראשי ישיבת "שער התורה" בגרודנא. ראשי הישיבה שיתפוהו בכל ענייני הישיבה והוא נעשה לאחד מפטרוניה הנאמנים. בשנת תרפ"ט התלווה להגרש"ש במסעו המפורסם לארצות הברית למען הישיבה אשר סבלה ממצוקה כספית קשה. עד יומו האחרון היה רבי טוביה מפעיליה וממקיימיה הגדולים.

גל-עד לרבי טוביה ולמשפחתו ה"ד
בקבר בנו הגאון רבי דוד רוטברג זצ"ל, הקבור בהר הזיתים

גם עם ישיבת הורתו ראדין הוסיף רבי טוביה לשמור על קשר הדוק. מזמן לזמן היו פונים אליו מהנהלת ישיבת ראדין, אם לעזרה ואם לעצה ולהכרעה בכל ענייני הישיבה. ימים אחדים קודם פרוץ מלחמת העולם השניה, באלול תרצ"ט, עוד הספיק ליטול חלק באסיפה גדולה של גדולי הרבנים אשר התכנסה בתחנת הרכבת של ראדין לשם חיזוק הישיבה.

מכח חכמתו ופקחותו הנודעת ומחמת סמכותו ומעמדו התורני והרבני הנכבד, התבקש רבי טוביה לשמש דיין ובורר בכל דבר דין ומשפט של יהודי הסביבה. הכל ראו בו לא רק רב ותלמיד חכם רם-מעלה, אלא גם איש אשר רוח בו, שלבו רחב כאולם, אשר בכל עת ובכל שעה עומד הכן לעזור ולסייע לזולת בכל נפשו ומאודו.

בית הרב דלונא היה בית ועד לחכמים, במיוחד בחודשי הקיץ, כשגדולי ראשי הישיבות והרבנים וכן תלמידי ישיבות רבים היו באים להינפש בעיר שהיתה עשירה ביערות שעל הנהר ניימאן. הרבנית הצדקנית היתה מארחת את כולם בסבר פנים יפות. הנאספים הנכבדים היו מקדישים זמנם גם להתייעצויות ולקבלת החלטות חשובות בכל ענייני הכלל שעמדו על הפרק.

בימי עברה וזעם הובל הרב דלונא יחד עם בני קהילתו אל משרפות אושוויץ. גם בהיותם בגיא צלמוות לא נטש את צאן מרעיתו. לימים העידו האודים המוצלים כי גם ברגעים הקשים ביותר לא הרפה רבם הנערץ מלחזק ולעודד את רוחם הנכאה של בני קהילתו. בימי חנוכה של שנת תש"ג, כבה אורו המאיר של הרב דלונא, ועמו הרבנית ורוב ילדיהם, ויחד עמם עלו על המוקד חלק הארי של בני קהילת לונא המעטירה.

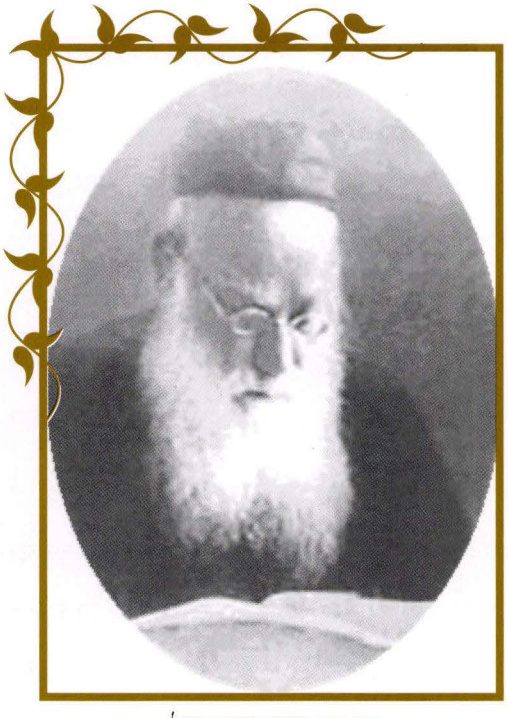
מרן זצ"ל בגיל 14 שנת תרפ"ט

בשערי התורה דגרודנא

מרן ראש הישיבה, מבחירי בני הישיבות בליטא וחניך שתיים מישיבותיה היותר-נודעות לתהילה: גרודנא ומיר.

הקשר של רבי טוביה רוטברג עם מרן הגאון רבי שמעון שקופ היה אמיץ ובין השניים שררה ידידות איתנה. על כן היה זה אך טבעי שכאשר תגיע העת, ישגר את בנו העילוי הצעיר אל היכלה של ישיבת "שער התורה" דגרודנא, כדי לקנות תורה ודעת אצל מרן הגרש"ש. ואכן בהיות מרן ראש הישיבה נער עול-ימים, בטרם מלאו לו י"ג שנה, נשלח על ידי אביו מעירו לונא אל גרודנא הסמוכה, אל ישיבתו של מרן הגרש"ש, שעמד בראשות הישיבה לצדו של בנו הגאון רבי משה מרדכי שקופ וחתנו הגאון רבי שרגא פייבל הינדס.

הישיבה בגרודנא נוסדה כעשר שנים קודם לכן, בשלהי מלחמת העולם הראשונה. בני ישיבות שנמלטו ממקומותיהם בסערת הימים מצאו מקלט בגרודנא ואז הוחלט להקים להם מסגרת תורנית קבועה. כראש הישיבה כיהן הגאון רבי אלתר שמואלביץ

מרן רבי שמעון שקופ זצ"ל

זצ"ל, חתנו של הסבא רבי יוזל מנובהרדוק זצ"ל. כעבור זמן, לאחר פטירתו הפתאומית, הוזמן הגרש"ש לבוא ולעמוד בראשות הישיבה.

כששים שנה הרביץ הגרש"ש תורה בישראל והעמיד אלפי אלפי תלמידים, החכימם והדריכם בחכמת התורה. דרכי עיונו ושיטתו הייחודיים קנו להם שם עולם, עד שנעשו נחלת כלל לומדי הישיבות. כל נושא שבא לפניו היה מפשפש וממשמש בקרביו כדי לאתר את גרעינו ושורשו, מתוודע לנקודת-היסוד הפנימית שלו. היה ניגש אל הסוגיא חמוש כלי-היגיון ואזמל-מנתחים חד ונוקב, ובהם השתמש כדי לברר וללבן את העניין עד מיצויו המוחלט. במתינות וביסודיות היה פורש את העניין ומנתחו לנתחיו, יורד לעומקו ומקיפו מכל צדדיו ובחינותיו. היה תוהה ומחפש את ההגדרות הנכונות, מזהה מושגים ומחדש מונחים, אותם היה מרצה ומגיש על מגש-של-כסף לשיפוטם ועיונם של תלמידיו. יותר מאשר הבזקי חידושים וברקי תירוצים, חיפש את ההבנה האמיתית, השלימה והמערכתית, של הנושא עצמו, על מכלול פרטיו והיבטיו. החידוש הגדול בעיניו היה ההבנה הפנימית, ה'מישוש' של נשמת העניין. לדידו, כל סברא ומהלך-דברים, אם אינם מתקבלים על הדעת ומתיישבים על הלב ואם אין מקרבים אותם אל השכל ואל שורת ההיגיון - מאומה אין בידינו!

בהיותו אברך צעיר לימים, פחות מבן כ"ה, כבר נתמנה רבי שמעון ריש מתיבתא בישיבת טעלז, אצל דודו הגדול רבי אליעזר גורדון זצ"ל. כעשרים שנה הרביץ תורה בטעלז והעמיד תלמידים הרבה, כמה מהם נודעו לימים כאדירי התורה שבדור, ובהם מרן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, מרן הגרי"ש כהנמן זצ"ל, הגה"צ רבי משה רוזנשטיין מלומז'א זצ"ל ועוד רבים. בתווך, בין תקופת טעלז לגרודנא, ישב רבי שמעון על כס הרבנות בשתי קהילות מפוארות בישראל - מאלטש וברויינסק. בד בבד עם היותו רועה נאמן לעדתו, המשיך בהרבצת תורה בישיבות שכונן בערים אלו והשמיע בשער בת רבים את שיעוריו המסולאים מפז.

עם בוא רבי שמעון לגרודנא לעמוד בראשות ישיבת "שער התורה", קיבלה הישיבה תנופה רבתי. בתוך זמן קצר נתגבה מעמדה ושיעור-קומתה בעולם הישיבות והיא נעשתה מטרופולין של תורה. תחת שרביטו של ראש הישיבה הגדול למדו בה מאות פרחי-תורה ונתעלו בתורה ויראת אלוקים. אל ישיבה זו, בשיא פריחתה, הגיע ובא הנער 'זלמן לונער'.

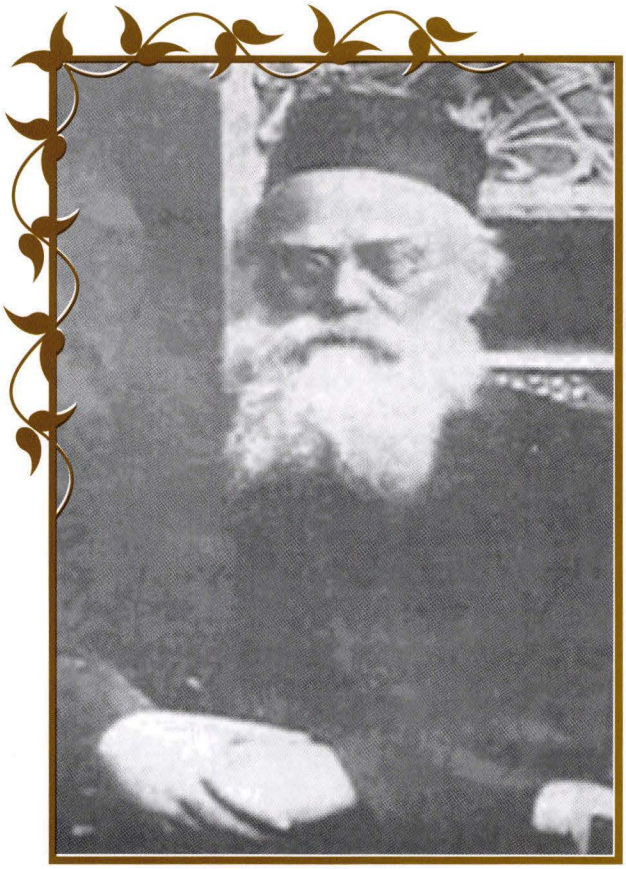
מתנת פרידה תיק נסיעתו לישיבה

לפני נסיעתו תפרו אחיותיו לכבודו תיק קטן, רקום ומקושט - מתנת פרידה לרגל עזיבתו את הבית. תיק זה שרד עשרות בשנים ונשתמר בכל הרפתקאות הימים, והיה חביב ויקר מאד על מרן ראש הישיבה בהיותו המזכרת היחידה שנשתמרה מאחיותיו ה' יקום דמן.

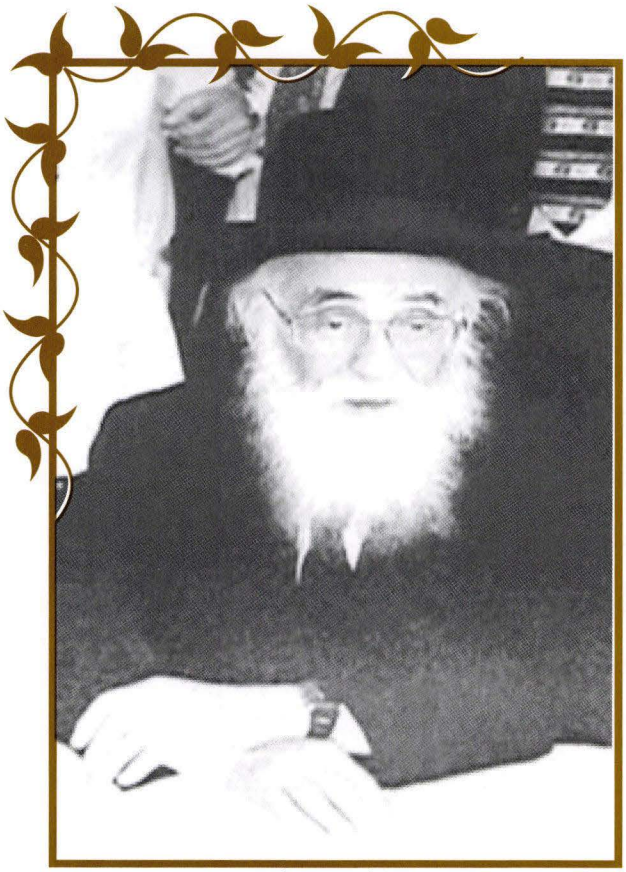
ה'בר מצוה' של מרן ראש הישיבה התקיימה בעודו בישיבת גרודנא. לימים סיפר כי כ'סעודת' הבר-מצוה שימשה העוגה ששיגרה אמו הצדקנית לישיבה...

באותם ימים נקשר מרן ראש הישיבה בעבותות של תורה אל רבו הגרש"ש. הגרש"ש החזיר לתלמיד הצעיר, בן ידידו 'הרב דלונא', יחס של חיבה והערכה והחשיבו מתלמידיו הנאמנים.

באותה עת כבר היה הגרש"ש מותיקי ראשי הישיבות שבדור, לפניו יותר מארבעים שנים של הרבצת תורה, חלק הארי של הסוגיות הישיבתיות נתלבנו ונידונו ונדושו על ידו פעם אחר פעם - ועם כל זאת, הוא מוסר לתלמידיו הצעירים את שיעוריו בעזוז-גבורה ואת דבריו מרצה ומגיש לפניהם בארך-רוח ובמתינות אין קץ. באצילות נפשו נותן לבו לתלמידיו ומקדיש להם כל זמנו, שומע בכובד ראש את חוות-דעתם לניתוחיו העמוקים ולהגדרותיו הדקות מן הדקות. ממרום מעמדו וגילו המתקדם הוא מכונן עוד דור חדש של מופלגי תורה.

הרעבע רבי שמעון

התלמיד רבי זלמן

לא ימים רבים היתה 'תקופת גרודנא' בחייו של מרן ראש הישיבה. לימים ישוב אל רבו רבי שמעון לתקופה נוספת, גם היא לא ארוכת-זמן. אך עם זאת, רוחה של גרודנא ורוחו הגדולה של רבו הגדול רבי שמעון נצרבו בנפשו ונחקקו כמכוות-אש על לוח לבו. כל חייו של מרן ראש הישיבה, עד יומו האחרון עלי אדמות, היתה דמות דיוקנו של רבו הגדול ניצבת לנגדו, בגאון הדר מלכות וביראת הרוממות.

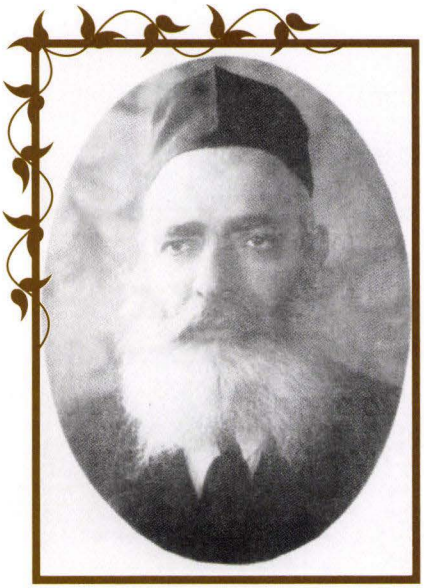
את רוחו ואת תורתו של רבי שמעון הטמיע תלמידו הגדול בתוך חללו של היכל התורה שכונן. כל נשימה ונשימה בחייה של "בית מאיר" נופחה מכח רוח-החיים של רבי שמעון. כל שיעור, כל דיבור, כל תנועה, היו חתומים בחותמו של הכהן הגדול מגרודנא וטבועים בתורתו. איזכור שמו של ה'רעבע ר' שמעון' בפי תלמידו הגדול היה תמידי, יומיומי, בחיות ובחיוניות גדולה כל כך, עד שנראה כאילו העתיק את מקום מושבו של רבו מגרודנא הרחוקה ותקע יתדו בהיכל ישיבתו שבבני ברק. רבי שמעון - כך חשו בני "בית מאיר" - היה ראש ישיבה אף בישיבתם הם!

על מפתן מיר

היכל ישיבת מיר

בשנת תרפ"ט, בהיותו כבן חמש עשרה, שם מרן ראש הישיבה פעמיו לישיבת מיר. על אף היותו צעיר לימים התקבל לישיבה כתלמיד מן המניין. היתה זו יד ההשגחה שהביאה קבוצת בחורים מישיבת מיר לעיר לונא לצרכי נופש, דאצ'ה. באחד הימים פגשו בנער זלמן רוטברג, בן המרא דאתרא. אותה עת, המרא דאתרא עצמו לא היה בעיר. במסירות נפשו עזב רבי טוביה את ביתו ואת קהילתו למשך כמה חודשים והתלווה אל ידידו הגרש"ש במסעו לאמריקה למען ישיבתו. הבחורים השתעשעו עם בן הרב בשיח של תורה ועד מהרה נוכחו בכשרונותיו הלמדניים ובנועם הליכותיו ואצילותו. נמנו וגמרו כי כשיסתיים הדאצ'ה, יביאו עמם את העילוי הצעיר אל ישיבתם, אל תוככי גוב האריות של עולם התורה דאז.

המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל

משבאו למיר הציגוהו בפני המשגיח רבי ירוחם. המשגיח פתח עמו בשיחה והתעניין אודותיו, וכשהוא נרעש ונפחד השיב הנער הצעיר לשאלות המשגיח. בתוך רגעים ספורים תהה המשגיח על קנקנו של הנער, הוא צבט בלחיו ואמר בזה הלשון: "א קליינינקער [קטן], א דארינקער [רזה], א בלאסינקער [חיוור], אבער א גוטער [אבל טוב], היכנס לישיבה ללמוד"... פעמים רבות סיפר מרן ראש הישיבה את הסיפור אך תמיד נהג להשמיט את הסיפא "אבער א גוטער"...

עד מהרה התחבב הנער 'זלמן לונער' על ראש הישיבה מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, אשר הראה לו סימני קירבה מיוחדים.

רה"י דמיר רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל

לא קל לנער צעיר לפלס דרכו בתוך ים סוער וגועש של טובי המוחות בעולם התורה. כוחות נפש עצומים נדרשים כדי להיקלט בישיבה, ועוד יותר - להיחשב בעל מעמד בין אריות התורה. ואכן חבלי הבראשית היו קשים לנער הצעיר. באלול הראשון נאלץ לשבת בירכתי האולם על ספסל ללא משענת. שכנו לספסל היה לא אחר מאשר הגאון הגדול רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל, שהיה מפארי הישיבה, ולימים גיסו הגדול.

ניצול הזמן היה מוחלט, אין רגע פנוי מיגיעת התורה. קבוצת בחורים יזמה סדר מיוחד בימי שישי ושבת שנמשך חמש עשרה שעות. מרן ראש הישיבה קיבל על עצמו להיות חלק מאותה קבוצה נבחרת.

רבי ירוחם, המשגיח דמיר, נהג לומר ועדים מיוחדים לתלמידים שהצטרפו לסדר הלימוד המיוחד בן ט"ו השעות. הוועדים נאמרו למחרת השבת במעונו של המשגיח ונתחלקו לשלוש קבוצות נפרדות - ועדים מיוחדים למבוגרים, לבינוניים ולצעירים. בוועד של הצעירים, שעמו נמנה מרן ראש הישיבה, היו כעשרים וחמישה תלמידים.

לאחר החורף הראשון, באחד הוועדים, נעמד רבי ירוחם וזרק לחלל משפט סתום: "אינני מכיר אתכם"... שקט השתרר בחדר. התלמידים הביטו זה בזה בתמהון, מנסים לרדת לסוף דעתו של המשגיח. הוא הוסיף וקרא בקול: "אינני מכיר אתכם כי אני רואה נזר ועטרת על ראשכם. פנים חדשות באו לכאן!" ואז פירש את כוונתו: "נושא אני קל וחומר מנזיר, ומה נזיר שקיבל על עצמו פרישות מן היין למשך שלושים יום, ארבע שבתות, נאמר בו 'נזר אלוקיו על ראשו' - אתם, בני ישיבה יקרים, אשר קיבלתם על עצמכם למשך חורף שלם ללמוד כל יום שישי ושבת, על אחת כמה וכמה!" וסיים המשגיח: "דעו לכם, קבלה זו שקיבלתם על עצמכם חזקה ונמרצת יותר מן הקבלה שלא לשתות יין! אשריכם, אתם עטורים נזר על ראשכם!"

לימים סיפר מרן ראש הישיבה כי פעם באחד מלילי שבת התייגע בבית המדרש עד שעת לילה מאוחרת. כאשר שב לאכסנייתו, התברר לו שהדלת נעולה על מנעול ובריח. חזר לבית המדרש, שם ראה את רבי שלמה חומסקער, מאריות מיר, יושב ועמל על קטע של רשב"א בסוגיא דיבמות דף ח'. במשך כמה רגעים לא יכול היה להתיק את עיניו מן המראה הנפלא הזה... עד שוותיקי הלומדים אשר שהו אותה עת בבית המדרש הבחינו כי לתלמיד הצעיר אין מקום ללון. מיד פרסו כמה מעילים על אחד הספסלים בצידי בית המדרש, והבחור עלה על יצועו... והוסיף מרן ראש הישיבה: "מסתבר שהיתה זו מיטה נוחה יותר מזו שהיתה לי באכסניה... המזרן שעליו ישנתי באכסניה היה עשוי בד פשתן ובתוכו קש, ובתוך כמה חודשים היה הקש נאכל מעצמו ונעשה לקמח, והשינה עליו גרמה לכאבים עזים מנשוא".

כך היא דרכה של תורה!

באלול הראשון השתכן מרן ראש הישיבה באכסניה יחד עם ר' חיים סטוצינר, הלא הוא מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, אשר לימים נעשה חתנו של ראש ישיבת מיר, ועמם באכסניה גם בניו של הגאון רבי פסח פרוסקין זצ"ל מקוברין. מרן ראש הישיבה חשש שמא אין התלמידים הותיקים ששים כל כך בחברת בחור צעיר כמותו, ועל כן לאחר חודש אלול עזב את האכסניה. כעבור זמן כשפגשוהו בישיבה שאלוהו מה הביאו לעזוב את האכסניה. הוא, כמובן, התחמק מלהשיב... כשראה שכנים הם בדבריהם, שב לאכסנייתם.

'טבילת האש' של מיר היתה קשה וסוערת, אך הוכיחה את עצמה. לא חלף זמן רב ו'זלמן לונער' נעשה עצם מעצמה ובשר מבשרה של מיר, עד שהתרומם והתנשא לגבהי-רום ונמנה עם האריות שבחבורה.

בני הישיבה דמיר - שלישי מימין בשורה העליונה מרן זצ"ל

בהיכלה של מיר

תקופת-הזהב של מיר נחרטה באותיות של ברזל בלבו של מרן ראש הישיבה, ובעתות רצון היה מספר אודותיה בערגה ובסילודין.

"אח! הגדולים דמיר!" היה קורא בהתרגשות. פעם, כשביקש לעמוד על פער הדורות ועל ההבדל בין הלימוד של אז לעתה, סיפר: "היתה תקופה מסוימת בישיבת מיר שהבטיחו לתלמידים חמש מאות דולר על ידיעת חמש מאות דף גמרא עם תוספות. הם למדו שנה, ועוד שנה, ולא הספיקו לסיים. והנה היום, היום יש שלומדים מאות דפים בכמה חודשים. בולעים דפים...".

עמל התורה במיר היה מבהיל על הרעיון! ר' חיים סטוצינר - סיפר מרן ראש הישיבה על שכנו לאכסניה - לא אכל וישן על פי לוח זמנים. הוא נהג ללמוד בשקידה עשר וחמש עשרה שעות רצופות, וכשהן הגיעו לקיצן, באיזו שעה שתהיה, גם באמצע היום, היה ניגש לטעום איזה דבר-מאכל ופורש לשינה חטופה; גם בחצות היום אפשר להגיף את התריס ולחטוף תנומה כדי להתרענן ולהחליף כח...

בני הישיבה דמיר

"ומה אכלנו שם במיר? 'פת במלח', לחם עם לבן ["זויער מילאך"]. היו ימים שרעבנו ללחם! בימי החורף, כשאכלו בישיבה סעודה שלישית בשבת, עד למחרת בבוקר לא היה מה לאכול...".

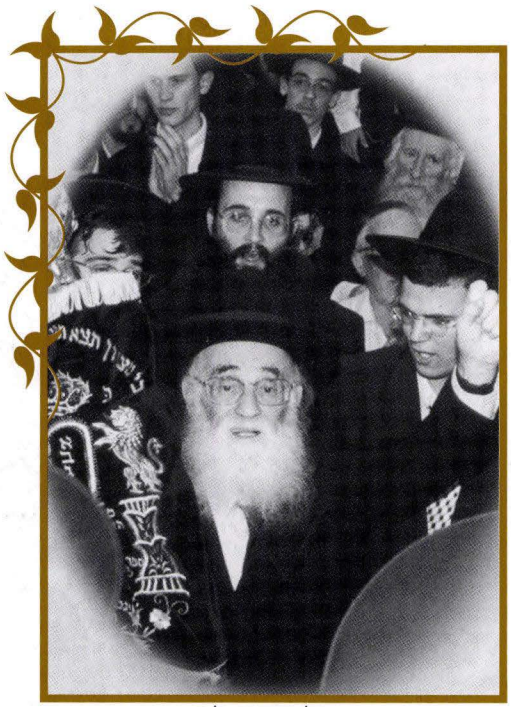
אבל כל הקשיים לא העיבו במאומה על שקידת התורה של בני הישיבה ועל רוממות הרוח ושמחת החיים שלהם. בהיכל הישיבה ישבו מאות בחורים, כולם שרויים בתחושה אמיתית של שמחה ואושר. כשאורחים מבחוץ היו פוקדים את היכל הישיבה, היו מתפעלים מרוח השמחה שאפפה את התלמידים. לא תמיד היו האורחים אנשי תורה שידעו להכיר יקרתה של תורה, אך בכל זאת אי אפשר היה שלא להתרשם מן השמחה שמילאה את חלל בית המדרש ומן הנהרה שעל פני הבחורים. כששאלו אותם כיצד התרשמתם ממיר, ענו: ראינו במיר בחורים מלאי שמחה וחדוות חיים.

ועסקין בחדוותא דילי

זמן מיוחד במינו שבו היתה ניכרת רוממות הנפש ושמחת הלב בישיבה, היה בימים שלאחר ראש השנה ויום הכיפורים. אותם ימי סגולה שבין כסה לעשור היו עמוסי עבודת הלב והנפש. כמעט מדי יום היה המשגיח רבי ירוחם מוסר שיחה בעניינו של יום באזני בני הישיבה. גם למחרת יום הכיפורים היה קובע שיחה מיוחדת שבה ביקש לרומם ולהנחיל בנפשם של התלמידים את רגשי ההתעלות וקנייניהם של הימים הנוראים.

אך השמחה בין כותלי היכל ישיבת מיר הגיעה לשיאה - איך לא - ביום שמחת תורה, יום חגה של תורה. לאחר סיום ההקפות וקריאת התורה, נהג המשגיח לעמוד על מדרגות ארון הקודש ולהשמיע שיחה מרוממת בעניינו של יום. דבריו הוקדשו לתוכן הפיוט "אגיל ואשמח בשמחת תורה" שמסתיים במילים "אשריכם ישראל אשר בחר בכם א-ל והנחילכם התורה ממדבר מתנה". הוא ייחד את הדברים לקטע אחד מאותו פיוט המדבר בשבח התורה ובשבחן של ישראל, וכשסיים את דבריו הנלהבים היה מתחיל לשיר "אשריכם ישראל, אשריכם ישראל", וכל התלמידים אחריו בקול גדול. כך היה קורא פיסקא אחר פיסקא בלהט-אש ובקול גדול, ואחריה השירה - "אשריכם ישראל".

המחזה היה שגיא ונורא-הוד, שלא מעלמא הדין! מרן ראש הישיבה, תלמיד חדש בישיבה, היה שותף לאותה שעה מרוממת. אחד התלמידים הבוגרים ראה את המיית לבו של התלמיד הצעיר ובמחווה של תלמיד ותיק סלל לו דרך והכניסו פנימה, קרוב למקום עומדו של המשגיח. כעת ראה מקרוב ממש את אריות מיר בלהטם, רוקדים ובוכים, בוכים ורוקדים. הנה הוא רואה את עיני המשגיח דומעות כשהוא קורא בקול "אשריכם ישראל". אחד התלמידים, שלימים נתפרסם כאחד מגדולי ראשי הישיבות, תפס בחוזקה את ידו של מרן ראש הישיבה וצרפו לריקוד נלהב לכבודה של תורה, ותוך כדי ריקוד, כשרוחו נסערת בקרבו וכולו אש להבה, בכה אותו תלמיד בהתרגשות רבה, רקד ובכה.

וקרב וכליות יזמרו לשמך

ההקפות התנהלו בסדר מופתי. הבחורים היו רוקדים בשלושה מעגלים גדולים סביב ההיכל, ובתווך, במרכז המעגל הפנימי, שלושה - רבה של מיר הגאון רבי אברהם צבי קמאי, ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה והמשגיח רבי ירוחם. כך רקדו שלושת אריות התורה, ראשי מבצר התורה שבדור, אחוזים יד ביד, כשמסביבם מעגלים מעגלים של תלמידים גדושי-תורה.

הריקוד הזה היה חלק מיראת הכבוד שרחשו התלמידים לעטרות-ראשם. גדודים גדודים של תלמידים פרצו גבולות בשמחתה של תורה, אבל שמרו על גבולם של המעגלים ולא פרצו להיכנס פנימה. הדר מלכות במלוא תוקפו ותפארתו!

וכשהיה מרן ראש הישיבה מתאר באזני תלמידיו את אותם ימים נעלים, היה מטעים ואומר: רק מי שזכה לקיים בנפשו "כל הלבבות יראוך" - שמרווה נפשו בתורה ויראה ומוסר, הוא שזוכה ל"קרב וכליות יזמרו לשמך" - זו השמחה והאושר האמיתיים על הזכות הגדולה להיות עבד נאמן לבורא עולם.

בן יכבד אב

היכל הישיבה גדוש לומדים, לילה כיום יאיר, ובאחת הפינות רכון העילוי מלונא על תלמודו. העייפות מכרסמת, מבקשת לתת אותותיה, אך ההתמדה וכח הרצון חזקים מכל. כעת שוקד 'זלמן לונער' על פרי ביכורים, אותו הוא מבקש לשגר כמנחה לאביו הרב דלונא - קונטרס רב-כמות ונדיר-איכות הסובב סביב ענייני זיקה מאמר ביאה וחליצה פסולה שבמסכת יבמות. כותב ומעתיק פעם אחר פעם, מוחק ומתקן, ושוב כותב ומעתיק, עד שבפעם הרביעית זוכה לברך על המוגמר ולהוציא מתחת ידו

סולת נקיה ומזוקקת. עתה יוכל סוף סוף לשגר את הקונטרס מנחה לאביו, להרוותו ולהטעימו מחמאה של תורה, ממי שהקיא חלב אמו עליה.

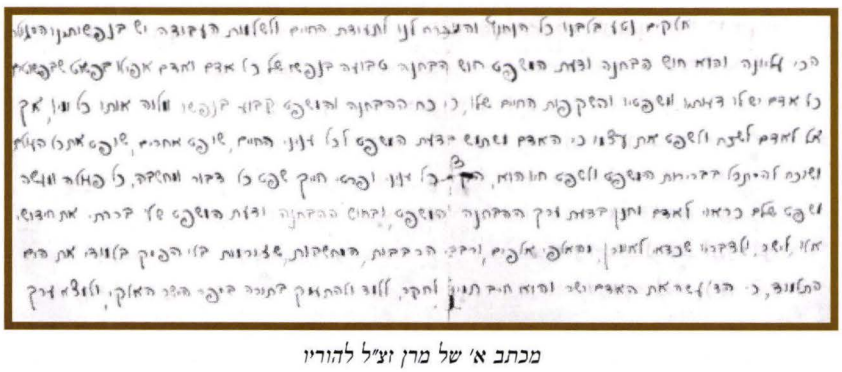
רבותיו עמדו נפעמים מול תופעה מופלאה זו של נער צעיר, כבן י"ח שנים, ההולך ומקיף סוגיות חמורות אלו בהיקף מרשים כל כך וצולל לעומקן כאחד מוותיקי התלמידים. כעבור שבעים שנה, בערוב ימיו, נטל מרן ראש הישיבה את הקונטרס לידו ובחדוותא דאורייתא הגיה חלק ניכר ממנו, ואז הוצא לאור על-ידי תלמידיו.

בהיכלה של מיר נתגבהה קומתו של מרן ראש הישיבה ותקופתה הפורייה נצרבה בנפשו עד אחרון ימיו עלי אדמות. למרות שמילא כל עתותיו והקדיש כל כוחות נפשו לשקידת התורה ועמלה, מצא הנער 'זלמן לונער' זמן ועת לשגר להוריו איגרות שלומים נמלצות-מבע, גדושות תוכן ורוח. כבן יכבד אב, ביקש לשתפם בתחושות לבו, ומעת לעת - בעיקר לקראת ראש השנה - היה מעלה על הכתב בעושר לשונו ובכתב-הפנינים שלו רשמים וקווים מחיי הישיבה, אך בעיקר היה חולק עמם רעיונות עמוקי-מבט בעניינים נשגבים שבכבשונן של תורה ויראת אלוקים.

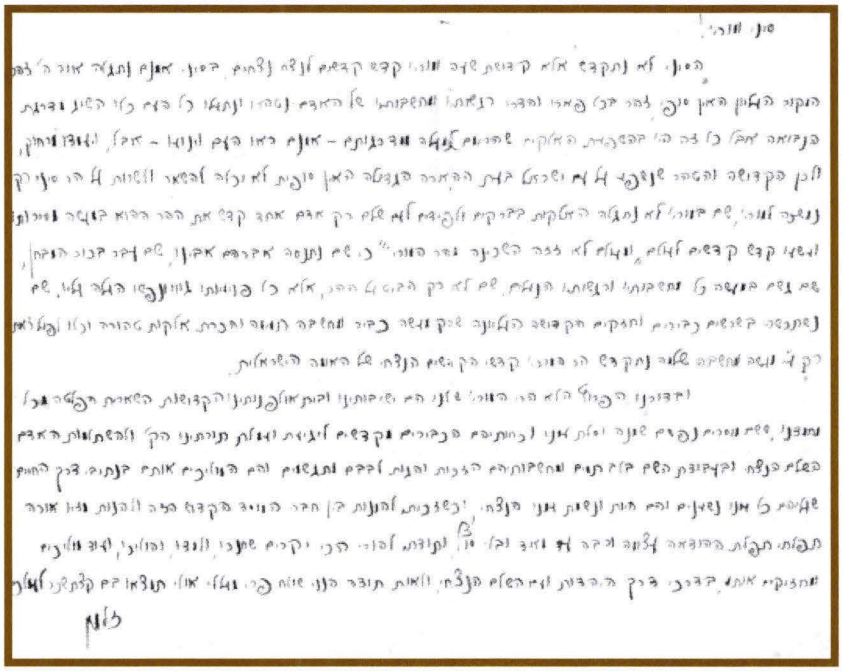
ביומה האחרון של שנת תרצ"ב, כתב להוריו בלונא: "השנה החדשה הנני בא להביע ברכות מלב בן להוריו היקרים, ברבבות ובאלפי אלפים, ולדאבוני אין בידי לעלותם על הכתב כי זורמים ממעייני הלב זרם עז ונמרץ, ומוכרח אני להסתפק בשרטוטים אחדים, והשאר בטח תרגישו ברגשי הלב את הקוי ברכה שלי. לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים ארוכים ושלום אושר ועושר, ועליה על במתי הצלחה ופאר וכבוד, פדות נפשינו וגאולת ארצינו פרנסה וכלכלה עונג ונחת ליוצאי חלציו וכל טוב סלה".

בהמשך מתאר את הישיבה המפורסמת שזכה לחסות בצלה: "נתאספו פה לערך חמש מאות בחורי חמד ואברכים מכל קצוי תבל, מהעלזינגפארס [פינלנד] עד ארצות הברית ומלונדון עד בודאפעסט, רבנים וראשי ישיבות, כולם באו פה ולומדים בהתמדה ועוסקים בעבודת השם, ושורר פה רוח יום הדין, ומשפיע לטובה על מאות צעירים המקדישים את עצמם ללמודי התורה והדעת דעת ויראת אלוקים. והמסתופפים בצל בית אולפנא זה המכונן עלי - לצר תעודה וחתום תורה בלמודה, זהו בית הישיבה המתנוסס לתפארה והמורה דרך לעם ולאורו ילכו רבים, ות"ל שזכני להיות בין כותלי המוסד הזה ולהנות מאורה ולעסוק בה עבודת השם ביחוד בימים אלה, בעת לעשות לד' ומשמוש ופשפוש בכל המעשים והתהלוכות האדם ולזרוק הרע ולקלוט הטוב, ולציר את דרך החיים להבא שנלכה בה, ולחזק ולאמץ נגד המשחיתים הלהוטים על נפש האדם להטותו מן הדרך הישרה, כמובן שצריכים לזה הרבה לעבוד ביחוד בלמוד מוסר ועיון תפילה, רק בתכסיסי מלחמה אלו יכולים להנצל ממוקשי היצר רע ולאחוז בטוב".

את הקונטרס שבעניניי זיקה ביבום שיגר להוריו בחודש שבט תרצ"ג. אל הקונטרס הוסיף איגרת ובה העלה על הכתב מהגות-רוחו על הדרך לחדש בתורה ועל העמל והיגיעה שנלוו לחיבורו. וכך כתב בין השאר: "אלקים נטע בלבנו כל הנחוץ והמוכרח לנו לתעודת החיים ולשלמות העבודה, יש בנפשותינו הסגולה הכי עליונה והוא חוש

מכתב א' של מרן זצ"ל להוריו

מכתב א' של מרן זצ"ל להוריו

הבחנה ודעת המשפט... אך אל לאדם לשכוח ולשפוט את עצמו, כי האדם משתמש בדעת המשפט לכל עניני החיים, שופט אחרים, שופט את כל העולם ושוכח להסתכל בברירות המשפט ולשפוט חייו הוא... ובחוש ההבחנה ודעת המשפט שלי בררתי את חידושי אלו, לישר, ולדברים שכדאי לאומרן, והאלפי אלפים ורבבי הרבבות המחשבות שזורמות בלי הפסק בלמודי את הים התלמוד, כי ד' עשה את האדם ישר והוא חייב תמיד לחקור, ללמוד ולהתעמק בתורה בספר הישר האלקי, ולמצוא ערך הישרות והאמת והסולת הנקי'. וגם העברתים בכור המבחן והצעתי חידושי אלו לפני בחורי חמד, וגם לפני הר"מ (שליט"א) [זצ"ל] שלנו. ואחר שבעה נקיים אלו הנני בא גם להציע לפני אאמו"ר (שליט"א) [זצ"ל] שיבחן וישפוט פרי בנו אלו, ואחשוב שלא אבוש ולא אכלם ויסכים ויאמר יפה דנת".

ועוד הוסיף וכתב במילות-הזהב שלו: "בדורנו הפרוץ הלא הרי המורי' שלנו הם ישיבותינו ובית אולפנותינו הקדושות השארית הפליטה מכל מחמדנו, ששם מוסרים נפשם שמנה וסולת עמנו וכחותיהם הכבירים מקדשים ליגיעת ועמלת תורתינו הק' ולהשתלמות האדם השלם הנצחי ובעבודת השם בלב תמים ומחשבותיהם הזכות והגות לבבם מתגשמים והם המוליכים אותם בנתיבי דרך החיים שעליהם כל עמנו נשענים והם חיות ונשמת עמנו הנצחי. וכשזכיתי להמנות בין חברי המוסד הקדוש הזה ולהנות מזיו אורה, תפלתי תפילת ההודאה עצומה ורבה עד מאד ובלי סוף, ותודתי להורי הכי יקרים שחנכו ולמדו והוליכו, ועוד מוליכים ומחזיקים אותי בדרכי דרך היהדות ועם השלם הנצחי. ולאות תודה הנני שולח פרי מעללי אולי תמצאו בם קצת שכר לעמלכם".

שירה של תורה

בהיותו עמקן בעל נפש ושאר-רוח, השכיל מרן ראש הישיבה בהיותו תלמיד מיר לחוש בנימיה העדינים של הישיבה ולהאזין באוזני-רוחו לתכונת גלגליה הרוחשים ללא הרף. בהגיוני מוחו ולבו העמיק חקר והתחקה אחר צפונות נשמת אפו של מבצר התורה הגדול שזכה להסתופף בו ולהיות מבריחיו התיכונים.

באחת מאיגרותיו, מערב ראש השנה תרצ"ג, תיאר בפני הוריו את הווי חיי הישיבה במיר במילים נמלצות ופיוטיות שכולן אומרות שירה. וכך כתב:

"מה נהדר הישיבה, וביחוד בימי אלול אלו שמתקבצים מכל קצוי תבל, עיסוק הלמוד בתורתינו הקדושה ודביקות האדם

במוסר ובתפילה המגיע עד לב השמים עד שלב כאבן יוכל להכניע ולעורר, ועבודת האדם להגיע להשתלמות ולאיש הבר מעלה ולצלם אלוקים.

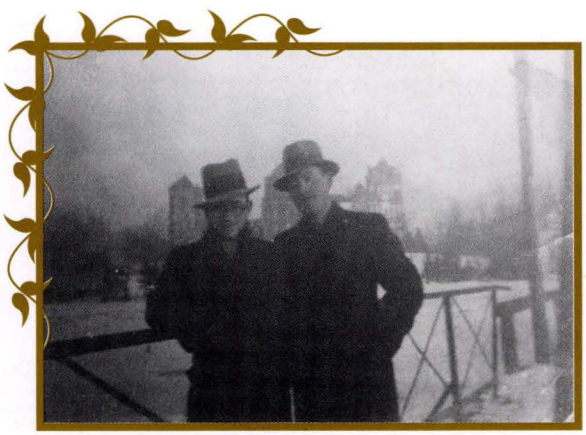
"ביחוד נהדר מראה הישיבה בלילה לפנות ערב עת הבריאה כולה נאדרה ומפליאה, דומם ירדה לה החמה לפאתי מערב והסתתרה מאחורי ההרים האפלולים ושקעה, ליל נפלא צח ובהיר מלילות המראה והחזון בא בעקבותיו ופשט את ממשלתו על העיר מיר ההסטורית בישיבתי', ליל ירח כוכבים נוצצים מופיעים על פני השמים הטהורים המבריקים ורומזים זה לזה אל עבר פני הישיבה המבהיקה משפעת אורות והמלאות בשעה זו צלילי חיים צעירים רעננים.

"מאות תלמידים ביפי עלומיהם כשתילי תמר יושבים צפופים על גמרותיהם ולומדים בחשק ונעימות, ומתפלפלים ביניהם בהלכה מתוכחים בחום ובהתלהבות בסוגיות החמורות שבש"ס, מקשים מפרקים ומתרצים, עמלים בתורה, ביניהם מזהירות ופניהם קורנים מזיוה של תורה, ובעד החלונות בוקע לו אור הלבנה, ואבני בנין הישיבה מזהירות בלבנוניותן באפלולית הליל כעין הבדולח, נגוני גמרא רכים ערבים מסלסלים עולים ויורדים בסולם השירה, משתפכים וקולחים דרך החלונות הפתוחים החוצה, והם מהוים נתיבים באויר הצלול והבהיר.

"עת למוד המוסר כל אחד יושב על מקומו ובקול של תחנונים עושה כל אחד חשבון הנפש שלו או מקמץ את מצחו ולומד או חושב בעיון נמרץ מה חובתו של האדם בעולמו, ובנפלאות הבורא אשר בחסדו ובטובו הגדול ברא עולם רחב ידים ורק בשביל האדם, אך שנתן את הבחירה לאדם למצוא ולבקש את הדרך הטובה אשר ילכו בה. ופתאום במחשבות קדושות אלו דפיקה גדולה וקול נשמע: 'והוא רחום'... וכולם כאיש אחד מתעוררים לקראת התפילה והשבח וההודאה לתת לאבינו שבשמים, ובמתיקות נפלאה ובכוונה עצומה כל אחד מתפלל, וכל מלה ומלה יוצאת מעמקת הלב שלימה במחשבות קדושות, וכל מלה ומלה יוצאת מהרבה הרבה מחשבות, ובכונת המלה נמצאו כל המחשבות.

"קדוש מאוד הישיבה ומסוגל מאוד מאוד לעבוד עבודת ה' בלב תמים ולהתגדל ולהתנשא בתורתינו וביראת ד'..."

במחיצת המשגיח רבי ירוחם

מרן זצ"ל עם ידידו ורייעו הגר"ש קפלן זצ"ל אב"ד צפת

בכור ההיתוך של מיר עוצבה אישיותו הלמדנית של מרן ראש הישיבה, ובד בבד נקנו דרכו ועולמו הרוחניים-מוסריים. היה זה רבינו ירוחם, המשגיח דמיר, גאון המוסר וענק והרוח, שהשתית בדרכה של ישיבת מיר את המיזוג המופלא של תורת המוסר והמחשבה בתוך עולם ה'לומדות' הישיבתית. הוא כונן את יסודי המוסר והדעת בנפש תלמידיו והנחיל בהם את קנייניו.

כך לימד רבי ירוחם את תלמידיו: "כמה צריך האדם לייקר לימוד המוסר, כמה הוא מן האוצר הגדול ורוב הסגולה שבלימוד המוסר, שכל יסודו הוא התבוננות אחרי התבוננות, ושימת הדברים אל הלב, לקרב הדברים כי יגיעום אליו. הוא אשר אמר הכתוב (דברים לב, מו) 'שימו לבבכם לכל הדברים וגו' כי לא דבר ריק הוא מכם כי הוא חייכם'. יסוד ועיקר הכל הוא 'שימו לבבכם' - התבוננות!" ("דעת תורה", שמות).

רבי ירוחם תבע לא להיכנע ל'מלומדה'. כל ימיו דרש: שימו אל לב. כשהוא אחוז כלי-מלחמה נלחם בשיגרת הסתם; הלא אין לה לסתמיות הזו מקום בעולמו של בן תורה! בן תורה מרגיש, ממשש, בודק ובוחן. אין זו מלאכה קלה כלל ועיקר, אומנות קשה היא זו: לדעת איך מרגישים ואת מה בדיוק מרגישים... לשם כך נדרשים כלי הלב. ומיזוג זה של התבוננות השכל עם שימת הדברים אל הלב, זהו מה שמכונה בעולמה של תורה - 'מוסר'!

בשעת השיחה של המשגיח במיר עמדו התלמידים בכמה קומות, זו למעלה מזו, בעמידה על קרקע, על ספסלים, על סטנדרים... מחמת הדוחק והצפיפות היתה קבועה סביבו שרשרת של ברזל. כולם נדחקו לשמוע את המשגיח. גם מרן רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע, בענוותנותו הגדולה, נהג לעמוד על ספסל ולהקשיב לשמוע'ס של רבי ירוחם.

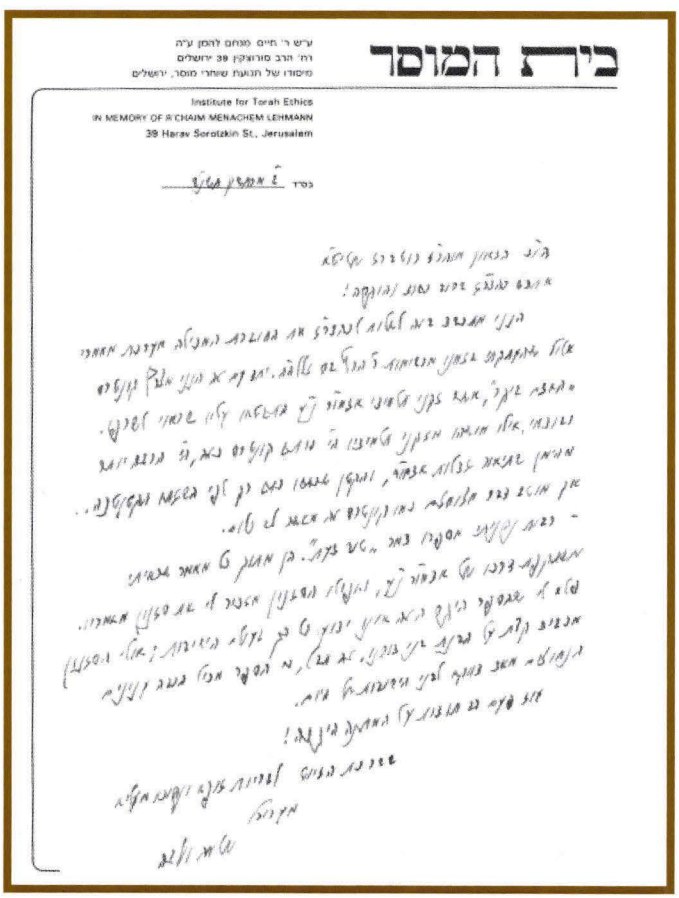
את קומתו הרוחנית-מוסרית זקף מרן ראש הישיבה למשגיח דמיר. ממנו שאב מלוא חופניים חכמה ומוסר, ממנו החכים בתורת הנפש והדעת, ממנו רכש את כלי הלב!

מרן הגרא"מ שך זצוק"ל בהיכל הישיבה

כל ימיו היה המוסר אבן-יסוד במשנת חייו של מרן ראש הישיבה. המוסר ולימודו העיוני היו לו לסם חיים משיב-נפש. מקום של כבוד שמור לו בהשבת עטרת המוסר ליושנה בעולמם של בני התורה בדורנו. לימים, כאשר ביקש מרן הגרא"מ שך זי"ע לחזק בהיכלי הישיבות את אותו סדר לימוד עתיק-יומין אשר בדורות האחרונים עומעם זהרו במשהו, פנה לראש ישיבת "בית מאיר" וביקשו כי יכנס את מרביצי התורה ויעוררם לעניין נכבד זה.

"ישיבתנו נתייסדה על מוסר!" - היה מרן ראש הישיבה מכריז שוב ושוב כל אימת שדיבר על אדני יסודותיה של "בית מאיר". כאשר זכה לייסד מעוז של תורה ולמסור בהיכלו שיחות מוסר לתלמידיו, נבנו שיחותיו המאלפות על יסודות תורת רבו המשגיח רבי ירוחם. מכוחה של תורת המוסר מבית מדרשו של רבי ירוחם בנה את בניינם הרוחני של מאות ואלפי תלמידים מקשיבים בהיכלה של "בית מאיר". גם אם בני הדור הארץ-ישראלי לא הכירו את רבי ירוחם, היו יכולים 'למששו' מקרוב אצל מרן ראש הישיבה זצוק"ל. כל תהלוכותיו של מרן ראש הישיבה היו דומות להפליא לאלו של רבו, ושיחותיו - בבואה של תורת רבו. נאמנים דברי הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל, בעצמו תלמיד מיר, כי ספרי "טוב דעת" של מרן ראש הישיבה רוחם וסגנונם הוא הקרוב ביותר לזה של רבי ירוחם.

בית המוסר

ערש ר' חיים מנחם להמן ע"ה
רח' הרב סורוצקין 39 ירושלים
מיסודו של תנועת שיחרי מוסר, ירושלים

Institute for Torah Ethics
IN MEMORY OF R'CHAIM MENACHEM LEHMANN
39 Harav Sorotzkin St., Jerusalem

תלמידו הנאמן של המשגיח דמיר אשר הרווה נפשו השוקקה מתורתו, הגשים באורח חייו העצמי את תורת רבו הגדול. כלי המחשבה והלב, השיח והשיג - הכל יצוק בצלם דמות תבניתו של רבי ירוחם.

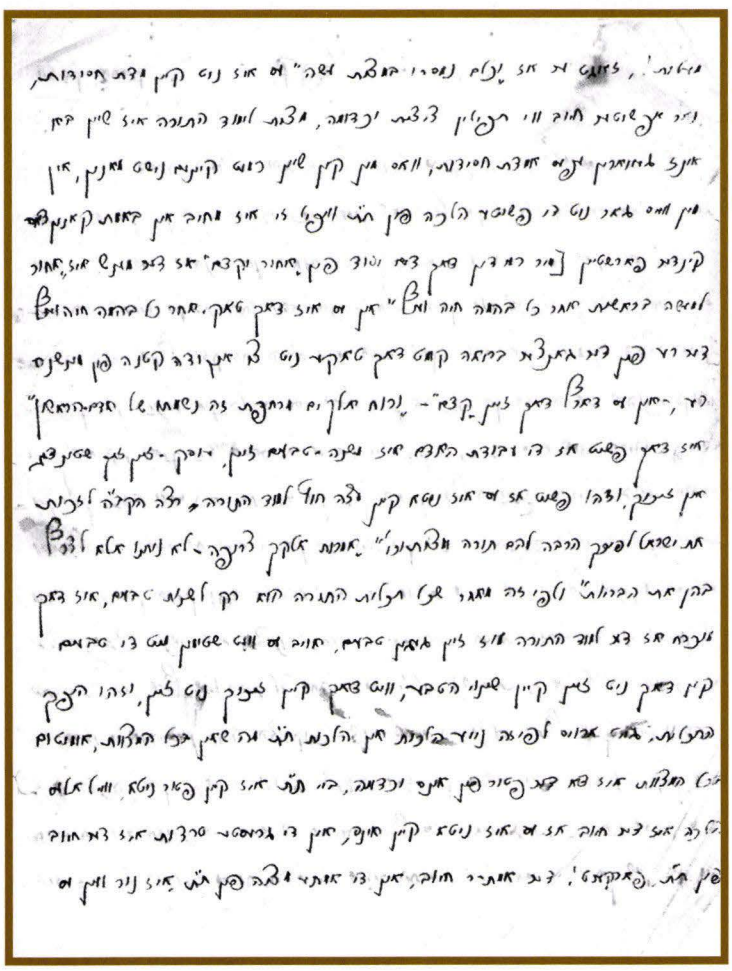
וכשנסתלק מרן ראש הישיבה מן העולם קשרו לו נהי ומספד גדול, ואחד מן התלמידים העלה על הכתב קינה נמלצת - "קינת כתלי בית המדרש" שמה - שבה תוארו אחד לאחד קינתם ואבלותם של כל כלי הקודש שבבית המדרש על סילוקו של האיש שאחז בהם ואימץ אותם בחייו באהבת-עולם. וכך הספיד ה'מוסר' את רב-המוסר:

"מוסר זועק אוי! מר גורלי / איה מרים קרני מחייני מקימי / מהררי קודש חצב יסודותי / ובלהב יראתו הנחיל דתי / הישיבה נתייסדה על מוסר הרעים בקולות / הלך לו איש האשכולות / מחזיק מפתחות החיצוניות / יראה קודמת לחכמות / ויהי נהי אחרי מות".

ה'מחברות' בהיכלי הישיבות

תופעת העתקתם של שיעורי ראשי הישיבות שימשה דחיפה ל'תנועה' הידועה של ה'צעטראדקעס' בישיבת מיר. הצימאון לתורתם של גדולי ראשי הישיבות דאז - כרבי שמעון, רבי ברוך בער ורבי נפתלי - היה גדול. התחילו הכל רצים אצל ה'מחברות' של בני הישיבות האחרות הבאים לישיבת מיר. שגורה היתה אז המימרא "מען האט אנגעהויבען לעבן אויף תורה שבכתב" [התחלנו 'לחיות' את התורה שבכתב].

הודות לתנועת העתקה זו, ניצלה במידה מרובה תורתם של גדולי ראשי הישיבות, אחרי שנות הזעם של מלחמת העולם השניה. כשבאו יורשי הרוח של אותם ראשי ישיבות להנציח את תורתם בדפוס, היו זקוקים, בכמה מקרים, לפנות לבני ישיבת מיר, אשר הודות להצלתה של ישיבת מיר, נשתמרו אצלם הכתבים.

כת"י מרן זצ"ל משיחות מרן המשגיח רבי ירוחם זצ"ל

פירותיה של אותה 'תנועת העתקה' נראו כעבור שנים ועזרו הרבה גם בקימומה של תורה בארצות הברית. בני אמריקה שהיו בישיבת מיר במספר גדול, נהנו הרבה מתנועת ההעתקה. כמי שבאו מרקע מבוסס והפרוטה היתה מצויה בכיסם, היו שוכרים תמורת תשלום את שירותיהם של ה'נצרכים' שבישיבה, ואלה היו מעתיקים להם שיעורים ומאמרי מוסר, לפעמים עוד טרם שהגיעו בעצמם למדרגת הבנתם. כששבו לביתם באמריקה היו אוצרות אלו אצורים באמתחתם.

עומד ראשון משמאל מרן זצ"ל

מרן ראש הישיבה, ארי התורה, זכה להיות בין אלה שהירבו להשתמש ב'שירותיו' ובכישוריו המיוחדים. הרבה מאותם שיעורים ושיחות היו פרי קולמוסו הפורה.

לימים, כמה מחניכי ישיבת מיר נעשו רבנים ומנהיגי קהילות באמריקה. אותן מחברות של שיעורים שנעתקו בעבורם על ידי חבריהם בישיבת מיר, היו למקור יניקה לאותם תלמידים-לשעבר אשר עתה ניצבו בפני האתגר להקהיל קהילות ולהשפיע תורה ודעת לרבים.

הפרידה ממיר

מרן המשגיח רבי ירוחם באחד ממסעותיו

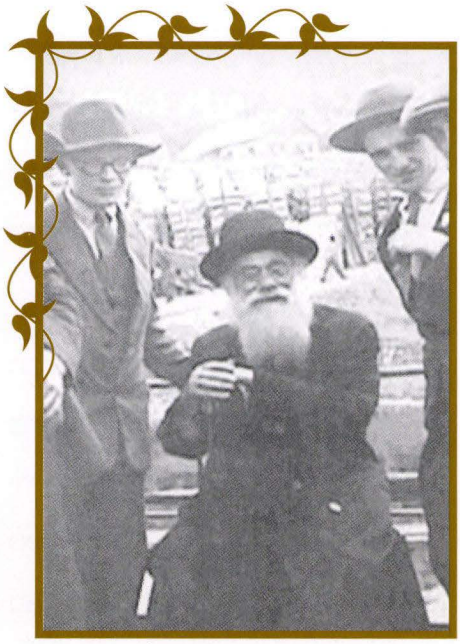
לאחר שלוש שנות עמל ושקידה ללא-מצרים בהיכל התורה במיר, תכפו עליו געגועיו של הבחור 'זלמן לונער' לרבו רבי שמעון ונפשו ביקשה לשוב לגרודנא. אולם הוא חשש להיתקל בסירובו של המשגיח רבי ירוחם. הוא ארז חפציו ולאחר הכנות מרובות ההין להיכנס אל המשגיח להיפרד ממנו לשלום ולבקש את ברכתו. תגובתו של רבי ירוחם לא איחרה לבוא: "חזור לסטנציא [אכסניה], תפתח את המזוודה ותישאר פה". חזקה עליו מצוות רבו והוא נשאר במיר לתקופה נוספת בת כארבע שנים, במהלכה הוסיף ונתעלה בתורה עד שנחשב מיושבי 'כותל המזרח' שבין תלמידי הישיבה.

לימים ריחפה סכנת גיוס על בני הישיבות. בעקבות זאת נאלץ מרן ראש הישיבה לסיים את תלמודו במיר ולשוב לביתו. בתקופה האחרונה לשהותו במיר התאכסן בביתו של יהודי מקומי אמיד. החדר שבו לן יועד עבור ילדיו שהיגרו לאמריקה ובינתיים השכירוהו לבני הישיבה. כך יכול היה סוף סוף לטעום למשך ימים אחדים טעם של שינה על מיטה 'תקינה'...

בימיו האחרונים בישיבה עוד זכה מרן ראש הישיבה להתלוות אל המשגיח בדרכו. היה זה באחד מימי אלול. המשגיח נכנס להיכל הישיבה ופנה אל תלמידו הנאמן וביקשו ללוותו אל מרפאת השיניים. בדרך הליכתם נסך הרב בתלמיד דברי הדרכה וחיזוק. לימים סיפר מרן ראש הישיבה כי מפאת האימה ויראת הרוממות שהיתה לו מן המשגיח, הוא היה אחוז-הלם והדברים לא נקלטו במוחו... הליכתו של המשגיח היתה הדורה ומלכותית. כשצעדו השניים יחד ברחובות מיר, היה מפליא לראות כיצד כל העוברים ושבים, יהודים ונוכרים כאחד, סרים לצדי הדרכים ומפנים מקום לרבי ירוחם - "כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך"!

שבע שנים עמוסות תורה ויראה באו אל קיצן. תקופת מיר נחתמה, אך רישומה המשיך ללוות את מרן ראש הישיבה כל ימיו עד נשימת-אפו האחרונה.

בצל שערי יושר

מרן הגר"ש שקאפ זצ"ל עם תלמידים

כעבור כמה ימים עשה מרן ראש הישיבה את דרכו ממיר ללונא. אז גם שב לפקוד את גרודנא, עיר המחוז הסמוכה ללונא, וכך נפלה בחלקו הזכות לשוב ולשהות תקופה נוספת במחיצת רבו המובהק מרן הגרש"ש.

בתקופה זו קיבלה קרבתו אל רבו מימד חדש. ארבעה עשר יום תמימים זכה לשמש בקודש אצל רבו ואף היה לן עמו בחדרו מדי לילה. הדבר קרה לאחר שהרבנית של רבי שמעון הלכה לבית עולמה. האבלות כרסמה בבריאותו של רבי שמעון שכבר היה מופלג בשנים והוא נזקק להתחזקות ולהבראה. לשם כך בא לעיירה לונא, עיר נופש קסומה, לתקופה בת ששה שבועות. בנו של רבי שמעון התמהמה מלבוא ואז נתמנה תלמידו הנאמן בן הרב דלונא ללון עמו בחדרו.

הקירבה הנדירה שזכה לה לא הקהתה כהוא-זה את יראת הרוממות והדרת הכבוד שהיו לו לרבו, אדרבה, ההתחקות מקרוב אחר תהלוכותיו הנשגבות של רבו העצימה את אימת רבו עליו אלף מונים. לימים סיפר כי המורא שהיה לו מרבו היה נורא-נוראות. בכל פעם שעמד להיכנס לחדרו היה נרתע לאחור ורק לאחר שש-שבע פעמים היה אוזר עוז להקיש על מפתן הדלת.

זכרונות רבים היו אצורים עמו מאותה תקופה. הוא התרפק בגעגועים על הימים שבהם זכה ללון באכסנייתו של רבי שמעון ולהתחקות מקרוב אחר תהלוכותיו ואורחותיו בקודש. בעתות רצון היה נוהג לספר לתלמידיו מעט מזכרונותיו מאותם ימי סגולה. הוא סיפר כי רבי שמעון היה ממלמל בשנתו פרקי משניות שלמים! בהכינו את שיעוריו היה רבי שמעון מעשן סיגריה שהיתה נטולת 'פילטר', ובעת שהיה רבי שמעון צולל בעומקה של סוגיה היתה הסיגריה חורכת את אצבעותיו ורבי שמעון לא מרגיש כלל...

חמישים שנה לא ביטל רבי שמעון קביעותו בלימוד המוסר. אף בעת שהותו בלונא היה קם בבוקר השכם ולומד מוסר בשפתיים דולקות מחצית השעה לפני התפילה. תלמידו הנאמן השתוקק להאזין לצליליו הקסומים של לימוד המוסר של רבי שמעון, אך רבי שמעון בלבו הרחום היה מנמיך את קולו לבל יתעורר תלמידו הצעיר. פעם אחת, מחמת יגיעת התורה של התלמיד, תכפה עליו עייפות נוראה והוא לא נתעורר משנתו. נגיעה עדינה-עדינה העירה את התלמיד משנתו. כשפקח את עיניו, נבעת לגמרי כשראה למולו את רבו הגדול בכבודו ובעצמו, פניו מאירים וחוט של חן משוך עליהם. בתוך רגע אחד כבר היה התלמיד עומד על משמרתו, נכון ללוות את רבו אל התפילה.

לפני שעמד לשוב לגרודנא, נכנסו אצלו כמה בני ישיבה ובתוכם כמובן גם בן הרב דלונא. אמר להם רבי שמעון: "כיון ששהינו כאן ששה שבועות ואף לא פעם אחת הפסדנו תפילה בציבור, בשכר זה אומר בפניכם איזה 'שטיק'ל תורה'". ואז הרצה בפניהם את ה'ר' שמעון' המפורסם, שאיסור חזיר הוא איסור גברא ולא איסור חפצא.

לימים סיפר מרן ראש הישיבה כי בעת שריחפה על ראשו גזירת הגיוס, כינס הגרש"ש את תלמידי הישיבה לאמירת תהילים, והיה הגרש"ש ממרר בבכי בדמעות שליש. ואמר על כך מרן ראש הישיבה: דמעותיו של הרעבע ר' שמעון לא הועילו לגזירת הגיוס, אבל הן הועילו הרבה יותר, כי בסיבתן זכיתי להינצל מעמק הבכא ולהעמיד תלמידים הרבה.

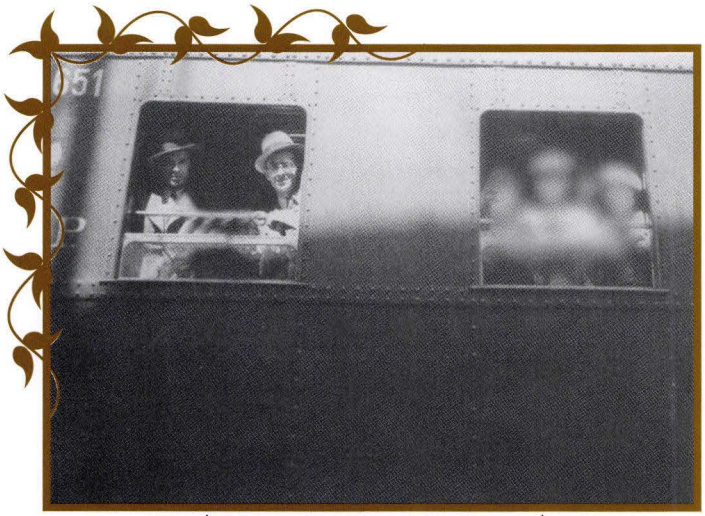
כאשר גזירות הצבא הרוסי הלכו והצרו את צעדיהם של בני הישיבות, גמלה בלבו ההחלטה להימלט מן המדינה ולשים פעמיו אל ארץ ישראל. קודם צאתו את לונא נסע לגרודנא להיפרד ממורו ורבו הגרש"ש. רבי שמעון נפרד מתלמידו הנאמן בהתרגשות רבה עד דמעות. הוא צייד את 'העילוי מלונא' במכתב תמיכה נדיר שבו הפליג בשבחו ובשבח למדנותו וגדלות כוחות נפשו.

'בצל כנפיך יחסיון'

אור ל-ח' בסיון תרצ"ו יצא מרן ראש הישיבה את לונא כשכל אנשי העיר מלווים אותו ולפידי-אש בידם. אביו, המרא דאתרא, נפרד ממנו לשלום וביקש מכל יושבי העיר שיגזרו על עצמם תענית להצלחת בנו בארה"ק, באומרו כי הוא "ההמשך שלנו"... רבי טוביה בעצמו צם יומיים רצופים להצלחתו. ואז הכריז רבי טוביה באוזני בני העיר בקול נרגש: "אני שולח ביכורים לארץ ישראל!". וראה זה פלא: ששים ושש שנים לאחר מכן, באותו תאריך בדיוק נמרץ, ביום ראשון ח' בסיון, השיב מרן ראש הישיבה את נשמתו לבוראה כשאלפי תלמידיו והמוני בית ישראל מלווים אותו דוויים וסחופים. בנו יבלח"ט מורנו ראש הישיבה שליט"א געה בבכייה גדולה ואמר: "אנו מלווים אותו עתה ביכורים לה'!"

האוניה הפליגה לדרכה ועל סיפונה מרן ראש הישיבה, ועמו גם הגאון הגדול רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, לימים ראש ישיבת פוניבז'. אל רבי שמואל, בן הגאון רבי מיכל דוד רוזובסקי זצ"ל רבה של גרודנא, נתוודע מרן ראש הישיבה בעת לימודם אצל הגרש"ש, ומני אז נקשרה נפשו בנפשו ודרכיהם לא נפרדו.

ביום י"ח בסיון תרצ"ו עגנה האניה בחופי ארץ הקודש. השפתיים רחשו תפילה והודאה לבורא עולם על הזכות המיוחדת שזיכם ה' לחונן עפרה של ארץ ישראל ושמחת הלב

מרן זצ"ל עם ידידו וריעו מרן הגר"ש רוזובסקי זצ"ל ברכבת

הלוייתו של מרן המשגיח רבי ירוחם זצ"ל

על סיפון האוניה בחופי ארץ הקודש

עלתה על גדותיה. אך הנה לקראת בין השמשות של אותו יום הושבתה השמחה באחת. בשורת-איוב בפתח - ממיר הרחוקה הגיעה ובאה השמועה הרעה על הסתלקותו לשמי-רום, בו ביום, של המשגיח הגדול רבי ירוחם זצוק"ל.

לימים המליצו דורשי רשומות על שני מאורעות י"ח בסיון שחפפו זה את זה: "בצל כנפיך יח-סיון".

בישיבת לומז'א - פתח תקוה

בואם של שני הVעים מנוער, העילויים הצעירים מתלמידי הגרש"ש, עשה רושם עז על ציבור בני התורה בארץ ישראל.

מיד עם בואם נכנסו השניים ללמוד בישיבת לומז'א בפתח תקוה. ישיבה זו שימשה אחד ממרכזי התורה הגדולים באותה תקופה וטובי הכוחות העולים בעולמה של תורה התרכזו בין כתליה. את הישיבה בפתח תקוה הקים הגאון רבי יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל, חתנו של הגאון רבי אליעזר שולביץ זצ"ל, מייסד וראש ישיבת לומז'א המעטירה שבפולין. בעת ייסודה, בשנת תרפ"ו, היתה הישיבה בפתח תקוה סניף לישיבת-האם שבפולין, אולם בעקבות סערות הימים ומאורעות התקופה נשארה הישיבה בפתח תקוה לפליטה ונהייתה אבן-שואבת ללומדי התורה בארץ ישראל.

ישיבת לומז'א, או בשמה הנפוץ 'ישיבת פתח תקוה', רשמה דפים של זהב בתולדות התפתחות הישיבות בארץ ישראל. רבים רבים מגדולי מרביצי התורה ראשי הישיבות וגדולי התורה שבדור חבים את תלמודם לאותו מקום-תורה ששתלה ההשגחה העליונה בימי הזעם.

בני הישיבה דלומז'ה - שלישי מימין מרן זצ"ל

מאותו יום שבאו רבי זלמן ורבי שמואל בשעריה של לומז'א בפתח תקוה, רשמו הני תרי רעין פרק משותף של התעלות עצומה בתורה לצד התגברות על משברים וקשיים שליוו את עלייתם לארה"ק. בישיבה זו עשו השניים בצוותא כשש שנים תמימות, בהן שקדו על דלתות התורה מתוך עמלה של תורה ומתוך דחקות לא-תתואר והעפילו לרום מעלותיה.

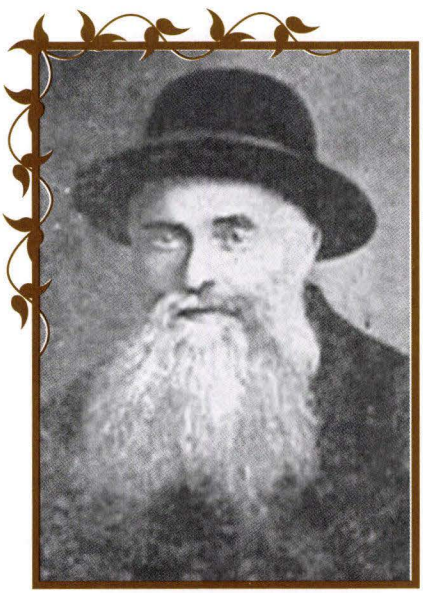
בימים הראשונים היתה נפשם של השניים עגומה עליהם. הפרידה והניתוק מבני משפחתם ומרבותיהם וחבריהם בישיבות גרודנא ומיר הקשו עליהם מאד. המשגיח בישיבה באותה עת, מרן הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, הכיר את מרן ראש הישיבה מעת היותם במיר, זה כמשגיח לצדו של רבי ירוחם וזה כתלמיד ותיק ובעל-שם. עתה שם רבי יחזקאל עינו ולבו על שני התלמידים אשר זה מקרוב באו. כשראה שרוחם ירודה פנה אליהם ואמר להם בנעימה מתוקה ומתנגנת את לשון הנביא (ישעיה נא, יב-יג): "אנכי אנכי הוא מנחמכם מי את ותראי מאנוש ימות ומבן אדם חציר ינתן... ותפחד כל היום מפני חמת המציק אשר כונן להשחית ואיה חמת המציק". את סיום הפסוק "ואיה חמת המציק" הטעים בטון מתלהב. הדברים היו כטל-תחיה שהורעף על נפשם הדאובה. הנה כי כן, "איה חמת המציק"? הרי כל המפריעים ו'מצבי הרוח' לא רק שלא משפיעים אלא לא נחשבים לכלום, לעומת עסק התורה.

דברי העידוד והחיזוק של המשגיח עוד ישמשו להם כדברי-נוחם לעתיד לבוא, בכל פעם שיפקדו את השניים קשיים ותלאות, שאיימו לערער את איתנותו ויציבותו של סולם עלייתם של שני בני העליה מלומז'א.

מנהיג של 'אלול'

שנים אחדות לפני עלייתו של מרן ראש הישיבה לארה"ק הקדימו המשגיח מרן הגר"י לוינשטיין והגיע לכהן כמשגיח וכמנהל רוחני בישיבת לומז'א. כמה שבועות לאחר הסתלקות המשגיח רבי ירוחם, הגיעה ממיר בקשה רשמית אל רבי יחזקאל לשוב למיר כדי למלא את מקומו של רבי ירוחם. דעת מרן החזו"א נטתה תחילה להעדיף את המשרה הנוכחית בלומז'א, אולם בסופו של דבר נענה רבי יחזקאל לבקשה. היה זה רגש הכרת-הטוב שרחש רבי יחזקאל לרבו רבי ירוחם אשר הכניסו לעולם המוסר. ידע רבי יחזקאל כי כל עמלו של רבי ירוחם עלול לרדת לטימיון אם ישתנה צביונה המוסרי של הישיבה. על כן לא התחשב בשאר השיקולים שחייבוהו להישאר בלומז'א, בהם שיקולים כבדי משקל, ובקיץ תרצ"ו שב רבי יחזקאל למיר. מיר נשמה לרווחה, אולם בבת אחת נפער חלל בישיבת פתח תקוה.

חודש אלול תרצ"ז ממשמש ובא. אלול! בכל הישיבות עושים את ההכנות האחרונות לקראת ימי התשובה המתדפקים בשער, אך בישיבת פתח תקוה מקננת דאגה, מה יהא על אלול בישיבה; כיצד ייראה אלול בלי רבי יחזקאל.

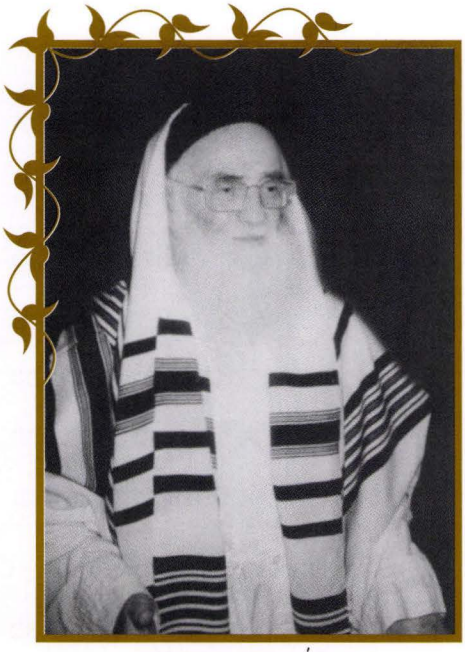
הגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר זצ"ל

באותם ימים שימש בישיבת לומז'א בפתח תקוה כר"מ ומנהל רוחני הגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר זצ"ל, חסיד שבכהונה, אשר מרן החזו"א התבטא עליו כי הוא אחד מל"ו צדיקים שבדור. בעברו למד ב'כולל קדשים' שיסד מרן החפץ חיים, חבר ועמית לרבי טוביה רוטברג הי"ד. רבי אליהו שימש כמשגיח עוד בישיבת לומז'א בפולין וכשעלה רבי יחיאל מרדכי גורדון מלומז'א לארץ ישראל לייסד את גרעין הישיבה בפתח תקוה הביא עמו את רבי אליהו.

תלמידי הישיבה העריצו את דמותו המרוממת של רבי אליהו והסתופפו סביבו לשמוע את שיעוריו ושיחותיו. אולם רבי אליהו בענוותנותו הגדולה דחק עצמו לקרן זווית ופינה את מקומו לר"מים ולמשגיחים האחרים בישיבה. אולם עתה, כשרבי יחזקאל נסע מן המקום ויש חשש שייפגם ולו במשהו מצביונו של אלול, קם רבי אליהו ממקומו ואזר חיל ורוח-עוזו. הוא פנה אל הבחור 'זלמן לונער' וביקש את עזרתו וסיועו לעמוד לימינו לדאוג לקיום ה'אלול' בישיבה כמתכונתו מדי שנה, בעת היות המשגיח רבי יחזקאל הרוח החיה באופנים. רבי אליהו גילה חיבה יתרה כלפי הבחור 'זלמן לונער', הן משום ייחוסו כבן הרב דלונא, עמו למד בצוותא ב'כולל קדשים' אצל מרן ה'חפץ חיים', והן משום מעלתו העצמית כאחד מן האריות שבחבורה.

בחור צעיר לימים, כבן כ"ד שנים, אשר זה לו ב' ירחים לשהותו בישיבה, זכה לקבל חותם של הסמכה והסכמה מאת אחת מהדמויות המרוממות של הישיבה, ותחת עולו והנהגתו של אותו בחור הופקדה האחריות על צביונו של 'אלול' באחת הישיבות הגדולות והמפוארות של התקופה. וכי קלה היא בעינינו!

הבחירה במרן ראש הישיבה היתה קולעת מאין כמותה. כבשונו של אלול היה אצלו אבן-יסוד בתבנית היכלו. מאז הכשיר נפשו ככלי קיבול לתורה ועבודת ה', חקק את 'אלול' על לוח לבו באותיות של אש. עוד בהיותו יושב בבית ה' בהיכלה של מיר, באותן איגרות נפלאות שהיה משגר לבית הוריו, פעפעה מן השיטין רוחו של אלול במלוא עוזה ותוקפה. באחת האיגרות שנכתבו לקראת ראש השנה ובהן איחלם בברכת שנה טובה, לא יכול היה שלא להתייחס לעניינו של יום, וכך כתב: "באמת אין פנאי ועת למצוא שעה מוכשרה לכתיבה, ולכן תסלחו לי ואל יחשב לכם זה לחטאה על מיעוט הכתיבה שלי בהופעת השנה

מרן זצ"ל במוצאי יום הכיפורים

החדשה, כי בימים האלו בימי הרצון אלה, העבודה עבודת האדם ונפשו זה הוא כידוע. ובפרט בישיבה ישיבת מיר שהחודש הזה יחשב לראש חודשים, הוא היסוד והבסוס שעליו נוסדו כל חדשי השנה, ואם כן כמובן שרבו הטרדות ולא עכשיו השעה מוכשרה למשוך בעט ולכתוב".

באחרית ימיו, בשכבו תש-כח על מיטת חוליו, קרא יום אחד מרן ראש הישיבה לאחד מנכדיו הקרובים ואמר לו כי יש לו דבר-מה להשיח לפניו והואיל והוא מייחס לדברים חשיבות רבה ביקשו להעלותם על הכתב למען יחקקו לזכרון עולם. הנכד הנדהם מיהר למלא את מבוקשו ועשה אזנו כאפרכסת לשמוע מוצא-פיו של מרן ראש הישיבה. ומה היה הדבר שלשמו הזעיק אליו את נכדו וחש צורך לפתוח סגור-לבו? בבת-אחת הוא הפליג אל מחוזות בחרותו, אל ימי לומז'א הרחוקים, וכל זאת כדי לספר על אותו 'אלול' בלתי-נשכח בלומז'א שהתנהל תחת אחריותו. "זכרונו של האלול 'ההוא' לא ימוש ממני לעולם!" אמר מרן ראש הישיבה. "אווירת כובד הראש, ההתמדה הנוראה בלימוד, התפילות ולימוד המוסר - כל אלו השאירו חותם בל יימחה על הישיבה".

רישומו של אלול השפיע, כמובן, גם על ראש השנה ויום הכיפורים שלאחריו, ולאחריהם על שמחת תורה בהיכלה של הישיבה אשר הרקיעה שחקים ואשר היתה בבואה נאמנה לצביונה הידוע של שמחת תורה של ישיבת מיר. שמעם של הימים הנוראים של לומז'א של אותה שנה עבר מפה לאוזן בהתפעלות גדולה והיה לנושא בפי כל.

כשסיים מרן ראש הישיבה לספר את הדברים באוזני נכדו חביבו היתה רוחו נסערת בקרבו. הוא השתהה לרגע, הרהר בלבו, ואז אזר את שארית כוחותיו ואמר בקול: "דע לך, אני בטוח שהזכות הגדולה של מה שעשיתי אז לקיים את ה'אלול' עומדת לי לעד! ואני מתפלל להשי"ת שבזכות זה יאזרני כח ויעזרני גם עתה, בכוחותי הרפים, להמשיך בדרך הסלולה".

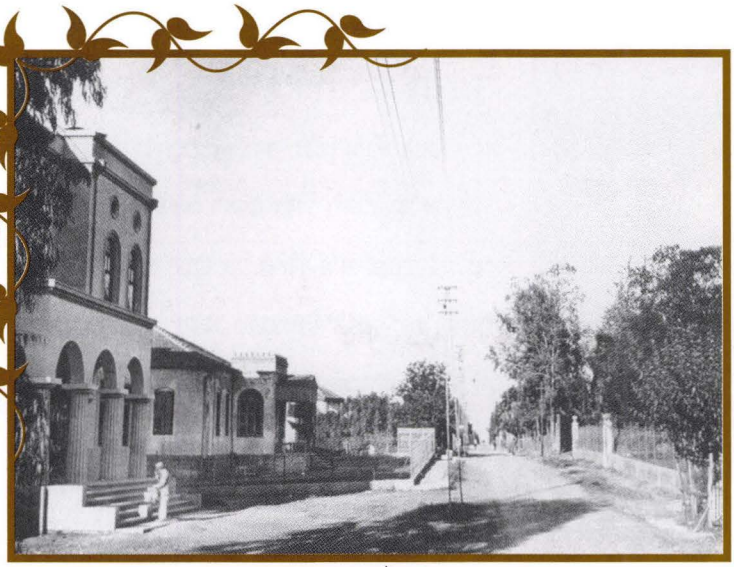
משמאל לימין: ראש הישיבה זצ"ל, הגר"א כץ זצ"ל, הגר"י וילנסקי זצ"ל, הגר"ש רוזובסקי זצ"ל

תורה שלמד באף

לא ארכו הימים מאז עזב מרן ראש הישיבה אחריו את בית אביו ועננים קודרים העיבו את שמי אירופה. סופות מלחמה עזות מילאו חללו של העולם, מביאות בכנפיהן דאגה נוראה לשלומם של יקירים וקרובים. העולם כמרקחה. רסיסי מידע שהגיעו אי-פה אי-שם שברו את הלבבות.

באותם ימים ממש, בעת שהספק כרסם את הנפש והדאגה לגורל יקיריו מילאה את הלב, ישב בהיכלה של ישיבת לומז'א בפתח תקוה מרן ראש הישיבה בחברת בני הישיבה ושיקע עצמו כל-כולו ביגיעת התורה. מסביב סופה וסערה, הלב אכול-דאגה,

השפתיים רוחשות תפילה - אבל המוח מוגיע עצמו בתורת ה' תמימה משיבת נפש. ימים על ימים שקד על תלמודו ביגיעה ובהתמדה וקיים בעצמו - כפשוטו ממש - "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי".

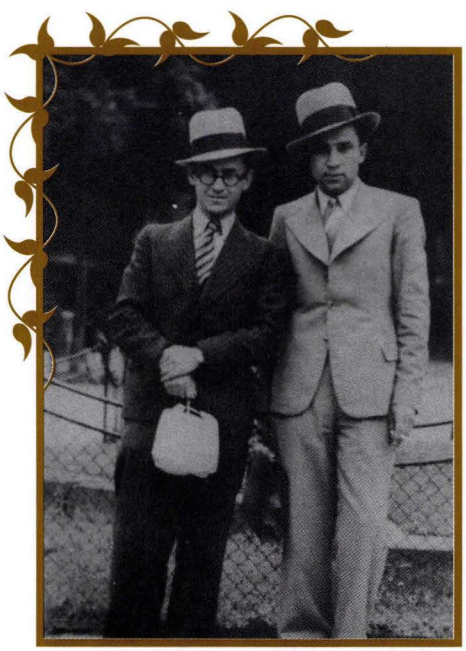

ישיבת לומז'ה בפ"ת

שנים אלו היו שנות עמל נדירות ומופלאות. יום אחר יום, כמסמרות נטועים, היו שקודים בעמלה של תורה - עמל מפרך שהתחיל עם שחר והסתיים סמוך לחצות הלילה, ולאחריה עוד שלוש שעות של כתיבה מאומצת. בשעה שתיים-שלוש אחר חצות היה פונה לאכסנייתו ללינת לילה קצרה ועם שחר כבר היה ניצב מעשרה ראשונים בהיכל הישיבה לעוד יום של עמל התורה.

תקופת לומז'א נקבעה אצל מרן ראש הישיבה, ועמו החברותא הנאמן רבי שמואל, להיקף התורה ורחבותה. עיקר הלימוד התמקד דוקא בארבעת הסדרים הפחות רווחים בהיכלי הישיבות. לימים סיפר כי במשך תקופה למדו את סדר זרעים עם כל הירושלמי. כשהיה מגיע זמן סעודת הצהרים היו שני הריעים פונים לכיוון חדר האוכל כשהם נוטלים עמם את הירושלמי. כך הפך המסלול הקצר מהכא להתם לשיעור מופלא של מיצוי הזמן.

לא הניחו אבן על אבן בכל התורה כולה. את הוריות וכריתות למדו בין הסדרים. ופעם כשעסקו בענייני חלה, שמעו כי אתבדר בי מדרשא 'תורה' מתורת מרן הגר"ח מבריסק על ענייני חלה. אחר תקופה ארוכה של חיפוש ובירור, משלא נמצאה ה'תורה' המבוקשת, החליטו השניים לנסות ולחדש מדעתם את תורתו של הגר"ח. לימים כשנדפס ספר חידושי מרן הגר"ח על הרמב"ם, נדפסה אותה 'תורה' בהלכות בכורים, וכשבא הספר לידיהם ועיינו בדברים נוכחו לראות כי חלק גדול מתורת הגר"ח היתה בפיהם.

מרן זצ"ל עם ידידו וריעו
מרן הגר"ש רוזובסקי זצ"ל

תקופה זו, עם כל קשיותה, היתה פוריה ומלאת-ברכה בפירות של תורה. לימוד עיוני ומקיף בכל מקצועות התורה הניב מאות מאות גליונות גדושים במערכות עמוקות בכל מקצועות התורה, ובעיקר בארבעת הסדרים - זרעים מועד קדשים טהרות. בין כתביו נמצא קונטרס מיוחד על שמעתתא דחלה. כתביו על מסכת זבחים סובבים והולכים על כתבי מרן הגרי"ז שנמצאו תחת ידו.

חלק מחידושיו על ענייני טהרות נתלבנו אצל מרן החזו"א, שאת משכנו היה נוהג לפקוד לעתים קרובות. באותם ימים כתב קונטרס מיוחד בעניין "טומאת אוכלין ומשקין". אחר שהעמיד את הדברים פנה לבית מרן החזו"א להרצותם לפניו. החזו"א האזין בקשב רב, ולאחר שכילה דבריו הפנהו החזו"א לספרו והצביע על סימן בסוף מכשירין, והנה התברר כי כיוון בדבריו ממש לתורת החזו"א. לימים הדפיס את הקונטרס בסוף "משנת טוביה" על מסכת בבא קמא.

ה'ספסל'

מקום הספסל בישיבת לומז'ה כיום

בואם של ה'חברותא', רבי זלמן ורבי שמואל, אל ישיבת לומז'א, עשה רושם גדול וחולל תנופה בחיי הישיבה. השניים ישבו על פתחי בית המדרש ולמדו בריתחא גדולה ועצומה. ניצוצות ה'ברען' ואש התורה הבוערת בעצמותיהם של שני הלומדים המופלגים הלהיטו בלהט גדול את חללו של בית המדרש.

שנים רבות, עד זקנה ושיבה, היתה חקוקה בזכרונם של בוגרי לומז'א התמונה הנהדרת הזו שבה רבי זלמן ורבי שמואל מתווכחים בסערה על ספסל אחד בלומז'א. בכל עת שישיחו ותיקי ישיבת פתח תקוה על תקופת-הזהב ההיא, לא ישכחו לשוב ולספר על נפלאותיו של אותו ספסל, 'בענקל'...

מרן ראש הישיבה עצמו, בכלי הלב הרגישים שלו, ידע להעריך חין-ערכו של 'ספסל' ושל 'סטנדר'. באותם ימים שבהם אימץ את הספסל ה'פרטי' שלו בהיכלה של ישיבת פתח תקוה, שיגר אליו ידידו הקרוב הגאון רבי שמחה קפלן זצ"ל, לימים אב"ד צפת ת"ו, איגרת-שלומים ממיר הרחוקה. היה זה תקופה קצרה קודם שעלה רבי שמחה בעצמו לארה"ק והצטרף אל רעיו בלומז'א. האיגרת הזו הגדישה את רגשי לבו של מרן ראש הישיבה. מה היה בה באיגרת זו שריגשה אותו כל כך? לימים סיפר לתלמידיו:

"האיגרת הזו השיבה אותי אל מיר... כשהייתי נכנס להיכל הישיבה במיר הכרתי את הסטנדר האישי שלי ממרחק. שבע שנים ומחצה היה הסטנדר הידיד הקרוב שלי. במיר היו המקומות קבועים. רק בימי אלול, כשהאברכים היו שבים לפקוד את בית המדרש, הם שבו ל'מקומותיהם' - אותם מקומות שישבו בהם בימי בחרותם. אנו הבחורים נאלצנו לוותר להם על המקומות הקבועים שלנו עד שתסתיים תקופת אלול, שכן ה'חזקה' שלהם על המקום שעמלו ויגעו בו בתורה - גדולה משלנו...".

וכשקולו נשנק מהתרגשות השלים מרן ראש הישיבה את דבריו: "ועתה אומר לכם, תלמידים יקרים, מה כתב לי אז ידידי מנוער רבי שמחה קפלן באיגרתו: 'אחי היקר, אל דאגה! אני שומר לך על הסטנדר!'"...

והנה עתה בא ה'ספסל' של לומז'א ו'מאיים' לקנות את בכורתו של הסטנדר של מיר...

כאשר התלהט הויכוח בין רבי זלמן לרבי שמואל נעו אמות הסיפים, הבנין כולו רעד והיו קולות הריתחא דאורייתא שלהם נשמעים בכל המושבה. אולם קולות אלו לא ערבו לאזניהם של כמה

ידידי נפש משחר נעוריים
מימין לשמאל: הגר"ש קפלן זצ"ל, מרן ראש הישיבה זצ"ל, מרן הגר"ש רוזובסקי זצ"ל,

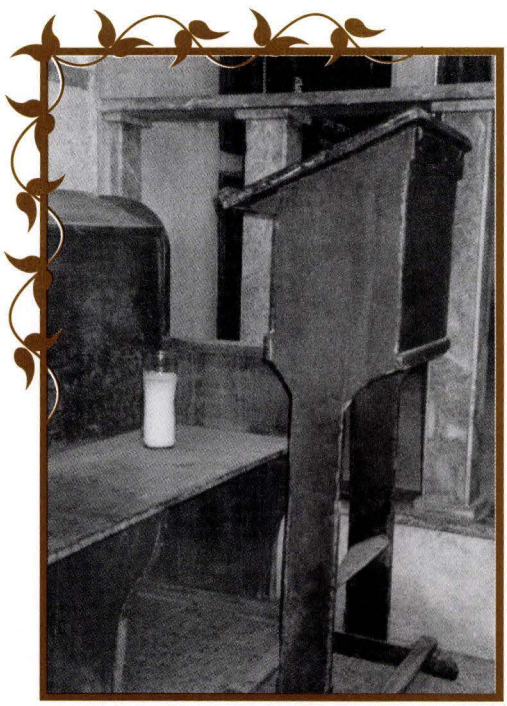
מבני המושבה, שלא ידעו להעריך אל-נכון מעלתה של תורה וסגולת ערכם של לומדיה. היו בהם כאלה שרחשו זלזול ואף בוז כלפי אותם 'בטלנים' המכלים ימיהם על הספסל, ולא נתקררה דעתם עד שקראום 'דער בענקל קוועטשער'ס'.

ניבאו ולא ידעו מה ניבאו...

מרן ראש הישיבה נקשר בעבותות אהבה אל אותו 'בענקל'. הקשר הזה שהחל באותם ימים גדושי-תורה בעת שישב על אותו ספסל והוגיע מוחו בתורה, הוסיף ונמשך עד אחרית ימיו. כל ימיו רחש לאותו 'בענקל' יחס מיוחד של חיבה ובלבו ההומה היתה שמורה לו פינה חמה...

שנים רבות לאחר מכן, בהיותו ראש ישיבה נכבד ומקים עולה של תורה, בכל פעם שהיה פוקד את בית מדרשה של לומז'א, היו רגשות לבו מתעוררים ועולים על גדותיהם ולבו יוצא אל אותו ספסל אהוב. ובכל פעם חזר על עצמו המחזה הבא: מרן ראש הישיבה מוזמן אחר כבוד לכותל המזרח ובמאור פנים הוא מסרב. נודע מרן ראש הישיבה בענוותנותו הגדולה, אך במקרה זה, יותר משהיתה זו ענוותנותו הנודעת, היו אלו געגועיו... הוא פנה בשמחה אל עבר מקומו-שלו משכבר הימים, שם על אותו ה'ספסל'...

לימים, כאשר אחד מתלמידיו שנישא בא לבשרו כי בדעתו ללמוד בכולל שע"י ישיבת לומז'א, נשפכה נהרה על פניו של מרן ראש הישיבה. מה עשה? נטל פיסת נייר מ'בלוק' הכתיבה שלו ושרטט את צורת בית המדרש של לומז'א, ואז הוסיף וציין היכן ניצב אותו 'ספסל', ספסל פלוני בצידו השמאלי של בית המדרש, ליד אותה דלת הפונה למרפסת. "דע לך, יקירי, זה ה'ספסל' שלי!" - אמר ראש הישיבה לתלמידו הצעיר.

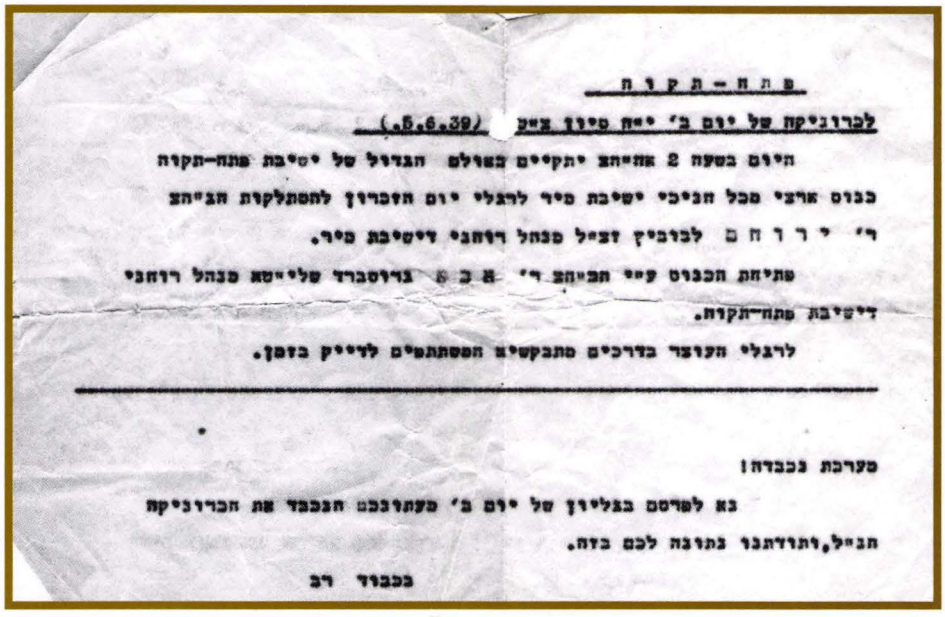

הסטנדר

ובאותה קינה, "קינת כתלי בית המדרש", שהעלה על הכתב אחד מן התלמידים לאחר הסתלקותו, כך קונן ה'סטנדר' על סילוקו של ידידו הנאמן והקרוב ביותר: "סטנדר שופך לבו כמים / אויה עלי, למה לי חיים / איה ידידי ותיקי מחמד כל עין / אוי, כי היה לאין / הן כלי שרת הייתי ביד איש אלוקים / כיובל, בהנחיל אש דת וחוקים / איה זרוע קודש הולכת בבאר / כי מרתחא אורייתא והיתה לבער / ואני כמעט נטתה רגלי / כי יראתי מפני האש הגדולה למולי / ועתה עבר עלי יגוני / שבת קול ישישי וזקני".

התאחדות חניכי מיר בארה"ק

עם פרוץ המלחמה העולמית נשתבשו סדרי עולם וסכנה ריחפה מעל ראשו של עולם התורה והישיבות. ראשי הישיבות מסרו נפשם לקיים את מתכונתן הרגילה של ישיבותיהם כמימים ימימה. רובם של בני הישיבות נשארו על מכונם בהיכלות התורה הנודעים. אולם פה ושם, טיפין טיפין, עלה בידם של כמה בני ישיבות להשיג אשרות כניסה, "סרטיפיקטים", לארץ ישראל. בצער רב נפרדו הבחורים מחבריהם לספסלי בית המדרש ועשו דרכם לארה"ק. לא רחק היום והתברר שצעד זה שזימנה להם יד ההשגחה העליונה היה עבורם הצלת חיים של ממש.

פתח-תקוה

לכרוניקה של יום ב' י"ח סיון תש"ט (5.6.39).

היום בשעה 2 אחה"צ יתקיים בשולם הנדול של ישיבת פתח-תקוה
כנוס ארצי מכל חניכי ישיבת מיר לרנלי יום הזכרון להסתלקות חנ"מצ
ר' י ר ו ח ם לבובין זצ"ל מנהל רוחני דישיבת מיר.
שתיחת הכנוס ע"י חב"ח ר' א ב א נרוסברד שליט"א מנהל רוחני
דישיבת פתח-תקוה.
לרנלי העוצר בדרכים מתבקשים המשתתפים לדייק בזמן.

מערכת נכבדה!

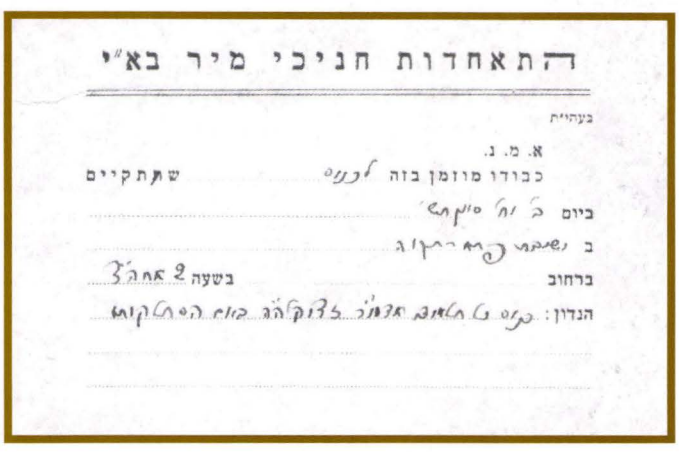
נא לפרסם בנליון של יום ב' מעתונכם הנכבד את הכרוניקה
הנ"ל, ותודתנו נתונה לכם בזה.

בכבוד רב

בין הבאים אל שערי ארץ ישראל היו גם כמה מחניכי ישיבת מיר. דם-התמצית של מיר שזרם בעורקיהם, חיבר את חניכי מיר זה לזה בברית של תורה. כאשר התברר שאותם יחידים, זעיר פה זעיר שם, הפכו לקבוצה נכבדה, התארגנו חניכי מיר ששהו בארה"ק והקימו את "התאחדות חניכי מיר בארץ ישראל".

כינוס היסוד התקיים בפתח תקוה ביום י"ח בסיון תרצ"ז, יום השנה הראשון להסתלקות המשגיח רבי ירוחם ממיר. להלן קטעים מתוך הפרוטוקול המקורי של אותו כינוס:

"תחת הרושם הכביר של יום הזכרון הראשון להסתלקותו של אדמו"ר זצוקלל"ה, נתקבלו ההחלטות דלקמן: נשים לב כי בהעדרו של אדמו"ר זצ"ל ניטל המורא הגדול אשר מסביביו נתרכזו ונתאחדו אלפי תלמידיו בכל המקומות שהם ונפסקו צינורות ההשפעה שהזרימו תורה יראה וחכמה אל רבבות הצמאים לדבר ה' שנשארו בלי מאיר נתיב ומורה דרך. הוחלט: א) להעיר ולעורר ולהלהיב אותם בזיקים וניצוצות הקדושה שקלטו נפשותינו מהאור הגדול במשך זמן שהותנו תחת כנפי הוראתו של רבינו זצ"ל. ב) כל בני החבורה מתכנסים איזו פעמים בשנה לשם עידוד וחיזוק. ג) על כל אחד ואחד מהחבורה ללמוד פעמיים בשבוע לכל הפחות בספרי היראה והמוסר. במקום שנמצאים אחדים מהחבורה עליהם להתאסף פעם בשבוע במקום אחד ללמוד המוסר ברבים. ד) בני החבורה החליטו על חלוקת הש"ס והחוב על כל אחד ואחד לבחור לו לא פחות ממסכת אחת וללומדה במשך השנה ולגומרה עד י"ח סיון תרצ"ח, אז יתאספו על סיום הש"ס. ה) נבחר ועד שקיבל עליו לבוא בקשרים תמידים עם כל בני החבורה בכתב ובעל פה בנידון שמירת התקנות וקיום החלטותיה. מחובת הועד הכללי הנ"ל להשתדל בעד התרחבותה והתקדמותה של החבורה בעבודתה הקדושה. ו) בכל מקום ומקום שנמצאים מספר חשוב של בני החבורה עליהם לבחור ועד מקומי שיקבל עליו לעמוד על המשמר ולזרז את בני החבורה על קיום ההתחייבות".

התאחדות חניכי מיר בא"י

בעהי"ת

א. מ. נ.

כבודו מוזמן בזה לכנס שתתקיים

ביום ב' יום סיון תש

ב [illegible] בשעה 2 אחה"צ

ברחוב

הנדון: כנס כללי אחה"צ בדוקלה"ב פתח תקוה

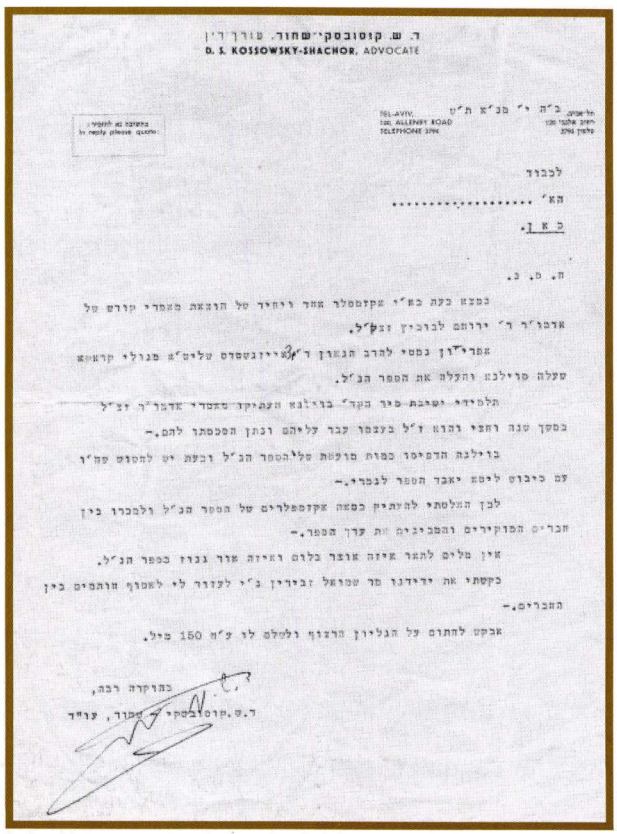
לועד הכללי של ה'התאחדות' נבחרו כמה מן הבולטים שבחניכי מיר של העת ההיא ובהם: מרן ראש הישיבה, הגר"ש רוזובסקי, הגרח"ז פינקל, הגר"י קלופט, הגרי"ח קרסניצקי ואחרים. מקום מושבו של הועד היה בביתו של המרא דאתרא הגאון

רבי ראובן כץ.

מרן ראש הישיבה, באשו הגדולה, היה הרוח החיה של פעולת 'התאחדות חניכי מיר'. מאז ייסודה, במשך שנים רבות, היו חברי ה'התאחדות' מתכנסים מפעם לפעם להתכנסות של תורה ומוסר. פעמים רבות, שנים על גבי שנים, שימש מעונו של מרן ראש הישיבה אכסניה להתכנסותה של החבורה הקדושה.

תורת רבי ירוחם - בפתח תקוה

בישיבת פתח תקוה מצאו מקלט כמה מבחירי הישיבות בליטא, ובהם גם מישיבת מיר, אשר מן השמים זיכום לעלות לארץ ישראל בטרם עלות הכורת. הזכרונות המתוקים מתקופת לימודיהם בישיבות חוץ-לארץ היו טריים; הלב התרפק, הגעגוע גבר, אך המציאות טפחה על פניהם. יד זדים ניתצה בחרי-אף עולם שלם של תורה ויראה. ראשי אלפי ישראל, ארזי הלבנון אדירי התורה, ראשיהם ותלמידיהם של היכלות התורה, מן העידית שבעידית, מתו מות קדושים ונעקדו על קדושת התורה וקדושת האלוקים, ה' יקום דמם.

ד. ש. קוסובסקי־שחור, עורך דין
D. S. KOSSOWSKY-SHACHOR, ADVOCATE

TEL-AVIV. ת"א
100, ALLENBY ROAD רח' אלנבי 100
TELEPHONE 3294 טלפון 3294

In reply please quote:
במענה נא לציין

לכבוד

מר' .....

כ ג ן.

ח. ב. ג.

בפעם בפעם בא"י אקזמפלר אחד ויחיד של הוצאת מאמרי קודש של
אדמו"ר ר' ירוחם לבוביץ זצ"ל.
אמרתי נפשי להרב הגאון ר' [illegible] שליט"א פגולי קראקא
שעלה בוילנא והקלה את הספר הנ"ל.
תלמידי ישיבת מיר הקד' בוילנא הצמידו מאמרי אדמו"ר זצ"ל
במשך שנה וחצי ודנו ז"ל בעצמו עבר עליהם ובנין הפכמתו להם.-
בוילנא הדפיסו כמות מוקטנה מהספר הנ"ל ובעת יש לחשוש שח"ו
עם כיבוש ליטא יאבד הספר לנצחי.-
לכן המלטתי להוציא בפאה אקזמפלרים של הספר הנ"ל ולהכניו בין
חברי המוקירים והמכבדים את ערך הספר.-
אין מלים לתאר איזה אוצר בלום ואיזה אור גנוז בספר הנ"ל.
כקשתי את ידידנו מר שמואל זבידין נ"י לעזור לי לאסוף אותם בין
החברים.-
אבקש להחתם על הגליון הנצוף ולמלם לי ע"ח 150 סיל.

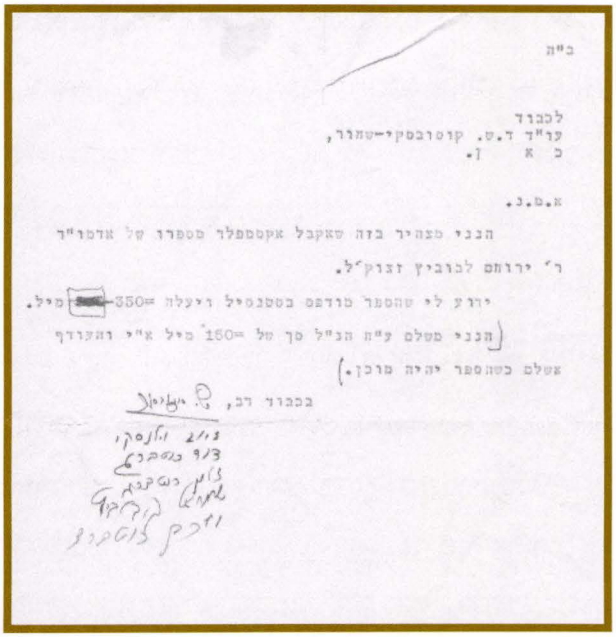
בתודה רבה,
ד.ש.קוסובסקי־שחור, עורך

בהיכלו דברי הימים

זכרו של המשגיח רבי ירוחם ומשנת-רוחו לא משו מליבם של תלמידיו בישיבת פתח תקוה. אף שנסתלק מן העולם בטרם החלה סערת המלחמה, כרסם החשש לשלומה של תורתו שבכתב. תורה זו עלולה היתה להיות נשכחת ברבות השנים, אחרי פטירתו ואחרי טלטוליה הרבים של ישיבת מיר במרחקי-ארץ לרגל המלחמה וגלגוליה השונים.

מן השמים זיכו את אחד מגדולי תלמידי מיר, רבי איסר מאלין הי"ד, לשמש פודה ומציל לתורת המשגיח. ביד אמונה עמל להעתיק את מאמרי המוסר מאת המשגיח וכינסם לספר - "חבר מאמרים", אוצר ליקוטים של שיחות מוסר שנאמרו בישיבה במשך כשנתיים. על ידו נשתמר חלק מתורתו של רבי ירוחם בכתב ותוכנו שימש יסוד לכינון עולמם המוסרי של חניכי מיר לימים הבאים.

בסוף שנת ת"ש, שנה לאחר פרוץ מלחמת העולם השניה, בתוך גלי השמועות העכורות על המתרחש באירופה, הפציעה בשורה טובה שהרגינה את נפשם הדואבת של בני הישיבות בארץ ישראל. באותם ימים היתה ליטא העצמאית מקום-מקלט להמוני יהודים שברחו מאימת הנאצים. אחד מהם היה פליט-חרב בשם הרב אייזנשטט, בן העיר קראקא, שהגיע לוילנא. לאחר שכבשו הסובייטים את ליטא, הגיע בדרך-לא-דרך לארץ ישראל, ובאמתחתו אוצר יקר: עותק אחד ויחיד של ספר מאמרי המשגיח רבי ירוחם. מאמרים אלו נכתבו בחיי חיותו של המשגיח והיו לנגד עיניו והוא נתן הסכמתו להם. בוילנא הודפסה כמות מצומצמת של הספר, אך עם כיבוש ליטא היה חשש שהספר יאבד לגמרי.

ב"ה

לכבוד
עו"ד ד.ש. קוסובסקי-שחור,
כ א ן.

א.ג.נ.

הנני מצהיר בזה שאקבל אקספלר מספרו של אדמו"ר
ר' ירוחם לבוביץ זצוק"ל.
ידוע לי שהספר מודפס בסטנסיל ויעלה =350 מיל.
הנני משלם ע"ח הנ"ל סך של =150 מיל א"י ויעודף
אשלם כשהספר יהיה מוכן.

בכבוד רב,

משום נדירותו של העותק והסכנה שריחפה עליו, נכנס לעובי הקורה עורך הדין החרדי הנודע רבי שלמה דוד קוסובסקי-שחור, אחיינו של גאון ישראל רשכבה"ג מרן הגרח"ע גרודז'נסקי. הוא החליט להדפיס כמאה עותקים של הספר ולהפיצם בין תלמידי המשגיח ומעריציו בעולם הישיבות בארץ ישראל. לשם כך שיגר נציג מטעמו שהחתים את המעוניינים וגבה מהם דמי קדימה על חשבון ההדפסה.

במסמך נדיר מאותם ימים, נמצא הנוסח עליו חתמו כמה מתלמידי ישיבת פתח תקוה, ובהם מרן ראש הישיבה ועמו אחיו רבי דוד וכן רבי שמואל רוזובסקי, רבי זאב וילנסקי ורבי שמואל קיבלביץ. "הנני מצהיר בזה" - התחייבו התלמידים בחתימתם - "שאקבל אקספמלר מספרו של אדמו"ר ר' ירוחם לבוביץ זצוק"ל. ידוע לי שהספר מודפס בסטנסיל ויעלה 330 מיל א"י. הנני משלם על חשבון הנ"ל סך של 150 מיל א"י והעודף אשלם כשהספר יהיה מוכן".

צאו וראו על מה מסרו בני הישיבה את מעט הפרוטות שחסכו מפיהם. הם שהו בארץ ישראל חסרי-כל, ללא קרוב וגואל, גורל בני משפחתם לוט בערפל, והנה הם נפטרים מפרוטותיהם האחרונות כדי לזכות באור תורתו של המשגיח הנערץ. במעשה נועז זה נתגלגלה זכות על ידם לשמר את תורת רבי ירוחם לדורות עולם.

חיבור אל גזע-היחס

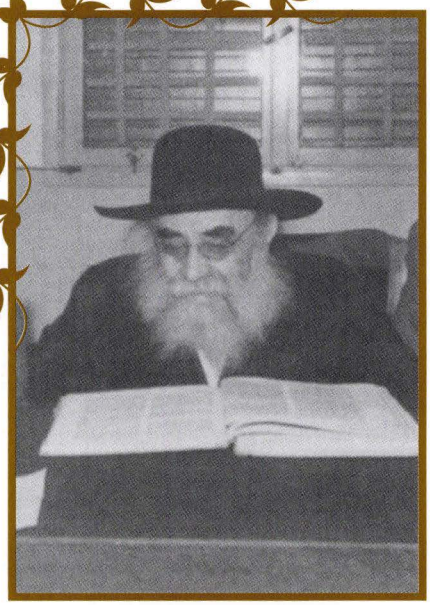

מרן החזון איש זצ"ל

בתקופת לימודיו בישיבת לומז'א הירבה מרן ראש הישיבה לפקוד את משכן ביתו של מרן ה'חזון איש' זי"ע. פעמים רבות היה זה בלוויית רעו הנאמן רבי שמואל רוזובסקי. השניים היו שמים פעמיהם למעונו של החזו"א כדי לשוחח עם גדול הדור בדברי תורה וליהנות מאור תורתו.

הבחור זלמן רוטברג, בן הישיבה הצעיר, התחבב מאוד על החזו"א. לאחר שמצאו מלא וגדוש בתורה ויראה ומחונן בכשרונות עילויים ובעל מידות נאצלות, חפץ בו כחתן לבת אחיו-בכורו. החזו"א פנה לאחיו והשמיע בפניו את הצעתו. הוא הפליג בשבחו של הבחור וזירז את השידוך.

האירוסין התקיימו בבית מרן החזו"א. את שטר האירוסין ערך מרן בעל ה'קהילות יעקב' ואחר כך נתנו לידי מרן החזו"א שהגיהו. לאחר האירוסין, כשניגש החתן ללחוץ את ידי החזו"א, נתן החזו"א את שתי כפות ידיו זו בזו, כמשתמט מלהושיט יד לחתן, ואמר: "אך למותר היא לחיצת הידיים עמכם... היתכן שידו האחת של אדם תלחץ את חברתה, הרי שתיהן בשר אחד; הלא אך עצמנו ובשרנו אתה"...

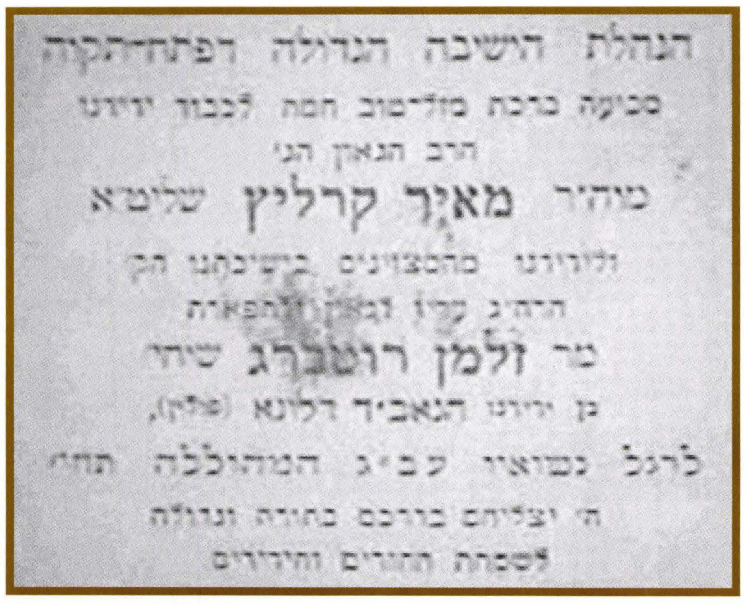

המרא דאתרא הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל

מרן החזו"א סירב להתכבד בקריאת שטר התנאים, ונימוקו עמו: "הבחור לומד בפתח תקוה ויש לכבד את המרא דאתרא", הלא הוא הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל.

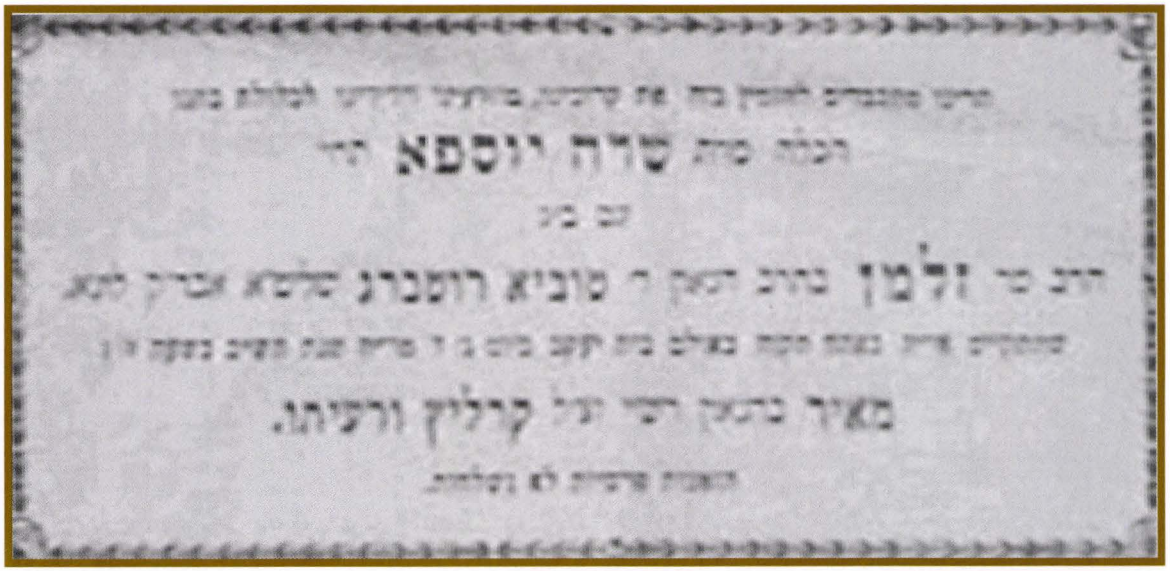
בתום סעודת האירוסין סירב מרן החזו"א לשלוח את החתן לפתח תקוה יחידי בלילה והותירו בביתו ללינת הלילה. יצועו של החזו"א ניתן לחתן... לימים שח מרן ראש הישיבה: "שנינו לא עצמנו עין בלילה, החזו"א - משום שהגה בתורה כל הלילה, ואני - מרוב התרגשות על הזכות לשכב על יצועו של החזו"א"...

החתן הנרגש גמר אומר בלבו להעניק ל'שדכן' דורון יקר-ערך, שמא תאמר 'דמי שדכנות'... הוא התיישב לכתוב חיבור גדול בענייני 'שליש', וכדי להגביר קורת רוחו של מקבל הדורון, התאמץ הכותב לסגל לכתיבת הדברים את סגנונו המיוחד של החזו"א. סוף סוף הושלמה כתיבת הקונטרס, אבל ברגע האחרון ממש הוא נותר בכליו של מחברו. יראת הכבוד מפני הטרחתו של גדול הדור עיכבה אותו מלמוסרו בידו. כך נשאר החיבור אצור בין גנזיו ויצא לאור עולם כעבור שישים שנה בתוך הסדרה הגדולה של "משנת טוביה".

יום שלישי בשבת, ז' מר-חשון תש"ב, בשעה אחת וחצי בצהריים, מילא קהל רב של תלמידי חכמים, רבנים וראשי ישיבות, את אולם "בית יעקב" שבפתח תקוה. אבי הכלה רבי מאיר קרליץ ניצב במלוא הדרו; המחותן רבי טוביה, רבה של לונא, נמצא אי שם הרחק מעבר לים, אבל לבו עמם בשמחתם. מרן החזו"א הגיע עם מלווהו לשמוח בשמחת הקמת הבית המפואר, ובירך את הזוג רם-המעלה שיזכו להקים דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד.

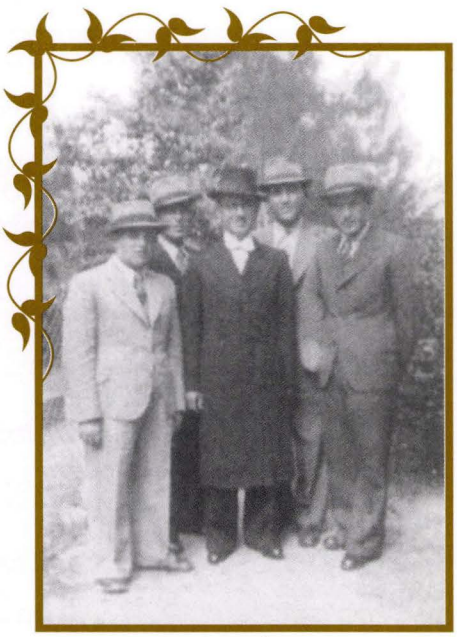
זכתה הרבנית תליט"א, אמה של מלכות, לשמש בת-לוויה ושותפה נאמנה לבעלה הגדול בכל מפעלות חייו. כל חייה קודש לתורה ולחינוך, בהמשיכה מסורת בית אביה אשר השליך נפשו מנגד והקדיש כל ימיו למען כלל ישראל. בתבונת-רוח השכילה להיות עזר נפלא למרן ראש הישיבה, בכל תחנה ותחנה מתחנות חייו: למן הימים הראשונים, בלכתה עמו בארץ לא זרועה, כאשר עמלה עמו לזרוע את זרעי הבראשית; אחר כך סייעה בידו להשקותם ולהרוותם מים זכים ולהנביט מהם ניצנים ראשונים; ועד שראו את ברכת-עמלם כאשר אותם ניצנים פרחו ולבלבו והצמיחו אילנות גבוהי-צמרת, אשר פריים פרי-הילולים לגאון ולתפארת. שלו ושלכם - שלה!

הזמנה לחתונת מרן זצ"ל

בריקודים

מרן זצ"ל ביום נישואיו

קהל המשתתפים בסעודה

בריקודים

אוד מוצל מאש

באותן שנים של התעלות בתורה בארץ ישראל, מתרחשת מעבר לים זוועת-עולם. שואה נוראה התרגשה ובאה על עם ישראל. עשרות ומאות אלפים נשלחים מדי יום אל מותם במחנות ההשמדה. מיליונים מובלים אל הגטאות, אל מחנות הכפייה והמוות. שפכו דמם כמים ואין קובר.

בני משפחתו של מרן בלונא הי"ד

ענן שחור היתמר מעל העיר לונא. עיר הקיט השלווה והמנומנמת הפכה בן-לילה לשדה קרב. בחורף תש"ג פשטו הקלגסים הנאצים ימ"ש על העיר ועברו מבית לבית, בניסיון לאתר את יהודיה. היהודים שנתפסו הובלו אל נקודת הריכוז בכיכר המרכזית. משם הועמסו כולם אל תוך קרונות צפופים, בדרך אל גיא ההריגה באושוויץ.

המרא דאתרא, רבי טוביה רוטברג, רועה נאמן לבני עדתו, נטל על שכמו את המשימה הקשה, להפיח בצאן-מרעיתו רוח של קדושה והתעלות, כדי לרוממם ולנשאם בדרכם למסור נפשם הטהורה על קידוש ה'. הוא הכריז צום ותענית לביטול רוע הגזירה, ובגבורת נפש הוסיף ואמר: "גם אם כלתה הרעה מאת ה', אבל על בנינו שבארץ ישראל צריכים אנו לזעוק ולהתפלל!" ואכן תפילתו האחרונה של לב נשבר ונדכה לא בזה האלוקים והיא התקבלה לרצון לפני ה'.

"הגברים לצד ימין והנשים לצד שמאל!", נשמעה הקריאה. רבי טוביה מלונא נפרד מרעיתו הרבנית ראשע מינה בבכייה גדולה. ממש לפני פרידתו עוד הספיק להרעיף עליה מילות נחמה: אנו הולכים לקדש שם ה' במותנו, וישתבח הבורא שזיכנו בבן שיקדש שם ה' בחייו ובתורתו!

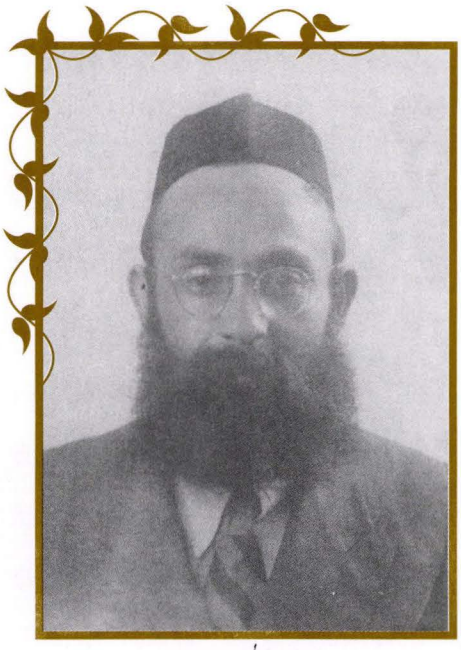
ארץ אל תכסי דמם!

בניו ובנותיו של הרב דלונא וכל משפחתו ומשפחת הרבנית עלו על המוקד וקידשו שם שמים במותם. שלושה שרידים יחידים נותרו לפליטה מכל בני משפחת הרב דלונא, הלא הם מרן ראש הישיבה ועמו שני אחיו רבי שאול ורבי דוד זכרם לברכה.

בהגיע הבשורה המרה לארץ ישראל, לא ידעו היאך להודיעה למרן ראש הישיבה. כאשר נודע לו הדבר ולהוותו התברר כי הנורא מכל קרה, לא ידע את נפשו מחמת היגון והאבלות שפילחו את לבו. ימים רבים מירר בבכי ומיאן להתנחם על אסונו. עד שהתנער מעפרו ובכח אמונתו הבצורה התחזק בנפשו ואמר בלבו: אבא, ה' יקום דמו, היה קדוש בחייו וקדוש במותו; אף אני אלך בדרכו ואקדש שם שמים על ידי שאמסור נפשי לתורה הקדושה.

בקשתו-תחינתו האחרונה של הרב דלונא התקיימה במלואה!

ללמוד וללמד

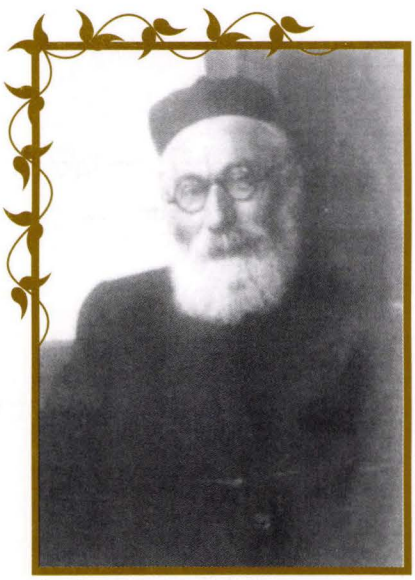
מרן זצ"ל בצעירותו

עוד בבחרותו ראה עצמו מרן ראש הישיבה כמי שחננו האלוקים בכח ובכשרון לכונן ולהעמיד תלמידים, ואם מן השמים זיכוהו בכח מיוחד זה - אין זו זכות גרידא אלא חובה ואחריות גדולה.

בעודו בישיבת לומז'א, בצוותא חדא עם ידיד-נפשו הקרוב רבי שמואל, קיבלו השניים על עצמם כי סדר אחד יקדישו לקידום ולטיפוח תלמידים חדשים. לימים שח לאחד ממקורביו, כי השקיעו בתלמידים אלו את כל כוחם ומרצם וזכו לחנכם ולהעמידם בקרן אורה של תורה.

באחד הימים אף נקרא לשמש כר"מ בישיבה לצעירים בכפר גנים אשר נוסדה ע"י הנהלת ישיבת לומז'א בפתח תקוה. במשך תקופה הרביץ תורה בתלמידים המקומיים ונטע נטעי נעמנים והטעימם טעם זקנים, מן היסודות הנאמנים שקנה אצל רבותיו מעתיקי השמועה בישיבות ליטא. היו אלו ניצניה הראשונים של הרבצת-תורה של מי שלימים יעמוד בקו החזית של גדולי מרביצי התורה בדורנו.

נס ההצלה של ישיבת מיר

מרן ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל

כאשר שמי אירופה התקדרו עבים, כרסמה הדאגה בלבותיהם של קברניטי הדור וגדולי ראשי הישיבות לגורל הישיבות הקדושות, נשמת אפה של אומת-הנצח. הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל, ראש ישיבת מיר, פעל ללא לאות להצלת ישיבתו הגדולה. תכניתו הגדולה היתה להעתיק את ישיבתו, על מאות תלמידיה, לארץ ישראל. אולם בסערת הימים לא יצאה תכניתו אל הפועל.

בחודש אלול תרצ"ט, כשפלשו גייסות הנאצים לפולין, ניתן האות לפתיחתה של המלחמה העולמית ששינתה את פני העולם כולו. רוחות המלחמה השתוללו במלוא עוזן. בתחילה היתה ליטא העצמאית מחוץ לתחום הסכנה והיא שימשה מקום-מקלט לרבים מבני הישיבות שקיוו כי שם לא יאונה להם כל רע. מרבית תלמידי מיר נמלטו אף הם לליטא, תחילה חנו בוילנא ולאחר מכן עברו לעיירה קיידאן הסמוכה.

כעבור כמה חודשים כבשו הסובייטים את ליטא וביטלו את עצמאותה. מאותה שעה היתה אימתו של השלטון הקומוניסטי מוטלת על קיומם של בני הישיבות שגדשו את ליטא. ראשי ישיבת מיר נטלו שוב את מקל הנדודים ופיזרו את הישיבה לארבע קבוצות נפרדות, כל אחת התמקמה בעיירה אחרת.

בדרך נס ופלא עלה ביד ראש הישיבה הגרא"י פינקל להשיג לתלמידי הישיבה דרכונים פולנים, ולאחר מכן - אשרות מעבר ליפאן. הודות לכך, בחסדי שמים עלה בידם להיחלץ מעמק הבכא, ב'נס ההצלה' הידוע.

בחורף תש"א, עשתה הישיבה דרכה דרך רוסיה וערבות סיביר אל נמל וולדיבוסטוק ומשם ליפאן, תחילה לעיר-החוף קובה

ומשם לעיר שנחאי שבסין. בראש קבוצת תלמידי הישיבה עמדו המשגיח רבי יחזקאל לוינשטין ועמו הגר"ח שמואלביץ, חתנו של ראש הישיבה הגרא"י פינקל.

רבי אליעזר יהודה עצמו יצא את ליטא עם שאר בני הישיבה, אולם מיד בראשית הדרך החליט לעשות דרכו לארץ ישראל. בדרך-לא-דרך הגיע אל חופי הארץ ועמו קבוצה קטנה מתלמידי הישיבה. תחילה השתכן בתל אביב וכעבור זמן קצר עלה לירושלים וקבע בה את משכנו.

בישיבת מיר - ירושלים

ממעונו בירושלים הוסיף ראש ישיבת מיר לדאוג לשלומה של ישיבתו הגולה. הוא שיגר מכתבים בהולים לגורמים הרשמיים באמריקה ונפגש עם בעלי השפעה. השמועות על המתרחש באירופה לא נתנו לו מנוח.

בד בבד עם דאגתו לישיבתו, אחז בידו את אמת-הבניין והחל במימושה ובהגשמתה של משאת-נפשו משכבר הימים, להקים את ישיבת מיר המעטירה - בתוככי ירושלים עיר הקודש. "לכאן אני רוצה להביא את בני הישיבה בבוא היום", אמר למקורביו. בהר ציון תהיה פליטה!

חניכי ישיבת מיר ששהו בארה"ק עודדו את רוחו של ראש ישיבתם הנערץ ועמדו לימינו. בשלהי שנת תש"ה קרא אליו רבי אליעזר יהודה את תלמידו הנאמן רבי זלמן רוטברג וביקשו לסייע לו בכינון הישיבה וקיומה. הוא, כמובן, נענה ברצון לבקשת רבו ובתוך זמן קצר קיבץ חבר תלמידים מירושלים וכינסם תחת קורת-גג אחת. היה זה הגרעין הראשון של ישיבת מיר הארץ-ישראלית.

במשך שנים אחדות שגשג ופרח הגרעין הארץ-ישראלי של ישיבת מיר. מרן ראש הישיבה, על אף שהיה אז צעיר לימים, נשא בעול הן כמגיד שיעור והן כמנהל רוחני. בתקופה הראשונה פעל לצדו הגאון רבי אפרים בורודיאנסקי זצ"ל, אולם עם פרישתו נותר מרן ראש הישיבה לשאת לבדו את משא הישיבה. מדי שבת היה מוסר שיעור כללי לבני הישיבה, אשר נמשך למעלה משעתיים תמימות. ותיקי התלמידים דאז מעידים כי הדי זעקות הריתחא דאורייתא נשמעו למרחוק בכל רחבי הסביבה.

למעלה מעשר שנים שימש רבינו בתפקידו בישיבת מיר. נסיבות התקופה ומאורעותיה לא הקלו על מלאכתו, אך כמי שייעד את חייו למסור נפשו על הרבצת תורה, שום דבר לא יכול לו. בביתו היו ילדים רכים, אין אוכל לפיהם, אך הוא דבק במשימת-חייו להקים דור של תורה בארץ ישראל ולהפיח רוח חיים בעצמות היבשות. בתקופת המצור בירושלים, בשנת תש"ח, שלח את משפחתו לבית חמיו בתל אביב והוא נשאר בגפו כדי להרביץ תורה בתלמידיו. באותה תקופה ידע ביתו חולי רב ואף הוא עצמו סבל יסורים קשים עד כי למשך תקופה מסויימת נאסר עליו להוגיע עצמו בלימוד משום שהמאמץ מסוכן לבריאותו.

מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בביקור בישיבה

בשנת תש"ט הגיע ארצה הגר"ח שמואלביץ ועמו בני ישיבת מיר השבים מגלות שנחאי. מיד עם בואו הצטרף הגר"ח להנהגת הישיבה ועמד לימין חותנו הגרא"י פינקל. עד שנת תשט"ו הוסיף מרן ראש הישיבה לשמש בקודש בישיבת מיר הירושלמית והעמיד תלמידים הרבה, בהם מגדולי תלמידי החכמים ומרביצי התורה.

ישיבה על קברו

הַמודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית

מחר—הערעור
'ישראל כתלוננת' על

הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל – למנוחת עולמים

אור ליום רביעי בשבת, שחל בו פורים דמוקפין, ט"ו באדר תשט"ו, אחר חצות ליל, עלתה נשמתו הטהורה של מרן הגאון רבי מאיר קרליץ בסערה השמימה, כשהוא שבע-ימים וכביר-מעש. פנינת הכתר של עולם התורה אבדה. הבשורה המרה התפשטה חיש מהר בכל רחבי העולם היהודי, אשר עטה אבל-יחיד על האיש המופלא ורם-המעלה שקומם את הדור במפעלותיו. למחרת היום השחירה העיר בני ברק מרוב אדם. אלפים-אלפים נהרו אל העיר ללוות את הנפטר הדגול, בתוכם בלטו גדולי ישראל ומאות בני תורה ואברכי ישיבות שראו בו פטרון ואב רחום. קברו נכרה בסמוך לקבר אחיו מרן ה'חזון איש', בבית החיים "שומרי שבת" שבפאתי שכונת "זכרון מאיר" בבני ברק.

בעוד עולם התורה מתאבל על הסתלקות מרן הגר"מ קרליץ, גמלה בלבו של חתנו, הלא הוא רבינו ראש הישיבה, ההחלטה להקים ישיבה על שם חותנו הגדול ובכך לגרום קורת-רוח לנפטר הדגול וכבוד גדול לעשות לו במותו. הקמת מקום-תורה חדש בישוב החדש בארה"ק היתה בעיניו צו השעה והדבר בער כאש בעצמותיו.

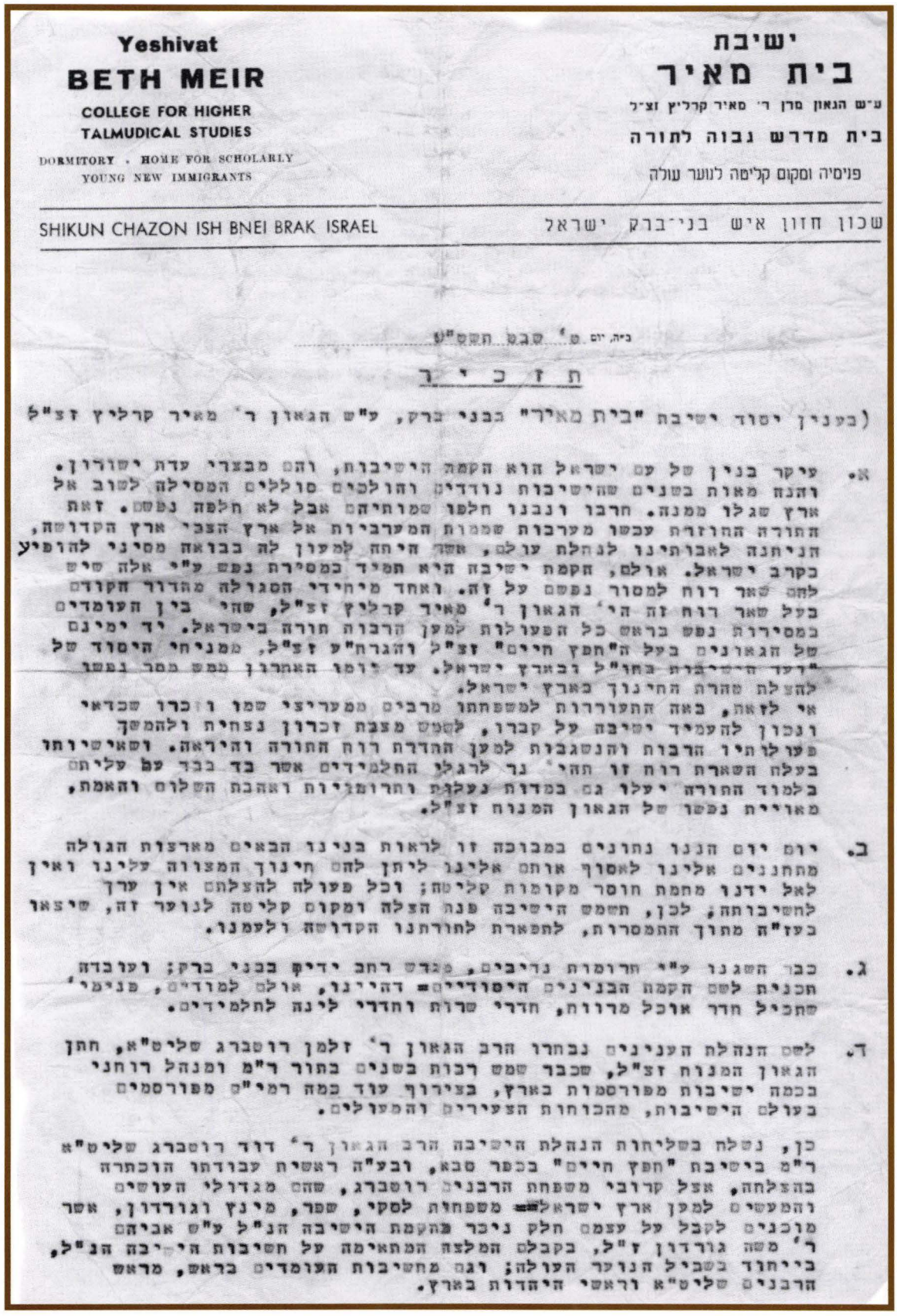
ב'תזכיר' מיוחד מיום ט' בשבט תשט"ז, שחובר בידי בני משפחת מרן הגר"מ קרליץ, תוארו הנסיבות והרקע שעמדו מאחורי רעיון הקמת הישיבה. וכך נאמר בו:

"עיקר בנין של עם ישראל הוא הקמת הישיבות, והם מבצרי עדת ישורון. והנה מאות בשנים שהישיבות נודדים והולכים סוללים המסילה לשוב אל ארץ שגלו ממנה. חרבו ונבנו, חלפו שמותיהם אבל לא חלפה נפשם. זאת התורה החוזרת עכשיו מערבות שממות המערביות אל ארץ הצבי ארץ הקדושה הניתנה לאבותינו לנחלת עולם, אשר היתה למעון לה בבואה מסיני להופיע בקרב ישראל.

"אולם הקמת ישיבה היא תמיד במסירת נפש ע"י אלה שיש להם שאיפה לכסור נפשם על זה. ואחד מיחידי הסגולה מהדור הקודם בעל שאר רוח זה הי' הגאון ר' מאיר קרליץ זצ"ל, שהי' בין העומדים במסירות נפש בראש כל הפעולות למען הרבות תורה בישראל, יד ימינם של הגאונים בעל החפץ חיים זצ"ל והגרח"ע זצ"ל, ממניחי היסוד של 'ועד הישיבות' בחו"ל ובארץ ישראל. עד יומו האחרון ממש מסר נפשו להצלת טהרת החינוך בארץ ישראל.

"אי לזאת, באה התעוררות למשפחתו מרבים ממעריצי שמו וזכרו שכדאי ונכון להעמיד ישיבה על קברו, לשמש מצבת זכרון נצחית ולהמשך פעולותיו הרבות והנשגבות למען החדרת רוח התורה והיראה. ושאישיותו בעלת השארת רוח זו תהי' נר לרגלי התלמידים אשר בד בבד עם עלייתם בלמוד התורה יעלו גם במדות נעלות ותרומיות ואהבת השלום והאמת, מאוויית נפשו של הגאון המנוח זצ"ל".

לצורך בהקמת מקום-תורה חדש נלווה עוד נימוק אשר הוא תוצר של נסיבות התקופה ההיא: "יום יום הננו נתונים במבוכה זו לראות בנינו העולים מארצות הגולה מתחננים אלינו לאסוף אותם אלינו ליתן להם חינוך המצווה עלינו ואין לאל ידינו מחמת חוסר מקומות קליטה, וכל פעולה להצלתם אין ערך לחשיבותה. לכן, תשמש הישיבה פינת הצלה ומקום קליטה לנוער זה, שיצאו בעז"ה מתוך התמסרות, לתפארת לתורתנו הקדושה ולעמנו".

ישיבת
בית מאיר
ע"ש הגאון מרן ר' מאיר קרליץ זצ"ל
בית מדרש גבוה לתורה
פנימיה ומקום קליטה לנוער עולה

Yeshivat
BETH MEIR
COLLEGE FOR HIGHER
TALMUDICAL STUDIES
DORMITORY . HOME FOR SCHOLARLY
YOUNG NEW IMMIGRANTS

שכון חזון איש בני-ברק ישראל
SHIKUN CHAZON ISH BNEI BRAK ISRAEL

בני-ברק, יום ט' שבט תשס"ט

ת ז כ י ר

(בענין יסוד ישיבת "בית מאיר" בבני ברק, ע"ש הגאון ר' מאיר קרליץ זצ"ל

א. עיקר בנין של עם ישראל הוא הקמת הישיבות, והם מבצרי עדת ישורון. והנה מאות בשנים שהישיבות נודדים והולכים סוללים המסילה לשוב אל ארץ שגלו ממנה. חרבו ונבנו חלפו שמותיהם אבל לא חלפה נפשם. זאת התורה התוזרת עכשו מערבות שממות המערביות אל ארץ הצבי ארץ הקדושה, הניחנה לאבותינו לנחלת עולם, אשר חיתה למעון לה בבואה מסיני להופיע בקרב ישראל. אולם, חקמת ישיבה היא תמיד במסירת נפש ע"י אלה שיש להם שאר רוח למסור נפשם על זה. ואחד מיחידי הסגולה מהדור הקודם בעל שאר רוח זה הי' הגאון ר' מאיר קרליץ זצ"ל, שהי' בין העומדים במסירות נפש בראש כל הפעולות למען הרבות תורה בישראל. יד ימינם של הגאונים בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל והגרח"ע זצ"ל, ממניחי היסוד של "ועד הישיבות בחו"ל בארץ ישראל. עד דומה האחרון ממש ממש נפשו להצלת שארית החינוך בארץ ישראל.
אי לזאת, באה התעוררות למשפחתו מרבים מעריצי שמו וזכרו שכדאי ונכון להעמיד ישיבה על קברו, לשמש מצבת זכרון נצחית ולהמשך פעולותיו הרבות והנשגבות למען התדרת רוח התורה והיראה. ושאיריותו בעלה השארת רוח זו תהי' נר לרגלי התלמידים אשר בד בבד עם עליתם בלמוד התורה יעלו גם במדות נעלות ותרומיות ואהבת השלום והאמת, מאויית נפשו של הגאון המנוח זצ"ל.

ב. יום יום הננו נתונים במבוכה זו לראות בנינו הבאים מארצות הגולה מתחננים אלינו לאסוף אותם אלינו ליתן להם חינוך המצווה עלינו ואין לאל ידנו מחמת חוסר מקומות קליטה; וכל פעולה להצלתם אין ערך לחשיבותה; לכן, תשמש הישיבה פנת הצלה ומקום קליטה לנוער זה, שיצאו בעז"ה מתוך התמסרות, לתפארת לתורתנו הקדושה ולעמנו.

ג. כבר השגנו ע"י תרומות נדיבים, מגדש רחב ידיים בבני ברק; ועובדה תכניית לשם הקמת הבנינים היסודיים= דהיינו, אולם למודים, פנימי, מחכיל חדר אוכל מרווח, חדרי שרות וחדרי לינה לתלמידים.

ד. לשם הנהלת העניינים נבחרו הרב הגאון ר' זלמן רוסברג שליט"א, חתן הגאון המנוח זצ"ל, שכבר שמש רבות בשנים בתור ר"מ ומנהל רוחני בכמה ישיבות מפורסמות בארץ, בצירוף עוד כמה רמי"ם מפורסמים בעולם הישיבות, מהכוחות הצעירים והמעולים.

כן, נשלח בשליחות הנהלת הישיבה הרב הגאון ר' דוד רוסברג שליט"א ר"מ בישיבת "חפץ חיים" בכפר סבא, ובע"ה ראשית עבודתו הוכתרה בהצלחה, אצל קרובי משפחת הרבנים רוסברג, שהם מגדולי העושים והמעשים למען ארץ ישראל= משפחות לסקי, שפר, מינץ וגורדון, אשר מוכנים לקבל על עצמם חלק ניכר מהקמת הישיבה הנ"ל ע"ש אביהם ר' משה גורדון ז"ל, בקבלם המלצה המתאימה של חשיבות התומדים בראש, מראש הרבנים שליט"א וראשי היהדות בארץ.

והיה ראשיתך...

עוד בשלהי שנת תשט"ו, חודשים ספורים לאחר הסתלקות מרן הגר"מ קרליץ, קיבץ מרן ראש הישיבה, ועמו גיסו הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל, גרעין של תלמידים, עימם ביקשו להקים ישיבה גדולה. אך עקב קשיים טכניים לא יצא מבוקשם אל הפועל ונדחה למועד מאוחר יותר. מרן ראש הישיבה לא נח ולא שקט ופעל בכל דרך להגשמת חזונו הגדול.

אותה עת העביר את משכנו לעיר בני ברק. בעיר זו פעלה זה זמן רב, עוד משנת תרצ"ו, הישיבה לצעירים "תפארת ציון", שנוסדה על-ידי מרן החזו"א והתנהלה תחת חסותו. בראשות הישיבה עמד הגאון רבי אברהם יצחק גרשונוביץ זצ"ל, אב"ד ז'בינקה, שעלה מן הגולה ומיד עם בואו הוכתר כראש ישיבה. עם פטירתו של הגרא"י גרשונוביץ, בשנת תשט"ז, נקרא מרן ראש הישיבה לעמוד בראשות ישיבה זו. בד בבד ביקש להכשיר את הקרקע לקראת פתיחת ישיבה שתיקרא על שם חותנו הגדול.

החזון החל לקרום עור וגידים. מרן ראש הישיבה ועמו בני משפחת מרן הגר"מ קרליץ פעלו במישורים המעשיים. אל יוזמי הקמת הישיבה הצטרף הרב הגאון ר' דוד רוטברג זצ"ל, אחיו של מרן ראש הישיבה, אשר שימש כרו"מ ישיבת "חפץ חיים" בכפר סבא. כאשר נוכח רבי דוד שהקמת הישיבה מתעכבת, שינס מתניו ונדד אל מעבר לים לשם ריכוז אמצעים והכשרת התשתית. מסירותו למשימת-קודש זו עשתה פירות והוכשרה הדרך ליסוד הישיבה.

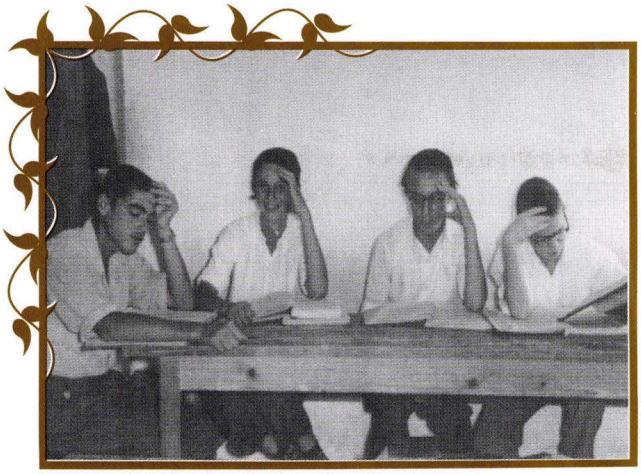
הדברים מתועדים לזכרון עולם באותו תזכיר מיום ט' בשבט תשט"ז, המסכם את הפעילות והשתדלנות להקמת הישיבה. וכך נאמר בו: "כבר השגנו ע"י תרומות נדיבים, מגרש רחב ידיים בבני ברק, ועובדה תכנית לשם הקמת הבנינים היסודיים, דהיינו, אולם לימודים ופנימיה שתכיל חדר אוכל מרווח, חדרי שרות וחדרי לינה לתלמידים. כן נשלח בשליחות הנהלת הישיבה הרב הגאון ר' דוד רוטברג (שליט"א) [זצ"ל], ובע"ה ראשית עבודתו הוכתרה בהצלחה, אצל קרובי משפחת הרבנים רוטברג, שהם מגדולי העושים והמעשים למען ארץ ישראל...".

מבנה לפנימייה וחדר-אוכל - כבר יש, אך עיקר חסר; טרם נמצא מבנה מתאים שישמש בית מדרש לתלמידי הישיבה

השלד הראשון שנרכש עבור הישיבה - מימין בית המדרש לדרמן

החדשה. על כן באו בדברים עם הנגיד הרבני נדיב-הלב רבי יחיאל לדרמן ז"ל, כי בני הישיבה ילמדו בשעות הסדרים בבית המדרש אשר הקים עבור תלמידי מרן החזו"א, הנושא את שמו ואשר שוכן בסמוך למבנה שנרכש זה עתה. הנדיב ר' יחיאל לדרמן, לבו חם לתורה וללומדיה, נעתר מיד.

בני הישיבה - חורף תש"ח

בתחילת 'זמן חורף' של שנת תשי"ח ניתן האות. ללא טקסים ומסיבות ראווה, אבל עם נחלי דמעות ותפילות בוקעות רקיעים, כינס מרן ראש הישיבה את גרעין היסוד של "בית מאיר". ששה תלמידים צעירים, בצעד קטן אך ענק שבענקים, שותפים לאחד מרגעי-המפתח בתולדות התפתחות עולם הישיבות בארץ ישראל. הקבוצה מתכנסת ל'סדר' הראשון, הפותח, של ישיבת "בית מאיר".

הישיבה החדשה, הנושאת את שמו של מרן הגאון רבי מאיר קרליץ, הפכה מחזון למציאות חיה ותוססת. קול התורה נשמע ברמה. עידן חדש נפתח בחייו של מרן ראש הישיבה, זו תקופת-הזהב בת יובל השנים שאת תמצית מהותה סיכם בעצמו באימרת-פיו: "כל ימי אני מתאבק בעפר רגלי תלמידי"...

בני הישיבה - פורים תש"כ

את השיעור היומי לבני השיעור הראשון מסר הגאון הגדול רבי ראובן פיין זצ"ל, נכדו של מרן הגר"מ קרליץ. מרן ראש הישיבה, עם העמיסו על שכמו את עולה של הישיבה החדשה, המשיך לעמוד עוד כשנתיים ימים בראשות ישיבת "תפארת ציון", עד כי פרש הימנה כליל והתמסר כל-כולו לעבודת הקודש בישיבתו.

בני הישיבה - תשכ"ב

ראשיתה של הישיבה בגרעין של ששה בני-עליה. לא חלף זמן רב ואל קבוצת המייסדים נוספו עוד ועוד תלמידים מבקשי תורה. לא את כולם ניאות מרן ראש הישיבה לקבל אל ישיבתו. לימים סיפר כי בימיה הראשונים של הקמת הישיבה התייצבה לפניו קבוצה של עשרה בני ישיבה וביקשו לעבור כיחידה אחת אל הישיבה החדשה ולהימנות עם תלמידיה. מרן ראש הישיבה דחה את מבוקשם, ונימוקו עמו: הלא כולכם לומדים עתה בישיבה אחת ואם תנטשו

אותה ותבואו לישיבתנו הדבר עלול לפגוע חלילה בישיבתכם הנוכחית. אין מקום-תורה נבנה מחורבנו של מקום-תורה אחר!

עד מהרה החלה הישיבה לשגשג ולפרוח למימדים גדולים. בית המדרש "לדרמן", ששימש כאכסניה של הישיבה, היה צר מהכיל. רבים התדפקו על דלתות הישיבה, מרן ראש הישיבה הואיל בטובו וברוחב-לבו לצרפם אל שורות הישיבה, אך הצפיפות קשה ובלתי נסבלת.

בראות זאת הנגיד הרבני ר' יחיאל לדרמן, נדבו לבו להקים בית מדרש מיוחד עבור הישיבה הגדולה "בית מאיר", הוא היכל הישיבה המרכזי של קריית הישיבה.

בית המדרש בבנייה
מימין מרן זצ"ל
עם הגר"ר פיין זצ"ל

שלד בית המדרש
במרכז רבינו ראש הישיבה שליט"א

מראות מחדר האוכל דאז

מראות מחנוכת הבית של מבנה הפנימיה הראשון וחדר האוכל
נדבת ר' פנחס זיידמן ורעייתו

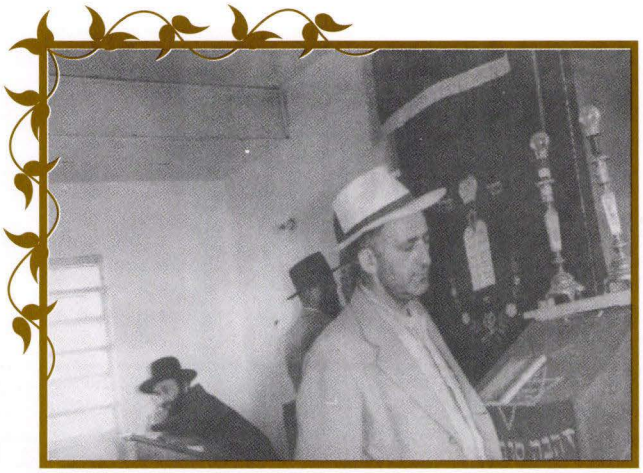

המבנה הראשון של חדרי המגורים וחדר האוכל

מרכז של תורה

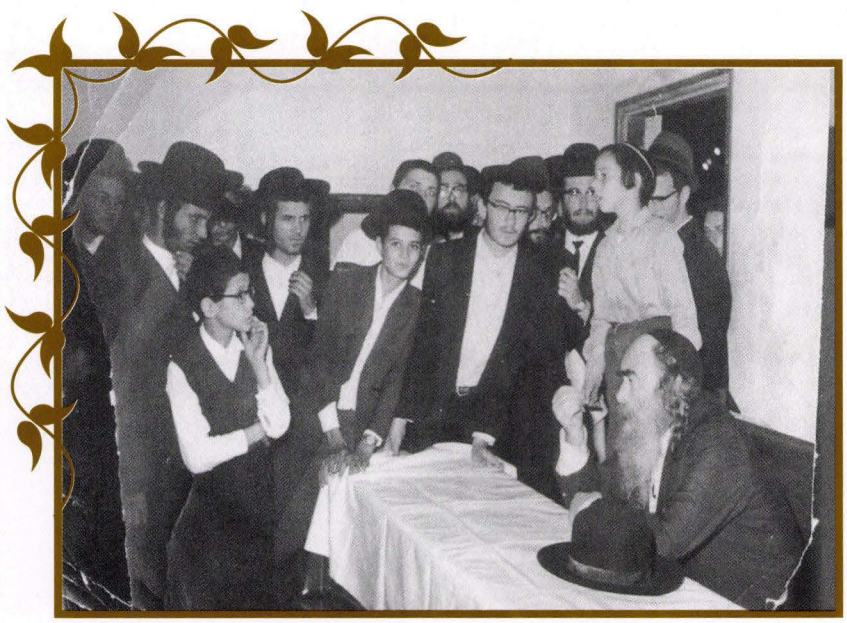
בהיכל בית המדרש לדרמן

בתקופה ההיא עדיין לא שגשג עולם הישיבות כהאידנא. בבני ברק פעלו אותה עת רק שתי ישיבות: פוניבז' וסלבודקה, אשר הוקמו כמה שנים קודם ייסוד "בית מאיר". על כן טבעי הוא כי ייסודה של הישיבה חולל מפנה של ממש בחיי התורה בעיר. רבים מתושבי העיר, בהם רבנים וגדולי תורה דגולים, קבעוהו בית-ועד לתורה ותפילה. גאון ישראל מרן הגרי"י קניבסקי זי"ע, בעל 'קהילות יעקב', אשר התגורר בשכנות לישיבה, נהג במשך שנים על גבי שנים להתפלל דרך קבע בהיכל הישיבה.

מרן הסטייפלר היה מעורה היטב בנעשה בישיבה והוא גילה יחס מיוחד של חיבה וקרבה לתלמידיה. לימים העיד בכתב על מעלתה: "זה כמה שנים שנתייסדה פה בני ברק בשכון חזון איש ישיבה מפוארת בשם 'בית מאיר' ע"י ר"מים גדולי תורה ויראה שליט"א, והיא כפורחת עלתה מעלה מעלה, גדלה והצליחה וגם עשו פרי... והיא כהיום מהישיבות המצוינות בארה"ק ושמה נודע לתהילה בקרב הארץ". בני הישיבה נהגו לפקוד את ביתו של הסטייפלר ולשוחח עמו בשיח של תורה, להתייעץ ולהתברך. מדי שנה בליל פורים היו בני הישיבה נכנסים אל מעונו ובמשך שעה ארוכה היו רוקדים עמו ריקוד של שמחה לכבודו של יום.

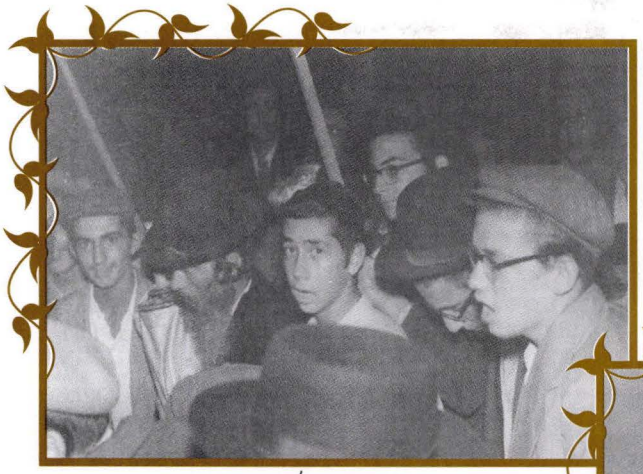
"בית מאיר" נהייתה למרכז של תורה ויראה והיא מאצילה מרוחה על העיר כולה. עד עצם ימים אלה, אף שבינתיים התפתח עולם הישיבות בבני ברק לתפארה, נוהגים רבים מבני התורה בעיר לפקוד את היכל הישיבה, לקבוע בו את תפילותיהם ולהאזין לשיחות התורניות והמוסריות הנמסרות מפי ראשי הישיבה ורבניה.

מבצר התורה רוחש פעילות, הישיבה שוקקת חיים - אין חיים אלא תורה. מאז ייסודה משמשת ישיבת "בית מאיר" אבן-שואבת לטובי הכוחות העולים בעולמה של תורה. שאון התורה בוקע מבית המדרש יום ולילה. ספסלי בית המדרש מלאים עד אפס מקום. שורות שורות של פרחי-תורה עמלים ויגעים על תלמודם, ענוות-חן נסוכה על פניהם. כור ההיתוך של "בית מאיר" נותן בהם אותותיו. גם כאשר תגיע העת לסיים את חוק-לימודיהם, בהגיעם לפרקם, ייאלצו הם להיפרד מן המקום, אך לא יינתקו מרוחו. כל ארחותיהם מעידים עליהם כי בני "בית מאיר" הם.

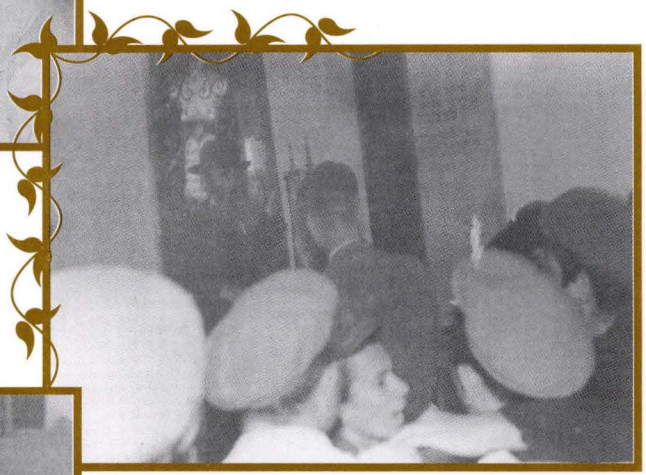

מרן הסטייפלר זצ"ל עם בני הישיבה

מראות מחנוכת היכל הישיבה
נדבת הנגיד הרבני ר' יחיאל מרדכי לדרמן ז"ל וזוגתו ע"ה - תש"כ

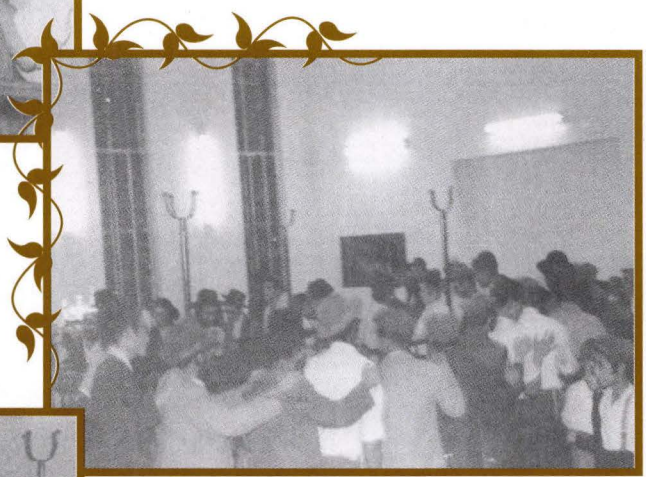
מרן הסטייפלר עם הס"ת

מרן הסטייפלר

מרן ראש הישיבה עם הנדיב ר' יחיאל לדרמן בריקודים

ריקודים בהיכל ביהמ"ד "החדש"

הנדיב ר' יחיאל לדרמן באמירת "לדוד מזמור"

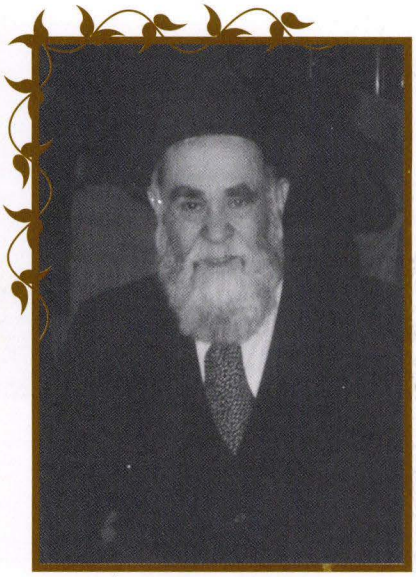
ותומכיה מאושר

מרן זצ"ל עם תלמידיו בהמתנה בשדה התעופה

מקום התורה החדש העמיק שורשים, הגבולות נתרחבו, הצרכים גדלו. אין הקומץ משביע את הארי. מרן ראש הישיבה, ארי התורה, מעמיס על כתפיו את משא הישיבה, בכתף האחת - המשא הרוחני, ובאחרת - הגשמי.

כדי להחזיק ולקיים את הישיבה, ועל אחת כמה וכמה כאשר נדרש להוסיף ולבנות ולהרחיב את הקיים, נאלץ מרן ראש הישיבה פעם אחר פעם לנתק עצמו ממעיין חייו המפכה ולנדוד לארצות נכר ולשתף נדיבי-עם במצוה הגדולה של אחזקת התורה. שנים על גבי שנים, עשור אחר עשור, היה מרן ראש הישיבה מקיים בנפשו מעלת 'נושא בעול' כפשוטו ממש! כל עולה של הישיבה היה מוטל על שכמו.

הגאון רבי דוד רוטברג זצ"ל

מימי ראשית הישיבה, כאשר קרוביו ומקורביו בני משפחת-רם ראו את העול הגדול שהעמיס על שכמו, נחלצו חושים לסייע לו ועמדו לימינו לטובת מקום-התורה הגדול שהוקם לזכר שמו הטהור של ראש בית-אבותם. הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל, בן מרן הגר"מ, שבמשך שנים עמד בראש כולל "חזון איש" ולאחר מכן כיהן פאר ברבנות בכמה קהילות ברחבי העולם, פעל גדולות ונצורות לביסוס הישיבה. רבי אליעזר אלפא זצ"ל, חתנו-בכורו של מרן הגר"מ קרליץ, מפארי הרבנים, תלמיד חכם מופלג וגדול בתורה, היה מגדולי העושים והמעשים למען הישיבה. הרב הגאון רבי דוד רוטברג זצ"ל, אחי מרן ראש הישיבה, איש תורה וחינוך רב-פעלים, היה יד-ימינו וסייע לו בכל ענייני הישיבה ממקום שבתו בארה"ב.

בחודש כסלו תשכ"א, שלוש שנים לאחר הקמת הישיבה, התקיים ברוב עם טכס הכנסת ספר תורה להיכל הישיבה. מלבד העדות שיש בזה לגידולה המבורך של הישיבה, מסתתר מאחוריו סיפורה הנפלא של יד ההשגחה המקיימת את הישיבה יום יום שעה שעה.

הגאון רבי אליעזר אלפא זצ"ל

את ספר התורה תרמו ר' יצחק אייזיק בקר ורעייתו זכרם לברכה, שהיו מגדולי מחזיקי הישיבה בימי בראשיתה. בצעירותם עזבו השניים את ביתם במזרח אירופה ושמו פניהם לאמריקה בתקוה שיאיר להם מזלם. הם ראו ברכה רבה בעמלם, אולם עושרם לא העביר אותם על דעת קונם. שמירת שבת ודקדוק במצוות נמסכו בחייהם ולא הועם זוהרם אף באמריקה החומרנית. ביתם שימש אכסניה לגדולי התורה שהגיעו מליטא ומארץ ישראל לאמריקה, ביניהם הגר"א וסרמן, הגרא"י פינקל, הגרי"ש כהנמן ורבים אחרים. הונם שרכשו בעמל הוקדש ברובו למטרות צדקה והם עצמם לא נהנו ממנו אלא כדי חייהם בלבד. מדי שנה בשנה היו שולחים אלפי דולרים לעשרות מוסדות תורה בארץ הקודש.

"מיליון דולר לפחות שלחו בני הזוג בקר לארץ הקודש" - סח הרב מפוניבז' באוזני מרן ראש הישיבה. ואי אפשר לתת לאותם מיליון דולר הערכה במספרים בני זמננו, בין משום ערך הכסף שפחת, בין משום שאנשי אמריקה של אותם ימים העריכו כסף...

תנו כבוד לתורה

ביום ראשון פ' וישב ט"ו בסלו תשכ"א תתקיים א"ה

הכנסת ספר תורה

להיכל ישיבת „בית מאיר"

ע"ש מרן הגר"מ קרליץ זצ"ל - בשכון חזון איש בני ברק

על ידי הנדיב הנכבד ר' יצחק אייזיק בייקער ורעיתו תחי'

העברת הס"ת - בשעה 4 אחה"צ מבית הנדיב
רח' אור החיים 12 זכרון מאיר. להיכל הישיבה.

הנהלת הישיבה

ר' יצחק אייזיק בקר, שממונו די לו לעצמו ולאחרים, בחר לו לעיסוק נוסף את ה'קבצנות'. מדי ערב בערבו היה ר' יצחק אייזיק מסתובב בין אולמות שמחה, מחתונה לחברתה, וידו פשוטה ומתחננת, תנו... ואין מנהג זה של ר' יצחק אייזיק לבדו, גם זוגתו נדבקה במעשהו. בכל יום ראשון היתה ניצבת הכן בפתח בית העלמין, מקשקשת בקופסת פח עמוסת מטבעות... לא שתו לביזיונם ולחרפתם וקיבצו בגופם פרוטה לפרוטה שנתקבצו להון רב, שנשלח כולו להחזקת התורה בארץ הקודש.

הימים ימי בראשיתה של ישיבת "בית מאיר". קשיי הקיום הגשמיים של הישיבה גדולים מנשוא. בעיצומם של ימים אלו סיבבו מן השמים שנתוודע ר' יצחק אייזיק אל הישיבה.

בני הזוג בקר הגיעו לימי זקנה, נפשם איוותה להסתופף בחצרות ה' בארץ הקודש. קרובי משפחה לא היו להם בארץ, משום כך שיגר הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ איגרת מארה"ב אל מרן ראש הישיבה אודות בני הזוג בקר העולים לארה"ק. הוא ציין את זמן ביאתם, וביקש ממרן ראש הישיבה להקל עליהם את שלבי קליטתם הראשונים. הרב מפוניבז' לא שהה באותה עת בארה"ק, ומכיון שכך, נזדמן שמרן ראש הישיבה היה היחיד שבא לקבל את פניהם של ר' יצחק אייזיק וזוגתו בנמל התעופה. כבקשת הגרש"י קרליץ דאג מרן ראש הישיבה לאכסניה - במלון "וגשל" הוותיק, כשהוא משתדל לבקרם מדי יום ולשאול לשלומם. כעבור זמן סייע בידם ברכישת ביתם בשכונת "זכרון מאיר".

בני הזוג בקר שעד מהרה הסתגלו למקומם החדש נקשרו לישיבתו של מרן ראש הישיבה. עז חפצם היה לסייע להחזקתה ולהקל מן הנטל, אולם היתה לו לר' יצחק אייזיק 'בעיה': "יראה כבוד ראש הישיבה" - אמר ר' יצחק אייזיק - "הנה רשימת המוסדות שלהם ייעדתי את כספי שכירות הבתים שלי באמריקה". היתה זו רשימה ארוכה, עשרות מוסדות תורה הופיעו בה, סך החלוקה היה עצום. "אבל", הוסיף ר' יצחק אייזיק, "ישיבת בית מאיר אינה מנויה ביניהם, איני יכול להוסיף עוד לרשימה זו, וכי איך אוכל לפחות לישיבה אחרת ממה שייעדתי. אולם, כל עוד אני חי אתן לישיבת בית מאיר חלק בראש, ואף לאחר מותי יהא חצי הדירה לישיבה".

ומלבד שעמדו ר' יצחק אייזיק וזוגתו לאחיעזר לישיבה בשעת דחקה, השאירו בה יד ושם בספר תורה שהכניסו להיכל הישיבה. וכמעשה הצדקה כן מעשה ספר התורה של ר' יצחק אייזיק.

באחד הימים העלה לפני מרן ראש הישיבה את חפצו לרכוש ספר תורה, להשאיר לעצמם שם ושארית, באשר בנים לא היו לו, "אולם", הוסיף בנימה של צער, "אין לי די כסף"... היתכן, והלא עשיר היה ר' יצחק אייזיק? "בכסף שייעדתי לצדקה שוב לא אגע, ולא אשנה מקדושה לקדושה"... משום כך, העדיף ר' יצחק אייזיק לרכוש ספר תורה ישן במחיר מוזל ולא לגרוע מכספי החזקת התורה!

צאו וראו מעלתם של מחזיקי תורה בישראל!

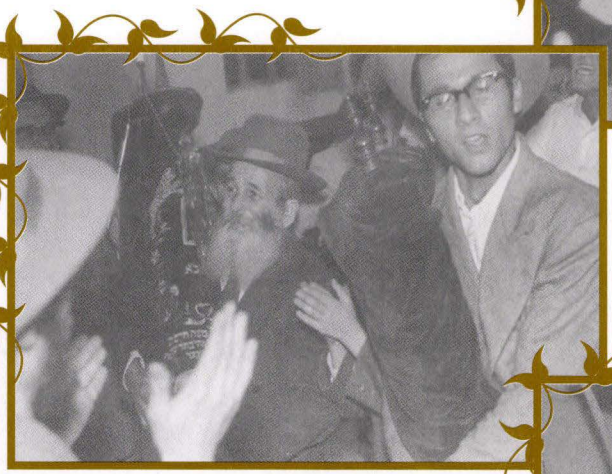
מראות משמחת הכנסת ספר תורה
של הנגיד ר' יצחק אייזיק בקר ורעיתו - תשכ"א

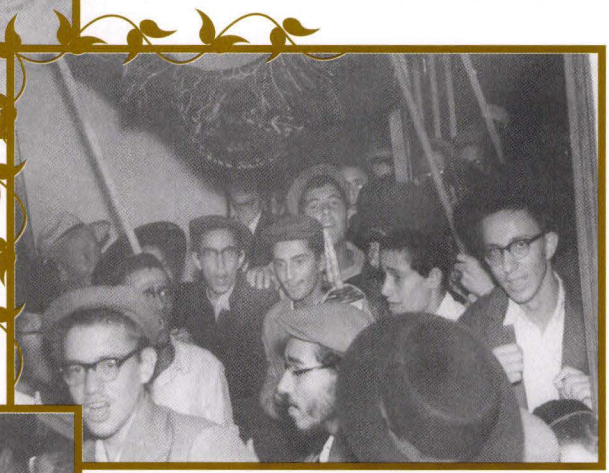
במרכז: הנדיב ר' יצחק אייזיק בקר ז"ל

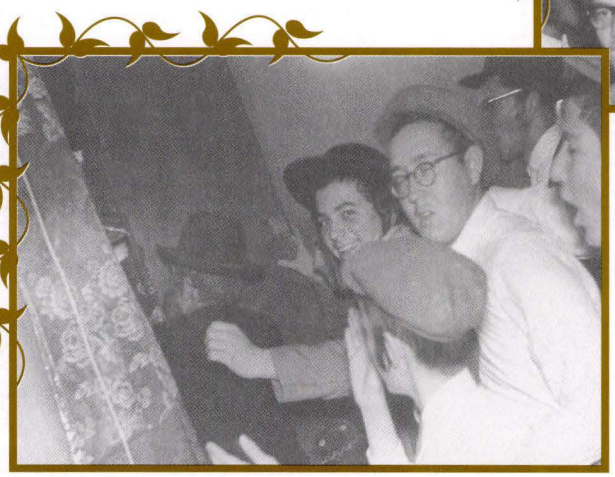
הנדיב ר' יצחק אייזיק בקר ז"ל בריקוד עם מרן זצ"ל

הנדיב ר' יחיאל לדרמן ז"ל

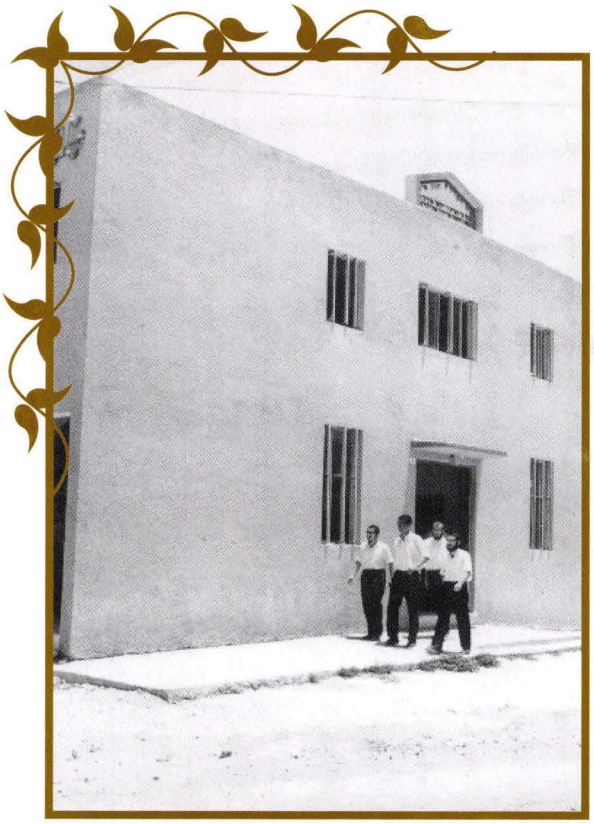

בני הישיבה בתהלוכה

מרן הסטיפלר זצ"ל מכניס את ספר התורה להיכל

מארצות קבצם

שמעה ושמה הטוב של הישיבה עשו להם כנפיים ומאז ועד היום היא מושכת אליה לא רק מבני התורה שבארץ ישראל אלא גם רבים מבני חוץ-לארץ. תופעה מרנינת-לב זו יש בה כדי להעיד על מעלתה וסגולתה המיוחדת של הישיבה שהדיה יצאו והגיעו אל מרחקי-ארץ.

כבר משנותיה הראשונות של הישיבה החלה תנועת נדידה של בני התורה בתפוצות הגולה, שעזבו את ביתם ומשפחתם וגלו למקום תורה - אל ישיבת "בית מאיר". שם, בין כתלי ההיכל, בצלו של ראש הישיבה הגדול, איוותה נפשם לבנות את קומתם התורנית והרוחנית. במשך השנים התכנסו ובאו אל שערי הישיבה בני תורה רבים ממדינות אירופה וצפון אמריקה ודרומה ודרום אפריקה.

לאחר שסיימו חוק-לימודיהם בין כתלי הישיבה וספגו אל תוכם מקנייניה, שבים התלמידים לביתם בחו"ל עמוסי תורה. רבים מהם נעשים מנהיגי קהילות במקומותיהם או תופסים משרות תורניות וחינוכיות נכבדות. כך שימשה להם הישיבה בית-יוצר, הכשירה להם את הדרך והקנתה את הכלים הנכונים בתפקידיהם החשובים.

לעתים קרובות, מעדיפים רבים מבני חו"ל לבנות את ביתם בארץ ישראל. במקרים רבים, היוותה הישיבה גורם מרכזי בשיקוליהם ובמניעיהם. חיי הישיבה המפכים היטיבו עמם כל כך, עד שהם מבקשים לדור בסמיכות-מקום לישיבה, כדי שיוכלו להמשיך ולהסתופף בצילה וליהנות מאור תורתם של ראשיה ורבניה - עתה במסגרת כולל האברכים שעל-יד הישיבה.

מראות משמחת הכנסת ספרי הנביאים - תשכ"ד
נדבת משפחת גוטמן - שכונת ביצרון ת"א

בתהלוכה

בסעודת המצוה מימין מורינו הגרש"ש קרליץ זצ"ל

חלק מהקהל

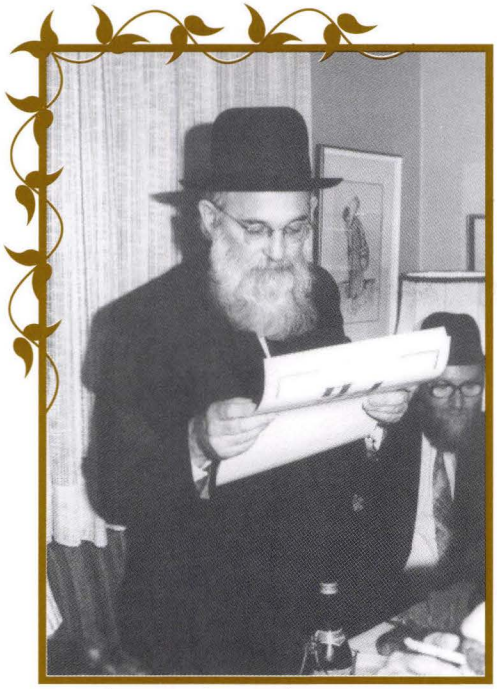

הנדיבים עם ספרי הנביאים

מרן ראש הישיבה בהכנסת ספרי הנביאים

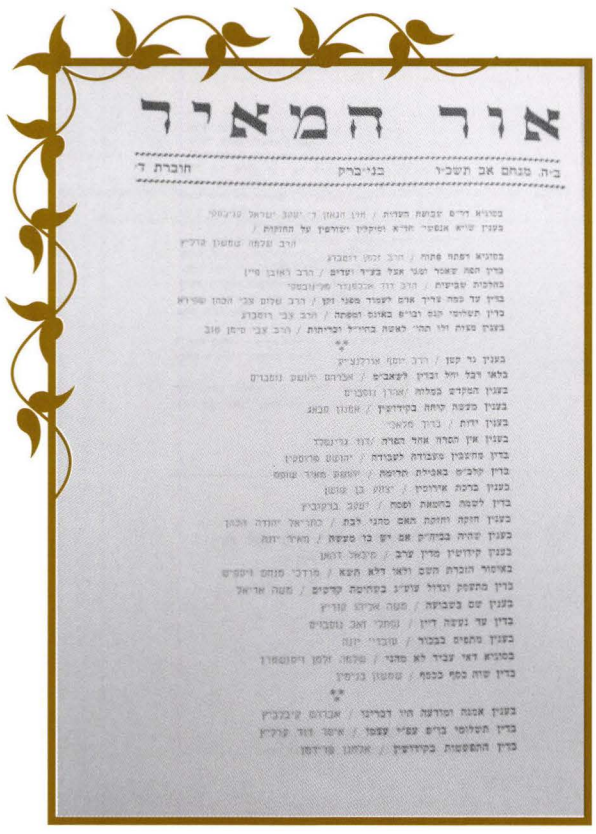
אור של תורה

הגאון רבי דוד אלכסנדר מלינובסקי זצ"ל

מרן ראש הישיבה, המצביא הגדול, לא נח ולא שקט. לנגד עיני רוחו ניצב חזונו, לקומם חיותה של תורה בארץ ישראל ולהחזיר עטרתה ליושנה. שואת אירופה החריבה עד היסוד את ישיבותיה המפוארות והשביתה מהן את קול התורה שהדהד בהן כל השנים. "בית מאיר" היא נדבך, חשוב ונכבד, בדרך אל הגשמת היעד.

גם יהדות המזרח המפוארת ספגה מכה אנושה. במשך מאות שנים פיארו רבנים וגדולי תורה את קהילותיה, ישיבות ומוסדות תורה מילאו את עריה וכפריה. עד שבאה התנועה הציונית והניפה גרזן אכזרי, במטרה לכרות ולגדוע את עץ החיים וליצור זן חדש של יהודי, נטול תורה ואמונה. היו לא תהיה!

אור המאיר

מרן ראש הישיבה, ברוחו הגדולה, קם ועשה מעשה. בשנת תשכ"ה שב ונטל בידו את אמת-הבניין. הנהלת רשת מוסדות "אור החיים" פנתה אליו וביקשה ממנו לעמוד בראשות ישיבה עבור בני עדות המזרח לצד הגאון רבי דוד אלכסנדר מלינובסקי זצ"ל שעמד בראשה מטעם מוסדות אור החיים. הישיבה החדשה - "אור התורה" - שכנה בבניין מפואר שנבנה על ידי מוסדות "אור החיים" בסמיכות מקום ל"בית מאיר". כך פעלה ישיבת "אור התורה" לצידה של אחותה הותיקה "בית מאיר", כשהבנאי הגדול עומד על גביהן ומקים נדבך ועוד נדבך, אריח על גבי אריח ולבינה על גבי לבינה.

באותם ימים עדיין לא רווחו ישיבות המיועדות לבני עדות המזרח. הקמת הישיבה היתה אפוא קרש-הצלה לרבים מקרב הדור הצעיר של יהדות מפוארת זו. מרן ראש הישיבה, בנועם לבבו, קירב את בני הישיבה באהבה בלי מצרים. היה זה מחזה מרנין לראות את בני התורה הצעירים, יוצאי צפון אפריקה ובבל ושאר ארצות המזרח, מטים אוזנם לשיחת מוסר, 'שמוע'ס', מפי מרן ראש הישיבה, כשכל כולה מתובלת באידיש ישיבתית...

בשנת תשכ"ו, שנה לאחר ייסודה של "אור התורה", כשיצא לאור המאסף התורני של ישיבת "בית מאיר", "המאיר" (חלק ד'), כבר היה ניתן למצוא בו מחידושי תורתם של בני הישיבה החדשה, לצד עמיתיהם בני ישיבת "בית מאיר".

ברבות השנים היתה הישיבה למגדלור, אור של תורה, אשר משך אליה רבים מטובי בניה של יהדות המזרח. היא הצמיחה מתוכה תלמידי חכמים מופלגים, רבנים וראשי ישיבות ומחברי ספרים, והמוני המוני בני תורה, שהקימו בתים של תורה ויראה, ובכך השיבו ליהדות המזרח את כבודה שניטל ממנה ביד זדונית.

הרחיבי מקום אהלך

ראשיתה של ישיבת "בית מאיר" - מצער. קומץ בני הישיבה שקדו על תורתם כשהם מצונפים בפינתם בבית המדרש "לדרמן" שבשיכון "חזון איש". בסמוך, כאמור, נבנה מבנה הקבע הראשון, שכלל חדר אוכל וחדרי מגורים. משהתרחבו ספסלי בית המדרש, עברו בני הישיבה מבית המדרש "לדרמן" לבית המדרש החדש שהוקם בעבורם. אלא שעד מהרה התרבו התלמידים עד שגם חדרי המגורים לא יכלו להכיל את כל באי הישיבה ואת אלה שהתדפקו בשעריה.

בשנת תשכ"ו הונחה אבן הפינה לאגף השלישי של הישיבה ובו ארבע קומות הכוללות חדר אוכל רחב-ידיים וחדרי מגורים לעוד כמאה וחמישים תלמידים כ"י. את המגרש רב-הממדים תרם הנדיב ר' משה פרומר ז"ל ואת הקמת הבניין תרם ברוחב-ליבו הנדיב מוקיר תורה ולומדיה, ר' צבי סיטטין ואשתו מרת דבורה מרים זכרם לברכה.

לעתים, טכסים חגיגיים ופנים עולצות מכסים ומסתירים מאחוריהם ימים קשים המלֻוים עוגמות נפש וטרדות מעיקות. לימים, כאשר חלף עם קבוצה מתלמידיו ליד בניין הפנימייה רב-המידות, פנה מרן ראש הישיבה לתלמידיו ואמר להם בפרץ של גילוי נפש: "אתם רואים את הבניין הגדול הזה? דעו לכם שכל לבינה שטבועה בקירות הללו היא חלק מעצמי ובשרי!" ואז הנמיך את נימת קולו והוסיף ואמר: "כאשר בנו את חדר האוכל לא היו מספיק פועלים שירימו את המרצפות, לכן אני יחד עם רבי צבי [הוא מורנו ראש הישיבה שליט"א] הטנו כתף וסייענו לפועלים לשאת את המרצפות"...

ישיבת "בית מאיר"

ע"ש מרן הגר"מ קרליץ זצ"ל
שכון חזון אי"ש בני ברק

בשיר תהלה ורחשי הודי׳ לנותן התורה
שמחים אנו בזה להזמין את הצבור התורני

לחגיגת הנחת אבן הפנה

לבנין הפנימי׳ החדש [האגף השלישי]
של ישיבתנו הק׳

המוקם בהשתתפותם הנדיבה של הנה"ח ר׳ צבי
ורעיתו הכבודה מרת דבורה מרים סיטטין שיחיו

שתתקיים בעז"ה ברוב פאר, ביום ראשון ח"י אייר, ל"ג בעומר תשכ"ו
על המגרש הרחב מול בניני הישיבה בשכון חזון אי"ש, בני ברק.

בהשתתפות
גדולי ישראל, גאוני תורה, ראשי ישיבות, רבנים, דיינים,
ראש העיר ומנהלי מוסדות ואישי צבור.

הפתיחה: בשעה 5 אחה"צ בדיוק.

הנאומים והברכות יתקיימו באולם הישיבה שהוקם בנדיבות
לבו של הנה"ח ר׳ יחיאל מרדכי לדרמן ורעיתו.

כונרי הישיבה וחניכי באשר הם שם, מתבקשים לראות
הזמנה זו כאישית מפאת אי ידיעת כתובותיהם המדוייקות.

תחבורה: קו 54 עד התחנה הסופית

האופן שבו נתוודע הנדיב ר' צבי סיטטין אל הישיבה יש בו לימוד מאלף על נפלאות דרכי ההשגחה, אשר חותמה טבוע וניכר בכל צעד ושעל בחיי הישיבה. ומעשה שהיה כך היה: לרגל אירוע הגיעו הנדיב סיטטין ורעייתו מלוס אנג'לס לביקור בארץ ישראל. בבואם לבני ברק נקלעו השניים לאזור קריית הישיבה. מרת סיטטין לא חשה בטוב ובני הישיבה חשו לעזרתה והושיטו כוס מים צוננים לנפש עייפה. למחרת חש ר' צבי סיטטין צורך לשוב אל הישיבה כדי להודות על העזרה שהושיטו לרעייתו. בדעתו אף היה לתרום מזכרת-שי לישיבה: פרוכת חדשה לארון הקודש.

כשנכנס לבנין הישיבה הופתע לראות עשרות-עשרות בני תורה מצטופפים בחדר אוכל צר ודל-אמצעים וסועדים את ליבם. הוא המשיך להתעניין במצבה של הישיבה, שוטט בחדרי המגורים, שוחח עם בני הישיבה ועמד מקרוב על תנאי לימודם ומגוריהם. משנוכח בתנאים-לא-תנאים שבהם לומדים פרחי-התורה, גמר אומר בליבו לעשות לרווחתם, למען יוכלו לשקוד על התורה בהרחבת הדעת. התוצאה: הקמת האגף השלישי של הישיבה...

טכס הנחת אבן הפינה, שנערך ברוב עם בל"ג בעומר תשכ"ו, היה מפגן אדיר לכבודה של תורה. במעמד גדולי הדור, זקני ראשי הישיבות וציבור גדול של בני התורה, נוצקה אבן הפינה והוקראה מגילת היסוד של הבנין: "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים. ברוך הבוחר בתורה שהחיינו וקיימנו ליום גדול ונשגב זה ביום ראשון לסדר בהר בחוקותי ח"י לחודש אייר ל"ג למטמונים שנת חמשת אלפים שבע מאות עשרים וששה ליצירה, אלף שמונה מאות תשעים וחמש שנים לחורבן בית מקדשנו ותפארתנו, שמונה שנים ליסוד ישיבתנו הקדושה ישיבת בית מאיר, שהוקמה על שמו ולזכרו של גאון התורה וכביר הפעלים להפצתה והרבצתה מרן רבי מאיר קרליץ זצ"ל, בשכון חזון איש בבני ברק עיר התורה והישיבות ת"ו, הונחה אבן הפינה לאגף השלישי של בנייני ישיבתנו הקדושה... במעמד המוני בני תורה שוחריה ואוהביה ובראשם גאוני התורה וגדוליה ראשי הישיבות הרבנים ואישי הציבור. וע"ז באנו על החתום...". בין החותמים מרנן ורבנן בעל 'קהילות יעקב', הגרי"ש כהנמן, הגר"ח שמואלביץ, הגרש"ז אויערבך, הגר"ב קונשטט, הגרש"ש קרליץ זצוק"ל, ויבחט"א הגר"ש וואזנר שליט"א.

היכל הישיבה נתמלא המון אדם שבא לחגוג ולשמוח בשמחתה של תורה. את כותל המזרח פיארו גאוני הדור, זקני ראשי הישיבות, רבנים ויושבי על מדין.

ראשון המברכים היה מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר. הוא העלה על נס את מסירות נפשו של מרן ראש הישיבה בהקמת עולה של תורה וקרא לצעוד בעקבותיו בהקמת מבצרי תורה ויראה.

אחריו השמיע דברי ברכה מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, אשר הביע את שמחתו למראה בית גדול זה שמגדלין בו לתורה ויראה ואשר אורו זורח למרחקים. כמו כן בירך במילים נלבבות הגאון הגדול רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א, 'בעל שבט הלוי', גאב"ד זכרון מאיר וראש ישיבת חכמי לובלין.

רושם רב עשתה הופעתו של הרב מפוניבז', מרן הגרי"ש כהנמן זצ"ל, שייחד את נאומו לזכות הגדולה שנפלה בחלקם של מרביצי התורה ומקימי עולה של תורה בימינו. הוא הביע את גודל שמחתו לראות את הישיבה מרחיבה גבולה.

נאום נלהב בשבחה ותהילתה של הישיבה השמיע הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל, לימים רבה של ירושלים עיה"ק. במשך שעה ארוכה סקר את סוד הצלחתו של מקום-תורה גדול זה שמוניטין יצא לו ברחבי תבל. בברכת הנעילה נתכבד הגה"צ רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זצ"ל, שריתק את הקהל בדברים מלהיבי-נפש.

בהנחת אבן הפינה נתכבד מרן הגרי"י קניבסקי זי"ע, ומילאו אחריו כל האישים הנכבדים שנכחו בטכס.

מראות מחגיגת הנחת אבן הפינה
לאגף השלישי של הישיבה
נדבת הנדיב ר' צבי ורעיתו
מרת דבורה מרים סיטטין ז"ל
על המגרש תרומת הנדיב ר' משה פרומר ז"ל

בהכנות אחרונות, מרן זצ"ל עם המנחה הרב שלמה לורנץ שליט"א

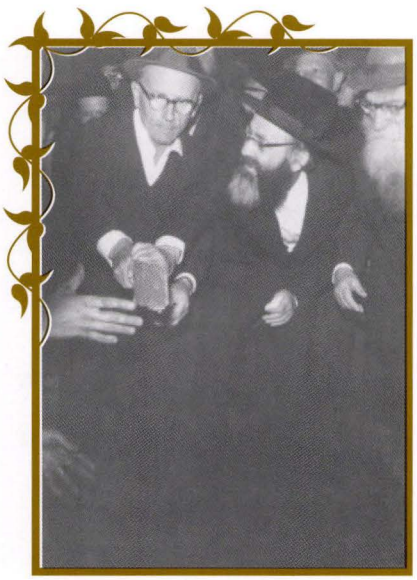
מגילת היסוד לבניין הפנימיה

מרן הסטייפלר זצ"ל בהנחת אבן הפינה

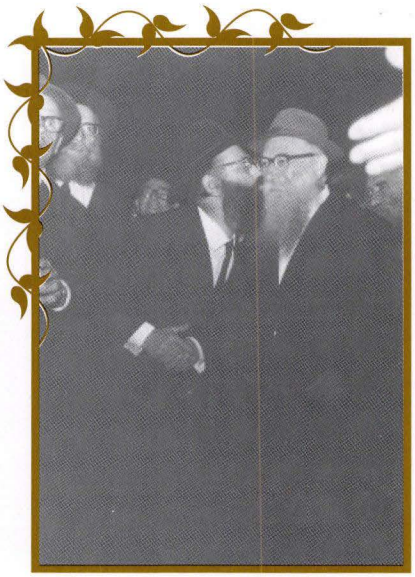
הגר"ח שמואלביץ זצ"ל מברך את הנדיב פנחס זיידמן

מרן ראש הישיבה זצ"ל בהנחת אבן הפינה

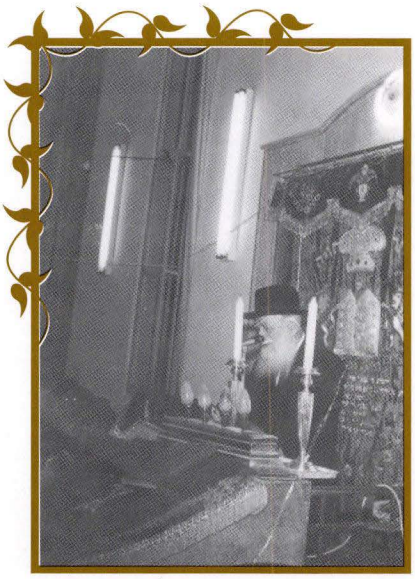
מרן הרב מפוניבז' עם הנדיבים ר' פנחס זיידמן ז"ל ור' צבי סיטטין ז"ל

מרן זצ"ל עם הנדיב ר' משה פרומר ז"ל

שולחן המזרח

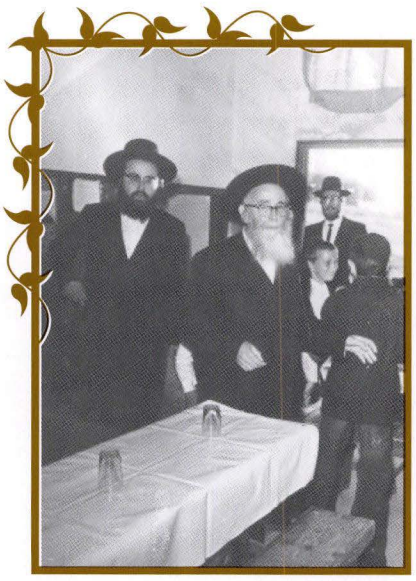
מרן הרב מפוניבז' זצ"ל נואם

בני הישיבה במרכז הגר"ר פיין זצ"ל

חלק מהקהל

מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל
אחריו הרב אברהם יוסף ליזרזון שליט"א

בני הישיבה בריקוד לכבודה של תורה

מראות מחגיגת חנוכת אולמי חדר האוכל והמטבח
כ"ו אדר תשכ"ח

אולם חדר האוכל בשלבי בניה

בס"ד

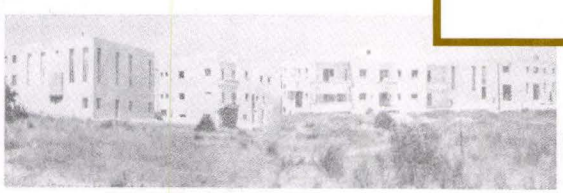
מתוך שבח והודי לה' הגנו מתכבדים להזמין את מע"כ

לחגיגת חנכת
אולמי האוכל והמטבח

שתתקיים בס"ד ביום שלישי כ"ו אדר תשכ"ח
באולם האוכל החדש שכון „חזון איש"
בני־ברק. הפתיחה בשעה 5 אחה"צ בדיוק.

במעמד:
גדולי התורה, ראשי ישיבות, רבנים,
ראש העיר וסגניו, ראשי המוסדות,
אישי צבור, פרנסי ונדיבי הישיבה.

תחבורה מההתחנה הפרבנית קו 54 ער התחנת רח' עזרא.

בניני הישיבה הקיימים

ועד נשים שע"י הישיבה

עורכת בהזדמנות זו **מסיבת נשים חגיגית**
לכבודן של נדיבות הישיבה הנאמנות

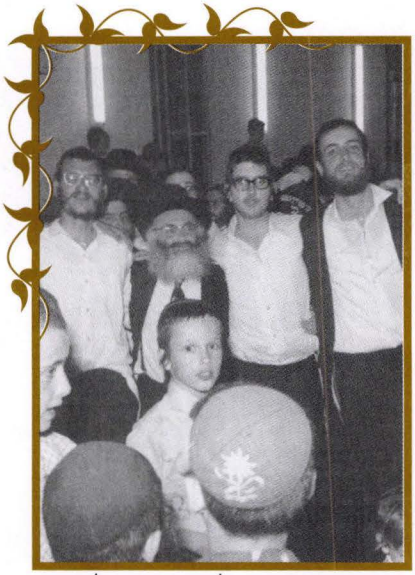

בחנוכת הבית: נואם הגר"י סרנא זצ"ל ר"י חברון

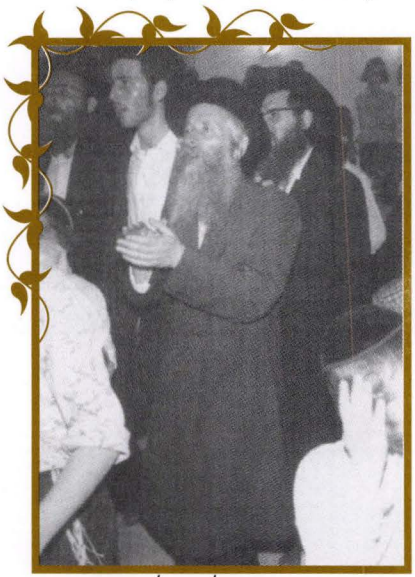

נראים משמאל רבינו ראש הישיבה שליט"א מימין מורינו הגר"ז שליט"א

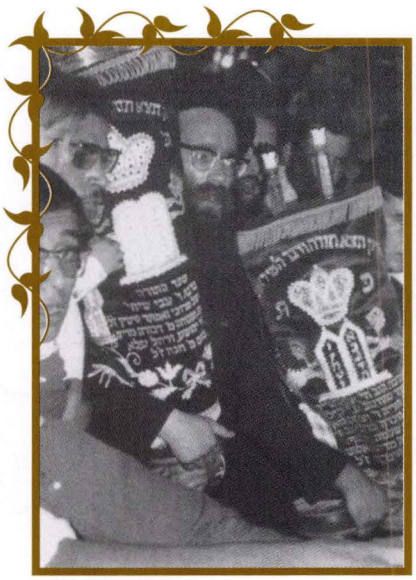
מראות מהכנסת ספר תורה
של הנדיב ר' צבי סיטטין ז"ל
לע"נ רעיתו מרת מרים ע"ה - תשל"ו

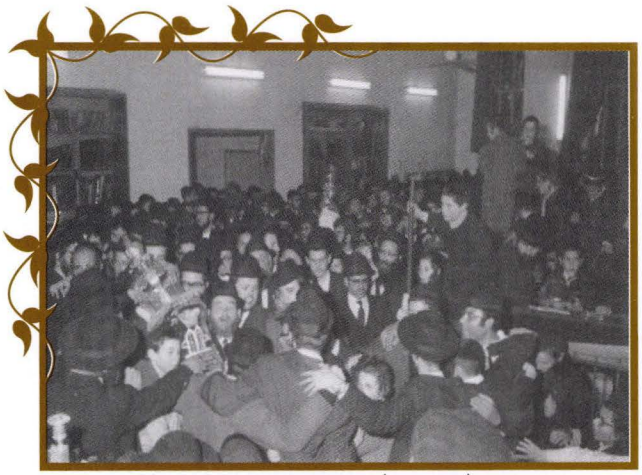
מרן ראש הישיבה זצ"ל בריקוד עם תלמידים

מורינו הגרח"ש קרליץ זצ"ל בריקודים

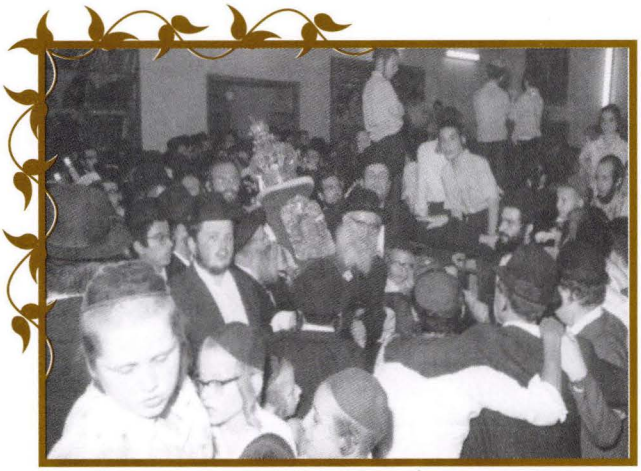
רבינו ראש הישיבה שליט"א

בני הישיבה בריקוד לכבודה של תורה

מימין מורינו הגר"ז שפירא שליט"א

במרכז מורינו הגרש"ש קרליץ זצ"ל

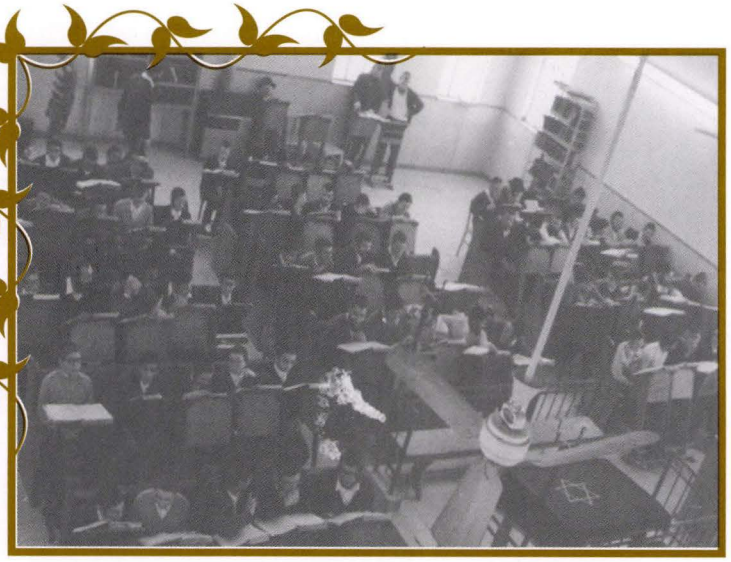

בסעודת המצוה

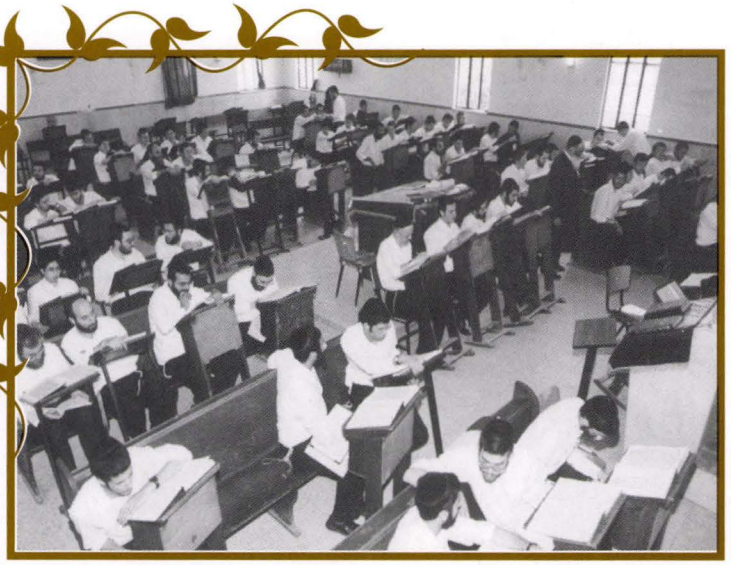
צר לי המקום

שמעה הטוב של הישיבה הביא אליה מדי שנה ליגיונות-ליגיונות של בני תורה שגדשו את ספסליה. בית המדרש המרכזי, שהוקם אי-אז בראשית ימי הישיבה ע"י הנדיב הרבני ר' יחיאל לדרמן, נעשה צר מהכיל. עד שלא היה מנוס מלהיחלץ חושים ולהרחיב ולשכלל את היכלה של תורה.

תשנ"ו. שלושים שנה בדיוק חלפו מאז הנחת אבן הפינה לאגף השלישי של הישיבה, ו"בית מאיר" סגרה עוד מעגל. הנהלת הישיבה קמה ויזמה עבודות שיפוץ נרחבות של בית המדרש. חדר המבוא להיכל הישיבה הורחב, נבנו חדרי שיעורים נוספים. גם עזרת הנשים הורחבה ושופצה עד היסוד. פני בית המדרש כולו חודשו לבלי הכר, לכבודה של תורה.

דגש מיוחד הושם על נויו של בית המדרש, לפאר ולרומם בית ה'. הבאים בשערי הישיבה יכלו להתרשם מן הנוי וההדר שהושקעו בכל פרט ופרט שיש בו כדי לנאות את היכל ה'. הכתלים החיצוניים עוטרו בלוחות שיש מרהיבים. שער בית המדרש פשט צורה ולבש צורה חדשה.

כל פרויקט ההרחבה לא היה יוצא אל הפועל אלמלא הירתמותם למשימה של תלמידי הישיבה ובוגריה לדורותיהם. ההיענות המרשימה של חניכי הישיבה אשר היטו שכם והרימו תרומתם בעין יפה, הקלה במידה רבה את הנטל הכספי מעל כתפי הנהלת הישיבה.

אך מעבר לסיוע הכספי, היה בכך עוד חיזוק וראיה לחיבור ההדוק שבין הישיבה לבניה; אות וסימן לקשר האמיץ שבין תלמידי הישיבה לבאר שממנה דלו את תורתם. היתה זו עדות מרהיבה לברית שנכרתה בין בני הישיבה משכבר הימים לרבותיהם מעמידי-קומתם.

כשהושלמה תכנית ההרחבה, נערך ברוב פאר והדר, בשלהי חודש אדר תשנ"ו, טכס רב-רושם של חנוכת הבית, בהשתתפות ראשי הישיבה ורבניה, תלמידי הישיבה ובוגריה לדורותיהם. את הטכס כיבדו בנוכחותם גדולי ישראל וזקני הדור שבאו להביע את הוקרתם וחיבתם לישיבה הק' ולקברניטה הגדול.

נואם הכבוד היה ידיד הישיבה הגאון הגדול רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, ראש ישיבת באר יעקב, שנשא משא תורני עמוק בענין מהותה של ישיבה. בסיום דבריו פנה אל תלמידי הישיבה ואמר: "אשריכם בני תורה,

שזכיתם להסתופף אצל ידידי היקר ראש הישיבה (שליט"א) [זצוק"ל], שאני מכיר אותו קרוב לשישים שנה, מאז שלמדנו בישיבת פתח תקוה. דעו לכם שזכות גדולה נפלה בחלקכם להיות מתלמידי ראש הישיבה! תנצלו אותו, אל תעזבוהו לרגע, תשמשו אותו, תלמדו ממנו, תקבלו ממנו את מסורת התורה שיש לו מרבינו ר' שמעון גרודנער, ומתורת ישיבת מיר, ואז בע"ה תגדלו ותצליחו ותעשו פרי, וזו תהי תפארתכם ותפארת הישיבה בראשה ותפארת עם ישראל כולו".

נאום מרתק נשא הגאון הגדול רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א גאב"ד זכרון מאיר וראש ישיבת יח"ל. הוא הזכיר בהתרגשות כי זכה להשתתף בהנחת אבן הפינה הראשונה, כארבעים שנה קודם לכן, והפליג בזכרונותיו על ימים מקדם. "מבואר בספרים הקדושים שכל דבר שהוא מצד הקדושה הוא פרה ורבה, ואם כן כשהישיבה גדלה ומתרחבת אות הוא לקדושה החופפת עליה, הקדושה פרה ורבה". הגר"ש וואזנר בירך את ראש הישיבה וציין לשבח את תלמידיה ובוגריה, מהם גדולי תלמידי חכמים ומרביצי תורה מפורסמים.

את המשא המרכזי נשא מרן ראש הישיבה זצוק"ל. במשך שעה ארוכה ביאר בדרכו המיוחדת את עניין "מזמור שיר חנוכת הבית" ותיאר את עניינה ומהותה של 'שירה', שירה של תורה. וכה אמר בסיום דבריו: "מהו הכח לשיר את שירת הבריאה בכל המצבים? רק בדרך אחת ויחידה - חיים של עמל התורה ויראת שמים!". והוסיף: "זו הנקודה המרכזית שטרחנו עליה, כשזיכנו השי"ת להקים את הישיבה - שהתורה יחד עם המוסר יהוו את ה'חיים' של הבן-תורה; שכל מי שלמד כאן יקבל את הצורה הראויה לבן-תורה; שיהיו כל חייו 'שירה', 'למען יזמרך כבוד'!".

אהלי תורה

תכונה לקראת חגיגת חנוכת הבית בישיבת "בית מאיר" בבני ברק

★ לרגל חנוכת האגף החדש וחדרי השיעורים המרווחים ★ את החגיגה שתתקיים ביום רביעי כ"ב באדר, יכבדו מרנן ורבנן גדולי הדור שליט"א ★

ביום רביעי כ"ב באדר ייחנך האגף החדש והמפואר של ישיבת "בית מאיר" בשכון חזון איש בבני ברק, במעמד הגאון ראש הישיבה, גדולי ומאורי הדור שליט"א.

בימים אלו נשלמות העבודות האחרונות באגף החדש והמרווח של חדרי השיעורים וחדרי הלימוד שנבנה ביופי והדר מיוחד, בשילוב כניסה רחבת ידיים להיכל הישיבה, הנושאת את שמו של מרן הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל, אחיו של מרן החזון איש זי"ע.

ישיבת בית מאיר נוסדה לפני כארבעים שנה ומאז ועד היום העמידה תלמידים לאלפים ובהם מחשובי ראשי הישיבות, הר"מים והמשגיחים ברחבי הארץ. שמה הטוב יצא מכבר בכל קצווי תבל.

במוסדות ישיבת בית מאיר המתנוססים לתפארה בעיר התורה בני ברק כאבן יקרת, מתחנכים כיום מאות תלמידים החל מהישיבה לצעירים מצטיינים, דרך הישיבה הגבוהה וכוללי האברכים בהכוונתו והדרכתו של הגאון ראש הישיבה שליט"א.

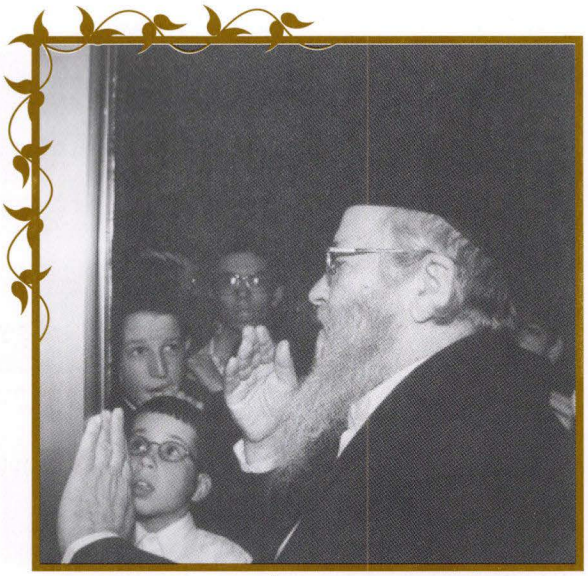
הישיבה קנתה לה שם גם כמגדלור רוחני לכל תושבי האזור שבאים לחסות בצילה בפרט בימים הנוראים והחגים, שאז היכל הישיבה מלא מקצה לקצה גם במסדרונות.

"הרחיבי מקום אהלך". בימים אלו הגיעה השעה לברך על המוגמר עם סיום וגימור הרחבת היכל הישיבה והאגפים הסמוכים לו ברוב פאר והדר ע"י טובי האדריכלים והאדריכלים.

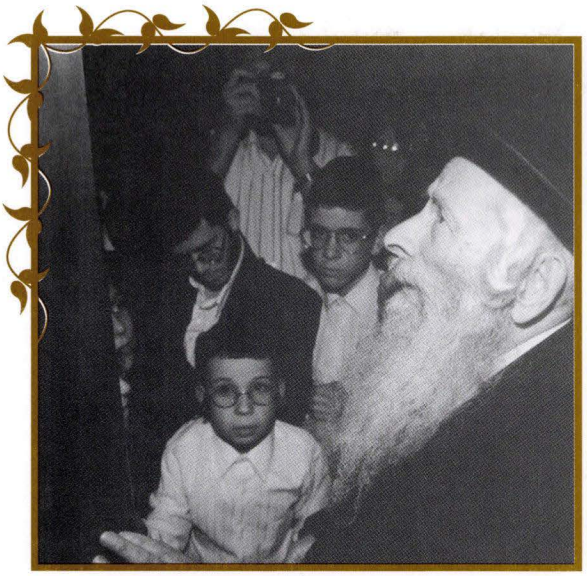
בכ"ב אדר בשעות אחה"צ, ייערך מעמד כבוד התורה בהיכל הישיבה שיחל בקביעת המזוזות בפתח ההיכל ע"י הגאון ראש הישיבה שליט"א וגדולי התורה שליט"א.

לאחמ"כ ייערך המעמד באולם האוכל שהוכן והוכשר במיוחד לארוע. במהלכו ישאו דברים מרנן ורבנן שליט"א, ובו ישמע דבר הישיבה.

מראות מחגיגת חנוכת האגף החדש וחדרי השיעורים
יום רביעי כ"ב אדר תשנ"ו

מרן הגרמ"ש שפירא זצ"ל בקביעת מזוזה

מורינו הגרח"ש קרליץ בקביעת מזוזה

מרן ראש הישיבה זצ"ל קובע את מזוזת היכל בית המדרש

משא מרן ראש הישיבה זצ"ל

שולחן המזרח

גדולי הדור במעמד

משא רבינו ראש הישיבה שליט"א

מרן הגרמ"ש שפירא זצ"ל נואם

משא מרן ראש הישיבה זצ"ל

קהל המשתתפים

שולחן המזרח

מעמד מפואר ורב רושם בחנוכת הבית של ישיבת "בית מאיר" בבני ברק

★ בהשתתפות מרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור שליט"א ★

במעמד מפואר ומרומם נחנך בשבוע שעבר הקומפלקס המד סואר של היכל ישיבת "בית מאיר" בשכון חזון־איש בבני ברק, בראשות ראש הישיבה הגאון רבי זלמן רוטברג שליט"א ומרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור שליט"א.

בתמונה למעלה: הגר"ב רוזנברג, כ"ק האדמו"ר מסטריקוב, הגר"מ מן, ראש הישיבה (נואם), הגרמי"ל לפקוביץ, הגר"א מרקוביץ, הגרח"ש קרליץ, האדמו"ר מקומרנא, בתמונה למטה: חלק מאישי הציבור והקהל.

כבר משעות אחה"צ החלה נהירת ההמונים לעבר קרית הי־ שיבה שקושטה בנורות צבעוניות וכרזות בר במילים "מזמור שיר חנוכת הבית" ו"זה היום עשה ד' נגילה ונשמחה בו", שהוכנו במ־ יוחד לרגל המעמד הגדול בו נטלו חלק בוגרי הישיבה ותלמידיה לדורותיהם ובהם ראשי ישיבות, רמי"ם ומשגיחים שהגיעו מכל רחבי הארץ ומחו"ל, כדי להשתתף באופן אישי בחנוכת הבית. המע־ מד החל בתפילת ערבית, שנערכה בהיכל הישיבה החדש והמורחב, שנבנה ברוב פאר והדר ברוב עם שמילא את ההיכל והאגפים הנוס־ פים מפה לפה. לאחר התפילה החל מעמד קביעת המזוזות בפתח הי־ שיבה ע"י הגאון ראש הישיבה שליט"א, הגרמ"ש שפירא שליט"א ראש ישיבת באר יעקב, הגרח"ש קרליץ שליט"א, רמ"י הישיבה, המשגיחים והנדיבים.

לאחמ"כ עבר הקהל אל אולם הישיבה שהוכשר וקושט במיוחד לארוע ע"י צוות אברכים, כשבמ־ רכזו בימת הכבוד, עליה ישבו מרנן ורבנן שליט"א. עם כניסתו של ראש הישיבה שליט"א לאולם, פצח הקהל בשירת "ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור". כשהגיע למקומו במרכז הבמה, התיישב הקהל והקשיב לדברי הפתיחה וההנחיה שנשא בוגר הישיבה הרב גבריאל קוסובר, מנהל ת"ת שערי תבונה בי־ם. את דבריו פתח בברכת ברוכים הבאים בשם ד' לקהל הבוגרים והאורחים שהגיעו מכל קצוות הארץ להיות במחיצת רבותיהם שליט"א. הוא הזמין את הגאון ר' צבי רוטברג שליט"א לשאת דב־ רים. בין דבריו העלה על נס את התרחבותה והתפתחותה של הי־ שיבה במשך 40 שנות קיומה וענין הכינוס הגדול של כל הבוגרים מכל המחזורים והביא מהגמ' שמר־ סיפין על העיר והעזרה בענין חשיבות ההוספה לבנין הישיבה שיהיה וראי לכבודה של תורה ויתווספו ספסלי ביהמ"ד כשאי־ פתו של כל אחד ואחד.

נאום מרתק נשא הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א, גאב"ד זכרון מאיר וראש ישיבת חכמי לובלין. הגר"ש ווזנר שליט"א אמר שזכה עוד להשתתף בהנחת אבן הפינה הראשונה לי־ שיבה וכעת הוא עומד אנו בחנוכת עוד אגף חדש לישיבה שיצאו ממנה רמי"ם ומוצי"ם ותלמידי חכמים מופלגים בכל שנות קיומה. הגר"ש ווזנר בירך את הישיבה וראשיה, שיזכו להרבות חיילים לתורה.

בין נאום לנאום הושמעו לוח־ נים וניגונים מיוחדים שהופקו לכבוד המעמד, וחולקו תעודות הוקרה מיוחדות לנדיבי ותומכי הישיבה העומדים לימין הישיבה ומסייעים להחזקתה בכל עת.

נואם הכבוד היה ידיד הישיבה הגאון רבי משה שמואל שפירא שליט"א, ראש ישיבת באר יעקב, שנשא משא תודי מפולפל בד"ת ומדרשים בענין חנוכת הבית. שזכתה ישיבת בית מאיר להרחיב מקום אהלך בבנית האגף החדש. את המשא המרכזי השמיע ראש הישיבה הגאון רבי זלמן רוטברג שליט"א, שבמשך שעה ארוכה עמד על דמותו של בן ישיבה ומהותו בעולמנו לגדול בתורה, והודה להשי"ת על כך, שזכה והגיעה הישיבה לזמן חנוכת הבית של האגף החדש והמפואר, שיהווה נדבך נוסף בשרשרת המוסדות המפוארים של הישיבה הכוללים את הישיבה הגבוהה, כוללי האב־ רכים והישיבה לצעירים מצטיי־ נים, כשהמטרה העיקרית להרבות כבוד שמים ע"י לימוד התורה הנשמע בישיבה במשך כל שעות היממה, כשאיפתו של כל בחור במסגרת הישיבה. ראש הישיבה הודה לכל המסייעים והנדיבים על עזרתם למען הישיבה בכל הזמ־ נים. לאחר הנאום המרכזי קידם המנחה הרב גבריאל קוסובר את גדולי ומאורי הדור שליט"א, שה־ גיעו להשתתף במעמד וביניהם: הגרמי"ל לפקוביץ שליט"א ר"י פוניבז' לצעירים, הגראי"ל שטיי־ נמן שליט"א ר"י גאון יעקב, כ"ק האדמו"ר מסטריקוב שליט"א, הגר"נ גשטטנר שליט"א ר"י פנים מאירות ורב דקרית אנו"י והגר"מ מן שליט"א ר"י בית הלל, שהגיעו להשתתף וליטול חלק במעמד. דברי ברכה הושמעו ע"י הרב ירחמיאל בויאר ראש העיר לשע־ בר, שהזכיר לבוגרים, ששולחנות וספסלי הישיבה ספוגים בקדושה מיוחדת בהם התפללו גדולי הדור ביניהם מרן הסטייפלער זי"ע, וזו הזכות ללמוד בין כותלי הישיבה הקדושה ולעלות בתורה.

את ברכת הורי התלמידים הביא הרה"ג ר' רפאל ארזי שליט"א ראש כולל בבית וגן, שעמד בדבריו על המסירות של הישיבה לכל בחור ובחור באשר הוא ועל ההתייחסות המיוחדת של צוות הרמי"ם והמשגיח לכל אחד ואחד, והביא את ברכתם האישית של כל הורי התלמידים שהשתתפו גם הם במעמד. את ברכת בוגרי הישיבה למעמד, הביא הרה"ג רבי נפתלי נוסבוים בוגר הישיבה וכ־ יום ראש ישיבת "חיי משה" בי־ רושלים, שבדבריו הודה בשם הבוגרים מכל המחזורים על מסיר־ ותו של הגאון ראש הישיבה שליט"א וצוות הרמי"ם המסורים והודה להשי"ת שזכה להגיע להי־ שתתף במעמד הגדול של חנוכת הבית והוסיף בדברי תורה שנשמ־ עו בקשב רב.

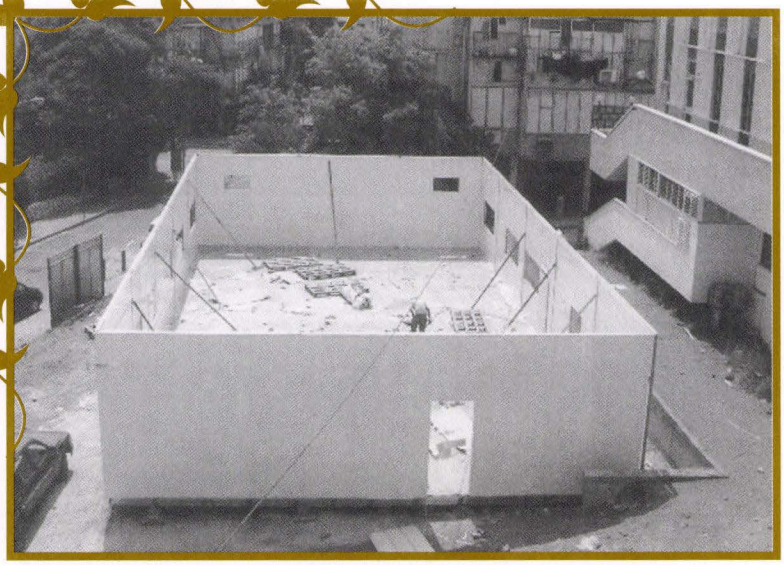
בסיום המעמד הודה המנחה הרב גבריאל קוסובר לכל אלו שנטלו חלק בארגון המעמד, וכן הודה לכל הנאספים.

לקראת סיום המעמד, חולקו חוברות מיוחדות שהופקו ע"י הישיבה, בהן מתוארים ימי הי־ שיבה במשך 40 שנות קיומה עד הלום, בשילוב תמונות צבעוניות ופקסימליות נדירות שטרם ראו אור.

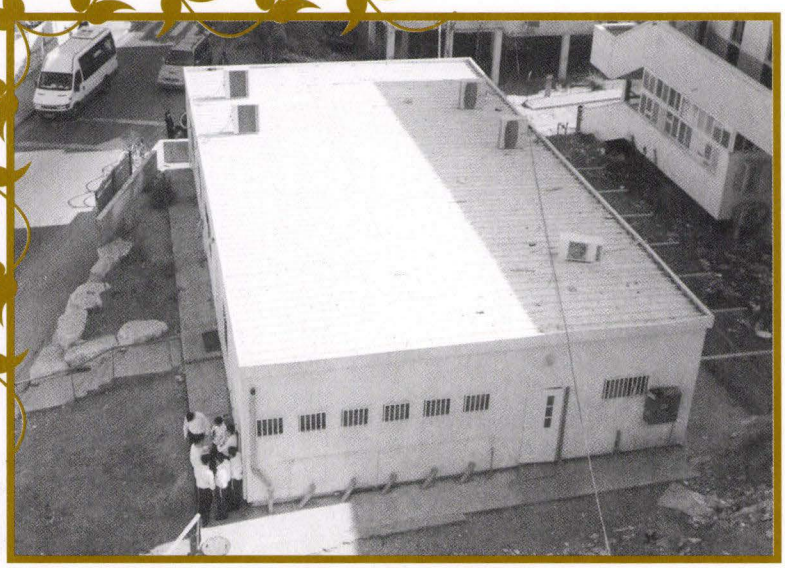
מלבד הנואמים, השתתפו עוד הרבנים הגאונים שליט"א: רבי ישראל אייזנשטיין ראש ישיבת נצח ישראל בבני ברק, רבי ברוך מרדכי אטינגר ר"מ בישיבת בית מאיר, רבי גרשון אידלשטיין מרא־ שי ישיבת פוניבז', רבי ישראל בוק מראשי ישיבת אור שמח י־ם, רבי יצחק בן שושן רב ברשל"צ, רבי יוסף בר־שלום רבה של בת־ים, רבי דניאל גינזבורג ר"מ בישיבת בית מאיר, רבי מרדכי גרוס רב חניכי הישיבות מרכז – ב"ב, רבי יונתן דומב מנהל רוחני בישיבת בית מאיר, רבי זלמן דרורי רב ביה"כ חניכי הישיבת "חמדת צבי", רבי מרדכי דרורי ראש ישיבת שרה חמד, רבי יצחק הקר מראשי ישיבת גרודנא – אשדוד, רבי דב אהרן זלוניקר"מ בישיבת מאור התלמוד רחובות. רבי יחיאל וילנסקי אב"ד ת"א, רבי נתן זוכובסקי ר"מ בי־ שיבת גאון־יעקב, רבי יואל טו־ ביאם רבה של שיכון ו' ונשיא ארגון תמי"ד, רבי יורם זלצברג רב בת"א, רבי יצחק יגודייוב ראש ישיבת בית הלוי אשדוד, רבי יוסף יזרעאלי ר"מ בישיבת תפארת משה, רבי אליעזר כהנמן, רבי אליעזר מרקוביץ ראש כולל בית מאיר, רבי שמואל מרקוביץ מרא־ שי ישיבת פוניבז', רבי שמעון ננקנסקי, האדמו"ר מקאמרנא, רבי ברוך דב פוברסקי מראשי ישיבת פוניבז', רבי אפרים צוברי ראש כולל, רבי חיים שאול קרליץ גאב"ד שארית ישראל, רבי יגאל רוזן ראש ישיבת אור ישראל, רבי ברוך רוזנברג ראש ישיבת סל־ בודקא, רבי זאב שפירא ר"מ בי־ שיבת בית מאיר, רבי ברוך משה פכטר רבה של מטולה.

אישי הציבור: הר"ר יהושע אברמוביץ מנהל מח' הישיבות בג'וינט, הרב ירחמיאל בויאר ראש העיר לשעבר, הרב יהודה אקרמן מנהל ת"ת קרליז־סטולין. הרב שמואל הלפרט מראשי אגו"י, הרב חיים יצחק כהן מנכ"ל מוסדות סדיגורא, הרב אברהם יוסף לייזר־ זון סמנכ"ל החנהע"צ, הרב מאיר לוריא מנהל מח' התקנים בחנהע"צ, ורבי שאול קרליץ.

נחלה בלי מצרים

חדר השיעורים בבנייה

חדרי השיעורים

אולם מי שסבור כי התרחבותה הנכבדת של הישיבה הביאה אותה אל המנוחה והנחלה, כנראה לא מכיר את הדינמיקה התוססת של הישיבה. בתוך שנים מועטות נעשה בית המדרש המורחב צר מהכיל. עד מהרה נוצר צורך מחודש להתרחבות ולהתפרסות נוספת. מתכונת חדרי השיעורים לא תאמה לסדרי הגודל של קבוצות התלמידים שבכל שיעור ושיעור. אכן, צר לי המקום!

למשך תקופה נאלצו התלמידים לנדוד לחדר שיעורים שבבניין הישיבה לצעירים. אולם כשהתרחבו וגדלו מימדיה של הישיבה לצעירים והחדר נדרש להשתמשות לצורכיה שלה, שבה ועלתה הבעיה במלוא חריפותה.

הנהלת הישיבה החליטה לשנס מתניים ולשוב וליטול על עצמה את יוזמת מלאכת הבניה וההרחבה. בבשורת ההרחבה הנוכחית היה משום חידוש. עד עתה הורחבו המבנים הקיימים והותאמו לצרכים העדכניים, אך עתה לנוכח הצפיפות הברוכה לא היה מנוס מלבנות מבנה חדש ובו חדרי שיעורים במתכונת מרווחת ומרחיבת-דעת שתתאים מלכתחילה לסדרי הגודל הנוכחיים של הישיבה.

המקום שנבחר לבניית חדרי השיעורים הוא שטח החולות אל מול בית המדרש, מעברו השני של הכביש. אותה פיסת-חול נותרה מעין עדות אילמת אחרונה לתקופות ההן של ימי בראשית, כאשר האזור כולו היה לא-מיושב, כולו חולות ופרדסים. השטח הריק עמד בשממונו שנים רבות ועתה הגיעה שעת עדנתו. שני חדרי שיעורים גדולים ומרווחים נבנו עבור בני הישיבה, וקול שאונה של תורה ממלא את החלל.

תנופת ההתרחבות לא פסחה אף על בניין הפנימייה. בימים אלו, כאשר הפנימייה בתפוסה מלאה, נערכת הנהלת הישיבה לתוכנית מקיפה של בנייה והרחבה. בשלב ראשון כוללת התכנית בניית קומה רביעית לפנימייה וכן שיפוץ מקיף של חדרי הפנימייה הקיימים.

מראות מהכנסת ספר התורה שנכתב על ידי בוגרי וידידי הישיבה
וחנוכת האגף החדש של אוצר הספרים
יום רביעי א' כסלו תש"ס

רבי שלמה פרידמן שליט"א

רבי נתן קסלר זצ"ל

משא מרן ראש הישיבה זצ"ל
וקרא בו כל ימי חייו

אנו נמצאים במעמד זה של הכנסת ספר תורה, ועלינו לדעת שהספר תורה שהוכנס היום הוא ס"ת מיוחד במינו.

נאמר לגבי מלך, "והיה בשבתו על כסא ממלכתו וכתב את משנה התורה הזאת וכו' וקרא בו כל ימי חייו" ומפורסם מה שכתב הסבא מסלבודקא לתלמידי הסבא מקעלם כשהדפיסו את הספרים שלו, והמליץ עליו את דברי החתם סופר על הפסוק הנ"ל, וקרא בו כל ימי חייו - כלומר, "הביאוגרפיה שלו יהיה הכל ע"פ התורה" והיינו שהמלך כותב בס"ת שלו את האוטוביאוגרפיה שלו, ואת המהלכי כבוד, והענינים שעליו לנהוג בכל ימיו, ולא רק את ההסטוריה גרידא, אלא את המהלך שצריך להנהיג בו את כלל ישראל ע"י עניני המלכות שלו.

הס"ת שלנו, הוא הספר תורה שרשמו כל תלמידי הישיבה במשך ארבעים שנותיה, כל אחד רשם בו את ההסטוריה שלו ומה שלמד כאן!

כל אחד ואחד מכם חרוט בזכרוני, וב"ה, יש בליבי נייח נפשיה מכולם. אין כאן אחד שלא קיבל משהו, בין בתורה בין ביראה ובין בדרך ארץ. וכשראיתי היום את כל התלמידים שלנו, ראיתי על פניהם שהם קיבלו אצלנו. ואני צריך להודות לה' שלא היתה מלאכתינו לריק. וכולם נתאספו לכתוב ס"ת ביחד ולהעלות את ליבם על הספר, זכרו! שהס"ת הוא שלכם, של כל אחד ואחד בפנ"ע, ושל כולם ביחד!

אנחנו אומרים כל יום בברכת יוצר, "ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי אלוקים חיים". יסוד התשבחות של המלאכים הוא במצב של יחד, ואני מרגיש שבהתאספות של כל התלמידים היום אנו נמצאים במצב הזה של יחד, להודות ולהלל. ונפלא מאוד שגם לפני תפילת שמו"ע אנו אומרים "שירה חדשה שבחו גאולים לשמך על שפת הים יחד כולם הודו והמליכו ואמרו", ונמצא ששבח המלאכים יחד, הוא הקדמה לענין זה, שגם כלל ישראל משבחים דוקא יחד, שזהו השלימות הגמורה.

וזו הברכה לכל התלמידים שנתאחדו יחד, וכתבו את הס"ת שלהם, לגלות את המהלכים שלמדו כאן במשך חייהם, ע"י ראשי הישיבות, האברכים והתלמידים שהשרישו ביחד, שיהיה יסוד זה למורה דרך בעבורנו כל החיים, ונזכה כולנו יחד לגאולה השלימה אמן.

ראש ישיבת פוניבז' הגרב"ד פודרסקי שליט"א

אולם חדר האוכל

שולחן המזרח

מרן זצ"ל בריקוד עם מורינו הגר"י שפירא והגר"י יזרעאלי שליט"א

מרן זצ"ל עם מורינו הגר"ד גינזבורג שליט"א

הקהל בשירת "ימים"

משא רבינו ראש הישיבה שליט"א

בנים יחידים לאב רחום

בטכס החג'גי בשנת תשנ"ו שנערך לרגל התרחבות בית המדרש, פנה מרן ראש הישיבה אל תלמידיו-בניו ודיבר אליהם מקירות לבו, וכה אמר: "תלמידים יקרים, באתם לשמוח עמנו ביחד בשמחת הרחבת התורה, וברוך ה' עוד היד נטויה. אבל איננו רוצים להגדיל את הישיבה למאות רבות, מפני שבנפשנו הדבר שכל תלמיד ותלמיד יהיה אצלנו בגדר יחיד. וכמו שביאר מרן המשגיח רבי ירוחם זצוק"ל, שבמניין כלל ישראל נמנו בתוך הכלל כל יחיד ויחיד באופן פרטי, כל אחד כבן יחיד. בוודאי כולכם יודעים כיצד הנהלת הישיבה מתייחסת לכל אחד בפרטות, בין בתורה ומוסר ובין בגשמיות. כל אחד הוא חלק ממש מהרמ"ח איברים ושס"ה גידים".

מרן זצ"ל מוקף בתלמידים

הדברים שיצאו מפי מרן ראש ישיבה מאירים וזוהרים באמיתותם ויאים למי שאמרם. הנה כי כן, הישיבה היא בית-יוצר להכשרת לומדי תורה ועובדי ה', אך כדי שתוכל להפיק תכליתה ולהשלים ייעודה כראוי, קודם כל עליה להיות 'בית', בית חם ומלבב שבו חש התלמיד כי יש מי שמטה לו אוזן קשבת ויש מי שמושיט לו יד תומכת ולבו פתוח כאולם.

אב רחום היה מרן ראש הישיבה למאות ואלפי תלמידיו. לא 'תלמידים' היו לו למרן ראש הישיבה אלא 'בנים', ולא בנים סתם אלא בנים יחידים. אלפי בנים יחידים היו לו, כל תלמיד ותלמיד כבן יחיד ממש. הוא הכיר כל אחד ואחד מקרוב, כאב המכיר את בנו יחידו.

הנהגתו עם תלמידיו היה בה מיזוג נפלא של אהבה ומסירות אין-קץ, טובלות בים של חכמה ופקחות. באחד מן השיעורים הכללים, ניגש כדרכו אחר השיעור לאחד מתלמידיו ושאלו אם הבין היום את השיעור. ענה לו התלמיד בשפה רפה שלא עלה בידו להבין. שאלו מרן ראש הישיבה בנעימות וברכות-לב: "מדוע לא הבנת, הרי לא אמרתי בשיעור שום דבר-קבלה שקשה להבנה, אלא אם היית מגיע על דעת להבין את השיעור - היית מבין". וכך לאחר כל שיעור ושיעור היה ניגש לאותו בחור ומעודדו כששוחח עמו על דבר השיעור.

מרן זצ"ל בשעת השיעור הכללי

מרגלא בפי בני ביתו, שכל יום לאחר שיעור או לאחר שיחה - אין ארוחת בוקר! לאחר השיעור, כל תלמיד שהיה נקרה בדרכו, היה אוחז בו בחום ומתעניין לדעת: "נו, הבנת את השיעור היום?"... ותוך כדי כך היה חוזר ומשנן באוזניו את עוקצו של השיעור, עד שהדבר

היה נחרת בלב התלמיד. וכך היה ממשיך עד למחרת היום בארוחת הבוקר.

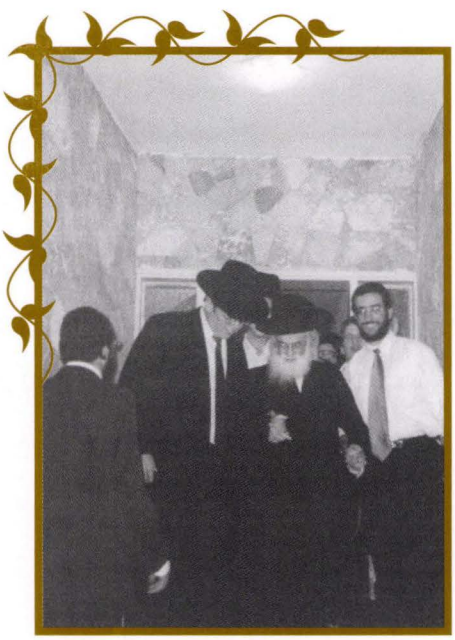
מרן זצ"ל בשמחת נישואי אחד מתלמידיו

וכה גדולה היתה מסירותו, עד שהיו תלמידים רבים שביקשו ממנו לבדוק את אשר כתבו ב'שיעור כללי'. מרן ראש הישיבה חש כי יש בזה תמריץ נפלא להבנת השיעור, ולא סירב לאף תלמיד. וכך היה יושב לאחר השיעור ועובר על כל ה'כתבים' של תלמידיו הצעירים, אף על פי שהדבר דרש ממנו מאמץ רב.

ופעם בסיום השיעור הבחין בתלמיד שלא הבין כראוי את השיעור וניכר על מרן ראש הישיבה שהוא כואב ומצר על כך מאד. קרא אליו את התלמיד ובנימה של חיבת אב אמר לו: "לך הבא מטאטא ואני אכה אותך"...

הוא הכיר מקרוב כל תלמיד, ומתוקף זה ידע גם את כל קשרי משפחתו לענפיה. וכשהיה שב מאחד ממסעותיו המתישים בעולם לא היה שוכח למסור פריסת שלום מאיזה בן דוד רחוק שפגש בו שמעבר לים. פריסת השלום השגרתית הפיחה בבת אחת משב רוח מרענן על נפשו הרכה של בן הישיבה, ועל ידי האחווה הבלתי-אמצעית הזו שבין ראש הישיבה לתלמידו נפתחו בלב התלמיד נתיבים חדשים גם אל תורתו ומוסרו.

בהיותו קרוב אל תלמידיו ואוהבם כבניו ממש, הכיר על בוריין תכונותיו של כל תלמיד עד לפרטים הזוטרים ביותר, כגון איזה סוג מאכל ערב לחיכו ואיזה משקה חביב עליו. וכשאותו תלמיד היה נופל למשכב, היה סר לבקרו לדרוש בשלומו, ובאותה הזדמנות היה מגיש לו את המשקה האהוב עליו. והתלמיד, יותר משהיה המשקה מחמם את גופו הרפה, היתה מחוות ראש הישיבה מחממת את לבו ומעמידתו על רגליו.

בחור שחש ברע נפקד מבית המדרש ושכב במיטתו בחדרו שבפנימיית הישיבה. יום אחד של היעדרות עדיין לא מותיר את רישומו, וחסרונו לא מורגש אלא אצל הקרובים לו. לא חלפו כמה שעות ועל דלת החדר נשמעות נקישות עדינות. הדלת נפתחת ובפתח דמותו ההדורה של מרן ראש הישיבה. בן הישיבה נרגש מן הביקור. ועתה צא וראה, יותר משקיים בזה מצוות ביקור חולים, השיב מרן ראש הישיבה את רוח תלמידו כשהוכיח לו כי יש מי שמרגיש בחסרונו.

פעם לאחר 'סדר שלישי' של יום שיגרתי בישיבה, ניגש מרן ראש הישיבה לאחד התלמידים. "לא היית היום בשיעור כללי?" התלמיד נבוך,

משפיל ראשו כמי שנתפס בקלקלתו. "לא לא, אל תחשוב שאני מקפיד עליך", פייסו ראש הישיבה. "אני מתאר לעצמי שהיתה לכך סיבה מוצדקת. רציתי רק שתדע שאתה חקוק בלבי ואני מרגיש בחסרונך"...

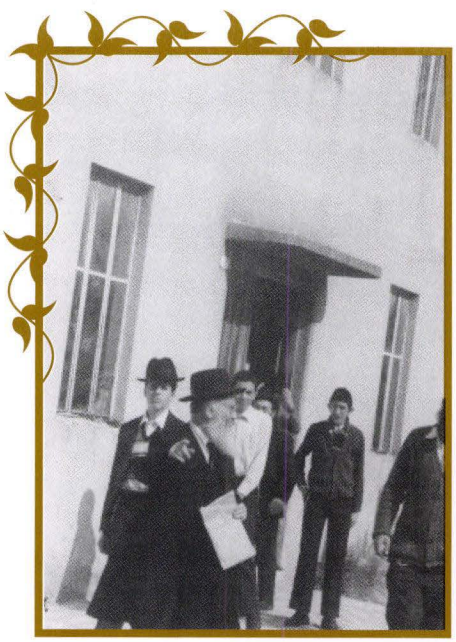
ידעו התלמידים-הבנים כי אצל מרן ראש הישיבה ימצאו אוזן קשבת ולב מבין, לא רק בענייני הישיבה וסדריה אלא גם בעניינים האישיים ביותר. פעם קרא מרן ראש הישיבה לביתו את אחד התלמידים. "אני רואה על פניך כי משהו אצלך איננו כשורה". התלמיד המופתע התוודה כי הוא שרוי במצוקה ופתח לפניו את סגור-לבו. מרן ראש הישיבה נאנח אנחה כבדה. הדברים ששמע פילחו את לבו. הוא חיבק את כתפו של התלמיד בחום, אחר כך פתח את ארנקו והוציא מתוכו מאה וחמישים לירות, סכום גדול באותם ימים. "אתה צריך לשמח את עצמך, תקנה לעצמך איזו מתנה"...

כאשר אחד התלמידים שקל לעזוב את הישיבה כדי ללמוד 'מקצוע', היה צערו של מרן ראש הישיבה גדול עד מאוד ולא נמצאה מנוחה לנפשו. במוצאי יום הכיפורים ראה את אותו תלמיד מתעכב ביציאתו מהיכל בית המדרש. בעודם לבדם בבית המדרש, קרא מרן ראש הישיבה לתלמידו, חיבקו בחום והוליכו אל בימת ארון הקודש. בהתרגשות רבה ליטף את ספרי התורה, ואז אמר ברתת ובזיע: הריני משביעך בספרים הקדושים שלא תמיר קדושת הישיבה! שתישאר עבד נאמן לה' ולתורתו!...

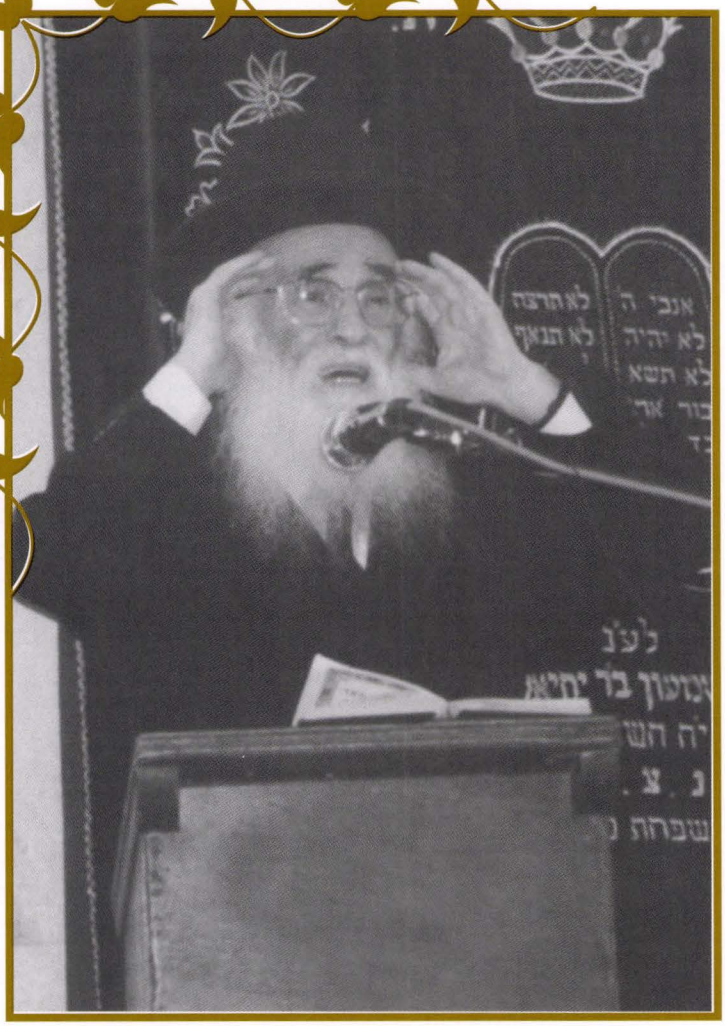
למותר לציין כי התלמיד הנרגש בראותו את גודל אהבתו של מרן ראש הישיבה ודאגתו אליו, חזר בו מכל תכניותיו; ובד בבד גדל מאוד מוראו לנוכח עוז-תוקף אהבת התורה שהפגין מרן ראש הישיבה באותו מעמד נורא. מני אז שיקע עצמו בתורת ה' והיה מתלמידיו הנאמנים של מרן ראש הישיבה, עד שנתגדל ונעשה תלמיד חכם מופלג.

אהבת האב לבנו אינה יודעת גבולות ואין לה מועדים וזמנים. גם לאחר שהשלים התלמיד חוק לימודיו בישיבה וכבר הקים את ביתו הנאמן בישראל, בכל זאת נותרו קשרי החיבה בעינם כאילו עודו חובש את ספסלי בית המדרש כתלמיד מן המניין.

אחד התלמידים שנישא, עשה מאמצים להתקבל לאחד הכוללים בעיר, אך ללא הועיל. ישב האברך באותו כולל יום אחר יום, חודש ועוד חודש. כבר חלפו ארבעה חודשים בלי שיקבל מילגה כספית שתתן לו יכולת קיום בסיסית. מרגע שנודע הדבר למרן ראש הישיבה, לא נח ולא שקט ופעל ככל יכולתו אצל ראשי אותו כולל שייעתרו לקבל את האברך למסגרתם. באחד הלילות, לאחר חצות, נשמעו נקישות על דלת ביתו של האברך. האברך קם לפתוח את הדלת והנה בפתח מופיע מורו ורבו ראש הישיבה בכבודו ובעצמו. "באתי להודיעך שברוך ה' התקבלת לכולל", אמר בפשטות. האברך המופתע נבוך ולא ידע את נפשו. "יישר כח! באמת יישר כח! אבל ראש הישיבה לא היה צריך להטריח עצמו עד לביתי". אך מרן ראש הישיבה בשלו: "ממחר תתחיל לקבל מילגה. רציתי לבשר לך את הבשורה הטובה הזאת כדי שסוף סוף תוכל לישון הלילה בשלוות הנפש"...

'אלול'!

רבותי אלול!

אחד מתלמידי הישיבה, תלמיד נאמן למרן ראש הישיבה, נתמנה לימים לכהן כראש ישיבה באחת הישיבות הנודעות. כאשר הגיע ובא חודש אלול, נעמד על בימת ארון הקודש כדי למסור שיחת מוסר לתלמידיו. וכך פתח את 'שיחת אלול' שלו: "כשהייתי בחור בישיבת 'בית מאיר', כשהגיע חודש אלול, ראש הישיבה שלי עלה על הבימה והכריז בקול נורא: 'רבותי, אלול אלול!'. לנו, התלמידים, זה הספיק". כך סיים ראש הישיבה הצעיר את שיחתו וירד מן הבימה. ההשפעה הדרמטית שעוררו דבריו הקצרים והנחרצים, היתה בה בבואה דבבואה מחותמו של רבו הגדול בישיבת נעוריו "בית מאיר".

מרן ראש הישיבה, כמי שהעמיד את קומתו ומשנת-רוחו על יסודות המוסר והדעת מבית מדרשו של המשגיח רבי ירוחם, היתה תקופת 'אלול' יסוד-מוסד בהוויית חייו. זכרון תקופת היותו 'מנהיג של אלול' בימי עלומיו בישיבת פתח תקוה קינן בנפשו כל הימים. לפיכך אך טבעי הוא שכאשר הקים וטיפח את נזר-תפארתו, ישיבת "בית מאיר", כונן את ה'אלול' בישיבה על אותם אדני-פז שכה ייקר והחשיב.

האוירה המיוחדת שליוותה ומלווה את תקופת אלול בישיבה היא במידה מכרעת פרי רוחו הגדולה של מרן ראש הישיבה. בכל דרך וצורה הנחיל מרן ראש הישיבה את 'עבודת אלול' בישיבה. כל אותם ימי סגולה, משעה שנשמע שופרו של אלול ועד כלות הימים הנשגבים של מועדי תשרי, הם מקשה אחת של תורה ויראה מרוממת שקשה למצוא דוגמתן בעולם הישיבות.

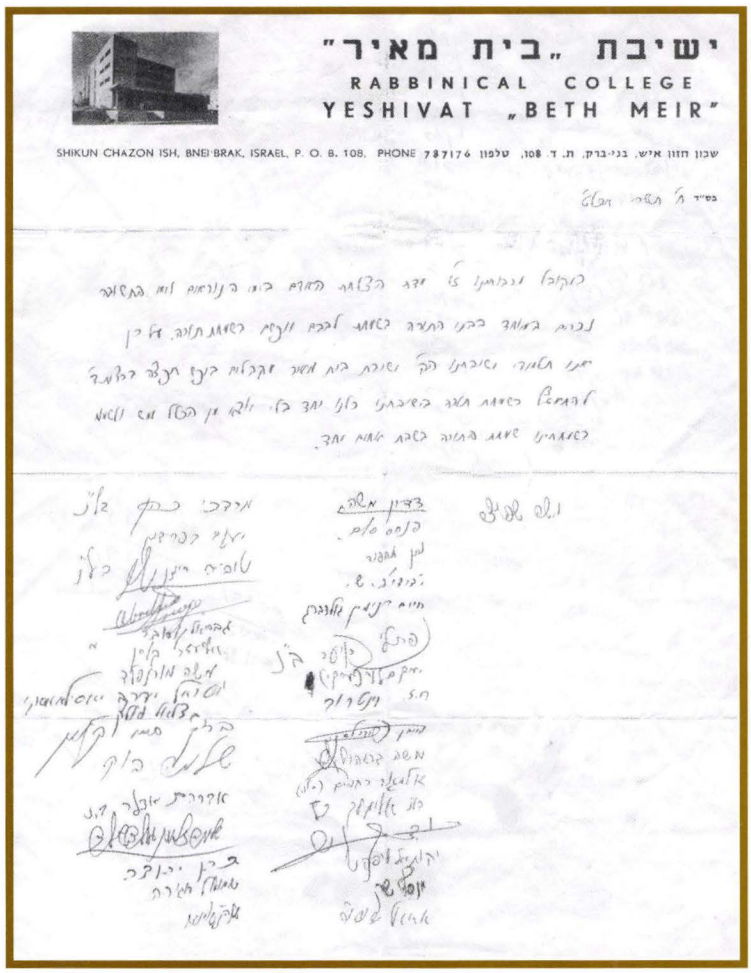
וכך כונן מרן ראש הישיבה את ה'אלול' המיוחד שלו בתוככי ישיבתו: דף מיוחד, מנוסח וכתוב בכתב ידו, היה נתלה על לוח המודעות בישיבה ובו נוסח 'קבלה' מחייבת של תלמידי הישיבה לשמור את ה'אלול' כראוי. בשולי הדף נותר מקום לחתימותיהם של תלמידי הישיבה. איש לא כפה את החתימה; "ועל זה באנו על החתום בנפש חפצה" - ניסח מרן ראש הישיבה בכתב ידו. אך כאשר בראש החותמים התנוססה - איך לא - חתימתו של מרן ראש הישיבה עצמו, מי רואה אותו חותם ואינו מספח עצמו אליו.

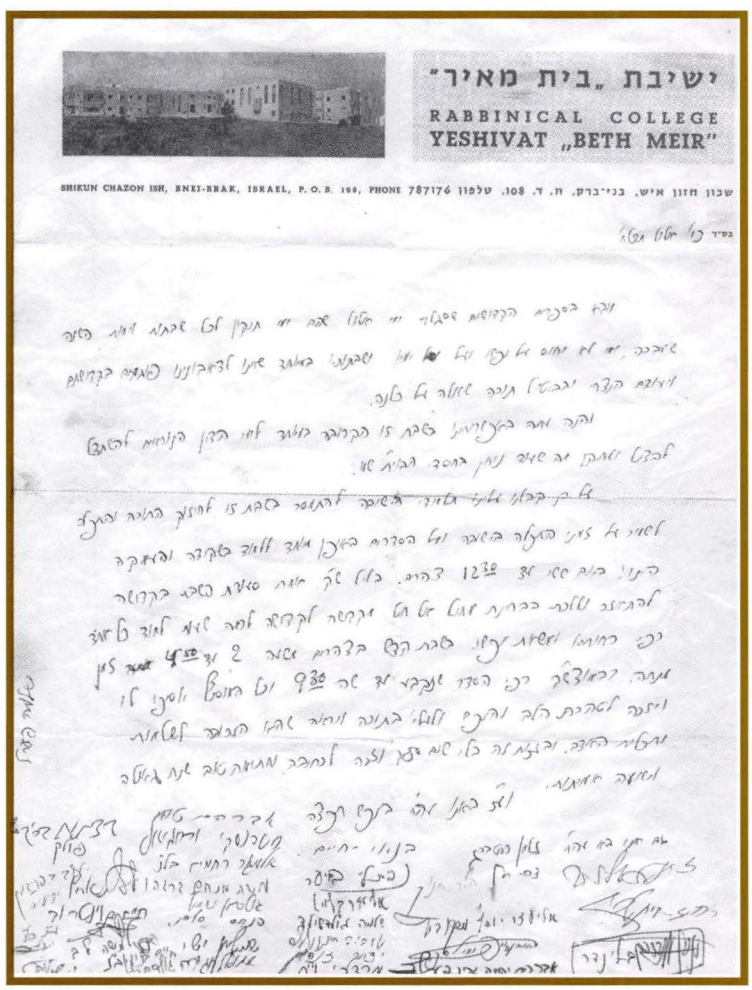
בדף התחייבות 'אלולית' שכזו נמצא כתוב בכתי"ק של מרן ראש הישיבה: "מובא בספרים הקדושים שסגולת ימי אלול שהם ימי תיקון לכל שבתות וימות השנה שעברה, ומי לא יחוס על נפשו ועל ימיו ושבתותיו, במיוחד שאנו לדאבוניו פוגמים

בקדושתם ויעודם הנצחי, ובביטול תורה שעולה על כולנה... על כן קיבלנו עלינו תלמידי הישיבה להתמסר בשבת זו לחיזוק התורה והתפילה, לשמור על זמני התפילה בישיבה ועל הסדרים באופן מיוחד ללמוד בשקידה והעמקה... וכל המוסיף יוסיפו לו ויזכה לטהרת הלב והנפש ולעליה בתורה ויראה שהיא הערובה לשלמות ותכלית האדם. ובזכות זה בלי שום ספק נזכה לכתיבה וחתימה טובה שנת גאולה וישועה אמיתית".

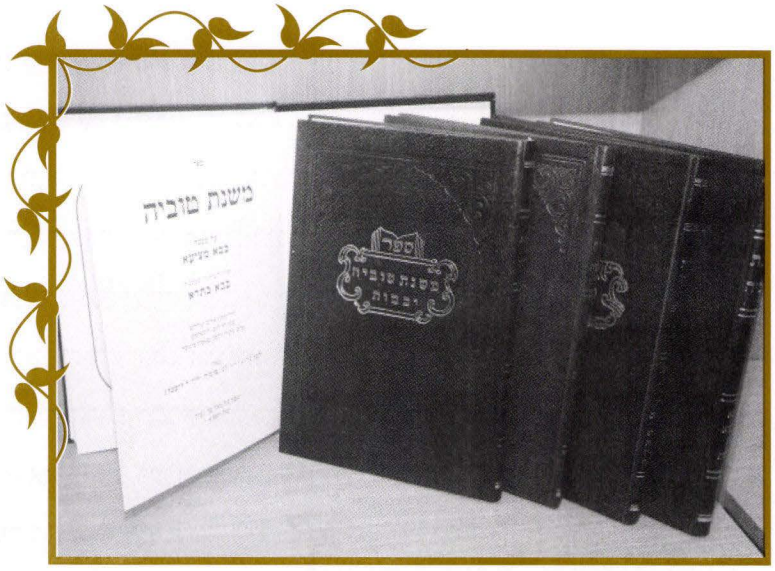
ולא נחה נפשו עד שכעבור עשרה ימים, לקראת יום הכיפורים, שב ונתלה דף נוסף בכתב ידו של מרן ראש הישיבה ובו נאמר: "כמקובל מרבותינו ז"ל, מדת הצלחת האדם בימים הנוראים וימי התשובה ניכרים במיוחד בבני התורה בשמחת לבבם בשמחת תורה. על כן אנו תלמידי ישיבתנו הק' ישיבת בית מאיר מקבלים בנפש חפצה ברצות ד' להתאמץ בשמחת תורה בישיבתנו כולנו יחד בלי יוצא מן הכלל ממש ולשמוח בשמחתנו שמחת תורה בשבת אחים יחד".

וב"קינת כתלי בית המדרש" שהעלה על הכתב אחד מן התלמידים לאחר הסתלקותו, כך קונן 'אלול' על סילוקו של האיש שכל ימיו רומם את קרנו של אלול: "אלול גנוחי גנח בקול יילול / נדמה תרועה כשופר 'אלול... אלול...' / איה יוצק רגשותי בלב בנים / מרעיד לבבות תוך חדרים / כנחל תזל דמעתי על לחיי / אבד מעוררי, הלך מכריזי".

ישיבת „בית מאיר"
RABBINICAL COLLEGE
YESHIVAT „BETH MEIR"
SHIKUN CHAZON ISH, BNEI-BRAK, ISRAEL, P. O. B. 108, PHONE 787176 טלפון

ישיבת „בית מאיר"
RABBINICAL COLLEGE
YESHIVAT „BETH MEIR"
SHIKUN CHAZON ISH, BNEI-BRAK, ISRAEL, P. O. B. 108, PHONE 787176 טלפון

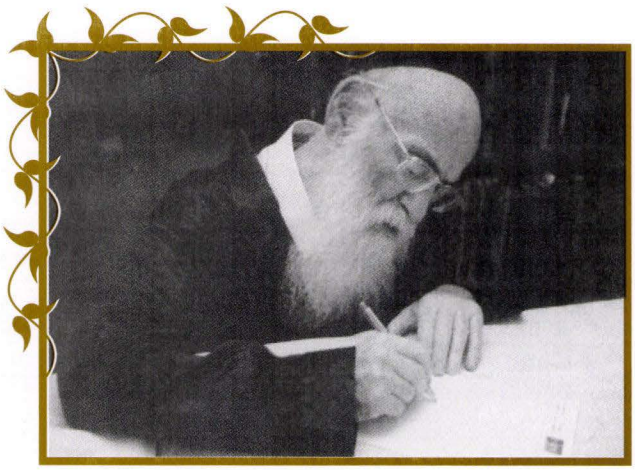
משנת בר-טוביה

ספרי משנת טוביה

תנובת ה'תורה שבכתב' של מרן ראש הישיבה היוותה תמצית מזוקקת של הקרבת כל כוחות הגוף והנפש על מזבח התורה. אלפי אלפי שעות, לכל אורך תקופות חייו, מימי שחרית ועד ערבית ימיו, הקדיש לכתיבה. כבר בימי עלומיו, בהיותו תלמיד בהיכלה של מיר, מילא מחברות וקונטרסים במערכות רבות ועמוקות של חידו"ת, חלקן שילח כמנחת-פרי לבית הוריו.

בישיבת פתח תקוה היה מתפנה לכתיבה רק לקראת חצות לילה, לאחר תום יום עמוס ומפרך של עמל התורה. "אני מכיר אותו קרוב לשישים שנה, מאז שלמדנו בישיבת פתח תקוה" - העיד עליו הגאון הגדול רבי משה שמואל שפירא זצ"ל באזני בני הישיבה, בדברי ברכתו לרגל הרחבת בית המדרש בשנת תשנ"ו - "וכבר מאז היה כל הזמן לומד ומחדש וכותב, כותב ומחדש ולומד, כמעיין הנובע בחידושי תורה". מאותה תקופה נותרו באוצרותיו מאות רבות של מחברות גדושות חידו"ת, בעיקר בארבעת הסדרים - זרעים מועד קדשים טהרות.

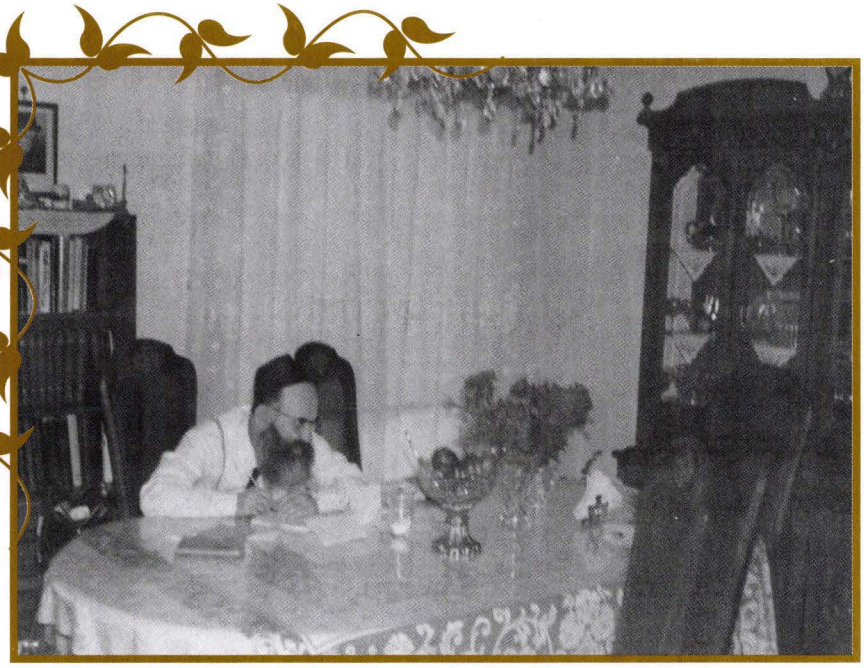

לימים כאשר הקים את היכלו בבני ברק, היו ימיו עמוסי הרבצת תורה בצד דאגה לקיומה הגשמי של הישיבה. אך גם אז לא הזניח את הכתיבה. בשעות לא שעות, היה מתיישב אל שולחנו, נוטל עטו בידו ומפליג לעולם שכולו מיזוג מופלא של ריכוז ואימוץ המוח עם חכמת הביטוי והניסוח.

כמי שעול קיומה הגשמי של הישיבה הוטל על שכמו, נאלץ מזמן לזמן ליטול מקל הנדודים ולסובב בעולם בין נדיבי-

ספרי טוב דעת

"בעת שהותי בביתו של הגביר ר'..."

עם. המשימה לא קלה ולא נעימה, אך היא הכרח לא-יגונה למי שמוסר נפשו על קיומה של תורה. אך מרן ראש הישיבה ידע והסכין לנצל את צדו השני של ה'מטבע': שעות הטיסות הרבות ושלוות הנפש האופפת אותן היו עבורו שעת כושר נפלאה לתורה-שבכתב שלו. ואכן, מערכות רבות של חידושי תורה נכתבו בין ארץ לשמים, וכדי להראות גודל חיבתן ויקרתן בעיניו אף ראה לנכון להוסיף ולציין בהן את 'כתובתן' המדויקת: "תורה זו נכתבה במטוס לניו יורק"... "נכתב במטוס מלונדון"... "בעת שהותי בביתו של הגביר ר'...".

יובל שנים פוריות של כתיבה ומאות מאות גיליונות של חידו"ת המתינו לשעתם. בשנת תשמ"ח הפציע אור חדש בעולמה של תורה עם הופעת הכרך הראשון מסדרת ספריו הגדולה של מרן ראש הישיבה - "משנת טוביה". הכרך הראשון היה על מסכת בבא בתרא ומכות, ומכאן ואילך הופיעו בזה אחר זה עוד חמישה כרכים על שאר מסכתות מסדר נשים-נזיקין. כבן יכבד אב, מכבדו בחייו מכבדו במותו, וברצותו להציב שם וזכר-עולם לנשמתם הטהורה של אביו ואמו, קרא שם ספריו - הן בתורה והן במוסר - על שם אביו, ואף שם אמו נרמז בהם.

באוצרות כתי"ק נותר אוצר בלום של מאות מחברות וקונטרסי תורה שהעלה על הכתב בתקופות שונות בימי חייו ואשר מכילים ששה כרכים נוספים!

מערכות חידושי התורה שהניב בעמלו היו לו למשיב נפש והוא שש ושמח עליהן כמוצא שלל רב. בכל פעם כאשר היה יוצא כרך נוסף מסדרת "משנת טוביה", היה זה לו יום חג של ממש. כשעמד לצאת הכרך על בבא מציעא, אמר לתלמידו כמסיח לפי תומו: "אינך יודע כמה שמחה יש לי שזכיתי, תשעים סימנים במסכת בבא מציעא, כמה עמל ויגיעה צריך כדי לזכות לשמחה הזאת!"

לימים כשכבר עמד בראשות ישיבתו הגדולה ומסר בה את שיעוריו הנפלאים, פנה יום אחד לתלמידו וכשנהרה על פניו אמר: "היום הכנתי את השיעור מתוך 'משנת טוביה', ואינני מאמין שאני חיברתיו", ותוך כדי דיבור הראה באצבע ואמר בהתפעלות: "תראה! אינני מאמין שזה אני...".

זכה מרן ראש הישיבה שתהא תורתו מתבדרת בהיכלות התורה. לאחר הסתלקותו קמו נכדי מרן ראש הישיבה ויזמו יוזמה מקורית. מדי שבוע יוצא על ידם קונטרס "תמצית שיעורים" - סיכום ותמצות העניינים המופיעים בספרו הגדול "משנת טוביה". הנכדים שוקדים על עריכת השיעורים כדי להגישם לציבור תלמידי הישיבה בבהירות נפלאה. כך זוכה מרן ראש הישיבה שיהיו שפתותיו דובבות, בהיות תלמידיו עמלים ומבררים מקחו.

'המאיר' לארץ

ההתפתחות התורנית והרוחנית בין כתלי בית המדרש זורמת באפיקים שונים ובאה לידי ביטוי בתחומים רבים. אין בית מדרש בלא חידוש, ואין לך חידוש הולם וראוי מאשר החידוש בדברי התורה שנלמדו בין כתליו. מי שמבקש ללמוד מקרוב על התפתחותה של הישיבה, על עמלה של תורה, על הפירות הברוכים והמשגשגים של תלמידיה - כלך אצל 'התורה שבכתב' של בני החבורה.

אחת לכמה שנים יוצא לאור על ידי בני ישיבת "בית מאיר" ואברכיה מאסף תורני - "המאיר" - אשר בו הם מעלים על הכתב מתנובת-עמלם. כרכי "המאיר" לדורותיהם אוצרים בתוכם דם-התמצית של אלפי שעות של יגיעת התורה ועמלה; מקום-ריכוז של כל תעצומות הנפש ולהט שלהבת התורה המלהטת בין כתלי הבית הגדול הזה. וחזקה על עמל נפלא שכזה שיוציא ציצים ופרחים ויגמול שקידה של תורה.

בשל מעמדם הנחשב בעולמה של תורה, זוכים קבצי "המאיר" לשמש אכסניה נכבדה שבה רואים לראשונה אור-עולם מגנזי רבותינו מאורי הדורות. כמו כן מעטרים את קבצי "המאיר" מערכות חידושי תורה ומאמרי חכמה ומוסר מרבותינו ראשי הישיבה ומנהליה הרוחניים.

כדי לקרב אל החיך מטעמו המיוחד של "המאיר", יש בנותן-טעם לצטט שורות אחדות ממילות ההקדמה המתוקות-מדבש שהובאו בראש "המאיר" כרך ח', שיצא לאור בשנת תש"נ, לרגל מלאת ל"ה שנים להסתלקות מרן הגר"מ קרליץ:

"עומדים אנו למרגלות מנורת המאור ומביטים אל מול פניה. ובשעה זו יודעים אנו, שאף אחר ל"ה שנים אין לנו אלא להתבונן במנורה ולעשות כמעשיה, וזה מעשה המנורה מקשה אחת של עמל ויגיעה... ובמנורה - נר מערבי שאינו כבה לעד ומאיר הוא מסוף העולם ועד סופו. מתווה את הכיוון, סולל את הדרך, מגיה את החשכה, ומורה - אין קניין בלא התמדה... ובזכרנו כי זכינו לקבוע שבתנו בישיבה שהושבה על קברו של מרן הגאון רבי מאיר זצ"ל, משתרשת בליבותינו ההכרה שאך משנאות לאורו, משנדרוך בדרכו, במסירות ובעקביות, בלא ריפיון ובלא לאות, נמלא את היעוד שלשמו הוקם הבית - בית ה' - הלזה".

למרות שמדובר בקובץ פנימי, מעורר "המאיר" הדים רחבים בקרב ציבור שוחרי התורה ולומדיה בכל אתר ואתר. כל קובץ מקבצי "המאיר" הינו נכס צאן ברזל אצל כל מבקש תורה, אולם העפיל על כולם קובץ הבכורה, שיצא לאור בקיץ תשכ"ב, ואשר עסק בסוגיות חמורות במסכת יבמות. אישים תורניים שונים, ובהם גדולי ישראל זקני הדור, ביניהם ראש ישיבת מיר הגרא"י פינקל ואחרים, הגיבו ישירות על חידושי התורה שהעלו התלמידים על הכתב והעירו עליהם מהערותיהם המחכימות.

רבותינו זצ"ל

זכתה "בית מאיר" שבין כתפיה ישכנו כמה מאדירי התורה שבדור. עשרות בשנים נכללו בצוות ר"מי הישיבה והנהלתה הרוחנית דמויות-הוד ענקי-תורה שהעניקו חמה בקומתם וזיכו את בני הישיבה מאור תורתם וירא‍תם.

מראשיתה, במשך עשרות בשנים, כיהן בה כריש מתיבתא הגאון הגדול רבי ראובן פיין זצ"ל, שהיה חתנו של הגאון רבי אליעזר אלפא זצ"ל, חתנו-בכורו של מרן הגר"מ קרליץ. רבי ראובן, שר של תורה, כולו לבת אש-דת קודש לה' ולתורתו, שבשבעים שנותיו עלי אדמות רבץ בין המשפתיים וכל חלל עולמו מכונס ומגודר בתוך דל"ת אמות של תורה בטהרתה.

את תורתו קנה בעמל רוחו ונפשו בהיכלם של מרכזי התורה של אותם ימים - תחילה בישיבת סלונים העתיקה, ואחר כך, בפתחם של ימי סופה וסער, נדד לוילנא, שם הצטרף אל ישיבת מיר המעטירה, שלרגלי המצב חנתה בבירת 'ליטא העצמאית' דאז. את מסע הנדודים מרוסיה ליפאן ומשם לשנחאי שבסין הרחוקה עשה רבי ראובן יחד עם שאר בני הישיבה.

'תקופת שנחאי' היתה לו לרבי ראובן פרק מופלא מאין-כמותו של "אדם כי ימות באהל". בן ישיבה צעיר בן י"ח שנים, ללא קרוב וגואל, בלי פיסת מידע לגורל בני משפחתו, מצא נחמתו בתורת ה' משיבת נפש ושיקע עצמו בעמלה עד כלות כל כוחות הגוף והנפש, כפשוטו ממש.

הגר"ר פיין זצ"ל בשעת שיעור

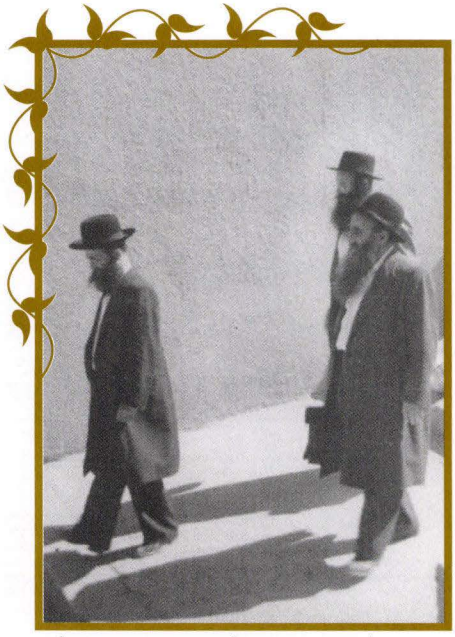
בהיותו אברך צעיר כבן שלושים כבר נקרא לכהן כר"מ בישיבת "באר יעקב". כאשר הקים מרן ראש הישיבה את ישיבתו, קרא את אחיינו אל ישיבתו להרביץ בה תורה. יום אחר יום, שנים על גבי שנים, מסר רבי ראובן את שיעוריו הנודעים בפני תלמידיו

והעמידם בקרן אורה של תורה.

כאותה מסירות נפש שבתלמודו ובתורתו, כן מסר נפשו על שיעוריו. תלמידיו אינם שוכחים מראה אופייני של תום שיעור: זקנו ופיאותיו נוטפים זיעה כמים מחמת התאמצותו והשקעת לשד-כוחו. מחזה רגיל היה לראותו יושב ולומד בבית המדרש כשמגבת לחה עוטפת את מצחו בשל מיחושי הראש שבאו לו מחמת עוצם יגיעתו בתלמודו, והוא עצמו 'עטוף' תלמידים שבאו אצלו ללבן ולברר ענייני השיעור שנמסר באותו יום.

וכאותה מסירות נפש שבתלמודו ובשיעוריו, כן היתה מסירות נפשו על תלמידיו: "מר איננו יודע כמה דם הקזתי על בנכם היקר שיחי'" - כתב באיגרת ששוגרה לאביו של אחד התלמידים.

הגדת השיעורים היתה לו למציאות חיים מוצקה. שום דבר לא יכול היה לשיעורי התורה של רבי ראובן, גם לא חולאים ומדאובים שאפפוהו פעם אחר פעם, זכר לתקופת שנחאי שהחלתה אותו והותירה צלקות קשות בבריאותו. פעם, בדרכו לישיבה, נתקף לפתע בחולשה נוראה והתמוטט ברחוב. עוברים ושבים הוליכוהו לביתו. לאחר שנח קמעה ביקש ללכת למסור

מרן זצ"ל, הגר"ד פיין זצ"ל, הגר"ד גינזבורג זצ"ל

את שיעורו בישיבה. בני ביתו הכירו את מצבו וידעו כי עליו לפוש כמה ימים. הם הזעיקו את דודו מורנו הגרח"ש קרליץ, שיורה לו לעשות כן. רבי חיים שאול גזר עליו להימנע מלומר שיעור רק באותו יום. "יותר מיום אחד" - הסביר - "זו גזירה שאין רבי ראובן יכול לעמוד בה"...

ולא רק בימי מכאוביו כי רבו. גם, להבדיל, כאשר שרתה השמחה במעונו, היה שיעורו קודש קדשים, כסלע איתן ששום רוח שבעולם לא תעקרנו ממקומו. כאשר נולד בנו, היתה הברית אמורה להתקיים באחד מימי שישי הקצרים של חודשי החורף. תלמידי השיעור סברו לתומם כי באותו יום לא יתקיים השיעור ועל כן כשזמנו הגיע לא התכנסו לחדר השיעורים. לפתע ראו מרחוק את רבי ראובן מתקרב לכיוון הישיבה, בצעדים מהירים אופייניים, וכולו תמיהה על כי העלו בדעתם כי לא יתקיים שיעור.

כאשר הוקמה ישיבת "אור התורה", ומרן ראש הישיבה נתבקש לעמוד בראשה ולהרביץ תורה לתלמידיה, הביא עמו אליה גם את ריש המתיבתא שלו כדי שיטעימם מצוף-תורתו.

כך היה מתנהל סדר יומו העמוס באותם ימים גדולים: משעה תשע וחצי עד עשר וחצי היה מוסר את שיעורו ב"בית מאיר", משעה אחת עשרה וחצי עד אחת בצהריים מסר את שיעורו ב"אור התורה". נותרה אפוא שעה אחת בין המשפתיים, ומה יהא עליה? שעה זו, כך החליט, תוקדש לעסק הכתיבה. אז יוכל לסדר את חידושיו, ללטש ולתקן, למחוק ולהוסיף, ואם ייווכח שהדברים ראויים לראות אור עולם, יעלם על מזבח הדפוס כדי לזכות בהם את לומדי התורה. היתה זו קרקע גידולה של סדרת ספריו הגדולה "בין המשפתיים".

הגר"ד פיין זצ"ל עם תלמידים

"ישכר חמור גרם", בכל שעות יומו נושא המשא על גבו, "רובץ בין המשפתיים", אינו נח אלא רק את ההכרחי, המעט שבמעט. אך גם בעת מנוחתו אינו מסיח דעתו ממשא התורה. "בין המשפתיים" - בין זמן חורף שבו עסק ב'בבא קמא' לבין זמן קיץ שבו עסק ב'בבא מציעא', נח במסכת 'חגיגה', ופרי המנוחה הזאת - "בין המשפתיים" על חגיגה... בהפוגה שבין שיעור בישיבה האחת ב'בבא בתרא' לשיעור בישיבה האחרת ב'יבמות', הוא נח ב'יומא', ובתום מנוחתו מגיש את מנחתו - "בין המשפתיים" על יומא...

וכך העיד עליו דודו הגדול ראש 'קהילות יעקב' בהסכמתו: "הרב הגאון המצויין המפורסם בשערים המצוינים בהלכה, אור הישר, סיני ועוקר הרים"... ומורו ורבו ראש ישיבת מיר מרן הגר"ח שמואלביץ מפליג בשבחו: "הרב הגאון המפורסם הנודע

לתהלה ביני רבנן ותלמידהון סיני ועוקר הרים צנא מלי ספרי, מלפנים מגדולי בני ישיבתנו".

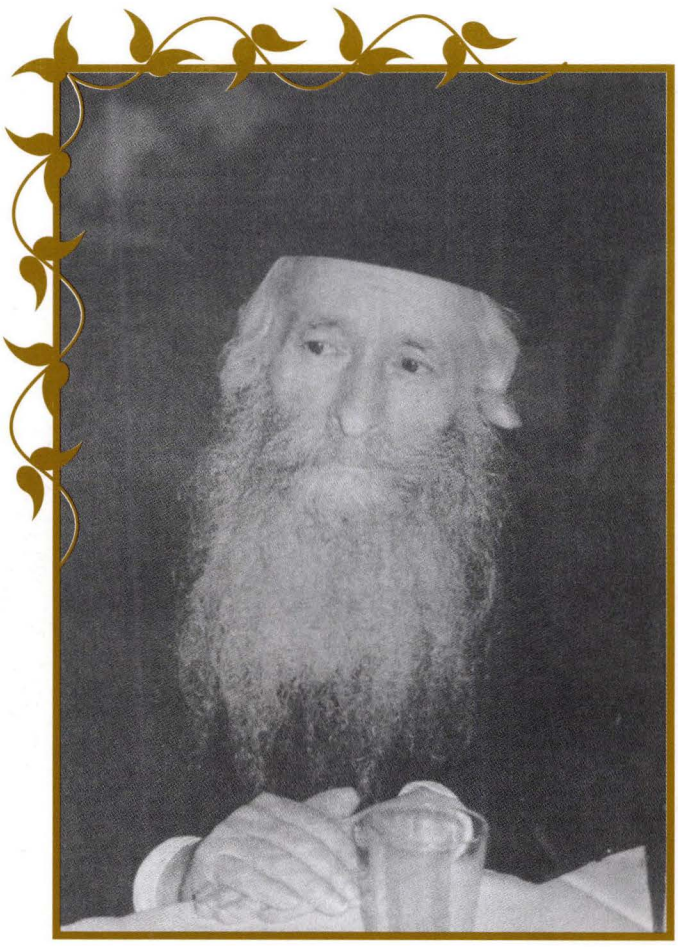
'סיני ועוקר הרים', התואר שכינוהו שני שרי התורה בישראל, יאה ונאה למי שמאז עומדו על דעתו מסר נפשו ורוחו על עמלה של כל התורה כולה - הן בעיון התורה והן בהיקפה ורחבותה. כל ימיו, ברובצו בין משפתיה ומשפטיה של תורה, היה גם כ'שור לעול' - נושא בעול העיון והיגיעה בעומק התורה, וגם כ'חמור למשא' - נושא ומעמיס על שכמו את כולה, לאורחה ולרוחבה.

מורינו הגרח"ש זצ"ל, מרן זצ"ל, הגר"ר פיין זצ"ל

כשור לעול וכחמור למשא - כך נשא הגאון הגדול רבי ראובן פיין את משא התורה כל ימיו, עד שכרע נפל על משמרתו כשהוא במיטב שנותיו, בכ"ה בסיון תשנ"ג. זכרו הטהור ינון בקרב המוני תלמידיו אשר זכו להרוות נפשם ממעיינו המפכה ושיעוריו היו להם כמקור מים חיים.

***

מורינו הגרח"ש קרליץ זצ"ל

כשנתיים אחר ייסוד הישיבה נקרא לכהן בה כמשגיח וכמנהל רוחני מורנו הגאון הצדיק רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל, איש אלוקים קדוש הוא, אשר כבר דודו מרן החזו"א העיד בו "לית דין בר נש". דמות-מופת של גדול ורם בתורה, איש אמת, יחיד ומיוחד ביראת-אמת ובענוות-אמת.

בתוקף ענוותנותו ביטל עצמו כמי שאינו וכל ימיו כיסה על גדלותו ורוממותו בתורה. רק מתי מעט שבאו בסודו עמדו על עוצם תורתו. מרן החזו"א הכיר בו וביקש למנותו כמורה הוראה לציבור בני התורה, אך רבי חיים שאול סירב בכל תוקף. אך למרות שלא נטל לעצמו משרת הוראה ורבנות, הרי שבאופן לא-רשמי שימש כמורה הוראה ואף העניק סמיכה למורי הוראה אחרים.

תשעים שנה חי רבי חיים שאול בגאונות ובקיאות מדהימה בש"ס ושו"ע ונושאי כליו. ספרי החזו"א היו שגורים בפיו על בוריים. עוד בשחר ימיו העיד בו החזו"א כי הוא כ'בעל הבית' על סדר טהרות. ואף דודו מרן ה'קהילות יעקב' העיד עליו בהערצה: "רבי חיים שאול הוא גאון, אפשר לדבר איתו בכל מקום ובכל עניין. אך על אף גאונותו העצומה הוא מבזה עצמו על דברי תורה. הציבור אינו יודע כי לעולם התורה יש מרגלית כזו עם מעלות כאלו!"

צא וראה גודל ענוותנותו שאין שני לו בה: תשעים שנה של עמלות ושקידה נוראה בכל חלקי התורה - בלי שהשאיר אחריו 'תורה' אחת בכתב!

בעצם, 'שטיק'ל תורה' אחד נותר ממנו לפליטה. היה זה כאשר למד בחברותא עם הגאון רבי יצחק קאץ זצ"ל ב"כולל תורת ארץ ישראל" בפתח תקוה. ה'חברותא' הפציר בו שירשום את חידושיו, אך הוא מצטנע: אינני בעל-מחדש, אני פשוט לומד... רבי יצחק רצה לפרוך את דבריו ולהוכיחו על פניו, מה עשה? הלך ורשם לעצמו את מה שהעלה רבי חיים שאול בלימודו עמו. אחר כך הראה את ה'תוצאה' לרבי חיים שאול. רבי חיים שאול חייך וביטל במחי יד את חשיבותה בעיניו. היתה זו ה'חבורה' היחידה של רבי חיים שאול בעולמו...

מרן זצ"ל עם מורינו הגרח"ש זצ"ל בישיבת פ"ת

בזמנו פורסמה ה'חבורה' באחד המאספים התורניים של התקופה. כעבור שנים שבה ונדפסה במאסף תורני בן זמננו. כאשר ביקשו ממנו לשוב ולפרסם את החבורה, גיחך בביטול: "לפרסם אותו 'שטיק'ל' פעם שלישית - אין לזה טעם"...

מרן בעל החזו"א זצ"ל עם מורינו הגרח"ש זצ"ל

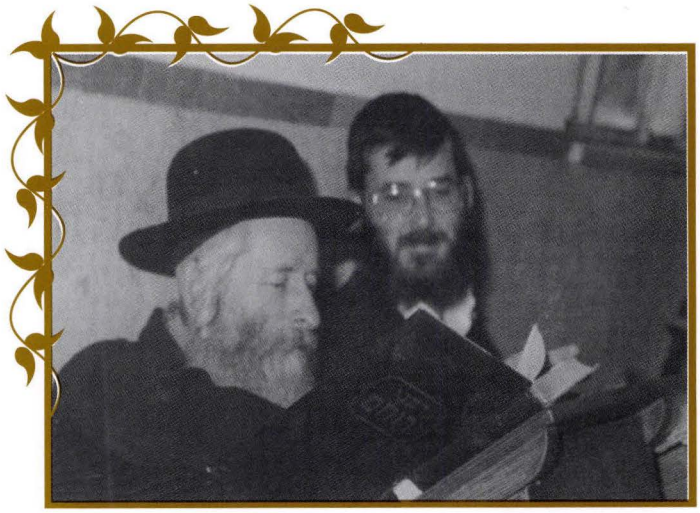
בשחרותו למד רבי חיים שאול אצל מרן הגר"א וסרמן זצ"ל הי"ד בברנוביץ. בהיותו בן י"ח שנים עבר לישיבת "כנסת בית יצחק" בקמניץ, ללמוד אצל מורו ורבו הנערץ מרן הגרב"ד ליבוביץ זצ"ל. במשך עשר שנים תמימות לא מש מאהלה של תורה ולא זזה ידו מתחת יד רבו. הוא מילא אוצרו הטוב בקניניי התורה והיה לכלי שעשועיה של קמניץ.

רבי חיים שאול החשיב את רבי ברוך בער לרבו המובהק בדרך הלימוד. תורותיהם של מרן הגר"ח מבריסק ותלמידו הגרב"ד מקמניץ היו שגורות בפיו על בוריין.

ערב פרוץ מלחמת העולם השניה עלה לארץ ישראל, ולאחר תקופה קצרה בישיבת קמניץ בירושלים עבר לישיבת לומז'א בפתח תקוה והצטרף אל אריות התורה של אותם ימים.

תפקידו הנכבד ב"בית מאיר" כמשגיח וכמנהל רוחני היה מיוחד במינו. היה ה'משגיח' היחיד בעולם שמעולם לא נשא שיחות מוסר ולא השמיע ועדים בפני בני הישיבה. לא איש דברים היה. עיקר תפקידו - בעצם נוכחותו. דמות מופת שהקרינה והשפיעה מטובה על בני הישיבה. מדי בוקר היה פוקד את היכל הישיבה, סר אל מקומו הקבוע בירכתי האולם, בכותל המערב, ושוקע בתלמודו. מפעם לפעם היה מסיר את עיניו מן הגמרא, מביט אנה ואנה, סוקר בעיניו הטובות את שורות התלמידים, ומיד שב לתלמודו. רק כאשר ראה צורך להעיר למאן-דהו, היה קם ממקומו, משמיע את הערתו-גערתו ומיד שב לתלמודו. די בזה!

בשיעורו הכללי של מרן ראש הישיבה היה רבי חיים שאול מטה אוזנו כאחד התלמידים. מרן ראש הישיבה היה ניצב על הבימה כמלך בגדוד, מרצה את דבריו, מלטש את הסבריו, מנסה להגישם אל שומעי לקחו במילים הנכונות, בהגדרות הדקות

מורינו הגרח"ש בביהמ"ד

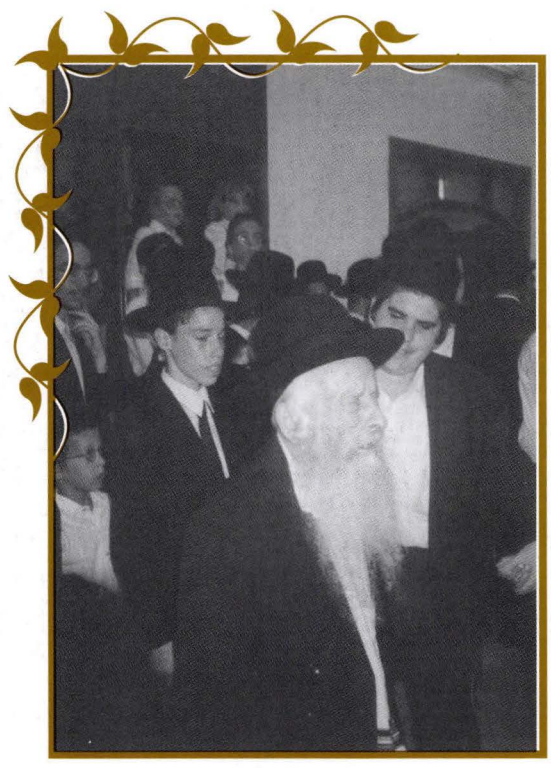
והעדינות. העריבות והמתיקות הבלתי נלאות נראות על פניו. עד שירדה אש והקיפה את הבית. היה זה הגן שיצא מתחת פטישו של רבי חיים שאול שהצית את כתלי בית המדרש. הוא הניף ידיו לקרב ואצבעותיו למלחמה. וכאשר נתלהטה אשו של רבי חיים שאול, היו זעקותיו מהדהדות בחלל בית המדרש. כך היו 'אשו משום חיציו' של רבי חיים שאול וגופריתו של מרן ראש הישיבה מתלקחות זו בזו ומבעירות להבת-ענק בתוך ההיכל. ולא זזו משם עד שנעשו אוהבים זה לזה, ושככה האש.

מרן זצ"ל עם מורינו הגרח"ש

אם יש אי-מי שזכה לקנות בנפשו את מידת ההשתוות - הרי זה רבי חיים שאול! הכבוד לא רוממו והביזיונות לא השפילוהו; הכבוד לא נחשב בעיניו לכלום, אבל ממש כלום, והביזיון - גם הוא נחשב בעיניו כאילו אין בו ממש. לא נמצא כמוהו איש רם-מעלה שהעפיל לרום מדרגתה של מידת הענוה הצניעות, הפשטות והאמת!

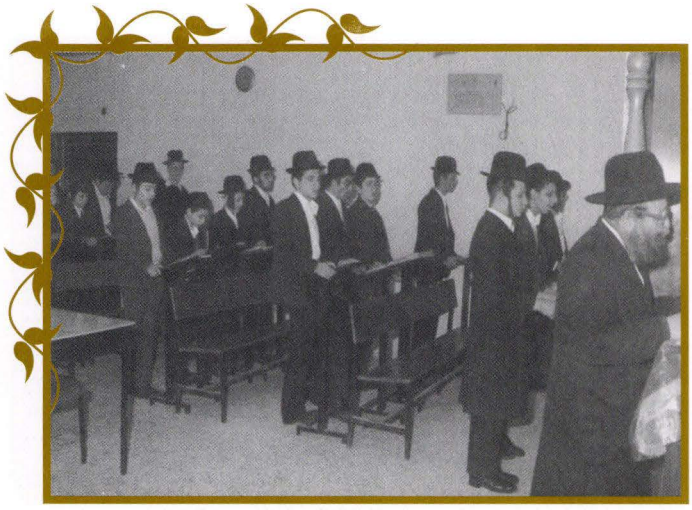
כאשר כבר חלה וידע כי יומו קרוב, אמר לבני ביתו: אם הקב"ה רוצה אותי כאן, שיהיה כאן; אם רוצה אותי למעלה, שיהיה שם... כל חיי השתדלתי לעשות רצונו ית', וכפי רצונו עתה - כן יהיה". והוסיף: "כאשר אלקח לעולם האמת אשכב על הארץ והמספידים יספידו. כל כך הייתי רוצה שיסירו אז את הטלית מעלי לרגע אחד, כדי שהכל יראו כיצד אני מגחך על כל מה שאומרים עלי"...

מורינו הגרח"ש זצ"ל בדביקות

בכ' בתמוז תשס"א נסתלק לבית עולמו, שבע-פעלים לתורה ולירא, לחיזוק ההשקפה ודעת התורה הצרופה, ולהעמדת חומות הדת והכשרות על תילן. ובשעת סילוקו של צדיק, באוזני אלפים ורבבות בני היהדות הנאמנה, ובהם מאות ואלפי בני "בית מאיר", ספדו לו הסופדים וקשרו לראשו כתרים ועטרות. וכל כמה שהפליגו בשבחו עדיין לא נגעו באפס קצהו של מי שהתהלך בעלמא הדין כאחרון האנשים ולא היה לו בעולמו אלא עשיית רצון השי"ת בתכלית הפשטות והשלימות.

עתודות של תורה

היכל הישיבה הקטנה

משרבו המתדפקים על שערי הישיבה אשר ביקשו לקנות את תורתם ב"בית מאיר", היו ביניהם אף כאלה אשר מבחינת גילם ובגרותם הלימודית טרם הגיעו לרמה הנדרשת. הנהלת הישיבה לא רצתה לאכזבם ולהשיב את פניהם ריקם. אך כדי שבכל זאת תהא אפשרות להכניסם בשערי ההיכל, הוקמה בעבורם "מכינה" לישיבה הגדולה. במשך תקופת קיומה למדו ב"מכינה" צעירים רבים שבאו בשערי הישיבה והודרכו באורח אישי ואינטנסיבי על ידי צוות ר"מים ואנשי חינוך מן המדרגה הראשונה.

כאשר סיימו התלמידים הצעירים את תקופת לימודם והכשרתם ב"מכינה", עברו ישירות אל השיעור הראשון בישיבה הגדולה. השתלבותם והתערותם בחיי הישיבה הגדולה ועמידתם היפה ברמת הלימודים הגבוהה, ענתה על הציפיות והמניעים שעמדו מאחורי ייסוד ה"מכינה".

ה"מכינה" אמנם סיימה את משימתה כעבור זמן, אולם הכשרתם של צעירי הצאן והצורך בהקמת עתודות של בני תורה המשיכו לעמוד בראש מעייניהם של ראשי הישיבה. לאחר הכנות רבות והכשרת הקרקע הוחלט על הקמת מסגרת רשמית לבני התורה הצעירים. לקראת חודש אלול תשל"ז הוכרז על פתיחת הישיבה לצעירים "בית מאיר". הישיבה פעלה עשרות בשנים והוציאה מתוכה עתודות עתודות של בני תורה, מופלגי תורה ויראה.

בראשות הישיבה ניצב מורנו ראש הישיבה שליט"א, ולצדו חבר ר"מים עתירי ניסיון, רובם ככולם מחניכי הישיבה הגדולה "בית מאיר", בראשם הגאון רבי יוסף מנחם יזרעאלי שליט"א, ועמו הגר"ש גלאי, הגר"י וייס, הגר"א קיציס, הגר"מ פסרמן, הגר"י קצאור והגר"ש פרידמן שליט"א.

מדי שנה היו בני השיעור הגבוה מצטרפים אל רעיהם בישיבה הגדולה ועושים בה חיל. שילובם המוצלח בחיי הישיבה תאם להפליא את שאיפות מייסדיה ודירבן ביתר שאת את עבודת הקודש, בהמשך גידול דורות תלמידים בני-עליה.

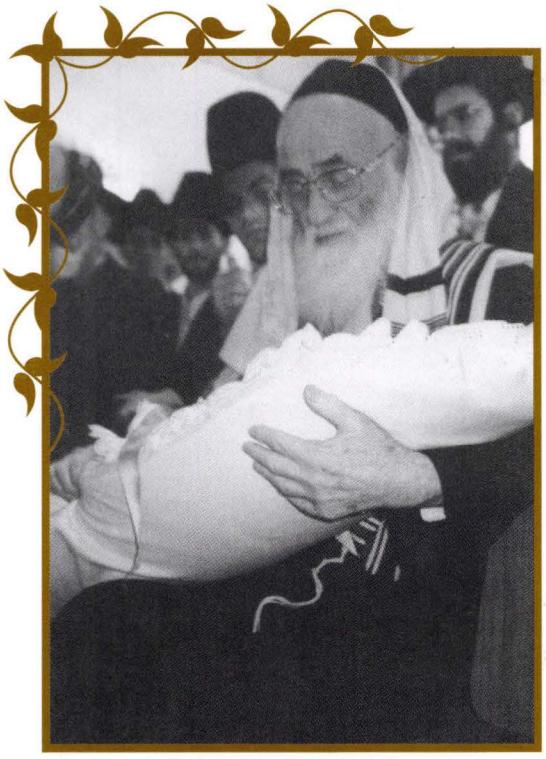
מסיבת חנוכה בישיבה קטנה

בעשרים וחמש שנות קיומה זכתה הישיבה לצעירים לרשום לעצמה הצלחה רבה בגידול וטיפוח דורות של תלמידים ולהקים ליגיונות של בני תורה אשר חישלו והכשירו עצמם כראוי לקראת מעברם אל הישיבה הגדולה. בינתיים הספיקו לסיים את חוק-לימודיהם בישיבה הגדולה, הקימו בתים נאמנים בישראל, וכיום הם ממלאים את ספסלי בית המדרש כאברכים מן השורה הראשונה - רבים מהם בכולל האברכים שליד "בית מאיר".

קשר של קיימא

במשך שנות קיומו של מבצר התורה "בית מאיר" היתה הישיבה הגדולה כור היתוך ובית-יוצר של מיטב בני התורה. גדודים-גדודים של בני ישיבה באו בשעריה, ובתום תקופת לימודם יצאו את מפתנה כשהם מעוצבים ומחוטבים תבנית היכל. ברבות הימים יצאו הימנה בעלי-תריסין מופלגים, גדולי תלמידי חכמים, ר"מים ומרביצי תורה, רבנים ומורי הוראה ומחברי ספרים בעלי שם.

זיקתם העמוקה של חניכי הישיבה לדורותיה אל הבאר הגדולה ממנה הרוו נפשם והקשר האמיץ שלהם אל מי שדלה והשקה אותם מן המים הזכים - אינם צריכים ראיה. תמצית תורתם - ניקתה ב"בית מאיר"; תבנית קומתם - עיצובה נוצק בין כתלי הישיבה.

מרן זצ"ל משמש כסנדק לאחד מתלמידיו

שנות הישיבה התוססות והפוריות הטביעו את חותמן בנפש תלמידיה, והם נושאים את נפש הישיבה כמטען-עצמי בכל מסלולי חייהם. אותן שנים ברוכות שבהן היתה להם הישיבה לבית חם ומלא-חיים, חרטו את רישומן בהם, ומכאן ואילך מוסיפה הישיבה להיות חלק בלתי נפרד מהוויית חייהם לכל אורך השנים.

שניים ואף שלושה דורות של בוגרים העמידה הישיבה בחמישים שנותיה, וכולם קשורים אל מקור מחצבתם בעבותות של אהבה. לרבים-רבים מהם הקשר הוא קשר של קיימא. שנים רבות לאחר שכבר סיימו את לימודיהם בישיבה והקימו את בתיהם, עודם נמשכים אל הבית הגדול הזה ופוקדים אותו בכל עת מצוא.

בחיי חיותו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל היו בני "בית מאיר" לדורותיהם נוהגים מפעם לפעם לסור אל מעונו כדי לדרוש בשלומו ולשאול בעצתו, או לבשרו ולהזמינו לשמחה משפחתית ולקבל את ברכתו. כאשר איוותה נפשו של אי-מי מבוגרי הישיבה לשוב ולהתבשם מניחוחן המשכר של שיחות המוסר של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, היה פוקד את בית המדרש ושב לרגע לאותם ימים קסומים של פעם, כאשר הוא עצמו היה תלמיד מן המניין בישיבה. אחרים פוקדים את הישיבה בימי שבת ומועד, ועל כולנה - בימים נוראים, שאז שבים הבוגרים לחוות יחד עם בני הישיבה את האווירה המיוחדת האופפת את כתלי ההיכל.

או נדברו

באותו טכס חגיגי שנערך בשנת תשנ"ו לרגל התרחבות בית המדרש, בהשתתפות אלפי חניכי הישיבה ובוגריה לדורותיהם, פנה מרן ראש הישיבה אל תלמידיו משכבר הימים, וכה אמר: "תלמידים יקרים! מבקש אני מכולכם שכל אחד יאסוף בעצמו, לחדש ולרענן את מה שקיבלתם בישיבה. אני מתבונן בכם ורואה את כולכם חרוטים בזכרוני וחקוקים על לוח לבי. כל אחד קיבל בישיבה, כל אחד זכה לאיזו דרגה, שמרו כל כך! כל אחד יראה לעשות לו קשרים שלא יישכחו מלבו, כדי שיוכל להוציא לפועל את הדברים".

לא בכDי בחר מרן ראש הישיבה לפנות בדברים נלבבים אל תלמידיו-חניכיו ולעוררם בעניין זה. מאז הוקמה הישיבה,

לפני יובל שנים, הוציאה מתוכה מאות ואלפי תלמידים שקנו בין כתליה את קנייני תורתם. לאחר שהקימו את בתיהם בישראל פנו איש איש לנתיבת-חייו. מטבע הדבר, ככל שנוקפות השנים וככל שרב המרחק הפיסי מן הישיבה, מתקהים ומתרופפים ההרגשים העזים לרוח הישיבתית, להווי חיי הישיבה, למושגיה ולעולמה הפנימי המיוחד. התקהות-רגש שכזו היא אבידה שאין לה תמורה, מה חבל!

אמנם החובה מוטלת על כל יחיד ויחיד "לעשות לו קשרים שלא יישכחו מלבו" כל אותם קניינים שרכש בשנות לימודו בישיבה. אך מרן ראש הישיבה ועמו הנהלת הישיבה כולה, ברוח הערבות והאחריות הגדולה האופפת אותם, ראו חובה לנפשם לקום ולעשות מעשה. אחת הדרכים המועילות לקדם עניין זה היא על ידי הקמת מסגרת מיוחדת שתשמר, עד כמה שניתן, את רוחה של הישיבה ואת הווייתה בקרב בוגריה וחניכיה. לשם כך הוקמה "התאחדות תלמידי ישיבת בית מאיר".

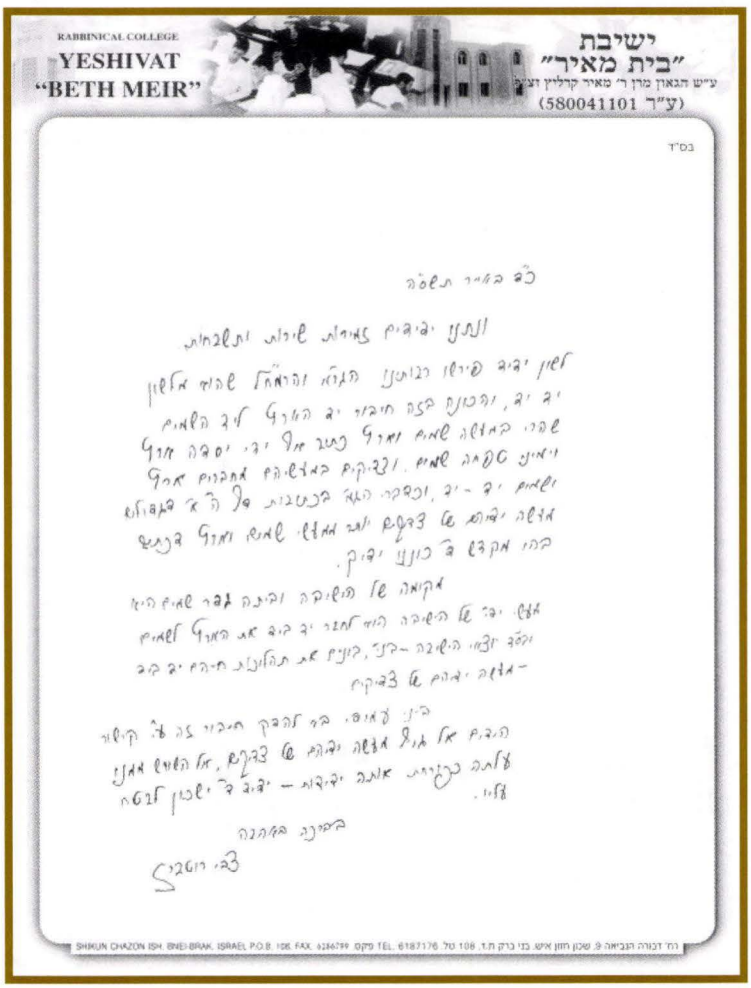
אגודות והסתדרויות יש רבות, ולמטרות שונות ומשונות, אבל מקומה של "התאחדות התלמידים" אינה בכל אלה. אין זו איזו 'עמותה' לקידום מצע או רעיון כלשהו, חשוב ונכבד ככל שיהיה. "התאחדות התלמידים" היא - כשמה כן היא - התאחדות של התלמידים, התאחדות לשם התאחדות!

שורש הישיבה הוא "שימוש תלמידי חכמים", ומהו 'שימוש' זה? פירש רש"י

רב שלומים
ליקרי אהובי לבבי תלמידי ישיבתינו הק'
מכל הזמנים והתקופות ד' עליהם יחיו.

השאיפה ושזהו גם התכלית של כל בן תורה להשאר בן תורה, לשמור על האוצר על הרכוש היקר והנצחי שהתורה זרעה והשרישה בו, ותפקיד האדם - הבן תורה לא רק לשמור כעל בבת עינו על הנטיעות האלו, אלא אף להמשיך להרחיב ולהעמיק את שרשיו - שרשי אור התורה שיאירו לו בדרכי נתיבות החיים, ומהעצות היעוצות שהתורה עצמה מאירה ואף מחייבת הוא להתקשר ולהתחבר בעבותות אהבה למקום שאורו זרוע והיא הישיבה, ועד כמה מאירים לן דברי חז"ל בנקודה זו, בפרשת ציצית (במדב"ר פ' שלח) על הכתוב למען תזכרו ועשיתם, משל לאחד מושלך לתוך המים - המים הזועפים שרחמנא ליצלן הם הרפתקאות החיים ופגעי הזמן - הושיט לו הקרבניט את החבל ואמר לו תפוש חבל זה בידך ואל תניחהו.
ולמטרה קדושה זה מצאו לנכון מיחידי סגולת ישיבתינו הק' להשים את "הביני עמודי" שתכליתו ויעודו שישמש לאיזה התקשרות להמשיך לשאוב ולהניח מזיו אור התורה המוסר והיראה שישיבתכם - ישיבתנו מוסיפה והולכת בזה, ובזה תשמר במדת מה דבקות הנטיעות אל השרשים, והאות הגדול ע"ז הוא הרתמותם הנפלאה של בוגרי הישיבה הק' למשימת הרחבת הגבולות בהיכל הישיבה, בעין טובה ובנפש חפצה, תודתנו העמוקה נתונה להם בזה, אשרי חלקם. וכבר סיימו בחז"ל בפ' שלח שם, החזק במוסר אל תרף נצרה כי היא חייך, ואתם הדבקים בד' אלהיכם חיים כולכם היום.

לסגולת חיי נצח אלו הנני בתפלה וברכה
אוהבכם בלב ונפש איש בריתכם
זלמן רוטברג

RABBINICAL COLLEGE
YESHIVAT
"BETH MEIR"
ישיבת
"בית מאיר"
ע"ש הגאון מרן ר' מאיר קרלין זצ"ל
(ע"ר 580041101)
בס"ד
SHIKUN CHAZON ISH, BNEI-BRAK, ISRAEL P.O.B. 106 TEL. 6187176 FAX. 6186799 רח' דבורה הנביאה 9, שכון חזון איש, בני ברק ת.ד. 106 טל. 6187176 פקס. 6186799

(ברכות מז:): "הוא הגמרא התלויה בסברא, שהיו נותנים לדברי משנה טעם, והיו מתאספים יחד ועוסקים בכך". ההתאספות יחד של התלמידים לשם ליבון ונתינת טעם וסברא לדברי תורה מסיני - זהו ה'שימוש תלמידי חכמים' וזו נשמת-אפה של ישיבה בישראל.

אותה 'התאספות' שהיתה לחם-חוקם של בני הישיבה בעת לומדם בה, היא עיקר תכלית ומגמת ה'התאחדות' שלהם לאחר שעזבו את שעריה. כאשר נדברים חניכי הישיבה איש אל רעהו ומתאספים ומתאחדים ביניהם - כבר השיגו את היעד והמטרה שלשמה הוקמה "התאחדות התלמידים", למשוך קו ישר מן הישיבה אל חייהם העכשוויים ולהמשיך את ה'שימוש' בכל עת ובכל שעה.

מאז הוקמה, יזמה התאחדות תלמידי הישיבה יוזמות ברוכות בקרב חבריה. בקהילות רבות ברחבי הארץ בהן מתגוררים בוגרי הישיבה הוקמו מסגרות קבועות של שיעורים ושיחות הנמסרים מפי רבני הישיבה שליט"א. קביעותם של שיעורים אלו הוציאה להם שם, ועם הזמן הצטרפו אליהם גם רבים מבני המקום שאינם נמנים עם בוגרי הישיבה.

'ביני עמודי' דגירסא

כדי לאמץ עוד יותר את הקשר בין בוגרי הישיבה לצור-מחצבתם, יזמה "התאחדות תלמידי ישיבת בית מאיר", לפני למעלה מעשור, את הוצאתו-לאור של הירחון "ביני עמודי" - ביטאון-קשר מיוחד של תלמידי הישיבה, בוגריה וחניכיה לדורותיהם.

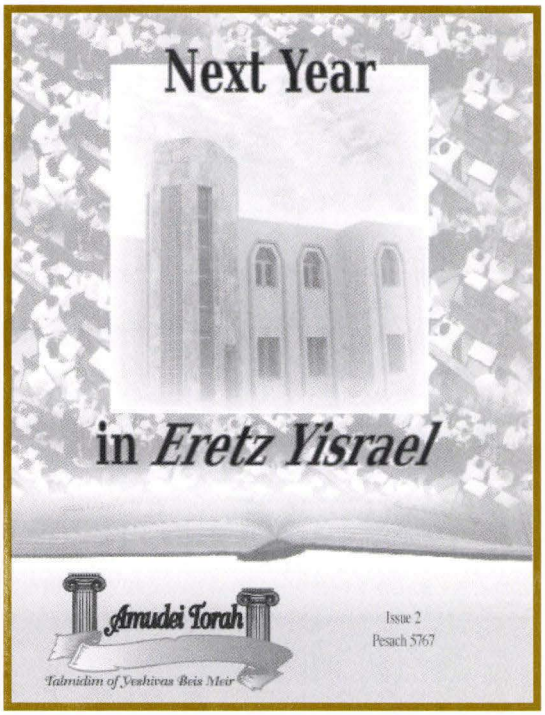
וכך כתב מרן ראש הישיבה בשבחו את רעיון הוצאתו של בטאון "ביני עמודי": "השאיפה ושזהו גם התכלית של כל בן תורה להשאר בן תורה, לשמור על האוצר על הרכוש היקר והנצחי שהתורה זרעה והשרישה בו, ותפקיד האדם - הבן תורה, לא רק לשמור כעל בבת עינו על הנטיעות האלו, אלא אף להמשיך להרחיב ולהעמיק את שרשיו - שרשי אור התורה, שיאירו לו בדרכי נתיבות החיים, ומהעצות היעוצות שהתורה עצמה מאירה ואף מחייבת הוא להתקשר ולהתחבר בעבותות אהבה למקום שאורו זרוע, והיא הישיבה. ולמטרה קדושה זה מצאו לנכון מיחידי סגולת ישיבתינו הק' לשים את 'הביני עמודי' שתכליתו ויעודו שישמש לאיזה התקשרות להמשיך לשאוב ולהניח מזיו אור התורה המוסר והיראה שישיבתכם-ישיבתנו מוסיפה והולכת בזה, ובזה תשמר במדת מה דבקות הנטיעות אל השרשים".

מאז ועד היום יצאו לאור כארבעים גיליונות של "ביני עמודי". הגיליון, הערוך בטוב טעם, מגיש בפני ציבור הבוגרים תמונה עדכנית מחיי הישיבה ומביא בפניהם הודעות וידיעות מלבבות מהנעשה והנשמע ביני עמודי דגירסא. אולם ידיעות אלו תופסות חלק קטן בלבד של הגיליון. תכלית "ביני עמודי" היא לשמש אמצעי-קשר בין הישיבה לבוגריה, והואיל והקשר האמיתי שבין ישיבה לבוגריה הוא קשר של תורה, משום כך רובו ככולו של "ביני עמודי" גדוש מאמרי תורה, מחשבה ומוסר מאת ראשי

הישיבה ורבותיה.

כך ממשיכים 'בני' הישיבה לחוות מהווייתה התורנית של הישיבה וליהנות מההווי הישיבתי הפנימי שלה, שנים רבות לאחר שכבר יצאו את גבולותיה. הירחון, הנשלח אל כל בוגרי הישיבה לדורותיה, מהווה עוד נדבך של הצלחה בהידוק וחיזוק הקשר שבין הישיבה לבניה-חניכיה.

בשנים האחרונות, לנוכח ריבוי הבוגרים בני חו"ל, ולאור הדרישה הטבעית המובעת על-ידם להמשיך ולנצור קשר עם ה'בית' שלהם בארה"ק, יוצא לאור על-ידי הישיבה גיליון "עמודי תורה" בשפה האנגלית.

שבתי בבית ה'

יש מבוגרי הישיבה שנפשם מושכת אותם אל הישיבה והם פוקדים אותה מעת לעת, ובין פקידה לפקידה הם שואבים מרוחה ומהווי חייה העדכניים באמצעות "ביני עמודי". אך יש כאלה שאינם זקוקים לביקורים תכופים ולעלוני-קשר, וזאת מן הטעם הפשוט שגם לאחר נישואיהם זכו הם להישאר ביני עמודי דגירסא, בהיכלה של ישיבת נעוריהם.

בני הישיבה אשר הגיעו אליה כנערים עולי-ימים, יצאו הימנה בעלי-תריסין אשר מילאו כרסם בתורת ה'. לאחר שבאו בברית הנישואין והקימו בתים נאמנים בישראל, ביקשו בכל מאודם להישאר קרובים ככל האפשר אל מקום-התורה אליו נקשרו בכל נימי נפשם. היה זה אך טבעי ליצור בעבורם מסגרת-המשך - הלא הוא כולל האברכים שליד הישיבה.

מגרעין בן שני אברכים צמח הכולל לתפארה וכיום הוא מונה עשרות רבות של טובי האברכים השוקדים על התורה ועל העבודה. בראשות הכולל עומד הגאון רבי אליעזר יוסף מרקוביץ שליט"א, מר"מי הישיבה, המוסר נפשו למען הכולל ולמען אברכיו המופלגים.

מסגרת ייחודית זו של כולל אברכים בתוך היכלה של הישיבה, מעלתה רבה עד מאוד. כך יכולים בני הישיבה להמשיך ולהסתופף בצילה וליהנות מלשד-שמנה של הישיבה גם לאחר נישואיהם. הללו אינם מסתופפים בקרן-זווית, אלא פזורים על פני היכל הישיבה ומעורים בין בני הישיבה. מן ההפריה ההדדית יוצאים נשכרים בני הישיבה ואברכיה גם יחד.

ראש הכולל הגר"א מרקוביץ שליט"א בשיעור לאברכי הכולל

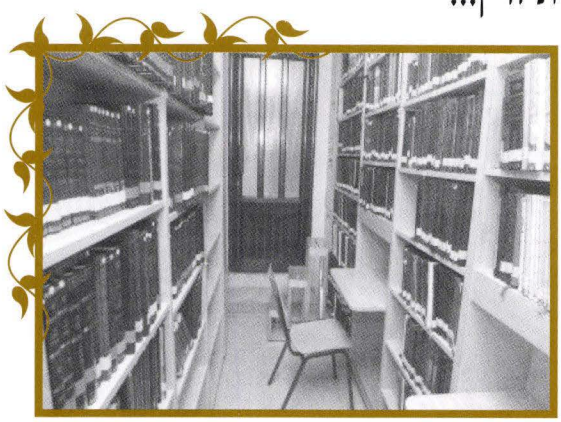
ההוויה הישיבתית, התערות האברכים בין בני הישיבה, כמו גם הרמה הלימודית הגבוהה של הכולל שליד הישיבה - מעלות ייחודיות אלו

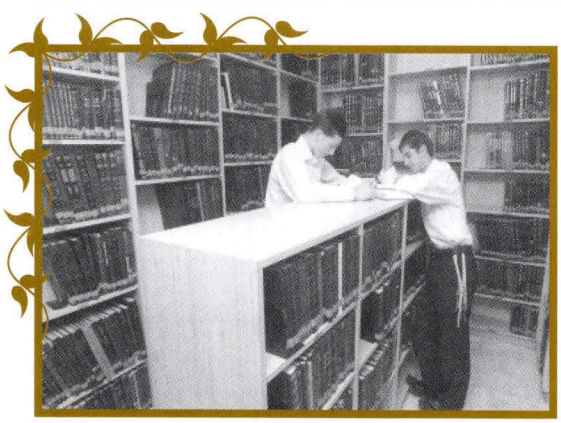
של הכולל מושכות אליו גם אברכים מצויינים בוגרי ישיבות אחרות המבקשים להצטרף למסגרת זו. ראש הכולל נעתר לפנייתם וניאות לצרף את המובחרים שבהם אל הכולל שאותו הוא מנווט ביד רמה.

טביעת אצבעותיהם של הכולל ואברכיו ניכרת היטב בזיו-דיוקנה של הישיבה. בשיעורים הכלליים ובשיחות המוסר יושבים בני-תשחורת ואברכים זה לצד זה ומטים אוזנם לשמוע את תורתם של רבותינו ראשי הישיבה. בקבצי "המאיר" היוצאים לאור על ידי הישיבה מופיעות מערכות תורתם של בני הישיבה ושל אברכיה זה לצד זה, כי תורה אחת להם!

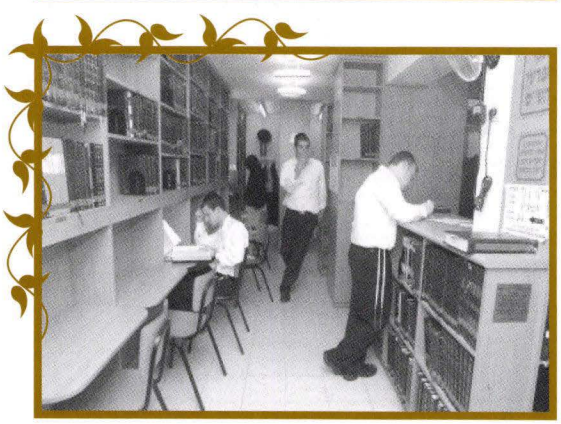
הביאני אל בית היין...

אין לך דור בתולדות עם ישראל שנתברך ביבול תורני עצום ורב כדורנו אנו. חדשים לבקרים מתבשר עולם התורה על יצירות תורניות חדשות, בכל מקצוע ממקצועות התורה, תנובת עמלם של לומדי התורה וחכמיה. מכונים תורניים מעלים על מזבח הדפוס יצירות פאר של גאוני הדורות. תורה מפוארת מוגשת למבקשיה בכלים מפוארים והדורי-מראה. כל הרוצה ליטול - יבוא ויטול.

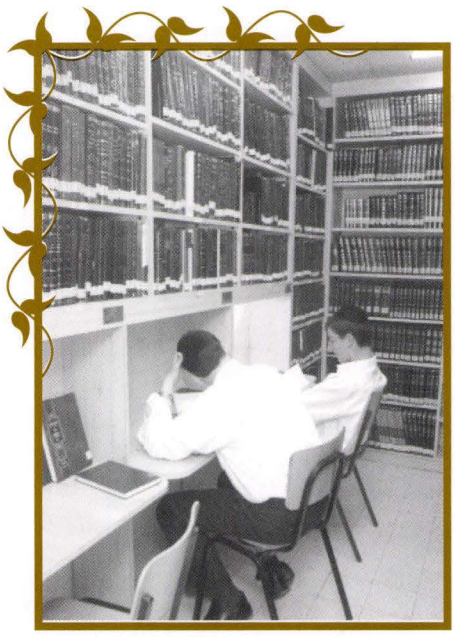
אך לעתים, מעלתו של דבר היא גם חסרונו. דוקא משום שהספר נהיה 'מוצר צריכה' עממי וזמין ומחירו שווה לכל נפש, אי אפשר להשתלט על ים הספרים המציף את דורנו כמים שאין להם סוף. מרוב עצים לא רואים את היער... לפיכך, בדרך כלל מסתפקים לומדי התורה לעצמם בספרים הנצרכים ללימודם או לתחום התעניינותם. לגבי כל השאר, די להם בהצצה חטופה בדוכנה של חנות ספרים מזדמנת, ואם חשקה נפשם בעיון מעמיק יותר - לשם כך יש את אוצרות הספרים והספריות התורניות הציבוריות.

אחד מאוצרות הספרים הנכבדים והגדולים הנודעים לשבח, הוא אוצר הספרים שעל-יד ישיבת "בית מאיר". קומה שלמה למרגלות בית המדרש הוקצתה ל'אוצר', לתועלת בני הישיבה וכלל ציבור מבקשי תורה והוגי ספר. גבאים מסורים ומקצועיים נטלו על עצמם את התפקיד האחרא', ובעבודת קודש של ממש פיתחו והקימו 'אוצר ספרים' מיוחד במינו, ענק בכמותו, משוכלל ומפואר בחיצוניותו ומרשים ברמתו המקצועית.

בעבודת נמלים רבת-שנים קובצו אל ה'אוצר' של "בית מאיר" אלפי אלפי ספרים, ישנים גם חדשים, בכל ענף ומקצוע ממקצועות התורה, מהם נדירים ויקרי המציאות ממש. הקשר הפורה של גבאי ה'אוצר' עם מו"לים, הוצאות ספרים ומכונים תורניים, כמו גם עם המחברים עצמם, מוליך כמעט כל ספר חדש אל מקומו ב'אוצר'. מעמדו ושמו הנכבד של ה'אוצר' של "בית מאיר" ופעילותו השוקקת, מביאים את המחברים לשגר ביוזמתם את ספריהם ל'אוצר' של הישיבה, בהיות הדבר לכבוד גדול להם שספרם יתנוסס על מדפי 'אוצר' נודע זה.

אגף שלם, הממוקם סמוך לפתחו של ה'אוצר', מיוחד לספרים החדשים אשר זה מקרוב ראו אור והגיעו אל שערי ה'אוצר'. כך יכולים בני הישיבה, ועמם גם המוני הלומדים וההוגים הפוקדים את המקום מכל רחבי העיר, להתעדכן במתחדש בשדה הספר התורני. כעבור זמן עושה הספר דרכו אל מדפו הקבוע, בין חבריו הוותיקים, ואת מקומו תופס ספר חדש שיצא זה עתה ממכבש הדפוס.

השפע והכמות האינסופיים של הספרים בכל מקצועות התורה מאיימים להטביע את דורשיהם באוקיינוס של בלבול-המוחין. מבקשי תורה עלולים לאבד ידיהם ורגליהם למול הררי הספרים ושורות המדפים המתארכות לאין קץ. כאן נכנסת לתמונה מלאכת הקיטלוג, מלאכה שהיא חכמה ואמנות של ממש. גם בזה יצא שמו הטוב של ה'אוצר', ברמה המקצועית, בסדר המופתי, באמות מידה ובתקנים הקפדניים ביותר, ובתוצאות המרשימות שלהם.

בשל סדרי הגודל ההולכים ותופחים של ה'אוצר', הורחבו גבוליו ושטחו הוכפל. בד בבד הושקע הון רב בטיפוחו החיצוני, לנוחות המעיינים וההוגים. הכל מואר באור יקרות, היופי וההדר בולטים מאד בנוכחותם. פינות-עיון שקטות מקנות לפוקדי ה'אוצר' פרטיות ושלוות-הנפש.

תנופה של ממש נרשמה בתולדות אוצר הספרים של "בית מאיר" לפני שמונה שנים. בליל יום הכיפורים תש"ס נסתלק בסערה, זקן ושבע-תורה, הגאון הגדול רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל, בן מרן הגר"מ, דמות-פאר שפיארה את הישיבה במשך שנים רבות בקובעו בה מקום תפילתו. לאחר פטירתו ביקשו להציב זכרון-עולם לנשמתו הזכה. נודע רבי שלמה שמשון בחיבתו הגדולה לספר. הספרייה בביתו היתה אחת הגדולות ואוסף הספרים שבה היה נדיר באיכותו. בעצה אחת החליטו בני משפחתו כי אין יאה והולם את זכרו מאשר להעתיק את תכולת ספרייתו הגדולה אל תוככי אוצר הספרים של "בית מאיר". בד בבד נחנך אולם עיון מפואר לזכרו הטהור ונחקק שמו עליו - "עטרת שלמה".

בשנים האחרונות הוקם ב'אוצר' אגף מיוחד של ספריית קלטות - שיעוריו ושיחותיו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, עבור בני הישיבה וכלל ציבור מבקשי-דעת אשר נפשם משתוקקת להתענג על תורתו שבעל פה. בספרייה מאות קלטות, מהן נדירות, מעת יסוד הישיבה ועד אחרית ימיו של מרן ראש הישיבה, כולל מאורעות ואירועי שמחה בחיי הישיבה.

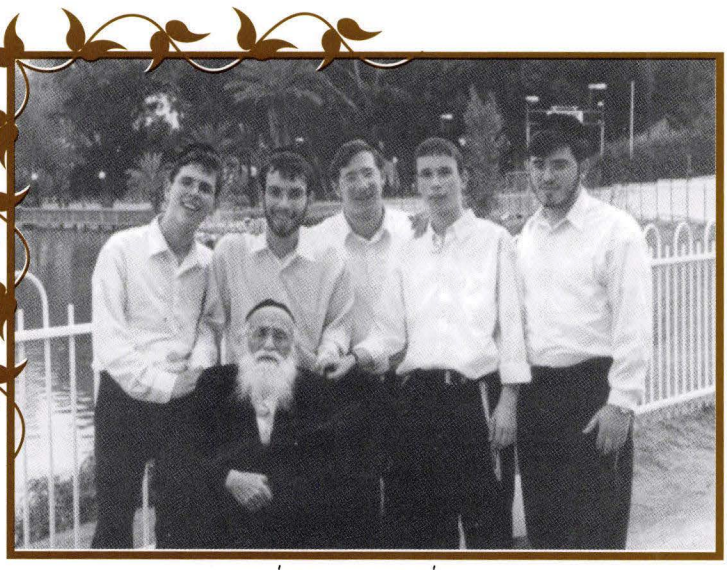
"הביאני אל בית היין"... הנכנס בשערי ה'אוצר' של "בית מאיר" לא יכול שלא לחוש עצמו כאילו בא את בית היין. אווירה מיוחדת וקסומה ממלאת את החלל; תחושה משכרת, שרק מי שטעם פעם מיינה של תורה יבין את סוד קסמה. טעימה אחת, לגימה מועטת, הצצה חטופה - והנה אתה נשבה בקסמיו של המקום ונבלע בתוכו למשך שעות ארוכות של שכרון חושים מוחלט.

אוצר הספרים של "בית מאיר" כחבית היין שאינה שוקטת על שמריה...

כי ינטו צללי ערב

כיובל שנים נשא מרן ראש הישיבה את משא הישיבה בעוז-רוח ומסר נפשו על קיומה, יום יום שעה שעה. כקברניט נאמן לא מש מהגה הספינה לרגע וניווט כל ארחות הישיבה בגאון ובהדר. גם בשנותיו האחרונות, כאשר גברה עליו חלישות גופו וליפפוהו חולאים ומדאובים, היתה רוחו איתנה והוא הוסיף וניהל את מעוז התורה ביד רמה.

עד שתקף עליו חוליו האחרון. מחמת חולשתו העזה התקשה למסור את שיעוריו ושיחותיו. שיעורים ושיחות אלו היו לו למשיב נפש ומשנבצר ממנו למוסרם כמימים ימימה גדל צערו עד לב שמים.

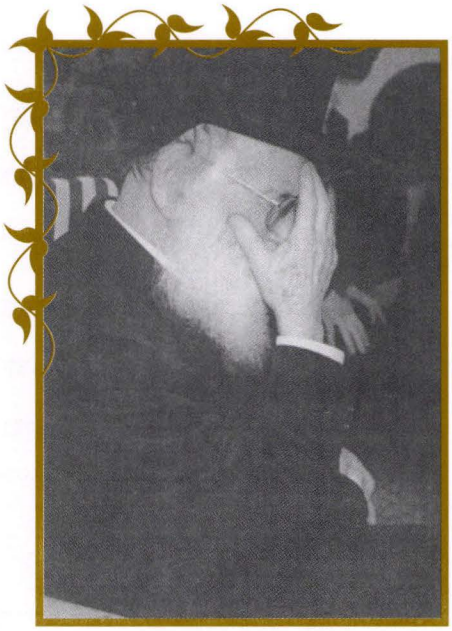

מרן זצ"ל בערוב ימיו עם תלמידים

כל השנים, כשכוחותיו עמדו לו, היה הוא כמצביא רב-חיל המולך בעוז על גדודי חייליו. שיעוריו ושיחותיו היו מחזה נדיר של מלך ביופיו. היה זה שילוב מרהיב-עין של כשרון הביטוי המלֻוה בתנועת איברים של 'כל עצמותי תאמרנה' עם כל הקולות והברקים כנתינתן בסיני. ועתה משנחלש כוחו נדמו הקולות ושבתה תנועת האיברים. תלמידיו שידעו עד כמה גדולה חלישות דעתו מכך, הציעו לו שיאמר את השיחה בקול חלוש והתלמידים יאמצו אוזנם לשמוע את הדברים.

אך מרן ראש הישיבה דחה אותם באומרו: "או שאני זועק או שאני לא אומר". הציעו לו שיישב בשעת אמירת השיעור, אך הוא סירב: "או שאני עומד או שאיני מוסר את השיעור".

בערוב ימיו נכנס יום אחד נכדו לביתו ומצאו כשהוא בוכה בכיות נוראות ורוחו נכאה. ביקש הנכד להפיג צערו, אך הבכיות יספו ולא חדלו אלא לאחר דקות ארוכות. הנכד נדהם ונרעש מן המחזה שראו עיניו; מעולם לא ראה כך את סבו הגדול. כששבה אליו רוחו, אמר מרן ראש הישיבה: "מדי פעם אני נוכח לדעת שאני שוכח חלקים מתלמודי, אינני זוכר הכל כמו פעם, ולא אבכה?"

כשהכביד עליו חוליו, נשא פעם ידיו ואמר בקול בוכים: "ללמוד איני יכול, לקיים מצוות איני יכול, אם כן למה לי חיים?!", וקיים בנפשו דברי הרמב"ם: "וחיי בעלי החכמה בלא תורה כמיתה הם חשובים". ופעם שמעוהו בוכה ומתחטא לפני קונו: "רבונו של עולם, והרי אינני מבקש ממך כלום, רק עוד קצת ללמוד, עוד קצת"...

ויום אחד כשנכנסו לבקרו מצאוהו בקורת-רוח שלא כבשיגרה, וכששאלוהו לפשר הדבר, ענה ואמר: "היום למדתי יותר מכל יום"...

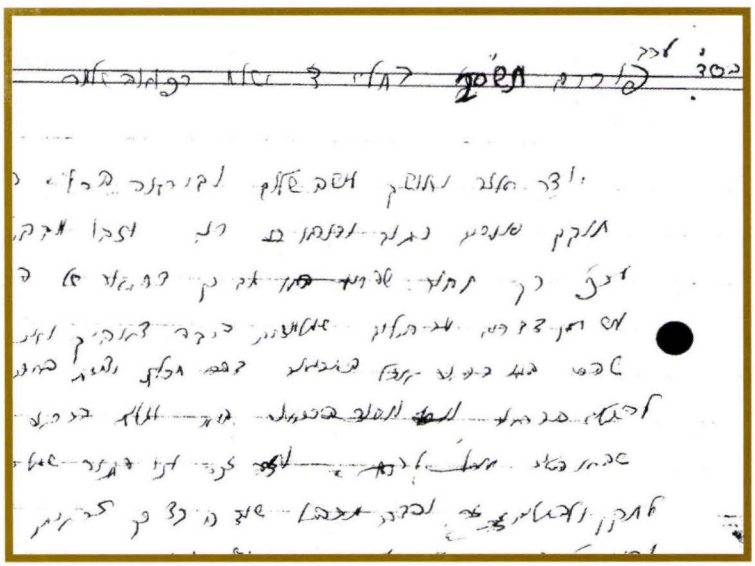
ככל שנקפו ימיו, הלך ונתמעט דיבורו עם סובביו. שעות ארוכות היה מתכנס בתוך עצמו, כולו אחוז שרעפים; מכין עצמו ליום-נשק. מפעם לפעם היה ממלמל מילים ומשפטים, מהם ניכר כי שיקע עצמו בחשבונה של נפש; מעביר את ימיו וסוקר את מעשיו עלי אדמות. באחד הימים שמעוהו שח לעצמו: "ששים שנה הרבצתי תורה, ודאגתי לעולם הישיבות, ומעיד אני עלי שלא פגעתי באיש"!

תפילותיו-זעקותיו הרקיעו שחקים. תפילת "אהבה רבה" היתה לשאגת הבריאה כולה. וכשזעק "אתה הוא בעולם הזה ואתה הוא לעולם הבא", היה קול זעקתו הולך ונשמע מסוף העולם ועד סופו.

באותם ימים פקדוהו חלומות רוחניים גבוהים. רעו הגדול, רבי שמואל רוזובסקי, הגיע אליו בחזיונו, והם דיברו ביניהם בלימוד. וכשניעור בבוקר חזר על כל אותו משא-ומתן, כאילו היה זה בעיצומו של לימוד ב'חברותא' בהיכלה של 'שער התורה' בגרודנא או על הספסל 'ההוא' שבלומז'א. ופעם באחד הבקרים סיפר בהתרגשות כי זכה לדבר עם ה'מירער ראש ישיבה' בענייני כתובות, ואז תהה: "פלא, והלא עכשיו ה'זמן' בישיבה הוא של יבמות"...

בחודש אדר האחרון לחייו ירד מביתו במסירות נפש לשמוע מקרא מגילה בהיכל הישיבה. בשובו מקריאת המגילה אפסו כוחותיו ותלמידיו נשאוהו על גבי כסא לביתו. כשהגיע לביתו אמר בקול רפה: "ריבונו של עולם, נאך א ביסל לעבן צו שמחת פורים"...

לקראת ליל שבת קודש פרשת זכור הודיע מרן ראש הישיבה כי ברצונו למסור שיחה בהיכל בית המדרש, כמנהגו מימים ימימה. השמועה עשתה לה כנפיים. הדבר בלתי נתפס, הלא אותו שבוע היה רווי יסורים ומכאובים, וכיצד יוכל לרדת מביתו אל היכל בית המדרש ועוד להשמיע את דבריו ברבים?!

באפיסת כוחות ממש, אבל עם כל חיותה של תורה, מסר מרן ראש הישיבה את שיחתו, וכותרתה: "מחיית עמלק - תיקון הרע". "ובורא רע!" זעק מרן ראש הישיבה בנהמת לבו. "גם הרע הוא בריאה

של הרבש"ע, והבריאה הזו לא נבראה סתם, יש לה תכלית! והתכלית שלה מגיעה על ידי תיקונו! וזוהי מגילת אסתר, וזהו נס פורים, להוציא מהרע בעצמותו את תכליתו ותיקונו". וכאן נשזר המשפט שהיה מרגלא בפיו כאשר ביקש לייקר את דבריו באוזני שומעי לקחו: "אני מגלה לכם כאן סודות, סודות שחשבתי עליהם כל השבוע!"... גם בשבוע שכל כולו יסורים ומדאובים קשים מנשוא, חדרי מוחו ולבו מלאים מזן אל זן מחשבות שברומו של עולם, סודות ורזי תורה.

מרן ראש הישיבה ממשיך בדבריו בפני היכל בית המדרש הגדוש, מיגיע את מוחו למצוא את ההגדרה הקולעת לתורף הדברים, ואז בבת אחת מפלחת את חלל בית המדרש אנחה קורעת לב: "אין לי כח להמשיך". וכשנפשו יצאה בדברו הוסיף עוד משפט-המשך שהיה גם משפט חיתום: "אבל תזכרו שאמרתי לכם! הקב"ה ברא את הרע, ואנו צריכים לתקן אותו, על ידי התורה".

לאחר תפילת ערבית השתרך טור ארוך של תלמידי הישיבה, לאמירת "גוט שבת" המסורתית. מרן ראש הישיבה יושב על מקום מושבו אפוס-כוח, מותש לגמרי, אך האש הגדולה מלהטת בקרבו. אחד התלמידים מתקרב אליו ושואל לפניו: "הרי הרע עדיין לא הגיע לתיקונו המושלם?!" ומרן ראש הישיבה מביט בו במין פליאה מהולה בחמלה ועונה: "אינני יודע איך זה בדיוק נמדד באחוזים, ומכל מקום התהווה איזשהו תיקון לכח הרע. אך התיקון השלם יהיה כמובן לעתיד לבוא".

כשהוא נשען על זרועותיהם של תלמידיו עשה דרכו אל פתח היציאה. בעודו על מפתן הפתח והנה שני בחורים חולפים על פניו. ואז קורא מרן ראש הישיבה לעברם בקול חלוש: "אוי! תעריכו את הדברים שאמרתי לכם היום! בכוחותי האחרונים!" - "מיט די לעצטע כוחות!"

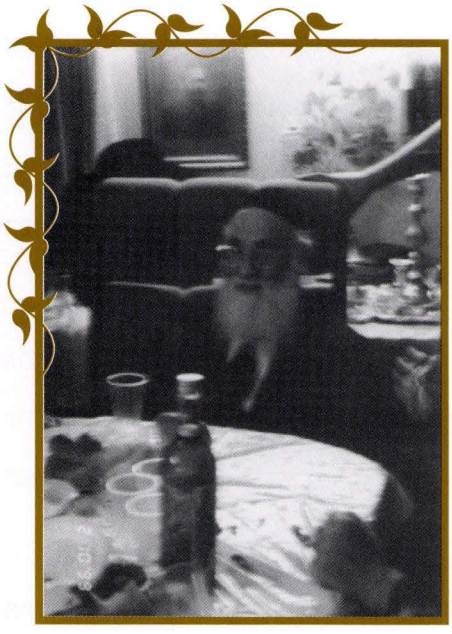
כאשר קורות אותו ליל שבת נודעו לרופאו, הביע את פליאתו והשתוממותו על כך והתקשה להאמין שאכן היו דברים מעולם. מרן ראש הישיבה עצמו התבטא ואמר כי את השיחה הזאת הצליח לומר בדרך נס. לאחר מכן העלה את השיחה על הכתב, וכתב בראשה: "בחולי שה' ישלח רפואה שלימה"...

היה זה השמוע'ס האחרון של מרן ראש הישיבה בחיי חיותו. שיחה של פרידה. "מיט די לעצטע כוחות!"

בחודשים האחרונים לחייו עסקה מערכת 'המאיר' במלוא המרץ בהתקנתו לדפוס של 'המאיר' חלק עשירי, לזכרו הטהור של מורנו הגרח"ש קרליץ זצוק"ל. כשבוע קודם הסתלקותו של מרן ראש הישיבה עלו עורכי 'המאיר' אל ביתו לקבל את ברכתו טרם הורדת הספר אל מכבש הדפוס. מרן ראש הישיבה ניעור ממיטת חוליו וגילה התעניינות רבה. וכשהגישו לו את קונטרסו הגדול שכתב בימי עלומיו בישיבת מיר בענייני זיקה מאמר ביאה וחליצה פסולה שבמסכת יבמות - חיבקו ונישקו כמה פעמים והחזיקו בהתרגשות גדולה ואימצו אל לבו. אחר שנלקחו עלי הקונטרס כדי לשולחם לדפוס, ביקשם שוב מבני הבית ואמר: "איך יכולים לקחת זאת ממני, הרי אני הבעלים על זה". מיד הביאו לפניו עותק נוסף מהקונטרס ובשארית כוחותיו עבר שוב ושוב על תוכנו. אך למגינת לב עלה בסערה השמימה קודם שראה הספר אור עולם.

התמונה האחרונה עם קונטרסו הגדול שנכתב בימי עולמיו בישיבת מיר

כבא השמש

חג השבועות, יום הדין של התורה. יומיים אחרונים לחיי חיותו על אדמות. מרן ראש הישיבה שוכב על ערש-דווי בבית הרפואה ומצב בריאותו מחמיר משעה לשעה. ואז בבת אחת עברה השמועה בישיבה: מרן ראש הישיבה ביקש את תלמידיו-בניו שיבואו אליו, רוצה שיהיו סמוכים וקרובים אצלו. קירבת אב לבניו שנצרפה בדם-התמצית של עמל התורה.

ימים רבים שבני הישיבה לא ראו את מורם ורבם. ועתה, ביום חגה של תורה, הם זוכים להקביל פני רבם ברגל. המחזה מרטיט. מראהו כמלאך ה', זיו יקרות נסוך על פניו, כולו אומר כבוד. הוא היה מכונס בתוך עצמו, סקר את הניצבים עליו ולא אמר דבר. הוא לא דיבר, אך עיניו הטהורות אמרו הכל. כאילו זעק מקירות לבו: "בני, עצרו לפני יום אחד, קשה עלי פרידתכם". העיניים הלחות מדמע של התלמידים עוד יכולות לזכות בהזדמנות אחרונה שלא תשוב עוד, מבט אחרון של "והיו עיניך רואות את מוריך".

המוני בית ישראל די בכל אתר העתירו בתפילה לפני רופא כל בשר לרפואתו של מרן ראש הישיבה. בהיכלי התורה בארה"ק ובעולם כולו נשאו תחינה לקיים בנו חכמי ישראל. אלפי תלמידיו-בניו חרדו לשלומו.

מוצאי שבת קודש לסדר "נשא את ראש", שלוש לפנות בוקר. זה עתה הגיעה הידיעה הקשה כי מצבו של מרן ראש הישיבה הורע. הקול עבר מפה לאוזן בין בני הישיבה. מסדרונות הפנימייה רועשים וגועשים, בחורים רצים אחוזי בהלה לכיוון בית המדרש. בתוך זמן קצר התמלא היכל הישיבה עד אפס מקום. דממת הלילה הופרה לקול זעקות תפילתם של בני הישיבה. פסוקי התהילים וקולות השבר פילחו את הלבבות. ליל שימורים של תפילה וזעקה לפני שומע קול בכיות שישים הדמעות בנאדו ויחוס וירחם על נפש הישיבה ועל מאות תלמידיה המתחננים לרפואת עטרת ראשם ותפארתם.

כבה המאור הגדול

כל אותן שעות של מוצאי שבת ושעות הבוקר שלמחרתו, יום ראשון ח' בסיון תשס"ב, לסדר "אל נא תעזוב אותנו", התאספו סביב חדרו של מרן ראש הישיבה בבית הרפואה "מעייני הישועה" עשרות עשרות תלמידים, ספרי תהילים בידיהם ונפשם סוערת וגועשת. אין הם מתייאשים מן הרחמים. נושאים עיניהם למרום

בתפילה ובתקוה לנס, אולי יחוס אולי ירחם. ספר תורה שרוי בצער, גוילין נשרפין ואותיות פורחות.

אך כבר נגזרה גזירה, דא גזירתא דאורייתא. סמוך לשעה שתים עשרה בצהרים, הגיעה הבשורה המרה על כי ניצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון האלוקים. רבני הישיבה ובני המשפחה עמדו סביב מיטתו, זועקים בקולות וברקים "שמע ישראל", ויצאה נשמתו ב"אחד". אויה לנו כי נשרף ספרה של תורה ונשתברו הלוחות.

עם היוודע השמועה על סילוקו של גדול-עולם, התעטף עולם התורה באבל כבד. לקראת השעה אחת בצהרים הובאה המיטה אל היכל הישיבה. היא הונחה במרכז בית המדרש, שבו מלך קרוב ליובל שנים. בתוך בית המדרש נתאספו המוני התלמידים שגעו בבכייה גדולה כבלע את הקודש. קולות הנהי מילאו את חלל בית המדרש. מארון הקודש הוסרה הפרוכת.

לקראת השעה ארבע אחר הצהרים נאספו בקריית הישיבה ריבואות ריבואות משלומי אמוני ישראל, בהם מאות ואלפי תלמידי וחניכי הישיבה לדורותיה שהגיעו מכל רחבי הארץ. הרחובות הסמוכים להיכל הישיבה השחירו מרוב אדם. דרכי ציון אבלות.

בטרם החלה מסכת ההספדים נאמרו פרקי תהילים וי"ג מידות ברוב עם. ואז קמו הספדנים לספוד למרן ראש הישיבה ולבכותו. ראשון המספידים המרא דאתרא הגר"ש וואזנר שליט"א, שליווה את הישיבה ואת ראשה מאז ימי ראשיתה והיה שותף לרגעיה הגדולים. כמו כן ספדוהו הגאונים הגדולים רבי צבי מרקוביץ זצ"ל ויבלחט"א רבי מיכל יהודה ליפקוביץ, רבי גרשון אדלשטיין ורבי ברוך דב פוברסקי שליט"א, אשר ביכה את סילוקו של "עטרת תפארת התורה": "ראש הישיבה היה בבחינת 'משכני אחריך נרוצה', הוא היה 'לב' שכולו תורה ומשך את כולם אחריו".

תלמידו מתקופת מיר דירושלים ת"ו, הגאון רבי אריה פינקל שליט"א, בא לספוד ולחלוק כבוד אחרון לאחד מפאריה של מיר אשר סייע לזקנו ראש הישיבה הגרא"י פינקל לכונן את ישיבת מיר הארץ-ישראלית והרביץ בה תורה ויראה. הוא קרא עליו

"מבית ומחוץ תצפנו": "ראש הישיבה היה שלם בגאונותו, מבפנים ומבחוץ - גאון בתורה, גאון ביראה, גאון במוסר, גאון במידות. ועליו ראוי לבכות מרה כבכייה שביכו את רבי יוחנן במותו - על האי שופרא דבלי בארעא".

מנהלה רוחני של הישיבה, הגה"צ רבי יונתן דומב שליט"א, העמיד את הספדו על ציר דברי הירושלמי "כל תורה שאין לה

בית אב אינה תורה". לכל תורה צריך שיהיה בית אב, צריך שיהיה לה 'מעתיק שמועה'. מרן ראש הישיבה, הוא עצמו היה 'בית אב' של תורתו ומוסרו, אך היה לדבריו 'בית אב': בכל שיעור - רבי שמעון, בכל שיחה - רבי ירוחם. מרן ראש הישיבה, היתה תורתו תורה של 'אב', של אבא אוהב לתלמידים. כל אחד היה אצלו כבן יחיד ממש. הוא הקרין מאהבתו לתלמידיו, גידלם וטיפחם כאב רחום. לא בכDי קרא שם הישיבה "בית מאיר" - הישיבה שהיא 'בית' לתלמידיה. ועתה שעזבנו לאנחות, הבית עצמו עומד על מכונו ויש בו רוח חיים מכוחו ורוחו הגדולה של מרן ראש הישיבה שמסר נפשו על הבית הגדול והקדוש הזה.

את מסכת ההספדים חתם יבחלט"א בנו-יחידו וממשיך דרכו, מורנו ראש הישיבה שליט"א. בבכי תמרורים שהרעיד את אמות הספים, זעק: "אבא! טאטע! היית אבא לאלפי בנים! אמרו חז"ל, התלמידים קרויים בנים. אצל אבינו רוענו מרן ראש הישיבה ראינו זאת בפועל ממש. התורה שלמדו ממנו היתה תורה של אבא. לבו כלב הארי, לב רחום וחנון. חכו ממתקים וכולו מחמדים, כל תלמיד זכה לטעום מהמתיקות והעריבות הזו. במאור פנים, בחביבות ובנעימות הנחיל את תורתו לתלמידיו. גאון בתורה, ובאותה מידה של גאונות - במוסר. מרא דכולא שמעתתא ומרא דכולא אגדתא. ועל היסודות הללו הקים את הישיבה הקדושה, על יסוד של שלימות בתורה ובמוסר ויראת אלוקים. ועתה שכבה המאור הגדול ונסתלק מאיתנו עטרת ראשנו ומאור עינינו, נדבק בדרכו הסלולה ובה נוסיף ונלך ביתר שאת וביתר עוז".

עם תום מסע ההספדים המר, החל מסע ההלויה. עוד מעט תוצא המיטה מתוך בית המדרש. בפינת בית המדרש ניצב תלמיד ותיק, גופו רוטט, שתי כפות ידיו אוחזות בדש בגדו משני צידיו, הוא קורע 'קריעה' מצמיתת-לב. האחר ממרר בבכי, רפו ידיו מלקרוע... לצידו תלמיד נוסף, לא קורע, אף לא בוכה; הוא עומד הלום-נפש ונאנח "אוי, אוי, אבא!" המיטה מתקרבת לדלתות היכל הישיבה, ונעצרת. דקות ארוכות נאבקים נושאיה להוציאה אל מחוץ להיכל. כן, מרן ראש הישיבה ממאן לצאת, לעזוב. פשיטא, הלא מחיים לא פורשים, על חיים נאבקים, נאחזים במזוזות הפתח, לעוד כמה רגעים ב'ארץ החיים'. כאן בבית המדרש, במשך עשרות בשנים, הקיז את דם התמצית, הקריב לשד מוחו ולבו על מזבח התורה. ועתה קשה הפרידה; קשה עליו,

וקשה לא פחות על המוני תלמידיו הדוויים.

המיטה מוצאת לרחובה של עיר. שעה שהחלו להוביל את המיטה אל מחוץ להיכל עמדו אלפי תלמידיו וקרעו קריעה בבגדם. כאן היתה ראשית הקרע שמכאן ואילך שוב לא פסק: "ואלו קרעים שאינם מתאחים - תלמיד על רבו, ספר תורה שנשרף", היינו הך! כקטוע-רגל החש בחסרונה על כל פסיעה ופסיעה, כמחוסר-עין אשר בכל מבט ומבט שב ומרגיש בסמיותו. זו היתה התחושה מרגע בו החלו אלפי התלמידים לצעוד בעקבות המיטה. בכל פסיעה - חסרון, בכל מבט - טשטוש, בכל מחשבה והרהור - תוהו ואיך. בכל רגע ורגע - יתמות. החלל שנפער גדול כחללו של עולם.

אלפי התלמידים-הבנים שנתייתמו בן-יום, התהלכו שחוחים, מפלסים דרך בין ההמון כדי להיות קרובים למיטה. הרבבות שגדשו את היכל הישיבה וסביבותיה, ובראשם זקני הדור וגדוליו, פסעו אחר המיטה שעשתה דרכה לכיוון בית החיים שבפאתי העיר. סמוך לשקיעת החמה נטמן בחלקת הרבנים, סמוך ונראה לציוניהם של גדולי ישראל ובראשם נזר תפארת בית אבות מרן ה'חזון איש' זי"ע.

בית החיים אפוף מועקת אבלות נוראה. ובאותה עת ממש, שם בעולם העליון ששים ושמחים בשמחתו של רוכב ערבות בבוא אליו נפש נקי וצדיק. לכבודו יצאו לקבלו מוריו ורבותיו מצוקי-ארץ, אבותיו הקדושים וכל הדור ההוא, קברניטי גרודנא ומיר, בני לונא וכל רעיו וידידי נעוריו נוחם עדן.

עולם התורה איבד את מאורו הגדול. שר של תורה, חמדת כל ישראל, משיירי כנסת הגדולה, שקומם מלכות של תורה והגביה קומתו של דור בתורה ובמוסר וביראת אלוקים.

אך ל"בית מאיר" זהו אבל יחיד - אבלם של אלפי בנים יחידים על אביהם מחוללם, על קברניטה של ספינה שאבד, אללי לה!

אוי, מי יתן לנו תמורתו!

התאחדות תלמידי ישיבת בית מאיר בארץ הקודש

אלי ציון ועריה

נשבה ארון הקודש אבר הקברניט, וניטש הצאן בעלות בסערה השמימה אבינו, רועינו, מורנו ורבנו פאר הדור והדרו, חמדת ישראל נזר הקדש, צדיק חסיד ועניו משיירי כנסת הגדולה, נהג צאן אלפי תלמידיו למעלה מיובל שנים. ונטע בתוכנו תורת אמת בטהרתה בשמחתה ובאהבתה והאיר בלבבות יראת ד' צרופה, האציל מרוחו הגדולה בקרון אור פנים ומסר את נפשו על העמדת בניו־תלמידיו

מרן ראש הישיבה זצללה"ה

ומעתה חסרנו כל אלה נגדע הארז רוח אפנו, אשר אמרנו בצלו נחסה, דווה כל לב, חשכו עיניים, תרופה לא מצאנו

אוי נא לנו כי חטאנו

ייטב ד' ולא יוסיף עוד ליסרה, אמץ ברכים כושלות חלק יעקב ומושיע בעת צרה, לצדק ימלך מלך, יאמר שלמו ימי אבלך לאורו נסע ונלך

תנחומינו הכנים לאשת חבר אמה של מלכות

הרבנית הדגולה תליט"א

לכל המשפחה הרוממה

ולמורנו ורבנו המנחנו על דבר אמת

ראש הישיבה הגאון הגדול

רבי צבי רוטברג שליט"א

ויה"ר שנזכה כולנו במהרה לראות בנחמת ציון ובבנין ירושלים

יתד נאמן

בס"ד יום שני ט' בסיון תשס"ב (20 במאי 2002) שנה י"ז גליון 4933 מחיר 5.00 ש"ח בכולל מע"מ

מתולדותיו

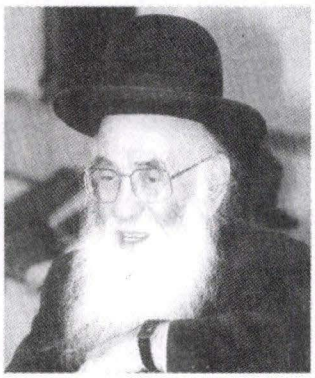
הגאון הגדול רבי זלמן רוטברג זצ"ל נולד בשנת תר"ע בעיר לפגישוק שבמחוז וילנא שבלוטא, לאביו הגאון הגדול רבי מרדכי רוטברג זיע"א, שהיה מתלמידיו הקדובים של מרן בעל "חפץ חיים" זיע"א, ונמנה על תלמידי "כולל קדי" שיבי בראדין. מרן בעל החת"ס אף ביקש בצוואי "קדושי, לי מים מדנה אבני בריבת של לוגא המכובה לגרודנא. בבית זה של אחד מגדולי אותו דור יוצבה אישיותו המהודרת בארש תו"ר, ושם הזדמן ליהודות הנפש המסורים.

כבר בילדותו ניכרו בו אותן תכונות העדינות ללוותו כל ימי חייו, ואשר אודותן נערץ היה על כל גדולי הדור. התמדה נפלאה, כשרונות מסולאים ומזהירים, אצילות נפש מיוחדת עדינות טהרה, וחוש של חן וחסד אופף את יושתו.

עוד לפני בר מצוה החל ללמוד בישיבת גרודנא, אצל הגאון רבי משה מרדכי שקופ זצ"ל, בנו של מרן הגר"ש שקופ זצ"ל ותנו הגאון רבי שרגא פיבל הי"ד זצ"ל. ידידות עמוקה שרדה בין מרן הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל לבין אביו של הגאון הגדול רבי זלמן זצ"ל הגאון רבי טוביה זצ"ל, אשר עמד לימין הישיבה ואף תתלווה

(המשך בעמוד 5)

הגאון הגדול רבי זלמן רוטברג זצוק"ל

מאת ש. ברוכי

רבנות בני תורה ובראשם מרנן ורבנן, ראשי ישיבות ובה"ל גאוני תלמידי ישיבת "בית מאיר", ואברכים, ליוי אקמל למנוחות את הגאון הגדול רבי זלמן רוטברג זצ"ל, ראש ישיבת "בית מאיר" ואבר מועצת גדולי התורה, אשר עלתה נשמתו לגנזי מרומים בשנת תש"ס לחיי.

עולם התורה והישיבות התע"ס אתמול בבוקר באבל כבד עם היוודע השמועה הקשה הנודעה על הסתלקותו של ראש ישיבת "בית מאיר", מגדולי מרביצי התורה, המוסר והיראה בדורנו, שרידי לדור דעה, שזכה לצמח מים על ידי גדולי ואדירי התורה בדורות הקודמים והרבין תורה במשך למעלה משמים שנה למאות ולאלפים, והעמיד קהלים של תלמידי חכמים גדולי תורה ומוסר.

ממוך לשמה שנים עשרה בצדדיים, הגיעה הבשורה המרה על כי נשבה ארון"ד ונשמתו עלתה בסערה השמימה. מיטתו הובאה מבית החולים "מעיני הישועה", שם עלתה נשמתו השמימה, לה"י, כל ישיבת "בית מאיר", בהיכל הישיבה נאספו המוני תלמידיו אשר שמעו מפיו תורה ומוסר ובכי של תקכמידיו הרבים בקעו מכל עבר, והמוני מוקירי תורה ולומדיה באו לבכות את סילוקו של כאן וצדיק לגנזי מרום. אבל בבר ירד על עולם התורה בסילוקו של אחד מגדולי הדור, ממקימי עולה של תורה בארץ הקודש.

בהיכל ישיבת "בית מאיר" הוסדה הפרוכת מארון הקודש, ולקראת השעה אחת בצדדים הובאה מיטתו אל היכל הישיבה, שם הונחה במרכז בית המדרש, כראש ישיבת "בית מאיר" זצ"ל, ולקראת השעה ארבע אחר הצהריים, נאספו סביב להיכל הישיבה רבבות שהגיעו מכל רחבי הארץ. הרחובות הסמוכים להיכל הישיבה השתדרו מרוב אדם, ורם בלתי פוסק של אברכים ובני תורה מכל הישיבות הקדושות, אשר הגיעו להשתתף בהלוייתו של האי גאון וצדיק זצ"ל.

בשרם תחילת ההלויה, נאמרו פרקי תהלים ואמירת "י"ג מידות התורה ברבי", וספר עזר הלעיר רות לקול בכיות וזעקות המוני תלמידיו. ראשון המספידים המרא דאתרא, הגאון הגדול רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א, ביכה את הסתלקותו של אחד מגדולי הדורנו, שמצעירותו זכה לקבל תורה מהגר"ש שקופ זצ"ל, ועליו ניתן לתב"ד דיין את דברי הגמ' "אשרי מי שנגדל בתורה ועמלו בתורה ועשה נחת ליוצרו". "כולנו יודעים ומכירים את עמלו בתורה ואת היותו גדול בשם טוב ונפטר בשם טוב, בשוכה להדביק תורה ויראה משך עשרות בשנים ולהעמיד תלמידים רבים, וכל זה מתוך עבודה מופלגה".

הגר"ש רוזובסקי זצ"ל סיפר ת' מיד, שמי שהוזק אחתו היה ה' ולמן זצ"ל. שניהם היו שבורים ורצוצים אך קיימו בעצמם "לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי". הוא הביא היות לו שמואל זצ"ל והביא חיות לכל בני הישיבה. היות שהבריגה משמחת התורה, וכל היו קים את דברי רבינו יונה, שאדם לא יחשוב על עצמו רק יעמול וישקוד בטובת חברו ואז יחי' עם רעייתו הרבנית הרבנית הצדיקת בית תחי' לתרבך הדור והיא ראגה לתורך בנות ישראל על פי הדרך הטהורה מדור דור. כל היו היה צדיק

(המשך בעמוד 5)

זמני ניחום אבלים
בבית כ"ק מרן האדמו"ר מקאשוי ירושלים
ברחוב מנחם משיב
3 י"ם
10.00-2.00 לפנה"צ
5.00-10.30 אחה"צ

מבקשים מהציבור להתפלל לרפואת החולה
עזריאל חיים בן חיה
הזקוק לרחמי שמים מרובים
לרפו"ש בתושח"י

הורם הנזר והוסרה העטרה
אבינו רועינו עטרת ראשנו תפארת ישראל
אשר הרביץ תורה יראה ומוסר למעלה מששים שנה
והעמיד תלמידים לאלפים
הגאון הגדול צדיק ועניו
מרן רבי **זלמן רוטברג** זצללה"ה
בהגה"ק רבי **טוביה** זצוק"ל
שעלה בסערה השמימה
ההלוויה תצא ביום ראשון ח' בסיון מהיכל הישיבה הק'.
יושבים שבעה בבית מרן ראש הישיבה רח' דבורה הנביאה 10 ב"ב
ניחום האבלים בשעות 10.00-14.00 16.30-22.00
המשפחה האבלה

תורה תורה חגרי שק
בלב כואב מבכים אנו מרה בשם מרנן ורבנן ותלמידיהון, נשיאות מפעל הש"ס העולמי ואלפי הלומדים, את הסתלקותו לשמי רום של האי גאון המפורסם לשם ולתהלה, שיף עייל ושיף נפיק חריף ובקי טובא בחדרי תורה, מרביץ תורה שהמית עצמו באהלה של חיין, אהוב לשמים ולבריות, מצניע לכת עם ה"א
הגאון רבי **זלמן רוטברג** זצוק"ל
ראש ישיבת "בית מאיר"
ומהיושבים ראשונה בנשיאות מלכות התורה "מפעל הש"ס העולמי"
מאז יסודה
וכסא דנחמתא
שלוחה בזה קדם מעלת כבוד המשפחה הרוממה שליט"א
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ולא תוסיפו לדאבה עוד
בהמשך דרכו הנשגבה בתורה ובחסד תמצאו ניחומים
ההנהלה הרוחנית ההנהלה הכללית

נלקח ארון האלקים
נמס כל לב ורפו כל ידים בהעלות בסערה השמימה רועינו ארונגו מדרנו ורבנו, הגאון האדיר צדיק ועניו,
פאר הדור והדרו אשר בדרך אמת הנחה ונטע בלבבות תורה יראה ומוסר למעלה מששים שנה והעמיד תלמידים לאלפים
מרן
ראש הישיבה
זצללה"ה
ההלויה התקיימה ביום ראשון ח' בסיון מהיכל הישיבה הק'
שיכון חזון איש בני ברק רח' דבורה הנביאה לבית החיים פניבז'
ישיבת בית מאיר

ברוך דיין האמת
בצער רב ובגון קודר אנו מודיעים על פטירתו של אבינו אחינו וסבנו היקר
ר' **אבישלום** ב"ר שרגא **סיני** זל"ד
הלוייתו התקיימה אמש
יושבים שבעה בביתו רח' מרכז בעלי מלאכה 14 ב"ב
המשפחה המתאבלת
זמני תפילות: שחרית 7.30, מנחה 19.15, מעריב 20.10

ברוך דיין האמת
בצער רב הננו מודיעים על פטירתה של האשה החשובה
הרבנית **רחל שפירא** ע"ה
בת הרה"ג אהרן ליב קרלינסקי זצ"ל
אלמנת הרב הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל
מתוך דגול ומשפיע רוחני, ובסוף ימיו בישיבת נחלת דוד בפ"ת
ההלויה התקיימה במוצ"ש
המשפחה
יושבים שבעה בבית בנה הגר"ש שליט"א רח' עזריאל 107 י-ם
בתה הגב' נחמה זילבר תשב בביתה שמואל הנביא 107/16
בימים ד' ה' ו'

מועצת גדולי התורה
בשברון לב וקול נהי הננו מבכים
את הסתלקותו של כבוד
ראש ישיבת בית מאיר
הגאון הגדול
רבי **זלמן רוטברג** זצ"ל
חבר מועצת גדולי התורה
שהעמיד תלמידים לאלפים למעלה מיובל שנים
הי חסיד הי עניו
וכל בית ישראל יבכו את השריפה
אשר שרף ה'
מועצת גדולי התורה

התנערי מעפר קומי...

בכל שבעת ימי האבלות נערכו מספדים בהיכל הישיבה ובכל מקומות התורה בארץ ישראל לזכרו של מרן ראש הישיבה זכותו תגן עלינו. גדולי ישראל אבירי התורה ביכו את האבידה שאין לה תמורה.

בנו-מחמדו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, יבלחט"א מורנו הגאון הגדול רבי צבי רוטברג שליט"א, קונן מתהומות נפשו על החלל שנפער בחללו של עולם ובחללה של הישיבה הקדושה. ואז קם כארי ומעומק יגונו ואבלותו קרא לבני הישיבה האהובים שלא ליפול ברוחם, כי רוחו הגדולה של מרן ראש הישיבה זצוק"ל תמשיך לחפוף על הישיבה ועל בניה וממקום משכנו בישיבה של מעלה יוסיף לסוכך עליה באברתו.

ואמנם כן, נותן התורה הרעיף טללי תחיה על הישיבה וחידש רוח נכון בקרב בניה. קמה הישיבה מאבלותה וניצבה בכוחות מחושלים ואיתנים, תחת שרביטו הנאמן של מורנו ראש הישיבה שליט"א.

וכך כתב מורנו ראש הישיבה שליט"א באיגרת חיזוק לתלמידי הישיבה ובוגריה, חודשים ספורים לאחר הסתלקות מרן ראש

ישיבת "בית מאיר"

שכון חזון איש בני ברק

ענו וקוננו זאת להגידה, אי תורה ואיה מלמדה

עלי הגיון אשר דמם בהעלות בסערה השמימה אדונינו מורינו אשר ניהל עלות בחיקו, ביקוד אהבת תורתו, בצחצחות מתקי מוסרו, ברביבי נועם ענוותנותו וביושר רוממות חכמתו

רבינו הגדול

מרן ראש הישיבה זצללה"ה

בהיכל ישיבתנו הקדושה רח' דבורה הנביאה

ביום ראשון ט"ו בסיון אחרי תפילת ערבית

תפילת ערבית בשעה 8.20

במעמד מרנן ורבנן הגאונים הגדולים

רבי **יחיאל מיכל פיינשטיין** שליט"א — רבי **משה שמואל שפירא** שליט"א

רבי **אהרן לייב שטיינמן** שליט"א — רבי **ניסים קרליץ** שליט"א

רבי **מיכל יהודה ליפקוביץ** שליט"א — רבי **חיים קנייבסקי** שליט"א

נהי וקינה ישאו הגאונים הגדולים

רבי **שמואל אויערבאך** שליט"א

רבי **הלל זאקס** שליט"א

רבי **יצחק הקר** שליט"א

מורנו ראש הישיבה שליט"א

בן מרן זצללה"ה

רבי **זאב שפירא** שליט"א

רבי **דניאל גינזבורג** שליט"א

הישיבה זצוק"ל:

"אל כבוד ידידינו אהובינו נטעי נעמנים גידולי הקודש דישיבתנו הק', ד' עליהם יחיו.

"זכורנו ימים מקדם בהלו על ראשנו אורו של אבינו מורינו רועינו עטרת תפארתנו זצללה"ה הכ"מ, כאשר בזרוע עוזו חקק בנו עומקה של תורה והבנתה, ויצק אל תוך לבנו עמלה של יראה טהורה, מתוך לבת אש-דת תורה כנתינתה. וחזינו בעינינו עטרת תפארת של זכות הנפש בטהרת המדות, באור פניו וברוממות תהלוכותיו, אשרי עין ראתה אלה, למשמע אוזן דאבה נפשינו.

"וכאשר ידענו כמה היה לבו הומה על בית חיינו הישיבה הקדושה, וכמה מסר נפשו עליה, להתקין דרכיה וליישר ארחותיה, לסקל מסילותיה, להעמיד צביונה ולהציבה על מכונה, וכמה היתה נפשו קשורה בנפש תלמידיו-בניו, כאב את בן ירצה, בחיקו ישא, עלות ינהל, באהבה ובחמלה לנטלם ולנשאם להיטיב עמם כל הימים.

"וזכה בכוחו זה להקים ולהעמיד מקום תורה אמיתי הממשיך את מסורת התורה בצביונה ובטהרתה בלא סטיה כל דהו, כאשר קיבל מרבותיו מצוקי ארץ נ"ע, והעמיד תלמידים חדורים בדעת תורה, ודבוקים באהבתה. כה יחנן השי"ת אותנו במתנת חנם לחזקנו ולאמצנו ולהמשיך דרכו דרך הקודש, כחפצו הטהור ולנחת רוח לנשמתו בגנזי מרומים.

"והנה גדולים צדיקים במיתתן, ובתקופה האחרונה נתגדלה הישיבה הק' כפליים לתושיה, וחזינן בחוש האיך זכויותיו וצדקותיו עומדות לנו ומעמידות אותנו, כה יתן ד' וכה יוסיף".

בסיום איגרתו פונה מורנו ראש הישיבה שליט"א אל כל חניכי הישיבה ובוגריה בקריאה של אהבה: "ואנו פונים נרגשות, לכל מי שהסתופף ביני עמודי דילן, חובתינו וזכותינו להיות לנגד עינינו תמיד, טובת והצלחת הישיבה הק', חיזוקה והרחבת גבולותיה, כל אחד כפי כוחו, וזכותו הגדולה של אאמו"ר זצללה"ה הכ"מ תחופף עלינו כל הימים, להצלחת נצח ולנחת עולמים".

התאחדות תלמידי ישיבת "בית מאיר" — ירושלים

מספד מר ארעימה וקול נהי ארימה

עלי כבוד אשר גלה בעלות השמימה נזר תפארתנו אבינו אדונינו מורינו אביר הרועים אשר חקק והאיר בנפשנו עוז תעצומות בלהב תורתו והנחילנו מחכמתו בתוקף יראתו וניהג צאן אלפי תלמידיו למעלה מיובל שנים

רבינו הגדול

מרן ראש הישיבה זצוקללה"ה

בהיכל בית המדרש פוניבז'
רח' אבן האזל 17 ירושלים

היום, יום רביעי י"ח בסיון

לאחר תפילת ערבית
תפילת ערבית בשעה 8.30

יספידוהו:

הגאון הגדול רבי **שמואל אויערבאך** שליט"א
ראש ישיבת מעלות התורה

מורנו **ראש הישיבה** שליט"א
בן מרן זצוק"ל

הגאון רבי **יצחק אזרחי** שליט"א
מראשי ישיבת מיר

הגאון רבי **דוד כהן** שליט"א
ראש ישיבת חברון

הגאון רבי **נפתלי נוסבוים** שליט"א
מתלמידי מרן זצוק"ל
ראש ישיבת חיי משה

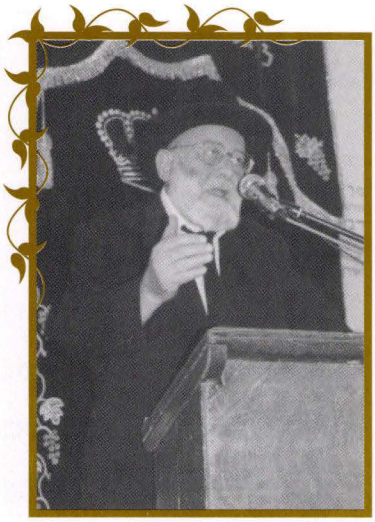
הספדים בהיכל הישיבה בימי השבעה

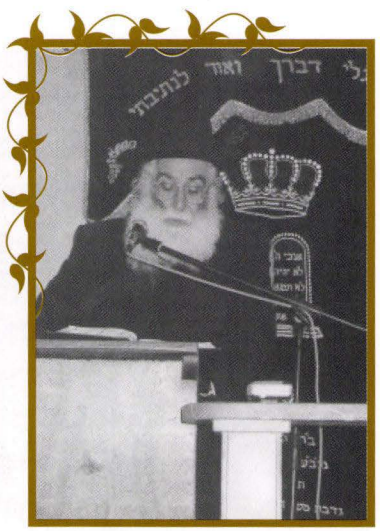
הגר"י יזרעאלי שליט"א

מורינו הגר"ד גינזבורג שליט"א

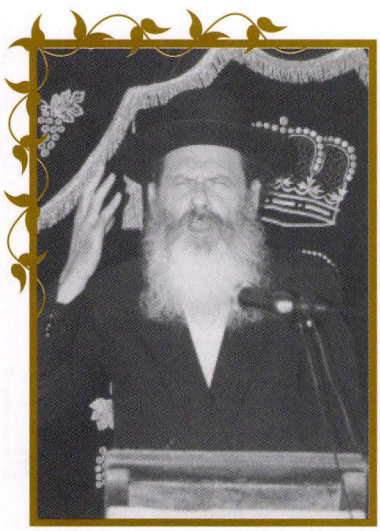
הגר"צ סימן טוב שליט"א

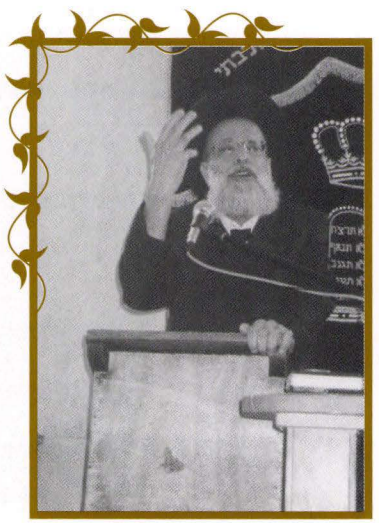
מורינו הגר"א מרקוביץ שליט"א

הגר"ה זקס שליט"א

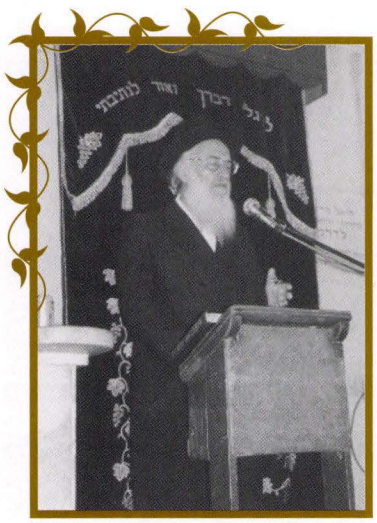
מורינו הגר"ז שפירא שליט"א

הגר"י זאיד שליט"א
משומעי לקחו של מרן זצ"ל

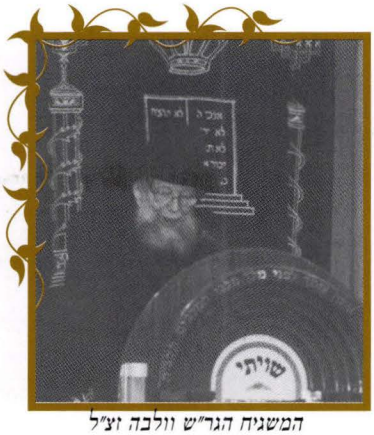
הגר"י הקר שליט"א

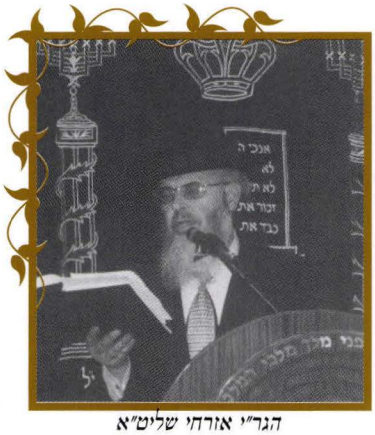
הגר"פ סגל שליט"א
משגיח בישיבה בשנות הל'

מרן הגר"ש אויערבאך שליט"א

המשגיח הגר"ש וולבה זצ"ל

הגר"י אזרחי שליט"א

הגר"ד כהן שליט"א ר"י חברון

הגר"נ נוסבוים שליט"א ר"י חיי משה

מרן הגר"מ פינשטיין זצ"ל

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א בניחום אבלים

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א - הגר"ח סרנא שליט"א

הגרנ"ע פינקל שליט"א

כ"ק האדמור מצאנז שליט"א
עם הקונטרס בעניני זיקה של מרן זצ"ל

גדולים צדיקים במיתתן

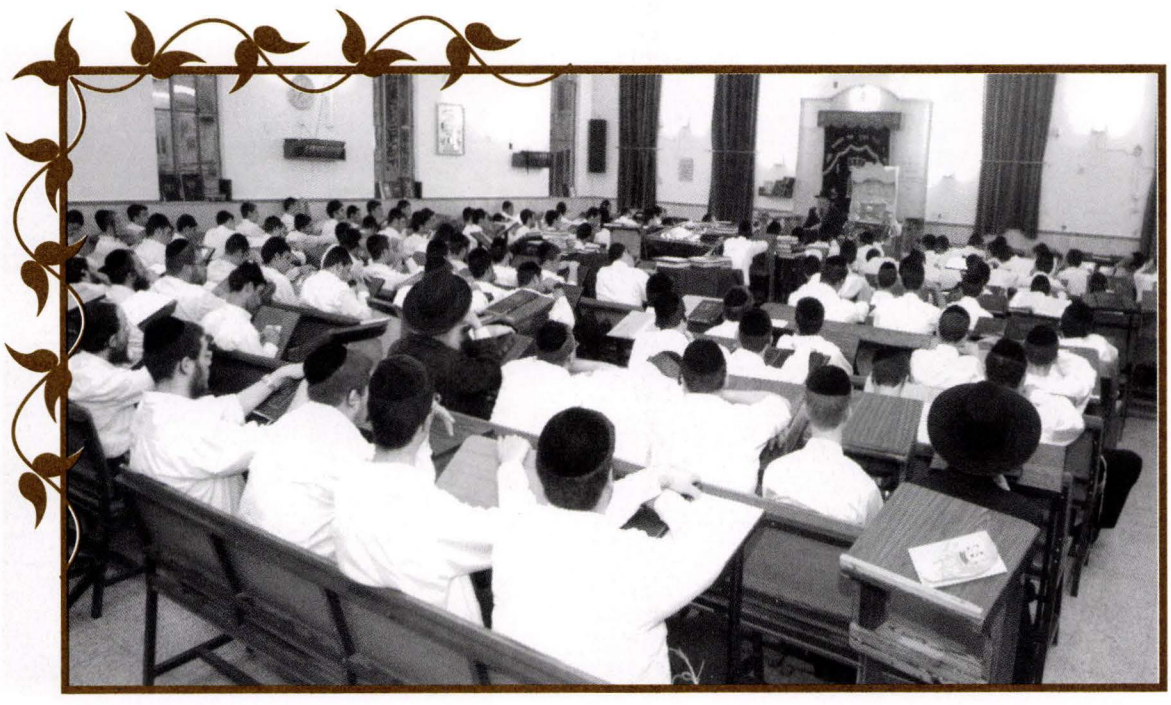
מאז הסתלקות מרן ראש הישיבה זצוק"ל לשמי-רום מתחוללת תנופה רבתי בעולמה של הישיבה. זכותו הגדולה ופעולתו ממרומים למען הישיבה הקדושה ניכרות בחוש.

בית המדרש גדוש מלוא עומסו בתלמידים. גבולה של הישיבה נתרחב בעשרות רבות של תלמידים חדשים. ספסלים נוספו, התלמידים יושבים צפופים ומשתחווים רווחים. מראה בית המדרש ביום של חולין מזכיר מראה של ימים נוראים בהיכל הישיבה. מעברים צרים, בחורים נדחקים לפלס דרכם. בחלל בית המדרש מנסרים קולות וברקים של תורה בטהרתה כנתינתה בסיני. אמת מה נהדר...

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק. דוקא בשל החלל שנפער, יש רגש מוגבר של אחריות, של התחזקות. יודעים בני הישיבה כי נחת הרוח הגדולה ביותר לנשמת מרן ראש הישיבה היא ההמשכיות, הרציפות וההתמדה בדרכו הסלולה. ובחפצם לעשות עילוי לטוהר-נשמתו, מגבירים חילים לתורת ה' ביתר שאת ועוז.

מאז הסתלקות מרן ראש הישיבה זצוק"ל יזמה קבוצת בחורים כינון שיעור יומי על סדר המשנה לעילוי נשמתו הטהורה. השיעור נמסר מדי בוקר, כמחצית השעה לפני תפילת השחר, על ידי מורנו ראש הישיבה שליט"א. סדר הלימוד החל במסכת כלים מסדר טהרות. כך מתוודעים הבחורים לסוגיות עמוקות במסכתות שאינן רווחות כל כך בעולם הישיבות, בבהירותו הנפלאה של מורנו ראש הישיבה שליט"א.

מקדמת דנא רווח בישיבות המושג של 'משמר' בליל שישי. לאחר הסתלקות מרן הישיבה זצוק"ל, נתייסד בישיבה, ביוזמת הבחורים, "כולל ליל שישי". מיד לאחר סדר שלישי מתקיים סדר לימוד נוסף בן שעתיים. עשרות בחורים 'נרשמו' למסגרת החדשה. בני הישיבה חברי ה'כולל' המיוחד הלזה, קיבלו על עצמם 'תענית דיבור' בשעת הלימוד. מה נהדר המראה בחשכת ליל, עשרות בחורי חמד רכונים על ספריהם והוגים בתורה בהתמדה ובשקידה. בסיומו של הסדר נמסרת מדי שבוע 'חבורה', בעניינים שונים, לכל בני הישיבה. בני ה'כולל' זוכים למלגות מיוחדות.

היכל הישיבה הגדולה

ישיבה על קברו

ראש הישיבה הגאון רבי איסר זלזניק שליט"א

לא חלפו ימים רבים מאז נסתלק מרן ראש הישיבה זצוק"ל לגנזי מרומים ותלמידיו ומוקירי זכרו נחלצו חושים להציב לו שם עולם ולהושיב ישיבות על קברו. בהיכל הישיבה ובמקומות ריכוזם של בוגריה ברחבי הארץ נקבעו לזכרו ולעילוי נשמתו הטהורה סדרי לימוד ושיעורים מיוחדים.

בעיר ביתר עילית שבהרי יהודה הוקם על ידי תלמידים נאמנים בית מדרש לתורה ותפילה "טוב דעת" הנושא את שמו הטהור. בתוך זמן קצר הפך בית המדרש "טוב דעת" לאחד ממרכזי התורה הגדולים בעיר ביתר והוא מרכז סביבו קהילה גדולה של כמאה וחמישים אברכים.

אבל גולת הכותרת במפעלי התורה לזכרו הגדול היא "הישיבה לצעירים מצוינים" על שמו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל.

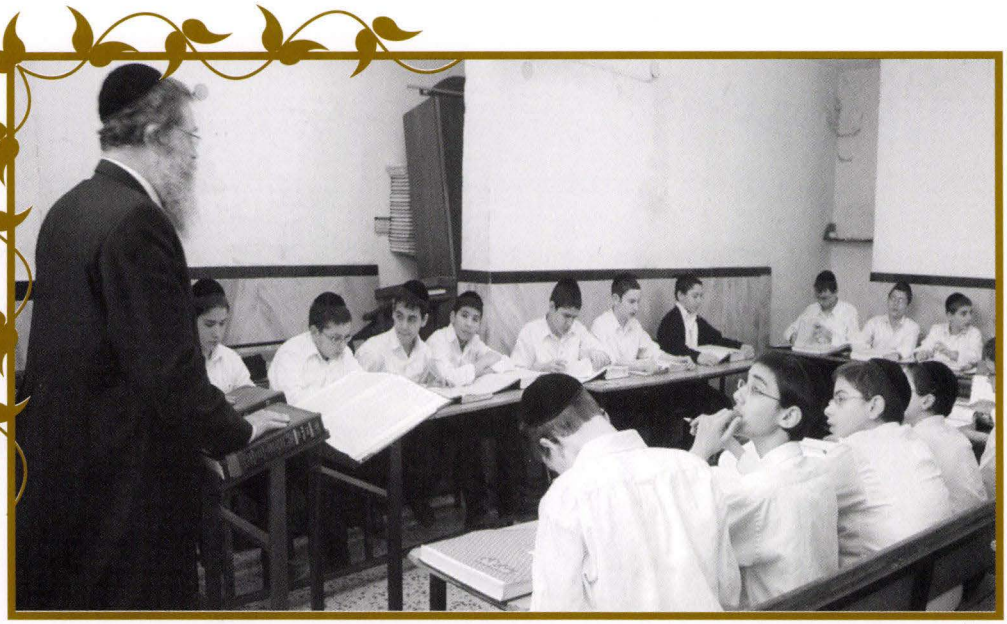
חמש שנים חלפו מאז הקמתה וכבר זכתה הישיבה לצעירים לשוות לעצמה צביון ואופי ייחודיים. בתוך זמן קצר יצא שמה לתהילה ומעלותיה המיוחדות נודעו בשער בת רבים. עיקר התמקדותה הוא בהשקעה האישית בכל תלמיד ותלמיד כאילו הוא 'בן יחיד' ממש. סדר הלימודים מותאם לכל תלמיד, כדי שיוכל להפיק את מלוא היכולות והכשרונות הגלומים בו. בדרך זו משכיל התלמיד לצאת מתוך מעגל הלימודים כבן תורה מגובש ומעוצב, נושא על שכמו מלוא עומסו קנייני תורה ויראת אלוקים.

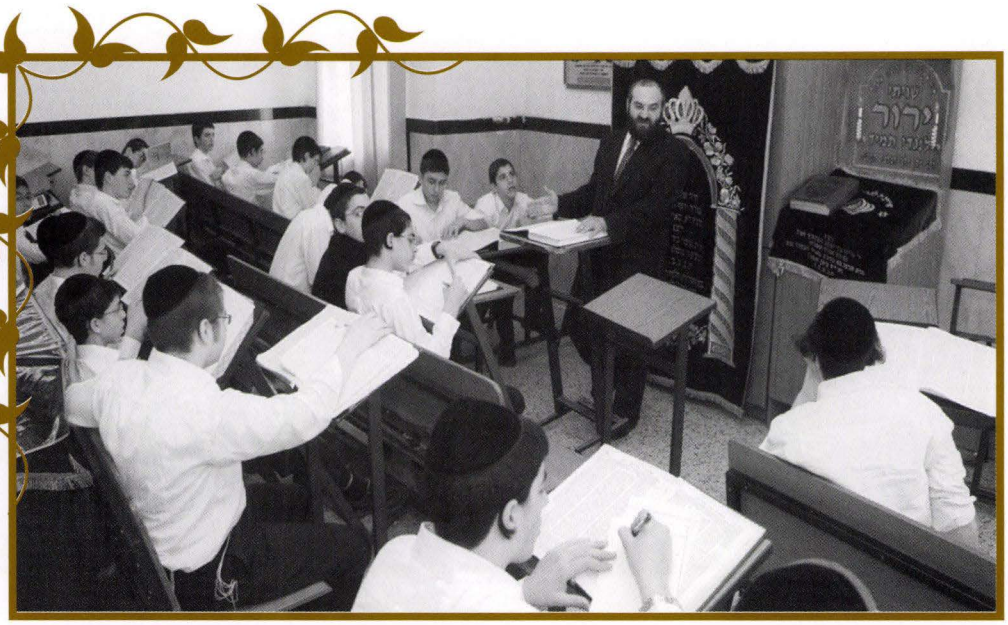
על הישיבה מנצח ביד רמה ראש הישיבה הגאון ר' איסר זלזניק שליט"א, ועמו המשגיח הגרי"מ פוזן שליט"א, ולצידם מכהן צוות ר"מים תלמידי חכמים בעלי שם, ותיקים ובעלי ניסיון חינוכי מן המדרגה הראשונה. רבני הישיבה וצוות הר"מים שליט"א עושים לילות כימים להצלחת בני הישיבה ושוקדים על הכשרתם, איתנים בידיעותיהם, מבוססים באורחות חשיבתם וערוכים ונכונים לקראת הבאות, בדרכם להעפיל אל ראש ההר.

היכל הישיבה הקטנה

רבותינו שליט"א

את חובם הגדול חבים בני ישיבת "בית מאיר" לדורותיהם למי שחולל בעבורם את המפעל הגדול הזה - מרן ראש הישיבה גאון-עוזנו רבינו זלמן רוטברג זצוק"ל. בצלו חמדו וישבו וזכו לשאוב מרוחו הגדולה וליהנות מאור תורתו חכמתו ויראתו.

לצדו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל ניצבו כל השנים על משמרת הקודש צוות הר"מים ורבני הישיבה שליט"א שסייעו על ידו, ועתה משנסתלק לגנזי-רום מוסיפים לעמוד במסירות רבה לימין ממשיך דרכו מורנו ורבינו ראש הישיבה שליט"א.

מורנו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי צבי רוטברג שליט"א, אישיות רבת-אנפין משכמה ומעלה, המנווט בגאון ובעוז את מעוז התורה. בעולמה של תורה נודע שמו כאיש אשכולות רב-תבונות ושמעו הולך לפניו כגאון מופלא, בקי בכל חדרי תורה ומדע. ביד אמונה ובסגולת כשרון מיוחדת במינה סולל דרך ונתיבה לבאים בשערי הישיבה ומטפחם ומעמידם בקרן אורה של תורה, מן המסד ועד לטפחות.

מורנו ראש הישיבה שליט"א הינו פֹּארה-מפוארה שהצמיחה הישיבה מקרבה. עוד בימי בראשיתה דלה ממנה מלוא-החופן תורה ודעת, ופקע שמו ונודע למשגב כאחד המיוחד שבתלמידיה. בהיותו בן גדולים ממשפחת רם, משחר ימיו היתה ציצתו מוטלת בין גדולים וענקים, מהם שאב דרכי תורה וקנייני דעת, עד שנתגבהה קומתו כאחד מאדירי התורה שבדור.

מרן ראש הישיבה שליט"א

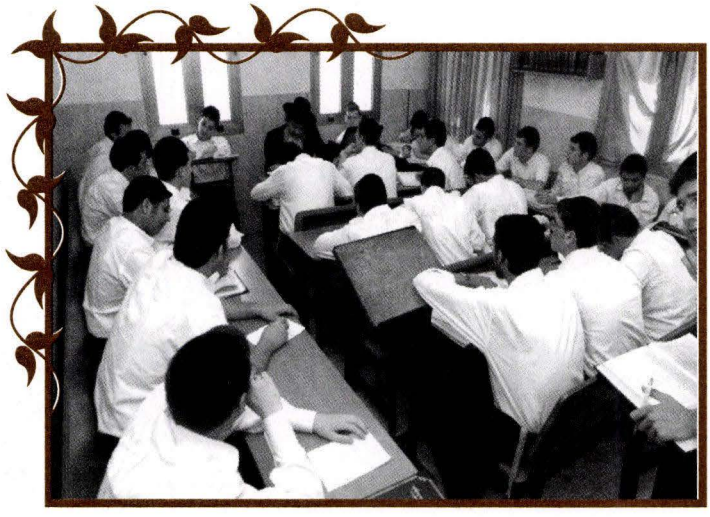

כבר לפני כארבעים שנה, בהיותו צעיר לימים, הסמיכו אביו מרן ראש הישיבה זצוק"ל לעמוד לימינו. מאז ועד היום משקה ומרווה מבאר תורתו המפכה את עדריו שוקקי תורתו. מדי שבוע בשבוע משמיע בפני בני הישיבה את השיעור הכללי בדרכו המיוחדת הכובשת את מסילות מוחם וליבם של התלמידים. מדי שבת בשבתו מוסר בהיכל בית המדרש שיחה מוסרית, תוכה רצוף רעיונות נשגבים ועמוקים, שזורים מהלכי-מחשבה מקוריים פרי הגות רוחו הגדולה. בכך ממשיך את מסורת אביו הגדול מרן ראש הישיבה זצוק"ל, אשר הוא עצמו דרך בדרכו של המשגיח דמיר זי"ע שמסר את שיחתו הקבועה בלילי שבתות. כמו כן מוסר מורנו ראש הישיבה שליט"א שיחה לבני הישיבה מדי שבת בשעת רעוא דרעווין בחדר האוכל של הישיבה.

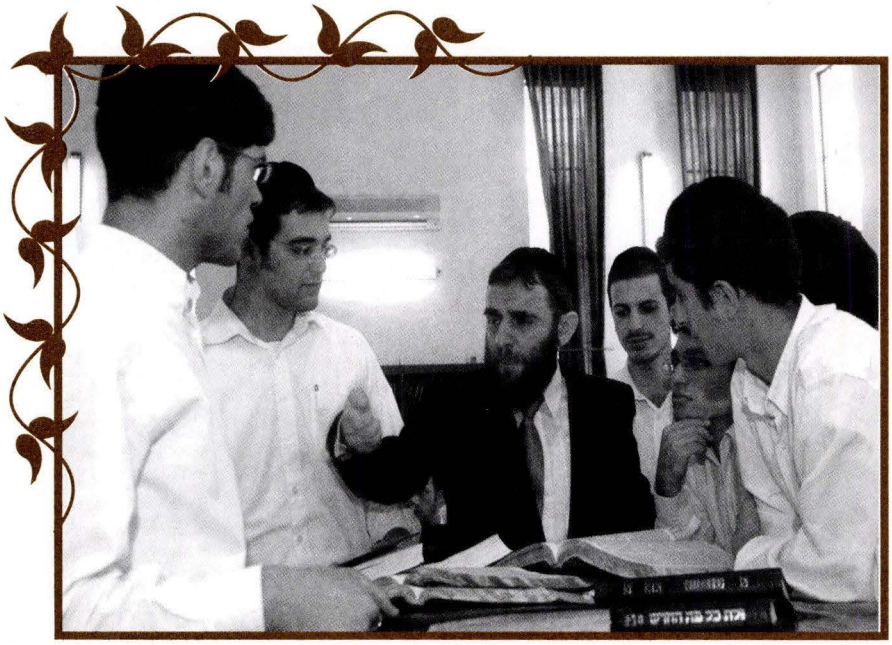
לצדו של מורנו ראש הישיבה שליט"א מכהנים הגאון רבי זאב שפירא שליט"א, נצר למשפחת בית הרב דוולאז'ין, אישיות מורמת מעם אשר אין לו בעולמו אלא ד' אמות של תורה ויראה; והגאון רבי דניאל גינזבורג שליט"א, נכד המשגיח דמיר ופוניבז' מרן הגר"י לווינשטיין זצוק"ל, אשר אף נטל על שכמו את משימת הקודש להוציא לאור-עולם את תורתו בסדרת הספרים הגדולה "אור יחזקאל". אביו של הגר"ד גינזבורג שליט"א, הגה"צ רבי ראובן יהושע גינזבורג זצ"ל, כיהן בעבר כמנהל רוחני בישיבה, בטרם נקרא לכהן

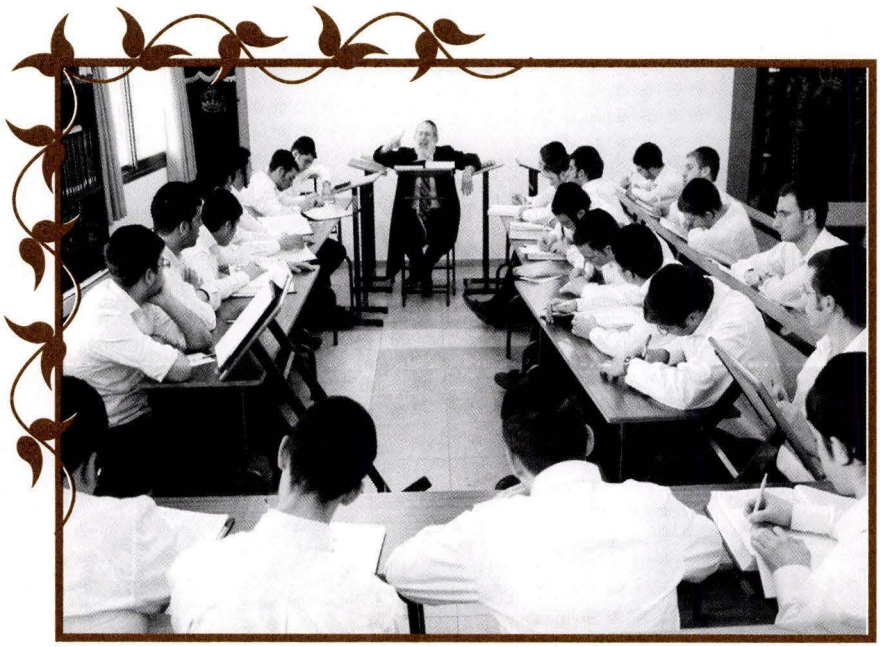

כמנהל רוחני בישיבת פוניבז', לאחר הסתלקות חותנו מרן הגר"י לוינשטיין. אחריו שימש כמנהל רוחני הגה"צ ר' פסח סגל שליט"א.

לפני שנים אחדות הצטרף אל צוות הר"מים הגאון ר' בנימין כץ שליט"א, בעל ניסיון רב בהדרכה והכוונה של צעירי-תורה. הגר"ב כץ מתמסר בכל מאודו לבני הישיבה ורישומו ניכר בתנובת הפירות היוצאים מתחת ידו. כמו כן מכהן כר"מ הגאון ר' שלמה אהרן ברמן שליט"א, המוסר 'חבורות' בקביעות לבני ה'קיבוץ'.

כמשגיח ומנהל רוחני משמש בקודש הגה"צ רבי יונתן שרגא דומב שליט"א, תלמיד חכם בעל שם, מחנך ופדגוג אומן, המקדיש לילות כימים ועושה חיל בעיצוב עולמם וטיפוח אישיותם הרוחנית-מוסרית של בני הישיבה. על שכמו נושא הגר"י דומב שליט"א ניסיון רב בן עשרות בשנים של התמחות בעולמו הרוחני-מוסרי של בן התורה והישיבה. עד לפני כעשרים וחמש שנים כיהן כמנהלה הרוחני של הישיבה לצעירים. לאחר שכמה מחזורים של בני תורה השלימו את חוק-לימודיהם בישיבה לצעירים והצטרפו אל רעיהם בישיבה הגדולה, הצטרף אליהם גם הגר"י דומב שליט"א והחל בניהולה הרוחני של הישיבה הגדולה בהצלחה רבה.

יובל!

תשי"ח-תשס"ח. חמישים שנה חלפו מאז הונחה אבן יסודו של מעוז התורה "בית מאיר". בשנים ההן, כאשר עולם הישיבות בארץ ישראל עשה את צעדיו הראשונים, תקעה "בית מאיר" יתדותיה בעיר התורה בני ברק, ומאז שימשה דגם-מופת להקמתם של עוד ועוד מקומות תורה בכל רחבי ארץ ישראל. חמישים שנים של בניין ונטיעה, של זריעה וחרישה - ושל קציר תנובת-פרי מהולל ומשובח ומפואר.

עם כוחות מיוחדים אלה ועם משא רב-שנים של הנחלת תורה ויראה, מגיעה ישיבת "בית מאיר" אל יום חגה - "כנס היובל הגדול".

מאות ואלפי בוגרי הישיבה וחניכיה יתקבצו ויתכנסו ביום חגה להתכנסות של תורה, כדי להביע את רגשי השמחה על הזכות הגדולה לשמוח עמה בשמחתה ולשהות במחיצתה ביומה-יומם הגדול.

תהא זו התכנסות של הודיה להשי"ת על שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה; על כל הטוב אשר גמל עם הישיבה מעודה ועד הנה. יהא זה כינוס של התאחדות של כל בני הישיבה לדורותיהם;

מפגש מרתק להעלאת זכרונות ורשמים מן הימים ההם ומן הזמן הזה. ותהא זו הזדמנות-פז למפגש מרכזי ולהתכנסות של הכרת טובה ותודה למי שריבה וטיפח בהם את תורתם ויראתם - רבינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל, ויבלח"א מורנו ראש הישיבה ורבני הישיבה שליט"א.

אך "כנס היובל הגדול", יום חגה של הישיבה, איננו רק יום של התכנסות והתאחדות. יום זה הוא ציון-דרך ונקודת-תנופה בחייה של הישיבה, אשר פניה אל העתיד.

עם המשא הכבד שעל שכמה, עם שלל הסגולות והמעלות שבאמתחתה ועם מרץ-הנעורים הבלתי-נדלה שלה - משנסת הישיבה את מותניה בדרכה קדימה, להוסיף ולהגביר חילים לתורת ה' ולהעמיד ליגיונות-ליגיונות של תורה בפלטרין של מלך.

ישיבת
בית מאיר

בהיכלו

קדושים וטהורים

זכתה ישיבת בית מאיר, לראות דמויות רבי הוד, אשר ליוו את הישיבה, והאצילו מרוחם עליה, הרבה מעבר לכל הגדרה רישמית. הדברים משתקפים, גם במאמרים המרכזיים של ספר היובל - "בהיכלו אומר כבוד" ובמאמר "ולבקר בהיכלו". מטבע הדברים, מאמרים אלו עוסקים במרכז חייה של הישיבה, ומשום כך לא ניתן היה להרחיב בהם, בגוון הפרטי, של כל אחד מרבותינו אלה. "היכל קדושים וטהורים", מקבץ אל תוכו, מבחר מאמרים, לדמותם של רבותינו. ופותח שער, לתולדותיהם ופעלם, של כמה מאנשי השם הללו.

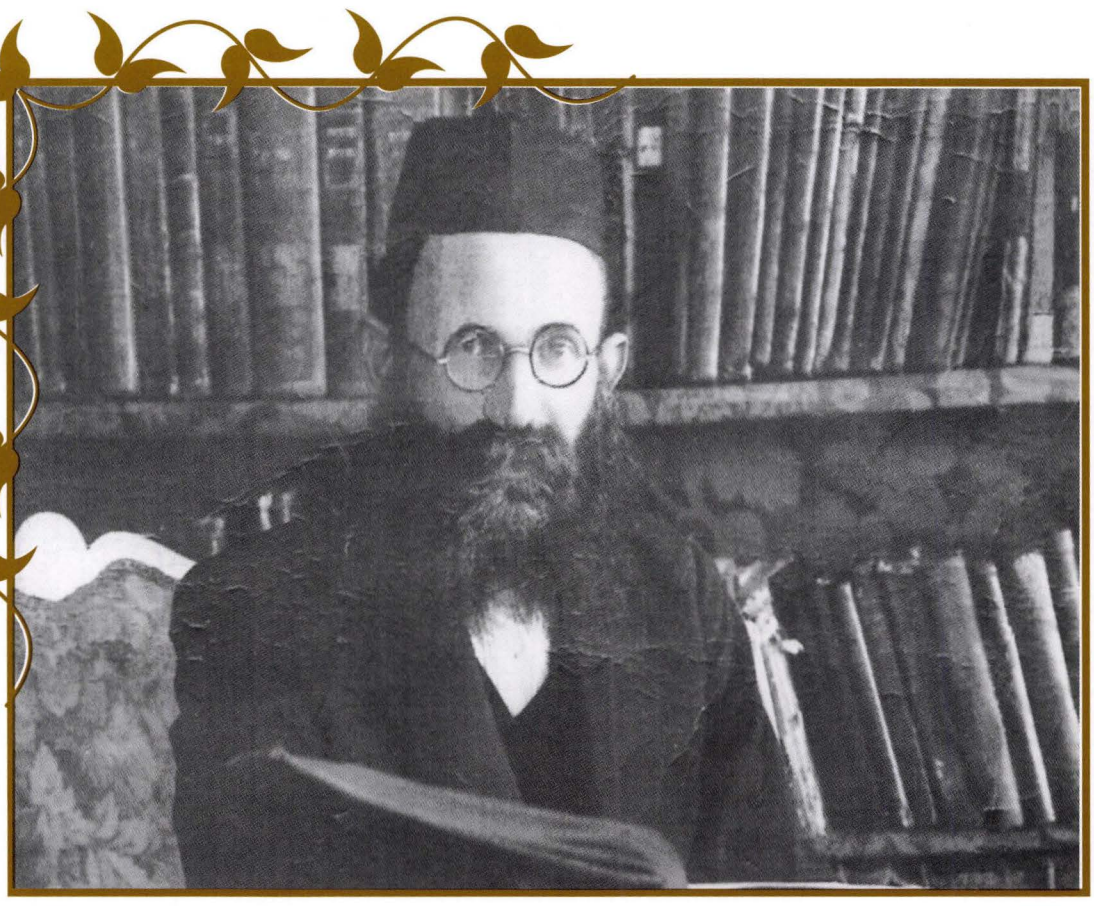
הגאון הקדוש רבי טוביה רוטברג זצ"ל הי"ד / הרב צבי יצחק רוטברג שליט"א

יו"ר מכון משנת רבי אהרן - ליקווד

פרקים בתולדות חייו של הרב דלונא תלמיד החפץ חיים

יהדות פולין - ליטא המסועפת והתוססת, שעד לפרוץ השואה ההיטלראית במלחמת העולם השני' היוותה את לוז - השדרה של יהדות התורה, ינקה את לשדה ורננת הווייתה משלשלת מבועי החיים של דביקות זוהרת. קהלות הקודש טבועות אצילות ורווי נימוסין, אשר כל עיירה מצטיינת בבחינת כבודה בת מלך פנימה. חיי היהודים בעוני ודחקות המושכים בעול הגלות, כשסבל ויגון מלא את חייהם, לא נכנעו ולא נשברו, הרי זה שימש כאתגר להתעלות להתרומם מעל סבלותיהם, כשתפארת הקדושה חפפה עליהם, מילאה את חדרי נשמותיהם ובתיהם, באותו היופי השאוב ממעינות הנצח של עם ישראל, ממקורות אלו שאבו את כל היופי שהיה נסוך על כל חייהם, שם שתו לרוויה ממעינות התורה, ומנתיבותיה של תורה ומצוות אספו חומר ולבנים לבנינם. תחת האוכף של הדיכוי והנגישה והחיים של דוחק, חיי היהודי היו מלאי ערגה לחיים של תורה ומצוות, כשהווי היהודי התגבש ונוצר בתוכה.

בחיי הקהלות בשנות השואה, מתגלמות לעינינו חזיונות הוד של גבורת ישראל, בשנות האימים והתפוררות מוסדות עולם, מתוך הנדודים והסבל נתגברה האמונה, חיים מקודשים וטוהר ונכונות לקידוש השם, והכרה באמונה פשוטה עד כלות הנפש ממש.

הגאון הקדוש רבי טוביה זצ"ל

רבי טוביה זצוק"ל הי"ד עם בני משפחה

רבי טובי' רוטברג זצוק"ל הי"ד נולד בעיירה אולקניק לאביו ר' אברהם הרופא (שלאסבערג), שם המשפחה היה זנדמן. אביו שירת כרופא העיירה, בתור בחור צעיר שלחו אביו ללמוד בישיבת סלבודקה, שם למד והתקרב לסבא מסלבודקה הגה"צ רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל. הסבא מסלבודקא קירב אותו באותות אהבה וחיבה, דאג לשלומו והדריכו בתלמי החינוך המוסרי. באותה תקופה התיידד עם הגה"צ רבי ירוחם לייוואוויץ זצוק"ל שהיה משגיח בישיבת ראדין, ואח"כ בישיבת מיר.

על דמותו של אביו הרופא שמעתי מאת הרב אלטר פאפלאק ז"ל (שירת כרב בסיאטיל וואשינגטון, ובסוף ימיו התגורר בבני ברק), ר' אברהם הרופא היה בן אדם אציל הרוח, דמותו של יהודי שומר תורה ומצוות, וכשהיה יוצא מביקור אצל פאציינט, וראה שהמצב לא טוב הי' נכנס לבית הכנסת ושופך לבו בתחנונים ובכיות, והוסיף, שספר תהלים של ר' אברהם הרופא הי' ספוג מדמעות, והעובי של הספר תהלים הוכיח על כך.

אין אנו יודעים מספר השנים שלמד בסלבודקה, לאחר שנות לימודים בסלבודקה, למד בראדין אצל החפץ חיים, קשור והדוק עם רבו מרן החפץ חיים, עיין בכל דרכיו, בעצתו שאל ולאורו סלל נתיבות חייו, במשך 11 שנה למד בראדין, בלמדו עם הגאון רבי אלחנן בונים ווסרמן זצוק"ל הי"ד, ראש ישיבת ברנוביץ וכן עם הגאון רבי יוסף כהנמן זצוק"ל ראש ישיבת פוניביז.

בלמדו בראדין הציע לו החפץ חיים שידוך הרבנית ראשע מינה מושצניק הי"ד מאיישישוק, אביה הי' מגיד מישרים שהי' דורש בעיירות, וגם מוכר ספרי החפץ חיים, מפורסם וידוע בליטא בשם ר' הירשל דער מגיד. אחר החתונה למד בכולל פרושים באיישישוק, וגם אמר שיעורים בישיבה באיישישוק.

לפני מלחמת העולם הראשונה נתמנה לרב בעיירה ליפנישוק, בעיירה זו הקים ישיבה, בין תלמידיו שידועים לנו הם הרב מרדכי ואחיו הרב ראובן גינצבורג, שניהם היו חתנים אצל הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל משגיח בישיבת מיר ופוניביז, הגאון רבי מרדכי רוגוב זצ"ל אב"ד סיניי, וראש ישיבת בית מדרש לתורה בשיקגו, מחבר ספרי עטרת מרדכי, הגאון רבי אליעזר לוין זצ"ל רב בעיר דיטרויט.

במלחמת העולם הראשונה, נשא בגאון את נזר הרבנות, כרועה נאמן לקהלתו לא נטשם, דאג למחסורם ועמד בראש מפעלי החסד, להיטיב ולשאת בעול עם שבורי לב ועניים מרודים, לעודדם ולחזקם מפורסם הי' אז בתקופה על פעולותיו הברוכות למען הפליטים ועניי העיר.

מצטטים אנו את דברי דודי הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל ראש ישיבת בית מאיר, בהקדמתו לספרו משנת טובי', "בכ"ט בכסלו נר ה' דחנוכה [נקבע יום הזכרון ליום זה כי כפי המשוער הי' זה ביום זה בשנת תש"ג] נכבו האורות בעלות על מוקד קידוש ד' נשמת אאמו"ר הגאון הקדוש זצ"ל, בתואר זה של "קדוש" כבר הכתירו מורו ורבו המובהק מרן בעל החפץ חיים זצוק"ל, מתוך מעשה נורא שעבר על אאמו"ר זצ"ל דהנה בסוף מלחמת העולם הראשונה שימש אז אאמו"ר זצ"ל ברבנות בעיר ליפנישוק מחוז וילנא, ובסביבה זו עדיין נלחמו זה בזה כנופיות הרשעים וחיתו טרף הפולנים והרוסים, ובאחד הכיבושים של הפולנים אסרו את אאמו"ר וחרצו משפטו להריגה בפרהסי' באמצע השוק, ולא הועילו בזה כל התחנונים להצילו, וגם הבטיחו לקצין הרשע כופר נפש סכום גדול והוא לא שעה לזאת. בזכרוני עוד נשמר איך אמי מורתי ע"ה ואנו הפעוטים אחרי' הלכנו לבקש תחנונים מהכומר הפולני בעיר אבל גם לבו הקשוח לא הקשיב לבכיות הזועקות עד לב השמים, והנה ברגע שלקחוהו להוציאו להריגה אחר אמירת הוידוי תקף את אאמו"ר זצ"ל שיתוק גמור בכל גופו, וכשראה הרשע מצבו הסכים אז לקבל את כופר הנפש עבורו, וכמה אנשים נשאוהו על כתפיהם והביאוהו הביתה. וזכורני שכשהגענו לביתנו הי' מרוקן הבית מכל כי שודדים שדדהו, ואפי' מטה לשכב עלי' לא הי' והשכיבוהו על חבילת קש.

מתוך מאורע נורא זה שעבר אאמו"ר זצ"ל, עזב את העירה, וכשנתקבל לאחר מכן לרב בעיר לונא הסמוכה לגרודנא הריץ רבו החפץ חיים מכתב ברכה לבני העיר ובמכתבו תיאר את אאמו"ר זצ"ל בתואר קדוש, וזכה אאמו"ר זצ"ל לנהל עדתו למעלה מעשרים שנה, באופן מפליא לקדש שם שמים, ולהרבות תורה וחסד לעדתו בפרט ולכלל ישראל בכלל, ובמיוחד בעמידתו

גל-עד לרבי טוביה ולמשפחתו הי"ד
בקבר בנו הגאון רבי דוד רוטברג זצ"ל, הקבור בהר הזיתים

בידידות מסורה לימין מרן הגר"ש שקופ זצ"ל, והגאונים ראשי ישיבת גרודנא, ואף התלוה למרן הגר"ש זצ"ל בנסיעתו בשנת תרפ"ט לארה"ב להצלת הישיבה ממצוקתה הכספית, ובמשך שנים אלו גם עמד בעצה ותושי' לישיבת מורו ורבו המובהק בעל החפץ חיים בראדין, [שגם בתור אברך המשיך לימודיו שם בכולל קדשים] ואף כמה שבועות קודם פרוץ המלחמה באלול תרצ"ט הוא ישב באסיפה רבתי של גדולי הרבנים בתחנת הרכבת של ראדין הנקרא באסטון לשם חיזוק הישיבה ברוחניות וגשמיות.

עד בא היום המר שחלאת האנושיות חיתו טרף של עם הרשעה העלו אותם על המוקד בעיר ההריגה אושביץ שכאמור זה הי' ביום כ"ט כסלו נר ה' דחנוכה שנת תש"ג, יחד עם אמי מורתי הרבנית המהוללה והמפורסמת מרת רשא מינא ע"ה [עם עוד חלק מהמשפחה] שביתה הי' פתוח לרווחה בהכנסת אורחים מופלאה, וביחוד לבני התורה שהיו מבאי ביתנו תמיד, כי ליד העיר לונא הי' מקום ששימש למקום מרגוע ומנוחה ורבים מגדולי התורה ומבני התורה היו באים לשם. ועוד חיים אתנו רבים וטובים שיודעים לספר גדולות ונפלאות מביתינו זה".

ברבנות של עיירה לונא וואלע כיהן לתפארת מסור ונאמן לכל צרכי העיירות, לא רק בצרכיהם הרוחניים אלא לספק עזרה וסיוע, ייעוץ והדרכה. ידעו יהודי העיירות כי לבו ולב הרבנית הי"ד פתוחים ערים וגם רגישים לכל צרכיהם. את כבוד הרבנות נשא מתוך עמידתו האיתנה ללא כל פשרות, וללא כל סטי' מדרכי התורה והמצוות.

במינוייו לרב בעיירות לונא וואלע, הוחלט שפרנסתו תהיה מ"גזלה" פירושו, גזה ־ בד לבן לבדיקת נשים, זאלץ - מכירת מלח, ליכט ־ נרות, הייוועז - מכירת שמרים.

גברת פריידוביץ זוכרת איך שהיא היתה הולכת ברגל מוואלע לקנות שמרים, וחנה ביילע היתה עוסקת במכירתם.

ממכירות אלו לא נתפרנס הרב מלונא, הסבתא ראשע מינה הי"ד היתה מחלקת שמרים נרות ומלח לעניי העיר, ללא תמורה, רבים לקחו שמרים בהקפה, ולא שילמו, בעדינות נפשה ותחושתי' לא ידעה איך לתבוע ולבקש תשלום.

הקראפקע (מס שחיטה) שהגיע מן הדין לרב, לא לקח בשום אופן, לא רצה שיהודי לונא יאמרו שהוא מתפרנס מאכילתם, לא רצה להיות משוחד להכשיר או להטריף, ע"י מס זה. כספי המס הוקדשו לקופת העיר להחזקת מוסדות העיר כמו המרחץ, וקופת גמילות חסד וכו'. אכן מהיכן חיו משפחת הרב הי"ד, מהיכן הי' להם לפתוח ביתם לרווחה, בצורה נפלאה של חסד והטבה.

ואגלה לכם, לסבתא הרבנית הי"ד היה דוד באמריקה (אחי אביה) בשם משה (מושצניק) גורדון ע"ה, יהודי אשר הצליח בעסקיו באמריקה, (הי' גר בבוסטון) אשר הי' שולח מדי חודש בחדשו, להחזקת בית הרב. ואף לאחר פטירת הדוד מאמריקה, המשיכה הדודה מרת טשרנא ע"ה בהחזקת בית הרב.

זכו משה וטשארנא גורדון שבנין הראשון של ישיבת בית מאיר, הוקדש לזכרם הטהור.

מדי יום ביומו, בדק את המקוה לא רק את כשרותו, אלא שיהי' נקי ומצוחצח. דאג שההסקה פועלת כראוי. לא פעם קרה שהי' מחסור בעצים להסקה שהי' מביא בעצמו עצים.

כששחטו בעיירות, היו השוחטים מביאים לפניו את סכניהם, והי' בא לבית השחיטה לבדוק את כשרותם של הבהמות או העופות שנשחטו. הקפיד ששום קצב לא יכנס לבית השחיטה, עד אחר שהכריע את כשרותם. ואוי ואבוי אם ראה קצב שנכנס.

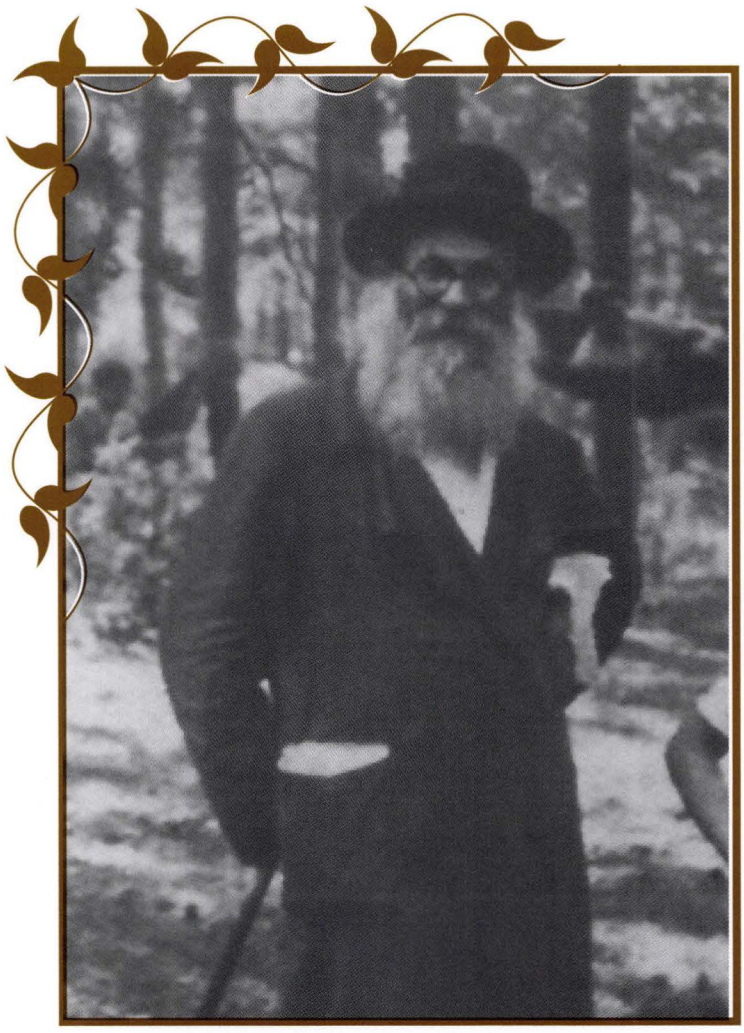
סיפור מעניין על אופיו, הוא הי' אמור לעבור ניתוח בוילנא, לפני הניתוח הוא ביקש מהרופא: שיטפל בגופו בשעת הניתוח, באותה שימת לב ואחריות, כמו שהוא בודק בהמה בפרט את הריאות, לאחר שחיטה.

מדי יום ביומו הרצה שיעורים בבית הכנסת, בבוקר שיעור לחברה ש"ס, אחה"צ משניות, שיעור בעין יעקב, ושיעור בספר חיי אדם. כושר ההבעה דבריו שיצאו בבהירות, הי' בכוחו להסביר מושגים בתלמוד ולהקנות ללומדים הבנה בהירה. כל אחד לפי כישוריו וכשרונותיו למד מהרב.

מפורסם הי' באיזור כולו על פקחותו ומומחיותו בדיני תורה. סוחרי היערות מסביב ללונא היו תמיד מביאים לפניו את כל הסיכסוכים והדיונים בינם לחוכרי היערות, ואף העגלונים ידעו כי ריב בין עגלון לעגלון ימצאו דרך לפתרון רק אצל הרב. גאון הפשרה, ידע הוא איך לפשר ולגשר בין הירבים, להשכין שלום, וללא כל סטי' מן ההלכה.

מומחיותו בגיטין נודעה באיזור כולו, הי' נוסע לגרודנא לדיני תורה בין איש לאשתו, כשראה שאין דרך למצוא פתרון להשכין שלום, אזר חלציו לסדר גיטין בצורה ברורה, לחם את מלחמותיהן של עגונות שבעליהן לא רצו לתת גט, או שברחו.

ידיד נאמן הי' משנות לימודיו עם הגאון רבי ישראל שלמאוויץ זצוק"ל הי"ד רבה של גוניזד, מח"ס בית ישראל, אשר הי' מצרפו כדיין לדיני תורה.

רבי טוביה זצוק"ל ביער בלונא

שמעתי מאת הרב משה נח רוזאנסקי ז"ל (יליד ואלוזין ותלמיד ראדין) אשר הי' בן בית אצל הרב מלונא, כשנוכח בדין תורה בין 5 בעלי יערות וחוכרים שונים, וכל אחד הי' לו צד שלו, בעסק אשר בו היה מעורב הון עתק חוזים והסכמים שונים, לאחר שבוע של דיונים וויכוחים סוערים, נוכחו כולם כי הרב מתמצא בכל פרט ופרט, כל שאלה ששאל היתה מכוונת לענין, לפני ההכרעה הכריזו כולם, רעבע! וואס איהר וועט פסקנן וועלען מיר מקבל זיין בשמחה, רבי! מה שתפסוק עלינו נקבל על עצמנו בשמחה. לאחר שמיעת הפסק דין, אף שכמה חשבו בלבם שהרב גרם להם הפסד, יצאו כולם עם חיוך, כי ידעו שכל דרכיו מכוונים לאמת, וחוץ מזה אין לו בעולמו כלום.

ביתו של הרב בית פתוח לרווחה, לבית זה היו מגיעים כל הצרות בעיר ובסביבה, סיפור מעניין המאפיין את בית הרב, בעיירה קוזניצא כיהן הרב ניסן עקשטיין זצ"ל הי"ד כרב העיר (תלמיד הגרש"י שקאפ זצוק"ל, וגיסו של רבי דניאל הי"ד מקעלם), שנים

רבות לא היו להם ילדים, לאחר טיפולים בווינה זכו לשלישיה - שלש בנים.

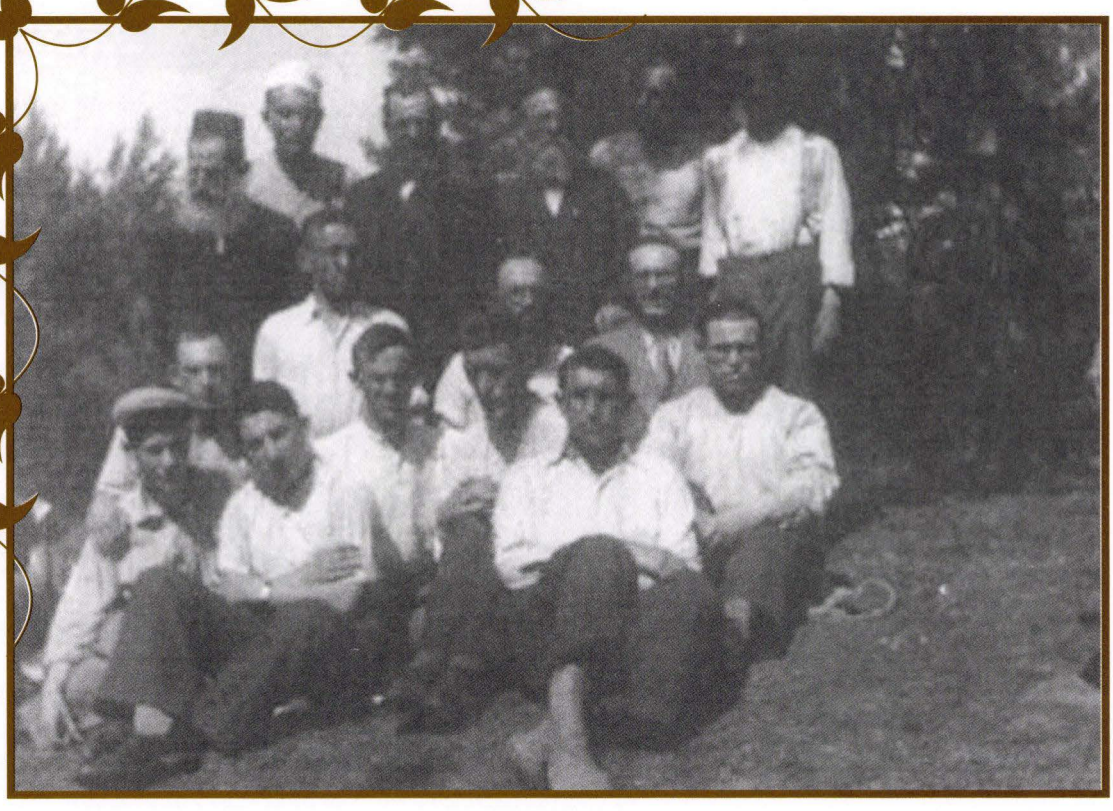
בבית הרב מקוזניצא בו שרר עוני ומחסור, היו עסוקים יומם ולילה בטיפול ב-3 תינוקות, כשנודע להרב מלונא, שהרבנית והרב במצב של חוסר אונים, וללא כל עזרה וסיוע, הם עומדים להתמוטט מרוב עבודה.

הרב מלונה שלח לקוזניצא עם עגלון את בתו חנה ביילע ע"ה הי"ד וגם שלח את מעיל הפרווה שלו, כדי לכסות את שלשת התינוקות, והביאו את הרבנית והתינוקות אשר שהו בלונא חודשיים, כשחנה בילא הרבנית מלונא ושאר הבנות מטפלות יומם ולילה בהם, כדי שהרבנית מקוזניצא תוכל לנוח ולהתאושש, עד שיחזרו כוחותיה.

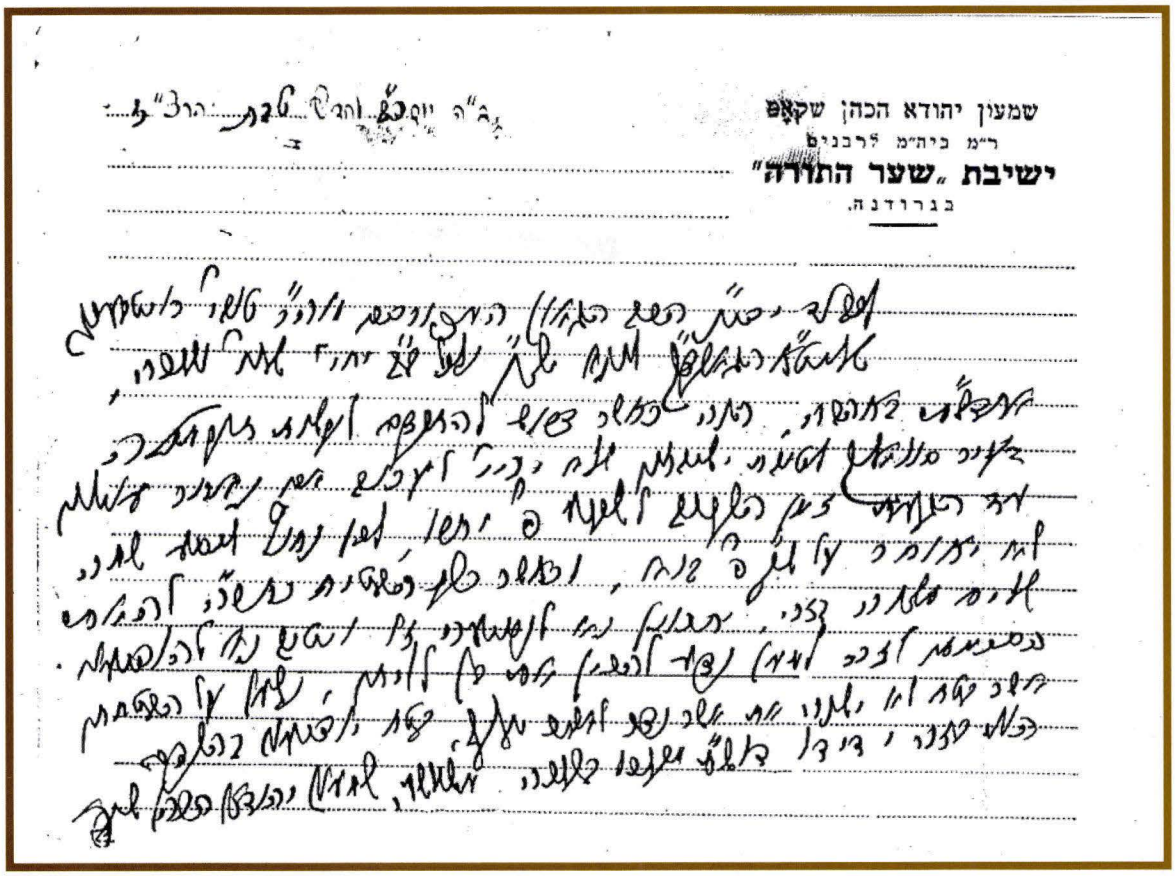
בשנותיו האחרונים סבל רבות מהדרדרות הרוחנית והמוסרית בעיירות, לחם בכל כוחותיו נגד הבונדאים, תרבות, ורוחות הקומיניזם, יידישסטים פולקיסטים, תנועות הלאומיות אשר רוקנו מתוכן של תורה ומצוות היו לו למורת רוח, לבנות ארץ ישראל ללא שמירת המצוות הי' אצלו פסול לחלוטין. דאג לישוב בארץ, וחלם לעלות לארץ ישראל מתוך זיקה של קשר הדורות, לחונן עפרה ולבנות הריסותיה עם לימוד התורה, ופריחתם של מוסדות התורה בארץ ישראל. קשור הי' עם ישיבת חברון, וישיבת לומזה בפתח תקוה.

בפטירתם של הדור המבוגר בלונה, בראותו את הדור החדש אשר מתדרדר במדרון החיפוש ומנוס מדרכי התורה, גרם לו עגמת נפש וסבל לאין שיעור.

סבל רב גרמו האנשים הריקנים בלונא הידועים בשם "אכצין מאן". שמעתי מיהודי בשם ר' זאב יילנוביץ ז"ל מעיירה וואלפע הסמוכה ללונא, שבאיזור כולו ידעו כולם כי הרב מלונא לא מפחד מבריונים אלו, לא נכנע ללחצים של חבורת נוכלים אלו. הרב מוואלפע הי"ד היה אומר דמות של רב בישראל, הוא הרב מלונא מי שרק התורה והאמת נר לרגליו, ולא מפחד משום דבר אחר.

רבי טוביה זצ"ל בעיירת הקייט לונא

שמעון יהודא הכהן שקאפ
ר"מ בית"מ לרבנים
ישיבת „שער התורה"
בגרודנה.

שמעתי מר' יצחק אלפרשטיין ז"ל ממקסיקו (אביו הי' שוחט בלונא) שהרב מלונא הי' פעיל ב"פוזרנא קאמנדא" - חבורת מכבי אש, המון שריפות היו בלונא, מעשי ידיהם של חבורת "אכצין מאן", כשפרצה שריפה בעיירה עמד הרב מלונא כמפקד, ידעו יהודי לונא מי שיעמוד בצד ולא יעזור עלול לחטוף סטירת לחי מאת הרב, במסירות נפלאה עמד לזרז ולהאיץ שכולם יסייעו בכיבוי השריפה.

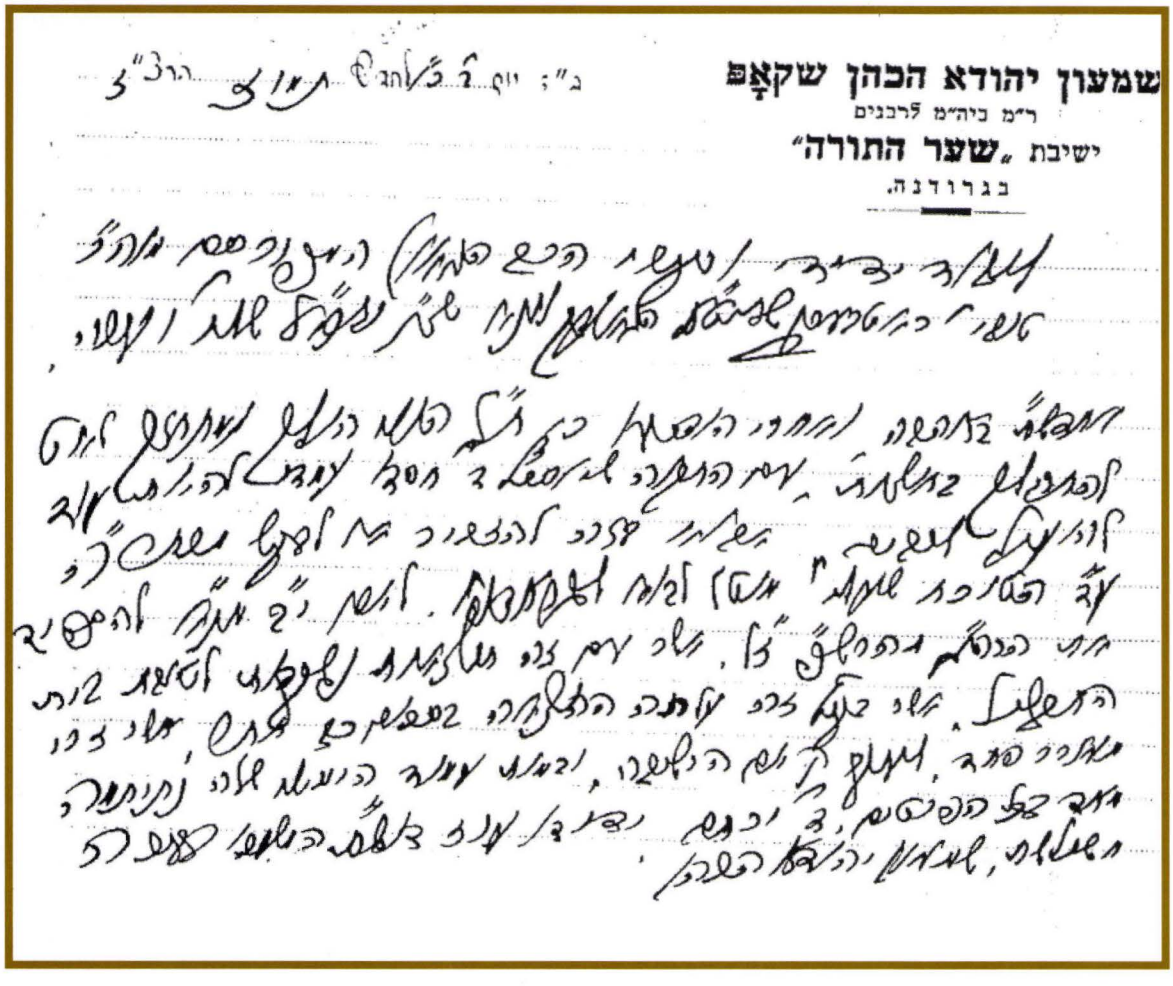
גורלם של הנשרפים הי' מגיע לנפשו ממש, לא פסק מלדאוג למחסורם, וגם נסע לערים הגדולות לאסוף כסף עבורם. מעניין מכתב שהוא כותב להגרח"ע כתשובה לבקשתו שיסע לבילסטוק לארגן מגבית עבור ועד הישיבות, והסבא משיבו "אני מוכן לעשות את בקשת מרן רשכבה"ג, אבל לפני שבועיים הייתי בבילסטוק לאסוף כסף עבור הנשרפים בעירתנו לונא, ואם דעת מרן שעלי לנסוע, אני מוכן למלאות בקשתכם".

סיפר לי הגה"צ רבי נתן וכטפויגל זצ"ל משגיח בלייקווד ששמע דרשה ממנו בבית הכנסת בלונא בקיץ תרצ"ט, לפני פרוץ המלחמה, וזה לשונו, לונער יידין, אייערע קינדר וועלען קומען מיט שטעקנעס און קלאפען אויף אייערע קברים, טאטעס און מאמעס! פארוואס האט איהר אונז אומגליקליך געמאכט, יהודי לונא, ילדיכם יבואו עם מוטות ויכו על קברותיכם, אבא ואמא, למה אמללתם אותנו. החינוך הקלוקל ללא תוכן, החינוך החדשני שבר אותו, והרס את הדור, הי' מתייעץ ללא הפסק עם רבן של ישראל הגאון רבי חיים עוזר גרודזנסקי זצוק"ל, על גורלו בעיירות, ותשובתו היתה "לונער רב מען דארף שלינגן צוועקעס און שווייגען" הרב מלונא עליך לבלוע מסמרים ולשתוק.

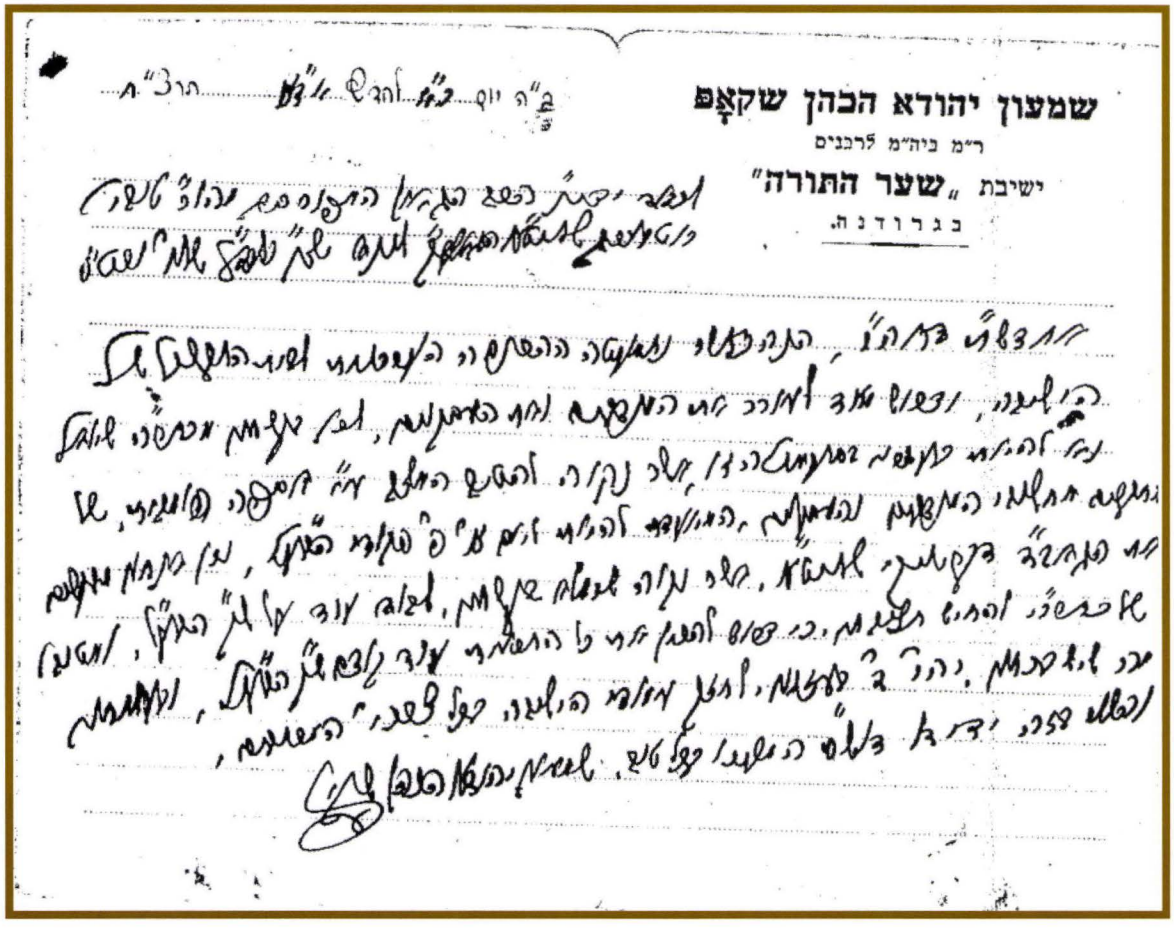
הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל מוילנא, היה מספר מה ששמע מפיו של הרב מלונא הי"ד, אשר היה מתלונן רבות על הסבל מההתדרדרות הרוחנית בשנותיו האחרונות בלונא -וואלע.

הגמרא מגלה לנו דברים נפלאים ביחס בין עם הארץ ותלמידי חכמים (תופעה זו קיימת בתוקפה בדורנו), והגמרא אומרת

שמעון יהודא הכהן שקאפ
ר"מ בית"מ לרבנים
ישיבת **"שער התורה"**
בגרודנה.

שמעון יהודא הכהן שקאפ
ר"מ בית"מ לרבנים
ישיבת **"שער התורה"**
בגרודנה.

בהיכלו
קדושים וטהורים

שעם הארץ שונא תלמיד חכם, והשנאה הזאת מפעפעת בקרבו מתוך תשוקה בוערת, וכן אמרו בגמ' שעם הארץ אמר תביאו לי תלמיד חכם, ואשכנו כחמור. (עצם הנשיכה היא ההנאה, אף לא שיהנה מאכילתו).

גודל התאוה לנשוך תלמידי חכמים, מקיימים הגבירים והנגידים שלוקחים חתן לבנותיהם, בחור מוכשר אשר למד תורה הרבה, וממלאים תאותם כשנושכים בו וממרמרים את חייו.

אבל מה יעשו אלו העניים שלא יוכלו לקחת תלמיד חכם, איך ימלאו תאוה זו, הבוערת בקרבם, פשוט מאד, מתאספים כל אלו ולוקחים רב לעיירה, נושכים בו וממרמרים את חייו, אלו דבריו של הרב מלונא.

מפי הרב שמחה קפלן זצ"ל רבה של צפת שמעתי סיפור זה, בלמדו בראדין נודע להחפץ חיים שהרב יצחק יעקב ריינס ז"ל מייסד המזרחי התנועה הציונית הדתית עומד להגיע לקאוונא לעורר תעמולה למען המזרחי, לכן ביקש מתלמידו ר' טובי' שיסע לקאוונא לדרוש גם הוא בבית הכנסיות, להסביר את הצד כנגד תנועה זו, ר' טובי' שאל אותו מה עלי להגיד, ענה לו החפץ חיים, כשתגיע לשם, ה' ישים דברו בפיך, לאחר דרשה נלהבת של הרב ריינס ז"ל לטובת המזרחי, דרש ר' טובי' לפני תפלת מנחה בבית המדרש הגדול, וכה היו דבריו!

יהודים יקרים אתם יודעים היטב שהכוננות לפסח מתחילה באמצע הקיץ, והנה ילד רואה בסוף הקיץ שאמו מכינה כל מיני מרקחות מפירות על כיריים מיוחדות, ומשימה אותם בצנצנות מיוחדות - עומד ותמה מה זה, והאמא עונה - זה לפסח.

בחנוכה רואה הילד שהאמה מכינה שומן מהברווזים בכלים מיוחדים וכו', עומד ותמה מה זה, והאמא עונה - זה לפסח.

בסביבות חג פורים מתחילות המהומות בבית כל ארון ומגירה ומטה מנקים - עומד ותמה מה זה, והאמא עונה - זה לפסח.

וכל מה שמתקרבים לחג הפסח עומד ותמה מה זה כל ההכנות - והאמא עונה זה לפסח.

בסוף שואל הבן נו אמא, ומה זה פסח?

עונה האם, בני וכי לא ידעת מה זה פסח, בפסח אוכלים כרפס! כן, האמא גילתה לו סוד הפסח במצוה שוליית בהחלט, וכי זו היא מהות הפסח, כך דרשותיו של הרב ריינעס ז"ל זה הכל דרשות על כרפס - אבל העיקר ויסוד היסודות של עם ישראל, מה שקיים אותו חיזק אותו וחישל אותו, בגלות המר והנמהר, ללא לאומיות, ללא מדינה, היא שמירת המצוות, לימוד התורה, טהרת וקדושת בית ישראל, ועל זה לא דיבר, כן הוא נושא נאומים על דבר צדדי ושולי - כרפס.

בשובו לראדין סיפר לחפץ חיים את דרשתו, ענה לו החפץ חיים הרי אמרתי לך כי השי"ת ישים דברו בפיך, יפה דרשת!

בשנת תרפ"ט ביקר באמריקה יחד עם הגאון רבי שמעון שקאפ זצוק"ל, בהיותו בבוסטון בביקור אצל דודו, וגם שהה אצל אחותו שהיתה גרה בוואסטער, שמה שרה זנדמן, היתה נשואה לבן דודה בשם גדלי' זנדמן. הוצע לו לשרת כרב ומורה צדק בעיירה וואסטער הסמוכה לבוסטון, והגישו לו כתב רבנות.

הסבא הי"ד שלח מכתב לרבי חיים עוזר זצוק"ל, ושאלו האם לקחת עליו מישרה זו.

בתשובת הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל ציטט את הפסוק (קהלת י,ד) אם רוח המושל יעלה עליך מקומך אל תנח כי מרפא יניח חטאים גדולים.

מקומו, עיירת לונא לא הניח, בשובו אל העיירה, ניסה בכל כוחותיו להציל את יהודיה מירידה רוחנית ומוסרית, לחם מלחמה קשה ונועזת, עד שנפל חלל עם יהודי לונא וואלע.

חכמי הקבלה לימדו, כי המיזוג בין מדת החסד ומדת הגבורה, יוצאת מדת התפארת, אשר סוד התפארת היא ההרמוני' המושלמת בין חסד וגבורה. חסד כשלעצמה וגבורה כשלעצמה, אינם שלימים, היופי והתפארת היא המיזוג בין ב' מדות אלו.

בהרב מלונא וביתו, נתמזגו ב' מדות אלו במלוא היופי וההדר, שיא החסד - הדאגה לזולת ללא התחשובת איזה חוג ושכבה בעם, כל מי שנתברך בצלם אלוקים דאג להיטיב, ומאידך הגבורה לעמוד איתן כנגד כל הגלים והרוחות המנשבות, כצור חלמיש נעמד כשר צבא ללחום מלחמתה של תורה ושמירת המצוות, במיזוג ב' מדות אלו ראו כולם את התפארת של רב בישראל הריבוי כבוד שמים אשר זה היה מבטו ומשאת נפשו.

קשור והדוק עם קהלתו דאג לשלומם, אף שנשלח סרטיפיקט מארץ ישראל, לא עזבם, סבל את סבלם ועידד את נשמתם, שמר גחלת היהדות והצלם אלוקים במחנות הסגרה ובמחנות השמדה, יחד עם בני קהלת לונא נעקד על קידוש השם.

איך ניצלו שלשת בניו של הרב מלונא הי"ד:

הראשון ממשפחת הרב שהגיע לארץ ישראל, הוא דודי הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל. בשנת תרפ"ט עזב את לונא, ולמד בישיבת מיר המעטירה, בעל כשרונות מדהימים, בהיותו צעיר, נחשב כאחד ממצויני הישיבה, בין האריות שבחבורה.

בשנת תרצ"ו הגיע לגיל הגיוס, והי' עליו להתייצב בפני רופא בגרודנא, רופא יהודי אשר הי' בונדאי מושבע, דודי ר' זלמן צם שבועות לפני התייצבותו לפני הרופא, ונחלש כל כך שהביאו אותו בעגלה לרופא.

הרופא ידע היטב שהרב מלונא לוחם בכל עוז כנגד הבונדאים, וכאן ניצל את נקמתו בהרב מלונא - הוא אמר לר' זלמן, שמע! נאכיל אותך אוכל טוב, ונחזיר לך את הכוחות, ואתה תהיה חייל טוב בצבא הפולני. [באותה תקופה התייצב גם הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל מבחירי תלמידי ישיבת גרודנא, לפני רופא זה, וגם דחייתו מטעמי בריאות לא נתקבלו, והוא נאלץ למצוא דרך לברוח מפולין].

רבי טובי' זצ"ל הי' ידידו של הגאון רבי ראובן כ"ץ זצ"ל רבה של פתח תקוה, וראש ישיבת לומזא, שלח מברק אל ידידו וביקש ממנו לסדר סרטיפקט [אישור כניסה] עבור ר' זלמן. הון עתק שילם כדי להשיגו, ובמוצאי שבועות שנת תרצ"ו ליוו בני העיר לונא את ר' זלמן לדרכו לארץ ישראל, בי"ח סיון תרצ"ו הגיע ר' זלמן יחד עם חבירו וידיד נפשו הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל לארץ ישראל, בו ביום נתבשר על פטירת רבו הגאון רבי ירוחם לייוואוויץ משגיח רוחני בישיבת מיר.

לאחר כמה שנים סידר ר' זלמן סרטיפקט עבור אחיו שאול ז"ל, אשר רצה גם להגיע לארץ, ר' זלמן סידר עבורו חדר וגם עבודה אצל משפחת זקס בפתח תקוה.

בשנת תרצ"ט התייצב אבי ר' דוד ז"ל לפני הרופא בגרודנא, למען השיג פטור מהצבא, אך הוא כבר ידע ששנאתו של רופא זה לאביו אשר לחם כנגד ביה"ס הבונדאי, לא יפטור אותו. ר' זלמן דאג עבורו לסרטיפקט כדי שיוכל לברוח מיד אחר הבדיקה, אשר היו מודעים שיצטרך לברוח מיד.

אבי ר' דוד זצ"ל תמיד הי' מזכיר, "מלחמתו של אבי כנגד הבונדאים, הצילה את שלשת בניו" זכה הרב מלונא לקבל שכרו ששלשת בניו ניצלו מגיהנם הנאצי, ולא עברו את מאורעותיה של המלחמה באירופה. זכו להעמיד משפחות מפוארות, ממשיכי שלשלת התורה והמצוות, בטהרתה ובצביונה.

באשע ליבא

בלונא היתה הכובסת באשע ליבא, די גרעט וואשערקע, מומחית בכיבוס, בעלה הי' עגלון בשם ראובקע, ולהם בן בשם יצע

פסק רבי טוביה לדין ודברים שהתנהל בישיבת ראדין

חאנע ע"ש הגאון רבי יצחק אלחנן זצוק"ל, וגם בת

פרנסתם היתה בדוחק, ראובקע לא הצליח בפרנסתו, ובאשע ליבא עבדה קשה להביא טרף לביתה, מבשלת את הבגדים, ואח"כ שוטפת את הבגדים בנהר הניימען, ידיה היו כחולות מהמים הקרים הזורמים בנהר, חלושה ונראית כמתמוטטת מחולשה.

לא שפר גורלה, בסוף החורף יצא בעלה מחוץ לעיר, בעברו איזה נהר קפוי שהתחיל להפשיר, נפל הוא וסוסו לתוכו, נעלם ולא מצאו אותו, באשע ליבא נשארה עגונה אף ללא ההכנסה פעוטה הזו של בעלה, לא הי' לה אף פרוטה לשלם שכירות דירתה בת חדר אחד במרתף. יהודי לונא ריחמו עליה, אך לא הספיק לה.

עגונה זו שבורת לב גלמודה ורצוצה, עברה לבית הרב מלונא, חדר שבמרתף שירת לה כחדר שינה, ומשכנה בבית הרב, היא היתה עוזרת לרבנית ומרויחה מכיבוס שהייתה עושה בעיירה.

את בנה יצ'ע חאנע שלחה ללמוד בישיבה קטנה בגרודנא בחור מוכשר, שהצליח בלימודו, מדי שבוע בשבוע היתה שולחת

עם בעלי עגלות לבנה קצת עוגיות, ולחמניות ולעיתים כמה פרוטות.

אך פעם בחדש היתה נוסעת בעצמה לגרודנא, כדי להכנס להגאון רבי שמעון שקאף זצוק"ל ולשלם כמה שחסכה במשך החודש עבור שכר לימוד, לבנה יצע חאנע. רבי שמעון, הכיר אותה היטב מבית הרב, והי' תמיד מכבד את בואה לביתו.

בכניסתה אליו באמצע החורף, כשהיא קפואה מקור, מנסיעתה מלונא, שאלה רבי שמעון, תגידי באשע ליבא, למה לך לבוא מדי חודש בחדשו להביא את השכר לימוד, למה לא תשלחי עם בעלי עגלות שנוסעים מלונא לגרודנא, הרי את יכולה לחסוך כסף (דמי הנסיעה) וגם זמן, ובחורף לנסוע יום שלם בקור ובכפור, למה לך זאת.

באשע ליבא השיבה בהתרגשות, איך וויל נישט אז יצע חאנע זאל זיין איין עם ארץ, דעריבער קום איך אליין, ער זאל דאס זעען מיט זיינע אויגען, - אינני רוצה שבני יצא חאנע יהי' עם ארץ, לכן אני רוצה שיראה את זה במו עיניו.

באותו יום לאחר שיעורו של הגרש"ש זצוק"ל בישיבה הוא סיפר כך לבחורים: איהר ווייסט וואס באשע ליבא האט מיר געזאגט - האם ידעתם מה שבאשע ליבא אמרה לי? היא אמרה לי כך - אינני רוצה שבני יהי' עם ארץ, ווייל באשע ליבא פארשטייט גוט וואס איז טומאת עם הארץ - באשע ליבא מבינה היטב מה זה טומאת עם הארץ, זה לא סתם שאיננה רוצה שבנה יהי' עם הארץ, זי האט גוט אפגלערנט וואס איז טומאת עם הארץ.

הוסיף בזה הגאון רבי משה מרדכי שקאפ זצוק"ל (שמעתי מפיו) תראו מה שבית הרב מלונא השפיע, אשה פשוטה כובסת, שלא יכולה להתפלל, בעלה עגלון פשוט, היא אשר השיגה מבית זה, את מהותה של טומאת עם הארץ.

יצע חאנע הי' אמור לנסוע לישיבת מיר בפרוץ המלחמה, הצליח להגיע לוילנא, אך חזר ללונא לבקר את אמו, ומשם העבירו אותו למחנה הסגרה קולבישין, ומשם לטרבליקה, בו עלה עקה"ש עם כל בני העייר לונא.

במעלות קדושים וטהורים

נר זכרון למרן הגאון הקדוש רבי טוביה רוטברג הי"ד זצוק"ל אב"ד לונא

שעלה על המוקד ביום כ"ט כסלו נר חמישי בחנוכה תש"ג

היום יחרט על גליון / ממשנת חיי צדיק וגאון

ויוחקו מעט מזער לזכרון רבינו טוביה - קדוש

תלמיד מובהק למרן ראש ישיבת ראדין / ונתקשרו רוחא ברוחא בכל נימין

חד מן אריוותא דחבורת קדישין / "מיחידי כולל קדשים" - קדוש

שלהי מלחמת עולם קמא / בשבתו בקודש בליפנישוק מחוז וילנא

טרם שככו קרבות בההוא אתרא / עוד נתגרו זה בזה חייתו טרף פולניה ורוסיה

נתעצמה פולין וידה גברה / ונפלה בידם ליפנישוק וגם נכבשה

ונלכד רבי טוביה בשחיתותם ופסקו דינא / וצוה הבליעל להורגו בלב שוק בפרהסיא מיתת - קדוש

וכהפליג מרן זצללה"ה באלו הדברים / דמעות מעיניו מאין הפוגות ניגרים
איך הלכה אם ואחריה פעוטות נשרכים / לחנן ולרצות פני כומר ראש צוררים
על נפש אבא להפיל תחנונים/לפדותו מיד מבקשי נפש - **קדוש**

הכביד לבו ולא שעה לאנחות / וגם כי לקצין הובטח הון תועפות
לחיות נפש אבא כופר נפשות / ולא שעה צר אף לזאת
ויצאה הגזירה ונחתמה בדם להמית - **קדוש**

וטהר רבי טוביה עצמו / לקדש את ה' במיתתו
ויקשב וישמע קול וידויו ובכיתו / ולפלא ונס בעת צעד באורח קיצו
נשתתק עד גמירה בכל גופו / אז שת רשע ליטול כופר נפש - קדוש
על כתפיים כמה גברי שאוהו / וכבואם הביתה תוהו ובוהו
כי בעת יצא להריגה שוד שדדוהו / ואף מיטה לא נמצאת כי יניחוהו
בחבילי קש ושמורין הקיפוהו / אז היום לגוף - **קדוש**

אחר זאת יצא רבי טוביה העירה / ונתעטר בעטרת רבנות לונא לנהלה
וינהיגה בטוב דעת עשרים בשנה / הרבה בחסד ותורה להגדילה
וקדש שם שמים בחייו חיי - **קדוש**

היתה ציציתו מוטלת בין גדולי עולם / ומרן רבי שמעון שקאפ בראשם
מוכן ומוזמן ניצב תמיד לעומתם / עומד ומשמש בקודש - **קדוש**

ולצידו הרבנית המהוללה מרת ראשה מינה / שביתה וליבה פתחה לרווחה
וביחוד בני תורה היו תדיר מאוכלי שולחנה / ושם אשה גדולה אשת איש - **קדוש**

ביום מר חלאת האנושיות חייתו טרף / שחרבם לא ידעה הרף
העלום על המוקד ולא נמצא מזור ותרף
וקדשו במיתתם את השם במעלת טהורים - **קדושים**

יום בו האירו חמשת הנרות / בו ביום כבו המאורות
ועלתה נשמת רבי טוביה ומשפחתו לגנזי מרומים / **קדוש במותו קדוש בחיים**

קדוש... קדוש... קדוש... הי"ד זצוקללה"ה

מרן הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל - בעל קהלות יעקב

צוהר לראשית ימיה של הישיבה

לא נעלה בדעתינו לגעת בקצה ההר ואין ביכולת הכתב והמכתב לשרטט אף בבואה דבבואה, של מי שהעניק חמה בקומתו, ולא יבואו כאן רק פרורים הנלקטים כעני המנקף. כי אכן הדברים הבאים בזה, אינם על מנת לפרוע, כי אם על מנת להכיר בחובתינו. ומכאן גם תשובה, לתמיהת רבים אודות אמות המדה, לפיהם נבחרו הדמויות במדור זה. אין כאן אמות מדה! כי אין אפשרות לאמוד את חיוב הכרת הטובה. ועל כן אין סדר למשנה במאמרים אלו, אין מוקדם או מאוחר - כי כולם סובבים אל מקום אחד, למען ידעו דורותיכם!

"יותר מעשר שנים זכינו שקבע מקום תפילתו בישיבתינו הקדושה, וכאן ליד ארון הקודש היה מקומו. ועדין מהדהדת באזנינו השתפכותו בתפילה...

השתפכותו המיוחדת בתפילת צור ישראל...

צור ישראל... קומה.. בעזרת ישראל..

כה היה משתפך בנעימה מיוחדת, בתחינה על הגאולה..."

(מרן ראש הישיבה זצ"ל בהספד בהיכל הישיבה אחר פטירת מרן זצ"ל)

"מתפילותיו של רבינו זיע"א נשתרשו בלבי כמה פרטים... ואת תפילת "עזרת אבותינו", איך שהיה מנגן מילה אחר מילה כמונה מעות בניגון המיוחד שלו... בשעת אמירתו "ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע", הרגשנו את הדברים כפשוטן... וכשהיה רבינו נאנח באמירת - "ועונה לעמו בעת שעום אליו"... ובעיקר, כשהגיע רבינו לאמירת "צור ישראל", איך היה מבקש

מרן הסטיפלר זצ"ל במקומו בהיכל הישיבה עם מורינו הגרש"ש קרליץ זצ"ל

בתחנונים - קומה בעזרת ישראל... (ע"פ הליכות והנהגות ממרן בעל הקהילות יעקב זיע"א עמ' ע"ד).

רוחו של מרן זצ"ל, היתה חופפת על הישיבה כל היום. ובפרט, כשבין כתפיו שכן, בכותל המזרח לימין ארון הקודש, בתפילת שחרית מידי יום ביומו, וכפי שמתארים, אלו שזכו להסתופף בצל הישיבה באותם ימים.

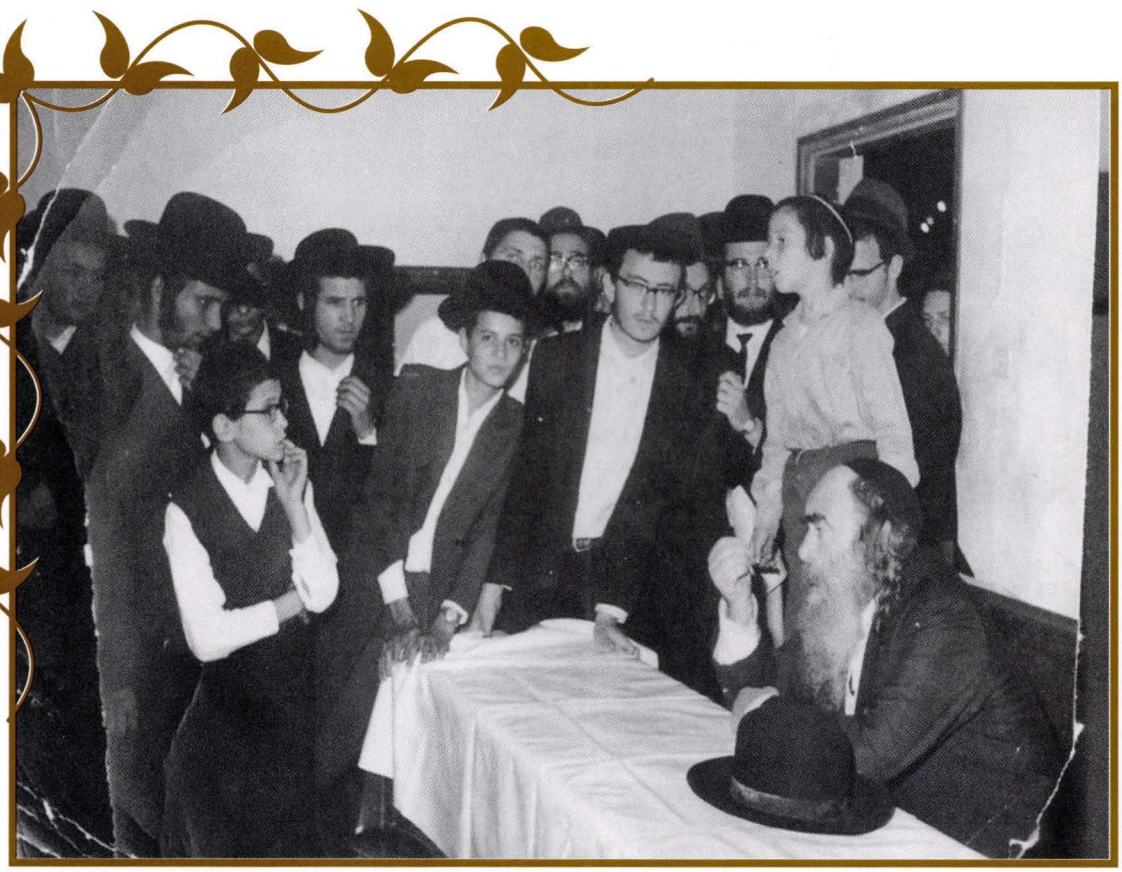
צור ישראל... קומה... בעזרת ישראל...

"דומה שכבר זמן רב לא ראיתיך בתפילה" - פנה מרן זצ"ל לבחור מסויים. לגערת מבין מעין זו, או למשפטי התענינות אישיים, זכו בני הישיבה מפיו של מרן זצ"ל, וטובה גערה במבין, כשהיא נשמעת מלב אוהב, להיות מרדות אחת בלבו של בן תורה שהתרפה. אף דלתו היתה פתוחה לפני בני הישיבה, בלא שום מגבלה. באהבה ובחיבה מיוחדת השיב לכל שאלה או משאלה גדולה או קטנה של מי מבני הישיבה. כי מרן זצ"ל לא נהג בישיבה כשכן, כי אם כאב. ומתוך כך נתן לבו ועיניו על צרכיו ועניניו של כל אחד ואחד מבני הישיבה.

וכשם שהשפיע מאוצרו על חלקי הרוחניות בישיבה, נטה חסדו לסייע גם בנטל החזקתה, לסייע בגיוס תרומות להחזקתה של הישיבה. כמה וכמה מכתבי המלצה חמים, כתב למען הישיבה. אך לא רק במכתבים כלליים טרח, כי אם גם במכתבים פרטיים למי שאמד בדעתו שיהא לעזר ותמיכה לצרכי הישיבה. וכזה גם היה המכתב הראשון שרשם לטובת הישיבה.

באחת הפעמים, כשנכנס מרן ראש הישיבה שליט"א אל מרן זצ"ל והימים ימי בראשית של הישיבה, נענה מרן זצ"ל ואמר - הוקם כאן מקום תורה, וצריך לסייע בהחזקתו... מיד נטל עט וגליון נייר ורשם אגרת אל הגאון רבי גדליה רבינוביץ זצ"ל, ופרט בו את דבר הקמת הישיבה, ואת הצורך לתמוך בה.

ולמעלה מזאת, במה שפעל בגופו ובנפשו למען הישיבה, נלמד מעובדא נפלאה אחת. האשה הצדקנית מרת חאשע קיילע

מרן הסטיפלר זצ"ל עם בני הישיבה

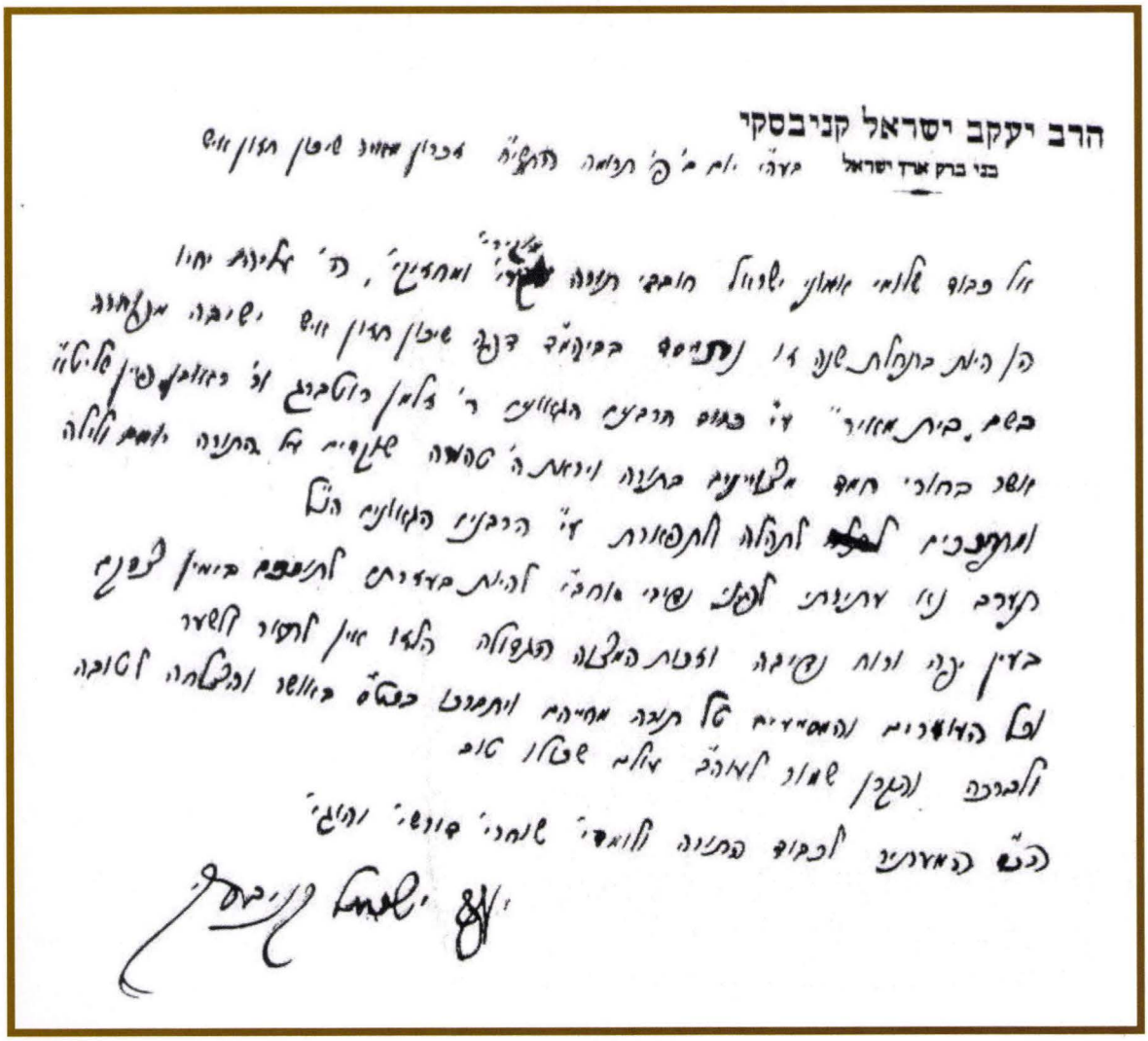
בקר ע"ה, חלתה את חליה האחרון, החלי הכביד עליה מיום ליום, ולא יכלה לאכול כי אם מתוך יסורים רבים. עד שבימים האחרונים לא יכלה להביא אוכל אל פיה כלל, וככל שניסו לדבר על לבה לטעום דבר מה, לא הועילו הדברים. בצר לו, שלח מרן ראש הישיבה שליט"א למורינו ראש הישיבה הגר"צ רוטברג שליט"א אל מרן זצ"ל, ליטול עצה, או שמא ע"י שיאמר מרן זצ"ל ויפקוד על צדקנית זו לאכול, תאות להכניס דבר מאכל לפיה.

נכנס מורינו הגר"צ שליט"א אל מרן זצ"ל, ושטח לפניו את פרטי הדברים. אך שמע מרן זצ"ל את הדברים נענה ואמר - נקום ונלך... אשה גדולה זו שעשתה כה רבות למען החזקת התורה דין הוא לעשות מעשה בעצמינו למען רפואתה...

וכך, נטל מרן זצ"ל את מקלו, ומבלי לשום אל לבו את קשיי הליכתו, שם פעמיו לעזרתה של נדיבה דגולה זו...

ומעתה, כשיבצבץ מול עינינו, מבין מדפים עמוסים בספרי מרן הקהלות יעקב, כרך בלוי מרוב שימוש, שכתב קודש מתנוסס בראשו לישיבה הק' או כרך שנחקק בו "המחבר הדפיס ספר זה בשנת תשל"א הוצאה חדשה ומתוקנת וחזר בו מכמה דברים שכתוב בו לפנים בהוצאה הקודמת" ומתוך כך תעלה בזכרוננו, ערמת ספרים דוגמתו שהונחו בהיכל הישיבה, לחלוקה בלא תמורה לעמלי תורה.

תתעורר בקרבנו, הרוח המנשבת מבין סימני ה"קהלות יעקב" - בבא קמא... בבא מציעא... בבא בתרא... וכל השאר, היא הרוח החופפת על אבני יסודה של הישיבה, היא הרוח המתווה את מסלולה של הישיבה, רוחו של מרן זצ"ל - וזכותו תגן בעדנו.

הרב יעקב ישראל קניבסקי

מכתב ממרן הסטיפלר זצ"ל משנת תשי"ח להחזקת הישיבה

אל חדר הורתי
לדמותו של מודינו הגאון רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל

מודינו הגאון רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל

להציץ מן החרכים, אל אחר כתלו,
של חדר ההוראה * לאחוז בלא
להרפות, בשביבי הנוגה שיצאו
ממנו * בין בהוראה בין בלימוד, ולא
אירע דבר תקלה * במי שהשים
עצמו כמדבר נאוה, בחוט שני של
חסד, המשוך על חדר הורתי * כפי
שזכו לצפות אחדים מבני הישיבה
וקרוביו

יש על ר' שלמה סיפור אחד. לאמיתו של דבר, אין על ר' שלמה סיפורים כלל. מדוייק יותר לומר, הנהגות. והנהגה, היתה לרבי שלמה אחת.

"שלחן ערוך"!

ודוקא, מה שמפורש בשלחן ערוך!

אולם, אליבא דרבי שלמה, אין לך דבר, שאינו מפורש בשולחן ערוך. כשמפורש לעשות, עשה, ולא היה כח בעולם שימנע ממנו. וכשמפורש היה לחדול, חדל, ולא היה דבר שיאלץ אותו.

סיפור אחד, הנהגה אחת.

היתה לר' שלמה אומנות, לחקור את השואל. זמן רב היה דורש ומברר את פרטי השאלה, הופך בה והופך בה. עד שחש השואל, שפנים חדשות באו לכאן. השאלה אמנם היתה שלו, אולם התברר לו, שכלל לא ידע כיצד לשאול. חלילה וחס, לו לא היה שואל את ר' שלמה...

ר' שלמה, "הבין" את השאלה. התרומם ממקומו, וליקט מבין ספריו גמרא, רמב"ם, בית יוסף, שלחן ערוך. וכבר הוא שקוע בעמקי הסוגיא. חלפו עשרים רגע, השואל שולח מבט תמה. ר' שלמה אינו חש דבר, חוץ לנ"ט בר נ"ט, לא קיים דבר בעולמו. חלפה מחצית שעה נוספת. השואל מנסה לגרור את הכסא הסמוך, לכחכח בגרונו, לעורר תשומת לב. ר' שלמה שב ומסיט את עיניו אל הרמב"ם, משם לגמרא, ושוב תוקע את מבטו באותיות הזעירות של הפרי מגדים.

נדמה לי שיש איזה חתם סופר, ממלמל ר' שלמה. וכבר הוא קם ליטול את החתם סופר. עיניו נפגשות במבעו של השואל. אה... כן... אומר ר' שלמה, כיון שהנושא אינו דחוף כל כך, הרי שאני מעדיף לעיין בו עוד, אולי תכנס מחר שוב...

שבתי למחרת בשעת לפני צהרים. ר' שלמה היה רכון על הספרים, ניתן היה לחשוב, שלא שינה את תנוחתו מאז יום אתמול. ר' שלמה לא חש בכניסתי. לשמחתי, ראיתי שהחתם סופר הוסט למרחק מה, אם כך, בודאי שעוד רגע ר' שלמה יתרומם. ר' שלמה הזיז את הבית יוסף, תר במבטו אחר החתם סופר, ולא מצאו. הרים את עיניו, וראה אותי בעמדי. עוד מעט קט ויתבררו הדברים אמר לי, ישב נא. ותוך כדי אומרו, ניגש ליטול את החתם סופר...

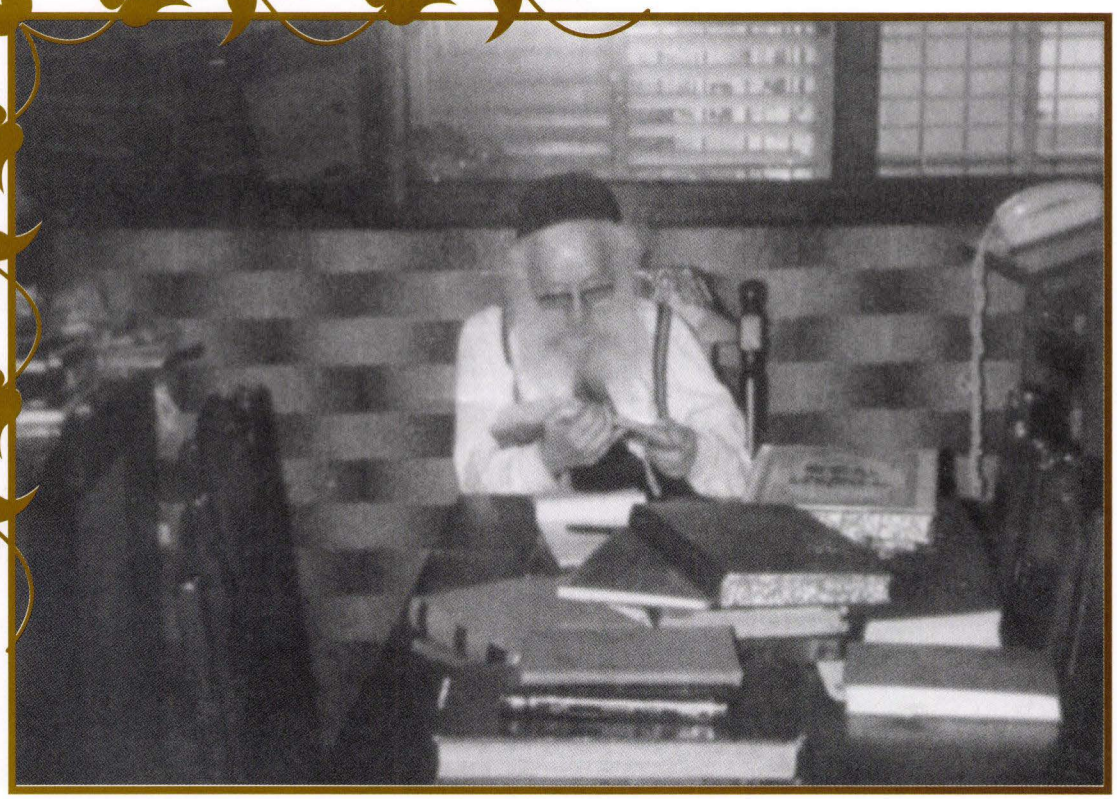
"מותר", ניענע לי בראשו. כשהפסק בציקלוני קמתי ויצאתי את חדרו, ר' שלמה עדיין ישב ועיין בספרים שלפניו. פתחתי את דלת הכניסה, דומה היה לי ששמעתי את כסאו של ר' שלמה מוסט. טרם סיימתי לרדת את גרם המדרגות הראשון, שמעתי את הדלת נפתחת, ר' יהודי! קרא ר' שלמה. האם הוא מתכוין אלי? שבתי על עקבי, הו, מה טוב שעדיין לא הלכת, פלט ר' שלמה אנחת רוחה - עליך לדעת, אמר לי - שכל מה שהתרתי הוא משום פרט פלוני שאירע במקרה שלפניך אבל במקרים דומים זה ענין אחר. אולי גם שם מותר, אבל לשם כך, עלי לעיין בזה באופן מיוחד!...

מאז שראיתי את ר' שלמה לראשונה, ראיתיו רץ. בבואו בצאתו, בהליכתו ובחזרתו. גם כשהלך עקב בצד גודל הילך במרוצה, גם כשישב מוקף בספרים כגורן, גם כאשר נרדם מתוך אפיסת כחות, וגם כאשר היה רתוק לכסא הגלגלים...

וכבר אמר המלך שלמה - חזיתי "איש מהיר במלאכתו"...

תאמרו, אם כן, מפני מה התמהמה כל כך, בטרם הוציא מפיו הגה בענין השייך להלכה?...

משום שר' שלמה ידע להיכן הוא רץ... אני רץ והם רצים... המרוץ בדין הוא - הוו מתונים בדין! שאם לא כן גיהנום פעורה לו לדיין מתחתיו, והם רצים...

ר' שלמה פסק במתינות, משום שלא ידע מהי עצלה. הוא הכיר ר' צורת חיים אחת - מהירות ומרוצה.

כשנצרך לעיין בשאלה להלכה, נטל עמו את עשרת הקבין של זריזותו, והתרומם ממקומו פעם אחר פעם, לעיין בספר נוסף. לא עיפות, לא טרדות ולא יסורים, מנעו ממנו לשוב ולעיין במקור הדברים.

ואף על פי, שכח זכרונו של ר' שלמה מופלא היה, עד שהיה תמה, כיצד ניתן לשכוח. ואף על פי, שבמוחו נאגר אוצר ידע מדהים שנקנה במ"ח קנינים. עם כל אלו, ואולי משום כל אלו, היה מתפלא - כיצד ניתן לקבוע הלכה מבלי לעיין במקור!!

לפסי הלכה "זריזים" קראו הקדמונים - "פסקי בעלי בתים", היה מביע כשכל ה"אוריתא" שבו מרתחא...

והשצף הזה, החדיר בלבבות השומעים, כי הכח לפסוק על פי הזכרון גרידא, הוא זכות השמורה לעצילם, ולאלו שאינם יודעים!!

באו וראו עד היכן הדברים מגיעים.

החבילות העטופות נייר חום גס, הונחו זו על גב זו. במרפסת הפונה לרחוב הרב הירש, בחדר הכניסה, בכל מקום אפשרי. ריח הדפוס הטרי, התערב עם ניחוח החג שריחף בחלל הבית.

דומה, שאף חישוקי הכסף של גלגלי הכסא הוסיפו ברק מיוחד. למרות שספק רב, אם בזמן המועט שנשאו על גבם את העדנה המלכותית, הספיקו לעמוד על הזכות שנפלה בגורלם בהיותם משמשי האדם השלם. אולם, החדוה העכשוית הניתנת למישוש, בלא ספק הורגשה, על ידי כל מי ומה, ששהה בין ארבעת כתליה.

מישהו מהנמצאים, מיהר לקרוע את החום החדגוני. בזריזות נשלף העותק הראשון - "עטרת שלמה"...

בידים רועדות, קיבל ר' שלמה את העותק הראשון של ספרו. חלוש, חיור, דיבורו עולה בקושי. אולם, אור הפנים ביש על

החדוה הגדולה של היום הזה.

מבעד לאור הפנים, בקעה היגיעה האין סופית שקופלה בין דפיו של ה"עטרת שלמה". השורות, שזוקקו זיקוק אחר זיקוק, ליבון אחר ליבון, ונצרפו בכורו של ר' שלמה עשרות פעמים. חשפו, את הפחד והמורא, שעבר בשלבי יצירת העטרה הזו.

וכשאור הפנים, נפגש בחבילה הפעורה, של העטרת שלמה. וכל נכד שולף ממנה עותק, ומתבונן בשקיקה. לבטח, נחבאת דמעה רוגשת בזוית העין ובתוככי הלב מתנגנת השירה, יודו לד' חסדו...

מאי שם, הוגש לר' שלמה משנה ברורה. האצבע הונחה על השערי תשובה סי' רכ"ג ס"ק ב', "ואם גמר ספר בכתיבה בחידושי תורה, וכ"ש בהדפסה כתב מור וקציעה שיברך [שהחיינו]..."

ר' שלמה הביט בכתוב בחלישות כח, התבונן... הרהר...

"מור וקציעה", צריך לעיין בפנים...

שמעתם, זקן, חולה, רתוק... צריך לעיין... השערי תשובה מביא?!... צריך לעיין בפנים!...

נחלצו לאתר את ה"מור וקציעה".

בחרדת קודש, הוגש המור וקציעה לידיו האמונות של ר' שלמה... רכ"ג... ר' שלמה אוזר כח במאמץ עילאי - "גם נראה שהגומר ספר שחיבר בחידושי תורה לשם שמים בלבד, בעושה לשמה הכתוב מדבר וכו', שיש לו לברך".

אי, נאנח ר' שלמה,

"לשם שמים בלבד..."

לשם שמים... לשם שמים בלבד...

אי, נאנח שוב ר' שלמה, וכי מי אני שאומר - לשם שמים בלבד...

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה...

נכנסתם פעם לביתו של ר' שלמה?

ביתו של ר' שלמה?!

וכי בית היה לו? והלא לא רכש מימיו אלא ספרים. אלא, ביתו של ר' שלמה מאי משמע?

אם תרצו, בית עקד ספרים, ואם תרצו, בית תלמוד שמשם תצא הוראה. כך או כך, כל דירות מגוריו של ר' שלמה נראו באותה צורה, ספרים... בחתם סופר, ברב אמי, ברבן יוחנן בן זכאי ובהרב הירש, לפני ואחרי, ואין נפקא מינה בסדר, כי בכל אותם המקומות שלט אותו מראה זהה - ספרים...

מארבע רוחות החדר, בחדר הכניסה, על השלחן, על הכסאות... ספרים... פתוחים, סגורים, מסומנים בפיסות נייר, מעטפות, כרטיסי אוטובוס, חשבונות ארנונה, עיתונים, מכל הבא ליד.

אה... ביתו של ר' שלמה... נו, לא הייתם שם, אבל זאת עליכם לדעת, שכשאמרתי ביתו של ר' שלמה אמרתי ספרים!!

וכבר אמרו כזאת, על הצדיק רבי נחומק'ה הורודנער - "שמחתו בעת קנה ספר מכספו המועט היתה בלי מצרים, ותמיד

מרגלא בפומיה - אוהב כסף לא ישבע כסף ואוהב ספרים לא ישבע ספרים. כן אמר תמיד בקדשו -לעולם ימכור אדם מה שיש לו רק ספרים" (תולדות מנחם עמ' 92).

רציתם לראות את זיוו של ר' נחומק'ה, הביטו בדמות דיוקנו של רבי שלמה זצ"ל - אוהב ספרים לא ישבע ספרים!!

רבי שלמה לא היה אספן, רחוק היה מיצר רכושנות, רבי שלמה אהב ספרים!

רבי שלמה אהב ספרים, כפי שבני אדם אוהבים מעדנים, כפי שבני אדם אוהבים את יוצאי חלציהם, כפי שבני אדם אוהבים את עצמם, כפי שבני אדם אוהבים כסף!!

"אוהב כסף לא ישבע ואוהב ספרים לא ישבע ספרים... וכל כך למה" משום ש"אוהב תורה לא ישבע תורה" (ילקוט קהלת תתקע"ב).

ואם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב רבי שלמה את התורה בוז יבוזו לו!!

ואף על פי שהיה ביתו של ר' שלמה מלא ספרים, חלילה שישמט זכרו של - "הכסא של הספרים". הכסא הראשון בשולחנו של ר' שלמה היה - "הכסא של הספרים". על גביו, התארחו דרך קבע הספרים העכשויים. בשעת העיון, בזמן הכתיבה, באורחת הבוקר, בסעודת שבת, בארוחת הערב ובמלוה מלכה.

מעידים בני הישיבה: רבנו הקפיד כל ימיו להחזיר את הספרים שנטל למקומם אחר שסיים את למודו. ואף בימי זקנותו כשקשתה עליו ההליכה, היה טורח בצאתו, להקיף ולהשיב את הספרים למקומם ופעם אחת היה המעבר מלא בסטנדרים, וכמעט מעדו רגליו. ומכל מקום לא פנה לאחוריו, אלא, התחזק בשאריתכ וחותיו לגשת עד הארון. להשיב את הספר למקומו.

עוד לפני שפנה רבי שלמה ליטול ידיו, כבר ערם על הכסא שלשה או ארבעה ספרים. רק משנראה היה בעיניו, שיספיקו לו הספרים לזמן ארוחתו, ניגש אלה כיור. אך לא אחת, בטרם צאתו את החדר, סובב ראשו שוב אל הערמה. אה... אולי כדאי להוסיף גם את הכלי חמדה?!... ולא נתישבה דעתו, עד שסב על עקביו והוסיף את ה"כלי חמדה" בראש הערמה.

קרה גם קרה, שעלה בידו לעיין בחמשה ספרים או יותר, בסעודה אחת. נגס בפרוסה, עיין בספר שלפניו, עיין שוב, לגם כף ושוב עיין... ויותר משהיה טועם היה מעיין, עד שנתארכה לו ארוחת הבוקר עד שעת צהרים...

ומכל מקום דרכו של עולם, אין בארוחת בוקר קצרצרה, בכדי לעיין בחמשה ספרים. גם ר' שלמה לרוב לא הספיק, אולם ר' שלמה אהב את הספרים - אוהב ספרים אינו שבע!

"לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו ויקנה ספרים". כך נהג רבי שלמה הלכה למעשה. שהלא, כבר פסק כן גאון קסטיליה רבינו יצחק קנפנטון, "אין חכמתו של אדם מגעת אלא עד מקום שספריו מגיעין, ולכן ימכור אדם כל מה שיש לו ויקנה ספרים, כי דרך משל מי שאין לו ספרי הגמרא אי אפשר לו להיות בקי וכו', ולזה אמרו ז"ל מרבה ספרים - מרבה חכמה" (דרכי הגמרא).

ומשום שהיו לרבי שלמה ספרי הגמרא, היה בקי בהם. ומשום שהיו לו תשובות הרשב"א, היה בקי בהם. ומשום היה לו חקרי לב ומחנה אפרים, אגודת אזוב ובנין ציון, מלבושי יו"ט ומשפט צדק, ואחרים לאין מספר - היה בקי בהם!!

כי הם היו ספריו, והם היו ספריו, גם בטרם הם היו שלו!

ועל כן הגיעה חכמתו של רבי שלמה, עד מקום שספריו מגיעים...

וכל מה שנאמר, לא יבטא נכונה כפי שמבטא משפטו של רבי נחומק'ה - "אוהב ספרים לא ישבע ספרים...".

*

"בדידי הוה עובדא", ולמה אני מספר לך בהאי לידנא דבדידי הוה עובדא? משום שאם תרצה, אין כאן עובדא כלל. מה שאספר לך אינו סיפור, לא עובדה ולא הנהגה.

אלא מאי

אולי שיעור בעיון, ושמא יותר מדוייק תוכחת מוסר...

ומכל מקום בדידי הוה עובדא, וגופא דעובדא הכי הוה.

נכנסו לביתו של ר' שלמה. הספרים קבלו את פנינו, כמובטח. השולחן כורע תחת הררי הספרים. ור' שלמה יושב בתווך. כתמיד, ליד השולחן הגדול. וכי איזה סטנדר יכול להכיל בעת ובעונה אחת, את ערמות הספרים, את בלוק הכתיבה, את העטים הנובעים את בדלי הסיגריות, רק השלחן הגדול. ויותר משהיה גדול על שום מדותיו, היה גדול מחמת בעליו.

נכנסו,

שאלנו מה ששאלנו, הושבנו מה שהושבנו, ואולי יש כאן סיפור בפני עצמו, אבל לא בכך אנו עסוקים.

עמדנו לפניו, מחכים להנהון ראשו לשלום, לאישו שבשתיקה שנסתיים בקורנו.

ר' שלמה הרים את ראשו ושאל,

"ומה לומדים בישיבה"?

פסחים

נו, אולי יש לכם איזו קושיא על פסחים?

החרשנו,

ר' שלמה הביט בנו במבט תמה.

אה... בשביל להשמיע לפני הרב צריך שאלה מיוחדת, גמגמנו. חיוך שופע מלא את פניו, חייך והוסיף, הן "חילוק רב יש בין שאלה לקושיא..."

עד הכי והכי התעשתנו בדעתנו, ובקשנו לפתוח בדברים.

קודם לכל, שבו, אחר כך נשמע מה בפיכם, אמר לנו. הסטנו כסא, הוא היה עמוס בספרים. פשיטא, אלא מאי? כמסיגי גבול, הרמנו את הספרים המונחים, והתישבנו ברעד קל.

נשמע,

אה... "בספר חסדי דוד על התוספתא" - פתח ידידי...

אולם בטרם שסיפק היה בידו להמשיך, נעץ בו ר' שלמה מבט משתוקק "חסדי דוד" אמרת, והיכן ראית חסדי דוד?

החסדי דוד נדפס לאחרונה מחדש, השיב ידידי.

ושוב הופיע חיוכו הלבבי של ר' שלמה -"אני יש בידי את החסדי דוד מהדפוס הראשון".

נו, ומה תאמר מהחסדי דוד,

סיפר הרה"ג מרדכי ויספיש שליט"א: פעם אחת כשהתפלל רבנו בבית הכנסת הגדול בראש חודש, כשרצה הש"ץ להתחיל לומר את הקדיש שלפני מוסף, ניגש אליו רבנו ועכבו. ובאר הטעם, משום שבאותם רגעים הלך נושא ספר התורה, להשיבו לאה"ק שבהיכל הסמוך, ומאחר והוא שליח הציבור להחזרת ספר התורה, על הציבור להמתין לו, כדי שיוכל אף הוא לשמוע את הקדיש.

החסדי דוד האריך בסוגיא בשיטת ר"מ, מתוך הנחה שסתם משנה זו ר' מאיר, ואילו מסוגית הגמ' בפסחים משמע שר"מ סובר להיפך?...?

זו קושיא טובה, צריך לעיין בה.

ומה תאמר אתה? הפנה מבטו לעברו השני של הלשחן.

רש"י בדף ט' אומר... ויש דקדוק בדבריו...

הזוהר המיוחד בפניו של ר' שלמה האיר שוב, "הארה נכונה אמרת, גם בה יש לעיין".

השתררה שתיקה. בעומק הלב חשנו חדוה, ר' שלמה הסכים על ידינו, לא מילתא זוטרתא היא... לפתא, הרים ר' שלמה את מבטו הצח ושאל - "ואין לכם איזו קושיא על הגמרא"?!

דממה...

תדהמה...

כלימה...

"קושיא על הגמרא"?...

מתוך ים של עיונים, הבנות, חקירות, חילוקים, ספקות, סבות, לא עלה בידינו לדלות דבר כה חד וברור - "קושיא על הגמרא".

ר' שלמה לא הוסיף מילה, רק מבטו הצליף בנו - "קושיא על הגמרא".

אתה שומע, מסיים ידידי, במשפט אחד ובמבע עינים, גילה לנו ר' שלמה, שעדיין לא צעדנו את הצעד הראשון. במקום "לחשוב" "להסתפק" "ולהבין", צריכים לדעת כשיודעים, יש גם "קושיא על הגמרא".

ואני חוזר ואומר לך, אין כאן סיפור ואין כאן עובדה - ובדידי הוה עובדא!!

הנעימות בה קיבל ר' שלמה כל אדם, לא ידעה גבולות. לפעמים דומה היה, שאינו מכיר בטיבם של בריות, סבור הוא, שהכל בגדר "אנשים חשובים", עד שכולם ראויים לאותה הארת פנים, לאותם גינוני הכבוד ולשימת הלב המלאה.

אבל לא כן הוא!

וכבר פתחנו בראשית דברינו שעל רבי שלמה יש רק סיפור אחד, משום שלרבי שלמה היתה הנהגה אחת - תמיד!

ומה דעת השלחן ערוך?!

"כל מעשיו ופעולותיו של האדם הם רק חיובי התורה"!!

והאדם הזה התהלך בינותינו - רבי שלמה...

וזהו הכח שעמד לו, כשנזקק לפעול לאידך גיסא.

משהוכרעה ההלכה, שכבוד ד' ותורתו עומדים על הפרק. מיד חברו צדקתו ויראתו למחות לעורר ולהתריע. גופו התמלא רעד, פניו האדימו ככבשן ואורייתא קא מרתחא ביה...

לא נשא פני איש, לא חת מפני כל.

את השלחן ערוך לא ניתן להזיז!...

אולם, כל עוד לא קבעה דעת התורה, את חובת המחאה. ראוי כל הבא בשעריו, למאור העינים, לנעימות, לאהבה ולחיבה...

כך כתוב בשלחן ערוך!

כקטון כגדול תשמעון, קיבל בחדרו של ר' שלמה מימד אמיתי. בדין, בהוראה, בלימוד, ובהלכות דרך ארץ.

צורב צעיר ממשפחתו שבא להקביל פניו ברגל, זכה לביקור גומלין של ר' שלמה. "הלא הוא ביקר אצלי, חובה עלי להשיב לו ביקור..." כקטון כגדול!

נער הייתי, כבן שש עשרה או מעט יותר. חשקה נפשי, להשמיע דבר שנתחדש לי, לאוזן בוחנת. עליתי לביתו של ר' שלמה.

ר' שלמה ישב בראש השלחן, מאחוריו האריחים החומים של רב אמי, לימינו ערמות הספרים, לשמאלו הסטנדר.

שבו בבקשה, הציע לי ר' שלמה את כסא הסקאי האדמדם. התישבתי כמצותו.

ומה תאמר.

החילותי להרצות את הדברים.

הזכרת רמב"ם, ניתי ספר ונחזה.

ר' שלמה קם ממקומו, והגיש את הרמב"ם - הבה נתבונן ביחד... אם כן, אלו הם דברי הרמב"ם, ומה תאמר עליהם?

המשכתי בדברי.

הזכרת את הגמ' בשבת, הבה נעיין בפנים.

ושוב ר' שלמה קם,

אולי... אני... אני אקום... גמגמתי במבוכה.

לא לא - שלח אלי רבי שלמה את מבטו המלבב.

זו החובה שלי.

קראנו את דברי הגמרא "בפנים" - ומה רצונך לומר?

אמרתי,

ושוב עצר אותי רבי שלמה,

הזכרת שדי חמד, נראה מה כתוב בו...

שעה ארוכה טייל עמי בדברים שאמרתי לפניו. מפעם לפעם עצר אותי מדבורי והרהר בדברים.

חזור שוב על דבריך, ביקש.

חזרתי.

שב להרהר בהם.

דקדק בדברי. נשא ונתן בהם, כאילו בן גילו הייתי. עיין בכל מקור שהזכרתי בגופו, משל היתה עגונה עומדת לפניו ומבקשת היתר...

ולא פטרני מלפניו, עד שהרעיף עלי מילות נועם, בשבחה דברים שהשמעתי לאוזניו. כקטון כגדול!

בלא גבולות, מחסומים או חילוקים.

בלא גבולות של זמן, בין בשעת כל נדרי ובין בזמן שריפת חמץ. בלא מחסומים של כבוד, לקטן וגדול, אב בית דין או נער בר מצוה. בלא חילוקים של נחיצות, בין להלכה למעשה, ובין פטפוטי תורה של נער צעיר כבן שש עשרה או מעט יותר...

אשר לשלמה, מלך שהשלום שלו... בקשתי את שאהבה נפשי... מי יתננו תמורתו...

צאנה וראנה...

ישיבה אחת היתה בתבל,

נתקבצו בה מכל קצוי ארץ,

מגרמייזא וטולדו, עד וילנא והחבל,

יושבי סנהדרין, יודעי מ"ט בשרץ.

ראש לשעורים השמיע הרשב"א,

בתשובה סדורה אל קהל טוליטולא,

ומקונשטנדינא, רא"ם בתועפותיו הופע ובא,

להשמיע קול רעם לישר מסילה.

דבר אמת הנדפס בקרימונה,

מתורת מהר"ם ב"ב גאון אשכנז,

"משפט אמת" מהדפסו שלוש מאות שנה,

ישמיע דברו, מאום לא נגנז.

מעל, מלמטה, מימין ומשמאל,

נערמו כחומה ראשונים ואחרונים,

רבו מספור כים כחול,

בני הישיבה הנושאים ונותנים.

ובתווך יתיצב הגאון, כנער בכחו,

לשקול ולדון, להתבונן ולהכריע,

להוסיף בינה בהגיון רוחו,

איה טורד שיוכל להפריע.

לא יגור מאיש, משיב שערה,

ומי ימלל עיזוז וגבורה,

ואם תחפצו לחזות בעוז תפארה,

צאנה וראנה... במלך שלמה, בעטרה!

"הדמות"

לדמותו של מורינו הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל

מורינו הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל

פנים רבות היו לו למורנו הגאון הצדיק רבי חיים שאול קרליץ זצוק"ל. לכל אחד היה "רבי חיים שאול" משלו. בעולם התורה יצאו לו מוניטין כאחד הגדולים אשר בארץ המה. מאז התייצב בראש מערכת הכשרות של בני התורה יצא שמו ונודע שמעו מתוקף רום-מעמדו כגאב"ד שארית ישראל. אצל אחרים נתגבהה קומתו כאיש של 'דעת תורה' אשר חלקו רב בהעמדת ההשקפה הצרופה בגאון ובעוז ללא מורא וחת. יש הזוכרים אותו כאיש אמונו ונאמנו של מרן בעל "אבי עזרי" זי"ע שסמך עליו בשתי ידיו. אך לאלפי תלמידיו בישיבת "בית מאיר" יש את "רבי חיים שאול" הפרטי שלהם. דמות שחוצבה מדור נפילים; דמות של גדול שבגדולים בתורה וביראה, יחיד ומיוחד בענוות-אמת; דמות-מופת של איש האמת שהקרינה והשפיעה על דורות של תלמידים. דמות!

כשעולם התורה התבשר על יסוד "שארית ישראל" - לבנו נחמץ!

לא, לא, שלא תהיה טעות או אי-הבנה. יחד עם כל עולם התורה, גם אנו התרוננו על הבשורה שבהקמת מערכת כשרות עצמאית של בני תורה עבור בני תורה. מבחינתנו, כמו אצל כל מי שהיה מודע לגודל השעה, היה זה אירוע מכונן בתולדות התפתחות עולם התורה בארץ ישראל.

ובכל זאת, כינון "שארית ישראל" עורר איזו תחושה עמומה של מועקה שעטפה אותנו. רגשות שמשמשים בעירבוביה. מחד, התרוננות והתרוממות הנפש, ומאידך, נימים חבויים של קדרות ועצבות.

זר לא יבין זאת. אבל 'בית-מאיר'ניקים' ותיקים בין-יבינו...

הרי מערכת כשרות אינה פועלת בחלל ריק. כדי שהיא תפעל כהלכה - תרתי משמע - זקוקים למנות גדושות של מסירות

מורינו הגרח"ש זצ"ל בריקוד עם בני הישיבה בפורים

והתמסרות למען המטרה, התבטלות עצמית מוחלטת והקדשת זמן זמנים טובא. ואם מורנו הגאון הצדיק רבי חיים שאול נבחר להיות האיש על העדה, ולא בכדי, הרי מעתה כתלי בי-מדרשא של "בית מאיר" יחושו בחסרונו!

רבי חיים שאול, איש של מסירות נפש, יתמסר כל כולו לייעודו, אבל יהיה זה על חשבוננו! שולחן המלכים של בני התורה די בכל אתר יהיה מעתה משובח יותר, המאכלות יהיו אנינים יותר בהידורם, אבל "בית מאיר" - מה תהא עליה!

אולי זה חשבון קטנוני. אולי זו ראיה צרה של פני הדברים. אולי זהו שיקול 'אגואיסטי' שאינו רואה את צרכי הדור. הכל נכון, אבל...

כבר אמרנו: זר לא יבין זאת. אבל 'בית-מאיר'ניקים' ותיקים בין-יבינו!

הכתלים שספגו אל תוכם את זעקות הריתחא דאורייתא הידועה שלו, יזעקו בקול מהדהד: "רבי חיים שאול!", ולא יהיה מי שישיבם. מעתה הוא יהיה עסוק בהקמת כתלים חדשים, בהעמדת חומת הדת והכשרות על תילה, בהוספת נדבכים גבוהי קומה של הידור ושל דקדוק הלכה. אין ספק, מטרה נעלית ונפלאת-ערך! אבל אנו, בני הישיבה, ניהפך ליתומים בן-לילה. אבן-השתיה של הישיבה תחסר.

כולם מתרוננים - ולבה הפועם של "בית מאיר" נחמץ!

*

אם יבקש מאן-דהו ראיה חותכת לאמירתו של מרן החזו"א על רבינו חיים שאול: "לית דין בר נש", שיואיל בטובו לסור אל תלמידי הישיבה לדורותיה ויבקש מהם הגדרה קולעת על האיש שצילו הגדול חפף עליהם כל היום.

אנו, אלו שזכו לעבור על מפתנה של הישיבה ולהתבשם מניחוחה, עדים נאמנים: "לית דין בר נש"! רבי חיים שאול מעולם לא היה 'איש', גם לא 'איש גדול', למרות גדלותו הנישאה. הוא גם לא היה 'אישיות', למרות שבמושגי ימינו העלובים ובמטבעות לשוננו הדלים, למונח 'אישיות' מתלווה איזה ניחוח משכר-משקר והוא אפוף באיזה ברק קוסם...

לא, הוא לא היה 'אישיות' במובן המקובל, השטחי, של המושג. בוודאי ובוודאי שלא ראינו בו 'נושא משרה', גם אם יתעקשו לכנותה 'מנהל רוחני', או כל תואר נכבד אחר. גדול מרבן שמו: "רבי חיים שאול". לא פחות - ולא יותר.

הוא לא היה 'איש', ולא היה 'אישיות'. זו הגדרה היונקת מעולם מושגים לא לנו. עבורנו, עבור תלמידיו, עבור כל מי שבא במחיצתו, הוא היה 'דמות'. וככזה הוא נצרב בתודעה, לעולם!

'איש', גדול ככל שיהיה, הוא כזה המהלך בתוכנו, 'אחד מאיתנו'. גם אם יהיה משכמו ומעלה, גבוה ומורם מעם, עדיין הוא איש בין אנשים. מדבר, הולך, יושב, אוכל. עם כל הדרת הכבוד שירחשו ל'איש' כזה, לעולם הוא ייחשב בעיני המון העם לחלק בלתי נפרד מן העם. הוא אמנם יתפוס מקום מכובד, מיוחד ומיוחס - אבל תמיד יישאר חלק מן העם. אולי לא 'אחד משלנו', אבל 'אחד מאיתנו'.

מה צריך אדם לעשות כדי שלא ייחשב ל'איש' מן האנשים? כיצד עליו לנהוג כדי שכל רואיו יעידו עליו "לית דין בר נש"? תאמרו, עליו להנהיג עצמו בגינונים מיוחדים, לנתק את שיחו ושיגו מן ההמון, לבדל עצמו מן החברה, להסתגר בדל"ת אמותיו, ליצור סביבותיו גדר חיה.

מורינו הגרח"ש זצ"ל באחד ממסעותיו למען מערכת הכשרות

וראה זה פלא. אם ביקשת אדם שהנהיג עצמו בשיא הפשטות, בענווה שאין למעלה הימנה - כלך אצל רבינו חיים שאול! יחיד ומיוחד בפשטות, יחיד ומיוחד בישרות, יחיד ומיוחד בענווה!

אמרנו שרבי חיים שאול 'הנהיג עצמו' בפשטות ובענווה, וטעינו בכפליים: לא 'הנהיג', ולא 'עצמו'. עניו אינו 'מנהיג עצמו'. העניו מסיר מעליו את ה'אני', והענווה - ממילא באה. בלי הנהגה מיוחדת ובלי דקדוק עצמי. הפשטות זורמת, קולחת, באה והולכת, הולכת ובאה. מאליה, מעצמה.

רבי חיים שאול היה שיא הפשטות! לא החשיב 'עצמו' למאומה. ממילא הכל אצלו היה טבעי בתכלית הטבעיות. ממילא הכל

אצלו היה פשוט ואמיתי. לא היה בו שמץ של מלאכותיות, של מעושות. לא היה בו שביב של חשבון עצמי, של 'אינטרס' אישי. כלום! אפס!

רבי חיים שאול היה שיא הענווה! הוא לא 'הקטין עצמו' ולא 'מיעט עצמו' ולא 'שם עצמו כמדבר שהכל דשין בו', ולא 'נהג עצמו כאסקופה נדרסת'. כי אם אין 'אני' ואין 'עצמי', אין מה להקטין ואין מה למעט ואין מה לשים ואין מה להנהיג. ה'אני' ורבי חיים שאול היו שני עולמות רחוקים, הפוכים ומנוגדים. מזרח - ומערב!

*

לבי בסוף מערב!

אח, הלב נכמר! אח, איזו ערגה יש לאותו 'מערב' בבית-המדרש. שם, בירכתי בית המדרש, צמוד-צמוד לתנור החימום, איתן-מושבו של רבי חיים שאול. את מקומו זה לא 'קנה' רבי חיים שאול מכח הנהגת הענווה שבו. זהו מקומו הטבעי! כל מקום אחר היה פשוט מאד זר לו.

כי רבי חיים שאול, בישרותו ובפשטותו המוחלטת, ידע היטב-היטב את מה שדורנו הצליח לטשטש: מקום לא 'קונים'. לא בממון, לא בכח מעמד וכבוד, ואף לא בכח הענווה - אמיתית או מעושה. במקום - יושבים! זהו-זה. כל כך פשוט, וכל כך לא מובן ולא נתפס בתקופה רופסת כשלנו, כש'מקום' הפך להיות אבן-בוחן ואמת-מידה למעמד וחשיבות. כי כשכלי הקיבול ריקן, רק לסממניו החיצוניים נותר להעיד על טיבו. אוי לה לאותה עדות עלובה ואבוי לו לאותו 'טיב' מפוקפק.

רבי חיים שאול לא 'איווה למושב לו' את ירכתי בית המדרש. אין לו מאוויים ואין לו רצונות עצמיים. הכל אמת, הכל ישר, הכל פשוט בתכלית. בלתי לה' לבדו!

המקום ההוא, שם, בירכתיים, נתקדש בקדושת התורה והיראה, הענווה והאמת של רבינו חיים שאול. באחת, הוא הפך את מקומו ל'מזרח' האמיתי. משם זרח והאיר אור תורתו, משם נשמעו הקולות והברקים של התורה, כנתינתה בסיני. משם, מאחורי גוום של יושבי ספסלי בית המדרש, ספגו כל יושביהם לדורותיהם את לשד-שמנה של תורה, ישר מן המקור, מן המעיין הטהור.

משם ראו כולם, גם אם לא סובבו את עיני הבשר שלהם אחורנית, דוגמא חיה של ספר תורה חי, מופת להתבטלות עצמית מוחלטת ולהתמסרות עד-תום אל התורה ואל נותן התורה. מה נהדר המראה! אשרי עין ראתה!

משם, ליד התנור, פרצה בסערה ההשתוקקות לתורה עד כלות הנפש. משם חוו במוחש חדוות התורה מהי, שקידת התורה מהי. שם, בכותל המערב, נתגלתה תמונה מרהיבת-עין של גאונות עילאית בתורה, של צלילה מתמדת במים שאין להם סוף, של חתירה בלתי מתפשרת לאמת-התורה, של בקיאות מדהימה בהיקפיה ובמימדיה. תורת ה' תמימה!

*

ומשם, מפאתי מערב, למדו יושבי בית המדרש פרק נפלא, מאלף, בכוחה של תורה. גם אדם שתקן, רחום ועדין-נפש מאין כמותו יכול בבת אחת להפוך לארי נוהם, כאשר מדובר בתירוץ מעוקל, בפשט לא-אמיתי, בהברקה של רגע שלא נבעה מעוצם-העיון. רבינו חיים שאול הנוח ורך-הלבב פשט צורה ולבש צורה חדשה. בבת אחת, בלי כל התרעה, בלי סימנים מוקדמים, כולו נסער ונרגש, תקיף, מלא-עזוז ואמיץ-כח. אין הוא מוכן לשאת את חרפתה של האמת. בשום פנים ואופן!

אין התורה דרה בכפיפה אחת עם השקר ובני בריתו, גם אם הם נאפדים מחלצות נאות ועטויים מסווה של כאילו-אמת. ורבי חיים שאול, בחושים המחודדים שלו וברגישות המוחלטת שלו לאמת, ידע לאבחן לאיזו מחלקה לשייך כל תירוץ, כל הסבר, כל מהלך.

הוא בז בכל נימי נפשו לרושם, לברק החיצוני. אם זו לא אמת - זה שקר. אין מחלקה שלישית! הוא לא השלים עם ה'בערך', הוא לא הסתפק ב'מסתמא'. הרי ה'בערך' וה'מסתמא' הם האויבים הגדולים, המסוכנים, של האמת. מי שיסתפק בהם לעולם לא יחצה את קו האופק ולא יגיע אל מרחבי האמת. וכשהאמת לא נצרפה ולא נלטשה עד תומה, השקר חוגג בראש חוצות. ועבור רבי חיים שאול, לראות את השקר נכחו - אין לך כאב וייסורים גדולים מאלו. וכשכואב - זועקים!

*

אורייתא הוא דקא מרתחא ליה. ביטולה של תורה היתה בעיניו דבר בלתי נתפס. כיצד יתכן הדבר?! סתם כך, להסיט את העין מדף הגמרא ולפנות אל עצת היצר?! היתכן!? ואכן, כאשר לנגד עיניו נתגלה, אבוי, סרך ביטול תורה על ידי אי-מי מן התלמידים, ריתחת התורה שלו לא ידעה גבול.

הרי עכשיו כבר לא מדובר רק בהגנה על האמת מפני ברק-השקר. כעת התורה עצמה מונחת בקרן זווית, מושפלת ודחויה. והוא, שידע את תפקידו כמצביא וכחייל נאמן בליגיונו של מלך, הבין שזהו צו חרום. אין מקום לרכות-לב. כהרף עין הוא הצטייד בכלי המלחמה כנגד היצר ועדת יועציו ויצא מלא רוח קרב להגנת מערכות אלוקים חיים.

כי זאת לדעת: משם, מפאתי בית המדרש, השקיף רבינו חיים שאול וראה את כל יושבי בית המדרש בסקירה פנוראמית. וכשהיה נדמה כי מאן-דהו מתרפה במשהו מן הלימוד, מסיר עיניו מעיון התורה, וגרוע מזה - כאשר אותו מאן-דהו ניסה לגרור עמו את חבירו או את שכנו לספסל - תיכף ומיד, ללא ניד-עפעף, היה רבי חיים שאול מתמלא רוח גבורה, פוסק מתלמודו ושועט

ממקומו לעבר התלמיד שסרח.

לא, הוא לא נזקק להתנסחות מהוקצעת ולמילים מלוטשות כדי להעיר או לגעור. הוא, בישרותו המוחלטת, פשוט מאד גער. מאי משמע 'גער'? השמיע גערה, זעקת-תוכחה. חלל בית המדרש התמלא בבת-קולה של אותה גערה. המילים שנעתקו מפיו, גם אם נשמעו סתומות ומעורפלות, היו כחץ שנון שפילח וחדר לתוככי חדרי-הנפש. החץ שוגר - והשיג את מטרתו!

כי המטרה של רבי חיים שאול מוגדרת וידועה מראש, מדוייקת ומדוקדקת להפליא. הכוונה ברורה, טהורה. יותר משהפה מוכיח, הלב זועק! קירות-ליבו מעידים על אש-הקודש היוקדת בו לתורה, ועל גודל אהבתו לבן-הישיבה, כל אחד מהם כבנו-יחידו ממש.

התלמיד שאחזו רפיון-של-רגע נעמד על מקומו אחוז-הלם למשמע נהמת-ליבו של המוכיח. הוא משפיל את גוו, כובש פניו בקרקע. עמידתו כנועה ורופסת, כמי שיודע שנתפס בקלקלתו ומודה בה. אצבעותיו נעות בחוסר נוחות, מגששות את דופן ה'סטנדר' כדי להאחז בה. בידו האחרת הוא מלטף בעדינות את כריכת הגמרא. רק בה ימצא מקלט מאימת התוכחה.

ורבי חיים שאול - הוא כבר הרחק-הרחק מאותו תלמיד שנזקק לגערתו. הלא הוא כבר עשה את המוטל עליו ואין לו מה לשהות יותר נוכח התלמיד שנטה מן הקו. בצעדים זריזים שב על עקביו - לתלמודו, שם ליד התנור.

*

נאמנים פצעי אוהב, הוי, כמה נאמנים כשהם באו ממורנו הגאון הצדיק רבי חיים שאול. כיום, ממרחק הזמן, הלב כמה, ממש עורג, לעוד ועוד 'פצעים נאמנים' כאלה. אולם זו חכמה שלאחר מעשה. אילו היינו חכמים אז, באותם ימי שחרות, להשכיל ולהבין את חין-ערכה של תוכחה אחת של רבי חיים שאול, היינו פורשים ידינו ומבקשים ממנו בדחילו ורחימו: רבינו, אנא! עוד,

עוד! המשך להוכיחנו בשבט מוסר! טובה תוכחת מגולה. אח, כמה טובה! מתוקה מדבש!

אדם מטבעו אינו אוהב גערה, אינו שש בתוכחה. לא כשהיא באה מקטן ממנו, לא מחבר ועמית, גם לא מאיש רם ונישא. טבע הגערה, תהא ממי שתהא, שהיא מטילה את צילה המאיים. יש שהיא דוקרת כמדקרות חרב וסורקת כמסרקות של ברזל, ויש שהיא צובטת את הלב וממלאה אותו תחושות כבדות, צבועות בגוונים כהים, אפלים.

והנה, את תוכחותיו של רבי חיים שאול ידוע-ידענו לקבל באהבה גמורה, כתוכחת-אב ממש. אין שום צל מאיים. המילים החדות כחרב, רכות כל כך, מלטפות וחמימות. הלב אולי נצבט, אך לא מעצם הגערה ולא מזעקת התוכחה, אלא מתוכנה!

כלום אין זה פלא מעורר השתאות: נערים עולי-ימים, בעלי נפש רכה ופגיעה, אינם נפגעים כהוא-זה מתוכחותיו-גערותיו של הרב המוכיח. הכיצד? כלום יש בכך עדות ל'מעלתנו' הגדולה? כלום יש בכך הוכחה ל'עבודת המידות' שלנו? ודאי שלא! הלא מי שירהיב לטעון כך, לעג וקלס ייחשב לו.

מהו אפוא ההסבר? תאמרו, הסיבה לכך היא משום שהרגשנו בעומק נפשנו שהתוכחה נבעה מנהמת-ליבו של המוכיח; שגערתו היא גערת אב אוהב; שהאמת הצרופה נר לרגליו; שאש התורה יוקדת בו ובוערת בעצמותיו; שאין לו מניעים אישיים; שכל כולו לשם שמים בלבד.

הכל נכון כנכון היום. אבל בכל זאת משהו חסר.

יש לכך הסבר מקדים, השופך אור על כל צורת המבט הרחבה כלפי רבינו חיים שאול. אנו נוטים להיפגע ולהיעלב, במידה זו או אחרת, מ'אנשים' - קטנים וגדולים, קרובים ורחוקים. אולם רבי חיים שאול לא היה 'איש'. עבורנו הוא היה 'דמות', ומ'דמות' לא נעלבים!

*

כשרבי חיים שאול הילך בתוכנו, הוא עשה זאת כאחד האדם ממש! לא מורם מעם, לא מסתגר בדל"ת אמותיו, לא מדקדק בפסיעותיו. ההיפך הגמור! הלא אמרנו: כאחד האדם ממש! פשוט בתכלית הפשטות. כמוני, כמוך, כמוהו. ללא שמץ של מיוחדות, ללא אבק של גינונים מעושים. לא בשיחו ושיגו עם הבריות, לא בהליכתו, לא במאכלו.

ובכל זאת, כאשר אנו מנסים לבחון, במבט לאחור, כיצד ראינוהו בתוכנו, כיצד התייחסנו אליו, הנה התשובה: לא 'איש' הילך בתוכנו, אלא 'דמות'. כזה היה, כך ראינוהו, כך התייחסנו אליו, וממילא כך התייחסנו למכלול מעשיו והליכותיו, וכך גם הושפענו מהם. התוכחות שזכינו לקבל היו רק ענף אחד מהם, אחד מני רבים.

רבינו חיים שאול הרי היה, כך נכתב ברשומות, 'המנהל הרוחני' שלנו. וכיצד נעשה אדם ל'מנהל רוחני', בלי שיחות מוסר, בלי שיחות הדרכה ובלי שיחות-נפש? שוב, הנה התשובה: רבי חיים שאול לא היה 'איש', ולא 'אישיות'. הוא היה 'דמות', ומ'דמות' כולם יראים, יראת הרוממות.

אנו מצדנו לא נצרכנו לפה-קדשו, למענה לשונו. די לנו בעיניים, במבט, במבע, בחיוך, ברצינות. מבטו המיוחד של רבי חיים שאול, המבט הצנוע, הפשטני. העיניים המרצדות, המפיקות טוב ורוך. החיוך הקל בזווית הפה, שכמעט לא מש, חיוך של חכמה,

של ענווה, של חום. הרצינות שהיתה טבועה בנפשו וטבעית בתכלית, בלי ארשת מעושה של כובד-ראש ובלי חשיבות עצמית נפוחת-מבט. אש-הקודש של יראת-השמים הצרופה שלו הלהיטה את הדרת-פניו והשליכה אלינו גיצי-אור חודרניים.

אינו דומה מבטנו על 'דמות' למבטנו על 'איש', גדול ורם ככל שיהיה. ומכיוון שבעיני התלמידים היה רבי חיים שאול 'דמות' - "רבי חיים שאול" - הרי שתכונותיו אינן תכונות של 'איש', ואף לא של 'אישיות', אלא תכונות מרתקות של 'דמות'. זו הסיבה לכך שהכל אצלו נראה אחרת בעינינו. הכל השתקף באור שונה, כי ההבטה שלנו עליו היתה שונה. מבט פניו התפרש אחרת בעיני רוחנו, החיוך שלו היה עטוף בדוק של מסתורין, הרצינות שלו זרחה באור יראת האלוקים. הכל אצלו ניבט אחרת בעינינו!

ערכה של הערכה והערצה כלפי 'איש' מורם מעם לא יסולא בפז, בהיותו תבנית-דוגמא לכל עדת המעריצים. ואם כך, הלא על אחת כמה וכמה רב ערכה של הבטה על 'דמות'. כאן כבר אין צורך במטבעות של הערכה והערצה. כאן די בהבטה עליו, מבט של הדרת-כבוד ומורא מ'דמות' מהלכת. די בהצצה אל מאחורי פרגודו, במעקב אחר תהלוכותיו בקודש. שפעת-השפעתה של ה'דמות' סובבת והולכת, סובבת ומקפת, עולה וגודשת, חודרת לנבכי הנפש ויורדת לעמקיה. וכשם שה'דמות' רבת-אנפין, כך גם השפעתה פורצת גבולות, מרובת אפיקים וסעיפים.

רבינו חיים שאול לא נצרך לכח הפה ולא נזקק למענה הלשון כדי להיטיב מטובו לסובבים אותו. הוא, בעצם נוכחותו, היה דמות-מופת, דמות-פלאים, ממנה שואבים מלוא-החופן רוח-אלוקים ודעת-תבונות. השפעתו עלינו - בעצם היותו 'דמות' בעינינו. ממנו יראו וכן יעשו. בלימוד, ביראת שמים, בקדושה, במידות, בין אדם למקום, בין אדם לחבירו, ובינו לבין עצמו.

היש בנמצא 'מנהל רוחני' נעלה ומרומם מזה?! אשרי מי שזכה! אשרינו שזכינו לאחוז בשולי גלימתו!

חומת בת ציון הורידי כנחל דמעה

מה סודה של חומה / כשמונים ותשע שנים?

ובמה תדמע זה כמה / היש דמעות לאבנים?...

אכן, אין זו חומת אבנים / בנויה היא מאש וממים,

מדמעת לחי, רטב פנים / הספורות ואצורות בגנזי שמים.

אבניה לוקטו ממחצב הנבחר / רטט הלב וזלג עין.

וכהפרש גויל, ברוך אשר בחר / בתחן... הרוני ממוצא העין.

וכאשר תנסר על יד נביאים / המיית "יקיר לי אפרים" - בבנים,

מפרין מים ימלאו גבים / והדמעה היתה ללבנים.

אללי בחמישי בכל שנה / לציון שרופת אש, הלא תשאלו,

תוסיף בשור נדבך ולבנה / משבר לב ודמעה, נבללו.

ובעצרת, בשמיני, שאגת לב בנעימה / ברוך אלוקינו...

והמים להם חומה / חומת דמע - הוא יפתח לבנו.

חומת הדמעות, היא חומת הלבבות / על כן מעולם לא נפרצה.

ממנה עוז ותעצומות נשאבות / לאזור גבורות, מחשבות בעצה.

אויה! חומת הדמעות נבקעה / בת ציון! נפלה החומה!

נהפכו אבניה לנחלי דמעה...

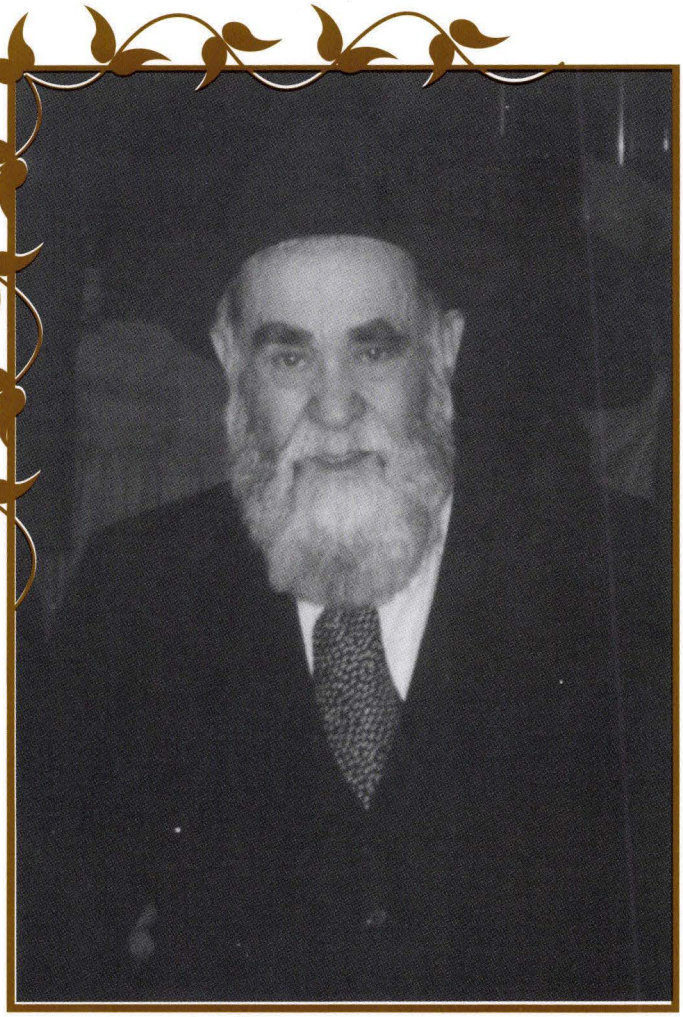
אל תתני פוגת....

עד ישקיף משמימה...

חומת בת ציון הורידי כנחל דמעה

מיתרי הלב
לדמותו של הגאון ר' דוד רוטברג זצ"ל

"ראש הישיבה" של הבנות, כפי שקרא עליו הגאון ר' יעקב קמינצקי זצ"ל * נקודות בחייו של הגאון ר' דוד רוטברג זצ"ל * נקודות קבועות בשרשרת השנים *מסירות ואהבה אין קץ לתלמידיו ותלמידותיו * אהבת הבריות כפשוטה * לב הפורט על מיתרי הטוב * אוהב תורה ורודף חסד * הבית שהיה פתוח לכל דכפין

הגאון רבי דוד רוטברג זצ"ל

"החכם אבלו בליבו וצהלתו על פניו", יותר מכל שיקף הפסוק את ר' דוד, לצד חכמה מיוחדת שקרנה תמיד ממנו, היתה צהלתו על פניו ידיו ורגליו, כל גופו אומר שמחה, אומר שמחה מן הפה ולחוץ, בליבו היתה תורה.

הקרובים אליו ביותר עמדו עליה, שאר אלו שפגשו אותו והכירוהו לא העלו בדעתם מעין זו וזאת היתה גדולתו.

מלונא בעודו רך בשנים נשלח ללמוד בגרודנא ומשם למיר, כבר שם בין אריות שבחבורה נתבלט בעדינות נפשו ובחריפות מוחו.

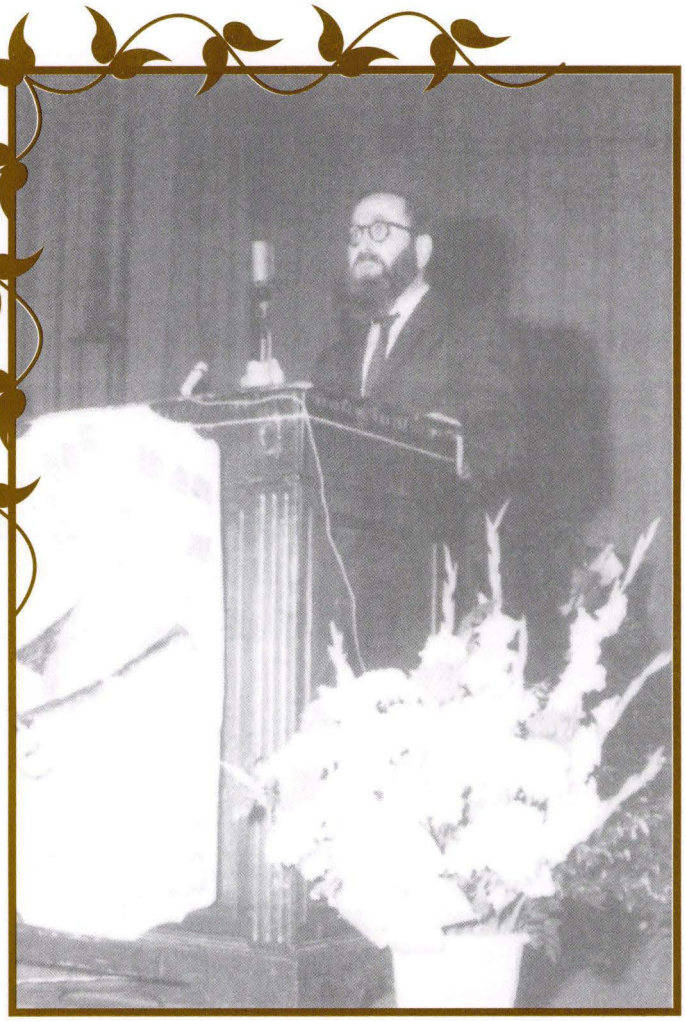
טרם עלה הכורת על יהדות אירופה, עלה יחד עם מרן ראש הישיבה שליט"א לארץ ישראל לישיבת לומז'א בפתח תקווה, יחד עם שאר שרידי חרב. לא חלף זמן רב, עד אשר החלו בוקעים צלילי הטוב מ"**מיתרי הלב**".

"למדנו יחד, והזיכרון שלו הפעים כל פעם מחדש", סיפר במרוצת ימי השבעה חד מזקני פתח תקוה, כל מקום שלמדנו ידע דבר דבור על אופניו, כל רשב"א, כל קצות, כל ר' שמעון, כל דיבור בסוגיא זכר במדוייק על פה.

זה עתה הגיע בחור לישיבה, מבטו מושפל עדי ארץ, ובליבו תפילה שיצליח בגוב אריות זה. ר' דוד ניגש, מקרב, דואג למחסור הבחור, עד שמגביה ראשו בנחישות, הן ודאי יצליח בין טוחני הרים אלו. ר' דוד אף קובע איתו חברותא, איתו ועם אחרים שכמותו. בהירות הסברא, נועם פניו, ואהבת הבריות שבו הפכו לשם דבר.

הטוב שב"**מיתרי הלב**".

באותם ימים חי בכפר סבא, חד מגדולי קמאי הגאון ר' עזרא אלטשולר זצ"ל, בעל "תקנת עזרא", עד לאותו יום מר, כ"ג בעומר תרח"ץ, בו נרצח בידי נהג מונית שתוי, עת חזר מתפילת ערבית אל ביתו.

הגאון רבי דוד רוטברג זצ"ל

ישיבת ר' עזרא הוקמה על קברו בכפר סבא, ור' דוד נקרא לשמש בה ראש ישיבה, בצוותא חדא עם יבלח"ט הגרא"ל שטינמן שליט"א.

שם הישיבה הוסב כעבור זמן על ידי תנועת צא"י, שלקחה את הישיבה תחת חסותה, לישיבת "חפץ חיים".

הבית הקטן ברחוב אוסטרובסקי 7, באם חדרון ומבוא צר, ראויים לשם בית, שימש כביתה של הישיבה.

שולחן עץ רעוע עם שרפרפי עץ דרו במבוא, ובחדרון ישנו בני הבית.

ישנו?

ישנו, עד שאחד מן התלמידים חש שלא בטוב. או אז היה ר' דוד מביא אותו או אותם, ככל אשר יהיו אל אותו חדרון, ומטפל בהם במסירות אין קץ כאילו ילדיו הם.

לא כאילו, ילדיו הם...

מאלפי בינה מיוחדת היו שיעוריו שמסר לסירוגין בשיעורים א' וב'. מלאי עומק, ועם זאת פשוטים וברורים, כאדמה חפורה הממתינה בפה פעור לזרעים.

אב רוחני היה ר' דוד, אב לבניו ורוחני לתלמידיו. אך לרגע לא הפריד בין האב לרוחני, קשור היה בעבותות של אהבה, לכל אחד מהם, חבר היה להם בענותנות מופלאה.

לא חס על כבודו, הגם "שהחברות" הפחיתה ממנה, וכפי שהספידו תלמידו הגר"נ זוכובסקי, "**טובו, נעימותו, וחברותו, לעתים יתכן שהתפרשו על ידינו לא נכון ועל כן לעתים אולי זלזלנו, ואולי לא הערכנו**".

בישיבה חיפש ותר אם לא חסר דבר מה, אם יש לבני הישיבה הכל. הסתובב בחדר האוכל לראות מה אוכלים בניו, מסור היה להם באופן אישי, באותה מסירות שהתמסר לישיבה בכללות.

"**מיתר האהבה שבלב**".

"במקום שאין איש" קיים באותה מסירות לעת בו נקלעה הישיבה לקשיים תקציביים, הלך וכיתת רגליו בין אנשי כפר סבא, בחיוך ובשמחה ספג את דבריהם, בין לאלו שטרקו דלתם בבוז, ובין לאותם אנשים משכילים אנשי תרבות, שלא נאה שיטרקו דלתם, אך ראשם הנידו לשלילה.

כסף לישיבה?

אנחנו...?

אלו אותם ימים שבארץ ישראל ישיבה היא דבר נדיר, המהווה את הסתירה המוחלטת ליהודים החדשים, שהגלות מהם והלאה.

ומה להם ולאותם יהודים שמתעקשים להשאר שם, בגלות.

המחשבה על הישיבה ובניה נסכה בו עיזוז, וביגיעה הגיע לכמה קשישות כפר סבאיות, אשר מדי חודש הפרישו עבור הישיבה סכום מה.

כסף לילדים...

לעתים תכופות אף שימש כמשגיח בישיבה, מסר שיחות יחודיות לו, מתובלות במדרש, השלישי בשבילי הפרדס, שהיה לו בו חיבוב מיוחד. ביותר בלט חיבובו לספר "משך חכמה" לבעל האור שמח, שהיה בקי בו על בוריו.

הבישול במטבח היה מהדברים הבודדים שלא עשה בישיבה. הכל עשה, והשקיע כל אשר היה ביכולתו עד לשקיעתה הסופית של הישיבה.

הפנקס הקטן מסודר למופת, הכנסות הישיבה והוצאותיה, ביחוד הוצאותיה נותרו עדות אילמת לישיבה שהיתה.

ר' דוד נושא בכיסו את מה שנשאר.

החובות שנותרו הטרידוהו מאוד ונפשו לא מצאה מנוח.

בלילת ברירה ובאין איש, נטל מקל נדודים ונסע לגולה לגייס כספים לכיסוי חובות הישיבה...

*

בשיכון חזון איש יסד באותה עת אחיו הגדול מרן ראש הישיבה זצ"ל, את ביתנו שלנו ־

"ישיבת בית מאיר" בחציו השמאלי של מה שמשמש היום כבנין הישיבה קטנה. קומה אחת לא גמורה, של בנין שבעליו ביקש להפטר הימנו, המחיר טוב,

אבל כסף מנלן.

ר' דוד מיד נוטה שכם, ויוצא כמשולח אל **ר' משה וטשארנה גורדון**, קרובי משפחה באמריקה הרחוקה, שממנים את יסוד הישיבה.

בית יעקב שונפלד בניו יורק עט על הדמות מארץ ישראל, ואף זכה שיאות לקבל על עצמו את הנהלתה הרוחנית.

באותה מסירות ואהבה, החדיר וטיפח את רוחניותן של בנות ניו יורק. הבנים בניו, והבנות בנותיו.

*

ועניים מרודים תביא בית, קיים בשלימות. הוא ורעיתו מרת שושנה ע"ה, שהמשיכו את ביתם הפתוח מארץ ישראל גם שם בגולה.

באמצע הלילה, בעלות השחר, בכל שעה משעות היממה שש ושמח לקבל אורחים, תודיע שאתה בדרך היה אומר לעתיד להיות אורחו כדי שלא אדאג... ועם בואו, היה כל כולו של ר' דוד לרשות האורח, בבית ובחוץ, היה מלווה את אורחו בשמחה לכל

מקום, מגביר לגביר, מקהילה לקהילה, בפשטות ובטבעיות בנועמו המופלא. בטוב הפורץ מ"מיתרי לבו".

נשברי לב ודכאי רוח, היו אוהבים בבית ר' דוד, היה מקשיב להם, מעודד אותם, עד שהחיוב שב לפניהם. מעולם לא יצא מי שנכנס לביתו שבור, באותו מצב. תמיד מחייך, מעודד ושליו.

צהלתו לא משה מפניו אף פעם, כשפגש תלמיד או מכר שלא ראה זמן רב, השמחה שלו גרמה לאדם הרגשה, שהנה עוד רגע ור' דוד יברך שהחיינו. עוד רגע ור' דוד רוקד איתו משמחה, כאותם פעמים שפתח את הדלת לאורחיו ב"טענציל", כאומר רק לכם חיכיתי.

לא כאומר, באומר!

זה היה הבית בכתובת היהודעה:

46 ־ 24 ־ 13 סטריט,

הבית של כולם, הבית של האיש שמוכן ומזומן להיטיב.

לא חבל על המאה דולר שאתה משלם ב"פארק הוטל"?

אצלי מחכה לך מיטה כסא שולחן ומנורה! כך היה סח ר' דוד כל אימת שפגש את אותו קרוב משפחה רחוק, שהגיע לעתים קרובות לצורך עסקיו לניו יורק.

ולא רק אליו, לכל אורח ממש התחנן שיבוא אל ביתו, ממש רק בשביל ר' דוד, בכלל לא למענו של האורח...

סיפר יהודי שהזדמן לביתו לא אחת, בכל פעם ישב איתי, והתחנן לדעת מה בדיוק אני עושה מחר, ומה הוא יוכל לעזור לי...?!

מלבד ההכנסת אורחים בגופו שהיה מכתת רגליו כדי לעזור לי, הכניס אורחים בממונו, היה רץ כנער להביא איזה יוגורט שידע שאני אוהב, איזו עוגה טובה.

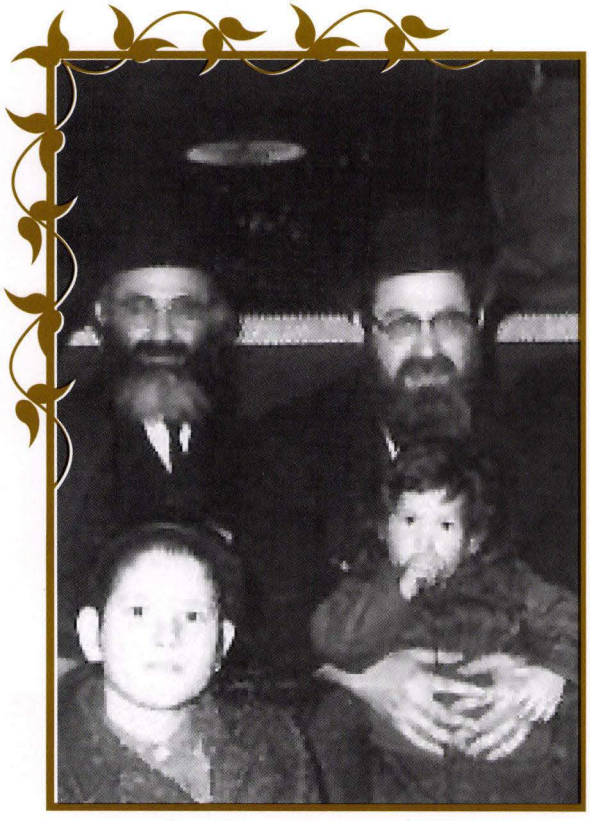
"לב טוב" היה ליבו.

*

כשעבר בית יעקב שונפלד למקום מרוחק עבורו, קיבל עליו תפקיד של מורה רוחני בסמינר קפלן בניו יורק, סמינר ענק עם מאות תלמידות, כשר' דוד מחנך ברבות השנים אלפים מהן.

בהלויתו בניו יורק, צעדו אלפי תלמידות אחרי מיטתו, כי אין לך אשת בן תורה שלא למדה אצלו תורה ויראת שמים, ביחוד יראת שמים.

ידע להכנס ללב, דרך תיאורים על עיירות של פעם, על

מרן זצ"ל עם אחיו הגאון רבי דוד זצ"ל

יהודים של פעם, על גדולי דורותש עברו, ביחוד על החפץ חיים ור' שמעון שקופ, שהיה מקורב אליו ביותר.

כלום, לא יחדרו הדברים?

לחתונת נכדתו של הגר"י קמינצקי קיבל ר' דוד הזמנה, כמו שקיבל מכל תלמידותיו.

והלך כמו שהשתדל ללכת לכולן.

הבת מתחתנת...!

בחופה קיבל ברכה, ואחר כך כששאל מה פתאום ברכה לו?

וכי מי אני..."

ענהו בנו של הגר"י קמינצקי "**אבא אמר, כמו שנותנים לראש ישיבה של הבן ברכה, צריך לתת גם לראש ישיבה של הבת ברכה**"!

מדי ערב מסר שיעור במשניות בעיון, שיעור שהיה מלא מפה אל פה. בשום הון שבעולם לא הסכים לבטל השיעור, כשכולם בקיץ נסעו לקמפ, היה ר' דוד אומר זה הקמפ שלי!

בשעות אחר הצהריים היה לומד עם חברותות בעלי בתים גמרא, בעיון המעמיק שלו, עם כל "הרידים" שיש על הדף, בסדר שמונחים הם בראשו, דבר דבור על אופניו.

*

בצ'ייס מנהטן בנק היה לו לר' דוד חשבון. לא שלו, של "ישיבת בית מאיר".

ר' דוד הוא מורשה החתימה, ובדבקות הוא עושה למען הישיבה. הישיבה בראש מעייניו, פעם בשבוע הוא פקיד של הישיבה, הולך לבנק, בודק, מסדר, מפקיד.

פעם בשבוע הוא פקיד בבנק.

בשאר ימות השבוע הוא פקיד בביתו, בנפשו ב"**מיתרי ליבו**", **הכל למען הישיבה, למען בניה, גם הם בניו**.

בבואו לארץ, תמיד שהה בבית המדרש, במחיצת תלמידיה, דיבר, שוחח, ועודד את מי שקרא בו כי לעזרה נצרך.

סיפר אברך מבוגרי הישיבה, בהיותי בחור בישיבה, כשר' דוד ראה אותי בבואו לארץ שנית, לאחר שכבר ראה אותי בביקור קודם שלו, ניגש אלי באותו חן שעל פניו וגער בי:

אתה עוד פה?

לא נישאת עדיין?

את חוזר איתי לניו יורק...!

*

כששכב בחוליו בחודשיו האחרונים, קיבל יסוריו באהבה, בהתמרקות לעולם הנצח, באותו נועם פנים אציל, באותה נעימה הנפרטת על "**מיתרי הלב**".

אוצר תורה ויראה
הגה"צ רבי אליעזר אלפא
זצ"ל

הגאון רבי אליעזר אלפא זצ"ל

אחת מדמויות המופת שנקשרו אל הישיבה בעבותות של אהבה מאז ימי הווסדה, היה הגה"צ רבי אליעזר אלפא (פוטשניק) זצ"ל. דמות מופלאה של גאון בתורה ובצדקות, מיחידי סגולה שבדור רב ומורה הוראה בישראל, מנהיג נערץ לבני קהילתו, בעל נפש זכה ומידות נאצלות. במשך שנים, עוד מימיה הראשונים של ישיבת "בית מאיר" היה הגר"א אלפא מראשי העושים והמעשים למען ייסודה, ביסוסה וקיומה של הישיבה.

הגר"א אלפא, משרידי גדולי נובהרדוק וחניך ישיבותיה המפורסמות. את הקשר אל נובהרדוק החל משחר ילדותו. בהיותו עול ימים, בן אחת עשרה שנים בלבד, כאשר קבוצת תלמידי ישיבת נובהרדוק שעברו בעיירת הולדתו "אולשאן" נתנו בו עיניהם וצירפוהו לחבורתם. כעבור זמן גלה עם הישיבה לעיר חרקוב, מנותק ומרוחק מביתו ומבני משפחתו, ושם שקד בהתמדה רבה על התורה ועל העבודה.

שאיפתו העזה לגדול בתורה, הביאתו לתקופה מסוימת לגלות לישיבת סוטצ'ין שהתנהלה בראשותם של הגאונים רבי ליב חסמן ורבי אלטר שמואלביץ, חתנו של הסבא מנובהרדוק. בישיבת סטוצ'ין יצא שמו לתהילה כעילוי וכשקדן מיוחד במינו. שם נקשר קשר אמיץ לרעו וידידו מרן הגר"ח שמואלביץ, אשר למד עמו בחברותא כל אותה תקופה בה שהה רבי אליעזר בסטוצ'ין, עד שחזר לישיבת נובהרדוק שבחרקוב.

בתחילת שנת תרפ"ג חצה גם רבי אליעזר אלפא את הגבולה על פי הוראת מרן ה"חפץ חיים". ועמו כמה מהאריות בישיבת נובהרדוק שבחרוב. הם עברו את הגבולות בלילות אפלים, בזחילה דרך יערות ובשחיה דרך נהרות, עד שהגיעו אחרי הרפתקאות לאין ספור אל חוף מבטחים - לפולין.

בבואו לפולין פנה רבי אליעזר למרכז הראשון במעלה של נובהרדוק שהוקם בביאליסטוק בראשותו של רבי אברהם יפהן, חתנו של הסבא מנובהרדוק. כאן נקשר בעבותות אהבה למרן בעל ה"קהלות יעקב" ויחדיו עמלו בחברותא שנים מספר בשקידה

עצומה. לימים סיפר רבי אליעזר שלפעמים ישבו ללמוד מיד לאחר תפילת שחרית, ולמדו בהתמדה עד לאחר תפילת ערבית, ורק אז פנו לאכול פת שחרית... בנוסף לכך החל להשמיע שיחות מוסר לבני הישיבה במסגרת ה"בורסה" הנובהרדוקאית הידועה (היינו יחוד שעה קבועה ביום לבירור המדות בצוותא).

בשנת תרפ"ז עשה רבי אליעזר הכרות עם מרנן הגאונים למשפחת קרלין, היה זה בימי החתונה של החברותא שלו, מרן הסטייפלר, עם הבת הצעירה למשפחת קרלין. רבי אליעזר הגיע כמובן לוילנא להשתתף בשמחה זו ובימי השבע ברכות שוחח רבות עם גיסיו הגדולים של הסטייפלר, מרן החזו"א ומרן הגר"מ קרלין. ואכן היה זה הסטייפלר שהמליץ ברבות הימים את בתו הבכירה של גיסו רבי מאיר, לבחור אליעזר אלפא. בידי בני ביתו של רבי אליעזר מצויים מכתבים ששלחו גדולי הדור ובהם ברכות מזל טוב כשמכנים אותו בתארים מופלגים. מרן ה"חפץ חיים" מכנהו: "הבחור המופלג וירא אלוקים". מרן הגר"ש שקופ מכנהו: "הרב הגאון אליעזר פוטנשיק". הגר"ז סורוצקין גאב"ד לוצק מכנהו: "הרב הגאון המפורסם". ומורו ורבו הגר"א יפהן מכנהו: "הגאון המפורסם אוצר תורה ויראה". וכן עוד רבים מגדולי ראשי הישיבות דאז.

מעניין לציין שבעיתונם של בני התורה בליטא ובפולין "דאס ווארט", התפרסמו באותו שבוע של החתונה, מספר רב של מועדות ברכה מאישים שונים, ובהן מודעות מרשת ישיבות נובהרדוק, מבני ישיבת נבהרדוק בביאליסטוק, ממורו ורבו רבי אברהם יפהן ועוד. בגיליו ה"דאס ווארט" מיום י"ט אלול תר"ץ מוצאים אנו מודעת ברכה שפסם מרן הסטייפלר לכבוד חתונת: "ידיד נפשי הרב הגאון רבי אליעזר פוטשניק הי"ו". ועל החתום: יעקב ישראל קאניעווסקי ורעיתו חתונתו עבר להתגורר בעיר וילנא סמוך לשלחן חותנו הגאון זצ"ל כשהוא מוסיף שקידה על שקידתו ואהבת התורה בוערת בו כאש בעצמותיו. באותם ימים הגיעה התמדתו לשיא. באחד הימים בהיותו מהלך ברחוב בוילנא נעלם לפתע, ולאחר שעות רבות של חיפושים נמצא באחד מבתי הכנסיות הרבים שבוילנא כשהוא מתעמק בסוגיא קשה ומתנצל על שלא שם לב שהזמן עובר.

הגאון רבי אליעזר אלפא בצעירותו

בשהותו בוילנא שוחח רבות בדברי תורה עם מרן הגרח"ע גרודזינסקי אשר חיבבו ומינהו למגיד שיעור בישיבתו. כן שוחח רבות עם דודו מרן החזו"א אשר התגורר אף הוא באותו פרק זמן בוילנא, וממנו למד

הרבה אורחות חיים שעמדו נר לרגליו כל הימים. כמו כן התכתב בדברי תורה עם מרן ה"חפץ חיים" שבמשך הזמן הגיע לידי תכריך כתבים גדול, ורבות הצטער כל חייו על כך שבסערות הימים נאבדו לו כתבים אלו.

בשנת תרצ"ג הגיעה לוילנא משלחת מבני העיר "גורליץ" שבמערב גליציה, וביקשה מרבי חיים עוזר שישלח להם ראש ישיבה על מנת להקים ישיבה במקום. רבי חיים עוזר ביקש מרבי אליעזר שיטול על עצמו את המשימה וישא בעולה הרוחני של הישיבה. ואכן, רבי אליעזר עקר מירושלים דליטא ועמד בראשות הישיבה הגדולה בגורליץ.

לאחר מספר שנים של הרבצת תורה בעיר "גורליץ" קביל סרטיפיקט באמצעות רבי הלל ויקידנד, כדי שיבוא לכהן כר"מ בישיבתו שבת"א. בידי משפחת מרן הגר"מ קרליץ מצוי מכתב ששלח מרן החזו"א לרבי לאחר שעלה ארצה ובין היתר כותב: "ומה בדבר עלית חתנו רבי אליעזר לאר"י, שאנשים מסוגו מסוגלים לחולל מהפכה ולבנות מקומות של תורה".

בשנת תרצ"ה עלה עם בני ביתו לארץ הקודש. בתקופה הראשונה התאכסן בחדרו הצר של דודו הגדול מרן החזו"א זצ"ל, שעלה שנתיים קודם לכן בתמוז תרצ"ג. באותו פרק זמן התאכסן באותו חדר צר גם מרן הסטייפלר עם בני ביתו שעלו ארצה בניסן תרצ"ג. במשך תקופה היו יושבים בפרוזדור הצר. מצד אחד של השלחן ישב החזו"א ולמד, ומצדו השני של השלחן ישבו הסטייפלר ורבי אליעזר ועסקו בתורה כבימים ימימה בימי שבתם בישיבת ביאליסטוק.

עם תום תקופה זו עברו לעיר חיפה. בעיר חיפה התגלה במלוא שיעור קומתו הרוחנית ובאהבת התורה שבו. שעות רבות במשך היום והלילה לא פסק מהרבצת תורה ומאמירת שיעורים, אם זה שיעור לת"ח חשובים בעיון עמוק, ואם זה באמירת השיעורים בבית הכנסת. את השיעורים נהג להכין במשך שעות ארוכות, כשהוא לומד את הדברים בכל העיון הראוי, ולאחר מכן משמיע את הדברים בשפה המובנת לכל.

במרוצת השנים תיקן תיקונים רבים בעיר חיפה בכל תחומי הדת והיהדות.

רבי אליעזר היה בעיני מכיריו כמי שחי בעולם האצילות. הוא היה מוקף מידות תרומיות ונאצלות שהעמידוהו כאחד מיחיד סגולה שבדור. ידוע היה רבי אליעזר במאור הפנים שבו קיבל כל אדם. אורח שהזדמן במחיצתו הרגיש ממש כי רבי אליעזר ישב כמה שעות וחיכה רק לו... רבי אליעזר מקבלו בחיוך ומאור פנים ובכל הכבוד הראוי, ולא מסיח דעתו מצרכיו ומשאלותיו של אורחו. וכשנפרד ממנו מלווהו ומברכו באיחולים רבים בחום ליבו עד שנוכח האורח עד כמה מצטער רבי אליעזר צער רב על היפרדם.

ואמנם רבים היו האורחים בביתו בעיר חיפה - עיר הנמל, דרכה הגיעו כל העולים ארצה. בכל פעם כשנודע לו שמגיעים יהודים חרדים, היה יורד לנמל ואוספם אל ביתו, לפני שימשיכו בדרכם, ובמיוחד בימי שישי כשהגיעה ספינה הביאם לביתו שיתארחו אצלו בשבת, ואז היה עומד עליהם ומשרתם ומעניק להם בחום ובלבביות את כל חפציהם. כשהגיע מרן הרב מבריסק לארץ, היה זה בערב שבת, והם זכו שיתארח בביתם ויאכל ממאכליהם, בסומכו על הכשרות המהודרת שבבית.

בימי חוליו האחרונים כאשר נאנח ממעמקי ליבו על כך שקשה לו הלימוד, אמר לו אחד ממקורביו: "הרי כבוד הרב למד למעלה משבע פעמים את הש"ס כולו במסגרת שיעור דף היומי בלבד"... ענה לו רבי אליעזר בגילוי לב, שלא כדרכו, שבהכנות ובחזרות על הדף יוצא שלמד את הש"ס כולו עשרים וארבע פעמים! וזה רק במסגרת הדף היומי, כי הרי כשעסקו בדף היומי בסדר "מועד", עסק הוא בלימוד הפרטי בסדר "קדשים", וכשעסקו ב"קדשים" עסק הוא ב"זרעים", וכן הלאה.

ואכן, בקיאותו היתה מפליאה וניכרה גם בימי חוליו האחרונים. לעת שכבדה עליו הראיה ונכדיו קראו לפניו מתוך הספר, היה

הוא משלים משפטים שלימים בין בגמרא, ראשונים ואחרונים ובין בשו"ע ומשנה ברורה. לפעמים היה נראה שהוא מתנמנם ואינו שומע כלל, אך כשהקורא הפסיק ממשנתו, מיד היה מבקש להמשיך הלאה, כשהוא ממשיך בעצמו בעל פה.

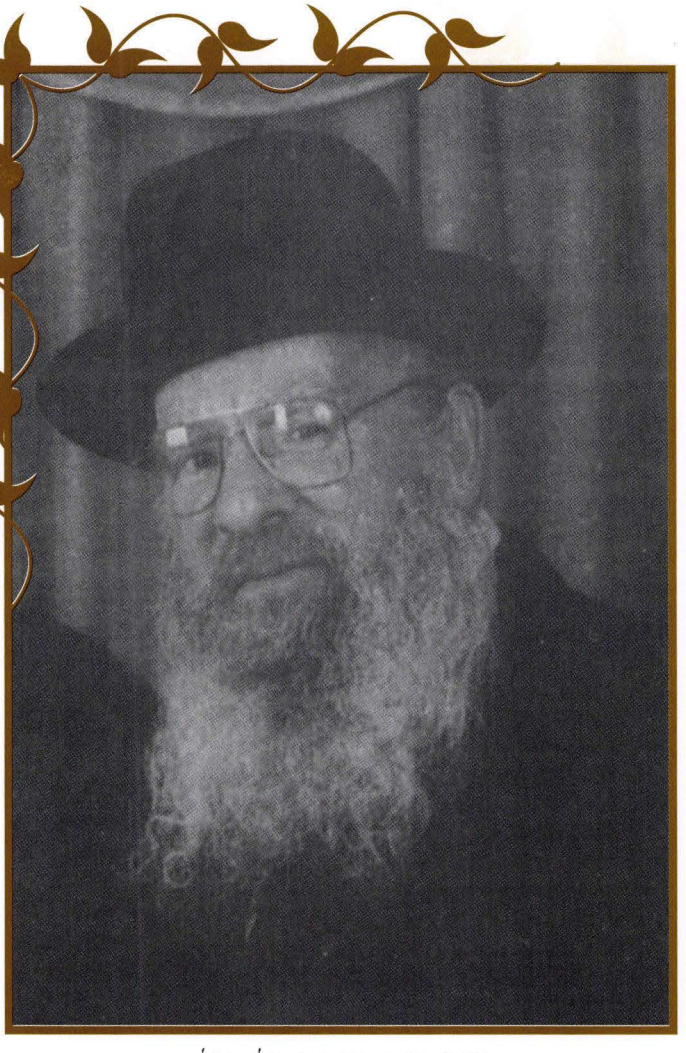
אף בספרי מוסר הראה בקיאות מדהימה, ובחודשים האחרונים לחייו ביקש מנכדיו לקרוא לפניו מספר "שערי תשובה" לרבינו יונה, כשהוא מפליא את לב השומעים באומרו הכל מלה במלה בע"פ ומוסיף הסברים וחידושים משלו.

באותם ימי חולי אחרונים ניכרה ביותר אהבתו לתורה. כאשר יסורים רבים תקפוהו והיה מרותק למיטתו, ידוע בני ביתו שהדבר היחיד שיכול לשכך את כאביו כליל, הוא הלימוד בחברותא. מקורביו ראו איך שמכל המכאובים אשר אפפוהו, הטרידתו במיוחד העובדה שאין הוא יכול ללמוד כהרגלו. ועל זה היה מתייפח מדי פעם בבכי נסער בדמעות שליש.

פרשה שלמה בחייו הוא חלקו הגדול בעמידה לימין גיסו מרן ראש הישיבה זצ"ל בהקמת ישיבת "בית מאיר" ע"ש חמיהם מרן הגר"מ קרליץ זצ"ל, הוא שימש אלוף ופטרון לישיבה, וליוה אותה במשך כל שנות התפתחותה, ודאג בלב נפש לקיומה, והשפיע במלא חום לבו לעורר נדיבים להקמת הבניין המשמש עתה לישיבה הקטנה שע"י הישיבה, ובמיוחד עורר את לבו של הנדיב הדגול אשר הי' מלא אהבה לישיבתנו הק' ר' פינחס יוסף זיידמן זצ"ל שחדר האוכל והמטבח הוקמו על ידו לע"נ אשתו מרת ענה ב"ר שמואל ע"ה וכל משפחתו שעלו על המוקד בשנות הזעם.

זכה והשאיר אחריו דורות ישרים מבורכים גדולי תורה ויראה, ובהם חתנו הגאון רבי ראובן פיין זצללה"ה אשר שימש שנים רבות כראש ישיבה בישיבתנו הק', והעמיד תלמידים רבים לברכה ותפארת.

איש המעש
לדמותו של רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל

הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל

מעטים וספורים הם אלו העוזבים את העולם אבל מותירים בו שם ושארית לנצח נצחים. ולא לעצמם או לזרעם, אלא לכבוד קודשא בריך הוא, לתורתו וללומדיה.

ברטט יד וברוב רגש באנו לשרטט קוים מועטים לדמותו רבת ההוד של רבי שמריהו יוסף. ר' שמרל קרליץ. זכר צדיק לברכה. הוא האיש אשר בהמית סילודין יהגה בכל פה, הוא המייסד - המנהל וראש הכולל על שם ה"חזון איש" זצוק"ל. מקום לימודים של תלמידי חכמים מופלגים אשר תורתם אומנותם. מאום אין להם בעולמם כי אם ד' אמות של תורה והלכה מתוך קדושה וטהרה.

המונח "כולל חזון איש" עומד במקום גבוה מעל גבוה בהיכלי התורה והיראה. הוקם, כידוע, עוד בחיי בעל ה"חזון איש" זי"ע, והחל משגשג ביתר שאת לאחר פטירתו - ע"ש זכרו הגדול. כל גאוני הדור הקודם הביעו את תמיכתם בכל צורה שהיא לכינון מוסד קדוש זה.

ורבנו, כאמור, זכה להוציא לפועל את מאוויים. לפיכך כל לימוד הנלמד שם בהיכל, כל א-שטיקל גמרא, תוספות, או עמוד מוסר, כל סטנדר מלא וגדוש בתילי תילים של הגיגי קדושה, כל תלמיד וצורב דרבנן, כולם לזכרו יעמדו עד עולם.

אמנם כן, רבים הם אלו העוזבים את העולם ומותירים בו שם ושארית לנצח נצחים. לא אלמן ישראל וצדיקים וגאונים פארוהו ויפארוהו לדורי דורות, אך בעלי מדרגה שזכו לייסד מוסד רוחני גבוה בדומה ל"כולל חזון איש" - מועטים הם למדי...

*

רבי שמריהו יוסף בנו השישי של רבי מאיר קרליץ זצ"ל נולד בשנת תרע"ח, שנות ילדותו עברו עליו במרטופולין של תורה, בוילנא עיר ואם בישראל, ובלכוביטש - מקום בו כיהן אביו ברבנות במשך שנים אחדות. עוד בהיותו נער צעיר לימים, נתן בידו אביו את מקל הנדודים, והכוונו לגלות למקומות של תורה. תורת ישיבות ליטא של טרם החורבן, בתחילה למד בישיבת פינסק, אצל דודו בעל ה"קהילות יעקב" זצ"ל. לאחר מכן המשיך בישיבת קמניץ המעטירה, בראשות מו"ר רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל.

את רוב שנות בחרותו עשה בישיבת קלעצק, ונקשר אזי אל מו"ר רבי אהרן קוטלר זצ"ל. ראה בימי פארה של הישיבה, וזכה להימלט בטרם עלה עליה הכורת הנאצי ימש"ו.

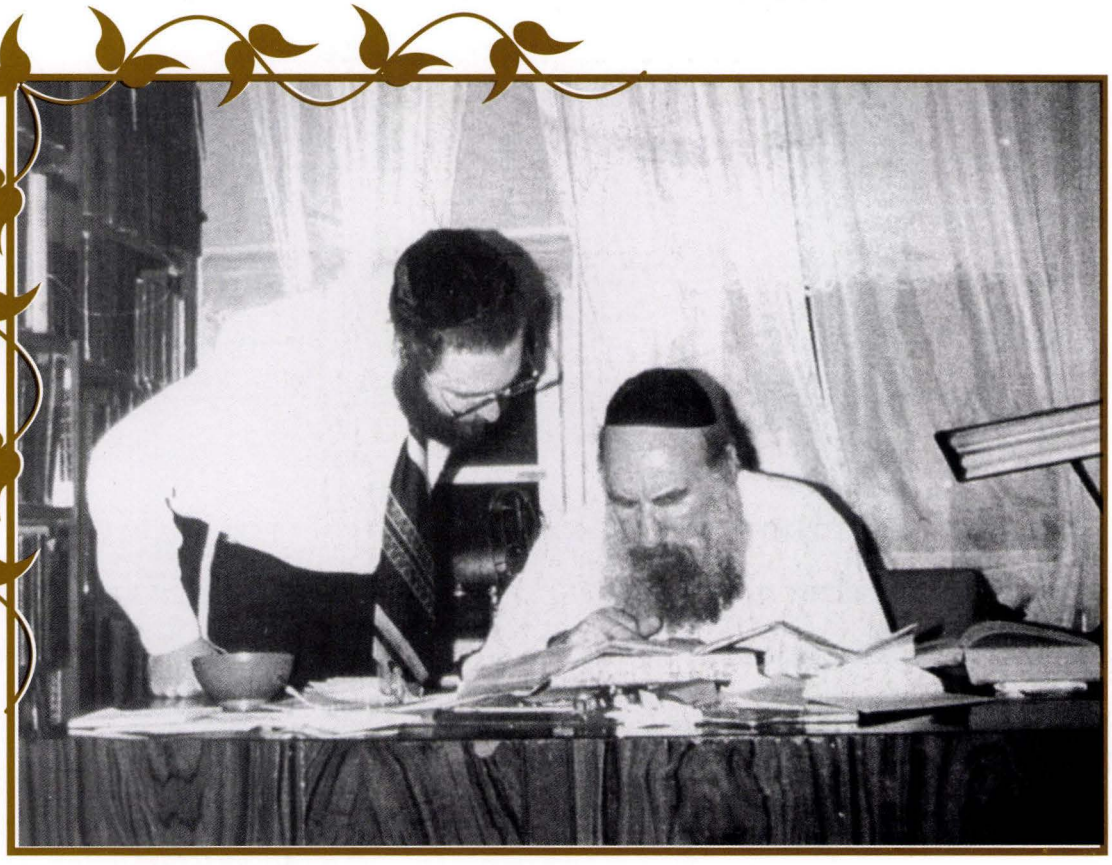
עם פרוץ מלחמת העולם השניה, נכבשה קלצק ע"י הרוסים, תוך תקופה קצרה נדדה לוילנא שנחשבה, כידוע, עצמאית למשך תקופה מוגבלת. ראש הישיבה, הגר"א קוטלר, הצליח להגיע לארה"ב ולפתוח על אדמה את ישיבתו האמריקאית. זו הישיבה אשר מחוץ לעובדה שבאמריקה מקום מושבה, ותלמידיה בני הארץ הזו הם מלבד זאת כל כולה נשתמרה ונשארה בקדושת ישיבות ליטא וברוחן התורנית - מוסרית.

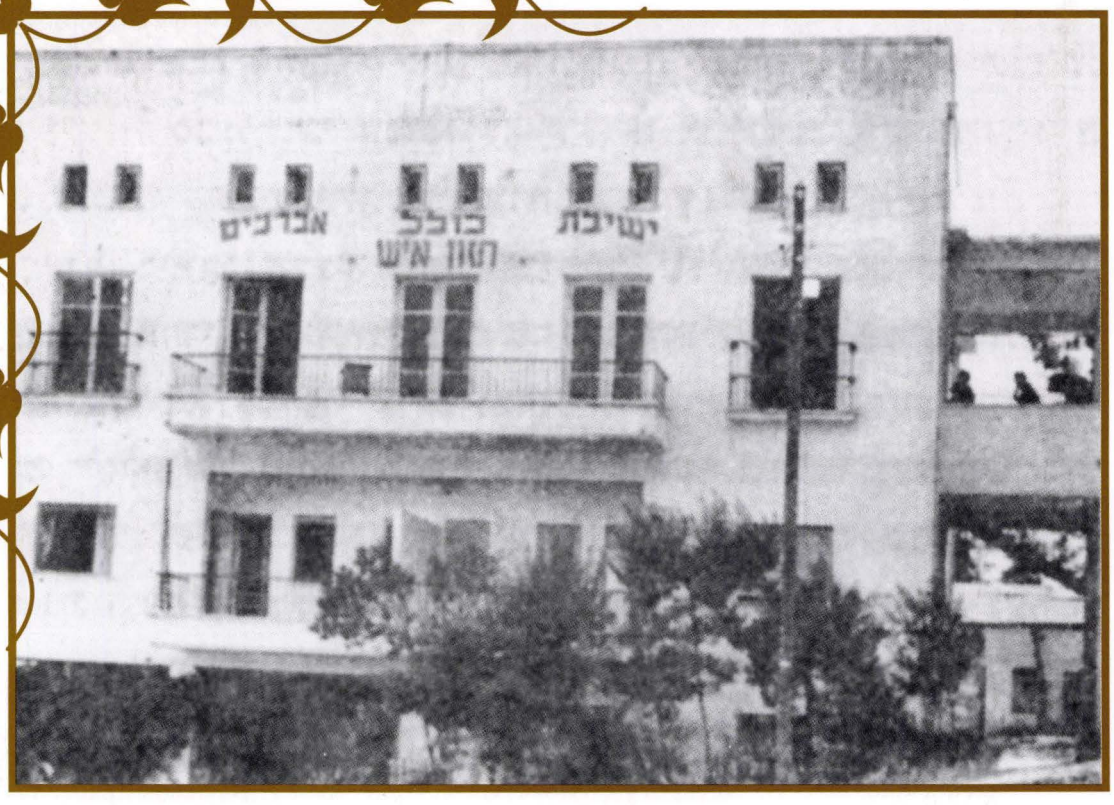
תלמידי קלצק עברו את אימי המלחמה בנידודיהם ליפן ולשנחאי. לאחר שנאות הזעם הגירו לאמריקה, לישיבת הגר"א קוטלר. או שעלו לארץ הקודש, אל ישיבתו של ראש ישיבתם הראשון, הגראי"ז מלצר.

רבי שמריהו יוסף עזב את שערי ישיבת קלצק בימיה הטובים. בני משפחתו עלו לארץ ישראל (לאור איומם המרומז של שלטונות פולין) והוא הצטרף אליהם. בצורה זו ניצל מן הגורל המר שהיה מנת חלקם של בני התורה ורוב יהדות אירופה.

אל אדמת ארץ הקודש הגיע, וללא שהות תר אחר מקום של תורה. הדרך היתה ברורה - ישיבת לומז'א בפתח תקוה. שם המשיך לשקוד על תלמודו בשקידה עצומה. עמל ויגע בעבודת ד', ומסמל את דמות בן הישיבה שלא פסק פומיה מגירסא.

בשנת תשי"ג הקים את ביתו עם רעייתו ע"ה, בת הגאון רבי שמואל וינטרוב זצ"ל. המחותן הכיר את חתנו הצעיר ואת צדקותו הנדירה עוד מימים ימימה, מן הזמן בו למד רבנו בישיבת פינסק שבראשותו, אם כי בזמן בו נעשה לקרוב משפחתו, לא היה עוד בין החיים.

כולל "חזון איש"

עודנו אברך צעיר לימים, אך תוארו נאה לו - אב בחכמה ורך בשנים... והנה נקרא ע"י בעל ה"חזון איש" להקים כולל מיוחד לאברכים מצוינים. רבנו מקהל על עצמו בהכנעה את התפקיד הרם, ומתמסר כל כולו לקיים את רצון הצדיק.

אברכים חשובים ותלמידי חכמים מלאו את היכל הלימוד בכולל דאז. אלו הם גדולי הדור בדור הנוכחי... ור' שמרל מוסר נפשו למען קיומם והרווחתם. לצורך כך נטל את מקל הנידודים בידיו, עבר את הים הגדול, והרחיק עד גולת אמריקה כדי להידפק על בתי נדיבים ותומכי תורה - להקים בעזרת תרומותיהם תשתית ובסיס להחזקת הכולל. גדולי הדור מסרו בידיו את המלצותיהם החמות: אביו הגר"מ קרליץ, "החזון איש", הגראי"ז מלצר ר"י "עץ חיים", רבי ראובן כץ הרב הראשי לפ"ת, רבי יצחק אייזיק הלוי הרצוג הרב הראשי לא"י, ועוד גאונים ורבנים נוספים.

בתקופה זו קרם עור וגידים רעיון בניית הבתים לאברכי הכולל. ואכן הדירות הידועות ברחוב רשב"ם הן הן עמל כפיו של רבי שמריהו יוסף אשר את מירב דמו הקיז לראותן עומדות על תילן.

תשע שנים ארוכות התגורר אזי בארה"ב, ועם תומן, כאשר בסיס רציני בעברו עמלי התורה שוכן בס"ד באמתחתו, שב לארץ הקודש, אל הכולל אשר מסר נפשו למענו.

דודו, בעל ה"חזון איש" שמח בבואו שמחה גדולה. אכן לא מצא הוא תלמיד חכם ועובד ד' אישיות כבירה כר' שמרל לעמוד בראש מוסד תורני גבוה ככולל הנזכר. אז החלו שנים גדושות בלימוד תורה לצד גאוני הדור ההוא. בתקופה זו אף הוציא לאור את החוברת החשובה: "שימוש חכמים". בחוברת מקובצים חידושי תורה של אברכי הכולל.

עם פטירת רבן של ישראל בעל ה"חזון איש" הוסב שמו של הכולל להיקרא על שמו, ורבנו ממשיך בתחושת שליחות כפולה ומכופלת לשאת בעולו הרוחני והגשמי גם יחד.

שנה אחת לאחר מכן נלב"ע אביו הצדיק רבי מאיר זצ"ל. ורבי שמריהו יוסף נרתם יחד עם אחיו וגדולי תורה נוספים להניח את

היסודות לישיבת "בית מאיר", בראשות גיסו רבי זלמן רוטברג זצ"ל.

ובנוסף לרוב פעילויותיו למען האדרת התורה, כיהן אף כר"מ בישיבת "תפארת ציון" לצעירים, הרביץ בה תורה והעמיד תלמידים הרבה.

זמן קצר לאחר כל זאת חישב רבנו להתפטר מכל תפקידיו בכולל (מסיבות אשר קשה להעלותן על הכתב).

הדבר נודע לראש ישיבת מיר הגרא"י פינקל, והוא זעם ע"כ זעם גדול (וזאת למודיע כי רבי לייזר יודל היה עוזר לכל מקום תורה שהוקם אז בארץ. ואף הוא סייע רבות בידיו של הגרש"ק להקמת הכולל) משהגיע רבנו אל הגרא"י פינקל, רעם עליו ראש הישיבה ואמר: "התפטרות ממוסד אפשרית לפקיד זוטר במוסד או כגון שהוא. אך אינה אפשרית בעליל למייסד המוסד בעצמו!

גולה אחר גולה

אולם חרף המצב שנוצר החליט ר' שמרל לעזוב את "כולל חזון איש", ולצאת אל אחיו היהודים הנתונים בגלויותיהם ברחבי תבל ומלואה, ואכן בשנת תשט"ז החל את מסעו בקהילות התפוצה, והרים את קרן התורה וקרן ישראל במשך למעלה מארבעים שנה תוך כדי כיהונו ברבנות בארה"ב, קנדה, ונצואלה, ברזיל ובריסל שבבלגיה.

פרק חדש עתיר מעש ורב פעלים, נפתח אזי במסכת חייו הצרופה קידוש ד' ותורת אמת. שמו נישא לפניו, בכל רחבי העולם היהודי, בעמידתו כחומה בצורה על משמר היהדות בנושאי חינוך, לימוד, כשרות וטהרה. רבנו לא נתפשר על כהוא זה. קהילה שלא קיבלה אי אלו מפסיקותיו או הנהגתו נאלצה לוותר אף על רבה האהוב... רבי שמריהו יוסף לא נרתע לעזוב את תפקידו ברבנות זו או אחרת כאשר ניסו לדבר עמו על "פשרות" בהלכה, ר"ל.

הגאון רבי שמריהו יוסף זצ"ל עם בנו רבי שמואל שליט"א

בארצות הברית מצא לנכון ולנחוץ להמריץ את אלפי ורבבות בני עם ד' אר שם - בלימוד תורה ובהגברת חיילים לתורה. לשם כך לא היסס להפוך אף לאנטי תזה של הויתו משכבר הימים ומדורי דורות.

רבנו, רבי שמריהו יוסף, ירש מסבו אשר את שמו הוא נשא, ואף מאביו (כמו רוב אחיו) את "המשפחה פעלער" הידוע, את "מום השתיקה"... הוא נודע בפלך השתיקה בו אחז, ורוב מפעליו הכבירים נפעלו ברוב חכמה, כשרון ו... שתיקה.

אולם בארצות הברית החרבה מתורה - שינה את כל מהותו והחל מלמד תורה בשער בת רבים. דרשותיו, שיעוריו ונאומיו היו לשם דבר ברחבי היבשת כולה. יהודים נהרו אליהם ממרחקים אדירים. כמו"כ העמידה אגודת ישראל בארה"ב, קו טלפון מיוחד לרשות הציבור. מאחורי קו זה ישב רבנו וענה טלפונית לשאלות בענייני הש"ס כולו בכללותו, והדף היומי בפרט. בשלב מאוחר יותר ליקט וביאר עניינים חשובים על סדר הש"ס, ואף הדפיס זאת (באמצעות אגו"י) בעבור לומדי הדף היומי.

בניו ובנותיו כי בגרו והגיעו לגיל מצוות, נשלחו להמשך לימודיהם לארץ הקודש.

קידוש החיים

סבל רב ידע הגרש"י במהלך שנות חייו. סבל בכל המובנים ומכל הסוגים. סעיף נכבד ועטוף יגון היה שיכול בנו החביב ר' מאיר זצ"ל, שנפטר על פניו בעודו צעיר לימים והוא בשיא פריחתו הרוחנית. גם תחלואים קשים עברו על גופו. ועוד מאורעות כאלו ואחרים כואבים ומייסרים פיסית ונפשית.

אולם רבנו התהלך את אלוקיו בזוך ובתמימות. אל כל ייסוריו מצדיק עליו. עולה ומתעלה מעליהם, ומקדש שמו יתברך בכל רגע ורגע בחייו.

בשנת תשנ"ה נפטרה רעייתו הרבנית מאשה ע"ה. מי ששימשה אותו כל ימיה במסירות אין קץ. זמן קצר לאחר פטירתה התגברה מחלתו בית שאת, וכעבור שנים ספורות בחורף תשס"א, השיב את שמתו המקודשת והמזוככת לבוראה.

*

הלוויתו התקיימה בארה"ב ובארץ הקודש. בחו"ל ספדו לו מרורים גדולי הדור דשם וכמה מצאצאיו. לאחר מכן הוטס ארונו והובא ישירות אל היכל כולל "חזון איש" - תמצית נשמתו ועמל יצירתו שם הספידוהו רבנים וראשי ישיבות לקול בכייתם של אלפים ורבבות תלמידי חכמים ובני תורה אשר באו ללוותו בדרכו האחרונה. ולאחר מכן עבר מסע ההלוויה לישיבת "בית מאיר" ע"ש אביו הגאון זצ"ל. קול הנהי נשמע אז בין כותלי "בית מאיר". ראש הישיבה רבי זלמן רוטברג זצ"ל הספידו. ובנו הרה"ג רבי איסר קרליץ השמיע דברי פרידה. לאחר שעות ארוכות של נאומים ודרשות הספד נטמן בבית החיים זכרון מאיר לצד בני משפחתו אדירי ארץ. ת.נ.צ.ב.ה.

וירבו לך שנות חיים - מדבריו של רבי גבריאל לרר זצ"ל

בין דמויות ההוד שהאצילו על בני הישיבה, חרוטה דמותו של הגאון הצדיק רבי גבריאל לרר זצ"ל, אשר בעצם נוכחותו השפיע על כל סביביו אהבת תורה ויראת שמים. בהלויתו ציוה מרן ראש הישיבה זצללה"ה להעמיד את מיטתו בהיכל הישיבה, ופתח ואמר, "בצניעותו ציוה ר' גבריאל שלא יספידו אתו, אבל כותלי בית המדרש הם הם שיספידו אותו", כותלי בית המדרש שרק הם ראוהו בהשכימו ובהעריבו, בעמלו בתורה, בהשתפכו בתפילה. כותלי בית המדרש, עומדים ומעידים עד היום, ותובעים מאתנו לצעוד בנתיב העבודה שהראה לנו.

הדברים הנדפסים, בזה הינם שביב מתורתו, כפי שנדפסו ב"ביני עמודי" אחר פטירתו, ומבטאים יותר מכל, את עצם מהותו. בבחינת "נאים הדברים למי שאמרן". זכותו תגן עלינו.

שמע בני וקח אמרי, וירבו לך שנות חיים (משלי ד', י).

"שמע בני" - הוא דרך חביבות - שאתה אהוב עלי כנפשי, ואם כן בוודאי שאני נותן לך את העצה שהיא הכי טובה בשבילך.

"וקח אמרי" - קח את עצותי ותקיים אותם - הל' למעשה בחיים שלך.

"וירבו לך שנות חיים" יש לבאר: א'. איך ע"י שיקבל עצה ירבו שנותיו ב'. מהו "שנות חיים". וכי יש שנים שאינם חיים? וכשנתבונן בזה נבין כי האדם אינו מת בסוף ימיו, אלא כל יום שעובר הרי אותו היום מת, אלא שבסוף ימיו כשנגמרו על הימים שלו, עליו לעזוב את העולם.

רבי גבריאל לרר זצ"ל במסיבת חנוכה עם בני הישיבה

וא"כ אם האדם ממלא את ימיו בדברים שהם בני קיימא, הרי זה נקרא שהיום נשאר חי, (כי הרי נשאר לו תועלת מחיי אותו היום) ואם ממלא את היום בדברים שאינם בר קיימא הרי היום מת, והוא כבר לא יחזור לעולם. ומי שיש לו שכל בקדקדו, יבין שדבר שאינו בר קיימא לא שווה כלום. וכי מה נשאר לו מכל הימים שכבר עברו, וכשיגיע יום המיתה (והוא בוודאי יגיע), האם יהיה לו אז איזשהו נפקא מינא אם חי יום אחד או אלף שנה הרי סוף סוף הכל כבר עבר ואיננו!

והוא שאמר הפסוק (תהלים צ', ד') "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול" - מתי - "כי יעבור", אחרי שיעברו האלף שנה והוא יעמוד ביום מיתה, הרי זה בעיניו כיום אתמול, "וכשאמורה בלילה" הכל ידמה לו אז כחלום הלילה שעף ונגוז. (וכמו שהאריך בזה בשע"ת שער ב' סוף אות י"ט).

ולפי זה יובן כי "שנות חיים" נקרא כשהאדם ממלא את הימים בתוכן אמיתי שנשאר קיים לנצח - ולא בדמיונות חולפים.

והוא אשר אמר החכם מכלה אדם - אם תקח את אמרי - עצתי, "ירבו לך "שנות חיים", יהיו לך הרבה שנים שהם חיים וקיימים לעד, כי אותם שנים שנגזר עבורך לחיות, אם יתאר האדם לעצמו כמה יכאב לו ביום המיתה - שיגיע בוודאי - כשיראה שכל הימים חלפו בהבל וריק, בזמן שהי' לו אפשרות לקנות חיי נצח, שישאר קיים לעולמי עולמים והוא בזבז אותם בלא כלום, וישתדל לזכות זאת לפני שיהי' מאוחר מדי, אז ירבו לו הרבה "שנות חיים", שנים שהם חיים וקיימים לעד.

וכדאי שיהי' שגור על פיו תמיד השיר של בעלי המוסר:

אדם מצטער על איבוד דמיו ואינו מצטער על איבוד ימיו. דמיו אינם עוזרים, וימים אינם חוזרים.

בהיכלו

בני היכלא

גדול שימושה של תורה. חלקים נרחבים ועיקריים מקניני התורה, אינם נרכשים בלימוד ישיר כי אם בחינוך עקיף, כפי שרואה התלמיד ברבו ובהנהגותיו. לאור זאת, ניתן לראות באסופת המאמרים "בני היכלא", ספר מוסר ומורה דרך, לכח שימושה של תורה.

מאמרים אלו, הינם פרי התבוננות רבת שנים, של חבר תלמידי חכמים מופלגים מבוגרי הישיבה, אשר משמשים בעצמם כמרביצי תורה ומחברי ספרים.

במאמרים אלו, משתפים אותנו הכותבים איש כברכתו, ברובד העמוק של שימושה של תורה. ובקנינים, שניתן לכל אחד מאיתנו לרכוש, על ידי התבוננות בהליכותיהם של רבותינו זצלל"ה"ה, ויבלחט"א רבותינו שליט"א.

*

באחריתו של פרק זה, חותמים את את ספר היובל, מאמרי רבותינו שליט"א. המאירים את דרכנו, בהכרת תפקידו של בן הישיבה, לאור משנתו של מרן ראש הישיבה זצללה"ה

תוכן

א

הישיבה נתייסדה על טוסר / הרהורים בשנת היובל 301

רגשות מיערת דבשה של הישיבה / רבי פאיר שפחה אויערבך שליט"א 305

רבותינו הגדולים / רבי פשה אריאל שליט"א 306

מי יתנני ירחי קדם / רבי פרדכי אריאל שליט"א 308

יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך / רבי חיים בנאי שליט"א 309

טוב עין - טוב דעת / רבי שלפה גולדשילד שליט"א 315

כליו של ראש הישיבה / רבי אליפלך גוטליב שליט"א 317

שביבי זכרונות / רבי שלום ויסבלום שליט"א 318

אזכרה ימים מקדם / רבי פשה ויספיש שליט"א 319

שיפני כחותם על לבך / רבי עובדיה יונה שליט"א 321

בן תורה / רבי אשר לוריא שליט"א 322

זכרתי לך חסד נעוריך / רבי אברהם ליזרזון שליט"א 324

שביבי לב / רבי נתן פחפוד שליט"א 327

רבי חיים שאול / רבי נתן פלינובסקי שליט"א 331

זה ספר היובל / רבי יוסף חיים פלכה שליט"א 332

מתיבתא רבתא / רבי צבי פכטר שליט"א 336

זכרונות / רבי פשה ברוך פכטר שליט"א 338

הנהגה של מלכות / רבי שלפה אליעזר פרידמן שליט"א 339

האבן הזאת דופה להר סיני / רבי אהרן קוסובר שליט"א 341

טוב להודות / רבי גבריאל קוסובר שליט"א 342

אבי אבי / רבי ברוך קינד שליט"א 345

רכב ישראל ופרשיו / רבי נתן קסלר זצ"ל 346

והיה ראשיתך מצער ואחריתך תשגה מאוד / רבי יהודה רובינסקי שליט"א 348

בית גדול שמגדלין בו תורה / רבי יוסף שמואליאן שליט"א 353

שנה אחת / רבי יוסף שק שליט"א 354

ב

צדיקים לבן ברשותם / הרב חיים זאב אויערבך שליט"א 357

והוא הוא התורה / רבי נפתלי ארוז שליט"א 359

נפשי יצאה בדברו / הרב אריה בורודיאנסקי שליט"א 361

גוונים של אלול / הרב יחיאל ברונר שליט"א 364

אוהב את הבריות ומקרבן לתורה / הרב משה דוד גייגר שליט"א 365

ועסקין בחדוותא דילי / הרב יחזקאל גינזבורג שליט"א 367

בכל יום יהיו בעינך כחדשים / רבי יעקב ועקנין שליט"א 371

מקוטרת מור ולבונה / הרב מאיר ועקנין שליט"א 373

אבי ההרגשים / רבי ישראל מאיר וויסנשטרן שליט"א 375

וכאב את בן ירצה / הרב משה זרוק שליט"א 377

תורת חסד / הרב אהוד חזיז שליט"א 383

הביאני המלך חדריו / רבי יוסף נח טונלפלד שליט"א 385

מעמד הנחלת התורה / הרב יעקב יזרעאלי שליט"א 389

תורת הלב של ראש הישיבה / הרב אברהם ישעיהו כהן שליט"א 392

אופן הציור / הרב ניסים פלכה שליט"א 395

לאורו / הרב מנחם פרגלי שליט"א 397

טוב טעם ודעת למדני / הרב צבי פרגלי שליט"א 399

קחו עמכם דברים / הרב אליהו נאה שליט"א 400

שמחת נישואין במשנתו של ראש הישיבה / הרב יהושע ניסנקורן שליט"א 402

חכמת אדם תאיר פניו / הרב עזרא נקש שליט"א 405

והיו עיניך רואות את מוריך / הרב הלל פאלי שליט"א 407

אלול / הרב חנוך פלדמן שליט"א 409

ראש הישיבה / הרב צבי פרוש שליט"א 412

חיבור העולמות / הרב שמחה רוטברג שליט"א 414

ההר בוער באש / הרב טוביה רוטברג שליט"א 436

תורת הלב / הרב יעקב שטרנשוס שליט"א 444

מוסר התורה / הרב עוזיאל שרעבי שליט"א 448

ג

כלי השרת / הרב משה זרוק שליט"א - הרב יעקב שטרנשוס שליט"א 452

לדמותם של ר' יצחק אייזיק זצ"ל ביקער וזוגתו חיישא קילא ע"ה / ביני עמודי 455

החטור של פתח תקוה / ביני עמודי 458

במיר הרחנו את השבת / ביני עמודי 462

ההר חמד ד' לשבתו / גבהות פול גבנוניות 465

הללו עבדי ד' / ביני עמודי 466

אור זך ונהיר / ביני עמודי 467

דער בענק'ל / ביני עמודי 469

וחג הקציר ביכורי מעשיך / ביני עמודי 471

ד

אל טול פני הטנורה העלה נרותיה / מורינו הגאון רבי זאב שפירא שליט"א 473

תורה שיש לה בית אב / מורינו הגאון רבי יונתן שרגא דובב שליט"א 475

לירד לסוף דעתו של רבו והבנת משנתו / מורינו הגאון רבי אליעזר פרקובין שליט"א 478

בית מאיר / מורינו הגאון רבי דניאל גינזבורג שליט"א 483

אבא אבא הב לן מיטרא / הגאון רבי יוסף יזרעאלי שליט"א 485

הארון והלוחות / מורינו הגאון רבי שלמה אהרן ברמן שליט"א 490

רומטות / מורינו הגאון רבי בנימין כץ שליט"א 494

הישיבה נתיסדה על מוסר... / הרהורים בשנת היובל

"ועודנה מפעפעת בקרבנו הכרזתו של מרן ראש הישיבה (שליט"א) [זצלל"ה] -
הישיבה נתיסדה על מוסר!" (מתוך הקדמת המאיר ט')

קבע לנו מרן זצלל"ה מסמרות -

"מוסר", אינו סדר לימוד גרידא, מכלל שאר סדרי הישיבה. "מוסר" הוא **נשמת הישיבה**. אם הישיבה היא מקום החינוך, הרי שהמוסר הוא החינוך גופו.

האם ניתן לראות בלא עינים? האם תתכן שמיעה ללא אזנים? וכיצד יתחנך האדם ללא מוסר?! (עפ"י הגרי"ס זצ"ל)

זהו שהשריש לנו מרן זצלל"ה - **אין ישיבה ללא מוסר!**

"הישיבה נתיסדה על מוסר!"

*גם אם חלפו עשר שנים, עשרים, שלושים, ואפילו יובל, מאז שעזבנו את הישיבה. יש בידינו דרך, כיצד לשמר את מהות הישיבה בקרבנו - **החזק במוסר!***

•

וכך ראינו במרן זצלל"ה בעצמו, **זקן ויושב בישיבה**.

ולא ימושו מנגד עינינו, ולא יעתקו מלבנו, שבתות החורף האחרון לחייו. אותו חורף, שכל מציאותו היתה חוץ למנהגו של עולם, שרק נפשו הילכה ביננו, כשהיא קשורה אך בצילו של גוף.

"הלימוד קשה עלי... אבל ב"ה אני חושב... מתבונן..."

ומחשבות חשבונו של עולם הללו, נשאוהו 'מעצמם' במורד שלש הקומות שמביתו עד לבית המדרש. 'מעצמם', שכן בדרך הטבע לא היה בכחו לירד.

וכך בכל ליל שבת מלילות החורף, התאמץ להשמיע עד נשימתו האחרונה, את חובת האדם במלחמת היצר... בביטול הרע!

מלחמה, אין לה הפסק עד זקנה ושיבה - **זקן ויושב בישיבה**.

❋

יומא כ"ח ע"ב, "**דא"ר חמא בר' חנינא, מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם. היו במצרים ישיבה עמהם, שנאמר לך ואספת את זקני ישראל. היו במדבר ישיבה עמהם, שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל**".

"**אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ואברהם זקן בא בימים. יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ויהי כי זקן יצחק. יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ועיני ישראל כבדו מזוקן. אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה שנאמר ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו**".

הדברים צריכין תלמוד.

"לא פרשה ישיבה מאבותינו", מנין? מ"זקן ויושב בישיבה"?!

הלא הישיבה לצורבים פרחי תורה נועדה, ומה ראיה הביאו חז"ל "שלא פרשה ישיבה מאבותינו", מכל זקני ישראל.

האירו לנו חז"ל, כי המבחן שלא פסקה ישיבה מישראל, הוא דוקא בזקנים.

צורבים בישיבה, פשיטא. כך דרכו של עולם, צעירים חובשים את ספסלי בית הספר. אמנם, לא זו סוף תכלית הישיבה. תכלית הישיבה היא, לישב בה עד זקנה ושיבה - **זקן ויושב בישיבה**.

את סוד הדבר גילה לנו שלמה המלך בחכמתו -

"**חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה**" (משלי כ"ב ו'). **ממנה - ממלאכת החינוך** (עפ"י חכמה ומוסר קמ"ז).

"חנוך לנער" - **המוסר הוא החינוך**, גם כי יזקין לא יסור ממנה - **זקן ויושב בישיבה!**

והישיבה... נתיסדה על מוסר...

❋

וכך לימדנו - לימוד המוסר הוא חיובנו בכל מצב.

צא ולמד, מתוכחה שהוכיח מרן זצללה"ה, כשפגשו לפלוני.

'פגשו לפלוני' מאי משמע?

שיש לך מי שאינך צריך לפגשו, שהרי תדיר הוא נמצא. ויש לך שעל הרוב תמצאהו, וכיוצא בהנה, כפי המסתופפים בכל דור ודור.

אבל פלוני - נאמר אהרן שמו - לא מאלו היה אף לא מאלו, וכבר ימים רבים שלא נראה ביני עמודי.

על מסעד העץ של הארון הימני, אצל השסי"ם, היה אהרן שעון. מלהג בענינים של מה בכך עם חברים, ולא שם לב למרוצו של השעון.

הלמות קלה נשמעה מעם הבימה. 7.00 "סדר מוסר".

הוד פניו של ראש הישיבה, נראה אצל הפתח. עוד מעט קט, יחל לעבור בין הספסלים, כמצביא העומד על חייליו. מאיר ענים מחזקות, או נועץ מבט מוכיח, עד שתהא כל הבירה מעלה את קול המוסר, מפני שהקול יפה למוסרים...

אך הנה, כאן אצל הפתח, "אהרן..."

איי... אהרן, כל הון דעלמא היה נותן אהרן כדי שלא יגיע לרגע זה.

- איך לא שמתי לב.

איי... מראה פניו של אהרן, סומקא, חיורא, ושוב סומקא.

לו יכול היה לכבוש פניו אל כריכתו האחורית של "טל מן", או לטמון עצמו בין חרכי המרצפות. אנה יוביל את חרפתו. ידוע ידע, רק רגע כמימרא נותר, עד שעתיד הוא ליתן דין וחשבון.

עיניו של ראש הישיבה, נחו על פניו של אהרן. ומבטן קיפל בתוכו, תוכחה וליטוף, כאב ואהבה, גערה ורוך. עוד קט, ימינו של ראש הישיבה, אוחזת בימינו של אהרן.

ואז, קרעה את בית המדרש, זעקה נוראה משאגת לב - "**אהרן, מוסר!!**..."

שמעתם, "אהרן מוסר!"

לא ביטול תורה, לא זמן קריאת שמע, לא עוד אי אלו ענינים לא פשוטים ואכמ"ל...

רק תביעה אחת - **מוסר!!**

והתביעה הזו, עומדת ומנסרת בחללו של עולם.

לומר לך, אי אפשר להקים בנין על המים. חובה להכין לבנין, יסוד ובסיס. "**הישיבה נתיסדה על מוסר**".

*גם אם חלפו עשר שנים, עשרים, שלושים, ואפילו יובל, מאז שעזבנו את הישיבה, יש בידינו דרך לשמר את מהות הישיבה בקרבנו - **החזק במוסר!***

❋

ובנפשנו הדבר.

וכפי שהיו שגורים על לשונו, דברי הסבא מקעלם -

"לו היה בא אילך איזה גזלן, ותופש אותך בגרגרת, אומר לרצחך נפש. האם היית פונה אליו בנימוס ואומר - "בבקשה ממך, אנא אחוז בי מעט יותר בעדינות, אחיזתך גורמת לי לאי נוחות", האם כך מדברים עם גזלן... כאשר מגיע גזלן **צועקים**..."

וכאן היה מרעיף בנעימה שובת לב, "בן אדם ראוי לך לדעת כי **השונא הגדול** שיש לך בעולם, הוא יצרך הנמסך בכחות נפשך, והמעורב במזג רוחך... ואתה ישן והוא ער, ואתה מתעלם ממנו והוא אינו מתעלם ממך... והוא מורה אותך בחציו הממיתים לשרשך מארץ חיים..." (חובת הלבבות שער יחוד המעשה פ"ה).

"התעוררו גזלן"!...

חובה על הזעקה הזו לירד חדרי לב, ולקבוע משכנה בלבו של כל אחד ואחד.

וכך הביא בטוב דעת (מלכיות עמ' קע"ה), מדברי הגר"א בפירושו למשלי.

> "**הביאה למוסר לבך ואזנך לאמרי דעת**" (משלי כ"ג י"ב). וז"ל, **כי כל דבר שלב אדם מתאוה ומגעת נפשו אליה אותו דבר מתקיים. משא"כ אם לא ייסר לבו לזה אף שיעשנו לא יתקיים, לכן אמר שלמוסר הביאה לבך, למען ינוח בלבך ימים רבים, וכן אזנך תטה שיתאו לרוץ תמיד לשמוע אמרי דעת".**

למוסר צריך להתאוות, המוסר צריך למלא את **הלב**. כי בנפשנו הדבר.

ב'כחותיו האחרונים' ירד להשמיע מוסר, כי "ר' זלמן היה כולו **לב**". כהגדרתו הנפלאה של הגאון רבי יחיאל זאיד שליט"א.

וכך ציוה עלינו -

> "אחים יקרים! מבקש אני מכולכם שכל אחד יאסוף בעצמו, לחדש ולרענן את מה שקבלתם בישיבה. אני מתבונן בכם ורואה, כולכם חרוטים בזכרוני, כל אחד נמצא **בלבי ובנפשי**, כל אחד קבל בישיבה, כל אחד זכה לאיזה דרגה, שמרו על זה! כל אחד יראה לעשות לו

קשרים שלא ישכחו **מלבו**... ולהוציא לפועל את הדברים". (חנוכת האגף החדש חורף תשנ"ו)

בלבי ובנפשי.

כל אחד יראה לעשות לו קשרים שלא ישכחו **מלבו**...

הביאה למוסר לבך...

*גם אם חלפו עשר שנים, עשרים, שלושים, ואפילו יובל. יש בידינו דרך לשמר את מהות הישיבה **בלבנו** - החזק במוסר!*

רגשות מיערת דבשה של הישיבה / רבי מאיר שמחה אויערבאך שליט"א

ראש ישיבת 'חכם צבי' ורב שכונת הדקל - ביתר עילית

בהגיענו לשנת החמישים לייסודה של הישיבה הקדושה, זו היא עת התבוננות, ולא קלה, על העבר, כדי לדלות זכרונות של רגעים נעלים, ולהתענג מרוממותם השתא ולהתחזק בהם, בבחינת הנאמר "וקדשתם את שנת החמישים שנה, וקראתם דרור לכל יושביה" - דרור הוא חירות, ואין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה.

התבקשתי, אפוא, גם אני לענות חלקי ולהעלות בעטי, אי־אלו זכרונות מן העבר, מאותם ימים מקדם, אשר נחלת שפרה עלי להסתופף בחצרות בית ד', בישיבת בית מאיר, בבית אשר מזה חמישים שנה, מאיר עיני חכמים, ואפתח תחילה בנימה אישית:

ראשית היכרותי עם הישיבה הקדושה, ועם מרן ראש הישיבה זצוק"ל ויבלחט"א בנו ש"ב ראש הישיבה שליט"א, היה בגין התקשרות השידוכין של בת דודתי הרבנית שתחי' עם ראש הישיבה שליט"א. הרבנית תחי' היתה ממש כבת אצל אבינו זצוק"ל, וזאת לאחר שאביה זצ"ל, נפטר על פניה בקטנותה, והותיר אחריו, אלמנה שבורה המטופלת בילדים קטנים, ועיקר משענתה היה על אבינו הגדול זצ"ל.

החל מאותה תקופה, עמדתי על דמותו הקורנת והלבבית של ראש הישיבה זצ"ל. כולו אומר רגש והתפעלות. כולו אומר כבוד, ואין כבוד אלא תורה.

אחר זמן, כאשר נכנסתי ליערת דבשה של הישיבה, וזכיתי להימנות בין תלמידיה, ראיתי את רב גובריה בהרבצת תורה, ובמיוחד בהנחלת מחשבה ומוסר, כפי שקיבל מרבותיו, ובעיקר מהמשגיח הגה"צ רבי ירוחם זצ"ל וכן מהגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל ראש הישיבה דגרודנא, אשר כידוע זכה לשהות במחיצתו בימי בין הזמנים, וראש הישיבה זצ"ל היה מביא עובדות והליכות עולם עליהם, אשר תשמשנה לתלמידים, לאות ולמופת בידיהם.

בשיחותיו, כמו גם בשיעוריו, שעל פי רוב נמסרו מתוך סערה פנימית יוקדת, ראו בחוש כיצד עמל הוא להעתיק את השמועה, ובעיקר שתהא מאירה ושמחה כנתינה, וכל זאת כדי ללמד את בני יהודה קשת במלחמתה של תורה, וכדי להתוות הדרך וליישר המסילה.

דבריו החוצבים בשיעוריו הלמדניים ובשיחותיו הנלהבות ורוויות הרגש, ואשר בהם הנחיל יסודות נאמנים בתורה ובדברי חז"ל עשו פירות, ומהדהדים עד האידנא באזני השומעים, וסללו בפניהם את הדרך בכל משעולי החיים, לאור באור החיים.

עוד זאת אזכרה, מעמד של כבוד התורה, שחזר ונשנה דבר יום ביומו, כאשר בהגיע זמן סמוך למנחה, מרן הסטייפלער זצוק"ל היה מופיע בהדר גאונו בהיכל הישיבה הק', וכל התלמידים עמדו על רגליהם, עד הגיעו למקומו שבמזרח, והיה זה מעמד אמיתי של כבוד התורה.

תפילותיו של מרן בעל הקהילות יעקב, היו בהשתפכות הנפש, כבן המתחטא לפני אביו, והתלמידים שאבו מכן חיזוק רוחני רב. התקשרותו לישיבה ולבניה, היתה לא רק בזה שקבע שם מקום לתפילתו, אלא גם בכך שראה לנכון לקחת חבל ולהשתתף אישית בשמחות סעודות השבע ברכות, שנערכו לבני הישיבה.

ואגב אורחא יסופר על התבטלותו של ראש הישיבה זצ"ל לדודו הסטייפלער זצ"ל, ובשיחותיו אף היה מזכירו בתואר "ראש הישיבה", וזאת בשעה שהוא עצמו היה ראש הישיבה.

ומדי דברי בו, זכור אזכור גם את ש"ב ראש הישיבה הגאון רבי ראובן זצ"ל, אשר נודע בשיעוריו העמוקים,

וכן את המשגיח הגה"צ רבי חיים שאול זצ"ל, אשר כולו אמר יראה ופחד - ואשר בצוותא חדא עם מרן ראש הישיבה זצ"ל שקדו מתוך אהבה ואחוה וריעות, על הנהגת הישיבה, והוסיפו נופך חשוב משלהם להצעדת התלמידים בדרך הישר והטוב, המקובלת מרבותינו ז"ל, ותהילות לקל, אשר לא השבית גואל, וזכינו כי בימינו אנו, נמשכת הנהגת הישיבה לשם ולתהילה, תחת שרביטו של ברא כרעא דאבוה, ראש הישיבה שליט"א.

אלו הן מקצת מרגשותיי, אשר לא ימושו מזכרוני.

רבותינו הגדולים / רבי משה אריאל שליט"א

בעמח"ס לה' הארץ ומלואה ד"ח, ושארי ספרים

לכבוד ספר היובל אציין כמה ציוני דרך מרבותינו הגדולים רבי זלמן ורבי חיים שאול ורבי ראובן זצ"ל ומרן הסטייפלר זיע"א.

יש לי הכרת טובה לבית הגדול הזה היא "ישיבת בית מאיר", שיד ההשגחה כיוונה אותי לשם מישיבת השרון שהייתי בשיעור ג' לשם נזדמן הגאון רבי שמריהו גריינמן זצ"ל למגיד שיעור בסוף השנה, ואמר לי תלך לישיבת בית מאיר שם המקום שלך ושם תצליח, יש שם ראשי ישיבה חשובים ושם גם תראה את הסטייפלר ובעז"ה הוא היה השליח הטוב.

במקום הזה היה זכות וסיעתא דשמיא להתנתק מהבלי העולם הזה של הימים ההם, שבימים ההם היה משיכה להבלי העולם הזה, זכורני שלמדתי בביה"ס יסודי התורה בת"א ואמו"ר זצ"ל היה מורה שם, והיה מציין תלמדו מיעקב גוטמן (שלימים נעשה משגיח בישיבת בית דוד) שלא מתבייש ללכת עם הציציות בחוץ, כזו היתה האוירה ברחוב.

וכאשר זכיתי והגעתי לישיבת בית מאיר וראיתי את ראשי הישיבה ואת האור הגדול מרן הסטיפלר זצ"ל אור זה נכנס לאט לאט ללבי עד שזכיתי לצאת מהאפילה לאור גדול.

ואכתוב מעט משביבי האור שהשפיע עלי יום יום לראות את מרן כשאומר "עלינו לשבח" ומגיע לתיבות "שהם משתחוים להבל וריק" הניח את ידו על זקנו ויורק ואחר כך מסתובב לצד המזרח ואומר ואנחנו כורעים. כל שני וחמישי בהוצאת הספר תורה ובהכנסתו כשהיה פוסע במהירות לס"ת ואוחז את הס"ת בשתי ידיו ומנשק את הס"ת והיו שומעים את הנשיקה, והיה חוזר לאחוריו ופניו כלפי הס"ת כמה אהבת התורה זה נתן לי כשראיתי איך שמכבד את התורה.

ואציין פרט נוסף חביב איך שיום יום הייתי רואהו בברכת אהבה רבה כשהגיע לוהאר ענינו בתורתיך איך שהבקשה היתה יוצאת מקירות ליבו ואיך שזולגות מעיניו דמעות ואח"כ היה מנגב את פניו בידיו כל זה חדר ללבי ומשפיע עלי.

ואכתוב מעט משביבי האור שזכיתי לראות בראשי הישיבה זצ"ל זכור לי את תפילתו הזכה של ר' חיים שאול, איך שמדי פעם היה זועק מליבו הטהור "אוי" והיה מעורר את ליבי שדברים היוצאים מהלב נכנסים ללב, לראות את הענוה של ר' חיים שאול כשהיה מסתובב בישיבה ומרים את בדילי הסגריות שהיו על הארץ ראינו איש אמיתי. ולא נשכח את הפגישה של הסטייפלר עם ר' חיים שאול לאחר התפילה בבקר שהסטייפלר היה צועד לעברו בחיוך ונותן לו סגריה לפעמים מדליק לו את הגפרור, בבחינת חסד ואמת נפגשו.

השיחות של ראש הישיבה רבי זלמן היו מעוררות את הלב להתעלות ולא להשאר עם הארץ, לא אשכח

שפעם בזמן השיחה הגיע רבי חיים שמואלביץ ז"ל לאמר שיחה באיזה מקום והיו בחורים שהלכו לשמוע, ניגש אלי חבר ואמר לי בא נלך, ועניתי לו שאיני הולך, ובזכות זאת זכיתי לשמוע באותה שיחה מעשה על רבי שמעון שקופ זיע"א שזה נתן לי הרבה חיזוק עד יום זה.

והן הדברים שנחרטו לי מאותה שיחה בפרשת ויחי: הראש ישיבה הביא את דברי האור החיים על הפסוק 'איש כברכתו ברך אותם' שבירך כל אחד וגילה לו מה מעלתו שלו, ואז סיפר שהיה בבחרותו באיזה מקום נופש ביחד עם ר' שמעון עם עוד חבר וכשטילו שם עברו על יד המקום שהתאכסן שם ר' אהרון קוטלר זצ"ל, אמר ר' שמעון בוא נכנס לר' אהרון, כשנכנסו אמר ר' שמעון לר' אהרון תגיד איזה דבר חידוש, ר' אהרון אמר ור' שמעון הקשיב (ר' שמעון היה אז זקן ור' אהרון היה אז צעיר) וכשיצאו אמר ר' שמעון לתלמידיו שלא הבין את דברי ר' אהרון ע"כ.

אמר הראש ישיבה, ר' שמעון לא היה שקרן באמת לא הבין, ואע"פ כן היה ר' שמעון וזה לא סתירה בזה שלא הבין את ר' אהרון, כל אחד גודל במעלתו, וזהו 'איש כברכתו ברך אותם'.

נדמה לי שחוץ מאותה שיחה הראש ישיבה לא סיפר סיפור זה וזה זכיתי בזכות שנשארתי לשיחה ועד היום אני שואב מזה חיזוק.

גם זכור לי הנושא בעול של ראש השיבה כשהגעתי לפרקי ואחזתי בשידוכים והיה ענין על הפרק וזה ירד, באתי באותו זמן שמחת תורה לישיבה נגש אלי הראש ישיבה בהקפות ואמר לי ביטלת לי את כל העונג יו"ט שלי מדוע הורדת את הענין והיה ניכר הצער על פניו עד שהסברתי לו את הענין.

אני מוכרח לספר עוד פרט על הנושא בעול שלו לאחר נישואי רציתי להתקבל לאיזה כולל והראש ישיבה גם השתדל שם עבורי, ובאחד הימים בשעה מאוחרת בערב הלכתי לישון והנה אשתי מעירה אותי בבהלה רבי זלמן בדלת, ניגשתי בבהלה ושאלתי מדוע הגיע לביתי ענה לי להודיע לך שקבלו אותך לכולל, אמרתי לו מדוע צריך לטרוח להודיע עכשיו בלילה אפשר להודיע מחר בבוקר? ענה לי: באתי עכשיו שרציתי שתישן עוד לילה טוב שכבר התקבלת לכולל.

אשרי עין ראתה זאת לראות איך היה ראש הישיבה מתנהג עם תלמידיו.

אזכיר מעט משביבי האור שקבלתי ממורינו ר' ראובן פיין זצ"ל, לראות את העמלה של תורה, את הרתחא דאורייתא שלו, לא ימוש מזכרוני המחזה באחד משבתות הקיץ החמים (ללא מזגן) כאשר למד בקול ובהתלהבות, והיו נוטפים מפאותיו נחלי זיעה על מעילו ולא הרגיש מאומה - וכל המוסיף גורע.

זכורני שפעם למדתי איזה רבי חיים הלוי בהל' עכו"ם, ובאתי אליו שאיני מבין את דברי הגר"ח, שאלני "כמה זמן למדת את דבריו?" עניתי לו: שעה לערך, אמר לי: אם את דברי הגר"ח האלו לקח לי לילה שלם בשנחאי ללמוד ורק אז זכיתי להבין דבריו, האם בשעה אתה רוצה להבין את דבריו?!

אסיים בפרט שראיתי אצלו עד היכן היתה מסירותו להצלחת התלמידים, באיזה זמן מן הזמנים עלה בלבי לעבור לישיבה אחרת, והנה בבין הזמנים קבלנו איזה מכתב שזעזע אותי, איני זוכר את כל המכתב (חבל), אך קטע אחד מבהיל אני זוכר שכתב שם: כמה דם ירקתי עליו עד שהבין טוב ללמוד, וכעת רוצה לצאת מהישיבה, היכן הכרת הטוב שלו? כמובן באתי להתנצל בפניו, בביתו שבכולל חזו"א, והתפייס.

כל זה הוא מתוך המעט משביבי האור שזכיתי לקבל בבית הגדול היא - ישיבת בית מאיר.

מי יתנני ירחי קדם / הרב מרדכי אריאל שליט"א

שיכון חזו"א - בני ברק

אציין אחד מיני אלף מזכרונותי הרבים מימים אלו, ימי בראשית של הישיבה הקדושה ישיבת בית מאיר, ואחד מיני אלף זה הוא עצמו אלף אלפי זהב וכסף...

זכורני, והיטב נחרט בזכרוני מראה סעודות השבת בריתחא דאורייתא עצומה. הנושא בסעודה היה איך ייותר ויותר להרבות בדברי תורה. כל אחד ואחד העלה ענין בלמוד ובעקבותיו החלו זעקות רמות, ובסופם את והב בסופה.

חדר האוכל היה מואר בתאורת שבת, באחד מימי השישי לא היה ברשותינו לוקסים לשבת. אחד מבני הישיבה נעץ נרות רבים בכל פינות חדר האוכל. מעוט התאורה ואור הנרות הקלוש לא שינו במאום מצורת הסעודת שבת, והריתחא דאורייתא היתה ללא שינוי כלל.

שנת תשכ"ז, עת מלחמה מלחמת ששת הימים, כל החלונות נחסמו בשקי חול בחוץ תשכל חרב ומחדרים... ריתחא דאורייתא!!!

"מלמד שלא שינה..."

באותה הריתחא באותה ההתלהבות. כאשר דברו בלימוד העולם מסביב נדם, כולם היו שקועים בויכוח הסוער! קשה לתאר למי שלא זכה לחוות חויה זו.

בושה אחזה את אלה שלא עסקו בתורה בחדר האוכל! זמירות שבת קודש מלאו את החדר אוכל המבוצר בשקי חול ושוב לאחר הזמירות שבו לשירת התורה הנצחית בכל עת ובכל מצב.

רוב הבחורים בחדר האוכל לבושים היו בלבוש עליון גם בחום הגדול "לא שינו את לבושם..."

קולות הריתחא דאורייתא בחדר האוכל הגיעו לאזני הראש ישיבה זצ"ל. באותם ימים היה רה"י גר ברחוב חזו"א 8 הראש ישיבה אמר פעם אלמלא הייתי רחוק הייתי בא לראות בעיני את הסעודות הללו... חבל, חבל שאני גר רחוק!.

פעם שלח הראש ישיבה זצ"ל בחור בערב שבת שיקנה עוד לוקס לשב"ק ואמר "בעד בחור אחד שיושב ולומד, כדאי כל זה...

יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך / רבי חיים בנאי שליט"א

ר"מ בישיבת אמרי מרדכי - אלעד

כד דמך חייא בר אויא בר אחתיה דבר קפרא, אמרין לרבי יוחנן עול ואיפטר עילוי, אמר לון ייעול ריש לקיש דהוא תלמידיה והוא ידע חיילה, עאל ר' שמעון ואפטר עילוי:

"דודי ירד לגנו לערוגת הבושם לרעות בגנים וללקוט שושנים" דודי, זה הקב"ה לגנו, זה העולם. לערוגת הבושם, אלו ישראל. לרעות בגנים, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, וללקוט שושנים, לסלק את הצדיקים שבישראל. הקב"ה יודע במעשיו של רבי חייא בר אויא וסלקו מן העולם.

(שהש"ר ו, ד)

שושנים – אלו הצדיקים שבישראל.

מהו המשל? מה המיוחד בתואר שושנה?

ומה טמון בהספד כאן שלא ידע רבי יוחנן?

*

'למנצח על שושנים לבני קרח משכיל שיר ידידות' (תהלים מ"ה).

כתב רש"י: לכבוד תלמידי חכמים יסדו השיר הזה, שהם רכים כשושנים ונאים כשושנים ומרטיבים מעשים טובים כשושנים.

השושנים הם הצדיקים שבערוגות הבושם, רכים ונאים ומפיצים גם ריח נעים.

הבה ננסה לעיין קימעא בין בתריו של דוד המלך על אותם צדיקים, ונעלה גם ניחוחות מאותם ריחות נעימים שהפיץ מרן ראש הישיבה זצ"ל.

ויהיה לו לזכרון ולנו לתלמוד.

*

"יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך" (שם פסוק ג')

פירש המצודות שם: יפיפית מבני אדם – הנך יפה במעשיך מכל בני אדם.

אמרו חז"ל ואלו קרעים שאין מתאחין, הקורע על אביו, ועל אמו, ועל רבו שלימדו תורה, מנלן? דכתיב ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו". אבי אבי, זה אביו ואמו, רכב ישראל ופרשיו זה רבו שלימדו תורה. (מו"ק דף כו.)

הרי לפנינו הלכה אחת על אביו אמו ורבו, הנלמדים כולם מפסוק אחד.

והדברים נפלאים!

הלכה על אביו ואמו נלמדים מפסוק המדבר על רבו, היתכן?

כנראה שכן!

יש פעמים שרבו כולל גם את אביו וגם את אמו.

רחמנות של אב מחד, וקירבה של אם מאידך, במידה כזו שאפשר ללמוד מהרב הלכה גם על אביו וגם על אמו.

מבהיל!

דברים קשים להבנה!

אבל מי שהיה במחיצת רבנו הרגיש והבין!

מפגש ראשון בבוקרו של יום, המילים כנפלטות מאליהם הו... משה... עם הניגון המיוחד והחיוך הכל־כך מוכר. אתה לרגע קופא במקומך, אבל נותרה בך הרגשה כל כך טובה עד כדי צפיה לפעם הבאה.

וכך לשני, לשלישי, ולרביעי, כולם בשמם ולא למשפחותם, כי הלא אנשים אחים אנחנו, בני אב אחד כולנו.

כזו היתה הרגשתנו!

החתונות בישיבה הם לשם דבר. הריקודים, השמחה, העוצמה. שאל פעם מי ששאל מהו הסוד?

והשיב על אתר מורינו ראש הישיבה הגר"צ שליט"א - הם פשוט מחתנים אח...

מילים מיותרות!

זכורני עת שיחרנו פעם פני נדיב נכבד מעבר לים, הלה נרגש ונבעת מההוד וההדר שנקרה לפניו, תוך כדי שיחת נימוסין, שאלו רבינו כמה בנים יש למר? ומשהשיב הלה מה שהשיב, אמר לו רבינו, לי יש מאתיים בנים...

הדברים הותירו רושם עז, ועל אתר שילשל הלה מכיסו סכום נכבד ביותר, לא לפני שהבטיח להכפיל את הסכום בפעם הבאה.

אזכרה ימים מקדם, עת היינו בחורים, הגיעה שעת ההשכמה וכבר קידמנו מרן זצ"ל.

תפילה.. תפילה... תפילה זופור... מי לא זוכר! איך אפשר לשכוח! דפיקות המטריה מהדהדות במבואות הפרוזדור, ובאוזנינו עד היום, גם לב האבן נמס לקולות שבקעו מנהמת לבו.

לא נשאר ספסל מיותם בביהמ"ד. מיותר לומר!

מי שהציץ מבעד לדלת עמד משתומם, מה נהדר מראה כהן גדול, הדור בלבושו עטור בטליתו, קופץ ומדלג כאחד הנערים מחדר לחדר ומדלת לדלת, ומכה באצבע צרידה וקורא תפלה... תפלה... בהתלהבות עצומה, משל כאילו היה שיעור כללי... אותה התלהבות אותם קפיצות, מדהים!

מה הפשט בזה?

כנראה שיש שיעור כללי גם... בזריזות לתפלה. בינו זאת!

והתפלה עצמה היתה שירת הנפש ממש.

הללוי־ה הללוי־ה... עם הלחן המיוחד שלו.

והנצח וההוד... מישהו כמעט בידיים את ההוד.

ולא תתורו המפורסם עם הנפת ידו הקד' לצדדים כמראה באצבע וממחיש לא... בשום אופן לא. והייתם קדושים לאלקיכם...

מארץ מצר...ים

צור ישראל בהשתפכות הנפש, קומה בעזרת ישראל... בא"י גאל ישראל.

פלאי פלאים!!!

*

"הוצק חן בשפתותיך"

פירש הרד"ק: כשאתה מדבר דבריך הן דברי חן כאילו הוצק חן בשפתותיך.

ימי השיעור כללי נזכרים כמעמד הר סיני! קולות וברקים, וענן כבד על הבימה! ובתוכה לבת אש!

מי שלא ראה שיעור כללי של רבינו לא ראה שיעור כללי מימיו!

יום שני, השעה 6.00 אחה"צ, מרן עומד דרוך על מקומו כחייל על משמרתו, מי שמבין רואה את סערת נפשו, ומי שקולט יודע את שעומד להתחולל.

בסוגיא למדנו הוא מתחיל בנחת, ומונה ומצליף אחת לאחת את אשר עולה מהסוגיא, והקושיות עולות בזו אחר זו, והטונים עולים יחד איתם, ואז הוא מזכיר בסילודין את המלאך בלבוש הבדים, הרעבע ר' שמעון, פניו זוהרות קורנות הוד, ומשעבר לדון בדבריו, הוא משליך מאחרי גוו את גופו הצנום, וקופץ ומדלג ומדלג וקופץ מקצה הבימה אל קצהו, וחוזר חלילה, ההתלהבות בעיצומה, מקשה ומפרק וחוזר ומקשה, הקפיצות מדהימות, אלמלא הסורגים מי יודע...

הרמקול נשאר מיותם ומבודד, הקמטים נראים כמי שעומדים להתפוצץ, פניו נוטפות אגלי זיעה, אבל מרן בשלו לא חלי ולא מרגיש, הוא מניח את היסוד, ומשיב למקשים בסערה ולוחם ונאבק במלחמתה של תורה, לא פעם רעדנו שהנה הוא מועד יחד עם הסטנדר, אבל הוא מרחף בעולמה של תורה, הוי... לפתע צועק העילוי מלונא כעת מתיישב לי קושיא עצומה. והרי זו ראיה לנכונות הסברא, ומששוכנע באמיתה של תורה חוזר ומבאר את הסוגיא עד תומה.

אורו עיניו חיתה נפשו, הוא יורד מהבימה בהרגשת נצחון, פניו צוהלות בני הישיבה מתקהלים סביבו, הבנתם מה שדיברנו הוא שואל, ומיד נפתחת חזית חדשה.

אשרי עין ראתה כל אלה!

השמועסים - פרשיה בפני עצמה!

כמדומה שאין בוגר שלא נחרט בליבו שיחותיו של מרן זצ"ל, זה חדר כמחט בבשר החי, יעידו על כך אלפי תלמידיו.

מי לא זוכר את הרעבע ר' ירוחם, את האלול, התרועת מלך בו, החמור של פתח תקוה, והויטמין שבתפוח, וכבר דובר על זה רבות.

שח לי פעם מרן זצ"ל, זה עתה פגשתי בוגר מלפני עשרים וחמש שנה וחזר לי על שיחה שלמה מילה במילה.

ובימי השבעה דיברו המנחמים על שיחות מלפני שלשים וארבעים שנה! כל אחד נשא את משלו מהרגשתו שלו.

את האלול עשה לי ראש הישיבה, יאמר אחד הבוגרים, והאחר יצביע על ה"בן תורה" והשלישי על התפילות... ועוד...

מהו איפוא סודו של מרן ראש הישיבה?

תניא אמר רבי מאיר כשהייתי אצל ר"ע הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר. וכשבאתי אצל רבי ישמעאל אמר לי בני מה מלאכתך? אמרתי לו לבלר אני, אמר לי בני הוי זהיר במלאכתך שמלאכתך מלאכת שמים היא, שמא אתה מחסר אות אחת או מייתר אות אחת נמצאת מחריב את כל העולם כולו, אמרתי לו לא מבעיא בחסרות ויתרות דלא טעינא דבקי אנא, אלא אפילו מיחש לזבוב נמי, דילמא אתי ויתיב אתביה דדלי"ת ומחיק ליה ומשויה ליה רי"ש, דבר אחד יש לי וקנקנתום שמו שאני מטיל לתוך הדיו.

(ערובין י"ג).

קנקנתום - חומר מיוחד שלא ימחק הדיו.

קנקנתום היה לו לרבנו זצ"ל שבו הוא צרב את שיחותיו על ליבות התלמידים.

מהו הקנקנתום?

נפש ונשמה. הוא יצק את רביעית דמו בתוך הדיו!

מי לא עד להתרגשויות של מרן מהרגש במוסר עד כלות הנפש.

ומי לא זוכר את מרן מטיף, מתחנן, יום שישי... שבת קדש... תורה זה חיים... לאן יוצאים... הרי עוזבים את החיים...

אני חושב, הוא אמר פעם, שלפני כל יציאה צריכים לעשות שאלת חכם, כי הרי זו שאלה של חיים.

פיקוח נפשות!!!

זה היה שמועס' מסוג אחר לגמרי, שמועס' עם תבלין ושמו קנקנתום, והתוצאות מדברות בעד עצמן.

אמרו חכמים כד דדמך רבי אלעזר בר' שמעון היה דורו קורא עליו "מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן מקוטרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל" מהו מכל אבקת רוכל דהוי קריי ותניי ופייטן ודרשן.

(ויקרא רבה ל, א)

לימדונו חכמים כי גדולתו של רבי אלעזר היתה במשנה ובגמרא, ונוסף על כך פייטן ודרשן, רב גוברי' בשירת הנפש ובמילי דאגדתא.

דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו.

*

"**חגור חרבך על ירך גבור, הודך והדרך**" (תהלים שם פסוק ד')

מהו הודך? ומהו הדרך?

הבה נלמד את הסתום מן המפורש.

דרשו חז"ל: "**גדול כבודו בישועתך, הוד והדר תשוה עליו**" (**תהלים כ"א**) "**הוד של רב והדר של תלמיד**". (ילקוט פנחס רמז תשע"ו)

אף כאן זהו איפוא הפשט "חגור חרבך על ירך גבור, הודך והדרך" הודך של הרב, והדרך של התלמיד.

אלא שיש להתבונן!

מדוע הפכו חז"ל את הסדר, הלא בראשונה אדם הוא תלמיד ורק באחרונה הוא מתקשט בהוד של רב? אתמהה!

ואולם יש הוד של רב שיש בו בד בבד גם הדר של תלמיד.

מעולם לא פסק מרן להיות תלמידם של הרעבע ר' שמעון, והרעבע ר' ירוחם עד זיבולא בתרייתא.

יחד עם הרב הוא נשאר גם תלמיד.

ולא עוד, אלא שאת ההדר של תלמיד הוא העביר בהוד של רב.

והדברים ידועים.

אמר רבי אליעזר מימי לא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבי מעולם (סוכה כח.)

והדברים מעוררים את לב המעיין להתבונן: וכי במשך כל ימי חייו לא פסק רבי אליעזר הלכה שלא שמע מרבו?

היתכן?!

ולא עוד אלא שאמרו חז"ל: **היה רבי אליעזר יושב ודורש דברים שלא משעתם אוזן מעולם!** (אבות דר"נ פ"ו - ריש פרקי דר"א)

ואולם כונתם שלא היה פוסק ר"א את הדין טרם שבירר והבהיר לעצמו שכך היה אומר רבו (שיחות מוסר מאמר כ"ג תשל"א).

כמדומה, שמעולם לא אמר רבנו דבר שלא שמע מפי הרעבע ר' שמעון, או מפי הרעבע ר' ירוחם!

בודאי שהוסיף וחידש והעיר והאיר, אבל דבריו היו לרוחם, וכבר העיד אחד מגדולי המוסר שהוא שומע במאמריו את ר' ירוחם!

כששמענו אנו את השמועס' היה נדמה שעומד לפנינו ר' ירוחם, וכשהתענגנו על השיעורים מששנו את ר' שמעון.

מהי סגולתו של מרן?

אמר רבי אלעזר כשמנסכין את המים בחג, תהום אל תהום אומר לחבירו אבע מימך [הזרם את מימך] קול שני ריעים אני שומע, שנאמר: "תהום אל תהום קורא לקול צנוריך"

(תענית כה, ב)

כשמרן ניסך בצינורו את מימיו על מזבח הישיבה, חברו יחדיו רבותיו התהומות הגדולים, ואמר אחד לחבירו אבע מימך שקול שני ריעים אני שומע.

זו היתה סייעתא דשמיא מיוחדת ללא גבולות שהוצקה בשפתותיו של מרן.

ומי שזרע בדמעה קצר ברינה?

דבריו נחרטו עם ליבות השומעים ולא ימושו מפיהם ומפי זרעם ומפי זרע זרעם עד עולם.

*

ולסיום הדברים: מה הולמים הם דברי הילקוט כאן כחותמת לדברינו.

יפיפית מבני אדם - נתיפית בעליונים, הן אראלים צעקו חוצה, נתיפית בתחתונים, נשיא אלקים אתה בתוכנו. על כן ברכך אלקים - וה' ברך את אברהם בכל. חגור חרבך על ירך גבור תן מילה בין ירכיך, הודך בעולם הזה והדרך בעולם הבא.

(תהלים רמז תשמט)

נתיפית בעליונים, נתיפית בתחתונים!

על כן ברכך אלקים - וה' ברך את אברהם בכל...

הדברים מקבלים אור נוסף לפי דרשת חז"ל בכל גימט' בן...

*

כד דמך חייא בר אויא בר אחתיה דבר קפרא, אמרין לרבי יוחנן עול ואיפטר עילוי, אמר לון ייעול ריש לקיש דהוא תלמידיה והוא ידע חיילה, עאל ר' שמעון ואפטר עילוי:

"דודי ירד לגנו לערוגת הבושם לרעות בגנים וללקוט שושנים" דודי, זה הקב"ה לגנו, זה העולם. לערוגת הבושם, אלו ישראל. לרעות בגנים, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, וללקוט שושנים, לסלק את הצדיקים שבישראל. הקב"ה יודע במעשיו של רבי חייא בר אויא וסלקו מן העולם.

(שהש"ר ו, ד).

שושנים, אלו הצדיקים שבישראל, שהם רכים כשושנים ונאים כשושנים, ומרטיבים מעשים טובים כשושנים.

שמא זה היה הספדו של ריש לקיש על רבי חייא בר אויא.

שושנים, אלו הצדיקים שבישראל!

אחד מהם היה רבינו זצ"ל. אשרי עין ראתה כל אלה...

טוב עין - טוב דעת / רבי שלמה גולדשילד שליט"א

בני ברק

"מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה" (שיר השירים ח, ז)

והתימה עולה מאליה,

מפני מה כל כך האהבה בוערת - יוקדת, עד כדי כך שאין המים יכולים לכבותה?

ולא עוד יש להוסיף לתמוה, מדוע דבר זה נחשב כל כך שאין אדם יכול ליתן את כל הון ביתו בעבור האהבה?

אכן יישוב הדברים בזה הוא כפי שביארו שם התרגום והרש"י שם, שאהבת הקב"ה לכלל ישראל הוא שמרחם עליהם, והוא כתוצאה מאהבת ישראל עד כדי מסירות נפש להקב"ה. ולכן כמו שאי אפשר לו לאדם לשכוח כפות ידיו, כך הקב"ה אינו שוכח את כלל ישראל, (עיי"ש במדרש).

מים רבים לא יכלו לכבות את האהבה...

את בחינה זו אנו תלמידי מרן זצ"ל - כולנו חשנו, כעין מה שאחז"ל הדבק במידותיו, מה הוא רחום אף אתה רחום וכו'. אהבתו לתלמידינו - בניו היתה אהבה ללא מיצרים, אהבה שלא ניתנת להכבות...

ומנגד השיבו לו תלמידיו אהבה חוזרת - כי עזה כמות אהבה...

וכל כך למה?

כי האהבה האהבה היתה עמוקה ושרשית... שימני כחותם על לבך - כחותם על זרועך!

כל תלמיד ותלמיד היה חתום בלבו...

וכאן, ננסה להאיר את היריעה מהיכן המבעיר הבעיר את הבערה, מהיכן נבע שורש אהבה עמוקה זו, להבנת בצעיר בתלמידיו.

"אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם, רבי אליעזר אומר עין טובה" (אבות ד, ט). ופרש"י שם: עין טובה שאין לו קנאה על חבירו וחביב עליו כבוד חבירו ככבודו".

"אין לו קנאה על חבירו"...

מפורסם הדבר, שבתקופת לימודי גדולי הדור, בצעירותם, בישיבה בפ"ת, וב"ה כל אחד מהם עלה ונתעלה להרביץ תורה בישראל, ואחד מהמיוחדים שבחבורה היה ידידו וריעו על מרן זצוק"ל הגר"ש רוזובסקי זצוק"ל, שזכות רבה היא לו בהקמת המשך התורה בכלל ישראל, והוא זצ"ל שח פעם למקורבו כי היחיד מבין חביריו שאין עיניהם צרה בהצלחתו, ויש לו טובת עין, הוא מרן הגר"ז רוטברג, זוהי עין טובה - שאין לו קנאה על חבירו.

ומלבד זאת - **וחביב עליו כבוד חבירו ככבודו**

העין טובה שהרעיף על תלמידיו, וכפי השפה המדוברת בימינו - מפרגן, בא מתוך חביבות כבוד חבירו ככבודו.

זכורני שהיה אחד התלמידים שעמד להנשא, ונודע לבני הישיבה שראש הישיבה אינו מסדר קידושין, אלא אדמו"ר שהחתן נמנה על חסידיו, ותרעש הישיבה שאין מן הראוי לבא ולשמח את אותו חתן כמחאה על הפגיעה בראש הישיבה וכשנודע ד"ז למרן זצ"ל הודיע לבני הישיבה כי הוא עצמו יבוא לשמח את אותו חתן

ביום חופתו.

טוב עין הוא יבורך - **חביבות לתלמידים!!!**

עוד עולה בזכרוני המחזה של מרן ראש הישיבה בשמחת חתן של תלמיד מבני הישיבה...

בימינו חתונות מסתכמות בסידור חופה וקדושין, קצת שירת ימים על ימי מלך... אשריכם אשריכם תלמידי חכמים... נשיקות חיבוקים - וזהו...

חתונה של תלמיד - הנהגתו של מרן כאילו מחתן הוא עתה בן, משמחו כאילו הוא בשנות צעירותו, כולו הדרת קודש, בחיוך ושמחה אופיינית שאי אפשר לתארה וציירה במכחול צייר - אומן, כולו שופע טוב...

כל כולו להעניק, להרבות, לכבד, כי כל ישותו טוב עין הוא יבורך!!!

וכמדומה, מידה זו שזכינו לראות בעיני הבשר, שרשה הוא מתוך טוב הלב ששפע במרן זצ"ל.

וזאת, כי יש להעיר מדוע התנא באבות לא נקט לשון של "לב טוב" שהרי מקור המדות הוא בלב, והביאור בזה כי יסוד ושורש המידות שבלב נקבע על פי העין טובה של האדם. כי כפי ההתיחסות העין לחבירו, שרצונו לראות את טובת חבירו, ממילא רואה הוא לנגד עיניו את מעלותיו, וזה המביאו לידי התיחסות ב"לב טוב".

וכדברים אלו כתב החסיד היעב"ץ (אבות ה, יט) וז"ל: "**עין טובה, המעט שלו - בעיניו הרבה. ושל אחרים ימעט בעיניו, ויחפוץ שיהיה להם יותר ממה שחפץ לעצמו, ויטיב בעיניו לאחרים יותר ממנו**".

ושל אחרים ימעט בעיניו...

עד היום עומד לנגד עיני מחזה זה, כשהבאתי בפני מרן זצוק"ל את ספרי על עניני חנוכה לקבל את הסכמתו, שמח מאוד בדבר, לאחר ימים מספר עליתי לביתו וההסכמה כבר כתובה, שאלני מה אני אומר, וחיוך של שמחה עלה על שפתי, לקח את ההסכמה ממני ועבר עליה שוב, והנה פתאום אמר לי: זה לא מספיק, צריך כתוב עוד... נטל איזה ספר מספריתו ששם הפליג המסכים בשבחו על המחבר והעתיק חלק המדברים שם, וסיים ואמר לי: כעת זה טוב...

זהו ושל אחרים ימעט בעיניו, כמה שכתב ושיבח,עדיין מועט הוא בעיניו וצריך יותר, טוב עין הוא יבורך - ושל אחרים ימעט בעיניו...

ועומק נוסף בזה כתב החסיד היעב"ץ (שם) וז"ל: "ומי שיש בו עין טובה יורה בו על הנשמה העליונה ובנה בשמים מעלותיו".

וביאור הדברים: אדם שזכה למדריגה זו הרוצה שלחבירו יהיה יותר ממנו, שורשה מהנשמה העליונה והטהורה, ומעלותיו בונה בשמים - קשור הוא עם השמים.

ומכאן עולים אנו אל רובד נוסף:

טוב דעת...!!!

"**כד דמיך רבי יוחנן היה דורו קורא עליו, אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב ר"י את התורה בוז יבוזו לו**" (מדרש שה"ש ח, ז).

אהבת התורה!!!

חקוק בלב כל תלמידיו את אהבת התורה שאהב מרן זצ"ל, השיעורים הכלליים כאשר כולו אחוז שרעפים רץ מקצה אחד של ההיכל אל קצה אחר של ההיכל, ובתוך כל שיעוריו משנו את האהבה שאהב רבי זלמן

את התורה...

וכאן באה לו גם מדת העין טובה שהיה לו כלפי רבותיו - הרעבע ר' שמעון... וגם את מערכות המוסר והמחשבה שזכינו לשמוע מתוך עין טובה למשגיח רבי ירוחם...

כל זאת ועוד, הן מתוך דבריו המאירים של החסיד היעב"ץ:

"ומי שיש בו עין טובה יורה בו על שיש בו הנשמה העליונה"...

אהבת המוסר - המחשבה שראינו וקבלנו ממרן זצ"ל, בבחינת אם יתן איש את כל הון ביתו באהבת המוסר בוז יבוזו לו...

פעם, כשנפגש מרן זצוק"ל עם מרן בעל האבי עזרי זצוק"ל ביקש ממנו בעל האבי עזרי שיטול על עצמו את ענין חיזוק המוסר בישיבות - אף זאת בא מתוך הכרה שידע כי לרבי זלמן יש את הנשמה העליונה...

וכל דברים אלו אצלו לאהבת ה בצורה עליונה.

ומי לא זוכר את תקופת הימים נוראים - ותרועת מלך בו...

כולם ראו... שמעו, חשו והרגישו את המלכת הקב"ה בעולמו - וכל העם רואים את הקולות...

לב מי לא יחרד עת זכינו לשמוע את קולו בתפילת ערבית הראשונה של ליל ראש השנה - **ואהבתך אך תסיר ממנו... !!!**

כליו של ראש הישיבה / הרב אלימלך גוטליב שליט"א

בעמ"ס פני מלך - עה"ת ומועדים

עוד מהדהדת באוזן אותה קריאה בלתי נשכחת שהיתה נשמעת עת היה מתפעל מעומק סברא של "ר' שמעון", או מתרגש מאיזו הרגשה דקה של "מוסר"- ממש לצאת מן הכלים...

דוקא הוא, רב אומן ביצירתם של כלים, כלי התורה, הוא, שלרשותו עמדו הכלים המובחרים ביותר, גאונות המה ורחבות הלב, יושר הסברא וטוב הדעת,

וראה זה פלא!

הכלים הללו לא הכילוהו, תורתו, רגשותיו, גאו וגדשו אל מעבר לכליו, עד שהיתה בוקעת הקריאה "אני ממש יוצא מן הכלים..."

אכן, אין כלי אשר יכיל אוצרות רוח כשהם חיים ומפעפעים, כן, אפשר ואפשר להכיל ידיעות, לאגור מידע, אך כשכל זה חי ורותח, דובב ומפעפע, אזי כמובן אי אפשר להכילם.

אם תמצי לומר, זהו השורש להארת פניו המופלאה, התורה־אור, וכשהתורה נובעת אל החוץ, אל מעבר לכלים, אף האור קורן עמה החוצה, אי אפשר לו לשהות בהיכלא דגוואי בין דופני הכלים, והוא שופע אל החוץ בהארת עוז, הארת פנים שאינה באה כמו מתוך גוף אלא מתוך השתפכות של נפש.

אפשר ויש מי שלא ספג הימנו את סברות היושר שמגרודנא או את אורחות המוסר של מיר, אך אין, אין מי

שלא נכווה במכוות אהבה רותחת מאיזה בעבוע של רתיחת תורה, של רתיחת מוסר, של משהו שיצא מן הכלים.

שביבי זכרונות / רבי שלום ויסבלום שליט"א

בני ברק

זכיתי ללמוד בישיבה מתחילת זמן החורף שנת תשכ"א, בתחילת דרכי, קיבלתי המלצה מהגאון הרב יואל קלופט באמרו לי שמכיר את ראשי הישיבה ויהיה לך תועלת גדול מלימוד שם.

באתי אל מרן ראש הישיבה. נרתעתי כשאמר לי: אתה נכנס בין האריות, נכנסתי לשיעור יומי של מרן הגר"ז, וזכורני שהיה אומר, חייבים לשלם עבור השיעור. ואכן ערך לימוד מתחבב ומתיקר באמירות אלו.

זכורני שבמהלך אחד השיעורים שהקשתי כמה קושיות. ומרן זצ"ל אמר לי אתה חוטף לי את השיעור, איני יודע אם באמת ירדתי לסוף דעתו בדבריו, או שמא הייתה זו אמירה מעודדת, עכ"פ זה מרים ומעלה.

השיעור הכללי היה בנוי והשתכלל עוד יותר בזמן השיעור עצמו עם רעיונות חדשים וסידור חדש. השיחות מוסר ניתנו באופן מוחשי וציורי. יש כלל קו מחשבה אחיד כמי שלומד סוגיא וביאורה, כן מבאר שאר חלקי התורה.

וכפי דרכו של מרן ראש הישיבה זצ"ל בשיעורים בגמרא שהיות בבחינת כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל, שהיה בחיות ובחדותא דאורייתא הלא דברי כאש, לא יכל לעצור מכלי לחדש בשעת אמירת השיעור.

כך דרכו בשיחות המוסר שהיו בנויות ומיוסדות על גדולי בעלי המוסר, עם ספרי ר' צדוק הכהן ושפת אמת, ואותם שיחות אלו היו בבחינת שירת הנפש המנגנת על המיתרים הדקים והנעימים.

כמו"כ השיעורים של הגאון ר' ראובן פיין זצ"ל הייתה מערכת בנויה ומסודרת בבהירות קודם נאמרו חלקים בשיעורים ואח"כ נשתלבו במערכה יפה ומסודרת, וכן גם אמר שיחות מוסר.

הדמות של הגאון ר' חיים שאול קרליץ זצ"ל הייתה מיוחדת ומעודדת, וב"ה גם ממנו זכיתי לשמוע שיעורים בעניני קדשים במס' פסחים.

זכורני שהיו באים בחורים מישיבת סלובודקה לשמוע השיעורים.

זכורני פעם בסוף זמן אלול במוצאי יו"כ שהיה סמוך לבחירות והיתה עצרת בה דברו ראשי הישיבות ורבינו הגר"ז גם נאם בעצרת, אבל כל דבריו נסבו על עניני ראש השנה ויו"כ, כי כל כולו היה מונח עמוק בתוך קדושת הימים הנוראים.

אני זכיתי שמרן ראש הישיבה שליט"א דהיום היטיב ולמד אתי חברותא. גם זכיתי ללמוד חברותא עם הגאון ר' נפתלי נוסבוים שליט"א. והייתי תקופה בצוותא בתור חברותא לגאון ר' ראובן גינזבורג זצ"ל.

ואחתום בברכה לכבוד הישיבה הקדושה והרבנים שליט"א.

אזכרה ימים מקדם / הרב משה ויספיש שליט"א

בני ברק

למע"כ הרבנים החשובים, העוסקים בעריכת קובץ היובל לישיבתנו הק', "בית מאיר" בני ברק, שהיא מגדל אור לתורה ולעבודת ה', כבקשתכם אעלה על הכתב כמה מזכרונות ימי בחרותי בישיבה הק'.

שנת תשכ"ה, עת בואי לישיבה בתחילת זמן קיץ למדו אז מסכת נדרים, השיעורים היומיים נאמרו ע"י ראשי הישיבה זצ"ל. שיעור א' ע"י הגאון ר' ראובן פיין זצ"ל כאשר היה ניכר סדר בעריכת הדברים, ושיעור ב' ע"י מרן ראש הישיבה הגר"ז זצוק"ל, והוא הי' השיעור הגבוה, ואח"כ הי' הקיבוץ, אחר תקופה קצרה התחיל לומר בן מרן הרה"י הגאון ר' צבי שליט"א את השיעור א', ומאז התווסף עוד שיעור יומי.

השיעורים הכלליים נאמרו ע"י הרבנים הרה"י הגר"ז והגר"ר, השיחות נאמרו ע"י מרן רה"י הגר"ז בימי שלישי וליל שבת. ובזמן שרה"י הי' בחו"ל, הי' הגרר"פ אומר גם שיחות, האוירה בישיבה היתה רצינית, והיו בחורים שהיו אריות בלומדות ובהתמדה, היו בחורים שידעו ש"ס, ויש שידעו את הספר ר' חיים הלוי מבריסק. ניתן היה לראות את הבחורים ששקדו על כתיבת השיעורים עד השעות הקטנות של הלילה.

סדר מוסר היה בהתלהבות, והיו בחורים שהיו שקועים בעבודת ה' ובעבודה שבין אדם לחבירו, גם היו קבוצה שהלכו לשמוע את השיחות של המשגיח בפוניבז' שנאמרו ע"י מרן הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל.

זכינו שמרן הסטייפלר זצוק"ל היה מתפלל בישיבה ועי"ז הי' הזדמנות לבחורים להיות קשורים אליו בשאלות ובעצות, כמו"כ התפללו בישיבה הגר"ח גריינימן שליט"א, והגאון ר' שלמה קרליץ זצ"ל, והגאון ר' חיים שאול קרליץ זצ"ל, ששימש גם כמשגיח וכנושא ונותן בלימוד עם הבחורים בסדר שני.

בועד שלנו היו בחורי חמד שמהם משמשים היום כרבנים וכדיינים וראשי ישיבות וכו', וכנראה זכינו לכל זה בזכות הקנאת סופרים שהיתה בין הבחורים, בפרט כאשר היו הבחורים מידי פעם מוסרים חבורות בהתלהבות ובמתיקות, כך בס"ד גדלנו.

ה"אלול" בישיבה הי' ניכר על כל יחיד ויחיד, וימי הסליחות והימים הנוראים היו בהתרוממות הרוח ובחרדת הדין. לסוכות נסעו הבית ולשמחת תורה חזרנו לישיבה ורה"י ניצח על ההקפות כמצביא בגדודו - אין לתאר את שמחת התורה שהיתה.

***

"וזכרו לא יסוף" - כמה פרקי זכרונות על מרן רה"י זצ"ל

א. השיעורים של מרן הרה"י היו מיוחד באמרתו בשמחה ובהתלהבות ואחרי כל יסוד שנאמר כדי לישב את הסתירה בדברי הראשונים הי' מוסיף: "משפטי ה' אמת צדקו יחדיו", תמיד הם צדקו יחדיו.

ב. התלמידים הרגישו אותו כאב רחמן ואהוב, זכורני ששוחחתי עמו על הקושי בהכנה לשיעורים, ועל אתר הוזמנתי לביתו ללמוד בצוותא בכל שבת אחה"צ להתרגל בלימוד הישיבתי והיכן לשים דגש.

ג. מלבד מה שהיה ראש ישיבה היה גם כאב רחום אל התלמידים, דאג בכל מאודו לתלמידים, כולם ידעו שאפשר לפנות אל רה"י ולשפוך לבינו בכל ענין, במיוחד בעניני שידוכים, שהי' מכוין ומדריך, ומתוך כך היו הרבה בחורים שהיו קשורים בלונ"פ ולא זזו מתחת ידו.

ד. זכורני ששאלתי את מרן הסטייפלר בשובו לביתו אחר התפילה, האם צריך לומר בברהמ"ז, הרחמן הוא יברך את הרב בעה"ב הזה, והשיב לי מרן שאפשר לומר הרחמן וכפי הנוסח, וכשחזרתי לישיבה, קרא לי מרן

הסטייפלר שוב ואמר לי, שאולי אין זה כבוד לרה"י לומר לו את הנוסח "בעל הבית הזה", אלא עדיף לומר הרחמן הוא יברך את "הראש ישיבה הזה".

ה. כשראינו את הרה"י כועס על בחור ידענו שזה כעס חיצוני ומיד יכול לשנות צורה, בזכרוני שנזף פעם בבחור ממשפחתו ולא נשא פנים, כי אחז שזה לטובתו, ובשעת מעשה נראה כזועף, אבל מיד אחר כך שב אל פניו חיוכו הקבוע.

ו. הרה"י נתן רשות לבחורים לקיים בהידור מצוות, אפי' שהקשה על התפקוד הסדיר של הישיבה, בחנוכה רצו התלמידים להדליק בחדרם וכדי שזה יחשב ביתם גם לגבי פיתם, בקשו לאכול סעודה אחת בחדרם. על אף הקושי הכרוך בדבר, עכ"ז לא נתן לבטל המנהג למי שרצה להחמיר.

ז. הלוקסים בישיבה בשבת ויו"ט, שמו לישיבה חן מיוחד בדקדוק ההלכה ע"פ החזו"א, ומי לא זוכר את הפטשיילע שהי' קשור למתניו בכל שבת, כדי לא לטלטל אפי' בעירנו ב"ב.

ח. כשרות האוכל של הישיבה הי' תמיד בהידור ודקדוק רב, בתרומות ומעשרות ובהפרשת חלה, וכדי להבטיח כשרות מהודרת לקח הרה"י את הרבנית הורוויץ ע"ה שהיתה גם כאם מסורה עם רחמנות ודאגה לבני הישיבה, לדאוג לצרכי המטבח, ולתלמידים.

ט. זכורני פעם אחת בעת השיעור היומי, כשעדיין לא היה מזגן והי' חם מאד ונוטף ממנו זיעה, הי' אז דבר פלא שלא אשכח לעולם, שזבוב טורדני הציק לו, והרה"י לא הרים ידו לגרשו, והי' ניכר שכל כולו הי' שקוע באמירת השיעור ולא שם לב למשהו אחר.

לסיום הדברים אוסיף כאן קטע מרשימות שיחותיו של ראש הישיבה בש"ק יתרו תשכ"ח

אברהם אבינו ע"ה נשבע למלך סדום שלא יקח מהרכוש ששבה מהד' מלכים, כדי שלא יאמר מלך סדום אני העשרתי את אברהם, ויכול לצאת מזה חילול ה', וצ"ע דע"ז הי' אברהם צריך להשבע? הרי כל ימי חייו היו קודש להרבות כבוד שמים, ואיך יתכן שיכשל, ויקח מהרכוש, ואמאי צריך לעשות כזה חיזוק לדבריו, וידוע כמה לא הי' נחשב ממון בעיניה אבות הקדושים שהרי ליעקב אבינו עשה כרי של כסף וזהב ונתן לעשו.

והביאור בזה שכל שהאדם גדול יותר מבין חשיבות הדבר, מפחד תמיד שלא יכשל בזה, ועושה גדרים וסייגים כמה שרק שייך, ואם הי' שייך להבטיח את קיום הדבר יותר משבועה היה אברהם עושהו, כי עיקר עבודת האדם להיות מקיים את כל התורה פירוש להיות מסכים בלבו עמהם ולא להרהר אפי' עלה נראה קל וזה הכוונה מה שתקנו חז"ל בתפילה לשמור ולעשות ולקיים, וכן ויציב ונכון וקיים, וכן ואמונה כל זאת וקיים עלינו, רואים עד כמה חשוב הקיום.

והנה יתרו יעץ למשה רבינו לעשות שרי אלפים וכו' שרי עשרות, וזה פלא שהי' להם מן, ומי באר, וישבו ולמדו ולא עסקו כמעט במשא ומתן, ומדוע שיצטרכו כל עשרה אנשים ממונה עלידם, אלא מאחר שהיו ג"כ גדולים, עשו חיזוק גדול מחשש רחוק ביותר, וכן המקבל על עצמו קבלה ידע כי העיקר הוא הקיום ובזה תלוי הצלחת הסייג והגדר, ע"כ.

***

הנה מצד הדין הייתי צריך לכתוב ולמלאות דפים שלמים, אך בנתיים אקווה שיצאתי ידי חובתי בשורות אלו, וישר כח לכם על הזדמנות שנתתם לי להביע את אשר בלבי.

רחשי תודה וברכה אביע בתודתי אל הבית הגדול שחסיתי בצל קורתו "ישבתינו בית מאיר, וברכתי שיזכו ראש הישיבה הגאון רבי צבי שליט"א והחתנים הגדולים שליט"א, להגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

שימני כחותם על לבך / רבי עובדיה יונה שליט"א

דיין בביד"צ העדה החרדית הספרדית - ירושלים

שלמה המלך בשיר השירים (ח, ו) אמר, "**שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך**", וביאר שם רש"י: בשביל אותה אהבה תחתמני על לבך שלא תשכחני.

כנראה, כי בדברים מועטים אלו ניתן לכלול את כל העבר הנפלא ממרן ראש הישיבה זצ"ל, הן בדברים שהיו מימים עברו בעודנו נער כבן ח"י שנים המגיע מישיבת לומז'א המעטירה בפ"ת, שלימים למדתי שם זמן קצר ביותר, ובבואי לישיבה הקדושה "בית מאיר" שהתנוססה בשכונת חזון איש אשר אותה עת סביבה היה מקום מדבר שממה, שועלים הלכו בו, ולבד ממבנה הישיבה ובית הכנסת לדרמן לא נפקד דבר.

"זכרתי לך חסד נעוריך לכתך אחרי במדבר", בכך היתה נראית הישיבה, וכחלוצים במקום זה היינו בהרחיבי מקום אוהלך.

סגולתו של מרן זצ"ל היתה בקירוב ללא מיצרים לכל תלמיד, ובפרט אותי, שקרבני באופן מיוחד וכאב את בן ירצה מחוט ועד שרוך נעל, לא היה דבר שלא שם מעיינו לכלכלני ולחננני.

זכורני באופן מיוחד התקופה של עתות משבר שהשבעני לפני ההיכל הקודש שלא לעזוב הישיבה הקדושה בשום פנים ואופן, ובדברים כדרבנות מחביבות לימוד התורה הק' הן על זאת יפשע גבר ברוחות שנשבו ברחוב בתקופה ההיא, והדברים הגיעו עד למשבר ומרן זצ"ל כחומה זקופה יסובבני.

ודבריו החוצבים היורדין עד לשיתין, בחכמה מופלאה, באהבה ובמסירות אין קץ היה לתלמידיו - בניו, באהבה נפלאה שבכוחה למוסס את הקשיחות הגדולה של היצה"ר כאשר לא יכולנו לעמוד בפני הדברים כדרבנות שנשפכו מלב גדול ורחב כלבו של מרן זצ"ל. בהשפעת רוחו של מורו ורבו רבינו ירוחם זצ"ל ממיר, שכל שפע הקודש שהיה מפעם בלבנו נשפך עלינו על ידי רוחו הקדושה שאפפה את כותלי בית המדרש.

*

זכורני את דמות ההוד של מרן הסטייפלר זצ"ל שקבע מקום תפילתו בהיכל ישיבתינו הקדושה בתפילת שחרית, והראש ישיבה היה מעודד אותנו ללמוד ממנו התעוררות בתפילה בפרט באהבה רבה שיש שם קבלת תורה ועמל התורה.

ועדיין חרוטים לי דבריו משיחותיו, שבעזרת אבותינו שלפני תפילת שמונה עשרה, מהווה הוא מעין סיכום וחזרה בקצרה על כל הזמירות, ולכן מוזכר יציאת מצרים וכל הסדר לפני שמגיעים למצב של עמידה - והדברים ארוכים.

*

זכרתי ימים מקדם, באחד מימי בין הזמנים הייתי בבעיה חמורה אם לשהות אצל קרובים שאינם שומרים תו"מ כל כך, ואינם יודעים בהנהגה של ישיבה, והלכתי לשאול עצתו של מרן ראש הישיבה, והוא שלחני למרן הסטייפלר זצ"ל בלשון זה: 'לך לראש הישיבה לשאול בעצתו'.

הלכתי ושאלתי את עצתו, והשיבני להשאר בישיבה, וזכורני אותם שבתות להיות במחיצתו של מרן ראש הישיבה זצ"ל בביתו ברח' חזון איש 8 כאחד מבני המשפחה, ללא חילוק ומחיצות. ובחיוך מתפשט על פניו תוך

עדינות נפלאה שהייתה לו בהנהגה עם כל אחד ואחד. בהדרכה לא רק בלימוד התורה הקדושה אלא גם בהנהגות בין אדם לחבירו להקפיד על כבוד הזולת ואיך להתנהג בשיא העדינות נפש גם עם הפשוט.

מלבד לימוד התורה והמוסר עצמו, הראנו דוגמא ולימוד לכבוד ויקרות התורה, כאשר זכרתי כי פעמים שנצרכתי לילך באמצע השבוע, היה חוזר בפני את השיעור הכללי שהיה צריך למסור בישיבה הקדושה.

וכדברי שלמה בשיר השירים "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" שאהב ממש ללא מחיצות וגינונים את כל אחד מתלמידיו שכולם מעידים שהיה בבחינת "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו", שבפניו הקורנות המאירות אור זך, לא יוכל לעמוד גם הקשה שבתלמידים.

ובאור זה זכינו שהעמידנו בקרן אורה, וקשה למצוא דוגמא לזה בעולם הישיבות לרדת לנפש הזולת ולדאוג לו לכל מחסוריו ולהרגיש כחלק ממנו. כאשר זכינו להתבשם מדרכו בקודש באהבת הבריות ובפרט לתלמידיו.

וגם בזמן תקופת פרק נשואין היה ושימש כאב ממש כלפיו עם כל המשתמע מכך, בכל פרט ופרט עד כדי שבהזמנת החתונה מצד החתן נחתם: הרב זלמן רוטברג ורעייתו. וגם אחרי החתונה לסעוד על שולחנו, וידעתי גם מדברים קשים על משפחות שבורות שמצאו מקלט בביתם והוו להם למשען והרגישו בהם כמן אבא ואמא מגודל גדלותם של המשפחה הרמה של מרן זצ"ל, ואנו תקווה ללמוד וללמד את דרכו הקדושה והנפלאה ולכל יוצאי חלצינו אמן.

*

וקיים בי את הפסוק "משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו", לרוות בצמאון את דרכו הקדושה, רגש אבהי לכל תלמיד, ובפרט לי כחסר הורים ללא גוזמא, ממש מפתו אכלתי ועל שולחנו ישבתי, לראות פני מלך מאן מלכו רבנן שקיבל מרבותיו זיע"א, מהגר"ש שקאפ בגרודנא ורבנו ירוחם ממיר, את העמקות הנפלאה בהבנת התורה ללא שיור כלל וכלל.

וזכורני שסיפר לנו שמרן החזו"א צפה ברוח קדשו את כל עתידו של מרן זצ"ל בהקמת מרכז התורה העצמי "בית מאיר" שיהווה מרכז רוחני לכל הסביבה במקום שומם כשיכון חזו"א באותם הימים. ועל דא קבכינא ונפשי תבכה במסתרים להזכר ולחשוב כמה מסירות נפש ממש על כלות הכוחות במסירת השיעורים והשיחות וללא מסירות נפשו לא היה בנו כלום, וכל מה שיש לי ולאחרים מתלמידיו - **שלו הוא!!!**

בן תורה / רבי אשר זאב לוריא שליט"א

מנהל ת"ת אהל תורה - בני ברק

אחד מן הדברים שהיו בבת עינו של מרן הראש ישיבה זצ"ל הוא להשאר - **בן תורה!!!**

בדידי הוי עובדא! כד דכירנא מימי נעורינו בישיבה הקדושה בית מאיר כשהרבה הורים עדיין לא השלימו עם המשך לימוד האברכים בכולל גם אחרי הנישואים, כששאל אבי אחד הבחורים את מרן זצ"ל "ומה עם התכל'ס" שאג רבי זלמן בקולו האדיר: מי דואג לסנדלר שיהיה לו לחם לאכול ומי דואג לנגר (לשוסטר ולסטולר) רק לישיבה בחור הרבש"ע לא דואג?

רושם הדברים נכנס בלב השומעים ואכן בחור זה נכנס למשפחה תורנית ומשמש כראש כולל וישיבה בסיעתא

דשמיא. אין לתאר ואין לשער אלו מאמצים השקיע להחזיר לשורות הישיבה תלמידים שבהשפעת המשפחה חשקה נפשם ב"פרנסה", כמה שליחים ורצים הגיעו לפתחו ע"מ לשדלו לשוב בשליחות רה"י זצ"ל.

*

מענין לענין באותו ענין, מעשה בשידוך עם בחור שנגמר ושני הצדדים עניים ולא היה להם אפשרות לרכוש דירה. אבל היה להם אפשרות לקבל דירה במקום מסוים בתנאי שלא ילמד בכולל אך יצא לעבודה. מון ראש הישיבה החליט לסוע לאותו מקום המרוחק כדי להשפיע על הצדדים בדברי נחת שצריך להשאר ללמוד בכולל, בזכות זה הוקם שם כולל, ולאברכים ניתנה אפשרות לרכוש שם דירה, ולבנות בית נאמן על אדני התורה ויר"ש.

עדיין שמורים בלבי הרגשות נעלות על מרן זצ"ל, באיזה רוחב לב גילה עת היה נושא מדברותיו בסעודת התנאים לבני הישיבה, איזה נחת רוח נגרם לכלה ולכל בני המשפחה לאחר ה"אזמר בשבחין" שהרעיף מלא טוב!

*

באחד השיחות בתדהמה של ממש, סיפר פעם מורינו רה"י זצ"ל שנפגש פעם עם ידיד נעורים שהכירו עוד טרם פרצה המלחמה ולמדו יחד בגרודנא אצל ר' שמעון שקאפ זצוק"ל לאחר רגשי הפגישה המרגשים שאלו החבר האם זוכר אתה את הפרישע בולקלעך שקנו בליל שישי מן המאפיה הסמוכה לישיבה וטעמו מהם עוד בלילה וטעמם היה כצפיחית הדבש... האמנם שאר ר' זלמן בזעזוע זה מה שנשאר לידיד בזכרון מימי הזוהר במחיצתו של ר' שמעון שקאפ? היתכן שחידושיו של רבי שמעון לא עמדו בפניו חיים כנתינו מסיני... כמה בכה לבו על רדיפת הגשמיות שראה בזה.

פרק מיוחד אפשר לכתוב על ההכנה לשיעור הכללי, כאשר ההכנה התחילה כבר בשבת קודש אחה"צ בזמן שהיינו באים לביתו שברחוב חזו"א 8 ויושבים לפניו ומרצה לנו את השיעור בקושיות ובראיות לכאן ולכאן באיזה "ברען" ו"גישמאק" כדי להכניס בנו אהבת התורה כנתינן מסיני ממש.

בכל פעם בעת שנפגשנו היה מקבל את פני בחמימות כשקורא לי בשמי הפרטי, תמיד התפלאתי הרי עברו לפניו מאות תלמידים בישיבה ותמיד זכר את שמי הפרטי וגם בימיו האחרונים בעת שכבו על ערש דוי בעת בואי לבקרו קרא לי בשמי בבקשו ממני "התפלל עלי אני זקוק לרפואה".

כזה היה ראש הישיבה שקשה להעלות על הכתב את גדולתו בתורה במידות ואת פשטותו, את מסירותו לכלל ולפרט, אין הדברים הללו ניתנים לכתיבה או למסירה כלל וכלל, אלא חקוקים בלב עמוק עמוק וא"א לתאר זאת ולצייר זו בצורה ציורית שלא ע"י אמן מיוחד היודע להכנס לנבכי הלב ולנגן במיתריו, משום שראש הישיבה תנועתו דיבוריו הליכתו אין זה רק חיקוי בלבד אלא חפצא של בריאה מבריאתו של הקב"ה שעשה חסד עם בריותיו ועם הדור שזיכה אותנו ברה"י זצ"ל.

זכרתי לך חסד נעוריך / הרב אברהם יוסף ליזרזון שליט"א

יו"ר החינוך העצמאי - ארץ ישראל

ראשית, יצויין כי הדברים המובאים הם מעט מזעיר זכרונות ורשמים ממה שניתן להעלות על הכתב, מתקופת הבראשית של הישיבה, קשייה ואתגריה. תקופת יסוד שכל תיאור המפותח ביותר לא ישוו למציאות בה גדלנו במקום והשפענו על המקום באזור הישיבה, בשיחה חטופה שקיימנו עם אחד מראשוני התלמידים מניחי התשתית לפני יובל שנים, הרב אברהם יוסף לייזרזון שליט"א המכהן כיום כיו"ר החינוך העצמאי בארץ – ישראל העלנו מפיו שביבים משנות הבראשית להקמת הישיבה.

רבות מובא בספרים הקדושים גודל הנס שבו היו עומדים הלוחות, לוחות האבן אשר מאז נתינתן בסיני לא יכולות היו לעמוד באופן טבעי אלמלא רצון הבורא ית' אשר ניסיו ונפלאותיו תומכות הן ביסודות קיום התורה בעם ישראל המחדש בטובו בכל יום, הוא הסועד – המחזק בכל המצבים הנוראים הקורות אותם בימי חיינו – את שבועתו והבטחתו שלא תשתכח תורה מישראל.

עם ישראל בכל שנות קיומו מאז היותו לעם חיפש בדרכים שונות איך להבטיח את המשך ההשתלשלות המפוארה של לימוד התורה החל מיבנה וחכמיה שנותרו אחר חורבן בית המקדש ואחריהם בישיבות בבל וארץ ישראל, אשר העבירו את לפיד תורתם לבאים אחריהם, לגאונים, ראשונים ואחרונים וכלה בישיבות הקדושות והגדולות שהוקמו ברחבי העולם היהודי במאתים השנים האחרונות שבהם גדלו וצמחו נושאי ונוצרי גחלת התורה גאוני וצדיקי הדורות שהאירו עולם ומלואו.

כך גם נשזרת הישיבה הגדולה "בית מאיר" כחוליה מפוארת ומזהירה בהמשך השרשרת התורתית הנצחית, ישיבה קדושה זו הנושאת את שמו וזכרו הנערץ של מרן הגר"מ קרליץ זצוק"ל, מגאוני וממנהיגי הדור הקודם זי"ע, נתייסדה לאחר הסתלקותו לשמי רום, כאשר בלב בני משפחתו הרוממה גמלה החלטה להושיב ישיבה על קברו ולהציב בזה שם ושארית למטרותיו ושאיפותיו הנשגבות, להגדיל ולהאדיר תורה בישראל.

אין זה סוד שהיו רבים אשר הטילו ספיקות וחששות לעתיד קיומה של ישיבה חדשה זו בלב בני ברק וניסו להניע את המשפחה הגדולה מלהטיל על שכמם משא ונטל כה כבד, אולם חתנו הגדול מרן ראש הישיבה רבי זלמן רוטברג זצוק"ל לא נרתע ולא נסוג מתכניתו, והוא החל בהכנות מעשיות וממשיות להקמת הישיבה, כשהוא חדור להט של עשייה להרבצת תורה לבני הנעורים.

את מחשבתו הטובה הוציא מהכוח אל הפועל בתחילת זמן החורף של שנת תשי"ח, כאשר סביבו התלקט גרעין רך וצעיר של חמשה תלמידים צעירים ומצטיינים שנמנו על שומעי לקחו בישיבת "תפארת ציון" לצעירים, שעמד תחת נשיאותו של דודו הגדול מרנא ורבנא בעל ה"חזון –איש" זיע"א – הם תקעו יתד ראשון בדירה וצנועה בת שלשה חדרים ששכנה על חולותיה השוממים של פינת חמד בני- ברקית, בשכון התורתי שנשא את שמו המקודש של מרן ה"חזון איש" זיע"א, מקום שהיה אז מבודד לחלוטין הרחק ממרכז ושאון העיר והמונה.

בבית המדרש הצנוע על שמו שהוקם על ידי נדיב הלב הר"ר יחיאל לדרמן ז"ל, שם התחלנו את לימודנו בתחושה מרנינה ובחדוות יצירה של דור מניחי היסוד למבצר תורתי חדש בשורות עולם התורה, וזאת במצוקה ובתנאי דיור קשים ובלתי הולמים, גרעין תלמידים נאמן ומסור זה שנאלץ כאמור להתמודד עם

תנאים בלתי הולמים, היווה לאחר מכן את השורש העמוק ממנו נבט העץ הגדול ורב הפארות של ישיבת "בית מאיר" המהוללה שזכתה בשנים שלאחר מכן להתפתח בסייעתא דשמיא בממדי ענק כשהיא מונה כבר בראשית דרכה כמאה ועשרים תלמיד כ"י, בחורי חמד מכל החוגים השוקדים על תורתם במסירות אין קץ המשמחת כל רואיה.

ביד אמונה ואבהית היה מרן ראש הישיבה זצ"ל מטפל בקומץ התלמידים שנקשרו אליו בעבותות אהבה והערצה, ובכשרונותיו וסגולות נפשו הנדירות זכה להאציל מרוחו כחניך דגול של ישיבות מיר וגרודנא וכבן נאמן לאותה משפחה רוממה – על אותו קומץ שהיה במשך תקופה קצרה לגדוד גדול ומרשים של חניכים יראי ד' וחושבי שמו.

אני שנמניתי על הגרעין הראשון נזכר כיום חמשים שנה לאחר מכן בערגה ובגעגועים עזים לאותה תקופת בראשית של הישיבה, כאשר הגענו, כאמור,לאזור שומם ובלתי מיושב בארץ לא זרועה להניח את התשתית התורתית, בתנאי דיור וקיום כמעט בלתי נסבלים, אשר לא זו בלבד שלא הפריעה על סדרי הלימודים, אלא עוד הגבירה את חשקת התורה, בהיותנו חדורים הרגשה מרוממת של עשיה תורתית מלוכדת ומאוחדת ובחדוות יצירה של שליחות מיוחדת על הזכות שנפלה בחלקנו לפתוח מקום תורה חדש ומבטיח באזור מרוחק ומנותק מכל דבר וענין, מלבד תורה.

אנו, ראשוני התלמידים לא נשכח את הטיול היום – יומי בבוקרו של יום, לאחר תפלת שחרית בישיבה, לעבר המכולת השכונתית בשכון ויז'ניץ הסמוכה, לרכישת מצרכי מזון חיוניים לארוחת בוקר,כך גם התורנויות של חמשת התלמידים להסעת בלוק קרח בעגלת ילדים מבית החרושת לקרח שפעל בפאתי הכניסה לעיר (כיום פינת רחוב עזרא – השומר) כדי לאחסן במקרר את מצרכי האוכל. שום מאמץ וטירחה לא היה קשה עבורנו באותם ימים, למען המטרה הנכספת של הבטחת קיום הישיבה החדשה, גם בחלק גדול על חשבון זמננו וכוחותנו, תוך עמידה נלהבת לימין מרן ראש הישיבה זצ"ל, אשר נאלץ לכתת רגליו למרחקים לגייס את המשאבים החיוניים שהיו דרושים לניהול הישיבה.

בלבביותו הכובשת ובחן המיוחד לו טיפח אותנו ראש הישיבה זצ"ל באהבה ורוך עד שגם בהשמיעו דברי מוסר ותוכחה לתלמידים התקבלו תדיר דבריו כ"תוכחה מגולה מאהבה מוסתרת", חשנו ביחס אבהי חם ומלבב האופף אותנו, כל בעיה של תלמיד ותלמיד היתה נהירה לו, כשהוא מתעניין ומנסה להקל ולפתור בעיותיהם, וכמים הפנים אל פנים, כך גם ידעו בני הישיבה להשיב לו, ברגשי אהבה וביראת כבוד הראוי לו.

ראש הישיבה רבי זלמן זצ"ל היה כידוע פטרונה של הישיבה הן מבחינה גשמית תוך דאגה מתמדת ומסורה לכל צרכיה, והן פטרונה ומורה דרכה הרוחני שריתק אותנו בשיעוריו התורניים שנאמרו בריתחא דאורייתיה ובשיחות המוסר הכובשות לבבות בסגנון הייחודי ובהתלהבות שאפפה את כל עצמותיו כשלימינו של ראש הישיבה זצ"ל עמד אז אחד מפארי המשפחה הרוממה הגאון רבי ראובן פיין זצ"ל מגדולי הדמויות התורניות בעולמנו שהיה נודע ומפורסם בשיעוריו החריפים והמעמיקים שהיו לשם דבר, ורב היה חלקו בהצלחת הישיבה בצעדיה הראשוניים.

השפעה עזה ומיוחדת על חייה ורוחה של הישיבה היתה למרן בעל ה"קהילות יעקב" זצוק"ל מסטייפלא שהתגורר בשכנותה והתפלל בה יום יום בקביעות, כך זכינו לקשר אמיץ ועז עם גאון עולם וצדיק נשגב זה, שנהנינו מאורו והתבשמנו מחכמת תורתו יראתו צדקותו ולהיות בקרבתו, בתקופת לימודינו בישיבה ניתנה לנו ההזדמנות להתחקות אחר הנהגותיו והליכותיו בקודש, היינו מלווים אותו יום יום מביתו לישיבה כשאנו שוטחים בפניו שאלותינו ומייחלים לתשובותיו והכרעותיו. באמתחתי שמורים עובדות והנהגות מופלאות ממרן הסטייפלר זצוק"ל שהינו להם עד ראיה ושמיעה.

כך היו גם גדולי תורה נודעים מבאי הישיבה בקביעות, כמו הגאונים הגדולים רבי גדלי' נדל זצוק"ל, ויבלחט"א רבי חיים קנייבסקי, כשתלמידי הישיבה מסתופפים בצילם.

ביום מלאת יובל החמישים להקמת הישיבה, אנו מציינים בסיפוק נפש ובקורת רוח, את התאריך החגיגי של המבצר התורני הגדול, ומתוך רחשי תודה עמוקים על העבר, מלווים אנו בלב מלא תפילות וברכות לגיסי הדגול מרבבה, בנו - יחידו, ממלא מקומו וממשיך דרכו של אביו הגדול זצוק"ל, הגאון האדיר רבי צבי רוטברג שליט"א, הנושא כיום בעול קיומה הרוחני והגשמי של הישיבה, ועמו יחד מעכ"ת מרביצי התורה רמ"י הישיבה ומנהלה הרוחני שליט"א, כי חפץ שמים בידם יצליח להמשיך מורשת להעמיד לגיונות של תלמידי חכמים יראי ה', ותשמש שנת החמישים כמנוף כביר ורב השראה להרחבת והגדלת והעמקת גבולי הישיבה ולהתגשמות דברי הנביא (ישעיה כט, כב - כג) לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו, כי בראתו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי והקדישו את קדוש יעקב ואת אלוקי ישראל יעריצו.

שביבי לב / רבי נתן מחפוד שליט"א

ראש כולל 'אילת השחר' ורב קהילת חניכי הישיבות קרית הרצוג - בני ברק

בואו ונחזיק טובה לעושים ומעשים למען ענין נשגב כהאי העמדת יד - בית אחיזה לכל מבקשי תורה ודעת, "ספר היובל לכבוד ישיבתינו הקדושה" הוא ניהו שם וזכרון למרן ראש הישיבה זצ"ל, מהני מילי מעליתא הליכות הנהגות ושמועות מהם שהגה מרן זצ"ל ברוחו הגדולה, והכל זוכרים כמה מרגליות נפלאות ויסודיות נשמעו אחרי דדלי חספא הכבדה מבית סאתיים, ומהם שמועות והנהגות שהעבירם במסורה מרבותינו שבגולה כמרן הגר"ש שקאפ זצ"ל, ומרן המשגיח הג"ר ירוחם זצ"ל ושאר רבותינו זצ"ל ופעמים עד כמה שידוע לא נזכרו שמועות יקרות אלו עלי ספר, וההימנעות מלהעלותם על הכתב ולהפיצם בישראל הוא כעין מה דאמרו בחגיגה ג: מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני, וחלילה הוי כמונע בר מהרבים ח"ו.

וידועים דברי הרמב"ם בפרק י"ד מהל' אבל ה"ז והו"ד ברמ"א ביו"ד סוס"י שלה' דניחום אבלים קודם לביקור חולים כיון דניחום אבלים אית ביה חסד לחיים ולמתים וביקור חולים רק לחיים, עי"ש, ואע"פ דהאי דינא לא נאמר אלא בגוונא שהאבל נוהג דיני אבילות דמחמ"כ צריך שיבואו לכבודו ועי"ז מתנחם, ולכן בניחום ברגל אעפ"י שיש מצוה בניחום וכדכתב ברש"י פסחים מט. מ"מ אינו קודם לביקור חולים וכמש"כ באו"ש שם דלהכי הקדימה הגמ' בסוכה מא. והרמב"ם בפ"ז מהל' לולב הל' כד' ביקור חולים דרגל לניחום אבלים, משא"כ בשבת יב. הקדימה הגמ' ניחום אבלים לביקו"ח עי"ש.

[ואפשר דמשו"כ השמיט השו"ע לדין קדימה הנז', אחרי דפסק באו"ח סי' תקמח' ס"ד דברגל נוהג דברים דבצינעא, והוא כראשונים דפליגי על הרמב"ם, א"כ ליכא ראיה מהקדמת הש"ס ניחום אבלים לביקו"ח בשבת דלשיטתו גם ברגל היה צריך להקדים עי"ש באו"ש, ובשי' הרמ"א שהביאו י"ל דס"ל דאחרי דחסד למתים פשוט דאיכא וכבעלמא דהא מידת הדין מתוחה עליהם וכמש"כ האחרונים בסי' קלב' דגם ברגל יש דין קדימה לקדיש דבן שבעה, וכן גבי נר נשמה במשנ"ב רס"י תקמח', ולחיים איכא נמי חסד אע"פ שאינם נוהגים כל דיני אבילות אלא אבילות בצינעא, שפיר קודם לביקור חולים, אף דליכא ראיה מש"ס, ויפרש דאף הרמב"ם יליף לה מסברא ומשום כן כתבו הרמב"ם בלשון יראה לי, ויל"ד בכיו"ב דאפשר דבכל עצרת התעוררות על נפטרים ביום השמיני וכן בשלושים דפעמים איכא יקרא דחיי ודשיכבי אם לסברת הרמ"א יש להקדימו לביקו"ח].

מכל מקום בנידו"ד דאית ביה חסד עצום לחיים פירות ופרי פירות, ולמרן ראש הישיבה זצ"ל לנחת רוח כמה מחוייבים אנחנו בכך, וביותר דחובת הכרת הטוב כלפי מרן זצ"ל שזוכרים אנו רוב אהבתו והשתדלותו על כל אחד מאיתנו כאב את בנו ממש, ולא רק בלומדנו בישיבה שייקר בחורים ושמח עמהם בכל ענייניהם כשהוא מתענין בכל מיני פרטים, אלא אף לאחר הנישואין עת באנו עם צאצאינו הי"ו לשמחת בית השואבה או חאלקה וכיו"ב באיזו שמחה קיבלנו ובאיזו טבעיות נשק לילדנו, הנה לנו הזדמנות להתבונן בדוגמא פשוטה לכאו' לא "מדרגות", ולשאול עצמנו אנו שראינו מדוע איננו נוהגים כך באופן פשוט עם תלמידנו, ואת"ל ננהג מכעת הרי כחלא בר חמרא הוא, דהא ה"לב" אינו שם. וכשאינו שם הוי מעשה קוף בעלמא.

[וכבר מטין כן בשם הבעש"ט שביאר בדברי רש"י בסוף כתובות בעובדא דרב חמא בר גמדא שהיה מנשק עפר א"י ומייתי בגמ' קרא דכי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו, וברש"י הביא הפסוק שוב כלשונו ותמהו מאי קמ"ל, וביאר הבעש"ט דרש"י השמיט את ה"שנאמר" לומר דאם רב חמא היה עושה כן מחמת הפסוק לא היו מתפעלים מכך לכן השמיטו לומר דמליבו עשה כן. ונתעוררתי דיל"פ בכך הא דבנ"י במדבר לא מלו את בניהם אעפ"י שראו ששבט לוי מלו ולא קרה להם נזק וכדאי' ברש"י בפרשת וואת הברכה עה"פ ובריתך ינצורו, דלא יכלו ללמוד מהם שאצלם הוי בעצמותם ברייתך ינצורו ולהכי זכו להנהגה ניסית משא"כ ללומדים מהם].

בר מן דין צריכים אנו התלמידים לתת דעתנו להא דאמרו בב"ק צב: דאמר הקב"ה לאבימלך שיש עליו טענה עצומה שמחמתה נתחייב מיתה משום שהיה לו ללמוד ולא למד ומינה ילפינן לכל ב"נ עי' מכות ט, א

ברמב"ם רפ"י מהל' מלכים, ולא אהני ליה מה דהוא מלך ואין זה כפי כבודו שילך לשמוע דרשה מאברהם אבינו, ק"ו שתלמידים שמשמיא זימנו אותם לבית מדרש דרב מסויים כמה טענה להם על כך, ומפורסמים דברי האר"י הק' שאמר שגזירת מיתה שנקנסה על תלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זב"ז הוא משום דכתלמידי ר"ע שחידש דואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה אית טענה טפי מתלמידים שלומדים בדוכתי אחריתי, וכשנחזי אנן כמה דברים מופלאים רבים ועצומים שיש לנו ללמוד ממרן רה"י זצ"ל והם עומדים וניצבים בזכרוננו אולם רחוקים מעולם המעשה שלנו, ועל דא קא בכינא דיש לנו ללמוד ואיננו לומדים, וכבר לימדנו הרמב"ן באיגרתו דכשנקום מן הספר נתבונן מה איכא למילף מינה, ועלינו לנצל הזדמנות זו שהביאו לנו משמיא להתבונן להשלים ולמלא לפחות מעט מהחסר.

ובבאנו עם הספר לשרטט שורתיים כמציב ציונים כי היכי דיעמדו ימים רבים ויזכירו כעדות מתוך הכתב, צריכים אנו למסור מודעה דלא בקוים לדמות מרן רה"י זצ"ל עסקינן, כיון דדמות־בבואה של "תלמיד" שהתהלך כל ימיו כמי שחי בישיבות מיר וגרודנא בצילם של רבותינו זצ"ל אין לנו כלים לכך, אלא כמספר עובדא וכהמלקט בראש אמיר אתינן.

א. כמדומה ש"ההוא היה אומר" של מרן רה"י זצ"ל היה דתמיד צריכים לחיות את הדברים שעוסקים בהם, אם זה בתורה תבע ביקש והמחיש לעין כל כיצד יראה למוד העיון לחיות כל טענה וסברא וכשאמר מדברי רבותינו זצ"ל היה נדמה כרואה בעל השמועה כנגדו ממש, וכן במוסר ומחשבה שלא ויתר על דקותה של הסברא ופעמים שתלה בה את עיקר חיות הענין, וכן בתפילה שהיה מדבר על ההפסד הגדול שלא אומרים את הברוך שאמר ופסוקי דזמרה במתון ובקול, וכמה פעמים דיבר בהרחבה על רבנו בעל ה"ברוךשאמר" על עניני סת"ם שזכה לכל מה שזכה ע"י שחי את ה"ברוך שאמר" ותבע לחיות את ה"שיר והשבח" לחי העולמים, ושה"עושר והכבוד" מלפני הבורא עולם בלבד, ומהדהדת באוזני רבים מהתלמידים עד היום אמירת תיבות אלו בכל יום בעת אמירת ויברך דוד בבחינת קול גדול דלא פסק.

ב. גם בעת בא דברו עם תלמיד שעסק בהגדת שיעור ובחינוך תלמידים בישיבה קטנה היה מדרבנו להיות מוסיף והולך ברוח הישיבה, ושהתורה צריכה להינתן לתלמידים בחיות של תורה ומוסר ושזו אמת המידה לגדלותה של הישיבה, והדרך היחידה לכך היא על ידי לימוד בעיון באופן הנכון וכשזה אינו, אין בה מעלת ה"כוח המצמיח" של ישיבה, ואמר כמה פעמים שאוירת הישיבה באופן הנכון, נותנת גם לאותם בחורים אשר לא יחיו בעולמה של תורה לאורך ימים, חיות של תורה ורצון ללמוד דף גמרא בעתיד, וכן שאיפה לחנך בניהם לגדול בתורה, ומשו"כ הדגיש את הצורך לחדד לתלמידים את הוויות אביי ורבא ודברי רבותינו בהטעמה ובנעימה, ושזו העת של ה"טעמו וראו" שלהם, שמי יודע אם תחזור עוד פעם.

ג. אמר בשמיה דמרן הגר"ש שקאפ זצ"ל שכל מי שלא לומד שמונה שעות בעיון ביום לא שייך שיצא ת"ח.

[ואיני זוכר אם אמר כן דוקא על מי שהוא בעת היבנותו או בכל גוונא, וידועים דברי מרן החזו"א זצ"ל במעלת התקופה של הבנין בישיבה, ונתעוררתי במאי דאמרינן בעירובין סח. דא"ל רבה ב"ר חנן לאביי מבואה דאית ביה תרי גברי רברבא כרבנן לא ליהוי ביה לא עירוב ולא שיתוף, א"ל מאי נע בוד מר לאו אורחיה [רבה אין כבודו לחזר על בני המבוי ולגבות השיתוף] אנא טרידנא בגירסאי, אינהו [בני המבוי] לא משגחי, ולהקנות להם מפתי אין באפשרותי עיי"ש ומדאמר אביי רק על עצמו טרידנא בגירסאי אעפ"י שלרבה שהיו טירדות ושאלות דבני המקום בנוסף להעמדת תלמידים, א"כ לכאו' הוא צריך להיות טרוד טפי בגירסתו כשיש לו מעט פנאי, ונתעוררתי דש"מ שיש זמן של עת הבניה העצמית בנוסף להעמדת התלמידים הבניה שאדם צריך להיות טרוד עד כדי שאינו יכול לעשות כביכול מצוות קיומיות, משא"כ רבה דכבר נפק מכלל זה, ומבואר עוד דעת הבניה יכול להמשיך גם לעת כזאת שרבה ב"ר חנן קורא לאביי גברא רברבא, ועי' לקמן באות ו' בסופו עוד מאי דאיכא למשמע מגמרא זו במסי"נ דאביי לתורה].

ד. אחד מתלמידי הישיבה למד חברותא בלילה עד לשעה מאוחרת עם ג"א שליט"א סוגיות להלכה, ומרן רה"י זצ"ל התענין לדעת פרטים כיצד צורת הלימוד וע"מ מתעכבים, ועפ"י מה נשארים הדברים להלכה וכיו"ב, וסיפר שבעת לימודו בפ"ת עם מרן הגר"ש רוזבסקי זצ"ל החליטו ללמוד הלכה והתחילו ביו"ד מהתחלה

בהל' שחיטה סי' א' ולמדו יום יום במשך כמה חודשים - כמדומה כחצי שנה - ונו"נ הרבה בכל פרט בבירור שיטות הראשונים וראיותיהם וכאיזו שיטה נפסק להלכה ומדוע, והתעכבו הרבה על כמה עניני חזקה הנמצאים בסי' זה ועל אף שלמדו הרבה זמן לא סיימו את סי' א', והיה תמה כיצד אפשר ללמוד הלכה באופן אחר.

אגב, בחברותא הנזכרת מחמת שהיו לומדים עד מאוחר מאוד לא תמיד הגיע הבחור הנז' לתפילת שחרית בישיבה והיה מתרעם על כך ואמר הבחור שהחברותא הזו בונה אותו וכו' ולא הסכים עם זה, ואמר ששום דבר לא מצדיק הפסד תפילה בישיבה, גם על המדברים בלימוד אחר השיעור ומחמ"כ הפסידו תפילת מנחה בישיבה, טען שאינו נכון ותפילה בישיבה לא מפסידים בשום אופן.

ה. א' התלמידים נאלץ לרגל נסיעה לקרוא שמו"ת בסוף הסדר ביום שישי שכידוע הוא חלש, ואמר לו הראש ישיבה זצ"ל שסדרי הישיבה נועדו ללימוד גפ"ת ומפרשים ואין מקום לקריאת שמו"ת גם בכה"ג.

ו. הוי עובדא בא' מהתלמידים שהיה מוכשר לקרב בחורים צעירים ולהעלותם ע"ד המלך, ומהישיבה קטנה שהוא למד בה הגיעו אליו בחורים לחיזוק וכן מעוד מקומות וכמובן שהדבר הפריע לסדרי לימודו, ומרן רה"י זצ"ל התרעם מאוד על הרבנים דשם שמפריעים לו ללמוד, ופ"א הוזמן לעצרת התעוררות שהיתה בישיבה שם והעיר בפני רבים איך מפריעים לבחור ללמוד ולגדול, ואמר לאותו בחור שיעזוב את כל העניינים וישקע בלימודו ומה שהיום משפיע אחרי מאמץ, אם יגדל בתורה ישפיע יותר ובזמן קצר יותר מאחר שהבחור יפנה אליו ע"מ לשאול וע"ד לקבל, ולא יצטרך להשקיע זמן לשכנעו וכו', וא"ל הבחור מה אעשה יש מהם שהם בגדר פיקו"נ ומת מצוה וא"א להשתמט, וא"ל הראש ישיבה זצ"ל אל תזמין עצמך אליהם, ותמשיך ללמוד ולגדול, וכיון שהיה מו"מ אם הוא מחוייב בדבר אמרו לו הרבנים מהישיבה שם לשאול את פי מרן הגרא"מ שך זצ"ל והלך הבחור שיבל"ח עם מורנו הגרח"ש קרליץ זצ"ל למרן הגרא"מ שך זצ"ל ושאלו והשיב מרן זצ"ל שאם אין פונים אליו אינו מחוייב אך כשפונים אליו אם הוא מוכשר לכך או שהבחור השבור תלוי בו הוא מחוייב לטפל בו. וכששמע מורנו ראש הישיבה הג"ר צבי שליט"א אמר שהתשובה אינה תשובה כלפיו והוי כמי שניתנה לבחור אחר כיון שמרן הגרא"מ שך זצ"ל ענה כעונה לכל בחור ואינו מכיר את הבחור הזה.

[ובהאי ענינא דהפוסק מתלמודו ועושה חסד במקום שאפשר להיעשות ע"י אחרים נתעוררתי לדון האם מקבל שכר על החסד שעשה שלא כדין, דהא אי' בשו"ע יו"ד סי' רמ"ו סעיף י"ח איתא תלמוד תורה שקול כנגד כל המצות היה לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו, ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתורתו, עכ"ל. ויל"ע בפוסק מתלמודו במקום שאפשר לחסד להיעשות ע"י אחרים אם יחשב כביטל תורה או דהאי דינא הוא דין בחיוב להעדיף ולהקדים תלמודו מעשיית המצוה, והגם שעבר על הדין אינו ביטול תורה.

ויש מקום לדון עוד דאת"ל דנחשב כמבטל תורה האם יקבל שכר על מעשה החסד שעשה או לא [עי' רמב"ן דברים כג'] ובפשוטו היה נראה ששכר על מעשה החסד יקבל, אך מתורתו של מרן הח"ח זיע"א נתעוררתי דאף שכר על מעשה החסד לא יקבל, דהנה באהבת חסד ח"ג רפ"ח בהגה הקשה הח"ח על הגמרא בר"ה י"ח. דאביי ורבא מדבית עלי קאתו רבא דעסק בתורה חי ארבעים שנים אביי דעסק בתורה ובגמ"ח חי שיתין שנים, וכתב הח"ח ויש לעיין אם לא היה אפשר לעשות ע"י אחרים, מ"ט דרבא, ואם אפשר מ"ט דאביי דעסק בגמ"ח, הלא אמרו במו"ק ט. דמצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים אין מבטלין תורה, ואולי דאביי דהיה מפורסם בדורו מאוד כיון שהוא עסק בגמ"ח בודאי היה מוסיף ענינים גדולים במידת החסד ובלתי לא היה נעשה דבר זה. וסברת רבא היה דאינו מונח חיוב על האדם שיתחיל לעסוק בדבר כיון שלא בא מעשה לפניו וחשש לביטול תורה, ומ"מ מדחזינן דהוסיפו עבור זה לאביי עשרים שנה לחייו ש"מ דמשמיא אסכימו לאביי, עכ"ל ועי"ש עוד.

ונתקשתי דלכאו' יל"ע דמנלן למילף דמשמיא הסכימו לאביי ושאני הכא מבכל דוכתי דהלכה כרבא, דאפשר דכיון דמבית עלי אתו וצריך זכויות לכפר, ולאביי היו זכויות דתורה וחסד לכן נתכפר לו ולא שנפסקה הלכה כוותיה, ומחמת כן נתעוררתי דחזינן דפשיטא לח"ח שכל חסד שנעשה שלא כפי הדין לא יהיה בו כח לעשות זכויות לעושהו, ואם האריכו ימי אביי ש"מ דהלכה כוותיה.

ומינה שמעינן דבעבר על הדין ועשה חסד אינו חשוב מעשה חסד לזכות על ידו [ודוחק לומר דשפיר הוי זכות אבל אין בה כדי לזכות על ידה], וזה יתכן רק אם נאמר שיש גם ביטול תורה באותה עת ולא רק דין העדפה וקדימה בעלמא, ונפשט גם הספק הא'.

ומה מאירים כעת דברי הגמרא בעירובין הנ"ל באו' ג' עי"ש דאביי לא הניח עירובי חצירות ושיתופי מבואות אע"ג דמבית עלי הוא וצריך הוא מעשה חסד למען חייו, ולצורך כך מספיק מספר דקות כדי לאסוף פת מבני החצר או המבוי ומצווה לעשות עירוב כמבואר שם בגמרא, וחסד לבני המקום שיוכלו לטלטל ולא יכשלו, מ"מ אביי מונע עצמו מלעשות עירוב משום דכעת הוא "בן ישיבה" הצריך להיות שקוע בלימודו ואינו יכול אף לעשות כאלו מצוות, [עי' בחזו"א אמונה ובטחון פ"ג או' כ"ה], והוא נורא למתבונן דאף דבאותה עת כבר אומר עליו רבב"ח "תרי גברי רברבי", אין זו העת לחשבונות.

וידועים דברי הגר"א בשנו"א בסוף זרעים דאמר על מאמר התנא שאדם עתיד ליתן דין וחשבון דהיינו דין על המעשה עצמו וחשבון על מצוות שיכל לקיים באותה שעה ולפי המבואר לעיל מהח"ח נמצאנו למדים דאף על כה"ג אדם עתיד ליתן "דין", ו"חשבון".

ז. פ"א בבחירות לרשות המקומית שהיו שנויות במחלוקת ראה לאחד שהלך להצביע מוקדם בזמן שבדרך כלל היה מתפלל מאוחר, ואמר שהוא סבור לקיים בכך זריזין מקדימין, ואכן היו גדולים שנהגו כן כמדומה שהזכיר למרן הגר"ש כהנמן זצ"ל, אולם כ"ז נכון במי שכלל מעשה המצוות שלו בזריזות, אבל מי שרואה שרק למצוות כאלו מזדרז, הוא צריך לבדוק מאין באה זריזות זו.

[ויל"פ עד"ז מאי דאמר במדרש בשיר השירים רבה פרשה א, ט"ו עה"פ הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים, וכתב המדרש הנך יפה רעיתי הנך יפה במצוות הנך יפה בגמ"ח, הנך יפה במצוות עשה הנך יפה במצוות ל"ת הנך יפה במצוות הבית... הנך יפה במצוות השדה... הנך יפה בכלאים הנך יפה בסדין בציצית וגו' ועי"ש עוד חמש עשרה דוגמאות, וממשיך המדרש עיניך יונים הן סנהדרין ועי"ש במדרש שמבואר שסנהדרין לעמ"י כעינים לגוף ולכן כל הליכתם וחזרתם עפ"י הסנהדרין ועי"ש עוד, ולכאו' צ"ב אמאי הוצרך המדרש לפרט כ"כ הרבה עניני מצוות, ולהנ"ל יל"פ דאתא לאשמועינן שעמ"י יפה דהיינו מושלם וכמו שידוע משמיה דמרן הגר"א קוטלר זצ"ל דכלי ניתן להשתמש בו בשעת הדחק גם כשהוא שבור, משא"כ כלי שיסודו ליופי אם הוא שבור א"א להשתמש בו וביאר עפי"ז הוספת הרמב"ם דהרוצה לזכות לכתרה של תורה ילמד בלילה, וכן יל"פ דהמדרש דילן אתא לומר דעמ"י הגיעו לשלמות ללא שום שבר וחסרון לכל כך הרבה ענינים, ולא כפי הרגיל שהאחד משלים עצמו בענין אחד וק"ו אם השלים עצמו בעוד כמה ענינים סגי לו בהכי אבל בנ"י לא נחו עד שהשלימו עצמם בהכל, וכ"ז בא רק משום שהליכתם וחזרתם עפ"י הסנהדרין, דהיינו שומעים לגדולי התורה גם כשאומרים לחזור, שכאן אי"ז המקום להחמיר כפי הרגילות בענין כיון שיש כאן פגיעה בבן אדם לחבירו וכיו"ב, והדברים ארוכים, וכעי"ז איתא במדרש שם עה"פ מה יפו פעמיך בנעלים, עי"ש].

וכעת עמד קנה במקומו, וחפץ ד' בידנו יצליח להתעורר ולהתחזק מכל מה שיכתבו התלמידים ולו נשלים אף במעט ממה שצריכים אנו, ויהיה לנ"ר למרן רה"י זצ"ל וימליץ טוב בעדנו, לזכות לגדול ולגדל דורות ישרים מבורכים בתורה יראה ומידות טובות כפי שהורנו ולימדנו, והישיבה הקדושה תפרח ותשגשג הלאה בהעמדת תלמידים הגונים גדולי תו"י בראשות מורנו רה"י הג"ר צבי שליט"א מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד כי יבא לציון גואל ויקיצו שוכני עפר בב"א.

והריני לנצל הזדמנות זו, על מנת להודות כמודה במקצת למע"כ שליט"א רבני הישיבה הקדושה. ובפרט למו"ר ראש הישיבה הגאון מוהר"ר צבי שליט"א, אשר כהיום כן אז הרבה פעלים להעמדת הישיבה על צביונה באופן מופלא, וכמקום חינוך לשאיפות לגדלות בכל חלקי התורה, וכן למו"ר הגאון מוהר"ר זאב שליט"א שסיעני להכיר צורתא דשמעתתא' וממאי דחזינן מאחרייהו דרבותינו שליט"א הכרנו במעט שאין לנו כי אם ד' אמות של הלכה, ובאהבתה ישגה תמיד.

ויה"ד שחפץ ה' בידם יצלח להגדיל תורה ולהאדירה, להרבות גבולם בתלמידים הגונים, גדולי תו"י, מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא, אורך ימים ושנות חיים, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו, אכי"ר.

רבי חיים שאול זצ"ל / רבי נתן מלינובסקי שליט"א

ישיבת בית מאיר

כשהספיד הרב מפוניבז' זצ"ל את החזו"א זצ"ל, אמר על המשנה בפ"ו דאבות "ומלבשתו ענוה", אי אפשר לחקות ענוה, הענוה צריכה להיות מתאימה על האדם כמו מלבוש.

בדמות של מורינו הגרח"ש זצ"ל, ניתן לומר שענוה היתה בטבעו, ועי' רוח חיים על המשנה באבות שם שכתב כי הענוה לא יחזיק למצוה רק בטבע מוטבע וירגיש שהוא באמת שפל ונבזה, ויהיה זה כלבוש שא"א בלתו, וכזאת ראינו אצל הג"ר חיים שאול זצ"ל שלא היה לו שייכות לכבוד, והגיע למדת ההשתוות ממש להיות השבח והגנאי שוין בעיניו, כבוד לא תפס אצלו מקום. פעם כששבחו אדם גדול בהספד אמר ע"ע עכשיו אני יודע כמה אני כלום לא.

הג"ר אליהו חיים מייזל מלודוש אמר כשישאלוני במה הארכת ימים אגיד עם זה שענינים אישיים אף פעם לא תפסו אצלי מקום. רח"ש ז"ל היה נקי וגם עבד ע"ז להיות נקי. פעם אמר לי אני אין לי שום נגיעה אפי' להכניס ילד שלי למשרה. ידוע שלא לקח כסף מאישי ציבור כדי שלא להיות מושפע. וכשאדם נקי כ"כ אזי הוא יכול לעסוק בעסקי ציבור, בלי שום נגיעות.

הסיפור דלהלן שסיפר לי מראה כמה חיפש רק לעשות רצון השי"ת, שכששאלו את ר' ישראל יעקב לובוונצ'קי משגיח דישיבת ברנוביץ ז"ל, איך הוא מרגיש כשהיה צריך לאכול ביום כיפור, ענה כמו סלדט שאומרים לו פנה לימין פונה לימין, פנה לשמאל פונה לשמאל. ואז סיפר גם שהיו תקופות שהחזו"א זצ"ל אכל בלי ברכת הנהנין משום שחשש שהברכה תזיק לבריאותו, כמו"כ החזו"א אמר שלא חש בטוב שעושה עוולה כשפותח הדלת בבוקר בשביל שלא יתבטל המנין. ואגב שעסקי' בענין כבו' זכורני שכשהיינו ילדים בישיבה קטנה של תשב"ר וישבנו כמה שבתות בישי' בית מאיר בחברתו שאלוהו אז מה עם קימה בפני הסטייפלר זצ"ל שהקפיד ע"ז שהיו קמים לכבודו, וענה שצריך לקום ולא להתחשב בזה.

שימש בכל מיני תפקידים ולמעשה באחד מהם לא היה נושא אופי של משרה, אלא אהב את המלאכה כדברי הנפש החיים בביאורו על המשנה אהב את המלאכה ע"ד צחות, ז"ל: אהוב את המלאכה נמשך אל הרבנות והיינו מלאכת הרבנות יאהב והוא הלימוד והבקיאות בהוראה, ולשנוא את הרבנות והתרברבות בעצם, ובעוה"ר עתה הדבר להיפך אוהבים הרבנות ושונאים מלאכתה לדעת להורות בדת ודין בבקיאות ועיון וכו' אבל הרב יאהב רק את מלאכת ההוראה היינו הלימוד כי מלאכת מצוה היא אבל הרבנות אף שיהיה רב ישנאנה עכ"ד.

היכן שהיה צריך שם פעל ושימש וקיים במקום שאין אנשים השתדל להיות איש. כשהיה צריך מג"ש בישיבה קטנה של תשב"ר ואין מי שיגיד הרי הוא המג"ש, היכן שצריך אותו שם הוא משמש ואין כאן כיבודים, היה יושב ואוכל עמנו ארוחת ערב כדי להשגיח עלינו, הכל עבדות לא משרה ורבנות.

וזכרוני שאחד התלמידים אמר לו שאולי רח"ש יגיד לנו שיחה, ענה לו אינני יכול לומר שיחה רק שתי מילים זייט מנטשן (תהיו בנ"א). היה צריך בוחן בתשב"ר הרי הוא עושה זאת. ושמתי לב בתכונה זו מעודו שאהב ילדים והרגשה שלי היתה משום שהיה טהור וגם אמת שכידוע תכונה זו יש בילדים טרם הגיעם להמה בקשו חשבונות רבים.

ובזכרון לימים אלו שהיה אומר שיעור בישיבה קטנה, אהב את הפשטות ואת האמת כששאלוהו קושי' ולדעתו לא היה קשר כלום לא היה יכול לסבול וענה בביטול או שכחת משנה.

מצד שני היה עמקן והספרים שהיו חביבים אצלו ואשר הרבה לעיין בהם היו ברכ"ש ובמוסר מכתב

מאליהו. ידע טהרות, ר' ראובן היה מתפעל מידיעתו בטהרות כשהי' צריך עמו הי' מדבר לפני התפילה כך זכורני.

מס"י כל מעשיהם של צדיקים במהירות, כולם מספרים על כל דבר שביקשוהו בטלפון שלא דחה אלא מיד עשהו. ועובדא בדידי שעסקתי בהעברת דירה והוזקקתי לגמ"ח של אלפי דולרים פניתי אליו כששמעתי שיש לו גמ"ח ומיד הלכתו אליו וכבר לא היה בבית, המשכתי הלאה והוא כבר ברח' ח"ח עם כל הכסף (הגמ"ח היה מונח ברח' ראב"ד) ונותן לי.

עוד נקודה במעשיו ידוע אימרתו של ר' ישראל טון נישט אויפטון, בפ' מטו"מ משבוע שעבר קראנו אז יבדיל משה אע"פ שאינן קולטות עדיין עי' פירש"י שם. אבא ז"ל אמר לי שרח"ש היה הרבה בא אליו עם ילדים ספרדים תימנים להכניס לישיבתו ובד"כ אבא סירב ואמר לי שעם איזה ילדים רח"ש צריך לבא ולבקש עם הטובים? ואמר לי אבא אז שרח"ש ידע מתחילה שלא יועיל מה שמבקש אבל מ"מ הוא עושה את שלו.

ועל הרגשי קדש שלו כמה היה מתרגש ובוכה בהפטרות. זכורני כשישבתי לידו בתפילה כשהיה מגיע בהלל לקלי אתה ואודך וגו' היה מתרגש וצועק את הפסוק.

עי' ספורנו הן עוד היום גדול ומבאר שם שהצדיקים לא יכולים לראות עוולה ז"ל (כט - ז) הצדיק ימאס את העול גם כן אל האחרים כאמרו "תועבת צדיקים איש עול" (משלי כט-כז). אצל יעקב שהוכיח את הרועים שהצדיקים לא יכולים לראות עולה. סיפר לי בן של הגרי"ד מבריסק זצ"ל בהלוויה איך שהי' יושב אצל אביו וצועק על דברים שהי' לו ביקורת על המודיע. איך שהיה בא לבית יתד נאמן ע"מ לבקר. איך שכתב כשראה שנשים עושים יותר מדאי עסק מהלימוד ולומדות חומש יותר ממה שמותר להן שהוא רק ע"פ פשוטו של רש"י והגיה ע"ז. פעם כתב על השקפה שיותר מדאי עושים עסק והשתדלות בדברים של רפואה לא לאכול מאכל זה וכו' ושוכחים שהעיקר זה גזירת הקב"ה. ויה"ר שנלמד מדרכיו ויהא זה נייח לנפשו.

זה ספר היובל / רבי יוסף חיים מלכה שליט"א

ראש כולל 'יקירי טבריה' - טבריה

זכרון דברים לספר היובל של בית היוצר דישיבת "בית מאיר" ע"ש מרן הגאון רבי מאיר קרליץ זיע"א שנוסדה והוקמה ע"י מורינו אבינו ורועינו הגאון רבינו זלמן רוטברג זצוק"ל

באמת נאה ויאה לחוקק עלי ספר את זכרונות הימים שעברו בבית גדול זה, שאכן גידל דורות של תלמידי חכמים שברבות השנים ישנם כבר יושבים על מדין ומרביצי תורה ויראה למען לא תמוש התורה, עם הטעם המיוחד שנתקבל באוירא דבית המדרש.

אולם בהתבוננני ע"ש הספר שנקרא ספר היובל (אשר למעשה כבר נהגו בזה קדמונים לחוקק עלי ספר בשנת החמישים ולנקוב בשם ספר היובל כגון: הסבא מסלובודקה הגר"ש שקאפ המהר"ם לובלין ועוד) והוא דבר הצריך תלמוד, משום דשם יובל קישורו הוא לשילוח עבדים או כינוי לשם שופר כמבואר במפרשי התורה וכ"כ למה ראו לנקוב את ספר שנת החמישים בשם ספר היובל?

אמנם כשעסקינן בבית היוצר דישיבתינו הק' הוא נאה ושמו נאה לו ובדוקא בשם "יובל" ומשום דכל מי

שנתבשם בבושמה של תורה ממורינו ראש הישיבה זצוק"ל, חש בחלל האויר את חדוות היצירה שזרמה בדמו ונפשו ומרגלא בפומיה על גודל הצורך להתבונן בטובו וחסדו של הבורא בבריאת האדם עם כל צרכיו שעד כדי כך שלימדונו חז"ל שגם אם אדם טרח הטרחה הקטנה ביותר שהכניס ידיו לכיסו בכדי להוציא מטבע מסוים ועלה בידו מטבע אחר חשיב כבר בגדר של יסורים מכפרים. וכל כך למה? כי בשלימות היצירה אין שום חסרון ואם יש חסרון הוא בגדר יסורים שכידוע משלימים את שלימות הנפש.

והרגשת הלב שלותה את כל אחד שבא להסתופף בחצרות בית היוצר ד"בית מאיר" שאין ישיבה משמשת כמקום לימודים גרידא אלא כל מהות הישיבה הוא מקום של התבוננות בשלימות היצירה.

ודוקא משום כך דרש דרישה מתמדת על הנהגה נאותה של בן תורה כיון שיציר כפיו של הקב"ה הוא יצירה שלמה ואשר על כן צריך שלימות בתפילת שחרית בישיבה שלימות בזמן הסדרים, שלימות בפרייטיק שבת, ובבחינת כתר שם טוב עולה על גביהן, זה השלימות בסדר מוסר.

וזכרוני שבאחד מהשמועסת בהיכל הישיבה זעק מקירות ליבו תאמינו לי שלאחר כל שנות התעסקותי עם בני הישיבה מרגישים על הפנים של כל אחד אם לומד מוסר איזה שיינקייט ועדינות על פניו וגם הסברא שנאמרת על ידו יש בו חן מיוחד.

וביותר חידד את דבריו, דידוע שיש מסורת ששאלו את הגר"ח מוולוזין זיע"א מייסד הישיבות (שכל צורת הישיבות זה בגדר מעבירי ומעתיקי השמועה מישיבת וולוזין) מה נענה בדבר המצוה של תלמוד תורה שבדורות הראשונים קיימו כפשוטו והגית יומם ולילה ולאחר הקמת הישיבה הלימוד הוא כפי שעת הסדרים, וא"כ מה נענה על התביעה של מצות והגית בו יומם ולילה.

וע"ז ענה להם הגר"ח מוולוזין במתק לשונו, שכל מי שישמור סדרי הישיבה במילואם אני יעמוד בפתח ויכניסהו לגן עדן, וא"כ זעק הראש ישיבה זצ"ל היתכן שלא יהי' שלימות בכל סדרי הישיבה מי יכול להסכים להפסיק את העריבות של הגר"ח מוולוזין? והדברים יצאו מפיו בחביבות ובמתיקות, ובעיקר היה ניכר האיכפתיות שלכל תלמיד תהי' שאיפה לשלימות היצירה שעד כמה שניתן שיהי' דימוי הצורה ליוצרה.

ובאמת זכורני שבכל סדר מוסר בתחילתו היה משרה את האוירה שהנה הגיעה השעה שהיא בגדר להתענג על ה' וכל בחרו שהי' מתיישב ללימוד המוסר היתה ניכרת השמחה על פניו שב"ה יש המשך לאויר שינק מרבותיו שתורה ויראה אכן מהווים את החפצא לשלימות היציאה, ואשר על כן הרגשתי טעם מיוחד לצרף את שם בית היוצר לשם הישיבה משום דאין זה מקום גרידא שיושבים ולומדים אלא שזה מקום שמיצרים אנשים של צורה.

ואם עסקינן בבית היוצר וכל אחד מהתלמידים קיבל את הצורה של בית מיוחד זה, אז באמת אה"נ שנת החמישים זהו שנת היובל ובדוקא "יובל" ומתכנסים לכנוס של תורה ביובל זה.

וטעמא דמילתא, דהנה החינוך במצוה ש"ל, בספירת שבע שבתות שנים כ' וז"ל משרשי המצוה על צד הפשט שרצה השם להודיע לעמו כי הכל שלו ולבסוף ישוב כל דבר לאשר הוא חפץ ליתנה בתחילה כי לו הארץ כמו שכתוב כי לי הארץ עיי"ש.

דהיינו שבמשך השנים משנים האנשים את המצב שהי' בתחילה וכל אחד שרצה למכור או לקנות קרקע או עבד הי' קונה או מוכר וע"י כך משנה את המצב שאותו הקב"ה רצה מתחילתו והיות והקב"ה רצה להודיע כי הכל שלו צוה להחזיר את המצב לקדמותו והן העבדים והן הקרקעות יחזרו למקומם כבתחילה.

ובכן יובל סגולתו להוביל את האדם להשקפה נכונה אשר במשך השנים נשכחת - ומשתבשת בא היובל ומחזיר את האדם לנקודת ההתחלה שהתחלה זו היא מעשה הקב"ה ובכך נגרם שאדם שומר על ההשקפה

הנכונה בחייו.

וביותר דיוק כ' הרמב"ן על התורה בחומש ויקרא פסוק י' שביאר שם את השם יובל, וז"ל: ולפי דעתי לא קראו הכתוב יובל על התקיעה רק על הדרור וכו' ואמר יובל היא שבה יובל כל איש אל אחוזתו ואל משפחתו יובילוהו רגליו ונשתמשו בלשון זה בעניינים רבים וכו' ואמרו ועל יובל ישלח שרשיו פלגי יובלי מים הם המעמקים ששם יובלו המים ונתנה הארץ יבולה וכו' וכן בארמית והולך מהרהר תרגומו ואוביל בפרע ע"כ.

א"כ חזינן דשם יובל לדעת הרמב"ן זה כפשוטו להוביל ולהוליך את האדם הרגליו לחיק משפחתו ובחינוך נתן למצוה זו שורש שהשורש הוא להודיע לעמו כי הכל שלו וא"כ פי' שמעשה המצוה הוא להוביל ולהוליך את האדם והקרקע למצבם הקודם, ושורש המצוה הוא חינוך להשקפה נכונה שהכל שלו ית'.

ולפיכך יש סיבה וטעם גדול לשם "יובל" בתולדות הישיבה כי האדם הוא בבחינת עץ השדה רק שבמשך השנים מיטלטל ממקום זה למקום אחר וכל מקום שעובר הוא בבחינת מקום גידולו לאותו זמן. וכיון שכך ראוי לתת את הדעת לחזור לנקודת ההתחלה "ולהוביל" להשקפה הנכונה והבהירה ולקבל את היניקה והגידול מבית היוצר ששם קיבלנו אתה יסודות האיתנים ששלימות היצירה היא שלימות הצורה בכל השלימויות

ובהזדמנות זו יבורכו כל הנושאים בעול הארגון של כינוסה של תורה לשנת היובל, דבית היוצר של ישיבת בית מאיר.

אשרי העם יודעי תרועה

הצליל הטהור העמוק ביותר, אשר דרכו עולה הנשמה הזכה בימים הנוראים - ימי הדין והרחמים, בסולם העולמות העליונים, הביטוי השופע כיסופים אין סופיים, העולה ומעלה את כל היקום הרוחני לפסגת שיאו העליון, זהו קול השופר.

מיום היות ישראל לעם, הושתת היסוד הרוחני של ישראל על ידי קול השופר, במעמד העליון של קבלת התורה על ידי קול השופר, ומאז ועד יום זה הולך השופר לפני המחנה בכל דור, להזהיר ולעורר את העם לתפילה ורחמים, לקבץ ולאסוף נדחים, להקהיל את העם לפני ה'.

בשנת היובל - שנת הדרור, עובר קול השופר בארץ לבשר את שובם של כל איש אל אחוזתו ואל משפחתו - תעבירו שופר בכל ארצכם...

קול שופר זה טומן בחובו את כל ההסטוריה רבת הפאר וההדר, המאחד את העולם הגשמי והעולם הרוחני בהרמוניה נכספת בקול עליון זה, שפת קודש שרק ישראל מסוגלים להביאה לידי הבעה, זהו קול הנשמה הטהורה, בלי מילים, בלי דיבור, ובלי תפילה, ועל ידו מביעים אנו את כל העוז והעוצמה הנכספת.

בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'...

אשרי היודעים להריע, ואשרי המאזינים לתרועה, השומעים בה הכל, ויודעים מתוכה הכל, המקשיבים מתוך חרדה ושמחה, עוז ותחנונים, קריאה עליונה ובשורת חזון, "אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון".

בקול תרועה זה, אנו נגשים בימי הדין והרחמים לרצות את פני קונינו, להפיל לפניו תפילה על עצמותינו, גאולתינו ופדות נפשנו.

אשרי העם יודעי תרועה...

ה' אלוקינו עמנו - ותרועת מלך בנו...!!!

כל מי אשר נצבע בזיק לחלוחית טהורה מקרני ההוד של מרן ראש הישיבה זצללה"ה, חי, מרגיש וממשש, את אותה תרועת מלך כהכנה לימי הדין והרחמים, גם כשעזב את כתלי הישיבה במשך עשרות שנים, אותה תרועת מלך מהדהדת בלבו כבר מקריאת החזן בשעת ברכת חודש אלול...

וכפי שהנחילנו שעבודת ההכנה להמלכת הקב"ה - תמליכוני עליכם, נעשה על ידי עסק התורה, כשכל רגע מהאלול יש לנצלו לתורה ולמוסר. עד אשר התרועת מלך - מלכו של עולם, ניכרת בו באדם.

וקדשתם את שנת החמישים...

בעת בואינו בשער שנת החמישים של יסוד ישיבתינו הק', בעת קריאת דרור של ושבתם איש אל אחוזתו, מעבירים אנו את קולו של השופר, שעבר במחנינו כל שנות קיומה של הישיבה, הקול הזך והנהיר, הקול השרשי והנצחי, קול שנמסר לנו מפה קדוש של מרן ראש הישיבה זצללה"ה שקיבל מרבותיו, תרועת מלך ... קול המוסר...

וכפי שהטביע מרן זצ"ל באוזנינו את חותם המילים:

הישיבה שלנו נתייסדה על מוסר...!!!

אותה תרועת מלך אינה קול הנשמעת בחודש אלול וימי הרחמים בלבד, התרועת מלך היא נעימה המתנגנת בכל ימות השנה בחלל הישיבה, מוסר, ועוד מוסר, ועוד מוסר...

קול התרועה היחודי שנמסר לנו ממרן זצ"ל, ימשיך להשפיע - להפציע לדור אחר דור, לתלמידים שלא זכו - לבנים שלא שמעו את קול השופר מפיו של מרן זצ"ל, אך הדי התרועה עדיין נשמעים בהיכל חללה של הישיבה בעוז ועוצמה יומם וליל.

אשרי העם יודעי תרועה...

ותרועת מלך בנו... בנו...

מתיבתא רבתא / רבי צבי פכטר שליט"א

ראש כולל 'מדרש אליהו' - קרית הר"ן אלעד

בעמדנו בשנת היובל של ישיבה"ק ישיבת בית מאיר אנו שזכינו להסתופף בצלה בשנותיה הראשונות יובל הוא לנו להיותנו בני ישיבה ובעת העלותינו זכרונות העבר צפים ועולים לנגד עינינו דברי המדרש תנחומא (פ' נח אות ג') וז"ל: יתברך שמו של ממ"ה הקב"ה שבחר בישראל משבעים אומות כמש"כ כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו ונתן לנו את התורה וכו' ועל שבע"פ נאמר ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים וכתיב לא תמצא בארץ החיים וכו' אלא שלא תמצא תורה שבע"פ אצל מי שיבקש עונג העולם תאוה וכבוד וגדולה בעוה"ז אלא במי שממית עצמו עליה וכך דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל וכו'.

ועוד שם שנאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול וכו' אלו בעלי התלמוד וכו' והיא עזה כמות וקשה כשאול קנאתה לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו וכו', שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבע"פ לפי שיש בה צער גדול ונדוד שינה ויש מבלה ומנבל עצמו עליה לפיכך מתן שכרה לעה"ב שנא' העם ההולכים בחשך ראו אור גדול, אור גדול שנברא ביום הראשון שגנזו הקב"ה לעמלי תורה שבע"פ ביום ובלילה שבזכותן העולם עומד עיי"ש.

הרי לנו מעלתו ודרגתו הגבוהה של בן תורה ומצד א' הדברים מדרבנים ומלהיבים להתחזק בשלמות אבל מצד ב' יכול אדם להרפות את עצמו ולומר וכי יכול אני להגיע לדרגות של שלמות כגון אלו אבל ראוי להתבונן בהמשך דברי המדרש שם שכ': וז"ל ואומר "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה" ואף הקב"ה כרת ברית עם ישראל שלא תשתכח תורה שבע"פ מפיהם ומפי זרעם עד סוף כל הדורות שנא' ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא ימושו וכו', לפיכך קבע הקב"ה שתי ישיבות לישראל שיהיו הוגין בתורה יומם ולילה וכו' וישבו בתורתן בבבל מן אותה שעה עד היום, ולא שלט בהן לא אדום ולא יון ולא גזרו עליהם שמד ואף לימות המשיח אין חבלי של משיח רואין עיי"ש.

הרי למדנו כאן שיסוד הישיבות הק' הקיימות עד ביאת משיח צדקנו במב"א הם מכח הברית שכרת הקב"ה עם ישראל וא"כ מכח אותה הברית קיימים גם עמלי התורה שלבם פנוי מכל תענוגי העוה"ז וכל יתר המעלות כמש"כ המדרש.

וכדי להבין איך כל יחיד יוכל לזכות להסתופף בין עמודי הישיבה ולזכות בכל אותם המעלות והאהבת ה' הנצרך לעמלי התורה ולשכר המובטח נתבונן במלכים א' ג' י"א "בגבעון נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלוקים שאל מה אתן לך וגו' ונתת לעבדך לב שומע לשפוט את עמך להבין בין טוב לרע וגו' וייטב הדבר בעיני ה' כי שאל שלמה את הדבר הזה ויאמר א' אליו יען אשר שאלת את הדבר הזה ולא שאלת לך עושר ולא שאלת את נפש אויביך ולא שאלת לך ימים רבים ושאלת לך הבין משפט הנה עשיתי כדברך ונתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא היה וכמוך לא יהי' וגם אשר לא שאלת נתתי לך גם עושר גם כבוד.

ועיין במלבי"ם פסוק י' שמביא דברי המדרש ששלמה המלך ע"ה ידע שאף שיבקש חכמה יקבל את יתר המעלות אשר נתן לו ה' ולפ"ז מקשה המלבי"ם א"כ אמאי מצא חן בעיני ה' הרי בוודאי היה לו לשלמה המלך ע"ה לבקש חכמה שגם בלי בקשת יתר המעלות ידע שיקבלם וביאר שם המלבי"ם וז"ל: אמנם שלמה ע"ה מרוב חשקו אל החכמה לא עלה בלבו מאומה מיתר החמודות הרצופות עמה שהגם שידע שימצא עמה גם טובות זמניות לא פעלו אלה בלבו שום התפעלות כי רק את החכמה בקש רק בעבור החכמה בעצמה אפי' יצויר בלבו שימשך לו ממנה עוני וקוצר ימים וכו'.

ועיין שם בהמשך דבריו שכתב כי כל דבר נדון על סבתו התכלית כמש"כ החוקר ואחר שתכלית מגמתו בבקשת החכמה הוא להשיג ע"י עושר וכבוד יקרא בעצם בשם מבקר עושר וכבוד או נאמר שמבקש שנידם חכמה ועושר אבל שלמה לא בקש רק חכמה לבדה וזה מה שהוטב הדבר בעיני ה', עכ"ל. והדבר צריך תלמוד דמוכח מדברי המדרש דשלמה היה זוכה ביתר המעלות מתוקף עצם מלכותו וא"כ האיך כתיב בקרא דשלמה זכה לכל זאת אך מפני שבקש רק את יתרון החכמה ולא זולתה, ועוד לפי דברי המדרש לא קבל דבר מיוחד עבור זה שהוטבו דבריו בעיני ה'.

והנראה בזה ובהקדם דברי המלבי"ם בשיר השירים א' ז' עה"פ הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים וז"ל: שהנהגת ה' ורעיתו ואת הצאן רצה לומר צבאותיו ובריותיו וכל החיים יהי' בב' בחינות לפעמים ינהגם בהנהגה השגחיית שלא באמצעות הטבע והמזל ומנהיגים אחרים רק ירעה צאן עמו בהשגחה פרטיית ויחלק שפע לכל א' כפי מחסורו וזה במשל שרועה את הצאן בעצמו ולפעמים כשאין הדור זכאים ינהיגם ע"י הטבע והמזל ומשטרי השמים אשר גבל בששת ימי בראשית וכו', וזה בקש שלמה ע"ה להכיר ולדעת ב' הנהגות אלו עיי"ש.

והיינו דאיכא ב' הנהגות בבריאה הנהגה אלוקית מיוחדת בה משגיח ומנהיג נורא עלילה יתב"ש על אהוביו רחומיו באופן פרטי ומנהיגם מתוך ידי עצמו כביכול ויש עוד הנהגה כללית בהם משגיח ומנהיג הבורא יתב"ש על הבריאה בהנהגה טבעית אשר גבל בששת ימי בראשית, וכבר נודע יסוד זה מדברי ספרים וסופרים.

ומשל למה הדבר דומה לאב היושב עם בניו סביב לשולחנו בשעת הסעודה וא' הבנים מתאונן כי מנתו קטנה משל אחיו ואביו מוכיחו כי אין זה יאה לראות את מה שנעשה אצל השני אף שא' מקבל בשונה מהב' אין בכך כלום כי כל א' מקבל את מנתו שלו כפי שהיא, משום שכך דרך העולם ויש עוד שהבן קם ממקומו ויושב על ברכי אביו כדרך הפעוטות ואז מאכילו אביו מפיו שלו ממש, ואף שאינו מקבל יתר על מנתו אבל יתרון מהותי יש בו משאר אחיו שכשהבן יושב על ברכי אביו הרי הוא שעשועים של אביו וכל ההתייחסות אליו היא בהאהבה מיוחדת ואביו מאכילו עם יתר האהבה ויתר התייחסות, וזה משום שהבן מראה שכל מעיניו רק אל אביו ואז מחזיר לו אביו האהבה.

וכמו"כ נראה דכל עיקרה של מלכות בישראל הוא כדי שעם ישראל ישב בהשקט ובטח ובשלום ויוכלו לעבוד את ה' ואז ה' משרה שכינתו בעמו ובזה מתגלה כבוד ה' שזה תכלית הבריאה ואמנם להנהגת המלכות וודאי צריך את כל המעלות החומריות שכך דרך המלכות והרי קיבלם לבסוף אבל שלמה המלך ע"ה בקש מה' אני שכל חפצי רק בחכמה האלוקית ורק ע"י אוכל להדבק בבוראי רצוני להנהיג את עם ישראל ע"י ה"לשפוט את עמך" דהיינו שכל הנהגת המלוכה תהי' החכמה העליונה וזה ה"וייטב הדבר בעיני ה'" ואז כבן הוא המתרפק אל אביו ושעשועים הוא אצלו וכל אשר נתן לו היה בהשגחה פרטית ע"י הקב"ה עצמו כמש"כ המלבי"ם שם וזה שנא' "ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה" גם החכמה וגם כל יתר הדברים הנצרכים למלכות מה' עצמו קבלם.

ועיין בהקדמת המלבי"ם לשיר השירים בד"ה בשיר הראשון ישקני מנשיקות פיהו שאותו שיר שהוא קודש הקדשים נאמר על המחזה שהיה לוב גבעון והוא "ישקני מנשיקות פיהו", וזה כמש"כ, ולפ"ז נתבאר לנו דברי המדרש תנחומא שכתב שם: "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה ואף הקב"ה כרת ברית עם ישראל וכו' שנא' ואני זאת בריתי אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך וגו' ולפיכך קבע הקב"ה שתי ישיבות לישראל, דהיינו שהנהגתם של הישיבות היא הנהגה של ו"דברי אשר שמתי בפיך" ז"א הנהגה פרטית ע"י הקב"ה עצמו דכל המדרש שם מדבר על השגחה פרטית וזה בכל הדברים הנצרכים בין בגשמיות ובין ברוחניות.

וזה אחר כי "עם בתורת ה' חפצו" אז הבן ישיבה שעשועים של הבורא עולם וכל המעלות וכל המידות וכל המ"ח קניינים הנצרכים ללמוד התורה הק' ישיגם, וכל צורב צעיר אף שבעת כניסתו לישיבה אינם בהישג ידו אבל כאשר "תורת ה' חפצו" מצויים הם אצלו והסיוע הוא לאין סוף ואין שיעור.

וזהו יסוד ישבה"ק מתיבתא רבתא ופלטרין של מלך 'בית מאיר', וזוהי ההנהגה המיוחדת שזכינו בני החבורה לספוג בישיבתנו ע"י רבותינו נ"ע בהנהגתו ובראשותו של רבינו ראש הישיבה זצוקללה"ה אשר לא היה בעולמו כי עם ד' אמות של תורה בטהרה ובאהבת ישגה תמיד, ויעידו ע"כ כל לומדי הישיבה לדורותיה כיצד הוא ז"ל עסק כל ימיו בהקמת תופסי ישיבה ובבניינים והחדיר בנו בכל מרצו בשיעוריו המעמיקים ובשיחותיו המלהיבים אשר היו בסערת נפש של "תורת ה' חפצו" וסחף אותנו כולנו לאותה סערה ומסירותו לכל תלמיד ותלמיד במסירות עד אין קץ השריש בנו כי תורת ה' חפצו הוא השעשועים של הבורא ופקודי ה' ישרים משמחי לב ואין לנו אלא ד' אמות של תורה בלבד וזכינו בסייעתא דלעילא לנחול דעת מפי הגבורה.

ומן הראוי והחובה להכיר ולהוקיר רוב טובה לישיבה"ק שהשכילו זאת לחנכנו ולנטוע בנו כי התורה ואין בלתה היא היא מקור חיותנו ובס"ד זכתה הישיבה וזכה רבינו זצ"ל לראות פירות ופירי פירות שתולים בבית ה' והישיבה ממשיכה דרכה ע"י בנו הגאון שליט"א במתכונתה שמבראשית כה יתן ה' וכה יוסיף לראות בפריחתה ולהמשיך ביתר עוז להנחיל תורה בנחלת ה' ואנו נודה לקל עליון נותן התורה על שזכינו לכל זאת אשרינו מה טוב חלקנו.

זכרונות / הרב משה ברוך פכטר שליט"א

רבה של מטולה

את צעדי הראשונים בישיבה, התחלתי בר"ח אלול תשכ"ה.

המעבר מהישיבה קטנה בה הייתי מהבוגרים, לישיבה גדולה בה מצאתי את עצמי כמתחיל, לא היה קל כלל ועיקר. והרגשתי את עצמי, די נבוך ומהוסס.

ואז, הגיע השיעור הראשון.

מרן ראש הישיבה – מורי ורבי, הגאון ר' צבי רוטברג שליט"א, החל אז את דרכו כר"מ בישיבה. בשיעור א', השיעור הראשון שלו בישיבה, היה גם השיעור הראשון ששמעתי בישיבה.

מהרגע הראשון, בשיעור במסכת קידושין ביידיש, חשתי את הקשר הפנימי שהוקרן ממנו אל התלמידים, והלך והתעצם מיום ליום, הפך את השיעורים לחוויה מיוחדת במינה. ונסך בנו את הבטחון העצמי, להשתלבות בחיי הישיבה.

קשר זה, לא נותק עד עצם היום הזה, ורק הולך ומתחזק, ביתר שאת.

המפגש הראשון עם מרן ראש הישיבה זצוק"ל, היה בסדר שני, כשהתיישבתי בספסל האחרון באולם הישיבה. ואז ניגש אלי מרן זצוק"ל ואמר לי ביידיש, לעבור לספסל קידמי יותר, כדי שיוכל לשים עלי עין במשך כל הסדר. וסידר לי מיד חברותא מבני השיעור.

מרגע זה, החלה מסכת חיים מופלאה, שבסופו של דבר, היא שעיצבה את דרכי, עד עצם היום הזה.

מרן ראש הישיבה זצוק"ל, היה קשור בכל ליבו ונפשו, לכל תלמיד ותלמיד. וכך אמר פעם, כי כל תלמיד חקוק בליבו. וכך באמת הרגיש כל תלמיד. ונ"ל כי מצינו, שהתוה"ק, חקוקה בלב כל אדם בישראל. והלומדה, הרי הוא כמנשב בגחלת ובנשיבה יוצאת השלהבת. וכן מצינו בתפילה, ותן בליבנו להבין, דהיינו, שהתוה"ק, תושרש בליבנו, וראש הישיבה זצוק"ל, שכל ימיו היו בסערה של נשיבת התורה, עד כלות כל הכוחות. ובכך,

גם הנחיל את התורה לתלמידיו, ובזה נקשר בלבו ובכל נימי נפשו, לתלמידיו.

זכורני, ערב לפני אחת מנסיעותיו לחו"ל למען הישיבה, נשא מרן זצוק"ל, שמועס. ובין היתר אמר: "אתם יודעים למה אני נוסע, הרבנית הכינה לי מזוודה קטנה, עם מעט בגדים וחפצים לנסיעה. אבל, אני לוקח איתי עוד הרבה מזוודות, את המזוודות שלכם. בכל אחת מהן, נמצא המטען של כל אחד ואחד מכם. זהו מטען מאד כבד, אז אנא, אל תשכחו זאת בהעדרי".

בחודש תמוז תשל"ב, התקיימו יחד במטולה, הברית והפדיון הבן של בני בכורי נ"י. ביקשתי מאבי מורי זצ"ל, לבקש מאת מרן זצוק"ל, להיות הסנדק. וכשהוא שמע שהכהן הפודה יהיה רבה של צפת – הגאון ר' שמחה קפלן זצוק"ל, שהיה ידיד נפשו משכבר שנים. הוא הביע מיד את הסכמתו. למרות, שבאותם ימים, ארכה הנסיעה יותר מארבע שעות, והמאמץ היה גדול.

במקביל, נסעתי לצפת, וביקשתי מאת רבה של צפת, לבוא ולהיות הכהן הפודה. הוא היסס, וכשסיפרתי לו, שכנראה, הסנדק יהיה מרן ראש הישיבה זצוק"ל, הוא נענה מיד.
קשה לתאר במילים, את המפגש בין שני ענקי הדור, לעיניהם המשתהות של תושבי מטולה, שמעולם לא חוו מעמד שכזה.

בעת הסעודה שהתקיימה בביתי, סיפר מרן ראש הישיבה זצוק"ל, את הסיפור הבא:

"הפדיון הבן של בני בכורי, התקיים בפ"ת. ובו השתתף מרן החזון איש זצוק"ל. הכהן הפודה היה, אחד מחשובי הרבנים דאז. לאחר הסעודה, כשהרב הכהן, עזב את המקום, פנה החזו"א אל הרב קפלן, שהיה אז צעיר לימים, ואמר לו, הרי שמך במקור היה רפפורט. אז אתה הרי, כהן מיוחס, אז בוא נעשה עוד פעם פדיון הבן, וכך היה".

ומיותר לציין, שהמדובר הוא, בפדיון הבן של ראש הישיבה הגאון ר' צבי שליט"א.

הקשר עם מרן ראש הישיבה זצוק"ל, הלך והתעצם במשך השנים. ולא נותק, עד שעלה בסערה לגנזי מרומים.

גם כיום, כאשר תמונתו ניבטת אלי על כל צעד ושעל, העיניים האבהיות והחיוך האוהב, אינם נותנים להקהות את הגעגועים לימים ההם, אפילו לרגע.

יה"ר, שיהא מליץ יושר, עבור כל תלמידיו. ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים, עד ביאת גואל צדק במהרה.

הנהגה של מלכות / רבי שלמה אליעזר פרידמן שליט"א

ישיבת בית מאיר

זכורני את שיחותיו של ראש הישיבה זצוק"ל שהביא בשם ר' אליה לאפיאן זצוק"ל שאת יעקב אבינו לא הורידו אותו כגולה אלא הוליכו אותו במרכבה של מלכות. והיה מבטא את זה באידיש "אין אגאלנ'ע קארטעטע. וכל המצב בהמשך של כלל ישראל במצרים היתה בשלמות המלכות. ושבע עשרה שנה של הימים האלו השריש יעקב אבינו אף במצרים את ענין האבות, הוית יצירת כלל ישראל שהוא הי' תכליתה בריאה על כל השלמות של התגלות האלוקי אברהם, אלוקי יצחק ואלוקי יעקב עד שאף במצרים הוא השלים ענין השבטי־קה. ובהקמת יצירה זו של עם ד' דור דעה. דור מקבלי התורה דור שהי' מ' שנה במדבר באכלם מן, ענני כבוד ושכינה וכל זה הוא הוא המלכות מלכות ד' היא הויית כלל ישראל, המלכות שכלל ישראל דבוקים בה, ומלכות שהיא מהוה ההנהגה היחודית המיוחדת עם כלל ישראל, והיא הנהגת התורה ושכינה השוכנת בם בכל המצבים.

כמו"כ ביאר בשיחתו את דברי הרמב"ן בהקדמה, שספר שמות הוא ספר הגאולה ופירוש של ספר גאולה שהוית כל הספר הוא גאולה על כל תיבותיה אותיותיה וקוצי' ותגי', ולכאורה היכן נמצאת הגאולה בתחילת הספר, אלא שבוידהי יעקב שבע עשרה שנה וכו' היה פה השרשה של הגאולה על כל כבודה של מלכות, ואלה שמות בנ"י הבאים מצרימה שהם הוית ההשרשה של הגאולה, "השם" הוא מהווה את עצמיות הוית האדם, שמות של השבטי י־ה שהם שמותש האמהות ברוח קדשם שהם הוקבעו אם כן כל הספר הוא ספר גאולה ומלכות.

וכפי שהיה שגור על לשונו הסעיף הראשון בשו"ע, 'שויתי ד' הוא כלל לכל התורה', דכל התורה היא עצם מלכות ד', וזוהי עצם השויתי להיות ולהוות את אותה מלכות.

כידוע לכל, היה מדבר הרבה בזמן אלול על הענין של ותרועת מלך בו. שבפסוק זה גילה לנו הקב"ה את כל החביבות והרעות של האי מלכות והוא שלא רק ד' אלוקיו עמו, אשר גם זה נפלא אלא תרועת מלך בו, בו ממש, התרועת מלך ממלא כל מציאותו וישותו, ולא די לן בהכרת המלכות מתוך השמים מספרים כבוד א־ל, מהכרת המלכות הזאת לא ניתן לבא לשלמות ה"ותמליכוני עליהם" דפירושא דהאי מלכות הוא ד' אלקיו עמו ותרועת מלך בו, היינו שהוא עצמו מהוה האי מלכות שהוא הוא הנושא של האי מלכות ד' בבריאה וזה ניתן לזכות לזה במה שהתורה סגולתה שהיא היא הנברא ממנו יתברך להשגת ולהארת "התרועת מלך בו" ממש, כך שהאיר לנו הדרך ד', כמבואר במהרש"א שמלכויות הכוונה מציאות ד' ואחדותו, היינו אלא מספיק בהכרת המלכות של מציאותו גרידא אלא גם אחדותו, היא מעין מציאותו ואמיתותו ממש, והיא היא המלכות, שהמחייבות שלנו בזה להפכה לגדר ולבחינה של "ותמליכוני עליכם".

וזכרוני שהיה אומר שאדם מוכן לכך שמלכות ד' תהיה על כל העולם על אמריקה הזו ועוד. אך לא על עצמו, וכדבריו שאמר: "עיקר העיקרים הוא שיהא המלכות על השישים קילו של האדם ותרועת מלך בו, בו ממש".

והנראה בכל זה, כי נאים כל הדברים למי שאמרם.

כי ראש הישיבה זצוק"ל יצר את המציאות הזו של התמליכוני עליהם, והוא היווה את אותה מלכות.

וממילא ראינו בראש ישיבה זצוק"ל את כל הנהגת המלכות של השויתי ושהיא הנהגתן מלכות ד' עצם עצמותה של התורה עצמה, בכל שיג ושיחה ובכל ענין וענין הוא משתקף אותה המלכות כי הוא היווה את אותה חפצא של מלכות" וממילא הפועל יוצא הוא הנהגה של אותה מלכות בעצם כל דבר מעניני חיי העוה"ז.

ומה נהדר היה מראהו, שכל הליכותיו אמרו מלכות!

ועובדא ידענא באשר פעם אחת הייתי המוציא והמביא לפניו באיזה ענין שהיה קשור גם לעניני הישיבה, והיה הדבר מאוד בנפשו, ומאוד טרח להביאו לידי גמר, ואחר כל הטורח היה הדבר תלוי בעוד אחדים שהיו נוגעים בדבר. והנה אחר כל היגיעה שהיה בזה סופו של דבר לא איסתעיא מילתא ולא יצא הדבר אל הפועל. ומכיון שידעתי שהענין הזה היה בנפשו אחזני הפחד לפגשו באותו זמן. אולם פעם נקלענו א' ליד השני ומיד שאלני מה התשובה ואמרתי לו את התשובה שזוהי שלילית. הראש ישיבה זצוק"ל נעמד כמה דקות וראיתי כמה הדברים כאבו לו. אבל לא אמר מילה. וראיתי בו את כל השלטון של אותה מלכות, אותה מלכות השויתי וזוהי המלכות התורה.

ומי ששם לב ראה את אותה מלכות בדברים רבים. כל תנועה וכל שיח היתה מאותה מלכות, כי הוא ראש הישיבה, אשר החיה והחדיר בישיבה את אותה מלכות של ה"ותרועת מלך בו".

האבן הזאת דומה להר סיני / הרב אהרן קוסובר שליט"א

ראש כולל 'רמת השקמה' - רמת גן

"ובית מדרשו של ר' אליעזר היה עשוי כמין ריס ואבן אחת היתה שם והיתה מיוחדת לו לישיבה. פעם אחת נכנס ר' יהושע התחיל מנשק אותה האבן ואמר: האבן הזאת דומה להר סיני וזה שישב עליה דומה לארון הברית"

(שה"ש רבה א, כ)

לא ספר, לא מאמר, רק כניסה לבית המדרש ואז הרגש מציף במלוא עוצמתו - התחיל מנשק אותה האבן.

סך הכל כולה אבן - אך האבן הזאת דומה להר סיני, וזה שישיב עליה...

אנו איננו בדרגה כזו, אצלינו זה יוהרא או חוכא לעשות מעשים כאלו אבל "הרגשים" יש, הרבה מדאי הרגשים להביע כדי שהדף יכיל, וקשה מידי כדי לשרטט בקולמוס ודיו. אך ננסה בטיפת דיו עד כמה ששייך.

כך האיר לנו מרן ראש הישיבה זצ"ל על הגמ' בסנהדרין צט, ב אמר רבא כולהו גופי דרופתקי נינהו טובי לדזכי דהוי דרופתקי דאורייתא. וברש"י ברופתקי כיס ארוך שמשימין בו מעות כל הגופין נרתיקין הם לקבל ולהכניס דברים אשריו למי שזכה ונעשה נרתיק לתורה, ע"כ.

והוסיף מרן זצ"ל:

ומהמוכנות של הנרתיק שיש עוד להוסיף בלי סוף ממש... וניתן להכניס בו כל התורה כולה על כל שרשי', שרשי הנצח והאין סוף... את כל ההלוי' הללו את ה' מן השמים פרק קמ"ח - המזמרים את הכי נשגב שמו לבדו, וכו'

(משנת טוביה פתיחה לב"ק ב')

ונראה דהן הן הדברים שאמר מרן זצ"ל כששקעה שמשו של הגאון הגדול ר' שלמה שמשון קרליץ זצ"ל בן מרן הגר"מ זצ"ל, וכך היו דבריו" "לך לאבא לר' מאיר ותגיד לו שבישיבה שכאן על שמו אנחנו לומדים מוסר ומשפיעים יראת שמים" כן בפשטות תהומית ביטא מרן זצ"ל את הישיבה - אנחנו ממלאים את הנרתיקים - בלי סוף ממש.

"וזה שישב עליה דומה לארון הברית..."

לארון הברית, דייקא - הנרתיק.

וכדברי מרן ראש הישיבה זצ"ל: שניתן להכניס בו את כל התורה כולה... על כל שרשי' שרשי הנצח...

וזה אשר ראינו בראש הישיבה זצ"ל - כל התורה כולה השיעורים העמוקים, השמועס'ים, מסירת התורה מסיני דרך רבותינו גדולי הדורות. ר' שמעון, והמשגיח ר' ירוחם, ועוד מעתיקי השמועה. וכשלא ירדנו לעומקם של דברים, הרגשנו אך איזו מתיקות ידע הוא מרן ראש הישיבה זצ"ל את המוכנות של הנרתיק שאפשר להוסיף בלי סוף, והוא אכן הוסיף לנו בלי סוף.

זאת ועוד, שמענו פעם ממורינו ראש הישיבה שליט"א שפירוש נוסף בהרב הדומה למלאך הוא הרב, שכולו, ממש כולו, לתלמידיו בבחינת אין מלאך עושה שתי שליחויות והיינו דהתלמידים זה שליחותו היחידה.

כך היה מרן ראש הישיבה זצ"ל כולו לתלמידים מסירות ללא גבול התעניינות בכל פרט ופרט ובכל תלמיד ותלמיד גם מי שלמד לפני חצי יובל שנים עדיין הוא תלמידו אהוב ליבו, וכמים אל הפנים...

והחום הזה תמיד הציף ומציף את כתליה בית הזה - 'בית מאיר' - **הבית...**

ונזכיר כאן דברי מרנא החזו"א זיע"א: "החכם מכין לו צינורות בליבו ונפשו מהחכמה האצולה אשר זרם החכמה זורם דרך צינורות אלו לליבו ונפשו ולסגולת הזרם דרושה שמחה נפשית וחדות רוח צמאון לחכמה ורעבון לבינה, אשר כל אלה יד הטובה של מידה הטובה הכינתם, יסדתם ותכוננתם" (אמונה ובטחון א, יב).

זהו הציר שעליו סובבת הישיבה הקדושה שמחה נפשית, וחדות רוח צמאון לחכמה ורעבון לבינה.

כך מזרים מורינו ראש הישיבה שליט"א את זרם החכמה באלפי תלמידיו, אשר מאז ומתמיד שעוריו הם בבחינת מש"כ התוס' חגיגה טו, א "יושבין היינו וחוזרין דברי תורה מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני... בהיקף עצום ועומק מיוחד והדברים שמחים.

וזה אשר יוצר לנו את הצמאון לחכמה ורעבון לבינה בבחינת המשך דברי התוס' שם: הואיל וכך כחה של תורה אם יתקיים הבן הזה לתורה אני מפרישו. ודו"ק.

ישיבה יקרה

שאי לך ברכה למלאת יובל שנותיך

על ידי אלפי תלמידיך בניך אוהביך

אשר באו נקבצו לך

ובפיהם שיר תודה וזמזמר

שעוד תרבי גבולייך

ואני טוב לי כי זכיתי

להיות אחד מבניך

טוב להודות / הרב גבריאל קוסובר שליט"א

מנהל ת"ת דרך תבונה - ירושלים

מרגלא בפומי' דרבינו ראש הישיבה שליט"א: "מה אשיב לד' כל תגמולוהי עלי" איך אשיב לבורא יתברך על כל שגומל עמי, והלא כל תגמולוהי - כל מה שאגמול לו, עלי - שוב עלי לגמול לו על שנתן לי כח לכך, שהרי הכל ממך ומידך נתנו לך, והוא הנותן לנו כח לעשות חיל, ולהודות על כל מה שגמלנו.

ומה נאים ומה יאים הדברים למקום שנאמרו בו, לבית היוצר לתורה ויראת שמים, לבית המחוקקים הגדול, החוקק בלב תלמידיו את הדרך ילכו בה, ולמי שאמרם - לקריינא דאיגרתא דהווי פרוונקא, שביד אומן מנווט את צורבי הישיבה במסילה העולה ועולה, ועדיין עולה... ועדיין מנווט... גם אחרי עשרות שנים של ניתוק כביכול מספסלי הישיבה ושבילידה.

וכל אשר לנו - שלו...

ומרום מקומה של ישיבתנו הקדושה בסולם הישיבות הקדושות, וממקומנו בשלבי סולם הישיבה - כל יחיד ויחיד לפום דילי', וכל בני החבורה ביחד המקיימים כפשוטו וכמדרשו "ויחן" כאיש אחד בלב אחד מול ההר הגדול הזה ממנו תצא תורה, מכאן לכולנו טוב להודות, ולכך ועל כך נשוב להודות למי שהטמיעו בנו את אשר לנו.

ויחוד זה ומיוחדות זו של הוראה והוריה תוך סיוע תמידי בעצה ותושיה וסילוק מהמורות וברקנים הצצים על אם הדרך ומנסים לעקל ולעקם המסילה, מיוחדות זו - כמו יצוקה באבן פינתה של הישיבה, והיא הגורמת כבר יובל שנים לכל תלמיד להרגיש כי הישיבה והוא חד הם..

סלילת דרכנו החלה בחדש הרחמים תשל"ה כבר עברו למעלה משלושה עשורים ! - ויהיו בעיניו כימים אחדים... בשיעור "מכינה" שהיה יחיד ומיוחד, לפניו ולאחריו לא בא כבושם הזה, עם מורינו הגר"א מרקוביץ שליט"א, שיעור שאכן הכין אותנו כיאה וכיאות להיכלה של תורה, להיכלה של מלכות התורה, ופרקין "חזקת הבתים" הווי, ולא בכדי, משום שהיה בו בשיעור זה התחזקות בדיבוק חבורה [לב מי לא יכמה בזוכרו את ההתעלות ב"עונג שבת" מידי ליל שבת קדש, שהיה גדוש בחויות רוחניות וגשמיות (מ"שימל")] ובבניית בית פנימי לד' ולעבודתו בגדר של "עשו לי משכן".

והיו נפשותינו עולות ומשתרגות בנשמתה של הישיבה, כשנפשנו יונקת מצור המחצבת, ומרגישה שיותר משאנו רוצים לינוק, לקבל, לשאוב ולשאוף, רוצה המקום לתת, להצמיח, ליצור ולייצר פארי גידולים, והיה חן המקום עלינו מיד, למרות [ואנו לתומנו סברנו שבגלל] היותנו צעירי הצאן שאמורים להיות נבוכים ותוהים.. תמיד היה לצידנו מי שהכה על קודקודנו ואמר לנו "ג ד ל".

"אם יתן איש כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו", שנה של התחלה שעדיין מפעפעת בקרבנו, ורישומה ניכר, ולעולם לא תסתיים. שנה קצרה מידי, שנה אחת וכל כך הרבה...

ושיעור ב' - מי יתן לנו תמורתו, וזכרוננו נחמתינו מ"יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת" כאשר בלילות כבימים הסתופפנו והצטופפנו בצילו של מורינו ר' דניאל שליט"א אשר לא חסך שבטו ושיבתו עמנו בלילות כבימים בצעידה משותפת איתנה, מחזקת ובונה וכשהיה צורך אף מייסרת, ונאמנים פצעי אוהב.

ה"חברותא" שזכה לכך ו"למד איתו" עד שכבר הכסיף הרקיע, היה בטוח שהוא עושה טובה לרב שליט"א ש"בדיוק חיפש חברותא" ו"בין כה וכה אני יושב כאן בחדר..." - החדרון הקטן הצופה ומביט לבניין הישיבה והיכלו כולו אומר כבוד, עטוף ואפוף כולו בספרא וסיפא, חדרון כל כך קטן וכל כך גדול שהיווה את פסגת שאיפותינו ומאווייננו בעת ההיא. שם, בשנה ההיא התחושלנו ונדבקנו בדיבוק חבורה ביתר שאת ויתר עז, פולסנו ופילסנו דרכים ונתיבות, כשבדרכנו למדנו לשבר הרים ולטחנם זה בזה בסברא.

וזקוקים היינו לכל אשר רכשנו בקנייני הלימוד ובמידה והנהגה נכונה, כאשר הוטלנו באחת כשרגלינו נטועות בארץ אך חשים שראשינו מגיע השמימה, בעת שזכינו להסתופף בצילו הרחב של הגאון ר' זאב שליט"א בשיעור ג'. שלש שנים של כמיהה הגיעו לסיומן. גדלנו. נסחפנו וצללנו בעמקה של אורה זו תורה, והיינו נלחמים דבר יום ביומו בשצף מים רבים שאלינו הגיעו - ויכולנו להם! ובעיקר למדנו ל ה ת ר ג ש...

התרגשנו מסברא עמוקה ומתפילה מעומקא, מחידוש סוחף, מהבנה בריאה, ומחכמה הקודמת ליראה.

למדנו לראות ולירא, כאן בכור ההיתוך הזה כוננה נפשנו ומעשי ידינו לשנות ה"עצמאות הלימודית" - לשנות ה"קיבוץ", כשידענו היטב ואם שכחנו היכו על קודקודנו ואמרו לנו.. שאת אשר ניקח יהי' ואת אשר נשכח לא יהי'. כאן ספגנו ברוחנו ובעצמותינו היטב כי מי שטרח... הוא יאכל... וטרחנו, והטרחנו, והתכוננו.

והתקבצנו.

כאן כבר הבנו. ב"קיבוץ" התחלנו להבין. כאן הוצאנו מן הכח אל הפועל את אשר נטעו בנו כל השנים, כשבצילו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל חימדנו וישבנו כל היום, כל יום, ופריו מתוק לחיכנו. בסביבתו של מרן היינו - וסביביו נשערה מאד! חייבים היינו לדעת ללמוד כששמענו שיעורים כללים מה"רב'ע ר' שמען" ושמועסי'ם מה"משגיח ר' ירוחם"..

שיעור כללי!

ראשונים ואחרונים קמים לתחיה מטל אמריו של מרן זצוק"ל, ואנו – יושבי בית המדרש מרגישים שותפים למעשה מרכבה, מרכבת המשנה והגמרא ומפרשיהם, וחשים כמי שזכו להיות נושאי כליהם, ועי"כ שותפים ליצירת המופת הזאת אשר שמה יקבנה "שיעור כללי", למרות שמדבר לכל יחיד ויחיד ומייצר ספרי תורה חיים, מלכים בממלכתה של תורה. ומתמלא בית המדרש מנועם צוף אמריו של ראש הישיבה, וגבהה רוחנו ושש ליבנו ביושבינו בשבת תחכמוני עת נטו צללי ערב, אך עבורנו כמו עמד הזמן מלכת, נשאבנו להויות אבייי ורבא ושם הכל כשהיה, חי עתה וקיים, ומורעפים גם אנו מטל תחיה זה הנוסך בנו השתוקקות לשיעור כללי הבא..

והשמועסי'ם!

הורדים ופולשים למעמקי תהום רבה, ודולים ושולים משם פנינים מלוטשים, ומעלים אותם לכדי "בני עליה" ע"י רום מעלה וטוב דעת כעטוף את העולל. האהבה שיקדה מהעיניים המאירות, הבורקות, החודרות כליות ולב. כמה תוכחת מגולה גלומה הייתה בשיחות אלו, שהם הם שעשו, שיצרו אותנו, שהביאונו לדרגת "רוח ממללא". כאן נברא ה"אדם" שבתוכנו. כאן נוצרנו. כך נולדנו מחדש.

רק מרן זצוק"ל, רק הוא שהיה יודע ועד לנסתרות נבכי נפשנו, רק מי שידע לצקת אהבה גלויה בכל בן יחיד, הוא שצימח והצמיח פירות הילולים עם שאיפה וכמיהה עזה לעלות בהר או לפחות לנגוע בקצהו, רק הקברניט הגדול של ספינת הפאר הזאת יכול היה לייצר גם יש מאין, בשמועסי'ם שבנו אותנו נדבך אחרי נדבך, וגרמו לנו לצפות בכליון עיניים ונפש לליל שבת קדש, עת הסתיים שבוע אך גם התחיל שבוע חדש, זו הייתה הצידה לדרך, זה היה עונג שבת אמיתי שטועמיה - חיים זכו, וזוכים, וזוכרים.

ומעת שבעוונותינו הרבים חסרנו כל זאת, לא נותר לנו אלא ליטול את עלי "טוב דעת" הנמצאים תדיר על שולחננו ומפיהם ומפי כתבם אנו חיים, להכנס למאמרים, לשחות בתוכם, לשתות מימיהם, ולהתענג על ד' כקדמת דנא, לשמוע את קולו של מרן זצוק"ל על כל דקויותיו ודבקותו בוקע ועולה מבין השיתין, מעלעלי הגווילין, ויהיו אותיות פורחות באויר, ונתמכר לזכרון, ונהיה שם, אז, עכשיו. וניקח צידה לדרך, כאז, שיחה שבועית המחזקת, מלפפת, מלטפת, ומגביהה עד שמי רום, ושם נשארים - עד השיחה הבאה.

ו"משנת טוביה". תמצית משנתנו, נשמתנו, עבורנו נוצר ועמנו נכתב, אוזנינו הן ששמעו את השיעורים, שאמנם מודפסים עתה, אך חיים הם למוצאיהם ומוציאיהם, חיים הם בתוכנו, ממלאים ומחכימים אותנו, ולא נותנים לנו לסגת, לרדת.. אחרי שעלינו להר ד', הם המאפשרים לנו להוותר שם - לקום במקום קדשו.

ומה נורא היה המקום הזה, בית אלקים ושער השמים, ונחפז, וחיל ורעדה נאחז, ממלך מלכי היראה מורינו הגאון רבי חיים שאול זצוק"ל, שחשבנו שחי עימנו, שלצידינו צועד,ועימנו לומד, אך גבוה מעל גבוה הי', ומה נהדר ונאדר היה מראה כהן גדול בקדש הקדשים, מלך ביופיו תחזינה עינינו. עדיין. ולעולם לא יסור ולכן - לא נסור. מוסר. אמת. לנגד עינינו. חי וקיים.

ואשר על כן, ואשרינו על כן, על שבאמת לא חסרנו כל זאת, שגם אם עומדות רגלינו בשעריך ירושלים, גם אם אנו במזרח - ליבנו בסוף מערב, ברוחנו ונשמתנו עדיין תלמידים אנחנו, תלמידים צמאים שלא יודעים רוויה מה היא, ועבותות האהבה הקושרים אותנו להיכלו של מלך לא נותקו ולא ינותקו לעולם. ואף אם ארוכים יהיו עבותות אלו, כמספר השנים החולפות, – הרי שעשויים הם מחוליות זהב מופז, שרשרת ארוכה שראשיתה בשנת התשי"ז, שרשרת המאחדת ומייחדת את החוליות שבה, קושרת אותן קשר אמיץ בל ינתק להיכל הישיבה הקדושה, ומפיחה בהם רוח חיים, חיים שיש בהם. הכל...

אשרי מי שככה לו.

אשרינו ומה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו שזכינו להיות ולו חוליה אחת בשרשרת גדולה ודגולה זו. על כך ועל עוד רבות - **טוב להודות...**

אבי אבי / הרב ברוך קינד שליט"א

רב השכונות תל עמל נוה יוסף - חיפה

בבואנו להגדיר את אישיותו הנפלאה של מרן ראש הישיבה זצ"ל, עלינו להתמקד במידה היחודית שבו בנקודה המיוחדת לעצם מהותו.

שכן על השאלה במה היה כוחו גדול יש כמה וכמה תשובות, נוכל לענות בנאמנות שגאון בתורה היה אבל אין מדה זו היא המאפיינת ומייחדת את אישיותו, ואפילו שדבר זה עולה ברב עמל ויגיעה, סוף כל סוף אין זו הנקודה המאפיינת שהרי עוד עמלים מצינו באותו הדור.

ועוד ודאי היה בו בראש הישיבה את כח החידוש ויעידו על כך השעורים הנפלאים שמסר בישיבה חדשים לבקרים אבל אף מידה זו אינה מייחדת אותו שהרי עוד מחדשים היו באותו תקופה.

וכי תאמר כח ההתמדה וכח היראה שהתמזגו בו באופן מושלם והיו לחטיבה אחת ודאי גם זה אמת, אך עדיין לא מיצינו את אישיותו.

וכי תאמר צירוף כל הדברים האלו יצרו "אדם שלם" והוא יחודו, אף על פי שאמת הוא, נדמה שיחיד ומיוחד היה במידה שהקנתה לו בצדק את התואר "ראש הישיבה" ולא רק כתואר ששקף את כל מהותו.

על מנת לדעת מפקיד המחנך וראה הישיבה יש לנו להתבונן במקרא, וכמו שלמדנו מדברי חז"ל "הפך בה

והפך בה דכולה בה", וממנו נלמד תפקיד מחנך מהו.

ומאליהו הנביא ותלמידו אלישע יש לנו ללמוד הגדרת רב מהו דהנה ודאי גדר רב ותלמיד היה שם, וזאת יש לנו ללמוד מזה שלקח אליהו הנביא את אלישע מצמד הבקר והעלהו מעלה מעלה במעלות התורה והיראה עד שעשאהו הביא ה'.

והנה כשבא אליהו למצות את כוחו ומדותיו של מורו ורבו אליהו הנביא, אין מכתיר אותו בתואר הגאון הצדיק הנביא וכדומה, אלא כלשון הפסוק "ואלישע מצטעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו" ויש להתבונן מהו המעלה ברכב ישראל.

ולא תאמר שהצטמצם טוב לבו לתלמידי הישיבה אלא התרחב והתפשט הרבה מעבר לתלמידי הישיבה ויעיד על כך מה שסיפר לי אחד מגידולי הישיבה דידוע שבראשית תקופת הקמת הישיבות בא"י מנין התלמידים הדופקים על שערי הישיבות היה דל, ועל כן כל תלמיד ותלמיד שנוסף לספסל הלימודים בכל ישיבה שהיא היה בה שמחה גדולה וכל שכן אם התלמיד היה תלמיד בעל כשרון שהיתה השמחה גדולה.

והנה רצה לעבור מהישיבה שלמדו בה לישיבת בית מאיר ורבה הייתה השמחה אצל ראש הישיבה לקבלו אך חשש נתגנב ללבו האם ראש הישיבה שלמד לפני כן בה מסכים למעבר זה והא גם לו יקר תלמיד זה בספסל הלימוד האם באמת מסכים לוותר עליו, על כן טרח ראש הישיבה לכתת רגליו והלך לראש הישיבה לבקש רשות האם מסכים שהתלמיד יעבור או לאו ורק לאחר שקיבל את אישורו הסכים לקבל אותו לישיבה.

ובודאי שמדה זו חרוטה בלב בניו אלו התלמידים איך שידע לחדור ללבותיהם של התלמידים וזאת בכוח האבהות. ומיזוג מדה זו יחד עם שילוב כוח האצילות הם שהקנו לו שם עולם בקרב תלמידיו בפרט ומכריו בכלל.

רכב ישראל ופרשיו / רבי נתן קסלר זצ"ל

ר"מ בישיבת תפארת ציון

רבי נתן זצ"ל במשך כמה שנים העמיד תלמידים בישיבה לצעירים, אשר דאגתו ומסירותו אליהם לא ידעה גבולות, בנועם מוסרו והנהגותיו סלל בפני בני העליה הרבים דרך - מסילה העולה בית ד', מנגד הרעיפו עליו תלמידיו אהבה וחום שאין לתארה, למגינת לב עלה בסערה השמימה בחודש ניסן תשס"ו באופן טראגי ל"ע. זכר צדיק לברכה. הדברים המובאים כאן כתב הגר"נ אחר סילוקו של אדמו"ר ראש הישיבה זצללה"ה, ונאים הדברים למי שאמרם.

איתא בגמ' מו"ק כו, א ת"ר ואלו קרעין שאין מתאחין לעולם. הקורע על אביו ועל אמו ועל רבו שלימדו תורה וכו' מנלן דכתיב ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, אבי אבי זה אביו ואמו. רכב ישראל ופרשיו זה רבו שלמדו תורה. מאי משמע כדמתרגם רב יוסף רבי רבי דטב להון לישראל בצלותי' מרתיכין ופרשין.

וצריך ביאור מה צריך לראיה על רבו שלימדו תורה מתרגומו של רכב ישראל ופרשיו הרי כבר אמר דאבי

אבי זה אביו ואמו, והרי אלידהו לא היה אביו ואמו של אלישע וא"כ מוכח דעל רבו קורע ומוכח נמי שעל אביו ואמו קורע מהא דממשיל רבו לאביו ואמו. ותירץ ריטב"א דאלמלא תרגומו ס"ד שאין הקריעה מדין רבו אלא מפני שהוא נביא. קמ"ל.

ומבואר דתרגומו שמפרש רכב ישראל ופרשיו דטב להון לישראל בצלותיה זהו פירוש מדוע היה אביו ואמו שלא תימא שהיה אביו ואמו מחמת שהוא נביא, אלא היה אביו ואמו מחמת שהיה רבו.

ולמדנו מכאן כמה דברים, למדנו שנביא יש בו בחינת אביו ואמו מחמת היותו נביא. ולמדנו שרבו יש בו אותו בחינה של אביו ואמו גם מבלי היותו נביא. ולמדנו שסיבת הקריעה על רבו שהוא כאביו ואמו אינו מחמת התורה עצמה שלימדו אלא מחמת דטוב לו בתפילתו, ובזה הוא גורם עיקר ההרגשה של החסרון שמחייב הקריעה ולמדנו שברבו יש בחינה של אב ובחינה של אם. ושזהו צורתו של רב. ועוד למדנו שמעלת הטיבותא שיש לתלמיד הוא יותר מרכב ויותר מפרש, ומהמשל צריך ללמוד להנמשל וצ"ב בכל זה.

והנה הפסוק אומר במשלי (ו' כ') נצור בני מצות אביך ואל תטוש תורת אמך, וכתב שם הגר"א אמר אצל מצוות אביך, ואצל תורת אמך, כי אבא ואמא הם חכמה ובינה, והכח באבא הוא בנסתר ונעלם, ושבא לאמו מצטיירת שם, כו' עכ"ל בש"ל למדנו שכל הבנין השלם שצריך להבנות נתון אצל האב בכח, והוא זה שנותן את הקו ואת הכוון. והאם היא זו המוציאה את הבכח אל הפועל, וממחישה את הכוחות ומישמת אותם אצל הילדים.

ומצד הילדים זה בא לידי ביטוי שהבן מכבד יותר את אמו מפני שמשדלתו בדברים, וירא יותר מהאב מפני שמלמדו תורה כמ"ש בגמ' קידושין לא.

וא"כ כשלמדנו שצורתו של הרב היא בחינת אב ואם פירושו שכל התורה והיר"ש והחינוך שצריך להקנות בתלמידים כבר נתונים בכח של הרב ונסתרים אצלו, ומוציאם אל הפועל בהתלמידים ומצטיירים שם כוחות התורה ויראה וחינוך שבהרב.

ומצד התלמידים יש כבוד להרב שמרגישים איך משדלם בדברים ומפתם כדי שיכנסו דברי התורה הערבים בליבם ויש יראה מעצמותו של הרב שחשים ומרגישים רוממותו בכוחות הטמונים בו ביתר שאת ממה שנשא פרי אצלם, כדוגמת הכוחות שבכח האב שנמצאים בשפע רב מאוד ונקלטים בהפירות כמעט מעט מזעיר.

וכשעומדים ממול מורינו ראש הישיבה זצללה"ה כמה יראת הרוממות חשים שבגדלותו הקיף את מלוא עוצמתה של תורה בדקות נפלאה, וביראה ובמוסר במחשבות נעלות למעלה מהשגת בן דורינו היתום, וכמה כבוד נותנים להפיתוי והשידול שעמל להוציא אל הפועל בהתלמידים ובהספרים שהשאיר ברכה אחריו, שנקלטו בהם מעט מעט מזעיר מתורתו וקדושתו.

וכמו שהרב נקרא אב, כמו"כ התלמידים נקראו בנים כמו שכתב רש"י קידושין ל, ב כמי שאמר חזקיהו בני עתה אל תשלו וכו' עיי"ש.

וזה הרגיש כל תלמיד שהוא ממש כבן שהוא חלק מעצמותו של אב והחמימות והקירבה שהעריף על כל אחד, ממש כאם המפנקת את בנה.

והגילוי שאבי אבי הוא רבו שלמדו תורה הוא רכב ישראל ופרשיו כמש"כ הריטב"א שאינו מצד היותו נביא.

והביאור בזה, דענין הרכב הוא שנושא את המרכבה עמו. וענין הפרש הוא שנושא את עצמו עם הסוס. ולכל אחד מהם יש מעלת עצמו. דמעלת הפרש הוא שיכול ללכת מהר כפי רצונו, וכוחו במלחמה חזק יותר. ומעלת הרכב שנושא רבים אחרים אחריו במרכבה וככל שנושא יותר, הולך יותר לאט מחמת המשא הכבד,

וגם במלחמה אינו יכול ללחום חזק דתלוי בדעת אחרים.

ומעלת הרב שהוא כאב ואם. שמצד עצמו הוא פרש שבעצמותו כוחו רב הרבה יותר ממה שמשפיע להתלמידים. ומצד שני כאם שמוציא מכח להפועל בהתלמידים דוגמת רכב שנושא אחריו את המרכבה לפי כוחם ולפי האפשרות שלהם. ומ"מ אינו יורד בדרגתו כלום שהוא לעצמו נשאר פרש.

וכמה מתאימים הדברים למורינו ראש הישיבה זללה"ה שהיה הרכב של כל התלמידים במתינות כ"א לפי כוחו, סבלנותו הרבה ומצד שני לעצמו נשאר פרש, שמתגדל לעצמו ועולה בדרגות בעוצמה רבה, מבלי להנזק בהנהגת המרכבה. וזה כח האב וכח האם בשלמות.

דטב להון לישראל בצלותיה מרכב ופרשים ביאורו שהרב שהוא כאב ואם, אינו שם ליבו רק בהלימוד וכתב שם המהרש"א מ"ש בגמ' שמי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם שיבקש עליו רחמים ויכפרהו. וכתב שם הנימוק"י דמנהג הוא בצרפת להולך אצל הרב התופס ישיבה שיברכו. ולפי"ז משופש הוא נושא את התלמידים, וכ"ש שנושא אותם בתפילתו כאב ואם שמתפללים לס"ד להצלחת בניהם.

ומורינו ראש הישיבה זללה"ה היה נושא התלמידים על ליבו בתפילתו, שהיה מעורר בה עם כל רמ"ח איבריו, ובקולו הרחום שהיה משתפך ומודה, וכל מי ששמע אותו בלבד, כבר היה מתעורר לתפילה יותר נכונה.

ועכשיו שחסרנו כל זאת שנסתלק הרב שהיה כאב ואם והיה הסוס והפרשים שלנו, נשארנו קרועים בקרע שאינו מתאחה לעולם.

ותקותנו ונחמתינו היא רק בזה שאדונינו לא מת אלא רק שכב עם אבותיו כמ"ש בגמ' ב"ב קט"ז וישכב דוד עם אבותיו שלא נאמרה בו מיתה כיון שהניח בן כמותו ויתן ד' שתגדל הישיבה לתפארת לעושיה וירבה גבולה בתלמידים ותשכון בגורלינו אהבה ואחוה ושלום וריעות ותצליח סופינו אחרית ותקוה **ותשים חלקינו בגן עדן.**

והיה ראשיתך מצער ואחרתך ישגה מאוד / רבי יהודה רובינסקי שליט"א

כולל חזון איש - בני ברק

"מי זאת הנשקפה כמו שחר וכו', רבי חייא ור' שמעון בר חלפתא הוון מהלכין בהדא בקעת ארבאל בקריצתה [- בבוקר כשעלה עמוד השחר], וראו אילת השחר שבקעה אורה, א"ל ר' חייא רבה לר' שמעון בר חלפתא כך תהיה גאולתן של ישראל מצפצפת, דכתיב (מיכה ז') כי אשב בחשך ה' אור לי, בתחלה היא באה קימעה קימעה, ואחר כך היא מנצנצת ובאה, ואחר כך פרה ורבה, ואח"כ מרטבת והולכת. כך בתחלה (אסתר ב') בימים ההם ומרדכי יושב בשער המלך, ואחר כך (שם ח') ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות, ואחר כך ליהודים היתה אורה ושמחה וגו'.

(שיר השירים רבה ו' ט"ז)

האירו לנו חז"ל כי כך היא דרכה של הגאולה - "קימעה קימעה".

ובבאור יסוד הדברים כתב הגר"א באדרת אליהו (איוב ח' ז'), וז"ל **"והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד, כי ההצלחה לצדיק תבוא לאט לאט. כמו שאמרו חז"ל על מאמר מי זאת הנשקפה כמו שחר, ואח"כ ברה כחמה, ואח"כ איומה כנדגלות".**

"כי אין כח אנושי לקבל אור ההצלחה בבת אחת, כמו שאינו יכול לקבל אור השמש בבת אחת, רק מחשכת הלילה יבוא האור במדרגות. תחלה יבוא השחר, ואח"כ יגיע האור לאט לאט".

"וזה תחלה הנשקפה כמו שחר, אח"כ יפה כלבנה אח"כ ברה כחמה, אח"כ איומה כנדגלות. וע"ד כי אשב בחשך ה' אור לי, כלומר, השי"ת מאיר לי כדרך שמאירים לפני היושב בחשך, אשר בפתע פתאם אין מקרבין את האור אל עיניו".

"לכן אמר והיה ראשיתך מצער, כי מה שהיה לו כבר, יהיה לו בחינת מצער, בעבור ואחריתך ישגה מאד".

ומתוך דברי הגר"א הללו למדנו - שכך היא דרכה של תורה.

ראשיתך מצער - קימעה קימעה - עד שאחריתך ישגה מאוד...

נמצא, שאילו לא היתה "ראשיתך מצער" לא היתה "אחריתך ישגה". ואם כן, הרי שכבר בראשיתך מצער, מונח כבר כל האחריתך... וכאשר רואים את "אילת השחר" כבר רואים את האור הגדול המונח בין כנפיה.

והן הן דברי המאירי בחיבור התשובה (מאמר א' פ"ב סוף המדרגה השמינית) - **"ורבותינו ע"ה אמרו סופך טב כולך טב, דכתיב והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאוד"**, עכ"ל.

ללמדנו, כי האור הגדול מפציע מתוך "אילת השחר".

הרהורים אלו, מלוים אותי בשנת היובל להוסדה של ישיבתינו "ישיבת בית מאיר", אשר כשמה, היתה לי לבית בימי ראשיתה. אשר על אף שהיתה מצער, אולם אותו מצער, כבר היה ספוג באחרית אשר ישגה מאוד, כפי שזכינו לראות כהיום הזה.

*

מטבען של דברים, קשה לשרטט את שלבי ההתרחשות ממרחק של יובל. התמונות מהוי הישיבה בימי בראשית, חולפות זו אחר זו, וזו על יד זו - בית המדרש הישן [שבביהכ"נ לדרמן] מתמזג בבהמ"ד החדש [שלפני ההרחבה כמובן], חדר האוכל והמטבח שלא היו אלא חדרון בפנימיה [הישנה, כלומר האגף השמאלי שבקומת הקרקע של הישיבה לצעירים], והמקלט שנבנה לאחר מכן [כיום חדר האוכל של הישיבה לצעירים]. כל אלו, מתערבים זה בזה, ויוצרים את הפסיפס הנדיר, שהורכב מרגעי התעלות של אותם ימים, רגעים מיוחדים המקרינים אלו על אלו.

לפיכך, לא אנסה לשמור על סדרם של הארועים, שכן בסופו של דבר, כולם מתאחדים למקשה אחת של רוממות, בחצרות מכורתנו - "ישיבת בית מאיר".

*

"ראשיתך מצער". שישה נערים צעירים שאך עתה סיימו שיעור ד' ב"תפארת ציון", בבית המדרש הקטן שבביתו של ר' יחיאל לדרמן. שם אחרי הפרדסים, אחרי שדרת האקליפטוסים [כיום רחוב נחמיה] ב"קצה העולם", כאשר לכל המרחב נפרס רק החושך, וצינת סתיו מתדפקת על החלונות. יושבים הם והוגים בתורה, לקול יללות ה"שוקלים" [כינוי שהיה רווח ל"תנים"]. ראשית מצער, בהחלט!

והרי אפילו מנין לשחרית לא היה, וכמדומה שהיו מגיעים מספר בחורים מ"תפארת ציון" להשלים את המנין, מצער...

אבל הלא היה את הסטייפלער, ואת השיעורים והשיחות של ר' זלמן, והשיעור היומי של ר' ראובן, ואור פניו של ר' חיים שאול. ומול להבת אור התרה והמוסר הזה, האין "מצער" זה כולו "ישגא מאוד"?!

*

אכן כמדומה, שיש להקדים את ה"ראשית" בשנה או שנתים, לעת שעוד הסתופפנו בישיבת תפארת ציון.

באותם ימים היו השיעורים נאמרים בארבעה מחלקות, החל משיעור א' עד שיעור ד'. אולם באותם שנים ב"תפארת ציון" לא היתה הגדה מסודרת בשיעור ד', שכן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ שליט"א שהיה אומר את השעורים בשיעור ד' נתמנה לר"מ בישיבת פוניבז'. ומני אז, אמירת השיעורים בשיעור ד' נעשתה בתורנות ע"י הרמי"ם של השעורים האחרים.

ואז התבשרנו על בואו של הר"מ החדש מירושלים לתפארת ציון, ר' זלמן...

בחורף תשט"ז כבש ר' זלמן בסערה את שיעור ד', כשהוא מביא עמו אלינו בני הישיבה הקטנה, ניחוחות של למדנות של בני ישיבות ותיקים.

היחודיות של ר' זלמן היתה, שהוא לא נהג בנו כנערים צעירים אלא כלומדים מנוסים. כך שבד בבד עם שטף הרצאת הסוגיא החל להרגיל אותנו בהרגשת העומק של הסוגיא. וזו היתה עיקר משנתו, שלא די **להבין** את "שומר שמסר לשומר", צריך **להרגיש** את "שומר שמסר לשומר". ואכן זו היתה יחודיותו לאורך כל השנים. לא רק שיחות המוסר שלו היו יוצאות מן הלב, אלא גם שיעורי העיון שלו היו יוצאים מן הלב.

גם צורת אמירת השיעור היתה חדשה לנו, ר' זלמן אמר את השיעור בכל הכח, כל גופו ממש היה שותף לאמירת השיעור בלהט אדיר. והלהט הזה, הברען, הריתחא, שלא הסכנו להם עד כה, לא פסקו במשך כל השיעור שהשתרע במשך למעלה משעתים. ולא היה הבדל בין ימות החורף הקרים לימות הקיץ הלוהטים. ועל אף שבכל "תפארת ציון" לא היה אלא "וינטלטור" בודד, לא היה בכחם של אגלי זעה הנוטפים להפר את הריתחא. עד כדי שאירע שמרוב מאמץ לא חש בטוב בתוך השיעור, אבל תושיתו של נער זריז שהציע לפניו כוס מים צוננים החיתה את נפשו, והוא המשיך בשיעור בלהט הקודם.

וכשם שהשקיע את כל כולו בשעת השיעור, כן השקיע את כל עצמותו כאשר באנו לברר לאחר השיעור, דבר מה מפרטי השיעור. על אף שהיה מותש מאמירת השיעור, היה מאזין בסבלנות אין קץ לכל שאלה והערה, ושב ומבאר את הטעון באור בלא שהראה אפילו נדנוד של קוצר רוח.

עם הראשית הזאת, צעדנו אחרי ר' זלמן אל מעבר לפרדסים, אל הישיבה שהוקמה על קברו של מרן רבי מאיר קרליץ זצ"ל.

חורף תשי"ח. לבני דורנו נראה העיתוי מוזר במקצת, אבל בראשיתו של היובל, החורף היה הזמן שבו היו עוברים משיעור לשיעור, ועל כן יצאה בשורת יסודה של הישיבה בראשיתו של זמן חורף.

וכך נתאספנו מסימי שיעור ד' בתפארת ציון - בנימין אלקיים, יהודה ברלינגר, צבי נתנזון, שמואל יצחק זילבר ואני עמדם, והשישי שהגיע מ"החוג" [ישיבת חוג חתם סופר] יצחק צבי סופר. אל בית המדרש הזעיר שבביתו של ר' יחיאל לדרמן.

*

הלהט של ר' זלמן היה מדבק. אין ספק, שמשום כך היה בכחו ליצור אוירה סוחפת, גם בבית מדרש זעיר,

שהסתופפו בו רק ששה בחורים.

זו גם היתה עוצמתו הכבירה של "סדר מוסר". וכך הרטיטו דבריו של החובות הלבבות "**בן אדם! ראוי לך לדעת, כי השונא הגדול שיש לך בעולם הוא יצרך הנמסך בכחות נפשך, והמעורב במזג רוחך, והמשתתף עמך בהנהגת חושיך הגופניים והרוחניים וכו'**".

נו, היה מטיף ר' זלמן, אם היה בא אילך גזלן ותופש אותך בגרגרת האם היית פונה אליו בנימוס ואומר - "בבקשה ממך, אנא אחוז בי מעט יותר בעדינות, אחיזתך גורמת לי לאי נוחות", האם כך מדברים עם גזלן... כאשר מגיע גזלן צועקים... וכשהשונא הגדול מגיע... כזה היה הדחף המוסרי שהנהיג ר' זלמן בישיבה.

וכשאני מהרהר, דומה שהכח הזה הניע את משך כל היום שלנו, וכמדומה שזו הסיבה שלא הוצרכנו למעורר מידי בוקר, פשוט קמנו מעצמנו מתוך האנרגיה שרכשנו ב"שמועס" של ר' זלמן.

ברגעים אלו שאני מהרהר בניחוחו של המוסר, עולה בזכרוני שביב משיחת מוסר שהשמיע רבי ראובן גינזבורג זצ"ל, ובו תאר את סחף ההמונים אחר תעמולת התקשורת, כשהוא מיטיב לבאר את כח התקשורת ודרכי תעמולתה. "ואם כך גדול כחה של התקשורת, נתאר לעצמנו - אמר - איך היה נראה העולם, אילו התגייסה התקשורת כולה לדבר סביב חובת האדם בעולמו"...

*

באותה בערה פנימית של ר' זלמן, בערה גם אהבתו לבני הישיבה, דאגתו ומסירותו היתה כלבניו ממש. ובפרט במה שזכיתי ביחד עם ידידי ורעי רבי בנימין אלקיים אשר כבר נודע מאז בהתמדתו המופלגת. כשבשבתות, במועדים ובכל עת צורך סעדנו על שולחנו.

בהקשר זה אני מוכרח להזכיר את החויה הנדירה שזכינו בעקבות היותינו סועדים על שולחנו. כאשר עם סיום הסעודה היו מגיעים אל הבית מרנן הגרש"ש והגרח"ש קליץ זצ"ל, להקביל את פני אמם הצדקנית בתו של החשק שלמה, אשר התגוררה בביתו של ראש הישיבה זצ"ל, והיו זיקוקין דנורא נפקין מפידם, במלחמתה של תורה בעוז ובחדוה, ואם הבנים דשמחה, אשרי עין ראתה.

וכזיו פניו של ר' זלמן, כן היה אור פניה של הרבנית תבדלחט"א שהיתה טורחת סביבנו בדאגת אין קץ, למלא את כל מחסורינו, בהיותינו מרוחקים מן הבית ללא מכר ודואג. וכבר ידעו בני הבית, כי כל חלק משובח שבעוף נשמר בעבור בני הישיבה.

מאור הפנים הזה ליוה אותנו, ואותי בפרט מידי יום ביומו בכל שנות בחרותי, עם בדאגתו לכל דבר וענין עד החתונה, וגם לאחריה...

אבל לאמיתו של דבר, האהבה של ר' זלמן לבני הישיבה היתה עמוקה מכל מה שניתן לתאור.

האם ראיתם בן שיספר ויתאר "כמה אביו אהב אותו", "כמה אביו דאג לו". אדרבה, אם נמצא בן שיספר על אביו כדברים האלו, הדבר אומר דרשני. שכן אהבת אב לבן היא טבעית, ועל כן היא אינה נושא לתאור או סיפור, כי כל תאור או סיפור, יחשוף פגם בחיבור הטבעי.

כזו ממש היתה אהבתו ודאגתו של ר' זלמן... אהבה טבעית. הוא לא אהב אותנו בגלל שזהו תפקידו של ראש ישיבה, אלא להפך, משום שהוא אהב אותנו הוא היה לנו לראש ישיבה. ולכן, איננו יודעים לתאר את אהבתו ואיננו יכולים לספר אודותיה, כפי שאין הבן יכול לתאר את אהבת אביו אליו. וכל מחשבה אודות תאור אהבתו, תפגום בתוכן האמיתי של אהבתו לבניו תלמידיו.

*

מאור הפנים של ר' זלמן היה מאז ומעולם בולט וניכר לכל, וגם אנשים הרחוקים מעולמה של תורה הרגישו באור המיוחד שנשב מפניו של ר' זלמן. קחו לדוגמא את "קופר" הגברתן שנמנה על הפועלים שעסקו בבנית הפנימיה שלא פסק מלשבח ולהתפעל בפנינו "הראש ישיבה שלכם..." "איזו דמות... איזו הנהגה...

*

פן נוסף ל"ראשית המצער" שהיתה מנת חלקנו, קשה לתאור לבן דורנו. המצב הגשמי בו היינו שרויים.

מכורח המצב, עדיין רווח בראשית היובל הנוהג של מתן חלוקה, שריד למנהג הישיבות שבחו"ל. סך החלוקה היה אמנם חמש לירות בלבד אבל היה די בו בכדי לתת את הבגדים לכיבוס במכבסה של "זנגר" שבפינת רחוב רש"י, ולשלם לסנדלר על תיפור נוסף בנעלים, ועוד אי אלו צרכים הכרחיים.

אלא שבבית המדרש פנימה שרר עושר גדול, לא אין הכונה לאוצר הספרים שהסתכם ברמב"ם פרדס, קצות, נתיבות, פני יהושע והשיטה מקובצת של ר' ראובן משנחאי...

אבל השיעורים הם היו ספרי היסוד!!

כל הידיעות שרכשנו היו מתוך השעורים, אם בשיעור היומי של ר' ראובן, שהיה פורש במלא ההעמקה למדנית את פנמיותה של הסוגיא, ואם בשיעור השבועי [שכמדומה היה מכונה "חבורה"], של ר' זלמן שהטעים בנו את מעמקי הסוגיא.

זו היתה תמצית הלימוד שהנחיל לנו ר' זלמן, יש רק הוית חיים אחת - תורה!. בתוך הכרה כזו מתגמדים כל שאלות הנוחיות והמצב הגשמי, ואין צפיה זולתי למתיקות התורה שסופקה לנו בשפע.

*

כשאנו מתבוננים ב**אחריתך** - פריחתה של הישיבה כיום, אשר מונהגת ברמה ע"י בנו הגאון ראש הישיבה שליט"א, אנו רואים את השלמת ה"ראשיתך", שנוסדה לפני יובל שנים.

ומה נאים בזה דברי מו"ר ראש הישיבה זצלל"ה בספרו טוב דעת (לפרשת בראשית), בבאור טעם המנהג להתחיל בראשית מיד עם סיום קריאת "וזאת הברכה".

ואלו דבריו, "תורת ד' תמימה" (תהלים י"ט ח), תמימות - היינו שלמות מתחילה ועד סוף. ועל כן בהכרח, שראשית התורה - "בראשית" וסיום התורה "לעיני כל ישראל" מכוונים לענין אחד.

ולדברינו הדברים נפלאים, כי ה**בראשית** היא תורה, משה וישראל, וכפי שהאירו לנו חז"ל, בראשית ברא אלקים - בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל כלל ישראל שנקראו ראשית, ובשביל משה רבינו שנקרא ראשית. ואף ה**לעיני כל ישראל**, הוא המורא הגדול - קבלת תורה, אשר עשה **משה** לעיני כל **ישראל**.

ונמצא, שה"בראשית" וה"לעיני כל ישראל" הם אחד ממש. הבראשית תלוי בעיני כל ישראל, ולעיני כל ישראל מהוה ומקיים את הבראשית. ואשר על כן, ברגע שאנו זוכים לסיום "לעיני כל ישראל", תיכף אנו מתחילים ומקשרים את הסיפא לרישא שהוא הבראשית.

ופירוש הדברים, שבבראשית צפון וטמון כבר הסיפא. וההויה של הבראשית, צריכה להיות מכוונת להאי סיפא, של השלמת כל התורה כולה ממש". עד כאן דבריו הנפלאים.

ומתוך הדברים למדנו, כי מיסודה של התורה, הראשית והאחרית כרוכים זה בזה, ולכן **תורת ד' תמימה** - שלמה.

אור זה של "תורת ד' תמימה מראשית" ועד אחרית, הוא אשר נגה על ישיבתינו. ומאחר שהראשית היתה תורה בטהרתה, קמה ונצבה גם האחרית - **ואחריתך ישגה מאוד!**

בית גדול שמגדלין בו תורה / הרב יוסף שמואליאן שליט"א

מח"ס גבעות עולם ג"ח. שלחן יוסף, שערי יוסף, שערי מועד, שמיטה להי, ועוד

בית גדול שמגדלין בו תורה ותפילה (מגילה כז, א)

ב"ה זכיתי בסיעתא דשמיא להתמנות על תלמידי השיבה הקדושה "בית מאיר" קרוב לשש שנים במחיצתו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זצוק"ל, שהיה גאון אדיר בעמקות התורה לאין סוף, וזכינו לשמוע ממנו תורה ויראה, במסירת השיעורים העמוקים מאוד, עמוק עמוק מי ימצאנו, והן בתורת המוסר שיחות מוסר.

בדמותו של ראש הישיבה ראינו שיעור מוסר חי, כיצד ואיך צריך אדם להתפלל לבורא ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו בבחינת כל עצמותי תאמרנה ה', שמענו כיצד כמונה מעות מוציא מפי קדשו מילה במילה את פסוקי דזמרה, הללו־יה, הללו־יה הללו את ה' מן השמים וגו', הללו־יה הללו א־ל בקדשו, וכן בקריאת שמע, מחזה שחזר על עצמו יום יום בדביקות לבורא עולם וזה נחקק בזכרוני עד היום, והשפיע עלי כיצד להתפלל להשי"ת לא משפה ולחוץ אלא ממש זו עבודת ה' שיש להשקיע בה את הלב כמאמר חז"ל ולעבדו בכל לבבכם, איזו היא עבודה שבלב הוי אומר זו תפילה (תענית ב, א).

השיעור כללי לכל בני הישיבה נמסר על ידי מרן ראש הישיבה זצ"ל ביום ראשון, קודם זה ביום ששי קדמה לזה הכנה רבתי, רה"י היה מוסר בחדר השיעורים הסמוך לבית המדרש, שיעור לבני הקיבוץ בישיבה, ומסירת השיעור היתה שונה באופן אחר מאשר ביום ראשון, בתחילה היה נכנס ממש כמלך בן חיילותיו ויושב בראש השלחן וכלם נקבצו סביבו והיה מתחיל בנועם ובניגון מיוחד את הגמרא רש"י ותוס' וראשונים ומבאר דבר דיבור על אופניו בטוב טעם ודעת בעמקות וישרות ובהירות נפלאה, וכמדומני שאף הקטן בתלמידיו זכו להבין את "אמרי הדעת" שנאמר ב"טוב דעת".

הרגשת לבי היא, אלולי שיעורים אלו לא הייתי זוכה להבין השיעורים שנמסרו כנתינתה מסיני ביום ראשון שהיה בעמקות נוראה, ומי שלא היה שולט בסוגיא לא היה אפשר להבין את החידושים ופנינים שהיה רבינו הגדול מחדשם, ממש כעוקר הרים וטוחנן זה בזה.

ברוך ה' זכיתי מעט להפיץ תורה ברבים ע"י שזכיתי לחבר הספרים משנת תשמ"ג עוד בבחרותי בישיבה הקדושה, ספרי "גבעות עולם" על הש"ס ושאר ספרים על עניני הלכה, וכן במסירת שיעורים, אשר נתחדשו לי בס"ד בעמל התורה, בודאי כל זה בזכותו של מרן ראש הישיבה זצ"ל אשר קיבלתי ממנו דרך הלימוד להבין עומק דברי ראשונים לעומקם ולכוין בהם לאמיתה של תורה.

ב"ה זכינו לקרבתו המיוחדת כאב את בנו באהבה עזה לאין שיעור ברוחניות ובגשמיות, וזכורני שהייתי זוכה הרבה לפלפל עמו וקרבני להקשיב לאמרי פי לחידושי תורה שנתחדשו בדרך הלימוד והדריכני בדרך המלך לכוין לאמיתה של תורה בעמקות כדרכו בקודש.

כן זכיתי עוד כתלמיד בישיבה לסייע למרן ראש הישיבה בהעתקת כתביו ולהכינם לדפוס, פעם אחת כאשר נתקבל אצלי הרושם שיש קצת לשנות הסגנון שיהיה שוה לכל נפש, נכנסתי אצל מרן ראש הישיבה זצ"ל ודנתי לפניו אם אפשר לשנות כנ"ל, אמר לי "זה יותר מדאי פשוט, צריך שיהיה עמוק, תורה לומדים עם עמקות בלי עמקות זה לא תורה", וזה נר לרגלי ללמוד כל סוגיא בעמקות.

הנה זכורני כשלמדנו בחורף תשמ"ב מסכת "בבא בתרא", ביום ראשון אמר שיעור כללי בפרק שני והזכיר ביאור הגר"א וביארם בעמקות נוראה ויישב בזה את הסוגיא ודברי הראשונים, אחר השיעור כשירד מן ההיכל, דיברנו עמו על ביאור הגר"א וחזר וביארם שוב בבהירות, ואז אמר מרן זצ"ל בהתלהבות ובשמחה "אני לא מוכר את ביאור הגר"א הזה אפי' בעשר אלף דולר", ושוב המשיך מה זה זה עשר אלף דולר? זה לא כסף עבור זה, אפי' בעד מליון דולר לא אמכור חידוש זה של הגר"א!

אשרי עין ראתה כל אלה, וברוך השי"ת שלא הסיר חסדו הגדול מאתנו אשר הוריש והנחיל לנו, את מרן ראש הישיבה שליט"א - בנו יחידו ממלא מקום אבותיו בתורה ויראה הגאון הגדול רבי צבי שליט"א, אשר זכיתי לקבל ממנו הרבה תורה ויראה ועצה ותושיה עד היום הזה.

שמעתי מאמא של מלכות תליט"א, כאשר בנה מורנו ראש הישיבה שליט"א התלוה אל מרן החזון איש זי"ע לתפילת מנחה, בחזרה אל ביתו אמר בהתפעלות הילד הזה הוא יחיד ומיוחד, אחר שדיבר עמו בלימוד עכ"ד, וב"ה גדול כח הבן מן כחו של אביו הגדול, שהיום הוא א' מגדולי ראשי הישיבה במסירת התורה ויראה בעמקות וברחבות על כל התורה כולה בטהרתה כנתינתה מסיני כדרכו של אביו מרן רבינו ראש הישיבה זצוק"ל.

והברכה אחת היא למורינו ראש הישיבה שליט"א, יזכהו ד' לאורך ימים ושנות חיים על ממלכתו - ממלכת התורה, עד ביאת גואל צדק.

שנה אחת / הרב יוסף שק שליט"א

בני ברק

שנות חיי האדם עשויות נדבכים נדבכים, זה על גב זה. ובורא עולם, מראש הררי קדם, יוצק אל תוכם טיט וחומר ומכונן את ציביונן וקובע את צורתן. שנה אחת - ועוד נדבך נוסף. שנה אחת אוצרת בצקלונה עולם ומלואו. שינויים ותמורות, תקוות ואכזבות, רגשי שמחה ותוגה משמשים בעירבוביה.

אך מי היה מעלה ברוחו כי שנה אחת תאצור בקרבה רוח סופה וסער וזעוות־עולם שתטלטל ותזעזע את אמות־ספיו של היכל התורה "בית מאיר" ותעקור מתוכו, בזה אחר זה, את יסודי יסודותיו! שבר על שבר!

ביום כ' תמוז ה'תשס"א, בלהטי־חמה, לקתה חמה. רבינו חיים שאול, אבן גזית שפיארה את לשכת הגזית של היכל התורה - חסרה. שכיית־חמדתה של הישיבה נעקרה מתוכה. דמות המופת שהקרינה על דורות של תלמידים בני עליה והשפיעה מטובה על מאות ואלפי מבקשי תורה ויראה - נעלמה ואיננה. פנה זיוה, פנה הדרה. ואנו, אנה אנו באים!

אך אויה, עוד לא נדמו קולות הנהי והשבר על זהרה של הישיבה שעומעם, על חמה שלקתה – והנה שקעה חמה! מכה אחר מכה לקינו, ודאבונה גדול עד לב שמים. ביום ח' בסיון ה'תשס"ב, כשסגולת זמן מתן תורה עודנה ספוגה בלשד היכלה של הישיבה, נפלה עטרת ראשנו וכבה האור הגדול. רבינו ראש הישיבה, אשר מלך בעוז והדר על ממלכתו זה יובל שנים, עזבה לאנחות. אבן־הראשה אבדה. ואנו, אנה אנו באים!

גזע ישישים עלה מבבל, שריד לדור נפילים, בידו האחת ספר מלחמות, ובאחרת - אמת־הבנין. בידו האחת כונן והקים מלכות של תורה, ירה אבן־פינתה וסיתת סלע־קיומה, ובידו האחרת - טיפח והעמיד תלמידים הרבה, ממסד

והקים מלכות של תורה, ירה אבן־פינתה וסיתת סלע־קיומה, ובידו האחרת - טיפח והעמיד תלמידים הרבה, ממסד ועד טפחות. בידו האחת הגביה כתליה עד לגבהי־רום, ובידו האחרת סלל דרך ונתיבה לבאים בשעריה.

ורבים־רבים באו. נכנסו בשעריה, נתיישבו בין כתליה של מלכות התורה של רבינו ראש הישיבה, ספגו מצוף־טעמה ונתגבהו בשיעור קומתם בתורה ויראה. והוא, שעמד כקברניט במרומי הספינה, ניווט אותה בגאון־תורתו וברוחב־בינתו. והוא, בטוב־דעתו, הביאנו אל חדריו, חדרי תורה ודעת, והשקנו מיינו המשומר.

היו כאן, אלא רחשי כבוד אמיתיים, מחדרי־הלב הפנימיים ביותר, של מי שיודע אל־נכון חין־ערכה של תורה וחין־ערכם של חכמי תורה.

רבי חיים שאול, מרום־מעמדו, היה משים אוזניו כאפרכסת, כאחרון התלמידים, לשמוע את השיעור הכללי של רבינו ראש הישיבה. תורה היא וללמוד אני צריך! ואם צצה ועולה תמיהה, פירכה, או 'סתם' הערה - היה רבי חיים שאול אוזר חיל, מתעטף בלבוש־הקרב ויוצא למלחמתה של תורה. הלא אמרנו: תורה היא וללמוד אני צריך! אשרי עין ראתה את שני הגיסים האוהבים נלחמים זה בזה כשהם חבוקים בעבותות של אהבה שאינה יודעת גבולות, אהבה ללא מצרים!

ובכל יום ויום היה ראש הישיבה מאיץ בתלמידיו־בניו: "נצלו את העובדה שרבי חיים שאול 'הצדיק' נמצא בקרבכם!". "אוי אוי, התורה שלו. געוואלד! היראת שמים שלו!", היה קורא ומטעים את קולו בניגון של ימים נוראים.

רבינו ראש הישיבה, הרועה הנאמן, השליך חייו מנגד ומסר נפשו על תלמידיו, בני טיפוחיו. שנים על גבי שנים כונן ויצק נדבכים של תורה ויראה, העמיד דור של תורה על מכונו ותלו. וכל אותן שנים היה מורנו רבי חיים שאול נותן ידו בידו ומלווהו במפעלו הגדול ומשפיע מנוגה־אורו על בני הישיבה ונותן עליהם מהודו.

עד שהשלימו את תפקיד־חייהם. וכשנסתלק רבי חיים שאול ועלה לגנזי־רום, היה הולך ומכריז בקול גדול: פנו דרך למצביא התורה שעומד לשוב משדה המערכה עטור ניצחונה של תורה. ואמנם כן, לא היו ימים מועטים עד שנאסף עמו רבינו ראש הישיבה, בעודו מעביר את שרביט המלכות ומפקידה באמונת־ידו של מורנו ראש הישיבה שליט"א.

וכשנסתלקו עטרת ראשה ונזר תפארתה של הישיבה, אוחזים זה בזה ביד חובקת, ספדו עליהם מספד גדול והיו אומרים:

על זה נאה לבכות, על זה נאה להתאבל. מלכים מתים ומניחים כתריהם לבניהם, עשירים מתים ומניחים עושר לבניהם. רבותינו מרן ראש הישיבה ורבי חיים שאול עמו - נטלו כל חמודות שבעולם והלכו להם. תרי רעין לא מתפרשין לא בעולם הזה ולא במתיבתא דרקיעא.

אוי נא לה, זעקו כתלי הישיבה, כי אבדנו כלי חמדתנו! אללי רבותינו, זעקו בני הישיבה, שהנחתם אותנו ביתמותנו!

איני דר אלא במקום תורה

אמר רבי יוסי בן קסמא, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד, ונתן לי שלום, והחזרתי לו שלום. אמר לי: רבי מאיזה מקום אתה אמרתי לו: מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני אמר לי: רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו ואני אתן לך אלף אלפים דנרי זהב ואבנים טובות ומרגליות. אמרתי לו: אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה. (אבות ו, י)

וכבר העיר רבינו ראש הישיבה שליט"א, דבתחילה כששאלו מאיזה מקום אתה השיבו, "מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים", וכשהשיבו בסירוב לדור עמהם התבטא ואמר "איני דר אלא במקום תורה", ושוב לא הזכיר כלל שהוא "מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים".

אכן למדנו רבינו שליט"א כי שנים הם, "ישנה עיר גדולה של סופרים וחכמים" ומאידך ישנו "מקום תורה".

צווי דינים!!!

לא כל עיר של חכמים וסופרים בהכרח שקנתה לה שם של מקום תורה!!!

כי מקום תורה אינו מפגש של חכמים וסופרים, אף אם יתקבצו להם בכרך אחד אלפי ורבבות חכמים וסופרים לא יקבל המקום בהכרח את התואר "מקום תורה"!

בזה יישב רבינו שליט"א את התמיהה שתמהו רבים מדוע לא לקח עמו את כל האלפי דינרים

לבנות לו מקום תורה? כיון שהדרך אחת היא...

מקום תורה לא בונים עם ממון!!!

מקום תורה בונים עם תורה!!!

ישיבתינו הקדושה לא נשתפעה באלפי דינרים של זהב וכסף, אך היא נבנתה, עומדת על תילה סמוך ונראה ליובל שנים...

היא נבנתה כי משופעת היא בתורה!

מן המסד ועד הטפחות בנויה היא בתורה! בתורה ובהשקפתה הטהורה! התורה היא החומר, היא הלבנים!!!

כך נבנתה הישיבה, "מקום תורה"...

צדיקים לבן ברשותם / הרב חיים זאב אוירבך שליט"א

ראש כולל 'נתיבות חיים' - ירושלים

"**ועלהו לא יבול" שהכל צריכין לשיחתו ולתלמודו** (מדרש תהילים א)

"הכל צריכים לשיחתו ולתלמודו", וככל שמתרחק הזמן מתחזקת ומתעצמת ההרגשה של אבל יחיד עשי לך" בכל אחד מאלפי תלמידיו, ואולם גם טיפת נחומים נמהלת כאן - "ועלהו לא יבול".

רבינו זצ"ל בספרו טוב דעת (פרשת נח) מעיר מדוע האדם שהוא בחיר היצירה נולד באופן שהוא זקוק לתמיכת וסיוע אביו ואמו וטיפולו בו דורש מסירות אין קץ ימים ולילות במשך חודשים ושנים, פוקדות אותו כל מיני מחלות שכולן צריכות השגחה וטיפול מצד הוריו המסורים, ואילו שאר בעלי החיים את אביהם אינם מכירים ואינם יודעים, ואף אמם אינה שומרת על גוריה אלא ימים מספר בלבד ולאחר מכן הם מוצאים דרכם בחיים בכוחות עצמם [וראה בדעת תבונות לרמח"ל מש"כ בזה].

וביאר, שכל זה נעשה על מנת שיוכלו האב והאם למלא את יעודם העיקרי - החינוך. לפי שעיקר ההצלחה בחינוך תלויה בקשר של המחנך עם המתחנך וככל שהקשר של המחנך הדוק יותר כך ההשפעה על עמקי נפשו של המתחנך טובה יותר, ולכן האדם נוצר באופן שהוא זקוק לעזרת אביו ואמו בכל שלבי גידולו כי ע"י שההורים מסייעים ומגדלים את בנם במסירות כך הם נקשרים זב"ז בקשר אמיץ ושוב יש באפשרותו להדריך ולהשפיע על בנם ולכוונו בדרך הראויה המביאתו לחיי עוה"ב.

משנתו זו של רבינו מילאה את כל ישותו והנהגתו עם תלמידיו בניו, כל אחד מתלמידיו הרבים חש את האהבה הטבעית והקשר הנפשי העמוק שהיה לו לכ"א עד שהוקשה בעינינו מאמר חז"ל (סנהדרין יט, ב) כל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו" היכן הוא ה"כאילו", והרי היחס הוא כאב לבן ממש.

המשנה בסוף מס' הוריות מונה את סדרי הקדימה בחיוב ההצלה של אדם מישראל, ומסיימת, ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ" והגמ' שם מפרשת דאמר קרא יקרה היא מפנינים, מכה"ג שנכנס לפני ולפנים.

בפשטות נראה שיסודה של הלכה זו הוא שייכות ליקרות התורה ומעלתה, שמכיון שיקרה היא מפנינים הר"ז מחייב שיהא לחכם דין קדימה בהצלה לעומת שאר ישראל, ואולם כבר מטו משמיה דהגר"י הוטנר זצ"ל שהעיר בזה, שמאחר שבהצלת נפשות עסקינן שיסודה בקרא ד"לא תעמוד על דם רעך", א"כ כל עיקרו של חיוב זה תלוי אך ורק בעובדא שהזקוקה להצלה הוא "רעך" ובהכרח שהעדיפות של החכם בהצלה יסודו בתואר "רעך" שמי שהוא חכם יותר הריהו "רעך" יותר, והא בהא תליא.

יתכן להוסיף שהסיבה לכך היא, שמי שאינו ת"ח, כשם שהוא שיטחי בתורה ומצות כך שטחיותו קיימת גם בחלק המסירות לריעו, אבל ת"ח שכל עיסקו הוא בהעמקה יודע הוא גם לרדת לנבכי נפשו של הזולת לאהוב ולהטיב עמו בכל מילי שמיטב. כך שה"רעות" עמוקה יותר ואמיתית יותר. ולכן יש לו דין קדימה בהצלה יותר מלאדם אחר.

ואם כך הם הדברים בהנהגה עם ריע, הרי שק"ו בן בנו של ק"ו כך היא הנהגתו של החכם עם תלמידיו שהם כבניו.

רבינו זצ"ל היה סמל ודמות ל"העמקה", "העמקה" היתה כל ישותו ומהותו.

זכורני שסיפרו לו על א' מגדולי ישראל זצ"ל שנהג לשנן מסכת מסוימת מידי שבת בשבתו מריש עד כלה, והתבטא רבינו בכאב ואמר שלו עצמו הדבר קשה מעט, משום שתירץ כשמתחיל את התוס' הראשון שבאותה מסכת מיד עולה במחשבתו קושי בדבריהם, סתירה ממקום פלוני וכדו', עד ש"שוכח" שכרגע הוא עסוק בשינון

ולא בלימוד עיוני.

העמקה זו שבאה מתוך עמל ויגיעה ללא גבול, היתה חלק בלתי נפרד מעצם לימודו וממילא היתה הציר המרכזי שעליו סבבו שיעוריו הנפלאים ושיחותיו המאליפות, גם בדרך הילוכו וביאתו לישיבה היה ניכר עליו שמחשבותיו משוטטות במעמקי הסוגיא ואילו רגליו מוליכות אותו לבית המדרש מעצמן.

וכשם שהעמיק בשיעוריו ובשיחותיו כך העמיק ב"רערך" - לבו הרחום ידע להקשיב ברגש והתפעלות לכל תלמיד באשר הוא לכוונו להדריכו ולרדת לנבכי נפשו כך שאותו תלמיד חש שרק הוא קיים בעולמו של רבינו זצ"ל, "נשיאה בעול" של כל תלמיד לא היתה בבחינה של "הטיית שכם" אלא "הטיית הלב".

ידועים דברי הגמ' במסכת ר"ה (כה, א): תנור בנן, למה לא נתפרשו שמותיהם של שבעים זקנים, שלא יאמר אדם פלוני כמשה ואהרן? פלוני כנדב ואביהוא? פלוני כאלדד ומידד? (רש"י: שאשמיע להם) ועוד אמרו שם (ע"ב), שקל הכתוב ג' קלי עולם כג' חמורי עולם לומר לך ירובעל בדורו כמשה בדורו וכו' יפתח בדורו כשמואל בדורו.

ולכאורה נראה מתוך דברי הגמרא שהצורך להשמיע לגדולי דורו היא בלית ברירה שהרי גדולי הדורות הקודמים אינם ואולם מהמשך דברי הגמ' נראה לא כן, דאיתא שם: ובאת אל הכהן וכו' ואל השופט אשר יהיה בימים ההם, וכי תעלה על דעתך שאכר הולך אצל הדיין שלא יהיה בימיו הא אין לך ללכת אלא אצל שופט בימיו, ואומר, אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה" וכתבו התוס' שם: "אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה אל תאמר כך דאין לך אלא שופט שהיה בימיו" היינו ש"לך" ימים אלו טובים מהימים הראשונים.

והסיבה לכך היא, שהיכולת לרדת לסוף דעתו של אדם כל אחד לא תתכן אלא במי שהוא שופט בימים היודע ומרגיש את הנסיונות שמתנסים בהם בני אותו הדור והקשיים עמהם הם מתמודדים.

רבינו זצ"ל היה בבואה ודמות של רבותיו הגדולים והיה מגדולי מעתיקי השמועה שבדור, עד שאנו תלמידיו היינו מרגישים בחוש את ה"ימים הראשונים" בבית מדרשם של ר' שמעון ור' ירוחם זצ"ל שאת דבריהם הרבה להביא במהלך שיעוריו ושיחותיו ולא רק את דבריהם שמענו אלא נתנה לנו התחושה וההרגשה שהנה בעל השמועה בעצמו ניצב בפנינו כי כך היתה דרך מסירת הדברים עם כל ה"חיות" וה"גישמאק".

ואולם, על אף שכל חיותו של רבינו זצ"ל היתה ב"ימים הראשונים" הללו, בבית מדרשם של ר' שמעון ור' ירוחם זצ"ל כמשה ושמואל בדורו, לא היה בכך משום סתירה לכוחו העצום להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד מבני הישיבה כיפתח בדורו - מוחו הגדול היה גבוה מעל גבוה בדור הקודם אך לבו לב האב היה קשוב לדורינו אנו.

*

בשעה שנסתלק משה לבית עולמו היו שמים בוכין ואומרים: 'אבד חסיד מן הארץ', והארץ היתה בוכה ואומרת: 'וישר באדם אין', כשביקש יהושע את רבו ולא מצא היה בוכה ואומר: 'הושיעה ה' כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם', והיה הקב"ה בוכה: 'מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פועלי און' (מדרש רבה - דברים)

ממשמעות הפסוקים שהובאו במדרש נראה שהבכיה של כולם היתה על חסרון ההווה, אבל הקב"ה היודע את מה שיחסר לעולם בעתיד בפטירתו של משה, בכה כביכול על העתיד ואמר: 'מי **יקום** לי עם מרעים'.

בסילוקו של רבינו זצ"ל הרגיש אמנם כל אחד מאתנו את עומק הבחינה של 'ביקש את רבו ולא מצאו',

ואולם עלינו לשעת שעם כל זה אין אנו יודעים שאין בידינו את הכלים לדעת את מלא ההפסד והחסרון כפי שהוא באמת.

חובתינו היא לנסות ולמלא עד כמה שידינו יד כהה מגעת, את החלל העצום שהותיר רבינו זצ"ל בהסתלקותו, הן בקרב תלמידיו הרבים, והן בעולם התורה בכללותו, וזאת ע"י ביקוש דרכיו של רבינו בכל עת, וככל שנחזק את אחיזתינו באילן הגדול, אזי נזכה בעזה"י ש"עלהו" - של אותו אילן - "לא יבול" אמן.

והוא הוא התורה / רבי נפתלי בנימין כהן - ארזי שליט"א

ראש 'כולל אברכים צ'ילה' שע"י ק"ק חפץ חיים - סאנטיאגו

מילים אלו שמענו ועוד שמענו, מפי רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זצוק"ל, שזכרו ומציאותו לא משה מעל פנינו עד היום, ואילו שמענו רק את המילים דיינו, ועל אחת כמה וכמה ששמענו אותם בניגונו הערב והמיוחד, שרק ע"י ניגונו נכנסו המילים ללבנו, ולעומק נשמתינו, וחלחלה בנו מהפכה, כל אחד ואחד בדרגתו הוא.

והנה כל מי שלמד בישיבה, יודע היכן כתוב משפט זה, וכלשונו של רבינו זצוק"ל, "הרמח"ל בדרך השם" ונעתיק את לשונו, ונבארו כפי ששמענו מרבינו זצוק"ל.

וז"ל הרמח"ל בחלק ד' פרק ב' אות ב': "בכלל ההשפעות הנשפעות ממנו יתברך לצורך בריותיו, יש השפעה אחת עליונה מכל ההשפעות, שענינה הוא היותר יקר ומעולה, מכל מה שאפשר שימצא בנמצאים, והיינו שהוא תכלית מה שאפשר שימצא בנמצאות, מעין המציאות האמיתי שלו יתברך, ויקר ומעלה מעין אמיתת מעלתו יתברך, והוא הוא מה שמחלק האדון יתברך שמו מכבודו ויקרו אל ברואיו, ואמנם קשר הבורא יתברך שמו, את השפעתו זאת, בענין נברא ממנו יתברך לתכלית זה, **והוא התורה**", עכ"ל.

והנה כשגמר רבינו את כל דברי הרמח"ל בהסברו הנפלא כיבואר לקמן, הכריז לכל שומעי לקחו: "אני יוצא ממש מן הכלים", במילים אחרונות אלו "והוא הוא התורה".

נו רבותי... אתם רואים מה זה תורה?!

ונבאר כדבריו ממש, **בכלל ההשפעות הנשפעות וכו' לצורך בריותיו**, הכל מה שאנחנו מקבלים ממנו יתברך, זה רק השפעות והשפעות, והן דברי הרמח"ל **יש השפעה אחת עליונה מכל ההשפעות**, אתם שומעים יש השפעה אחת שהיא עליונה וגבוהה מכל ההשפעות.

נו, לא מספיק במה שאומר הרמח"ל שהשפעה הזאת היא עליונה מהכל, זה לבד הרי נפלא מאוד, לא, ממשיך הרמח"ל ואומר **שענינה הוא היותר יקר ומעולה מכל מה שאפשר שימצא בנמצאים**, מה זה יקר איני יודע, אבל זה יותר מעליונה, ולא מספיק עליונה ויקרה, אלא ג"כ **מעולה** שג"כ איני יודע מה זה, נו, לא מספיק בהשפעה גדולה זו, ממשיך הרמח"ל, **והיינו שהוא תכלית מה שאפשר שימצא בנמצאות**, ההשפעה הזאת היא לא השפעה כמו כל ההשפעות, אלא היא תכלית כל ההשפעות והיא תכלית מכל מה שאפשר שימצא בנמצאות.

ועדיין כל זה לא מספיק, ממשיך הרמח"ל שהשפעה הזאת היא, **מעין המציאות האמיתי שלו יתברך**, אוי השפעה הזאת היא מעין המציאות שלו יתברך, נורא נוראות, ולא די במעין המציאות שלו, אלא מעין

המציאות "**האמיתי**" שלו יתברך, נורא, נו מה חסר לנו עוד בהשפעה הזאת, ממשיך הרמח"ל **ויקר ומעלה מעין אמיתת מעלתו יתברך**, לא מספיק **ויקר** לא מספיק **ומעלה** שאיני יודע מה הם דברים אלו, אלא שוב אומר הרמח"ל שהם מעין אמיתת יתברך, וכאן מוסיף אמיתת **מעלתו** יתברך, אוי איזה השפעה מיוחדת.

וממשיך הרמח"ל ואומר, וכאן שפך רבינו זצוק"ל את לבו, **והוא מה שמחלק האדון יתברך שמו מכבודו ויקרו אל ברואיו**, השפעה הזאת שהיא תכלית כל ההשפעות, למי נתן וחלק, לברואיו, ורק לברואיו, והיכן נמצאת השפעה הזאת, אומר הרמח"ל, **ואמנם קשר הבורא יתברך שמו השפעתו זאת בענין נברא ממנו יתברך לתכלית זה.**

אתם שומעים רבותי! הקב"ה קשר וחבר את השפעה הזאת באחד מן הנבראים שברא, ומה הוא הנברא **והוא הוא התורה**, וכאן יצא ממש מכליו בחזרו על מילים אלו, והוא הוא התורה בנגונו הערב והמיוחד, היכן נמצאת השפעה המיוחדת הזאת בתורה ורק בתורה.

והנה בטוחני שאין אני יחידי אלא יש עוד הרבה כמוני, ששמענו ושמענו את ה־"והוא הוא התורה" עשרות פעמים, ולא זכינו להבין ואולי כלום מה מונח בתוכו, אבל הי' מספיק רק לראות ולשמוע איך הם יוצאים מפי רבינו זצוק"ל עם כל העצמותי תאמרנה, עם כל הלב, עם כל ההתפעלות המיוחדת, ותמיד כאילו פעם ראשונה בחייו שהוא מבאר רמח"ל זה, ודיינו בזה, ועל אחת כמה וכמה כעת שנכנסו הדברים עמוק בלבנו, והפכה את מציאותינו, ונטועים הם במחשבתנו, עד שאין רוח בעולם שיכולה לה, ועל כן גם לאחר שנים רבות מאוד, חשים אנו ומרגישים ופועלים לפי נטיעה זו שנטע בתוכינו.

והדברים פשוטים שלכל זה הגיענו, מפני שמרן זצוק"ל, הי' חי ומרגיש את דברי רמח"ל אלו כל ימיו ורגעיו, והיה תמיד מושפע והשפעה הזאת של **והוא הוא התורה**, וכמו שראינו בחוש בשיעורים ובשיחות את כל העצמותי תאמרנה ד' מי כמוך.

והנה הרבה דברים ואפי דברים בעלמא [כמו שאמרו חז"ל שאפי' שיחת חולין של ת"ח צריכים לימוד] זכורים ומושרשים בנו עד היום, ועם זה אנו חיים, ועם זה אנו הולכים ולומדים, ועם זה אנו מחנכים את ילדינו, הרבה פעמים אני נפגש עם אחד מתלמידי הישיבה, ותמיד הוא חוזר ואומר לי שיש דברים שהוא זוכר מראש הישיבה, וזה מחיה אותו עד היום, ואחד מהם הוא מה שאמר פעמים רבות בשיעורים ובשיחות, בהורידו מעל פניו את משקפיו "אני לא יודע איפה מסתובבים", ודברים אלו נכנסו בי עמוק עמוק עד היום ואיני יודע מדוע?

וההסבר לזה הוא פשוט, כי זה נאמר כה בפשיטות ובאמת שהוא לא יודע ולא מבין איפה והיכן אפשר להסתובב, ובנוסף לזה גם נאמר בלשון אבהי, ולכן דברים ומילים כאלו נכנסים עמוק ומושרשים בשורשים עמוקים, בתוך לבו של כל אחד ואחד.

רבינו ראש הישיבה זצוק"ל לא רק למד תורה, אלא הרגיש וחי תורה, פעמים רבות שמענו בשיעורים בזה"ל "רבותי יש לי הרגשה ברשב"א" ולפי הרגשה זו הבין את דברי הרשב"א, להניח יסוד בשיעור כללי לפי הרגשה ברשב"א היכן שמענו דברים אלו, אצל רבינו זצוק"ל שחי והרגיש תורה יתכן ויתכן.

וכמובן הרגשים אלו היו לו בכל שיחותיו, מי לא זוכר את ה־"ישששכר חמור גרם אוי התורה אומרת שישששכר הוא חמור, כן ישששכר שהוא התורה צריך להיות כמו חמור, וכאן היה ממחיש לנו את כל הליכות החמור, ולבסוף אמר: "**שטענדיג שטענדיג מיט די פעקלאך**" תמיד תמיד עם החבילות, החמור גם כשנח אינו פורק מעליו את משאו, אלא נח וישן עם כל החבילות, וכך צריך להיות **הבן תורה** שתמיד תמיד עם החבילות, גם כשישן הוא ישן עם כל חבילות התורה, לא לפרוק אותם אף פעם.

והיה מרן זצוק"ל מוסיף בהסבר, חייט שישן או נגר שישן, בזמן השינה אינו חייט ואינו נגר לא אומרים

החייט או הנגר ישן, אבל **בן תורה** גם כשהוא ישן הוא **בן תורה**, ואומרים עליו **הבן תורה** ישן.

ועד היום מצלצל באזנינו קולו הערב של מרן זצוק"ל בתפלת ויברך דוד "לך ד' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח **וההוד**", במילת וההוד הי' מאריך במשהו עם נגונו המיוחד, ודוקא במילה זו, וכי וההוד הכוונה לתורה,

ובעזהי"ת יהיו דברים אלו לזכרו ולעילוי נשמתו של רבינו הגדול ראש הישיבה זצוק"ל, ודבריו הם הם זכרונותיו, ויהיו שפתותיו דובבות בקבר, ויקיץ לעת הימין ביחד עם כל צדיקי עולם במהרה בימינו.

נפשי יצאה בדברו / הרב אריה ליב בורודיאנסקי שליט"א

רשמים משיחתו האחרונה של "ראש הישיבה"

כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצאה נשמתן של ישראל שנא' "נפשי יצאה בדברו" (שבא פחד) עצם נשמותיהם של ישראל הם אותיות התורה, וכשיצאו הדברות מפיו ית'... אז ממילא נתדבקו גם כן נשמותיהן למעלה לשרשם ונתדבקו למקורם" (אור התורה).

אלה אזכרה ותשוח עלי נפשי. מאוד קשה לבטאות במילים, ואף לא ניתן להעלות על הכתב, את ההרגשה שאפפה בעת שראש הישיבה "רבי זלמן" זצללה"ה היה משמיענו ומנסה להסביר לנו את חידושיו וחכמת מוסריו העמוקים והמרוממים. לא לדבר על עצם החידושים והיסודות. לא בהכי עסקינן כי לא בנו הוא זה. אבל ה..."חיות", ההתלהבות וההתרגשות אשר מלאה כל חדרי לבו, ושפעה אלינו החוצה בטופח ע"מ להטפיח, את זה הלא ראינו בעינינו ושמענו באזנינו.

הרי היה זה מחזה מדהים. לבו הגדול והחם של "ראש הישיבה" "מרגיש" את הדברים. הוא ממש חי אותם. והוא מתחיל לנסות להעביר לנו את כל זה. מרגע לרגע האש משתלהבת יותר ויותר וכולו אפוף התרגשות מהדברים הנאמרים. וזה בעצם הרבה יותר מ"דברים נאמרים", זה "אשטיק'ל הארץ"! ["חתיכת לב" – אם ניתן לביטוי בעברית] הלב העמוק הזה, הגדול הזה, אפוף רגשי ההוד שנקלטו כבר בשנותה נעורים אצל גדולי עולם כמו רבינו ירוחם ממיר או רבינו שמעון שקאפ, וגדלו ועשו פרי במשך השנים והתהוו למציאות של "רמ"ח איברים ושס"ה גידים" המיועדים להנחלת רוח רבותינו אוירת סביבתם והרגשותיהם לדורות הבאים, לבו הגדול של "ראש הישיבה" עומד על ההיכל ומשתדל יותר ויותר להקרין לנו את האור הגדול הזה, להטעימנו קצת מאותם עולמות גדולים של עמקות הסוגיות ברוחו של "הרבי ר' שמעון", וגדלות עומק תורת המוסר של "המשגיח", הלא הוא רבינו ירוחם ממיר.

על אחת כמה וכמה, קושי כפול ומכופל עלינו לנסות ליכנס קצת בדמיונינו לתוך לבו הגדול והחם של ראש הישיבה באותם רגעים נעלים של "חיות הדברים". [ולכשתימצי לומר היו אלו עיקר ורוב רגעי חייו, כי הרי באותה חיות והתלהבות היו גם פני החידושים שנאמרו ביחידות, ובאותה אוירה אפופת ההוד היו גם שיחות החולין למיניהם].

אך בכל אופן באזנינו שמענו אתה ביטוים שקלחו מפיו הגדול בנסותו לבטא את רגשותיו בשעה זו. "אוי, איך גיי ארויס פון די כלים" היה זה נסיון להעביר לנו קצת את עוצם ההרגשה. "כלות הנפש" גם זה היה ביטוי שנאמר לעוצם הרגשות הפנימיות הגואות על גדותיהם. ואנחנו ישבנו ושמענו, וראינו לנגד עינינו, את העונג הגדול הזה של "ראש הישיבה", ופשוט לא מצאנו את מקומנו, כי זה היה הרבה מעבר למושגינו. אם ב"כלים"

שלו אין לנו מושגים מה נענה בשעת היציאה מן הכלים...

וראש הישיבה איננו מרפה: "אתם מבינים מה שאני מדבר?"

והוא חוזר ומסביר לנו את הנקודה הנפלאה שנאמרה, ואנו מנסים ליכנס לאותם עולמות גדולים ולהבין את הדברים אך מה שברי לנו הוא שאנו עדיין רחוקים מאוד מאוד מעונג רוחני זה, ומאידך נוכל לומר בבירור כי ראינו לנגד עינינו מדהו עונגה של תורה. באזנינו שמענו ובעינינו ראינו.

כל זה בימים כתיקונם. המצב הזה של "לחיות" חידושי תורה בכזאת השראה מרוממת של עונג רוחני מזכירנו את דברי חז"ל אורות דור מקבלי התורה בשעת מעמד הר סיני אשר פרחה נשמתם והוזקקו לטל של תחיה כדי לקיימם. "נפשי יצאה בדברו". מבארים רבותינו הקדמונים כי לא מקרה הוא זה, אלא זוהי צורתם המקורית של דברי התורה! הנפש מתעלה הרבה הרבה מעל כחות הגוף לשמע דברי התורה, ומתקשרת אליהם ומתדבקת בהם, עד כדי כך שבשעה הגדולה של קבלת התורה התדבקו נפשותיהם בדברי התורה ונפרדו מקיומם במסגרת הגוף לגמרי. משהו מעין זה ראינו לנגדנו. אה! "כלות הנפש"! "ארויס גיין פון די כלים!"

ואנו השומעים, לא יכולנו לישאר אדישים כ"כ לשמע ומראה הדברים. הדיבורים החוצבים והמאירים הקרינו עלינו אורה של תורה, התחממנו לאורם, ובכל אפן "זזנו" קצת לכיוון המושגים הנעלים האלו. כפי שהתבטא אחד מגדולי הדור אודות מוסריו של ראש הישיבה: "הער לאבט דאס", הער איז דאס מחיה און סאיז אמחיה!

*

אך כל זה מהוה רק מעין הקדמה למה שהרגשנו באותו ליל שבת של "השיחה האחרונה". היה זה ליל שבת זכור תשס"ב.

"זכור"! "לא תשכח"!

מעיקרא לא כ"כ התקבל על דעתינו שהיום תתקיים שיחה. הן ראש הישיבה עבר שבוע קשה רווי יסורים, וכחות מנא לן. אך לא כך מחליט "ראש הישיבה": "בעז"ה תתקיים השיחה", למרות שהרופא לא מצליח להאמין לאפשרות שכזאת. אך מה לו לרופא אצל לבו הטהור של "ראש הישיבה", שם ישנם חיים "אחרים", חיים של "ואתם הדבקים – חיים כולכם היום", חיים של "נפשי יצאה בדברו", חיים של "הביאני המלך חדריו", מעיין נובע של חיים רוחניים ונצחיים.

..."ראש הישיבה" אכן אומר את השיחה. בתוך אפיסת הכחות, דוקא שם הוכר יותר ויותר ה"חיות" המופלאה הזו. פשוט הכל כלא היה. אין מחלה ואין יסורים. "תיקון הרע של עמלק" זהוה עומד על הפרק בשעה זו.

"ובורא רע"!

זועק "ראש הישיבה" בנהמת לבו.

הרע הינו ג"כ בריאה של הרבש"ע.

זה לא סתם איזה כחות שמסתובבים בבריאה. "ובורא רע" זוהי בריאה של רבון העולמים. והבריאה הזו יש לה תכלית! היא לא נבראה סתם! והתכלית שלה מגיע ע"י תיקונה!

וזהו מגילת אסתר כולה וזהו נס פורים, להוציא מהרע בעצמותו את תכליתו ותיקונו. וכאן נשזר המשפט האישי שנועד לייקר את כל מה שנאמר: "אני מגלה לכם כאן סודות" סודות שחשבתי עליהם כל השבוע!

ואנו יושבים מהורהרים: אה! כל השבוע! שבועה זה של חציו מכאובים וחציו חולשה, בשבוע זה הסתובבו בחדרי לבו הטהור מחשבות אלו. אכן באמת אלו סודות גדולים!!!

"ראש הישיבה" משתלהב יותר ויותר. פניו הצהובות ממחלתו, מקבלות זוהר חדש של "פנים צהובות – שוחקות", מהאור הגדול של הדברים שנתחדשו ונאמרו. הוא אינו מרפה מאיתנו: "מישהו מבין מה שאני מדבר?" חוזרה על עצמה השאלה הקבועה, כשהוא מביט עלינו ברוך ובחמלה מתוך אותם עולמות זוהרים.

"וב־ו־ר־א ר־ע"! בהדגשה ובהטעמה ובניגון המיוחד, הידועים לשומעי לקחו. "הרע הוא גם כן איזה מין בריאה מופלאה של הבורא עולם, שצריך לתקנו ולהביאו לתכליתו".

"וזהו כל מגילת אסתר", "און דאס איז פורים"! זהו עיקר התוכן שלה דברים שהוקרנו אלינו באותם עשרים דקות של "אור פני מלך חיים".

אהה! "נפשי יצאה בדברו"!

*

... ולאחר תפילת ערבית, כבודו של תורה ומוסר מונח על מקום מושבו באפיסת כוחות ממש, אך האש הגדולה בוערת בלבו, והוא מסתכל היטב בפניהם החולפות של תלמידיו האהובים, אומרי הגוט שבת, "האם אכן הם הבינו מה שאני מדבר"? ניכרת נימת השאלה על פניו המותשות והטהורות המאירות בקרני אורה של תורה.

כאן הוא פונה לתלמיד המתקרב אליו ושואל לפניו: הרי הרע עדיין לא הגיע לתיקונו המושלם?!, וראש הישיבה מביט בו במין פליאה מהולה ברחמנות ועונה: "אינני יודע איך זה בדיוק נמדד באחוזים" – בלשונו הנעימה, ובנימה בקורתית מעט. "אך התהוה איזשהו תיקון לכח הרע", "התיקון השלם יהי' כמובן לעתיד לבוא".

ואז נשען "ראש הישיבה" על ידיהם של אהוביו הצעירים, ומשרך דרכו לכיוון הפתח. שלא כתמיד, לא היה בכוחותיו להתיחס אפילו לצאצאיו הזאטוטים שהתקרבו אליו לאמירת ה"גוט שבת", אך ב"בורא רע" כל כחותיו היו נתונים. "אוי רבי נחום"! קורא "ראש הישיבה", "זאג מיר"! "האם מי שלא שמע את המשגיח ר' יחזקאל מסוגל להבין כלל את הדברים"?! – כאשר כולנו קולטים את הכוונה הכפול באימרה זו, לייקר את הדברים שנאמרו ולכבד את רבי נחום שזכה לשמוע את שיחותיו של ר' חצ'קל זיע"א.

וכבר דרך "ראש הישיבה, על מפתן הפתח ויצא אל לובי הכניסה, והנה שנים מבחורים חולפים על פניו. והאב הגדול והרחום קורא לעברם: "אוי"! "תעריכו את הדברים שאמרתי לכם היום"! "בכחותיו האחרונים"! "מיט די לעצטע כוחת"!

ואנו עומדים ומביטים אחרי רבינו עד בואו האוהלה, ועדיין מהדהדים באזנינו המלים: "הכוחות האחרונות" "לעצטע כחות". המילים המרגשות הללו שנאמרו בכזו מתיקות ועריבות נפלאה אשר עדיין לא יכולנו בשעתו לעמוד על עומק משמעותם...

היתה זו שיחה של פרידה. יותר משלשה חדשים אח"כ היה עדיין רבינו בקרבינו, אך את שיחותיו המוסריות העמוקות הללו לא זכינו לשמוע יותר. לא זכינו יותר למראה ההוד הזה. ולמשמע הדברים שנחצבו בפיו הטהור בשלהבת קודש ובמתק של שפתים ישק – "ישקני מנשיקות פיהו". נפשי יצאה בדברו.

אהה! ליל שבת זכור תשס"ב. זכור!!!

לא תשכח!!!

גוונים של אלול / הרב יחיאל ברונר שליט"א

אשדוד

לקראת יום חגה של הישיבה הק', בית היוצר של מורנו ורבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל, במלאת לה יובל שנים, אמרתי שאעלה על הכתב כמה מן הזכרונות שעדיין חקוקים עמוק בליבי.

אמנם אין אני יכול להתקרא "תלמידו", עזות מצח יש באדם שכמותי הקורא עצמו תלמיד לרב שאין באפשרותי אפילו להבין שיעור פשוט שלו. להבין שיעור של ראש הישיבה מעלה גדולה היא ומי שאינו מבין, אולי מתאבק בעפר רגליו הוא, אבל אינו תלמיד.

אני נזכר בערב ראש חודש אלול האחרון לחיו, הלכתי עם בני נ"י להתפלל בבית החיים בבני ברק, אח"כ נכנסנו לראש הישיבה, אמרתי לו אנשים נוסעים לחוץ לארץ, ויש שנוסעים לצפון להשתטח על קברי צדיקים, הנה כאן בבני ברק טמונים גדולי עולם החזון איש הסטייפלר הפונביז'ער רב... התפללנו כאן בבני ברק, קטע אותי הראש ישיבה... "ואצל המשגיח (ר' חצקל) הייתם"? בודאי שהיינו! קרנו פניו.

בשעת פרידתינו אמרתי לו, הנה אלול בא כשהיינו בישיבה הראש ישיבה צעק "אלול" "אלול" ואנחנו לא תמיד הבנו, לפעמים אפילו חייכנו, אבל כעת אני רוצה לומר לראש ישיבה כיום אחרי שנים רבות, כשמגיע אלול זה צועק מבפנים... אני ממש שומע את הראש ישיבה צועק "אלול"... "א-ל-ו-ל" !!!

הוא שמע, חייך ואמר: אני צועק אלול, כי גם המשגיח (ר' ירוחם) צעק!!!

ואולי בשבילי זה תמצית הכל...

המשך של מה בכך שהיה המשגיח אומר ועושה.

צעקת האלול למי שהכיר, למי שידע, גוונים הרבה היו ל"אלול" של הראש ישיבה...

היה "**אלול**" של יראה... אלול, פחד אלוקים.

היה "**אלול**" שהיה מתנגן בנימה תובענית... היתכן? דברים בטלים? הרי אלול עכשיו!!

והיה "**אלול**" מתרפק ומתחנן, רחמנות... אלול! יש לנצל כל רגע לפני יום הדין.

והיה "**אלול**" מבורר ומנופה כדת וכדין הרי אלול היום.

והיה, היה "**אלול**" שנשמע כאנחת רווחה... נו... חזו חזו... רואים שאלול פה בתוכנו.

קולות הרבה וגוונים הרבה היו לו לאלול, וכל תלמיד נושא עמו את האלול או האלולים שלו בלבו.

זהו אינו דבר ששיך לתאר או להסביר, אף לא משהו שאפשר להעביר כך סתם, זוהי הרגשה שכל אחד מתלמידי הישיבה נושא אותה בלבו!

היו השיחות כאילו חזרו על עצמן, אך כל פעם העמיקו עוד משהו בהבנה, עוד משהו בנשמה, ראש השנה מלכויות... "ותרועת מלך בו...", יום הדין!!!

שמחת תורה, כתכלית ימי הדין יציאת מצרים משה רבנו הוא "הנושא בעול" של כלל ישראל, ואיך היה המשגיח אומר "משה רבנו הוה הפליצע (הכתף) של כלל ישראל"...

זכורני, בכל פעם שהיה מצטט את רבי ירוחם, וחוזר בלשונו הזהב על דברותיו מילה במילה, או כשהיה אומר חידוש נפלא מילה במילה מפי ר' שמעון, היה מביט סביבותיו ואומר הרי אנשים היו צריכים לתלות עצמם על החלונות מבחוץ כדי לבא ולשמוע זאת, וכיצד זה שיש לפעמים אפילו מקום לשבת בבית המדרש?

זכה מי שזכה, ונטפי תורת רבותיו הקדושים נכנסו באזניו ונשאוהו לדורות קדמונים אל בית הנפילים ענקי הרוח מהדורות הקודמים.

אוהב את הבריות ומקרבן לתורה / הרב משה דוד גייגר שליט"א

ישיבת בית מאיר

"אמר ריב"ל בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו אמר להם לקבל תורה בא אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך אתה מבקש ליתנה לבני אדם תנה הודך על השמים אמר לו הקב"ה למשה החזר להם תשובה אמר לפניו רבש"ע ירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להם תשובה"

(גמ' שבת פח, ב)

הנה האריכו המפרשים בביאור גמ' זו ובביאור הדין ודברים בין משה רבינו לקב"ה ולמלאכים איש איש לפי דרכו. ובהזכרי ימים מקדם ימי שהותי בישיבה בצל רבותינו הגדולים כאשר צפים ועולים לנגד עיני חמימות וחביבות רבותינו אלינו התלמידים, מאירים לי דברי הגמ' באור אחר.

לשאלת המלאכים מה לילוד אשה בינינו ענה להם הקב"ה - לקבל תורה בא - אך לעומת זאת לשאלתם ודרישתם תנה הודך על השמים אמר לו הקב"ה למשה החזר להם תשובה מדוע, כי דרכי ומהלך קנין התורה למדו כאן - קנין התורה הוא בעמל ויגיעה אתה רוצה לזכות בתורה תעמול תתיגע עליה תגיד אתה מדוע התורה מגיעה לך, החזר להם תשובה. ובזה למדו לו למשה דרך התלמיד איך יזכה בכתרה של תורה.

אך יש כאן בגמ' תוספת הארה, "אמר לפניו ירא אני" אמר לו "אחוז בכסא כבודי", ובזה למדו לו למשה דרך הרב לתלמידו, לעולם יראה הרב לתלמידו כמה הוא חפץ בהצלחתו כאב החפץ בהצלחת בניו.

כאשר חטאו בני ישראל בחטא המתאוננים באמרם מי יאכילינו בשר אמר לו משה רבינו לקב"ה האנוכי הריתי את העם הזה אם אנוכי ילידתיהו. ביאר שם הספורנו, כי האב יוכל להנהיג את בניו אע"פ שהם חלוקי הדעות כי הם מחשיבים אותו כאוהב שמשתדל בכל כוחו להיטיב להם. וחשבתי לבאר לפי"ז מה שכתוב כל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו, מי הוא אשר בכוחו וביכולתו ללמד את בן חברו תורה, רק רב כזה שהולך ומלמד בהרגשה של כאילו ילדו ובתחושה שתלמידו הוא בנו ממנו ילמד ויקבל התלמיד והוא בכוחו ללמדו תורה.

וזו ההרגשה השמורה עמנו עת חבשנו את ספסלי בית המדרש - **"כאילו ילדו"**.

הפעם הראשונה שחשתי את אותה הרגשה היתה כבר בראשית דרכי בישיבה בחור צעיר בתחילת דרכי בשיעור א' בישיבה קטנה, ובתחושה זו צעדתי במהלך שנותי בישיבה.

חודשים מעטים אחר כניסתי לישיבה פרצה "מלחמת המפרץ", המתח ברחוב גאה ובאזור גוש דן הוא היה בשיאו, הטילים עפו לנו מעל הראש כפשוטו. ובישיבה גודל האחריות ניכרת בכל פינה: חדרים נאטמו החלונות כוסו ביריעות ניילון גדולות ובפסי דבק כדי למנוע התפוצצות, המתח והחרדה היו נחלת הבוגרים ק"ו לנו הצעירים. בחורים מהישיבה הגדולה ישנו בחדרים בישי"ק כדי שנרגיש ולו במעט יותר בטוחים, הדאגה לבחורים ירדה עד לפרטי פרטים, בחדר האטום היה אינטרקום לבית מורינו הגר"ד גינזבורג שליט"א שנוכל להתקשר להורים כדי להרגיע ואולי אף יותר להרגע, כמו שאמרנו גודל האחריות.

באופן טבעי המתח אצלנו צעירי החבורה היה גדול יותר ולכן בעצה אחת החליטו רמ"י הישיבה שניסע הביתה לכמה ימים, גם אני נסעתי אבל למחרת כבר חזרתי, כי כך אמר לי אבי אין ערבות כאן יותר מאשר בישיבה החשש הוא בכל מקום. ואדרבה בישיבה יש יותר סיעתא דשמיא.

בתקופה זו היו ימים שמרן ראש הישיבה זצוק"ל התפלל איתנו בישי"ק, באותו היום כשהייתי היחיד מהשיעור שנמצא בישיבה, שמעתי את הראש ישיבה זצוק"ל כשהוא שואל את הגר"י יזרעאלי שליט"א מי אני, הוא כנראה ראה בחור צעיר שלא כשאר בני הישיבה ולכן הוא התעניין, הרב יזרעאלי ענה לו שאכן אני משיעור א' וחזרתי לישיבה למרות המלחמה.

הראש ישיבה ניגש אלי ועם אותו חיוך שהיה נסוך על פניו אמר לי, אתה מפחד?! בישיבה אין מה לפחד!!! הראש ישיבה "זקן ויושב בישיבה" ניגש אלי עדיין ילד בחור צעיר להרגיע אותי, במספר מילים קטן הוא שלח את המסר הגדול: אתה אמנם אחד מתוך רבים אבל דואגים לך כאן ואוהבים אותך כאן כבן יחיד.

זהו ה"אחוז בכסא כבודי"!

זהו "כאילו ילדו"!

ובדרך הילוכי בכל שנותי בישיבה נוכחתי לראות כמו רבים אחרים שזו למעשה צורת הישיבה, כי כאן הרגשנו ולמדנו שאכן "מקרבן לתורה" הוא אחד מחלקי התורה וללומדה אנו צריכים, אך יש עוד חלק של תורה "אוהב את הבריות" ודבר זה צריך לימוד בפני עצמו. ואמנם שני חלקים הם הצריכים לימוד אבל הא בהא תליא והא בלא הא לא סגיא, כי יסוד אחד להם אהבה בבן אדם לחבירו ואהבה לתורה, והאחד השלמה לשני הוא.

כל מי שעמד בשיחה עם מרן הראש ישיבה שליט"א לא יכול להתעלם ובודאי חש את אותו מאור פנים ואותה תחושת חיבה פרטית ויחודית אליו, עד שלעיתים היה נדמה כי עשה לך רב וקנה לך חבר כפל לשון הוא, ומקרבן לתורה הוא דרך מהלך של אוהב את הבריות. ומי לא שמע את המשפטים המפורסמים של מורינו הגר"ד שליט"א תהנו מהסברא תראו כמה זה מתוק מדבש. הא בלא הא לא סגיא.

בטוחני שכעת כל אחד שיחזיר את עצמו כמה שנים אחורה - מי יותר ומי פחות - יחוש את אותה תחושה של ומקרבן לאהבת התורה. כי תורה שנאמרת באותה צורה של אוהב את הבריות מביאה תוצאה ומניבה פרי של ומקרבן לתורה.

מי שגדל בישיבה סבר וקיבל ממורינו הגר"ז שליט"א שמע את דבריו: יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, כמה טמון במשפט זה, דע לך יותר ממה שאתה רוצה להצליח אני רוצה שתצליח. "אחוז בכסא כבודי".

בהרגשה זו צעדנו עם כל רבני הישיבה בתחושה של כל המלמד כאילו ילדו, ואין ספק בדבר כי כמים הפנים לפנים כן ליבנו למקום גידולינו מקום שבו ינקנו תורה של אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

ועסקין בחדוותא דילי / הרב יחזקאל גינזבורג שליט"א

ישיבת בית מאיר

"יששכר חמור גרם רבץ בין המשפתים וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד"

(בראשית מט יד, טו)

כשנתן אל לבנו, לכאורה דברי ברכתו של יעקב ליששכר, סותרין את עצמן.

מחד, הוא מתאר את יששכר הבן תורה, שהוא כחמור גרם. חמור בעל עצמות חזקות, שניתן להטעין עליו מטענים בלי גבול. ובאמת "מטעני" התורה הם עצומים ואין סופיים, תורה, נ"ך, ש"ס בבלי, ירושלמי, תוספתא, ספרי, ספרא, מכילתא, מדרשים, ראשונים אחרונים וכו' וכו'. איזה עצמות חזקות דרוש לזה. ולא זו בלבד, אלא שמטענים אלו לא ניתנים לפריקה כלל, כפי המבואר בהמשך הכתוב - "רובץ בין המשפתים". הרי שמהות יששכר היא, נשיאה ויגיעה ללא גבול וללא הפסק.

וא"כ כיצד יתבאר המשך דברי הפסוק, "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד". הדברים לכאורה מופלאים, כיצד יתכן שאדם שכולו טעון משאות, ובכל רגע נטל המשאות הולך וגדל - שהרי המשאות של תורה הולכים ומתחדשים - ויחד עם זאת מצבו הוא **מנוחה**. לא רק שהוא מרגיש מנוחה, אלא אף רואה בכל חושיו את ה"מנוחה" וירא מנוחה כי טוב.

אמנם כשנתבונן הדברים פשוטים.

הנה אדם חי רבות בשנים, כשראשו טעון על כתפיו. האם שמענו על אדם שיבוא ויגיד שראשו כבד עליו, ולכתפיו אין כח לשאתו. ויתרה מזאת, כשראשו או שאר אבריו של האדם כבדים עליו, אזי אלו סימנים של מחלה ח"ו. הנה כי כן, אבריו של אדם לא רק שאינם למשא עליו, אלא כאשר הוא נושא אותם בשלמותם, הם יסוד ושורש המנוחה, השמחה, ושלוות הנפש שלו.

כן היא התורה.

התורה על כל "משאיה" היא עצם החיים של האדם!

התורה היא ליבו ונפשו של האדם.

האם האדם מתעייף או מצטער ממשא נפשו?!

ואדרבה, במצב כזה שהוא חי חיי נשמה, חיי נצח. **בשמחה, הוא מטה שכמו לסבול את התורה, את עצם חייו.** והוא מוכן בכל ישותו, שיוסיפו עליו משא כזה של חיים, כהנה וכהנה.

המשא הזה הוא המנוחה והשמחה האמיתית.

זהו יסודו של הבן תורה שהקים יעקב אבינו, והוא ענינו וסגולתו של - "יששכר חמור גרם". (טוב דעת)

ומבואר דגם מי דחזינן בו שמחה בלימוד ובמשא התורה הקדושה, בהכרח דהוא חי בהרגש דהתורה היא עצם החיים שלו, ולכך הוא שמח בכל תוספת חיים שנוסף ונתרבה לו.

שמחת התורה...

*

פסגת שמחת התורה של אאזמו"ר מרן ראש הישיבה זצ"ל היה בשעת השעור כללי.

מחזה זה קשה לתאר, כאשר דמותו של מרן זצ"ל נצבת לנו - חקוקה בעומדו על הבימה ובוער באש שמחת התורה.

רה"י נצב על הבמה פניו כלהבה, להנחיל שמועותיו ותורת רבותיו לתלמידיו - בניו אוהביו. כאשר למעלה משמונים שנותיו הונחו בצידה של הבימה ומתלהט באש התורה, והיו הדברים שמחים כנתינתם מסיני.

הוא הלם באגרופו הקמוץ על הסטנדר מחד, ומאידך הראה פנים שוחקות ברכות אופיניות רק לו, הבנתם את דברי הרשב"א.

ותורה זו לא נסתיימה במסירת השיעור בלבד, אלא כל הוויתו באותו יום היה "שיעור כללי", ויעיד על כך המעשה, שפעם אחר השיעור כללי במקום לעלות לביתו, ירד אל חדר האוכל של הישיבה קטנה כשכולו שקוע בתוך יסודות השיעור. ורק כשראה את בני הישיבה קטנה נתן דעתו שלא הגיע אל ביתו.

וכמו שכבר העידו על מרן ראש הישיבה, השעור כללי מעולם לא נגמר על הבימה - שם הוא התחיל!!!

וזאת, כי התורה על כל משאיה היא עצם החיים של האדם!!!

*

זכורני מחזה שעד יום זה נצרב עמוק בליבי, עת היתי צעיר לימים ממש, באחד מלילי שבתות החורף הארוכים, בזמן שכל בני ביתו של אאזמו"ר זצ"ל נמים את שנתם, התעוררתי לקול שירה בנעימות מיוחדת, הטתי אוזן ואנכי שומע את מרן ראש הישיבה מזמר לעצמו ניגון.

ניגון בשעת ליל מאוחרת כל כך, התפלאתי?!

בצעדים חרישים שמתי פעמי אל סלון הבית, אל מקור הנעימות...

והנה המראה כך - מרן יושב בראש השולחן, בין ערימת ספרים פתוחים, אחוז בשלהבת שמחת התורה, ופניו מציתות אור מיוחד...

מרן מביט בי, ובפנים קורנות מצית אור אהה... איזה חידוש התחדש כאן עכשיו... ושב לנגן את הניגון בשנית.

באותו רגע הבנתי דבר אחד - בזמן שזוכים לחדש חידוש - **שרים!!!**

כי כשחיים שהתורה זה החיים עצמם, כל תוספת חיים וכל ריבוי של חיים מביאים את האדם לשלימות שמחת התורה.

וביותר, לא שמחים אלא השמחה פורצת לבד...

שלימות שמחת התורה...

*

ומה נעימים ומתאימים הדברים, עת היה מרן זצ"ל מתאר במכחול נפשו את דברי חז"ל אודות צמאון הדגים (עיין טוב דעת מלכיות עמ' רמב):

כאשר ברך יעקב את בני יוסף "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים וידגו לרוב בקרב הארץ". כדגים הללו שמציאות חייהם - המים, ואף שלא חסר לדג הקטנטן הזה כלום, מכל דבר ששיך להמשך חייו. בכל זאת כשמרגיש בעמקי הים שמתחיל לירד גשם, מתרומם למעלה, ומוציא את פיו הזעיר כדי לתפוס טיפת

מים עוד קודם שנופלת לים.

וכפי שהוסיף בתיאור כדבריו:

לו היה לנו שפה משותפת איתם ודאי היינו תמהים מדוע אתם נחפזים ורצים? מה חסר לכם במקום חיותכם? ומה פשר הריצה והרדיפה לקבל טיפת המים שבעוד רגע עומדת ליפול למקום חיותכם?

ובודאי היו משיבים לנו שמן השאלה נראה שאיננו יודעים ומכירים מה זה סוד ויסוד החיים שהוא אין סוף.

הרי פשוט, שכל הבריאה הרי היא ללימודים של תורה - ואם יש אפשרות לתפוס בהקדם האפשרי עוד טיפת חיים, **המכיר ויודע מהם ערך ה"חיים" מיד רץ ורודף לתפוס עוד טיפת חיים עד כמה שניתן קודם.**

והוא הברכה שבירכם יעקב שירגישו בתורה שזה עצם החיים וירוצו לכל חידוש של תורה כדגים.

וידגו לרוב בקרב הארץ - תורה היא מציאות החיים!

*

שמחת התורה בבית היוצר הגדול קנתה לה מקום נכבד בחדרי הלב של כל תלמיד מתלמידי הישיבה, זכרונות צפים ועולים לאין שיעור:

מי בפניו הקורנות של מרן רה"י שעת השיעור כללי.

מי בגופו הצנום של מורינו הגרח"ש זצ"ל המפזז ומכרכר בכל עוז בשמחת תורה.

ומי בהשתנקות מרן ראש הישיבה זצ"ל 'ביציאה מן הכלים' וכניסה אל הנימין הדקין ביותר של נפש האדם...

ואף התלמיד שלא זכה בנתיים להעפיל אל פסגות אלו של שמחת התורה, חי וממשש בשעת שיעורי הרמי"ם את שמחת התורה...

שמחת התורה מפיצה זרקורי **אור** לכל עבר הממלאים את כל חלל **הבית הגדול - בית מאיר...**

*

ואין לך דבר גדול מזה יותר ממה שהאיר לנו מרן זצ"ל בכתובים:

"... הצלחת בית הספר נראה כשהילד בא בשמחה ובעינים דולקות ונוצצות מהבעת שמחת לבו השלמה מתורה שלמד מרבו, ותכף עם פתיחת הדלת הוא רץ לאביו ואמו מלא הרגשות נעימות מהשעות היקרות והטובות שעבר עליו בבית הספר..."

(טוב דעת - מלכיות עמ' קיג)

הארה מיוחדת האיר לן:

הצלחת בית הספר היא כשהתלמיד שמח מהתורה שלמד מרבו.

אולם, הצלחת התלמיד אינה תלויה בהצלחת בית הספר בלבד.

הצלחת התלמיד תלויה בראש ובראשונה בשמחת התורה ששמח בה, ורק על ידי שמשכיל להבין כי התורה אינה סתם חכמה אלא עצם מהות חייו. ובזה שטבוע בו שמחת התורה מורה הוא על כך, שיודע את ערך התורה.

*

בהביטינו אל חמישים שנות קיומה של הישיבה, השאלה צפה ועולה מאילה, במה מתיחדת היא, שכן לכל מקום תורה יש בו מעין יחודיות שלו, שהיא מפתח לכל מהלך צורת הנהגת הישיבה.

מן הנראה לומר, שהחינוך שזכינו לינוק בבית היוצר 'בית מאיר', בריח תיכון אחד עובר בכל כותל מכתלי הישיבה...

לא רק תורה ומוסר, יראה ודעת ד' ינקנו בבית זה, אלא בראש וראשונה את ערך ומהות התורה שהיא עצם חייו של האדם, והיא שמחת התורה

שמחת התורה - תמצית הכל!!!

ודבר פשוט הוא, כדי שהתלמיד יבא אל ביתו שמח בתורתו, ראשית על רבו לשמוח מתורתו, וזאת יבא רק מתוך יקרת התורה על כל "משאיה" שהיא עצם החיים של הרב.

ורק על ידי כך תהיה הצלחת בית הספר.

ורובד נוסף בזה,

כי ההתקשרות אל מקום התורה יבא רק מתוך אותה שמחה, המביאה לידי צמאון והשתוקקות אל השעות הטובות והנעימות שעברו עליו בישיבה.

ולאידך גיסא, התקשרות התלמידים כל כך אל מקום התורה, מורה הוא על החדרת 'שמחת התורה' בעומק פנימיות לב התלמידים.

הבנה בשמחת התורה!!!

*

מ...שה א...מת ותורת...ו א...מת

ולא נתקררה דעתו...

משה אמת... אייי.... ותורת...ו א...מת...

היכל הישיבה מזדעזע לקול שאגת מרן ראש הישיבה בשמחת תורה....

זכינו!!!

מחזה בל יתואר עת כל בני הישיבה מתקבצים סביב מוסר התורה הגדול - מרן ראש הישיבה זצ"ל, **האוחז בידיו את ספר התורה של מרן החזו"א**, ומקפצין בלב אחד מתוך שמחת תורה אמיתית, לקול שירת התורה...

קודשא בריך הוא אומר לפמליא דיליה...

חזו בני חביבי...

ועסקין בחדוותא דילי...

שם...! בבית המדרש....!!!

זכינו!!!

אותה השמחה שהקרין לנו אבינו ראש הישיבה זצ"ל, מהלכת מתמדת כעמוד האש לפני המחנה, על ידי ממשיך שלשלת ההדר - רבינו ראש הישיבה שליט"א, ועמו רבני הישיבה שליט"א, המנתבים ארחותיה של הישיבה בדרך הסלולה של אש תורתו ושלהבת מוסרו של מרן זצ"ל, וזאת אשר עומד לנו לזכות הצלחת הישיבה מהבעת שמחת הלב - **שמחת התורה!!!**

בכל יום יהיו בעיניך כחדשים / רבי יעקב ועקנין שליט"א

ראש כולל 'אברכים' - טבריה

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב"

לכאורה, איך אפשר להבין שע"י חסרון בעבודת ה' בשמחה, מגיעה פורענות כזו חמורה.

כתב הרמב"ם בסוף הל' לולב דפסוק זה הוא תביעה גדולה למי שאינו מקיים מצוות ה' בשמחה. וז"ל: "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הקל שציוה בהן עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר: תחת אשר לא עבדת..." וכו'. וכן בהל' יום טוב בפ"ו הלכה כ' "שמחה שיש בה עבודת יוצר הכל". הא למדת שהעבודה צריכה להיות בשמחה. א"כ, מובן מכאן שענין השמחה אינו דבר פשוט כלל, וא"כ התביעה על העדר השמחה היא לכאורה גדולה מאד.

עוד צ"ב מה המידה כנגד מידה למי שאינו עובד בשמחה שהעונש תמורת זה הוא גלות. ועוד מבואר בגמ' שבת קל"ה ע"ש הפסוק: "והפלא ד'" א"ר עתידה תורה שתשתכח מישראל הפלאה זו, איני יודע מה היא כמו שנאמר בישעיהו כט: "לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר" הוי אומר "הפלאה" זו תורה. השיא של העונש הוא שכחת התורה.

ומה ענין עונש זה, לאי עבודת ה' בשמחה?!

הנה בשערי תשובה לרבינו יונה שער ג' נאמר על האנשים שאינם עורכים מחשבות להתבונן תמיד ביראת ה' ותהי יראתם אותי מצוות אנשים מלומדה לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא".

מבואר שענין מצוות אנשים מלומדה הוא חסרון.

ונראה שהחסרון בעבודת ה' בשמחה הוא ממצוות אנשים מלומדה והא בהא תליא.

וזה בעצם, המידה כנגד מידה.

יש חיוב בתורה שאדם יתעלה ויוסיף מעשים, אבל אם הכל מלומדה א"צ לזה. כי בגלות, כשאדם נמצא במקום שזר לו – הוא כבר לא מלומדה, אין סדרים ואין קביעות וכל דבר צריך לעשותו במאמץ ובמחשבה.

ובמבט עמוק וחודר, הן הדברים שראינו אצל מרן ראש הישיבה זצוק"ל.

מרן זצ"ל היה מראה באצבעותיו איך שמרן הח"ח היה אומר שאע"פ שעברנו את כל הגלויות הקשות והנוראות, יצאנו מהן עשירים. עשירים בש"ס בבלי וירושלמי, תוספתא ספרי ספרא מכילתא, רמב"ם, ראשונים ואחרונים, וכל זה כדי לתקן את המלומדה.

וראיתי מביאים לזה ראיה עצומה ונפלאה מגמ' בעירובין דף סב, א א"ר חנינא "כל המפיק מגן בשעה גאוה, סוגרין וחותמין צרות בעדו שנאמר גאוה אפיקי מגנים סגור חותם צר". וכתב רש"י: "המפיק מגן" - המעביר תפילת מגן אברהם שאינו אומרה. "בשעה גאוה" - בשעת שכרות אינו מתפלל. "סוגרין וחותמין צרות בעדו" - שלא יבואו עליו. ולכאורה מדוע צריך לתת לאדם שכר ע"ז שבשעת שכרות אינו מתפלל? הרי זה הדין בשו"ע ששיכור לא יתפלל ומה שכר מגיע לזה?

אלא כיון שכאן יש ענין מלומדה שאומר לו כן להתפלל ואתה הולך נגד המלומדה ולא מתפלל - מגיע לו שכר גדול על כך כמבואר ברמב"ם הנ"ל שזוהי עבודה גדולה בשמחה.

מרן ראש הישיבה זצוק"ל, כל ימיו חי ופעל נגד המלומדה!

כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו היו תורה ומוסר.

וכפי שהטביע בתוכינו את דברי הרבינו יונה המפורסמים בשערי תשובה, שער ג' אות יט.

"ודע כי נתחייב הנברא להיות ציר נאמן ועבד משכיל בכל מלאכת עבודת אדוניו והפועל הנאמן יהיה מהיר במלאכתו, וישיגיח על מלאכת הפועלים חבריו ועינו על דרכיהם, לראות אם באמונה הם עושים. ויזהירם ויודיעם את המלאכה אשר יעשון, כי חפצו ורצונו אשר תעשה מלאכת אדוניו בלא רמיה. על כן יחזיק על ידי עושי המלאכה".

מרן ראש הישיבה זצוק"ל הקרין את ה"ציר נאמן ועבד משכיל" - לעצמו ולכל התלמידים. הורה, הדריך והשגיח לראות אם באמונה הם עושים. כי חפצו ורצונו אשר תעשה מלאכת אדוניו בלא רמיה".

בגמ' בחגיגה מביאה את הפסוק ושבתם וראיתם בין צדיק לבין רשע בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו. והקשו הינו הך ותרצה הגמ' עבדו זה שונה פרקו מאה ואחד פעמים ולא עבדו זה שונה פרקו מאה פעמים, ודאי שמאמר זה צ"ע ואכמ"ל אבל כתוב כאן בגמ' הגדרה ברורה. שעובד ד' זה שונה פרקו, וזה הגדרתו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל שונה פרקו, עובד ה', ואיזה שונה פרקו? עם כל הרמ"ח איברים והשס"ה גידין שלו.

ושמענו את מרן ראש הישיבה זצוק"ל במשך עשור שנים, איך היה מתלהב הן בשיעוריו במסכתות הנלמדות בישיבות והן בדברי המוסר, בכל פעם היתה הרגשה שזו הפעם הראשונה שבה הוא לומד את הסוגיא או את דברי חז"ל.

ואפילו כשהיה חוזר על אותם דברים ואותם סיפורים, הם היו בעיניו כחדשים.

זכורני, איך שמרן זצוק"ל היה אומר את הקושיא בב"ק של ר' יענקל'ה ברי"ט בענין בעטה רבוצה במהלכת. המובא בחשק שלמה והברכת שמואל שם, כל עצמותיו תאמרנה ואש התורה היתה יוקדת מפיו.

ידוע, שהיה מרן מתאר את הדברים בחיות. כמו הסיפור הידוע על החמור של פתח תקוה שהיה עמוס בדברים בכל צדדיו, וכשמרן היה מספר את מה שאמר המשגיח בפתח תקוה "במיר הרחנו את השבת", היתה ריתחא דאוריתא יוצאת מפיו ואש יוקדת של תורה ויראת ה' נראית על פניו.

איך מעפילים לדרגה זו?!

שמענו עשרות פעמים ממרן שתורה זה לא חכמה. תורה - זו יצירה ובריאה מיוחדת שכל הרמ"ח והשס"ה של האדם חושבים ופועלים אחרת. וזה מתי שזה תורת ה'. כמבואר בגמ' נדה מה יעשה אדם ויחכם יבקש תורה ממי שהחכמה שלו, שנאמר: "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה".

וכפי שהיה מרן זועק, "מפיו"...! מהפה של הקב"ה לומדים כביכול! והיה מתאר את הדברים כמו תינוק שאמו מאכילתו והוא אוכל מהפה שלה. כמבואר שם ברש"י.

כי כשחיים עם תורה של הקב"ה - הרי זה כנתינה מסיני, והכל חדש! כל הבריאה תלויה בתורה "הסתכל באורייתא וברא עלמא".

בהזדמנות סיפר לי פעם שמרן ר' אהרן קוטלר פגש את ר' אריה ליב מאלין ושאל אותו מה לומדים, אמר לו מסכת ב"ק ושאלו שוב אמר לו אנדרע בב"ק, בכל פעם זה קבלת התורה מחדש.

וכידוע, שתורת ה' עוברת במסירה מדור לדור ממשה קיבל תורה מסיני והלאה, כמבואר באריכות בהקדמת הרמב"ם לספר משנה תורה.

מרן זצוק"ל היה ממשיך של רבותיו שדבריהם לא משו מפיו הן ר' שמעון והן הרבי ר' ירוחם, שתורתם נבלעה באיבריו ונעשו חלק ממנו. וזה מה שהנחיל לתלמידים ולדורות הבאים.

ומי לא זוכר את פרק התהילים שהיה אומר בעשרת ימי תשובה, פרק פ' "למנצח על שושנים עדות ליוסף", ר' ירוחם היה אומר במיר פרק זה והרגשנו כולנו כאילו פוגשים את ר' ירוחם במיר. התורה כולה, הפכה אותו ליצירה מחודשת אדם של תורה בכל עניניו.

זכורני משנותיו האחרונות איך היה מתפעל וחוזר ושונה שכל מה שיש בבריאה יש באדם. מרן ראש הישיבה זצוק"ל, היה לנו לדמות עובד ה' אמיתי! במהות של: "שונה פירקו".

זו הדמות שנשמנו אותה וחיינו אותה כל השנים! אין עושים נפשות לצדיקים, דבריהם הן זכרונם, הדמות של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, ממשיכה ללוות אותנו כל החיים ודמות דיוקנו עומדת לנגד עיננו עד ביאת גואל צדק, אמן.

מקוטרת מור ולבונה / הרב מאיר ועקנין שליט"א

ישיבת בית מאיר

"מי זאת עולה מן המדבר מקוטרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל"

וביארו חז"ל במדרש ובזוהר:

מי זאת עולה מן המדבר הם כנסת ישראל והתלמידי חכמים שעלו מן המדבר סיני ששם מסר משה לישראל את כל התורה שבכתב ובע"פ מקוטרת במור ובלבונה מכל אבקת רוכל מה רוכל זה כל מיני בשמים מוכר כך התורה נמשלה לכל מיני בשמים בכל חלקי התורה ואלו הת"ח ששלמים ומדושנים בכל התורה כולה ומה רוכל זה רוצה סדקית נותן לו רוצה מחט נותן לו, כך גם הת"ח מלאים בתורה ובכל מקום בתורה ובפלפול ובמדרש ובאגדה ומוסרים למבקשים ממנו וכד דמיך ר"א בר"ש אמרו עליו דורו מי זאת עולה מן המדבר וכו' מכל אבקת רוכל קראוי שהיה קורא בתורה ודורשה ותנויי שהיה שונה בתורה שבע"פ ופוטי שהיה יודע לחבר פיוטים לקרובץ.

ובתנא דברי אליהו איתא (פי"ח) מה רוכל זה יש עמו מאה מיני בשמים א"ל כל חכם וחכם בישראל יש בו כמה מאות דברי תורה לאמיתן.

"מכל אבקת רוכל" - מה רוכל זה כל מיני בשמים!

בבואי להעלות מעט הרגשות מהוי הישיבה, נראה כי בנקודה זו זכתה ישיבתנו הקדושה באופן מיוחד ובהשקעה גדולה למכל אבקת רוכל.

חוץ מעומק העיון שהנחיל לנו מרן רה"י זצ"ל והשיחות העמוקות בתורה וביראה וכן שיחותיהם של מורנו רה"י שליט"א ומורנו המשגיח המרחיבות דעתו של אדם בעבודת האדם ותיקון המידות, נתחדש דבר מיוחד

והוא ידיעה חשובה בכל מקצועות התורה. ובכך שכל בן עליה אחר שש שנים בישיבה יוצא עם בסיס רחב ברוב הענינים שבש"ס.

וזאת מלבד המסכתות הישיבתיות הנלמדות, וכמו שתיקן רבינו שליט"א את סדר הלימוד בסדר שלישי ללמוד מסכתות חדשות ולהרחיב את הידיעה בכל התורה, כתמורה וערכין ועוד, וכן מסדר מועד, והכל בהכונה בשימת דגש מיוחדת על הנידונים החשובים בסוגיות, בעזרת מראי מקומות נפלאים המרחיבים ומבהירים את הסוגיות בצורה נפלאה.

וכמו כן זכינו גם לסדר מיוחד ביום מיוחד שיעור חשוב מרבינו רה"י שליט"א בסדר זרעים במסכת חלה משנה משנה עם הראשונים והתוס' בהרחבה עצומה.

ומי שהוסיף ליותר מזה הרי זכה להכנס לשיעורי מורנו הגר"ז שליט"א בימי רביעי ושישי על סדר קדשים במסכת זבחים וכבר זכו לסיים ז' מחזורים בזבחים.

ובנוסף זכינו גם לסדר ישועות טהרות, הענינים החמורים שבש"ס מפי רבינו רה"י קודם תפלת שחרית להטהר ולהזדכך ולהוסיף עוד נדבך בידיעת התורה.

זכור אזכור את השיעורים השבועיים הנפלאים במשנ"ב בהלכות שבת שמסרו מורנו רה"י שליט"א והגר"מ גרוס שליט"א, שמהוות יסוד לחיזוק שמירת השבת שבראשה עמד ועומד הגאון ר' אליעזר יוסף מרקוביץ שליט"א המוסר נפשו על זה הן ברוחניות והן בגשמיות וכמה חשובה חלק זה של מסירת התורה שהרי שבת היא קיום העולם וקיום כל הבריאה.

מקוטרת בדברי אגדה ודברי דרוש הרי השיעורים של מורנו הגר"ז שליט"א בלילות שבת החורף הארוכים לשמוע ולטעום דברי אלקים חיים כדרך רבותינו המסורה לנו בפשט הפסוקים בעניני פרשת השבוע, ושיעורי הגאון ר' דניאל שליט"א בפלפולה של תורה...

וכיון שלבן עליה, יראת שמים היא אוצרו, כדי לשמור את התורה הרי צריך גם תפלה ותפלה ללא כוונה כגוף בלא נשמה, זכינו ביסוד ועד מיוחד קודם התפלה ממורנו המשגיח שליט"א לבאר תפלת שמונה עשרה מילה במילה עם דברי הראשונים דבר שהביא להבנות וגילויים חדשים בביאורי התפילה.

ובזכות עומק עבודת התפלה זכינו בישיבה הקדושה **למי זאת עולה מן המדבר** - אלו הישיבות שהם המדבריות, **מקוטרת** - בכל עניני התורה והיראה **מכל אבקת רוכל** - בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ.

ובשנת היובל הזאת אין לנו אלא לברך לישיבתינו הקד' בתפילת יעבץ (תמורה טז, א) שיעץ וריבץ תורה בישראל, שתתרבו בתורה, ויזדמנו לכם ריעים כמותכם, וירחיב גבולכם בתלמידים, השוקדים בעמלה של תורה יומם וליל.

אבי ההרגשים / רבי ישראל מאיר ויסנשטרן שליט"א

ישיבת בית מאיר

קטונתי מלגעת בשולי אדרתו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל ועאכו"כ ללקט אמריו ללטש פניניו, להאיר ניצוציו ולהאדיר הרגשיו אך ת"ל זיכני השי"ת, ויבלט"א בנו הגדול ראש הישיבה הגאון רבי צבי רוטברג שליט"א נהג בי טובת עין כאשר קרבני לפני המקום, לעמוד ולשרת בבית הגדול והקדוש, בית המשמש כדמות דיוקנה לצורתה של "ישיבה" בית ש"מעמידין" בו לגיונות לגיונות של ת"ח ובני תורה, בית - שבונה ומעצב מן המסד ועד טפחות את גידולי החמד הפורחים בחצרותיו, בית- המשמש "בית היוצר" במלא המובן המילה לנפש בן האומה הישראלית, בית שיש לה בית אב על פי התורה בטהרתה כמסורה, והאמת הצרופה, "בית - המאיר" לדרים בתוכה ולכל הסביבה כולה, בית - המשמש כ"תל תלפיות" שהכל עולין לשם ונהנין ממנו עצה ותושיה ובבית הזה זכיתי ליצוק מעט מים ע"י הכהן הגדול אבי הישיבה מחוללה ורועה בניה ודרך חרכי כתליה הצצתי והתבוננתי באצילות נפשו ובאישיותו בקורנת ההוד ורבת האנפין בהנהגת חכמתו ובשאתו את המשא האישי של כל תלמיד ותלמיד.

זכור אזכור בערגת מה כאשר בכל יום ויום ולאחריה ג' התפילות עת היותו צועד אל עבר דלת היציאה, איך שהיו מתקבצים סביבו קומץ צורבים מבני הישיה"ק להתלוות אליו בצעדו אל עבר ביתו, והיה אותו קומץ, אשר פעמים רבות על יד ירבה, מבקש לינוק מנועם צוף זיו נועם אמריו להטות אוזן לדברים הביטויים, וההרגשים,שמעולם לא פג ליחם, או לזכות לאיזה "שמייכלע" והארת פנים, והיה גם מי שביקש לשמוע בפעם המי יודע כמה איזה "מעשה לע" מפורסם מ"הרבע רבי ירוחם" והיה מי שהתעקש" לשמוע דווקא ממנו איזה הגדרה מובהקת ואותם בחורים רק לאחר ששבעה צחצחות נפשם מהמזון הרוחני שמו העמיהם אל עבר חדר אוכל... ושמעתי שפ"א כאשר חש בשעולו של א' המלוים דאג באופן אישי לשלוח לו מביתו לימון (ומי שזכה לכך מציין שאת מתיקות חמיצותה של אותה "לימנע" לא ישכח ממנו לעד והיה בכוחה של אותה לימון למתק את התה יותר מכל דבש וסוכר שבעולם).

חודש אלול היתה זו שעתם היפה של בני השחרות, אותם שנבחרו להימנות על תלמידי הישה"ק בשיעור הראשון, ואתם צורבים שלראשונה דרכה כף רגלם על מפתנה של הישיבה ראו בכך הזדמנות פז דרכה להתחבר ולהתקשר... והיה מרן ז"ל מרעיף עליהם חיבה יתירה ומחדר בהם חשק ותשוקה למתיקותה של התורה, ומעודדם וממריצם, מדרבנם ומחזקם להתמודד עם קשיי הבראשית כי הלא כל ההתחלות קשות, והיה מתענין בפרטות באופן סידורם הבנתם את השיעורים והשיחות, חברותות וכ"ו וזכרוני כאשר נודע לו כי נצר למשגיח דמיר מרן רבי ירוחם זצוק"ל התקבל לישבה"ק ביקש לראותו, והיו עניו נוצצות מדמעות ההתרגשות בהרימו את שני ידיו אל על, וכך בעומדו על מפתן ביהמ"ד הביע משאלתו מעומק ליבו הזך ה-ל-ו-א-י ! ה-ל-ו-א-י שאזכה לאשיב ולו משהו לרעבע...!!!!

היה זה באותם שבועיים בהם שהו בניכר זה לצד זה רבינו ראש הישיבה שליט"א ומורנו המשגיח שליט"א, באותם הימים היה מרן רה"י זצוק"ל מגיח ממרום גבהו והיה יורד לביהמ"ד כבר בתחילת הסדרים, לעורר ולהמריץ על הקפדה ביתר שאת על סדרי הלימוד והמוסר, וכאשר היה קול הברה עובר בין חדרי המדור כי... "הראש ישיבה בהיכל הישיבה" היו אף המתמהמהים נוקטים מדת הזריזות למעט לא יתגלה קלונם...

ובסדרי המוסר היה מרן זצ"ל סובב אנה ואנה כמלך בגדוד ומפציר מנהמת ליבו הזך, כלשונו:

"הזקן מבקש שתלמדו מ...ו...ס...ער" ה-י-ש-י-ב-ה שלנו נ-ת-י-ס-ד-ה על מ-ו-ס-ר!

ואם בכל יום תעצומות לימוד המוסר בישיה"ק הנה ת"ל מן המפורסמות הרי הברען שהיה באותם הימים אין לתאר ואין לשער – אשרי עין ראתה זאת.

באותה תקופה נתבקשתי להיות נוכח בתפילות בישיבה ולהשים אל לב על התלמידים הצעירים. פעם אחת הגיע אחד התלמידים באיחור רב, אני שראיתי בכך זלזול והפרעה לסדרי התפילה בקשתיו שילך להתפלל בלדרמן! אך הלה, למורת רוחי התעקש להתפלל בישיבה בדווקא.

לאחר התפלה נודע הדבר למרן זצוק"ל וגער באותו תלמיד על שאינו "שומע". לאחמ"כ פנה אלי ולחש באזני לבל ישמעו הסובבים – במטותא מניככו – האט ניש קיין פאריבל אף אים – הער האט אשטיקל הרגש אין הישיבישן דאוונען [אנא – אל יהא לכם תרעומות עליו, יש לו הרגש מה בתפילה בישיבה]. אף מעט וזעיר מהתפילה שבישיבה נוסכת בקרבו חיות ותקומה לכל היום כולו.

האמת היא שבאותו זמן סברתי כי מרן ז"ל לימד בזה סניגוריה על אותו תלמיד במצאו בהנהגתו צד זכות. אך לאחר זמן איתרמי לן למיחזי באותו תלמיד איך שהגיע במסירות לשמוע השיעור כאשר אחזו אישתא. וכאשר הבעתי בפניו פליאתי על שעזב את מיטת חליו, ענה ואמר לי וכי בשביל לשכב במטה של א"י הייתי צריך לטוס אלפי קילומטר...?

או אז ראיתי להבין כמה היה מבטו והבנתו חודרת – בחור זה יש לו הרגש מה...

היה זה בשנותיו האחרונות באחד מימי שלישי יום לאחר השיעור כללי, בעיצומו של משא ומתן עם החברותא [מבני הישיבה הק'] ביסודי הדברים שנאמרו בשיעור. התעוררו חילוקי דעות בהבנת דבריו הק', זה אומר בכה וזה אומר בכמה. ומאחר ולא הגענו אל עמק השווה, אזרנו עוז, והיו רגלינו מוליכות אותנו בגרם המדרגות עד אשר נמצינו מתדפקים על דלת ביתו של מרן זצוק"ל. תבל"א הרבנית – אם הישיבה – קיבלה את פנינו במאור פניה, והגישה אותנו קמיה דמר, מרן שהיה רכון כולו ע"ג הספרים, והרגיש בנכנסים, מיד כאשר ראה מרן את החברותא... אורו עיניו, אה... מיין קינד, בא, שב כאן, על ידי, וואס ווילסטו מיין טייערער!

באותם הרגעים ניתן היה לראות באופן המוחשי ביותר שאם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב מרן ראש הישיבה זצוק"ל את תלמידיו בוז יבוזו לו.

לאחר הצגת הענין ובירור הדברים אל נכון לאמיתה של תורה קמנו ממקומנו לצאת. ואז... התייצב מרן ז"ל מלא קומתו וניגש היישר אל החברותא ו...נשקו.

בצאתנו מן הקודש, פנה אלי החברותא, בחיוך של מנצח. לו יהי כדבריכם... אבל את ה"נשיקה" אני קיבלתי, אתם – לא זכיתם לכך!

והיתה הנשיקה ההיא מלהטת בקרבי – אכן! הלוואי וזכיתי.

ומעודי נפלאתי איך שמחד נהג בעצמו בענווה יתירה כאשר היה משוחח עם התלמידים באופן של קירוב ופשטות יתירה, עד כדי שאמרי אינשי קא מכסיף לן סבא ומאידך נהגו בו כולם בהנהגת כבוד והערצה יתירה, וראיתי בזה ביאור נפלא במקדש שמואל על אבות בקנין התורה, על המשנה ומלבשתו ענוה ויראה ואת"ד, אמר איוב "אשחק אליהם ולא יאמינו ואור פני לא יפילון "שהכוונה שהיה איוב מהוד חשיבותו וגדולתו אפילו כשהיה משחק בפניהם אעפ"כ "ואור פניו לא יפילון" כלומר כי אפילו שמדרך הטבע כי השחוק וקלות ראש שעושה הגדול בפני העם גורם לו לזלזול כבודו כי תאבד אותה המורסו מהם, אעפ"כ אור פניו לא יפילון ומראוו היתה עליהם כמו כן העוסק בתורה לשמה יהיה משמח את הבריות ומשחק עמהם כאילו הוא שוה אליהם, ואם כל זה "אור פניו לא יפילון" כי התורה מלבשתו ענוה ויראה כלומר שכל העולם כולו יהיו ענוים ויראים ממנו כאשר בתחלה ולא יסב לו שום זלזול על היותו משמח את הבריות עכ"ל .

וזה ראינו בחוש אצל מרן ז"ל ומרגליה בפומיה דמורינו המשגיח הגה"צ רבי יונתן דומב שליט"א (והזכיר

זאת בהספדו של מרן זצ"ל) מה שאמר אחד מחכמי אומות העולם "אם אתה מעריך אדם מסוים שמור ממנו מרחק, כי אם תתקרב אליו יותר מידי תפסיק להעריך אותו", ואילו אצל גדול בתורה זהו ההפך הגמור שככל שהנך מתקרב יותר ונחשף יותר להנהגותיו האישים כך הנך מעריכו מכבדו ומעריצו יותר וזהו המבחן לגדלות האמיתית או מזויפת.

וכאב את בן ירצה / הרב משה זרוק שליט"א

ישיבת בית מאיר

בגמ' (סנהדרין קא, א) מובא, כשחלה רבי אליעזר נכנסו ארבעה זקנים לבקרו. ר' טרפון המשילו לטפה של גשמים. ר' יהושע לגלגל חמה, ראב"ע לאב ואם. ובאר מרן הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל כי במשלים אלו שהמשילוהו מונחים המעלות אותם ראוי למעמיד תלמידים להתעטר בהם. בשמים – כח המצמיח. גלגל חמה – להאיר הנתיבות, ואהבה וחום של אב ואם – וכולהו איתנהו ביה במרן ראש הישיבה זצללה"ה.

ויש להבין לפי דבריו אלו מה מקומם של דברי ר"ע לכאן. "נענה ר"ע ואמר "חביבין יסורין".

והדברים תמוהים.

בעמדי מתבונן בארחות חייו של אבינו רה"י זצללה"ה עלה בי זכרון דברים שהביאני להבנת הדברים ויהי רעוא דיתקבלון מילין.

דברי ר"ע מהווים נקודה נוספת בדמותו של רב הבא לעמיד תלמידים יסורים!! – תוכחה!!

אך תנאי קודם בהם למעשה שיהיו "חביבין"...

יסורים שאינם חביבין אצל התלמיד לא יפעלו את פעולתם בנפשו ולא יביאוהו לתקן דרכיו.

כיצד זה שייך שיהיו היסורים חביבין, ולאו תרתי דסתרי הם?

אכן, ר"ע אינו חולק על הזקנים. כאשר רב מעמיד את תלמידיו בקרן אורה של גלגל חמה, כאשר משקה הוא אותם מתורתו – כח המצמיח, כאשר אופף הוא אותם בחום של חיק אם, כאשר מאציל הוא עליהם את אבהותו הגדולה, או אז אף היסורים והתוכחות שמיסר הוא את תלמידיו, חביבין הם אצלם יסורי אב ואם הם...

אף רבי אליעזר בשוכבו על ערש דווי והזקנים מקלסים לפניו "התרומם" למשמעם של דברי ר"ע אלו יאמר "סמכוני ואשמעה מה שאמר ר"ע תלמידי חביבין יסורין" והוא פונה לר"ע ושואלו "עקיבא תלמידי זו מנין לך". רבי אליעזר רוצה לשמוע את מקורם של הדברים ליבי אומר לי שידוע ידע ר"א שעל רב לייסר את תלמידו וידע אף ידע שיסורי רב צריך שיהיו חביבין הן אצל תלמידו אך רצונו הוא לדעת מנין הגיע ר"ע להבנת הדברים שיסורי רב חביבין הם.

ור"ע משיבו ממה שמצינו אצל מנשה שלמדו אביו חזקיה תורה ולא הועיל לו עד שיסרו הקב"ה.

ונוראות נפלאתי בהבנת התשובה שהשיבו ר"ע דהיכן מצינו ביסורי מנשה שחביבין הם אצלו. אף אם מצינו שהועילו לו היסורין ובעטיים הגיע ל"ובהיצר לו חילה את פני ד' אלקיו ויכנע" וכו' אך היכן שנינו כאן חביבותן של יסורים"?

נער הייתי ונתרפיתי ביום מן הימים ממלאכתי, באותו היום כשפקד מרן רה"י זצללה"ה את בית המדרש והיו הכל נסקרים בסקירה אחת בעיני הבדולח... ויפקד מקומי! בבואי אל בית המדרש, ראש הישיבה המתין על מקומו... ניגשתי, פשטתי צואריי.. וראש הישיבה החל גוער בי בקולו הרועם, והיה קולו הולך מקצה בית המדרש ועד סופו... ידיו תרעדנה, אזיל סומקיה ואתי חיורא. הס הוטל באולם וכל העם רואים את הקולות... ונעשו הכל שותפין בתוכן הגערה. ובתוך עמי אנכי יושב על מקומי כמסומר. מהלך ב"גן המבוכה..." וחיוך נבוך נסוך על פניי, והנה מרן ראש הישיבה נטל עמו את שמונים שנותיו, ויעף אלי אל מקומו, והחל גוער בי בשנית. והאחרון הגדיל...

וראה זה פלא, באותם הרגעים. באותם דקות [שנדמו כשעות..] נתקעה אהבה גדולה בליבי לאבינו מורנו ראש הישיבה. וגדלה האהבה שאהבתיו עשרת מונים, באותם רגעים חשתי בחביבותן של יסורים... היו אלו רגעים שטעמתי את טעמו של "ויגער בו אביו..." גערת אב שלעולם היא חביבה. אבי... אבי...

היום פנה, אתא לילה וגם בקר המחרת, ואני על משמרתי... והנה פניו של ראש הישיבה מלאים את פתח ההיכל... צהלת ליבו על פניו המלכותיות... צועד הוא את צעדיו כמלך הסוקר את משמר כבוד התורה. והיו רגליו מוליכות אותו אל עבר מקומי... פניו בעלות הרוך האבהי הקטיפתי הטבעי האירו אל עבר פני את ידו העדינה הניח על ידי ושאלני בקולו המלטף שהציף את כל ישותי: "אתה מצטער על מה שהיה אתמול"? נפשי יצאה בדברו אלי דברי פיוס אלו והשבתיו "אני לא מצטער זה היה טוב מאד" פי וליבי האוהב היו שוים ואפשר לצמצם... נהרה לבשה את פניו ולא זו מחבבני ומהראות לי פנים שוחקות ומפייסות עד שאחרון לומדי בית המדרש יראה ויבין כי גערת האתמול ופניו שהאדימו, אל מול פניו המפייסות ועיניו המחייכות שניהם שוים לטובה. שניהם היו "מעמד" של הרעפת אהבה אמיתית ויוקדת לתלמיד. מי שעמד במעמד זה ראה חביבותן של יסורין עד היכן מגעת... מים רבים לא יוכלו לכבות את אהבתי אליו שהתעצמה שבעתיים בעקבות מעשה זה.

הנהגתו של הראש ישיבה תתנוצץ באור יקרות מבין שיטי הפסוק במשלי עפ"י ביאור הגר"א.

"מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה (משלי ג' יא לב)

"והיינו מחמת אהבתו אשר גדולה עליו יותר מן הכל, כן לבו כואב על רעתו וחפץ בהצדקו. על כן מייסר אותו להיטיב לו. והסימן שמחמת אהבה הוא, שאחרי כן, כאשר יסיר שבטו ממנו, חפץ למלאת רצונו ומדבר לו תנחומים לפייס דעתו. וזהו שאל תמאס את היסורים כי כאשר מייסר אותך ביסורים מסתמא אתה חביב עליו כבן ואחר כך כאב את בנו ירצה אותך וימלא רצונך".

לא בכדי הביא ר"ע את מקורו לחביבותן של יסורים מיסורי הקב"ה על מנשה. כי יסורי הקב"ה מקורם ב"את אשר יאהב ד'" משם הקיש ר"ע כי יסוריו של רב, שתוכו רצוף אהבת אב ואם לתלמידו יסורים של אהבה הם ויסורים של אהבה ע"כ הם "חביבין".

ואף ר"ע בעצמו משהוכיחו רבו ידע את חביבותן ולא עוד אלא שהוסיף אהבה לרבו כפי שלמדנו מסוגיות תוכחה הנשנית במסכת ערכין (טז, ב) אמר ראב"ע "מיהני אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח וסמיך ליה "אמר רבי עקיבא תמיה אני אם יש בדור הזה מי שמקבל תוכחה" ומייתי הגמ' ראיה ואמר ר"י בן נורי מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים לקה עקיבא על ידי שהייתי קובל עליו לפני ר"ג וכל שכן שהוסיף בי אהבה.

ר"ע היה יחיד בדורו שירד לעומקה של תובנה זו שיסורין שניתנים ע"י רב האוהב תוצאתם אהבה וכל שכן שהוסיף אהבה.

לימים עמד ר"ע בגבורת רוח ביסורים קשים ומרים. ומתואר בגמרא שהיו סורקין את בשרו במסרקות של ברזל באותה שעה עמד וקרא "קריאת שמע" ותלמידיו שואלים עד כאן? ר"ע משיבם כל ימי הייתי מצטער אימתי יגיע רגע זה לידי ועכשיו כשבא לידי לא אקיימנו? התלמידים זועקים ר"ע יסורים של מסרקות של ברזל וקריאת "שמע" כיצד עולים הם בקנה אחד ור"ע משיבם כל ימי השרשתי בליבי כי יסורי הקב"ה הינם יסורים של אהבה כל ימי הייתי מצטער מן התוכחות שהוכיחני רבי, וקבלתים באהבה ושבתי להבין כי וחביבין יסורין. כעת כאשר הגיע רגע זה לידו עמד ר"ע במרכזם של היסורים בעז רוח ובגבורת נפש וזעק "ואהבת"!!! כ"ש שהוסיף בי אהבה!!!

בטוחני כי רבים אשר זכו ל"חביבותן של יסורין" יוצאים מפיו של מרן ראש הישיבה זצללה"ה שותפים עימי בתחושה נפלאה זו אכן, חביבין הן יסוריך, יסורי אב אוהבי מי יתנני ירחי קדם בהלו נרך על ראשי...

'שוור נפל להדוא גיסא'

את חלקו השני של המאמר מייחד אני ל"יודעי ח"ן" הראש ישיבה זצללה"ה ההתעוררות לכתיבה על נושא זה באה בעקבות מאמרו הנפלא של נכדו הרה"ג אריה ליב בורודיאנסקי שליט"א, 'נפשי יצאה בדברו'.

אין לך טפח ברבי זלמן שלא היה בו מן הפסגה. ממורדותיו ועד פסגותיו רצוף היה גבהים אין קץ. לא היתה בה באשיותו הענפה אף לא פיסה אחת, זרת ברום זרת שלא ניצוקה בגדלות שהרי הדפוסים בהם ניצוקה אשיותו לא היו מן המוכרים במחוזותינו ומדתם היתה באמת איש...

גדלותו של רבי זלמן לא בגבהיו ובפסגותיו הטבעיות... גדלותו היתה בעמקים אליהם צלל, הוא השפיל עצמו אל דורנו אל תוכנו אל מחיצתינו... פעמים ש"ירד" ופעמים שנופף אותנו קמעה אל עבר פסגותיו. קמעה דייקא...

אך היו מקום שהיה שמור אך ורק לו. ו"מסתרים שמו" ואל תתמה איה טובת עינו ורוחב ליבו, איה אהבתו והפקת ליבו אל כל אחד ואחד... כלום יש מקום שנבלמה אהבתו... כלום יש רגעים ש"נטל לעצמו" מבלי שיהיה בהם סרך נתינה והענקה. אכן, חפץ היה בכל ליבו להכניסנו ב"בתי גוואי" אלו אך לא היינו שייכים אליהם כלל... "ומסתרים שמו"..?!

ליל שבת קודש, בית המדרש לבש אוירת קדש, כל פינותיו מצוחצחות, מקומו של ראש הישיבה נתכבד בשולי אדרתו כבכל ליל שב"ק. שהרי גרגירי אבק "יום חוליים" אין מקומם על כסאו השבתי של ראש הישיבה... ר' נחום סיים את אמירת ה"קדיש" ראש הישיבה עומד כעת למסור את השיחה לצחצח את הנשמות...

הדברים החלו קולחים מפיו... ההרגשות החלו לשפוע במורדות לשונו, עדיין שולט בקצב הדבור... אט אט קצב הדברים הלך והתגבר. בעיצומה של השיחה, החלו מחשבותיו, עמקויותיו, דקי דקויותיו, שיבבי הבנותיו להתלהט, להתרוצץ רצוא ושוב במוחו... פיו כשומר נאמן ניסה למנוע משטף הדברים להתפרץ החוצה... אך לשוא!!!

הפה נכנע... וניתן דרור לשטף הדקויות למלא את חללו של בית המדרש... וכך היה אומר. "ולהאמור, נפלא מֵאֶייד... זהו ה"תן כבוד לעמך", והיינו שכבוד ד' יתגלה ב"עמך" וכבוד ד' הרי זו מ־ל־כ־ו־ת, וכל זה תלוי ב"ומלכותו ברצון קבלו עליהם", שהוא מהוה את ה"תן פחדך" אוי פחדך... ששלמות המלכות תהפך לגלויי מלכות בבריאה שתוצאתו "ויעשו כולם אגודה אחת" "אגודה אחת"!!! אתם שומעים(?) אחת!!! וזה נודע מכפי שידענו שהשולטן לפניך" שמכירים וחיים בגלוי המלכות... אוי... ובזה ש"שמך נורא על כל מה שבראת"...

אוי... אוי.. (הראש ישיבה נבלם!) "אני כבר לא יכול..." "איך גי ארוייס פון די כלים..." זו היתה ההגדרה שנתן הוא לאותו "מצב". מקום יש לראש ישיבה ו"מסתרים" שמו...

ובצאתו מתוך ה"כלים" נכנס הוא ראשו ורובו אל מקום שרק לו היתה הבנה בו... הס הוטל באולם! דממה שזועקת... אל יהרסו לעלות!! כאן החל לשוב הראש ישיבה ממסעו המרוחק... ממרומי גלויי המלכות אליהם העפיל... מפסגות ההכרה ב"שמך נורא" אליהם "התרומם". אט אט שב הוא אל בית המדרש מקום בו ניצב עד הרגע שתכפו עליו דקויותיו, שפעמו בו הגיוני רעיוניו... הראש ישיבה החל לחזור אל ה"כלים".

מלבד מה שהיו רגעים אלו רגעים של רוממות עבורנו היו אלו רגעים של מאבק איתנים עבורו. הרצון לדאות כנשר על אברותיה של המחשבה. לנשום אויר פסגות שכה רגיל היה בו ומאידך הרצון העז לשוב אל "קרקע המציאות"" אל התלמידיו אהוביו לדבר ב"שפראך" שלהם, להנחיל לחנך לרומם כפי כוחם... תוצאותיו של מאבק זה היו תמיד לטובתינו. והוא ירד! כי תכליתו אשר היתה לו בעולמו היתה העמדת תלמידים ועבורם נטש הוא כל פעם מחדש את "מקום העידון הגדול" אליו "גלש" ושב אל עולם "המעשה"...

אם נרצה למצות ולהגדיר את חיי היום יום של אבינו ראש הישיבה בשתי מילים ניטול אותם מאוצר הגדרותיו של הראש ישיבה. מילים אלו נשמעו ברמה יוצאים מפיו הקדוש לא אחת והן מופיעות בספריו הגדולים בין ערימת דקויות והתפעמויות רוח...

"עוה"ב – בעוה"ז". נימיו של בוגר מתחילים לפרוט בערגה וכסופין לאותם שיחות, לאותם הסילודין...

"ובאמת דזהו עיקר תכלית האדם, שדוקא חיי גוף, חיי דמיון ואבדון, צריכים להההפך לחיי עוה"ב, לחיי נצח והוד, והדרך היחידה לזה היא צירוף וזיכוך הגוף, צירוף אחר צירוף בעמלה של תורה. דרק עמלה של תורה יש באפשרותה לשנות מציאות, ולהפוך לחיי גוף לחיי נשמות..." (טוב דעת מלכויות עמ' שלב).

"צירוף אחר צירוף בעמלה של תורה" – זו היתה משנת חייו של אבינו ראש הישיבה והיא שהביאתו להפוך חיי הגוף לחיי נשמות, כאן בעוה"ז.

ואם זו משנת חיי יום יומו, להיכן העפיל באותם רגעים של "מסתרים"!

סוד זה אף הוא נגלה ב"טוב דעת"...

"עד שירגיש האדם בעוה"ז מציאות הבורא ממש עד למצב של אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם...

(טוב דעת מלכיות עמ' שלג)

היכן היא נקודת המפגש בה חובר העוה"ב בעוה"ז לטיול בגן עדן?

הרגעים בהם יוצאים מתוך ה"כלים" של העוה"ז וכברזל אחר אבן השואבת נשאבים לתוך אותם "מסתרים" כשהגוף ניצב ליד הסטנדר והרוח מרחפת מעליו. כשכל פינות העוה"ז נשטפות באור יקרות של עוה"ב... כשהקול משתנק ונבלם ואת מקומו תפסה שתיקה רועמת... כהוכרז בבית המדרש כמודעה רבה לאורייתא כי ברגעים אלו יוצא אני מהכלים..." ידעו כולם שהחל הטיול בגן עדן.....

שמא תאמר הלא דברי הרמב"ן על הפסוק "והתהלכתי בתוככם" שכתב בפירושו שם: "ודע כי לא השיגו ישראל מעולם לברכות הללו בשלימותן לא הרבים ולא היחידים"? אל תתמה שכבר הניח בזה מרן ראש הישיבה וכתב עלה וז"ל: "מ"מ נצוצות מעניינים אלו זכו וזוכים, הרגישו ומרגישים כל אלו שחיי תורה, ועמלה של תורה הפכו להיות חלק ממציאותם וחייהם הגשמיים הפכו לחיי רוח... (טוב דעת שם)

"הרגישו ומרגישים" מהיכן נודעה לו לראש הישיבה הרגשה זו שמקננת בתוכם של אלו שזכו להּ? הראש

ישיבה היה אחד מהם! אחד מאלה "שחידם הגשמיים הפכו לחיי רוח".

ודברי הגמ' בכתובות (עז, ב) יוארו לאור הבנה זו.

"כי הוי שכיב (ריב"ל) אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה, אזל איתחזי ליה אמר ליה אחוי לי דוכתאי אמר ליה לחיי אמר ליה הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחא יהוה ניהליה כי מטא להתם דלייה קא מחוי ליה שוור נפל להההוא גיסא וכו'.

כי הוי "שכיב" שכיב הוא ביטול הגוף. שכיב הוא "צירוף אחר צירוף בעמלה של תורה" "אמרו ליה למלאך המות" שהוא סמל לחיי הגוף בעוה"ז "עביד ליה רעותיה" דוקא מחמת שהאדם הוא חומרי ושייך בו שלטון של מלאך המות, כאשר מתגבר הוא על כל אלו, כאשר מתרומם הוא מעל ענייני העוה"ז ומצרף את גופו בעמלה של תורה, במעוט התענוגים בבחינת "הב לי סכינך" דוקא "המלאך המות" עושה את רצונו והוא עצמו מהווה את המדרגה המרוממת אותו עוד בחיי חיותו בעוה"ז עד למצב של "אחוי לי דוכתאי" במצב של לחיות כאן בעוה"ז את העוה"ב את ה"דוכתאי" אך ישנם רגעי "מסתרים" שבהם מגיעים לתכלית הצירוף והוא בבחינת "דלייה" שיאה של אותה רוממות... שתוצאותיה של "שוור נפל להההוא גיסא" ומתחיל המצב של "ואטייל עמכם בגן עדן" וד"ל.

אלו היו אותם רגעים בשיעור כללי בשיאו של היסוד. וכאלו היו הרגעים בשיחות בשיאה של דקות ההגדרה רגעים של "דלייה" ואז כולנו ראינו את "השוור נפל להההוא גקיסא" היציאה מן הכלים והקפיצה אל "תוך הגן עדן" אל מקום העידון הגדול, מקום שהיה שמור רק לראש ישיבה. ומשם שב הוא הראש ישיבה לדורנו אנו על כל תחלאותיו...

ואותו רי"בח הוא אותו ריב"ל שהיה מיכרך בבעלי ראתן ועסיק בתורה... זהו הצד השני של המטבע מצדו האחד "שוור נפל להההוא גיסא" רגעי רוממות של ואטייל עמכם בגן עדן ומאידך התדבקות והכרכות מוחלטת ב"בעלי ראתן". ירידה לקטנותם. לשפתם לתחלואיהם.

לכשתימצי לומר גדלותו של הראש ישיבה לא נמדדה רק ב"שוור נפל להההוא גיסא" גדלותו וענקות רוחו היתה במה "שירד" אלינו לחנכנו לאלפנו בינה, לייסרנו במוסרו ובתוכחתו, שזנח את "עולמו שלו" את ה"דוכתאי" ו"ירד" אל תוך תוכנו... "ירד" ונותר לעולם ברום הפסגה בראש ההר. במקום ענוותנותו אתה מוצא את רום גדלותו.

ונראה שרובד נוסף יש בדברים אלו.

מיכריך בבעלי ראתן הוא תנאי להתרוממות לדוכתאי. לשוור נפל להההוא גיסא!

"אף ר"ח בר פפא בהמשך הגמרא קיבל את ה"פריבילגיה" של "אחוי לי דוכתאי". והוא התרוממות למצב של ביטול היצה"ר מהגוף ולחיות חיי עוה"ב בעוה"ז. אולם באשר ר"ח בר פפא מבקש מן מלאך המות את הסכינך, מגיב הוא "כחדרך בעית למיעבד לי", ובאורו ששינוי גמור יש בין ביאתו של איב"ל לבן דרגתו של ר"ח בר פפא, "הב לי סכינך" הוא מהווה את תכלית הזיכוך שאחריו מגיעים לשוור נפללההוא גיסא, את החלק הזה לא קיבל ר"ח בר פפא, ומדוע?

מלאך המוות מנמק "כלום איכרכת בבעלי ראתן ואיעסקת בתורה", כי תנאי יש בדבר, רק מי שזונח את ה"דוכתאי" את מקום העידון הגדול ומשליך עצמו מנגד ומוסר את עצמו להעמדת תלמידים ואף שהמרחק בינו לבינם הינו כאותו המרחק בין אדם בריא ל"בעלי ראתן"... והוא מיכריך בהם... בדרגתם, בתחלואיהם... הוא זה שזוכה לאידך גיסא לדלייה הגדול ביותר, לשוור נפל להההוא גיסא. ולא לשוא אותם רגעי רוממות אותם רגעי "טיול בגן עדן" באו לו לראש ישיבה דוקא בעצומה של שיחה. בעצמו של שעור כללי אותו מסר

לתלמידיו, דוקא באותו רגע של מיכריך ועסיק באוריתא... בעצומו של קיום התנאי נפרע השטר "של נפל להההוא גיסא". והוא שב! והוא חזר! כל פעם מחדש למיכריך ולעסיק באורייתא ולא פסק לרגע מדרגתו שלו אטייל עמכם בגן עדן... הפסגות שבצבצו מתוך העמקים...

וכבר הקדמנו שהמאמר נועד לאותם יודעי ח"ן ראש הישיבה – ורבים הם!

דברים אלו שנתחדשו פה אף הם א מפורשער טוב דעת...

בחתימת ספרו הענק "טוב דעת - מלכיות" נפנה הראש ישיבה לכתיבת נימה אחת אישית, אחר שלא נכתבה כל הקדמה או מבוא לספר, בחתימתו כתב הראש ישיבה את תמצית משנת חייו וזכותו הגדולה וז"ל הזהב הטהור שם:

"וגם אני בעניי בסיום מחברתי, ביציאתי מבית מדרשי זה מודה אני לפניך ד' אלוקי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש בית מדרש ישיבת בית מאיר המפוארה והמהוללה, שמתוך דבוק חברים וזכוי הרבים זכיתי להעלות דברים מטוב אמרי דעת".

כאן גילה אבינו אהובנו ראש הישיבה מה היתה זכותו בכתיבת ספרו הענק אשר נתעלה בו ראש הישיבה לפסגות אין קץ בדקויות המחשבה. בהתפעמויות הלב והמח בעומק נדיר, כאשר הוא קודח לעמקי רעיוניו של רבו הגדול מרן המשגיח רבי ירוחם, כאשר הוא קושר כתרי אותיות להערות "קטנות" מאוצרו של המשגיח רבי חצק'ל כאשר הניח בו ברכה עצומה של מאות מעשים הארות והערות מגדולי הדור הקודם ומוסר השכל בצדם, כאשר כל תפילת הימים נוראים מקבלת מימד עמוק נוסף בעקבות העיסוק בספר, כאשר מרכזו (ומרכז חייו הוא...) הוא מלכות ד' ותמליכוני עליכם שנכתבה ב"מסכת מלכיות" אותה ייסד הראש ישיבה בספרו זה... אשר שנים על גבי שנים יש לעמול על הבנת עמקותיו ומסתרי צפונותיו בדבריו הקדושים, כאשר ישנם קטעים בספר שמסתרים שמם... שלא שייך כלל להבין את שורשם וק"ו את פארותיהם וענפיהם... כל אותם אלו הנקראים בפיו הטהור "מחברתי"...

כל אותם אלו זכה להם לא מחמת היותר מגדולי תלמידי מרן המשגיח רבי ירוחם. ולא מחמת שספרו הוא הספר הכתוב "בלשון הקרוב ביותר ללשונו של רבי ירוחם" כמו שהעיד עליו חד מזקני המשגיחים הגה"צ רבי שלמה וולבה זצוק"ל אחר שהגה בכמה כתבי התלמידים מבית היוצר של ישיבת מיר. לא מחמת שהגה אלפי שעות ברעיוניו והפך בהם בדברי המדרשות והעלה מהם פניני אמרי דעת...

לא! אין זה עדיין סיבה לזכות לכך!

הסיבה היחידה שמצא ראש הישיבה לזכות הגדולה להעלות מטוב אמרי דעת היא אחת. וכלשונו: "שמתוך דבוק חברים" לא תלמידים!!! לא מקשיבים!!! חברים... כפשוטו... (גוואלד...) וזיכוי הרבים זכיתי להעלות דברים מטוב אמרי דעת!!!

מיכריך ועסיק באורייתא!!! דבוק חברים!!!

לא רק מתדבק ב"בעלי ראתן" ומחבש לעצבותם... אלא לא זז מחבבם. לא זז מרדת אליהם עד שקראם "חברים...".

הוא ניהו הראוי להעלות דברים מטוב אמרי דעת, הוא ניהו ראוי לעלות ולהתעלות מעלות קדושים וטהורים אל אותם פסגות אל אותם "מסתרים" אל אותו "דוכתאי" שרק הוא ידע מקומו. שרק הוא טייל תוך גן עדנו עוד בחיי חיותו וק"ו אחר סלוקו מעמנו. לא היה זה עבורו "מעבר חד..." המעבר היה פשוט! מעבר מעוה"ב בעוה"ז אלא עבר עולמו שבנה במשך עשרות שנות הרבצת תורה עולמם של מזכי הרבים ככוכבים... עולם של עוה"ב בעוה"ב...

אף אנכי בצאתי את מחברתי זו, יש עמי מקום לומר כי כשם שחי אבינו ראש הישיבה את חייו כאן עמנו בבחינת עוה"ב בעוה"ז, כך היום בעלותו השמימה בסערה נותר הוא כרוך עמנו - בני אוהביו.

עתה חי הוא שם את חיי העוה"ז בעוה"ב, נותר הוא כרוך בישיבה באהבתה, עומד ומביט ומעתיר על תלמידיו - בני, הסמוכים על שולחנו בישיבה הקדושה, ועל בניו שכבר השיאם ובנו את בתיהם להפלרתה של הישיבה, ולתפארת עולמה של תורה.

עוד יקיצו שוכני עפר בבא גואל לציון ויחזור לתלמידיו...

תורת חסד / הרב אהוד חזיז שליט"א

רכסים

בבואי לשרטט דברים על מרן רה"י ליבי רוטט ומפחד שכן להכירו לפני ולפנים מי יאמר זכיתי, ודאי שלא אני קטן תלמידיו. אמנם תחושת החמימות שממלא את כל ליבי בכל עת שזכרונו עולה במחשבתי, נותנת לי את הכח והעוז לפחות לנסות - אמנם לא להקיף ולא למצות את הדמות הנאצלת אלא רק לבטא במוחש ובמורגש את שהלב חש ולנסות לתרגם למילים ולצורה את רגשות הלב ההומים והזכרונות הגדולים של אדם גדול במלא מובן המילה, גדול שידע לקפל את כל הגדולות ולהתיחס כל קטן וקטן באשר הוא שם עם כל העמקות שלו וכך לגדל ולהפריח כלקטן עם קטנותו שיתרומם מקטנותו ויעלה במדרגתו דרגה אחר דרגה.

ההרגשה הטבעית של העומד לפני גדולים היא הרגשת קטנות, קטנות זו יש בה צדדים חיוביים ויש גם רגעים שאצל הרבה יש בקורבה זו משום הגדלת השאיפות והרצון להדבק, אבל יש בהרגשת הקטנות שדוקא היא מתגברת, כי כשרואים את הגדול והמרחק ממנו, אולם שונים הדברים ביחס למרן ראש הישיבה הגדול שבגדלותו הרבה השכיל לתת לקטן שעומד לידו הרגשת גדלות תוך כדי נתינת חשיבות ויקר אשר הובילו והעלו את כל התלמידים למדרגות גבוהות יותר.

כמה וכמה דברים שרשמו עלי רושם עז ביותר אכתוב רק חלקם כיון שקצר המצע מלהאריך. ראשית המפגש הראשון בחור מגיע לישיבה מהוסס ומפוחד התחלה של שיעור א' בלי שום מכר ורע, חששות רבים מהבלתי ידוע עם רגשות אלו וגם חבילות הגעתי בערב ר"ח אלול תש"ן, נתבשרתי שהיום תתקיים שיחה מראש הישיבה שיחת פתיחה לאלול, ישבתי אי שם מאחור רחוק מהמרכז, מהוסס ומכונס בתוך עצמי.

לפתע עולה מרן על הדוכן אז כשראיתי את העינים הסוקרות את קהל התלמידים, התבוננתי וראיתי עינים אוהבות כ"כ ומלטפות, עינים המפיקות חכמה ותבונה, עינים שמסתכלות על כל בחור ובחור כמו שכל אחד ואחד בן יחיד, כבר נרגעתי, אבל כשבסקירה זו נפגשו עיניו עם עיני וראיתי את בת השחוק על שפתיו נמוגו ונגוזו כל החששות בכל פרח, הרגשתי שיש לי כאן אבא אוהב שכבר מהרגע מתחיל להכות על קדקדי ולומר לי גדל, ואז החלה השיחה...

אלול... אלול... אלול... אלול...

הולך וחזק כקול השופר שבנתינת התורה, אז כבר הרגשתי שייך ומחובר, חלק מכל הצבור שמקבל עליו את עול האלול עם כל העבודה בתורה במוסר במידות ביר"ש בעבודת התפילה ובנ"א לחברו, וכל השיחה

התנגנה באוזני בשילוב הנפלא מחד עמקות נוראה לא תסולא בפז, ומאידך ישר אל תוך לבבות הבחורים ואפילו הצעירים והחדשים שעבורם הי' צורך לתבל במעשים ומשלים כדי לקרב את הדברים שישפיעו על הלב וכל צורת האדם.

כך במשך למעלה משש שנים הרגשתי בכל שיחה ושיחה שאני מגלה יותר ויותר את שתי הפנים התגלה לפני עומק לפנים מעומק מחד, ומאידך היכולת הנפלאה להוריד את הדברים לקטן שבקטנים.

במשך השבוע התודעתי לחויה הנפלאה שנקראת שיעור כללי, אודה שבשיעורים הראשונים לא הצלחתי להבין את עמקות הדברים, אבל ראיתי את הדמות הנפלאה מקפצת ומגביהה את עצמה מעבר למוגבלות הגופנית עם כ"כ אהבת תורה וזה לבד הי' בי וכדאי, אכן ההפתעה הגדולה באה בהמשך החודש הראשון שעברה השמועה בביהמ"ד ששיעור א' עולים לראש ישיבה אל מעונו הפרטי לשמוע ממנו את השיעור כללי שוב באופן מיוחד עבורם, ההתרגשות שאחזה בי היתה במידה שא"א לתאר.

עלינו כל השיעור לא רק עלינו במדרגות, אלא גם גבהנו בכמה דרגות, להכנס אל הקדש פנימה לשבת במחיצת אדם גדול שכזה שנותן הרגשה של שוה, ואז התפעמתי לשמוע את אותו שיעור כלל אבל באופן שנוכל גם אנו הצעירים והטריים לרדת לעומקם של הדברים, וכך חזר המחזה שבוע אחרי שבוע בסבלנת אין קץ באהבה ובמסירות, לאחר ששמענו שיעור כללי יחד עם כל הישיבה באולם עלינו בני שיעור א' בעלית מדרגה לשמוע שיעור פרטי, ושוב ראיתי את עוצמת הגדלות שיודעת לרדת לקטני קטנים, אבל לא רק לרדת אלא לתת בהם תחושת גדלות וכך לגדלם ולהפריחם כשספרנו הדברים לפני ידידים שאינם מבני הישיבה לא האמינו למשמע אזניהם היתכן, היכן נמצא כדבר הזה שרה"י בגיל כזה כשחצה כבר את גיל הגבורות, שראשו נמצא אי שם בגבהים עם רבי שמעון ויתר הגדולים, ישב וילמד תלמידים כה צעירים ועוד יתן להם הרגשה של גדולים.

כך עבר שיעור א' כשאנו קבלנו מושגים בגדר תורה תחילתה גמילות חסדים, כשאין לך גמילות חסדים גדולה מזו לתת את היחס במסירת התורה לכל צעיר וצעיר בנתינת חמימות ויחס כזה שאין לו אח ורע, וכך במשך כל השנים כשכבר בגרתי ויכלתי יותר לראות ולשמוע את הגדלות של הראש ישיבה, תמיד נהנתי לראות את השילוב המופלא של היחס לתלמידים למרות המרחק העצום והפערים, כל תלמיד ותלמיד קבל את היחס המושלם תוך דאגה כנה לכל צרכיו ממש, שכללה התיחסות אישית לכל אחד ואחד.

זכורני את אותה שיחה בה תאר את מש"ר כמנהיג כלל ישראל ותיאר איך בתחילתו כשהי' רועה צאן כבר ראו את המידות הגדולות שנדרשות מגדול הדור, שעם כל גדלותו חי ביחד את כל הכלל ישראל אפילו הקטנים ביותר, ובלשונו הציורית תאר את כל המדרש איך רץ אחרי השפסל'ה עד שהגיע למקום מים ואיזה מסירות בטיפול בכל שפסל'ה ושפסל'ה, והצעקה שהתבקשה לצעוק מגרונו באמצע השיחה הרי תאור זה ומדות אלו הם בדיוק מבטאות את האומר בעצמו, ובאמת לב אדם כזה הנהגה כזו יכול לקבל רגש מהנהגת משה.

רושם בל ימחה מגדלות של התיחסות לכל קטן ארע עמי בתחילת שיעור ג' בשבוע הראשון של תחילת אלול נכוויתי כוי' ממוצעת בידי, לצורך רפוי נחבשתי בתחבושת בש"ק צדו עיני רה"י את התחבושת מיד רץ לקראתי ובפיו אוי מה קרה לך, הרגשתי דאגה כ"כ אמיתית וקבלתי שיעור מוחשי ביאמר על מנהיג "נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם", לתת עינים ולא להתעלם, ומיד להגביה עם כל הלב, וזה לא די לא נאמר להצטער בצערם אלא להיות מצר עליהם להההפך להיות חפצא של מצטער, ולא צער רגעי.

ומאז לא עברו יומיים שלושה שרה"י שאל מה שלומך והאם הכוי' כבר לא כואבת, ההפתעה הגדולה היתה שבשמחת תורה אחרי שבועים של בין הזמנים, שלא הייתי בישיבה מיד בליל ש"ק באיחולי ה"גוט יום

טוב" פנה אלי רה"י אוי מה עם הכוי' כמובן תחבושת כבר לא היתה לי, ואת הכוי' אני שכחתי אבל הוא לא שכח, ולא רק שלא שכח אלא התעניין בכל כולו שהרי הוא מיצר עליהם, ההתפעלות שלי היתה כ"כ גדולה עד שאמרתי שכשם שמסופר על ר' ארי' לוין שהלך עם אשתו לרופא ואמר כואבת לנו הרגל. הרי שאצל רה"י כל בחור ובחור בישיבה זה בגדר כואב לנו ביחד וכאשר רואים כזו נשיאה בעול מאדם גדול כזה לא צריך יותר, כדי להתקשר לתורה שהוא משפיע, וכך קבלתי מושג חדש בתורה תחילתה גמילות חסדים לא רק תחילתה אלא כל ההמשך כל הקשר כל המסירת התורה שלו הכל משוך באותה גמילות חסדים.

הביאני המלך חדריו - בית היוצר הגדול / הרב יוסף נח טולנפלד שליט"א

ראש ישיבת 'קדוש יעקב' - ורב קהילת חניכי הישיבות - פרדס כץ

במשניות אבות מופיע פעמים רבות הביטוי "הוא היה אומר" וביארו המפרשים שהתנא בא לומר שאישיותם של אותם שאמרו היא שהיתה אומרת וזועקת את תוכן אמירתם ולא רק פיהם.

בסיעתא דשמיא זכיתי להסתופף בצילו של האילן הגדול "ישיבת בית מאיר". בישיבה לצעירים ומעלין בקודש בישיבה הגדולה קרוב לעשור שנים. רבות זכינו לשמוע מפיהם של רבני הישיבה ולינוק תורה, יראה ומדות נעלות, אך לא רק מפיהם למדנו אלא אף מעוצם וגודל אישיותם הגדולה, בפרט מה שינקנו ממו"ר הבלתי נשכח המאור הגדול מרן רה"י הגאון הגדול רבי זלמן זצללה"ה, וממשיך דרכו יבלחט"א בנו הגאון הגדול רבי צבי שליט"א.

זכות גדולה היא עבורי להביע מקצת מן המקצת כמלקט טיפה מן הים הגדול של הבית הגדול על שלל גווניו, פרורי הרגשות וזכרונות, במלאת יובל שנים ליסוד ישיבתינו הקדושה והחשובה "ישיבת בית מאיר".

בבואי לבטא את הרגשותי שהנני חש כלפי הישיבה והמחנכים בה, בראשם מו"ר זצ"ל אשר שעברו למעלה מעשרים שנה עת עזבתי את כתלי בית גדול זה, עדיין לא נחו ולא שקטו כל הרגשות כלפי מקום תורה זה. ומשום כך גם יקשה עלי להעלות על הכתב את כל מה שאני חש, כי אהבה - חיבה ומאור פנים, לעולם אי אפשר לבטא במילים, ואף אם נעלה על הכתב אי אלו מלים - דפוסי מחמאות, הנכתבים תמידים כסדרם, אף הם רחוקים מתיאור האמת.

המושגים: אבא, בנים יחידים, הארת פנים, בית, כאשר הם אמת הם תכלת, רצון ד' דומה לכסא הכבוד, וכאשר הם קלא אילן, הם צבי תכלת בלבד.

עוד מהדהדים דבריו של מרן זצ"ל בחנוכת האגף החדש בשנת תשנ"ו, עת התאספו בוגרי הישיבה באומרו: "אני רואה אתכם ומכיר את כולכם" אשר זעזע את נימי הנפש של כולנו באשר אנו יודעים שאכן אמת הוא.

אך תקותי שכאשר יתחברו כל הכותבים כ"א ויביע את הרגשותיו כלפי מקום תורה זה, כל ההגדרות, ההרגשות, ההבחנות, יקבלו עצמה רבת מימדים, ויעידו על אמיתותם של דברים.

*

"וירא בסבלותם" - דאגה לכל אחד כבן יחיד

במדרש (שמות רבה ב, ב) "ד' צדיק יבחן ובמה הוא בוחנו במרעה צאן וכו' שדוד המלך היה מונע הגדולים

מפני הקטנים, והיה מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך, ואח"כ מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית, ואח"כ הוציא הבחורים שיהיו אוכלים עשב הקשה. אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש כפי כוחו יבא וירעה בעמי".

אף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן אמרו רבותינו כשהיה מרע"ה רועה צאנו של יתרו במדבר ברח ממנו גדי ורץ אחריו עד שהגיע לחסית, כיון שהגיע לחסית נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות, כיון שהגיע משה אצלו אמר אני לא יודע היית שרץ היית מפני הצמא, עייף אתה הרכיבו על כתפו והיה מהלך אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם חייך שאתה תרעה צאני ישראל הוי ומשה היה רועה..

בדברי חז"ל אלו טמונים מספר הנהגות בהנהגת רב לתלמידיו.

האחת - משה רץ אחרי הגדי בנפרד, לראות בצרכיו ולסייעו והוא היחס הפרטי לכאו"א.

השניה - להתבונן בכחותיו ובתכונותיו של התלמיד. יש את המוכשרים, את הבינוניים ואת החלשים. כל אחד יש להאכילו לפי כוחו בנפרד. לא יתכן להאכיל הזקנים עם הבחורים ולא הבחורים עם הקטנים. לא לתת למוכשרים להפסיד לפחותים מהם וכו'.

השלישית - להתבונן על כל תלמיד גם בפרטים הצדדים צמא היית, עייף אתה, וכשיש עייפות יש גם בצד של מרכיבו על כתיפו כבן יחיד...

מי שהכיר את אופן ניהולה של הישיבה תחת מקלו של הרועה הגדול לא מבין איך שייך לרעות צאן באופן אחר...

חז"ל אמרו אם הרב דומה למלאך ד' צבקות יבקשו תורה מפיהו וכבר עמדו במהות הקשר בין רב למלאך.

א. מלאך פועל לקיים השליחות אליה נשלח, ב. לית ליה ולא כלום! אין מלאך עושה ב' שליחויות הוא מסור כל כולו לשליחות האחת אליה נשלח. ולכן לכל עשב יש מלאך שאומר לו גדל, אין מלאך אחד לשדה שלימה, זה מלמד אף אותנו שכל כולו של הרב הוא רק עבור תלמידיו.

אכן, שימת ליבו לכל אחד ולכל פרט היתה להפליא.

בהיותי בחור צעיר בישיבה הגישני פעם אחת כש"צ במנחה של ר"ה, תקפתני "אימתא דציבורא" נוראה, ונחרדתי מעצם הבקשה של הר"י לפני חזרת הש"ץ מסרתי ה"מינוי" לבחור אחר וסברתי שרה"י לא שת לבו לזה. לשנה אחרת כיבדני שוב והוסיף - "אל תברח כדרך שברחת בשנה שעברה...".

במסיבת "שבועות" ושמחת תורה בלטה במיוחד הנהגתו של והוא "עומד עליהם" כאשר דאג לתת לכל אחד מבני הישיבה כיבוד ולחיים, עם כל הנעימות והכבוד, ניגש לשאול כל אחד אם קיבל.

זכור אזכור את נסיעותיו לחו"ל לצורך החזקת הישיבה, כשבני הישיבה נסעו ללוותו, איך שהפרידה היתה קשה לנו - תלמידיו, ובחזרתו היה חוזר קודם להיכל הישיבה עוד טרם שהיה עולה אל ביתו.

צורת הלימוד - "מה הרבי אומר"

ידועה הסתירה בדברי חז"ל שבסוכה כח, א מובא: שר"א בן הורקנוס לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם ומאידך הגמ' בכתובות מביאה מעשה שר' אליעזר דרש דברים שלא שמעתם אזן מעולם.

וביאר הגר"ח שמואלביץ ב"שיחות מוסר" שאף הדברים החדשים שאמר היו כולם כפי שהיה רבו אומר. ויש להבין וכי ר"א לא שאף לחדש חדושים נוספים מעצמו. אלא מבואר שה"חדושים" זה להבין מה היה הרבי

אומר ולהבינם היטב.

וזו היתה צורת לימודו של רה"י זצוק"ל, לבאר את מקחם של רבותיו הגדולים הרבי ר' שמעון והרבי ר' ירוחם ולהעמיק בהם. הם היו "חידושיו" הגדולים.

שמחת התורה

ראש הישיבה זצוק"ל אמר את שעוריו בהתפעלות עצומה, עדיין זכורה ריצתו על בימת הארון קודש, כשצהלתו על פניו, בשיחותיו חוו איך כל עצמותיו תאמרנה עם כל הביטויים.

עקב ענוה

דמות וסמל ענוה היה לנו התבטלותו של ראש הישיבה זצ"ל לכל אחד הן לזקנים שקבעו מקום תפילתם בישיבה כגון ר' יהושע ליב גודלבסקי, הרב גלוסקין, שכבדם בבואם לישיבה, וכן התבטלותו לצוות הישיבה גדולים כקטנים, כאשר דיבר ושח עמם בצורה של ביטול וענות חן, בנקודה הזו היה "חד בדרא"!

השקפה ומוסר

מלבד עצם מאמרי חז"ל והביאורים העמוקים ברבותיו וגדולי', ניחן ראש הישיבה בחן מיוחד שהוצק בשפתותיו בהעברת ובהטעמת הדברים. בדוגמאות ובמשלים בשימת לב על כל פרטי העולם. ראש הישיבה העמיד לנו השקפת עולם אמיתית וכל השקפת עולם שאינה של תורה, בעליה אינו בר דעת!! וכפי שהתבטא אחד מבוגרי הישיבה "אינני יודע מה יהיה אתי, אך "בעלבאס" לעולם לא אהיה!!! הראש ישיבה המאיס עלי את המושג הזה...".

ראש השנה

היטיב להגדיר ראש הישיבה לחדד ולהשריש את תפיסת הימים הנוראים. שאצל בעלי בתים עיקרו של ר"ה זה משלוח "שנה טובה" והצטיידות בתפוח בדבש אך שכחו את עיקר העיקרים "המלכת ד'" "ראש השנה" נהג לומר "זה רק במקום שלומדים"!

שח פעם ראש הישיבה על תפיסת ראש השנה אצל אשה פשוטה שאמרה "רבש"ע אם תתן לי שנה טובה מוטב, ואם לאו אלך לי אצל אחותי הגרה בכפר שם יש ירקות וביצים בשפע...".

באחת ההזדמנויות סיפר על החזן שהיה בישיבת מיר בחו"ל שנאנח באמרו ב"ספר חיים" "ופרנסה טובה" ואמר לו רבי ירוחם "אצלינו לא בוכים בפרנסה..." אצלינו עיקר התפילה זה מלכות ד'.

אזן שומעת

אחד מהענינים החקוקים בלב תלמידיו, הם השיחות על מעלת השמיעה, כאשר נהג להביא את דברי הרבינו יונה בשערי תשובה שהשמיעה יכולה להפוך את האדם. וכמו שאמרו חז"ל בשר ודם שנחבל בכל גופו מניחים לו רטיות על כל גופו, אך הקב"ה מניח רטיה על אזנו ומרפא את כולו. כח השמיעה והקליטה שבעקבותיו משנה את כל מהות האדם.

ונהג רה"י להזכיר תמיד שכאשר אדם מחליט החלטה חזקה בנפשו זה מועיל לו יותר מהרבה שיחות מוסר. וכאותה תרנגולת שמפלשת באפר והיא מלאה לכלוך ובטורח רב צריך לנקותה אך כאשר היא מתנערת מעפרה מעצמה מיד נעשית נקיה כשלג הכל תלוי באדם! אם האדם חפץ לשמוע הוא שומע! והיה מספר על ר' אבא, שהיה גר בכפר במיר שהיה כבד שמיעה וכשאמרו לו "גייב" (תן) לא היה שומע! וכשאמרו לו "נעם" (קח) מיד היה שומע...

ולא עוד, אלא שבכל מעשיו מחיי יום יומו היה הוא מוסר, כאשר סיפר על עצמו שהלך להבדק אצל רופא וטען שאינו שומע טוב. ובדקו הרופא וראה ששמיעתו תקינה. והוסיף הרופא "אדוני הרב שומע! אדוני הרב לא רוצה לשמוע...

כח ההתבוננות והציור

כח הציור של רה"י היה מפליא עד מאד, כפי שהיה מצייר אמונה בחוש מפלאי הבריאה של הקב"ה ב"תפוח זהב" באיזה חן הקב"ה זן אותנו. ואיך שלקח הקב"ה כל טיפה וטיפה ממיץ התפוז ועטפו בשקיק דק ושוב לקח את כל השקיקים ועטפם במעטה גדול יותר והוא הקרוי פלח ואת כולם עטפם בקליפת התפוז וכו', והיה מתפעם מתאור זה מאד ומחזק את כל סובביו באמונה בקב"ה.

גערותיו

כשהיה נזקק להעיר לבחור נעשה הדבר מתוך חיבה וקירבה וראו שזה נובע מלב כואב. בהלוייתו הכאובה של מו"ר ראש הישיבה זצוק"ל אמר אחד הבוגרים "אין, ולו אף תלמיד אחד בכל אותם השנים שרה"י הרביץ תורה שיש לו איזו שהיא קפידא הכי קטנה כלפי הראש ישיבה, וכולם חשו שאהבם מאד מאד".

היה עוטף את דברי מוסרו בהומור עד שבחורים היו מתביישים מעצמם בתארו את אותם "מקדימים וזריזים" ליסוע לשבת וכבר ביום ה' רואים אותם עם השקית וטענתם בפיהם שהם הולכים לעזור בבית... ומאידך גיסא אמו היתה מתקשרת לישיבה וקובלת על כך שהוא הגיע מוקדם ומסתובב בין הרגלים (באפס מעש) ומפריע להכנות השבת...

*

בהביטי אל עבר שנים אלו בישיבה על אופיה וסגנונה, על רבניה צוות הרמי"ם הנני רואה מקום תורה נעלה זה העולה ומתעלה המכיל בו עוצמה של בית, קרבה של הרבנים לתלמידים, קשר איתן שאינו פוסק לעולם, וזה מעיד על כח ההטבה של רבני הישיבה באופן יוצא מן הרגיל!

היינו זוכים לפקוד את מעונם של רבני הישיבה ללמוד בצוותא, לסעודות, לשיחה פרטית, עד שחשנו שבני הישיבה הם ראשונים בדרגה ואפי' לפני בני ביתם של הרבנים! אשר חובה נעימה לי להזכיר זאת.

בראש ובראשונה דמותו של מו"ר הראש ישיבה הגאון הגדול רבי צבי שליט"א אשר הנחיל לנו בשעוריו הנפלאים את החשיבה בלמוד לראות בכל נדון כמה גוונים ומכמה צדדים, וגם לראות ידיעת התורה בהיקף נדיר, הן בהלכה והן במוסר, ואשר ידיו רב לו במדרשים ודברי חז"ל בעומק המחשבה. הטיית אזנו לשמוע מצוקתו של כאו"א מבני הישיבה ורבים מחוצה לה, ולהקדיש שעות יקרות מזמנו עבור עזרה לזולת. נתן עיניו ולבו על כל פרט ופרט מנבכי הנפש ומצוקותיו והעמיק בחן מיוחד את העזרה והפתרונות תוך בנית הבטחון העצמי לכל או"א.

כמו כן אזכיר את המשגיח הג"ר יונתן שרגא דומב שליט"א המעצב ביד אומן את אישיותם של בני הישיבה, שיחותיו המעמיקות ושיחות באופן פרטי, במבט כוללני על נפש הבחור, ועקביותו המדהימה בכל דבר שבנה וסלל בבני הישיבה.

אזכיר את מו"ר הג"ר זאב שליט"א שרבות קבלתי בשעוריו המעמיקים הנודעים בעוצמתם, בהעמדת אמיתה של תורה על תילה, בדקדוק ההלכה ויראתו הגדולה הנסוכה על פניו אשר באור פניו זה בנה את הבחורים לתלפיות.

כמו"כ הג"ר דניאל שליט"א שב"בית היוצר" שלו בנה בני תורה למדנים בהיקף עצום, ונטע בתוכנו בחינו המיוחד את שמחת התורה וחדוותא דשמעתתא באופן ייחודי. בפניו המאירות ומקרינות.

כן מהחובה להזכיר את אחד מעמודי התווך הבלתי נשכחים בהיכל הישיבה הוא הגה"צ רבי גבריאל לרר זצוק"ל דמות "מקדמת דנא" שגילם באשיותו את היהודי שהרבש"ע אוהב, את "החפץ חיים של הדור", התמדתו ודבקותו בש"ס הקטן והרמב"ם הבלוי שידו משמשה בהם כל ימיו, בעמוד והחזר. תמים תהיה עם ד' אלוקיך בתמימות גמורה ושלמה.

יכלה הקולמוס והניר בהביעי את כל רגשי הכרתי אל בית זה, ובמעט מן המעט שהעלינו על הכתב ניכרים הדברים עד כמה הן ארוכים ועמוקים, וביום חגה של הישיבה במלאת לה יובל שנים תעלה ברכותינו אל שוכן מעונה שירחיב ד' גבולם בתלמידים הצמאים תורה ודעה, בדרך המסורה לנו מרבותינו מעתיקי השמועה כפי שהשקנו הרועה הגדול מרן זצ"ל.

ברכה מיוחדת לעומד בראשה רבינו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי צבי שליט"א, המעמידינו בקרן אורה, שימשיך להנהיג ביד רמה את ביתינו הגדול, ויזכה להעמיד תלמידים הרבה, מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא.

מעמד הנחלת התורה / הרב יעקב יזרעאלי שליט"א

קריית ספר - מודיעין עילית

בבואי לשרטט עלי גליון מקצת מזכרונותי ההומים וגעגועי הרוגשים לאדוני זקני מו"ר משיירי כנה"ג מרן ראש הישיבה זצ"ל, מצאתי לי אילן גדול להיתלות בו והוא ר' יהושע בן לוי בקידושין (דף ל' ע"א) שאמר כל המלמד בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלה מהר סיני שנא' "והודעתם לבניך ולבני בניך" וסמיך ליה "יום אשר עמדת לפני ד' אלוקיך בחורב".

וכמדומה שאין זה גוזמא לומר שכל הפירושים והדרשות שנא' על מימרא זו נתקיימו לעין כל באדוני זקני זצ"ל.

יעוי"ש במהרש"א בחידושי אגדות שביאר בזה ב' אופנים הא' שפסוק זה נאמר בסוף מ' שנה בערבות מואב לאלו שלא זכו להיות בגופם במעמד הר סיני ושפיר נאמר עליהם כאילו קיבלה מהר סיני, ולפי' זה נראה שהכוונה היא למלמד והיינו הסבא. (וכן מורה פשטות לשון הגמ') ועוד פי' מבאר המהרש"א שהמאמר אינו ביחס למלמד אלא מתיחס לתלמיד והוא הנכד שלא זכה להשתתף במעמד הר סיני, וכאשר מקבלה מזקנו ה"ה כאילו מקבלה במעמד הר סיני ממש.

ומצאנו עוד ביאור בהדגשת הכתוב דסמיך ליה יום אשר עמדת לפני ד' אלוקיך בחורב צייר לפניהם פחד אותו יום כדי להשריש אותו בלב מי שרואה הדברים ומתבונן עליהם אף שלא היה באותו דור (העמק דבר להנצי"ב).

כל אדם שזכה לבקר ולו פעם אחת בהיכל ד' בעת שמסר שיחה או שיעור, לא יכול היה שלא לשים על ליבו הרגשה זו, שכל פרט שנא' בשיחה היה מתוך רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ומלווה בכח הציור וההמחשה וההתבוננות עד אין גבול, אם כן חזינן שאצל מו"ר ראש הישיבה זצ"ל לא היה זה סמיכות דברים גרידא אלא צורת הלימוד, ודרך מסירת הדברים היתה ממש כעין מעמד הר סיני בהתגלמותו.

ולא רק בצורת מסירת הדברים והגשתם ובכוח הציור וההמחשה וההתבוננות אלא גם לרבות הקולות וברקים והאש הגדולה שהיו במעמד הר סיני זכינו תלמידיו לטעום ולחוות משהו מן המשהו שבמעמד הר סיני בכל שיעור ובכל לימוד ובכל שיחת מוסר או דבריו בכנוסים שהתקיימו בישיבה.

והנה מצינו בפ' האזינו "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך", ולכאו' צ"ב שינויי הלשון שכלפי אב נאמר "יגדך" ולגבי זקניך נאמר לשון "ויאמרו לך", וי"ל שחלוק לימוד התורה שמקבל בן מאביו לתורה שמקבל הנכד מסבו. שתורת האב נקראת "מוסר אביך" ומתאים ע"ז לשון הגדה כמו שדרשו חז"ל "דברים קשים כגידים" אבל תורת הסבא שייכת לגדר דברי חכמים בנחת נשמעים ושפיר שייך ע"ז לשון "ויאמרו לך" שזו אמירה בלשון רכה.

נקודה זו ג"כ הרגשנו אצל אזמו"ר זצ"ל שקיבלנו תורתו בצורת אמירה רכה שמלווה בנעימות ונחת שאין לתארם ולשערם.

והנה פרשת דרכים קשה לפני מצד אחד הנני תלמיד הכותב על ראש הישיבה שלו ומאידך הריני נכד הכותב על סבו הנערץ, שאלו שני הסתכלויות שונות, וכל אחד מהפנים משפיע על קרני האור שזרחו עלינו מקצות דרכיו בגוון אחר ושונה.

ואקווה שאצליח לעמוד במשימה קשה ומורכבת זו להתיחס לשני הכתרים הללו גם יחד.

אין בי היכולת להתמקד בפן מסוים ולהדגישו כמאפיין את דרכו במהלך חייו משום שעליו ניתן לומר בפה מלא איש "האשכולות", איש שהכל בו, שבכל תחום שנתבונן עליו נגלה מעלה נוספת שבה היה מושלם כאילו הוא מיוחד רק בזה. ע"כ אנסה במשפטים קצרים להביע רחשי ליבי על כמה כללים בבחינת גילוי טפח שמסתיר אלפיים, ואפי' שאין בדברים בכדי להקיף את אישיותו די לי בהקדמה זו.

אם באתי להסתכל על מקצת מדרכי אישיותו העצמית בתורה ובמוסר אין לי כלים לתאר את מה שראיתי בתור נכד שחי במחיצתו הרבה שנים, הן בלימוד התורה כפשוטו שהיתה לי הזכות ללמוד עמו בחברותא ולשמוע איך הוא קורא הגמ' והראשונים והדברים מאירים את עצמם ובעצם הקריאה היו לשונותם מתבארים ללא פי' וללא חידושים אלא כמעין המתגבר ונובע ומתברך מיניה וביה.

כמו"כ בהכנת השיעורים, האופן שהיה שקוע בעמלו בהכנתם, ובצורת הרצאת ומסירת חידושיו הדקים והעמוקים עם דאגה מליבו החם שכל אחד ואחד גם מהצורבים הצעירים שזה עתה נכנסו בשערי הישיבה יבין הדברים לאשורם. וכמה התיגע על פרט זה.

זכורני שביום מן הימים שנפשו לא שקטה שישנם מן הצעירים שעל פניהם היה ניכר שלא הצליחו להבין את עומק השיעור, ועל כן הקדיש מזמנו ומכוחותיו ועמל להבהיר להם את השעור פעם נוספת מרישא ועד גמירא, ולא נח עד שהיה ברור לו שאין ולו תלמיד אחד שלא הבין את הדברים לאשורם.

כיוצא בזה בשיחות המוסר, שלא זו בלבד שהיה המוסר רותח ומבעבע בלבבו כחד מן קמאי עוד הוסיף

לעמול ולהתיגע למען יהיו השגותיו הרוממות והרגשותיו הדקות והעדינות ביותר מנוסחות על ידו בשפה ברורה ומעוררת לתכלית שיביאו להדרכת כל בני הישיבה לעליתם בתורה ויראת שמים. וגם על זה השקיע שעות רבות של עמל בעומקו של מוסר.

ואכן ראינו שכל כולו היה כלבת אש קודש לוהטת בדברי אלוקים חיים ולא היה שייך להשאר אדיש למשמע דבריו שהיו חוצבי להבות ממש.

וענין מהותי נוסף שזכינו לראות אצל אזמו"ר זצ"ל הוא מסירת התורה והמוסר מן הדור הקודם שכל כולו הי' דבוק בהם ובמשנתם ולא זז כמלוא נימא מדרכי רבותיו הגדולים, הם מרן ר' שמעון שקאפ זצ"ל ומרן ר' ירוחם המשגיח זצ"ל, שכל ימיו היה משתוקק וצמא לשמוע עוד גרגר אחד ממעשיהם או מהנהגותיהם או משמועותיהם בתורה ובמוסר, ואפי' שכל כולו הי' מלא וגדוש מהם נפשו לא שבעה מלשאוף לדעת ולהכיל עוד מתורתם ולהנחילה הלאה לתלמידיו.

ואכן בכל משפט שלו וכמעט בכל מילה היו שזוכים או מיוסדים על איזה מאמר או הרגשה שקיבל מרבותיו אלו. ואשרינו שזכינו לידבק באדם כזה שזכה להיות דבוק בענקי רוח כאלה שעליהם ניתן להמליץ המאמר הנ"ל שכל הלומד מהם כאילו קיבל התורה מסיני ממש.

וענין שלישי מהותי באישיותו לא פחות מהקודמים הוא גדלות רוחו במידות טובות ובהנהגת בין אדם לחבירו. שליבו היה רחב כאולם ממש בלא גוזמא ובמידת החסד שבו היתה כל מגמתו וכל חשקו ורצונו רק להיטיב לזולת, לראות ולהתבונן מה חסר ולהשלים לו ברוח נדיבה ובנפש חפצה, בלי נפק"מ אם הזולת הוא תלמיד בוגר הישיבה או אורח שבא לביתו או תלמיד צעיר או נכד מנכדיו. כל אחד מהם אהב - כנפשו ממש ובכלל לא חשב על עצמו. שכיח היה לראות בכל ביקור חג ובכל סעודה שהתארח אצלו מאן דהוא שהצלחת המרכזית היתה הופכת לצלחת של האורח באופן אוטומטי ולא היה מצליח האורח להתחמק מחמת בושה בשום תי' או סיבה, ואדרבה עשה הכל בחכמה ובתבונה להשרות אוירה נעימה שאין מקום כלל לבושה ולתת לאורח הרגשה שעושה עמו חסד בזה שמסכים להתארח אצלו ולאכול על שולחנו. וסיפורים בכגון דא יש המון כמעט דבר יום ביומו.

כמו"כ ראוי ללימוד בפני עצמו רוחב ליבו בדאגתו לנכדיו הנשואים איך שהיה מתענין על פרנסתם ולא נמנע מלהוזיל מכיסו גם כשהיה ריק בכדי להוסיף לנכד עוד כמה פרוטות להאיר לו פנים בכדי שחייו התנהלו על מי מנוחות.

כל זה נכון גם ביחס לתלמידים מכל השנים ומכל התקופות ולא רק ביחס לנכדים, כי תלמידיו היו אצלו כבנים ויותר וכמו שאמר אז ראש הישיבה זצ"ל בעצמו באחד הכינוסים שכל תלמיד ותלמיד שעבר את מפתן הישיבה נמצא בתוך ליבו ממש ואנו שהכרנוהו יודעים שאין בדבריו שום גוזמא כי ראינו איך בכל ליבו שמח בשמחתו של כל תלמיד ואיך בכל ליבו התעצב והשתתף בצערו ובכאבו של כל תלמיד. ודברים אלו אי אפשר לעשותם מן השפה ולחוץ אם לא שנובעים מעומק הלב באמת.

וי לן דהפסדנו יהלום כזה, שאין בכלל אפשרות להעריך את שוויו וגדלו, ויהי רצון שע"י התבוננות בדרכיו ובגודל פעליו נזכה ללמוד ולהתעלות בדרכו הצרופה שהיא כמסורה לנו מהר סיני ובזה נהיה מליצי יושר לנשמתו הגדולה והדגולה עדי ביאת ינון במהרה דידן אמן.

תורת הלב של ראש הישיבה / הרב אברהם ישעיהו כהן שליט"א

ישיבת בית מאיר

מנהגו של עולם הוא שאחר פטירתו של אדם סופדים לו, וגדר צורת ההספד הוא שאומרים את גודל דרגתו ומשבחין את הליכותיו ומעשיו הטובים, וכיון שכך, אין בכוונתנו במאמר זה לכתוב הספד על רבינו ראש הישיבה זצוק"ל, אשר ככל שהגנו מתרחקים יותר משנות הזהב אשר זכינו בהם לשתות בצמאון ובשקיקה את שיחותיו ושיעוריו, ואילפנו בינה מהליכותיו והנהגותיו, אנו חשים ומרגישים בחוסר הבנתנו בגדלות אשר היתה בסביבתנו, ולכן כוונתי במאמר זה היא, אך ורק לנסות ולהעלות על הכתב תחושות והרגשות אשר אספו אותנו בתקופה מרוממת זו, בימי חורפנו בישיבה הקדושה.

ויאמר עשו בלבו (בראשית כז, מא) הרשעים ברשות לבן, אמר נבל בלבו (תהילים יד, א) ויאמר עשו בלבו, ויאמר ירובעם בלבו (מלכים א יב, כו) ויאמר המן בלבו (אסתר ו, ו) אבל הצדיקים לבן ברשותן, והנה היא מדברת על לבה (שמואל א' א, יג) ויאמר דוד אל לבו (שמואל א כז, א וישם דניאל על לבו (דניאל א, ח) בימין לבוראן, ויאמר ה' אל לבו (בראשית ח, כא).

הנה ישנם באדם ב' אברים אשר הם בעלי משקל והכרעה על הליכותיו ומעשיו האחד הוא, הלב אשר הינו מקום משכן לתאוותיו ורצונותיו של אדם והשני הוא המח אשר הינו משכן השכל והמחשבה שעל ידו אדם שוקל ומודד את השכר וההפסד בכל מעשיו וחפציו.

אמר הכתוב במשלי (יט, כא) רבות מחשבות בלב איש, וכבר תמהו בביאור הפסוק דהרי משכן המחשבה הינו במח ולא בלב ומדוע כתיב דהמחשבות נמצאות בלב איש, אלא ודאי הביאור בזה דאמנם מקום משכן המחשבה היא במח, אולם המציאות היא אצל רוב בני האדם דמחשבותיהם מושפעות ונשלטות על ידי תאוותיו שבאות מהלב, אלא שתפקידו של המח הוא לברור ולסנן את המחשבות הבאות מהלב.

אמנם מדברי חז"ל הנ"ל למדנו דהרשעים ברשות לבן והיינו דמח הרשעים נשלט באופן מוחלט ע"י תאוות הלב, אולם הצדיקים לבן ברשותן והיינו דמח הצדיקים שולט על תאוות לבם ומאזני השכל שוקלים ובודקים לחשב שכר וההפסד בכל תאוה ורצון הבאים מלבם.

החפץ חיים היה רגיל למשול משל על היסוד הנ"ל, דמשל לסוחר ששכר עגלון להוליכו למקום מסויים, קודם צאתם דרך ביקש הסוחר מהעגלון שישיגח היטב על סוסיו לבל יטו מהדרך, ובאמת העגלון הבטיח לסוחר שהוא ישגיח היטב על סוסיו בדרכם - אך דא עקא שאך יצאו מהעיר נרדם העגלון על מושבו והסוסים המשכיו במרוצתם ללא כל השגחה, והנה הבחינו הסוסים תוך כדי מרוצתם בחציר ועשבים בצידי הדרך, ואז גבר עליהם רעבונם וסטו מהדרך ותוך כדי כך נהפכה העגלה והסוחר נפל מתוכה, ואז החלט לרטון ולצעוק על העגלון הרי הזהרתיך בתחילת הדרך להשגיח היטב על סוסיך ומדוע לא השגחת עליהם, ניסה העגלון ברוב מבוכתו להצטדק "מכיר אני את סוסי שנים רבות והינם רגילים בדרך זו ולא עלה על דעתי מעולם שיטו מהדרך הישרה" אמר לו הסוחר שוטה שבעולם וכי אתה סומך על סוסיך והרי הם סוס שכשרואה חציר מיד נוטה מהדרך.

ואמר החפץ חיים דהרשעים ברשות לבן והיינו שהם סומכים ובוטחים בסוס שלהם שילך בדרך הישרה אולם אינם יודעים שהם כל חייהם נמצאים ברשות הסוס, והסוס נוטה מהדרך אחר כל תאוה ורצון וסוסם מתהפך ומתהפך כל חייהם - אולם הצדיקים לבן ברשותן והיינו דהצדיקים מכירים היטב את סוסם ומכירים

היטב את נטיותיו ורצונותיו ולכן הם שולטים עליו ומנהיגים אותו.

המשגיח בישיבת מיר רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל סיפר שפעם נזדמן להתאחר בעיירה אחת, ובני העיירה כיבדוהו עד למאוד, ואחד מנכבדי הקהילה ביקש מר' ירוחם שיאמר לפניהם דברי מוסר והתעוררות, אולם ר' ירוחם נמנע וסירב לו בנעימות אולם אח ששהפצירו בו נענה בחיוב וקבעו זמן שבו יתאספו בני העיירה לקלויז ור' ירוחם ישמיע להם דברי מוסר - וכך באותו הזמן באו ונתקבצו כל בני העיירה למקטון ועד גדול בקלויז ומחוסר מקום בתוך בית הכנסת נתאספו הציבור גם בחצר הקלויז ואף חלונות הקלויז כוסו בראשי בני העיירה ע"מ לשמוע את דברי המשגיח, ור' ירוחם הוא פותח את פיו ויאמר להם דברי כיבושין ומעורר נפשם על דברים שצריכים בהן חיזוק, אולם אט אט החלו הציבור לעזוב את הקלויז עד שנשארו מתי מעט, כאשר בני העיירה רטנו ואמרו ד"דברי מוסר אלו על המשגיח לומר בפני המיראים הצעירים בישיבת מיר שכוחם עדיין במותנם לספוג דברים כאלו אבל לא בפנינו".

שנים ארוכות לאחר אותו מעשה עמד ר' ירוחם והסביר את יסוד החילוק בין בני ישיבת מיר שהיו שומעים ממנו כסדר באופן קבוע דברי כיבושין המעוררים את הלב לבין בני העיירה שפעם אחת בחייהם לא יכלו לשמוע דברים כאלו - וביאר ר' ירוחם זאת ע"פ משל שבעת שהגיעו ראשוני המהגרים לעולם החדש שנתגלה מעבר לאוקיינוס ורכבו על סוסים, נדהמו ילידי המקום לנוכח החיה המופלאה אשר בחלקה התחתון הינה סוס ובחלקה העליון הינה אדם, ובטרם התאוששו ילידי המקום מפליאתם זינק הרוכב מעל סוסו ואז נתגלה להם דהחיה המופלאה שהתפעלו ממנה מורכת ובנויה משנים מאדם וסוס - ואמר ר' ירוחם בני ישיבת מיר התבוננו ולמדו שהאדם מורכב משנים גוף האדם ותאוותיו שהוא בחינה של סוס, ונשמת האדם שהיא בעצם האדם, וממילא גם בזמן שר' ירוחם היה מיסרם בשיחותיו אבל הם הרגישו שמייסרים את הסוס וממילא הסוס ישרת אתה אדם שהיא הנשמה באופן היותר טוב, אולם בני העיירה הרגישו שהנשמה והגוף היא מציאות אחת וממילא באופן שמיסרים את הגוף זה מפריע ומציק להם.

הוא אשר למדנו בדברי החז"ל הנ"ל דרשעים ברשות לבן והיינו שהם ולבם הוי חפצא אחת שאינה נבדלת ונפרדת אחת מהשניה, אולם הצדיקים לבן ברשותן והיינו שהם חיים בהכרה ובידיעה שלבן שהוא הסוס אשר מלא בתאוות ורצונות הוא חלק נפרד מהם אשר הם צריכים למשול ולשלוט בו.

ובאמת זכינו בשנים אשר הסתופפנו בצילו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, לקבל שיעור בהל' 'הצדיקים לבן ברשותן' כאשר ראינו בכל הליכותיו והנהגותיו ובפרט עם תלמידיו מהלך אחד וברור של הצדיקים לבן ברשותן.

*

אמנם אחר שזכינו לבהירות ואור בדברי חז"ל דצדיקים לבן ברשותן ורשעים ברשות לבן, ככל שהרישא בדברי חז"ל מבוארת כך גדלה התמיהה בסיפא דהחז"ל הנ"ל, דאיתא בסוף דברי המדרש דהצדיקין דומין לבוראן שנא' ויאמר ה' אל לבו.

ולכאורה הוא פלאי פלאים דלפי מה שנתבאר בדברי חז"ל דהצדיקים לבן ברשותן היינו שאצל הצדיקים הם שולטין על תאוותיהם ורצונם ומשליטים את מוחם על לבם, וכיון שכך צב"ג מש"כ חז"ל בסוף דבריהם דהצדיקין דומין לבוראן וכי אצל הקב"ה שייך בחינה זו שנאמרה אצל צדיקים.

ולכן נראה דהביאור בזה הוא דהנ"ל באו ללמדנו עוד יסוד נפלא בהנהגת הצדיקים ובמעלתם שהיא מעלה מוכרחת ונחוצה כהשלמה להיסוד הקודם, דהנה נתבאר דיסוד החילוק בין צדיקים לרשעים הוא דהרשעים נשלטים ע"י לבם אולם הצדיקים עבודתם היא להשליט שכלם ומחשבתם על לבם - וכיון שכך היה נראה דבהנהגת הצדיקים יהיה חסרון מסויים כיון דמקור הרחמים והרגש הוא מהלב וכיון שצדיקים נוהגים ע"י

שכלם, א"כ איכא חש של איבוד מעלת הלב.

ולכן באו חז"ל וכתבו דהצדיקים דומין לבוראן והיינו דכשם שאצל הקב"ה הגם שכל הנהגתו היא ביושר ובאמת ובצדק, אבל הנהגתו היא במדת הרחמים והחסד, וכמו שחז"ל הביאו מה דכתב ויאמר ה' אל לבו והיינו דאמירתו ורצונו דקוב"ה הוי דרך לבו והיינו בהנהגת מדת הרחמים.

וזכינו לראות בהנהגתו דמרן ראש הישיבה זצוק"ל שגם באופנים ובמקרים שהשכל והמחשבה חייבו לנהוג באופן מסויים לצורך ותועלת הענין, אבל ודאי שהכל נעשה עם כל ההרגשים ובאופן הרך ביותר ע"מ שהדברים יתקבלו על הצד היותר טוב.

*

אמנם ישנה נקודה נוספת ביסוד שנתבאר בדברי חז"ל בביאור ההבדל בין צדיקים לרשעים ובהקדם, דהנה אברהם אבינו היה עמוד החסד כמו שכתוב תתן אמת ליעקב וחסד לאברהם (מיכה ז, כ) ולמדנו יסוד זה באברהם בעוד מקום דכתיב וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום (בראשית יח, א) מבהיל על הרעיון שהרי אברהם אבינו היה ביום שלישי למלתו בעת שכאב המילה נמצא בשיא תקפו, והקב"ה משנה טבעו של עולם עבור אברהם אוהבו ומוציא חמה מנרתיקה ע"מ שלא יהיו אורחים לאברהם אבינו שלא יצטרך להתאמץ ביום זה, אולם אברהם אבינו יושב בפתח האוהל כחום היום ומצטער על זאת שאינו זוכה לאורחים ואז הוצרך הקב"ה בשנית לשנות טבעו של עולם ולשלוח אליו ג' מלאכים שנדמו כערבים ע"מ שיוכל אברהם אבינו לקיים בהם משאת נפשו מצות הכנסת אורחים.

אולם מצד אחד מצאנו שאברהם אבינו שכל כולו הטבה וחסד לזולתו, בעת אשר שמע שבן אחיו לוט נשבה במלחמה ע"י הד' מלכים, מיד הרי הוא יוצא למלחמה כמו שכתוב וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו ילידי ביתו וכו', ולכאורה הרי אברהם אבינו בודאי ידע שבעת אשר הוא יוצא למלחמה ע"מ לפדות את בן אחיו, א"כ כדרכה של מלחמה אפשר שיצטרך לפצוע ולהרוג, והיאך אברהם שמסר נפשו על הכנסת אורחים יוכל לעשות כדבר הזה.

אולם היסוד הוא פשוט, דזה ודאי שבזמן שעשיית חסד נובעת מתוך משיכת הלב ומתוך רחמי הלב אשר מושכים את האדם לעשיית החסד, חסד זה הוי בבחינת מה שביארנו לעיל דהרשעים ברשות לבן וכמו שכתוב וחסר לאומים חטאת, אולם חסד שנודע מתוך הכרה שכלית ומחשבה ברורה שזה אשר מוטל עלי לעשות ובחינת צדיקים לבן ברשותן, על זה נאמר עולם חסד יבנה - וא"כ אברהם אבינו שכל חסדיו נבעו מצדיקים לבן ברשותן א"כ כשצריך לעשות חסד מוסרים נפש על עשיית חסד וכשצריך לצאת למלחמה, אז מוסרים נפש במלחמה, וזאת אפשר לומר באופן ברור אצל רבינו ראש הישיבה זצוק"ל שבאותה עוצמה של עשיה שמסר נפשו למען העמדת הישיבה והצלחתה, כך באותו מסירות היה מוסר נפשו כאשר הוצרך.

וזאת אפשר לומר באופן ברור אצל מרן ראש הישיבה זצוק"ל שבאותו עוצמה של עשיה שמסר נפשו למען העמדת הישיבה והצלחתה, כך באותה מסירות היה מוסר נפשו כאשר הוצרך לקיים מצות הוכח תוכיח את עמיתך וק"ו את תלמידך, ושניהם נבעו באופן שוה ממעלת צדיקים לבן ברשותן.

*

ומפורסם שכאשר הגאון ר' אהרון קוטלר זצוק"ל הספיד את מו"ח בעל האבן האזל זצוק"ל, הביא את דברי הגר"י סלאנטר זצוק"ל בעמל ההשתמשות במדות כל מדה ומדה לפי מקומה ושעתה, ובפרט שצריך התאמצות מרובה לנהוג בדבר והפוכו לפי צורך הענין, ובפרט אדם שלפי טבעו הוא טוב ומטיב, אולם כאשר זה נוגע לכבוד שמים או תועלת הרבים שצריך להפוך עצמו לגדור חיל ולעמוד בשער בת רבים כנגד כל המקלקלים.

וביאר בזאת את מה שאמר הכתוב עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון, וביאר ר' אהרון דעוז היינו מדת העזות והגבורה כמו שנאמר הוי עז כנמר, והדר הוא מדת הענוה וההטבה והחסד, ואמר בזה שאדם שהינו במצב שהעוז וההדר אצלו הוא בבחינת לבוש שבזמן שצריך לירש זה ובזמן שצריך לובש מלבוש אחר, ודאי שיזכה לותשחק ליום אחרון ובודאי שאצל רבינו ראש הישיבה זצוק"ל שראינו בעינינו כמה וכמה פעמים איך שהיה עוז והדר לבושו ודאי שזכה לותשחק ליום אחרון.

אמן הציור / הרב ניסים מלכה שליט"א

מנהל רוחני 'ישיבת אלעד - נהורא דאורייתא'

רבי הושעיה רבה פתח (משלי ח) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום וגו' אמון פדגוג אמון מכוסה אמון מוצנע ואית דאמר אמון רבתא אמון פדגוג וכו', התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא דיפתראות ופינקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים היאך הוא עושה פשפשין כך היה הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם והתורה אמרה בראשית ברא אלהים ואין ראשית אלא תורה היאך מה דאת אמר (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו"

(מדרש רבה בראשית א, א)

מדרש זה היה שגור בפיו של מרן ראש הישיבה זצ"ל.

וביאור שמהות הענין של 'אמן', כמו שחז"ל אומרים שהקב"ה ברא את העולם הסתכל באוריתא וברא עלמא, היינו שהתורה היא אמן - פדגוג שמלמדת את האדם איך להתנהג, איך לחיות איך להרגיש את השני איך לחיות חיי תורה .

מרן זצ"ל, ידע לחיות את התורה הקדושה שכל גדלותו היתה שיכל להעביר זאת לתלמידיו שירגישו את התורה, והמחשת הדברים כך,

פעם נשאל רב באמצע דרשתו על ידי אחד השומעים, מנין יש להוכיח שהיה מעמד קבלת התורה שהקב"ה נתן את התורה לעם ישראל לפני 3500 שנה.

תמה הרב אל השואל: ועל השואה שהיתה לפני 60 שנה בגרמניה ליהודים שמעת?

אמר הרב: "אני לא מאמין שהיתה שואה"!

תמה השואל על הרב: תלך למוזיאון יד ושם ותראה כל כך הרבה דברים על השואה, תראה מוצגים תראה תמונות על השואה. אמר הרב לשואל: אני יכול לקחת אותך ליד ושם ולהכניס אותך גם לשואה אל תוך סרט, עד כדי שתוכל לראות את עצמך כאילו היית בשואה. סרט זה הצגה.

אבל תוכיח לי שהיה שואה.

קם אחר ואמר: כבוד הרב לי אין ספק שהיתה שואה .

אבא שלי היה בשואה את הסיפורים הוא סיפר לי בדמעות, ברגש, בצער, בבכי, וברעדה אי אפשר

להכחיש אי אפשר להציג כזה דבר אתה רואה אותי מדבר מהלב צועק מכאב גופי, הנשמה מדברת ממני את מה שהיא חשה זה אמת לאמיתה.

אמר הרב בפסקנות: שמעת !! אין לי ספק שהיה מעמד קבלת התורה, שהקב"ה נתן תורה לעם ישראל אני ראיתי את הראש ישיבה ר זלמן איך שדיבר ברגש, ברטט, על קבלת התורה איך שדיבר מתוך הלב על המעמד הקדוש הזה, הוא חווה את זה, הוא ראה את זה, אצל המשגיח הגדול ר ירוחם - אצל רבו הם חוו את קבלת התורה מרבותיה.

נמצאת למד עד היכן גדלותו של רבי זלמן.

כשדיבר על המשגיח ר' ירוחם בחג הסוכות שהיה מגיע לפתח הסוכה וקרא בקול: 'ברוך הבא אברהם אבינו' ראית בחוש את אברהם אבינו בסוכה.

ברוך הבא... זה לחיות את קבלת הפנים לאברהם אבינו ע"ה.

כשרבי זלמן דיבר על אלול, הרגשת את חלל החדר מתמלא בדברות קודש אלול, כשהראש ישיבה בתפילה מתרגש, וצועק הללויה ראו "מן הארץ תנינים וכל תהומות אש וברד שלג וקיטור רוח סערה ההרים וכל גבעות עץ פרי וכל ארזים החיה וכל בהמה רמש וציפור כנף"...

הרגשת איך הבריאה שרה ומשבחת לה... איך כל בריאה מרקדת ומפזזת בהודאה....

זהו גדלותו של רבי זלמן... אמן פדגוג!

בכוחו יכל להעביר את רגשותיו לתלמידיו היקרים.

כשרבי זלמן עמד במקומו בעת השיחה עמד השעון מלכת, בשיעור כללי כשהיה מביא את שיטת הרשב"א ראית בחוש את הרשב"א במלא הדרו מאיר את העולם.

המנורה הטהורה.

רבי זלמן כל כולו טהרה, הטהרה ממלאת את כל חלל ליבו כל גופו ומהותו טהרה כענין המנורה הטהורה של בית המקדש שהיא סמל החכמה, כאומרים ז"ל: הרוצה להחכים ידרים וסמוך מנורה בדרום.

המנורה סמל הטהרה של עם ישראל, כשהנרות דולקות כלפי השכינה, הטהרה הולכת ומתפשטת בתלמידיו.

זכורני כשרבי זלמן היה עולה אל חדרי הבחורים, והיה משמיע את קולו: תפילה, תפילה, תפילה, קול זה היה מעביר צמרמורת בגוף השומעים, הדם היה זורם בעורקים וגופינו היה מתרומם מקולו של ר' זלמן, הטהרה נסוכה על פניך... אין לתאר!!!

זה מחייב!!!

אנו הצעירים יושנים, ומרן ראש הישיבה ער... הנר לא כבה... הוא דולק כל הלילה, ובבוקר מיטיב שוב את נרו, והנה כבר הכול מסודר להפליא... כל מהלך הגמרא והראשונים ערוכים וסדורים, ואור זה מקרין אל תלמידיו...

כל הסוגיא מאירה לך באורו המיוחד בביאורו של רבי זלמן!

נר ההבנה בסוגיא...

נר השקידה העצומה...

נר אהבת התורה...

מחזה הוד היה לראות את רבי זלמן בשיעור כללי, איך חי את הגמרא כשדיבר על אבי ורבא, אבעיות אביי ורבא היו ממלאים את כל חלל היכל הישיבה.

וכשהיה מביא את הרשב"א בביאור הסוגיא בביאור אביי ורבא, היית יכול לראות בחוש את אביי אומר ישר כח לרשב"א על ביאורו הנפלא בדבריו הקדושים.

הראש ישיבה זצ"ל היה בעל השתוקקות גדולה להעפיל עדי שלמות עצומה בחייו, וזאת ראינו כל רגע בימי חייו, וזאת היה משרה לתלמידיו, אוירה שכולה להעפיל אל פסגות... "לגדול"... להרחיב אופקים בים התלמוד לרדת למצולות ולדלות פנינים להתעלות מהעולם הזה, כדי להיות בן עולם הבא.

לאורו ובדרכו נסע ונלך.

לאורו / הרב מנחם מרגלי שליט"א

מנהל הישיבה

כשעומד אני ומהרהר במאורע העומד לפנינו יובל לישיבתנו הק', חמישים שנה, מתעורר אני להארה נפלאה בדברי תורתנו הקדושה בפרשת בהר, "וספרתה לך שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך שבע שבתות השנים שבע וארבעים שנה. והעברת שופר תרועה בחודש השביעי וגו'. וקדשתם את שנת החמישים שנה וגו', יובל היא תהיה לכם וגו', כי יובל היא קדש תהיה לכם" וגו'(ויקרא כה, ח'-יב).

כשהתורה מצווה אותנו למנות שנות היובל מונה התורה שבע שנים שבע פעמים ומסכמת שמנינם הכולל הוא ארבעים ותשע שנים ולאחריהם שנת היובל, שנת החמישים, וכי אנו הקטנים לא נדע לחשב מניין השנים לולא שהתורה חישבה אותם, ויתכן דמלשון הפסוק "והיו לך שבע שבתות השנים" היינו שבע השמיטות, שבע שנות השבתת הקרקע, על כל המשתמע מכך בצורה המושלמת, עד למדרגת "וכי תאמרו מה נאכל וציויתי את ברכתי " הם המביאות אותנו לדרגת שנת החמישים שנת היובל,

ארבעים וחמש שנים בהם השקיע אדמו"ר ראש הישיבה זצ"ל, כל מהותו וישותו במפעלו הגדול והקדוש, הישיבה, הם סוד ויסוד ההארה וההצלחה הגדולה להישיבה הקדושה, המונהגת ברמה ע"י בנו רבינו ראש הישיבה שליט"א, כשלצידו חתני מרן והמשגיח שליט"א, רמ"י הישיבה, נכדיו וכל צוות הישיבה הקדושה.

ירושתנו

ב' ו' מנ"א תשס"ב

נשאל אני מעת לעת מהי צוואתו של מורנו הכ"מ, מה כתוב בצוואתו של מורנו הכ"מ.

צוואה מהי?

והגם שמורנו זצ"ל לא כתב צואה במובן הפשוט. עם זאת הרי יסודה של צוואה הוא, דרכי הנהגה על פיהם רוצה המנוח כי ינהגו האנשים המצווים, בני ביתו תלמידיו וידידיו.

משום כך דומני שעלינו להתבונן בקצות דרכיו, אשר הם הם צואתו. וארשום בזה דברים אחדים שיש להתעורר מאשר ראינו ושמענו מדרכיו.

התפרסמו כבר ברבים, דברים שהכתיב מורנו זצ"ל הכ"מ לנכדו שליט"א. דברים שכשנתבונן ונעמיק בהם, נוכל ללמוד מהם היקף גדולתו של מורנו זצ"ל הכ"מ ואת גודל תביעתו מעמנו קטני הקומה.

וידי ביום כלות משה, זהו שאמר הכתוב נוצר תאנה יאכל פריה ושומר אדוניו יכובד, אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, אלא בכל מה שאדם יגע ונותן נפשו על הדבר אין הקב"ה מקפח שכרו, לכך נאמר נוצר תאנה יאכל פריה תדע לך וכו' וכן אתה מוצא במשכן שאע"פ שכל ישראל עשו אותו, ונתנו נפשם ועשו אותו כל ישראל נתנדבו, כל הנשים טוו, וכו' וכתוב ויעשו כל חכם לב, וכתוב ויעש בצלאל ואהליאב, ובשביל שנתן משה נפשו עליו נקרא על שמו, שנאמר וראה ועשה כתבניתם. והלך משה ונתן נפשו על כל דבר ודבר שיעשה כשם שהראה לו הקב"ה בהר כדי שלא יטעו, לכך כתוב על כל דבר ודבר כאשר צוה ד' את משה, וכן הוא אומר וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותו כאשר צוה ד' את משה, ויברך אותם משה ומה ברכה ברכן אמר להם תשרה השכינה במעשה ידיכם. אמר הקב"ה הואיל ומשה נתן נפשו על המשכן איני כותבו אלא על שמו, שנאמר וידי ביום כלות משה.

(תנחומא פ' נשא אות י"ג)

והנה המתבונן בדברי המדרש מגלה אור חדש בעניין מסירות נפש אין הכוונה מסירות לעשיית הדבר - דבר שלעצמו הינו גדול מאד - ועל כך מסרו נפשם כלל ישראל האנשים והנשים וכל חכמי הלב בראשות בצלאל ואהליאב אלא עיקר המסירות היא המסירות לקיום הדבר, ובהיות שמשה רבינו ידע שהדבר תלוי בעשיית המשכן ללא שום שינוי מציווי ד' מסר נפשו לדבר זה. שהרי קיום המשכן הוא השראת השכינה.

וע"כ כשנוכח משה רבינו שנשלמו כל התנאים להשראת השכינה, ברך וביקש מהקב"ה שישרה שכינתו במשכן, וזו היא המסירות נפש הגדולה של משה רבינו המסירות לקיומו של המשכן מקום השראת השכינה.

כשהכתיב רבינו זצ"ל הכ"מ דבריו הגדולים לנכדו, הדגיש לו כי כל פרט ופרט בימי האלול ר"ה יוה"כ ושמח"ת נעשה בס"ד כנהוג בישיבות מקדמת דנא, היינו ללא שינוי, ע"כ מסר רבינו נפשו, על שמירת הדברים כל פרטיהם ודקדוקיהם ללא שינוי. זוהי מסירות נפש לקיום הדבר המשרישה אותו לנצח.

ובהנהגה זו שהתבטאה בימים ההם בהעמדת ה"אלול" בישיבת לומז'ה בפ"ת המשיך רבינו זצ"ל הכ"מ ונהג כל הימים אח"כ בישיבת מיר בירושלים, ובמפעל חייו ישיבת בית מאיר, ואשר כל תלמידיו יודעים עד כמה דקדק בהשלמת כל עניין לפרטי הפרטים. דקדוקים אלו לא היו סתם עניינים אלא מסירות נפש לשלמות הדבר ולהעמדתו,

ומכח זה זכה רבינו זצ"ל הכ"מ לכל מה שיודעים ורואים אנו היום להקים מקום תורה ותפילה הממשיך ללא שינוי מהמסורה לנו מדורי דורות. וצוואתו הגדולה כי גם אנו נמשיך בדרכו זו, ובס"ד יתקיימו בידינו מעשינו ונזכה שתמשיך השכינה לשרות בינותינו.

טוב טעם ודעת למדני / הרב צבי מרגלי

ישיבת בית מאיר

"בכלל ההשפעות הנשפעות ממנו יתברך לצורך בריותיו, יש השפעה אחת, עליונה מכל ההשפעות, שעניינה הוא היותר יקר ומעולה מכל מה שאפשר שימצא בנמצאים, והיינו שהוא תכלית מה שאפשר שימצא בנמצאות, מעין המציאות האמיתי שלו יתברך, ויקר ומעלה מעין אמיתת מעלתו יתברך, והוא מה שמחלק האדון יתברך שמו מכבודו ויקרו אל ברואיו. ואמנם קשר הבורא יתברך שמו את השפעתו זאת בענין נברא ממנו לתכלית זה והוא התורה". (דרך ד' ח"ד פ"ב ב').

סוד התורה, האיר לפנינו רבינו הרמח"ל, הוא - **"מעין המציאות האמיתי שלו יתברך"**.

יסוד זה, מציב לפנינו אור חדש, בעמדנו מול התורה, ומול חובת האדם בעולמו. וכגודל הרוממות כן גודל היראה.

על הארה נצחית זו - השריש לנו מרן ראש הישיבה זצללה"ה - חובתו של בן תורה להשתית את עולמו, עמלו ושאיפותיו. עמל התורה, עבודת היראה, מחשבות הלב והתעמקויות השכל, על כולן להביא את האדם, אל הקשר הנשגב לאותה **"השפעה אחת עליונה מכל ההשפעות"**.

וחובה זו אמורה כלפי כל אחד ואחד. על כל אדם בכל מצב בכל דור ודור, לשאוף לחיות בתוך השפעה זו. ממנה יגזרו פעולותיו, ואליה יכוונו מעשיו.

על אדני חינוך אלו, זכינו להתחנך בין כתלי הישיבה. בתלמוד תורה, בהשפעת מוסר ובשימוש תלמידי חכמים. ואכן ראה המתבונן והבין המשכיל, כי ישנה צורת חיים נצחית, מפעמת ותוססת, שזכו לה מבקשי ד', כפי אשר ראינו עין בעין בדמותו של אדמ"ו זצללה"ה.

מאמרי היראה והמוסר. אשר הפליא מרן ראש הישיבה זצלל"ה, להאיר לפני בני הישיבה, מכוונים היו כולם אל היסוד האחד הזה.

ללמד, כיצד כל עניני התורה סובבים לתכלית זו, וכיצד כל עניני העולם והאדם סובבים אל יסוד התורה. עד שהיה השומע משתומם מהקף העצמה, לכלכל ענינים רבים בדרך סלולה אחת - **טוב טעם ודעת למדני!**

כח התבוננות המופלא הזה, הוא כחו של המוסר. וכך יסד לנו מרן המשגיח דמיר זצ"ל (דע"ת שמות עמ' ס"ח).

"כמה צריך האדם ליקר לימוד המוסר, כמה הוא מן האוצר הגדול ורוב הסגולה שבלימוד המוסר, שכל יסודו הוא התבוננות אחרי התבוננות, ושימת הדברים אל הלב, לקרב הדברים כי יגיעום אליו, הוא אשר אמר הכתוב (דברים ל"ב מ"ו) "שימו לבבכם לכל הדברים וגו', כי לא דבר ריק הוא מכם כי הוא חייכם. יסוד ועיקר הכל הוא - שימו לבבכם - התבוננות"!

השילוב של התבוננות עם שימת הדברים אל הלב, יוכתר בתואר **מוסר!**

לא תתכן שימת דברים אל הלב, בלא התבוננות, אך גם לא תתכן התבוננות, ללא שימת הדברים אל הלב. התבוננות שאין בה שימה אל הלב, אינה התבוננות. וזהו סוד המוסר.

לחיות את ההתבוננות! זו הדרך המונחלת בישיבה.

וההתבוננות, מתחדשת בכל יום, משום שלהתבוננות אין גבולות. ואת כל אלו יש להשיב אל הלב - כי הוא חייכם!

מטבעה של התבוננות שהיא יוצרת חידושים. גם ההתבוננות המוסרית מתוך החפץ להאיר את האופל, היא מזריחה יקר אור על פרשיות עמומות וענינים נסתרים. וכבר נקבעו הדברים ע"י מרן המשגיח דמיר זצ"ל (דעת תורה שמות עמ' שי"ז) **"החזק במוסר אל תרף נצריה כי היא חייך** (משלי ד' י"ג) **- אילו זכינו ממוסר רק זאת, לעמוד על ביאור מאמרי חז"ל, אשר בלי מוסר לא יתכן זה, דיינו".**

ומכל מקום אף שאכן זכינו מן המוסר לחידושים מפליאים במאמרי חז"ל, אין זו מטרתו. עיון במאמרי חז"ל גם אם נפליא לעשות בדברי אגדה, יש בו דרוש וקבל שכר כשאר חלקי התורה, אולם אין זו תכלית המוסר. ההתבוננות, תכליתה - "שימת הדברים אל הלב, לקרב הדברים כי יגיעום אליו" - וזו סגולת לימוד המוסר.

שורשה, התבוננות אחר התבוננות, דקדוק אחר דקדוק, בדברי קדשם של חז"ל. ענפיה רבי פארות, באור חדש ועמוק במאמרי חז"ל, בחובת האדם בעולמו וברוממות העבודה המוטלת. ופירותיה בעת ההשבה אל הלב - **טוב טעם ודעת למדני!**

זאת זכינו בשיחות המוסר של מרן אדמ"ו ראש הישיבה זצללה"ה שהיו מכוונות כולן אל התכלית הזו - מוסר!!

והיא שציוה לנו תמיד - להחזיק במוסר, כי היא חיינו.

•

אביעה תודה לידידי הרב בנימין סלבוטיצקי שליט"א, שדבריו שתולים ביסוד מאמר זה.

קחו עמכם דברים / הרב אליהו נאה שליט"א

מכון תורני "פומבדיתא"

"בית מאיר", במה יפה כוחה?

בתורה? הלא כל ישיבה, אינה ישיבה, אלא בתורתה.

ביראה טהורה? הן אם יש חכמה, יש יראה.

בעמלות התורה? הרי כל אימת שנביט בכל היכל תורה כל־דהוא, נחזה במראה הגדול הזה.

בפלפול התלמידים? הלא מצאנוה גם בצורבי שאר הישיבות אשר בארץ המה.

מכל הלין שמעינן, דסדנא דארעא דכוליה מתיבתא - חד הוא.

אך חרף זאת, לא ראי ישיבת בית מאיר, כראי ישיבות אחרות.

יש בה בבית מאיר, דבר שאין בחברותיה.

ונקדים באפיזודה, לכאורה, שולית.

היה זה בראשית ימי ביכוריי ביקוריי בבית ד'. את עיני צדו נעלי הבית (פאנטופעל בלע"ז) שנעל אחד התלמידים, לא רק בהיותו בפנימייה, אלא גם בהיכלה של הישיבה הק'. סברתי לתומי, כי וודאי סובל הוא ממיחושי רגליים. שבועות נקפו וחודשים חלפו, עד שעמדתי מעצמי על טבעו של אותו בחור, ועל טיבו של מנהגו. ולמען הדיוק: על טיבה של הישיבה הקדושה דבית מאיר.

הלה חש בישיבה כבבית!

כמו בטבעיות, וללא כוונה מיוחדת, נעל גם שם, בישיבה, את נעלי ה'בית' - - - !

כי זאת ידוע־ידע, ובעצם, חש והרגיש כל בחור וטוב: הישיבה היא הבית!

והדא הוא דגרסינן בגמרא דמגילה (כח:) "דאמר רבי יהושע בן לוי מאי בי רבנן? ביתא דרבנן!". וברשב"א (שם) "אבל בתי מדרשות, אע"פ שחמורין מבתי כנסיות, אפילו הכי לחכמים ותלמידיהם, כיון שהן עומדין שם תדיר, הרי הן להם כבית דירה, ואוכלין בהן וישנים בהן בכל מקום".

ובבית כמו בבית, מסתובבים במנעלים המיוחדים לבית.

ובבית יש גם אבא. אבא ברוחניות, האי ניהו מורנו ורבינו, ראש הישיבה זצוק"ל. ומי יודע, אם לא לכן קראו בית. לא אהל, לא הר, לא נחלת, לא חזון ולא קול. אלא בית מאיר.

כאומר, אם ימצאו שם 'בית', הרי שגם ימצאו שהוא 'מאיר'. מאיר עיני חכמים. ביתא דרבנן.

וראש הישיבה, ראש הבית, היה האבא המכה על קודקודו של כל תלמיד ותלמיד ואומר לו "גדלו!". היתה זו הכאה ללא קול, וללא בת קול. הכאה מהשקטות שבהכאות. אבל בהכאה זו, היה מכוונו באורח־מישור, מנהלו במעגלי־צדק, ומוליכו במסילה העולה בית ד'.

וראינו תלמידים ששימש להם במחתא חדא גם כאב בגשמיות. אבא הדואג את דאגתם. "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו". תרי 'אבי' נקט, לאשמעינן שהיה אב ברוחניות, ואב בגשמיות.

הקשר שנטווה בין מורנו ורבנו, ראש הישיבה זצ"ל, לבין הבחורים, לא היה רק קשר של רב ותלמיד, אלא קשר שבין אב לבן. היה זה קשר של "כל המלמד את בן חברו תורה - כאילו ילדו". וידוע פירוש שפירש המשגיח דחברון, הגה"צ רבי יהודה לייב חסמן זצ"ל, עה"פ "האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו - מאין לי בשר לתת לכל העם הזה", ולכאורה, אם כן הרה וילד אותם, מהיכן הי' למשה בשר במדבר?

אלא, הענין הוא, שאם הילד הוא שלו, כבר היה מתאמץ ומשיג עבורו בשר גם במדבר. עבור ילד שהוא עצמו ובשרו, מוסרים את הנפש.

ובחינה כזו של מסירות נפש, מאירה עד האידנא את פני כותל המזרח דבית מאיר, את קברניטי הישיבה, הרמי"ם והמשגיח, הרבנים הגאונים שליט"א, והעומד על גביהם מורנו ראש הישיבה ומורה דרכה שליט"א, מנחילי מורשת 'רבי זלמן'.

אותו 'רבי זלמן', שהיה בו צד של ראש ישיבה בכל הוד רוממות תורתו, ואשר גיצי־אש היו ניתזים בשיחותיו חוצבות הלהבות, ואותו 'רבי זלמן' שהיה בו צד של "זקן מלא רחמים", סבא מתוק, אשר הכל חפצים בקרבתו.

הוא ניחן בשתי תכונות, לכאורה, מנוגדות, והשכיל למזג ביניהם בדעה ובהשכל. כאשר נדרש לכוון במסילות־יושר מי מהתלמידים, היה מליט את אצילות־נפשו ומאור־פניו, שהיו עצם מעצמיו, בארשת חתומה. לא כצועק ולא ככועס, אלא כ'זורק מרה בתלמידים'.

היה רבי זלמן מייסר את תלמידיו, כמו היו בניו. עדיין מהדהדות באוזניי מילות קבלת הפנים, אשר מהולות היו בחיוך־דק, שעה שלחצתי ידו ביומי הראשון בישיבה, מיד אחר השמוע'ס: "דו לערנסט?! מ'דארף לערנען!". לא היתה לנו כל היכרות קודמת, אבל תוכחתו היתה מגולה, ואהבתו היתה נסתרת. כדבר איש אל בנו: "דו לערנסט?! מ'דארף לערנען".

כך, במשפט פשוט וקצר, שיש בכוחו לאלף בחור צעיר, מהי תכלית הגעתו לישיבה, קידמני תחילה. זו היא התמצית. זו כל התורה כולה. הפך בה והפך בה דכולה בה.

עיני כל, ראו גם חשו, שנשמתו של ראש הישיבה, חצובה היא מעולם של אצילות. מעולם של הוד והדר. מעולם של תורה. ומעולם של אהבת עולם לבני התורה.

ועוד רגע אחד אדבר בו.

בישראל נודע שמו של מורנו ורבינו, ראש הישיבה זצ"ל, גם בשיחותיו המוסריות עמוקות המחשבה, שיחות אשר עמודיהן נחצבו בבית מדרשו של רבו, רבי ירוחם זצ"ל.

מי שעקב אחר הליכותיו, מצא־ראה שלא ראי שיחותיו, כראי שיעוריו.

באבחנה שיטחית ועכורת חומר, ניתן לחלק זאת כך: שיחותיו בקעו מהלב, ושיעוריו מהמוח. את כל נימי לבו נתן בשמועס'ן, ואת כל נימי מוחו הוגיע בשיעוריו.

זכר לדבר ניתן למצוא בעובדה, שבשעה שנשא שיחותיו בפני קהל עם של בני הישיבה, כמעט כל ניד־קל, אף בירכתי בית המדרש, היה מטרידו במסירת הדברים.

לא כן היו בשיעוריו. או־אז, אם היו עוברים־ושבים, יוצאים־ובאים, ואף בתוך ד' אמותיו, ואף אם שמא היו אלו, להבדיל, שיירות צאן ובקר, הוא זצ"ל, לא היה מבחין בהן. הוא לא ראה לנגד עיניו אלא "מיגו דאי בעי אמר ליה אנא זבינתה מינך", או "רוב וקרוב הלך אחר הרוב".

וכל השאר היה בעיניו כמאן דליתא.

ואם נדייק: כל השאר לא היה בעיניו - - - .

בעת שהרביץ תורה, כל כולו אמר תסיסה תורנית. כל רמ"ח ושס"ה דיליה, היו כיורה רותחת. אורייתא קא מרתח ביה, במלוא המובן. כל עצמותיו אמרו. כל רואיו חשו, כי לא הותיר איבר מרמ"ח איבריו, אשר לא רתח בריתחא דאורייתא. יקוד האש שהובער בשיעוריו, ליחך את סביבותיו, עד שלפרקים, כאשר הרצה את הדברים, היה נדמה לרגע, שהוא משתומם־מתריס כלפי מי מהשומעים, אשר ישב נכחו נינוח ורגוע: ואתה בן אדם! מדוע אתה אינך מתלהט ומשתגע אחר דברי התורה הזאת?!

עין־בעין ראו עליו בהאי עידנא את הבחינה שהוא עצמו דרש על הפסוק "קחו עמכם דברים" - דברים הרי הם תורה, ואם כן נפלא הוא מציאות האי דברים שנאמר בהם לקיחה, ובשלימות הלקיחה, עד שזה נהפך למציאות של "עמכם", וזה ה"כי לקח טוב נתתי לכם".

כאשר העלה מרגלית טובה ממצולות ים התלמוד, כל ישותו אמרה: הנה השמים החדשים. כל כולו צהל ושמח בחדוותא דאורייתא, כמגלה בריאה חדשה.

וכהא דשנינו "...וכל שכן בעסק התורה שאמרו חז"ל השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה, עשיתי לא נאמר וכו' והאדם נעשה שותף להקב"ה בעשיה".

וכדבר הזה נשנה, גם כאשר היה יושב וכותב את חידושיו במעון־ביתו. למיטב זכרוני, תמיד כשנקראתי אל הקודש פנימה, מעולם לא החל המפגש עמו בשעה היעודה. ולא שהיה איחור מצד אי מי. כל אימת שזומנתי אל ביתו, הופעתי בשעה הנקובה, וכמובן, גם הוא להבחל"ח, נכח באותה עת בדביר־ביתו. הוא נכח אכן בסלון־ביתו, אבל שרעפיו... שרעפיו נתונים היו בעולם אחר. בעולם של רבי ירוחם. בעולם רבי שמעון, ולמעלה בקודש, בעולם של הרא"ש והרשב"א.

וכך, כשהוא רכון על כתבי ידו, יכולתי להמתין לפניו, חמש ועשר דקות, ואף יותר, עד שהיה ננער מרעיוניו. האוושות היזומות מצדי, לא הועילו לי. פעמים, שהרבנית תבלחט"א, חסה על זמנו של תלמיד, וגם היא נקטה באמצעי הסחה, שלא תמיד עמדו לה.

"לעסוק בדברי תורה" - כאדם המשקיע והשוקע בעסקיו. עם כל החושים.

וזו היתה הדרישה, התביעה, ההמרצה, מתלמידיו־בניו.

"קחו עמכם דברים" – בשלימות הלקיחה, עד שיהפכו למציאות של "עמכם". לחלק בלתי־נפרד מכם.

ובשנת היובל הזאת, העומדת בסימן "תשובו איש אל אחוזתו", ניתן לומר, כי בלקיחה זו, עשו התלמידים והבוגרים למציאות של "עמכם", לא רק את התורה שלמדו, אלא גם את האכסניא שלה. את הישיבה הקדושה. את ביתא דרבנן.

גם אחרי עשור, עשוריים, ואף במלאת יובל שנים, נפשם קשורה בנפש הישיבה.

וגם בזה יפה כוחה של "בית מאיר".

שמחת נישואין במשנתו של ראש הישיבה / הרב יהושע ניסנקורן שליט"א

ישיבת בית מאיר

שנת היובל לישיבתנו הקדושה, היא מועד הראוי מאוד להתבונן, להעמיק ולהבין, מה הם היסודות הרוחניים שעליהם נבנה הבית הגדול הזה, שקנה את שמו כמקום גדול של תורה ויראה.

יש להניח, כי רבים וטובים ינצלו את הבמה המכובדת של ספר היובל, כדי להאיר לבחון וללמוד מאותם היסודות את כל הניתן, למען ישכיל כל פרט לעצמו והכלל כולו, מהי הדרך בה יש לצעוד במסילה העולה אל בית ה'.

מרן ראש הישיבה, הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל, הוא הגבר אשר יצק ונטע את אותם האדנים עליהם נבנתה הישיבה.

בסיפור המובא להלן, אין אנו באים אלא להאיר נקודה אחת מיוחדת, המעידה עד כמה רחבה ועצומה היתה ראייתו של ראש הישיבה זצ"ל בכל מעשה וענין אשר יש לו שייכות לבנין של כלל ישראל.

כך הוא סיפור המעשה:

לפני שנים רבות עמדה להיערך שמחת אירוסין לבחור מבני הישיבה ומקום שמחת האירוסין נקבע להיות כנהוג, בבית הכלה, בישוב מרוחק מאד ב"קצה הארץ".

הבחור המדובר, אם באים אנו להעריכו ולהגדירו, היה בחור רגיל ביותר, ניתן אף לומר כי היה מן הבינונים שבחבורה הן בלימוד והן במעמדו החברתי.

הבחור הנ"ל ביקש מראש הישיבה זצ"ל, לטרוח ולהשתתף בשמחת האירוסין, ולא להסתפק בנציגות של אחד הרמי"ם הצעירים יותר. ומאידך לא השכיל הבחור או משפחתו, להעמיד לראש הישיבה מונית מיוחדת לנסיעה הארוכה, וביקש כי ראש הישיבה יצטרף להסעה במיניבוס של בני המשפחה, כאשר היה ברור כי דבר זה גופא, עתיד לגרום לטרחא, עיכובים וטלטולי דרך אשר כרוכים בנסיעה שכזאת.

ראש הישיבה זצ"ל, כדרכו, שמע קיבל, והאציל מברכותיו בחם רב, נענה גם לבקשת הבחור החתן, והתייצב עם עוד כמה בחורים, להסעה שיצאה מבני ברק בשעות אחר הצהריים המוקדמות, ואשר הגיעה ליעדה עם איסוף בני המשפחה המורחבת ועיכובים נוספים, לאחר כמה שעות של נסיעה מיגעת ומתישה.

שמחת האירוסין התנהלה כמקובל, בהמתנות נוספות ובעיכובים רבים, כאשר בכל אותן השעות יושב ראש הישיבה בסבלנות מופלאה, במתינות, ובשמחת לב אמיתית. למותר לציין עד כמה האריך ראש הישיבה זצ"ל להרעיף על החתן שבחים רבים בגבולות האמת, וכמדומה שלא הניח שום צד ואפשרות של שבח אמיתי הקיים בחתן, מבלי להדגישו ולאומרו באופן היותר טוב שאפשר. כאשר מאידך ניכר גם מאמץ מיוחד ליתן חשיבות וכבוד לבית הכלה ומשפחתה.

כלל הנהגת ראש הישיבה זצ"ל במעמד כולו, היה בבחינת תורה שלימה הצריכה לימוד מעמיק. בכל תג ותג של אמירה או תגובה, חיבוק ולטיפה, מילים והערות יקרות במקומן הראוי והנכון, לאורך כל מהלך השמחה שנתארכה לכדי כמה שעות.

לאחר סיום הסעודה, החלה ההתארגנות לנסיעה חזרה, כאשר גם היא, באופן טבעי, כרוכה בעיכובים משפחתיים, צילום תמונות וכדומה. כאשר בכל אותו פרק זמן ארוך, ממתין ראש הישיבה זצ"ל בסבלנות מופלאה, ומבלי להביע איזה שהיא תחושה של קפידא או קוצר רוח על ההמתנה הממושכת.

סיכומו של דבר – ראש הישיבה זצ"ל הגיע חזרה לביתו כמעט בשעה שתים אחר חצות, ובחשבון פשוט, טרחתו ויגיעתו בכל שמחת האירוסין כולה הגיעה לכדי כעשר שעות לפחות!

למחרת היום, התקיים בבית ראש הישיבה זצ"ל הוועד החודשי לאברכי הכולל דישיבת בית מאיר – זה הוועד החודשי הקבוע, אותו זוכרים אברכי הכולל בערגה כי נמסר באהבה ובמתיקות מיוחדת, וכל אשר זכה להשתתף בו, הרגיש בחוש את מסירת התורה בהשקפתה הטהורה מדורות קודמים. בסיומו של אותו ועד, אזרתי אומץ בליבי ושאלתי את ראש הישיבה זצ"ל, מהו אמנם ההסבר, ומהו הטעם לכל המאמץ הגדול והמיוחד שראה ראש הישיבה להשקיע בשמחת אירוסין של בחור רגיל בישיבה?!

האמנם עד כדי כך, צריך היה ראש הישיבה לטרוח ולמחול על כבודו בנסיעה קשה ומייגעת ולהקדיש לכך שעות רבות כל כך, האם מחייבת שורת הדין?! כך שאלתי.

ראש הישיבה זצ"ל בקשני לחזור ולישב, ונשא שיעור ארוך ומקיף מה פישרה ומה מהותה של "שמחת נישואין" בעם ישראל. החל מן ההבנה הפשוטה כי יש כאן קיום מצוה מן התורה, לשאת אשה ולבנות בית משום קיום העולם, כדאמרינן "לא תוהו בראה לשבת יצרה". ועד להשגה הכללית על הזכות והיכולת, לסייע ולתרום לקיום מצוה אחת מן התורה.

כמו כן, יש במעשה הזה גם עניין של גמילות חסד עצומה עם החתן והכלה, עם ההורים וכל בני המשפחה. ומידת החסד, הוא מן הדברים עליהם עומד העולם כולו.

אך בעיקר האריך ראש הישיבה, לבאר ולהסביר בטוב טעם, כי בכל מעשה או מצוה המתקיימת ע"י האדם, מוטלת עליו גם החובה לדעת עד כמה השפעה וטובה יש בכך לכלל ישראל כולו!

וכאן האריך ראש הישיבה זצ"ל לבאר, כי מעשה נישואין בעם ישראל, אינו רק עניין פרטי של בני הזוג ומשפחותיהם, אלא יש בזה מעשה נאצל ואדיר של השתתפות מעשית בבנין של כלל ישראל כולו, ואף בקיום העולם כולו, שנברא בשביל ישראל.

אמנם נכון, כי בפועל נישאים ביום זה החתן עם הכלה, כ"פרטים", אבל אליבא דאמת יש כאן נדבך נוסף בבניין של "כלל ישראל", וכל משפחה ומשפחה המתווספת ונבנית היא פעולה ישירה וממשית בבניין של הכלל ישראל כולו. וכך צריך להרגיש ולחשוב בכל עת אשר אנו נדרשים לסייע או לפעול בבניין של עוד בית בכלל ישראל. לזכור ולדעת שאין ערוך לגודל החשיבות והשמחה שהדבר פועל בשמי מרום, ועד כמה נחת רוח יש להקב"ה בכל מעשה ומעשה התורם ומסייע לבניין של כלל ישראל.

מן הראוי להביא כאן סיפור ידוע, על רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל, אשר אחד המחברים הביא לפניו ספר העוסק בענייני נישואין, ובקש את "הסכמתו" לספר. רבי יהושע לייב זצ"ל חשד שהמחבר נגוע בנגע "ההשכלה" ומסר את הספר לבדיקה אצל נאמן ביתו רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. והנה, זמן קצר לאחר שעלעל רבי יוסף חיים זצ"ל בספר, חזר אל רבי יהושע לייב זצ"ל בפנים חמורות ובכעס רב! תוך שהוא מביע דעתו, כי אין לו ספק שהמחבר נגוע בנגע "ההשכלה הארורה", וכששאלו רבי יהושע לייב זצ"ל על מה ראית לקבוע זאת כבר בעיון קל, השיבו רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל כי די לו במה שמצא את המחבר מגדיר בספרו כי מעשה הנישואין הוא בבחינת "הסכם" שבין הבעל לאשה לנהל חייהם בשותפות מלאה וכו'. וזעק רבי יוסף

חיים זוננפלד, כי חס וחלילה לומר כן, נישואין הם "הסכם"?! נישואין הם בניין של כלל ישראל!! ומי שרואה לנכון להגדיר את מעשה הנישואין "כהסכם" אין ראוי לעיין בספרו כלל.

והנה, בתום שיחתי עם מרן ראש הישיבה זצ"ל חזר ושאלני שאלה פשוטה, וכמדומה שבשאלה זו גופא, מונחת התשובה האמיתית לכלל הנהגת הראש ישיבה זצ"ל עם תלמידיו הרבים. וכך שאל ותמה ראש הישיבה זצ"ל, וכי מה כאן כלל התמיהה ומהי כל ההתפעלות?! והרי אילו היה מדובר בשמחת אירוסין של הבן שלי, וכי היה עומד בפני איזה מעכב של דרך ארוכה או קשה והמתנה של שעות, הרי הייתי שש ושמח על עצם השמחה וכל טרחה שהיתה בזה לא היתה נחשבת בעיני כלל. וראוי שתדע כי כל בחור בישיבה, נחשב אצלי כבן ממש, וממילא אין כאן כל שאלה ותמיהה והכל פשוט ומובן.

ואמנם לדברים הללו יש, כידוע, סימוכין ברורים בחז"ל, בגמ' סנהדרין (י"ט, ב) מובא הפסוק מספר במדבר (ג, א – ב) "ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני, ואלה שמות בני אהרן הבכור נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר".

וכתב רש"י: "ואלה תולדות אהרן ומשה ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה – לפי שלמדן תורה! מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו", וכן מצינו כעין זה בכמה וכמה מקומות בחז"ל.

מכלל הדברים שהובאו לעיל למדים אנו את עיקר ההנהגה שנהג בנו רבינו הגדול, שכל בני הישיבה היו בעיניו כבנים ממש, ואשרינו שזכינו לכך.

ובמיוחד יש ליתן הודאה לבורא עולם, על כי אותם יסודות איתנים שהורתם בהררי קודש ממשיכים גם להיות לראש הישיבה, הגאון רבי צבי רוטברג שליט"א, כעמוד אש המפלס את כל דרכי הישיבה ואורחותיה. ובזה מובן וברור המשך עלייתה ופריחתה של הישיבה הקדושה, גם לאחר עלייתו של ראש הישיבה זצ"ל לגנזי מרומים.

כה יתן ה' וכה יוסיף עד עולם.

חכמת אדם תאיר פניו / רבי עזרא נקש שליט"א

מנהל רוחני בישיבת 'כתר תורה' - מכסיקו סיטי

זכרוני ימי קדם בצעירותי, כשזכיתי להסתופף בצל הישיבה הקדושה בית מאיר, אשר עד היום שמעה מצלצל באזני, וממשיך להשתדל לטובת הישיבה כגמולה הטוב אשר גמלני מעודי והלאה.

עד עצם היום הזה הנני ממשיך לזכות לקירבה מיוחדת ממרן ראש הישיבה הגה"צ רבינו צבי רוטברג שליט"א, שכבר עשרות שנים מקרבני ומעודדני בכל כחו ומאודו.

מונח בזכרוני כשמש בצהרים ההתפעלות העצומה שהתרגשתי והתרשמתי בצעירותי ממעשה קירבה מיוחד במינו אשר מרן ראש הישיבה שליט"א גמל עמדי כאשר הייתי בחור רך וצעיר כבן שער עשרה שנה.

באותם הימים, שהייתי נער בודד המקיים מאמר חז"ל (אבות ד, יד): "הוי גולה למקום תורה", ונסעתי ממקסיקו עיר מולדתי לארץ הקדושה ללמוד תורה לשמה, בריחוק רב מההורים הן מבחינה גשמית והן מצד שלא היה קל להתקשר עמהם כהיום שטלפון ופלאפון ממלאים את כל חלל העולם, ולא קל היה לשוחח

איתם כדי להסיר את דאגתי ולהשתדל במה שהייתי זקוק.

אירע פעם שלא חשתי בטוב, ותקפני כאבים חזקים באחת הכליות, עד שהייתי מאוד טרוד ומודאג נבוך מה לעשות ואיך להרגע. מרן ראש הישיבה, של הישיבה קטנה באותם הימים, הגה"צ רבי צבי רוטברג שליט"א, ברוב פקחותו וטוב לבו בהסתכלו על פני, ראה שאיינני כתמול שלשום, ומיד ניגש אלי לדרוש מה זה ועל מה זה.

כשספרתי על כאבי, מיד החל לטפל בי ולעזרני לשאול פי הרופאים איך להבראני, ולחזקני ולעודדני. מכיון שהייתי צריך לעשות בדיקה משוכללת של הכליות, הייתי זקוק לטיפול מיוחד באופן אכילתי למשך זמן, שעל זה זכיתי בטיפול מיוחד ממרן ראש הישיבה. גם נזקקתי לליווי להגיע למעבדת הבדיקה, שהרי חשש אולי לא ארגיש בטוב, שעל הפרט הזה מרן ראש הישיבה אמר לי שבשעתו ידאג לארגן לי.

הגיע מועד הבדיקה, ועדיין לא ידעתי מי ילווני למעבדה, ובדיוק באותו יום התקיימה לוויתו של אחד השכנים של הישיבה הקדושה; אחר ההספדים נגשתי לשאול את רבינו אודותי. וכשחיוך נסוך על פניו אמר לי "אני הולך אתך".

הופתעתי נורא מהבשורה: וכי הראש ישיבה יעזוב כל ענייניו ותלמידיו אך ורק לטפל פי?!

חשתי אליו כזאת הערכה והכרת הטוב, שעד היום הנני אסיר תודה אליו. (ומהנכון לציין שזו תחושה מיוחדת שמרגישים כל בני הישיבה בפרטיות, שכל אחד מרגיש כבן יחיד אצל ראש הישיבה והרמים).

מעשה כזה מזכירנו העובדה המוזכרת במסכת נדרים מ, א:

"לא כך היה מעשה בתלמיד אחד מתלמידי רבי עקיבא שחלה: לא נכנסו חכמים לבקרו, ונכנס רבי עקיבא לבקרו, ובשביל שכיבדו וריבצו לפניו חיה, אמר ליה: רבי, **החייתני**! יצא רבי עקיבא ודרש: כל מי שאין מבקר חולים - כאילו שופך דמים. כי אתא רב דימי אמר: כל המבקר את החולה - גורם לו שיחיה", עכ"ל.

הרי גדולותו של אדם ניכרת בכל צעדיו ומאמציו, בפרט כשועסק בבריאות תלמידיו, זהו גדלות של ראש ישיבה.

וכמובן שרשי האילן נטועים למעלה בקודש הקדשים, להבדיל בין חיים לחיים, באביו של רבינו, מרן ראש הישיבה בזמני הגה"צ רבי זלמן רוטברג זצוקללה"ה, מייסד הישיבה למעלה מיובל שנים על פי המסורת של הישיבות הליטאיות, תלמיד מובהק של זקן ראשי הישיבות באירופה הגאון הגדול רבי שמעון שקאפ זצ"ל, אשר ייסד וקבע דרכי התנהגות הישיבה לדורות, כמו שתימשך בעזהשי"ת עד ביאת גואל צדק בב"א.

וכמובן לכל מבין, אין אנשי זמנינו מסוגלים לקלוט ולא לדבר על גדלות חכמים מדורות הקודמים, רק נוכל להציץ מבין החרכים ניצוץ קטן של אורם הגדולה וזיום העצומה, לכן עכ"פ אזכיר מזכרוני עובדה אחת שממנו משתקפת קצת מרוממותו.

ומעשה שהיה כך היה:

מרן ראש הישיבה זצ"ל היה מגיע מידי פעם בפעם למקסיקו סיטי לזכות את הציבור להשתתפף בהוצאות הישיבה וקיומה, שגם הם יזכו לחלקם בתורה על ידי תרומתם.

בשנותיו האחרונות, כשמרן ראש הישיבה כבר היה חלש, והיה מסופק אם יחזור למקסיקו שנה הבאה, מרן ראש הישיבה זצ"ל שאל לתורם אם אפשר לקחת בחשבון תרומתו לשנה הבאה.

והנה להפתעתי, התורם הגיב כלפי בסירוב: "אם ראש הישיבה לא מגיע בעצמו, אני לא נותן שום תרומה".

שאלתי אותו: "מדוע אתה אומר כך".

והלה ענה לי: "אני נותן לראש הישיבה תרומה כיון שאני רואה אותו כמלאך, וכשאני מסתכל בו יש בלבי אושר מראיית פניו, עד שמרוב חביבותי נותן לו בתקוה שיחזור לשנה הבאה כדי לזכות שוב לראותו"! (ואגב כדאי לציין שעד היום ממשיך להיות מחשובי התורמים עבור הישיבה הקדושה).

הרי לפנינו ניצוץ קטן של גדלותו, שכל כך שפע חכמת התורה הקדושה, עד שזיו פניו העידו על גדלותו, והתקיים בו דברי המקרא (קהלת ח, א): "**חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו**".

נקודה המעידה על גדלות גם במידות טובות, כמו שפירש (שם) האבן עזרא:

"וענין חכמת אדם תאיר פניו **תשים אור בפניו**, והענין תסיר כעס כענין באור פני מלך חיים, וענין ועז פניו ישונא סור עזות פנים ממנו כי החכמה תוליד הענוה כי **בהתגבר הנשמה על הרוח** יסור הכעס ועזות המצח".

מעשה הזה מזכירנו המעשה בגמרא בנדרים מט, ב:

"אמרה ההיא מטרוניתא לרבי יהודה: מורה ורוי! אמר לה: הימנותא בידא דההיא איתתא, אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי דפסחא, וחוגרני צידעי מן הפסח עד העצרת, אלא (קהלת ח) חכמת אדם תאיר פניו".

ומפורש יותר בירושלמי (פסחים פרק י ה"א, דף לז) שהיה בגלל שזכר תמיד תלמודו:

"חמתיה הדא מטרונה אפוי נהירין אמר ליה סבא סבא חדא מן תלת מילין אית בך או שתיי חמר את או מלוה בריבית את או מגדל חזירים את אמר לה תיפח רוחה דהיא איתתא חדא מן אילין תלתי מילייא לית בי אלא **אולפני שכיח לי** דכתי' חכמת אדם תאיר פניו", עכ"ל.

אין לי אלא לברך את הישיבה הקדושה, שתמשיך בעבודתה הקדושה, להעמיד תלמידים הדומים לרבותיהם שנים על גבי שנים, ושיזכו לשמוע בישיבה תורה עד ביאת גואל, כדברי הנביא ישעיה (יא, ט) "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים".

והיו עינך רואות את מוריך / הרב הלל פאלי שליט"א

ראש כולל 'אברכים' - בית שמש

בגמ' עירובין יג, א אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טפי דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך.

בפשוטו, המעלה שבראיית פני הרב היא מצד התועלת שעי"ז בהבנת הדברים, וכמש"כ המהרש"א שם בח"א, דבהסברת פנים הוה מחדדי טפי דיש להבין בקריצת עיניים וברמיזת שפתים, והיינו רואות את מוריך שמראה לו פנים טפי.

והנה כעי"ז איתא בגמ' בכריתות דף ו', א"ל רב משרשיא לבניה כי בעיתו למיזל למגמר קמיה רבכון גרוסו מעיקרא מתני' והדר עילו קמי רבכון, וכי יתביתו קמי רבכון חזו לפומיה דרבכון שנאמר והיו עיניך רואות את מוריך.

ולכאו' מה שאמר רב משרשיא לבניו, הם ב' ענינים שוים הנוגעים להכנה הנצרכת מצד התלמיד הלומד תורה מרבו, הראשון כי בעיתו למיזל וכו', דהוא ההכנה קודם הלימוד מהרב, וכמו שפירש"י שם כי היכי

דתהוי מרגלא מילתא בפומייכו ותהוון ידעין למשאל ל"ד, והשני וכי יתביתו קמי רבכון וכו' שהוא בשעת הלימוד מהרב, וכ"כ במאירי בהוריות יב, א ז"ל כל תלמיד שרוצה לעמוד על תלמודו ולהצליח בידיעתו, ילמוד בינו לבין עצמו מה שהוא עתיד ללמוד לפני רבו כפי מה שיוכל, שבזו יכיר שגיאותיו יפה יכנסו דברי הרב יותר על נקל בלבו, ויהיה נותן עיניו ולבו לשמוע דברי הרב ולא יהיו עיניו ולבו תרים ומשוטטים הנה והנה וכו' ע"ש.

אכן נראה דיש לדקדק בזה, חדא דמהו שמביא הגמ' להקרא והיו עיניך רואות את מוריך, דהרי הוא מילתא דמסתברא ולמה לי קרא, וכמו דבמה שאמר להם גרוסו מעיקרא וכו', לא הביא ע"ז שום ראי' מקרא. ועוד צ"ב מהו שאמר רב משרשיא חזו לפומיה דרבכון, דמשמע שעיקר המעלה היא בראיית פיו של הרב, ולכאו' לפמשנ"ת דראיית פני הרב היא מצד הסברת הפנים, א"כ זה כולל את כל הפנים. וכמש"כ המהרש"א דיש להבין בקריצת עיניים וכו', ובאמת בהגמ' בעירובין דקאמר רבי ואילו חזיתיה מקמיה, בפשוטו הוא קאי על ראיית כל פני הרב.

ואשר נראה ללמוד מזה, דמלבד המעלה הפשוטה מצד הסברת הפנים, יש כאן גם תוספת מעלה גדולה בעצם ראיית פני רבו, והיא מסוגלת התורה לקנות עי"ז את התורה שלומד מרבו. והדברים מבוארים בדרשות הר"ן בדרוש השמיני, ז"ל, וזאת היא הסבה החזקה אצלי להתמעט הנבואה והחכמה דור אחר דור, כמו שהוא ידוע ומפורסם, והעידו ר"ל עליו, שאמרו לבן של ראשונים כפתחו של אולם, אם הראשונים מלאכים אנו בני איש, ואמרו באצבעתא בקרא לסברא. והסבה בזה אצלי כי ממשה רבנו ע"ה עד עכשו, כל הנביאים והחכמים זה אחר זה כדמות עלול ועלולים, וכמו שהעלול והעלולים כל עוד שימשכו ויתרחקו מהעלה הראשונה תתמעט מעלתם.

כן הענין בחכמים ובנביאים בשוה, כי מרע"ה היה עלול בחכמתה ובנבואה מהעלה הראשונה, כמו שהעיד הכתוב ואמר, פה אל פה אדבר בו וגו', ומפני זה קבל שני השפעים ההם בשלימותם, ויהושע קבל השפעים ההם באמצעות משה, וכמו שאמר הכתוב וסמכת את ידך עליו, ואמר ויסמוך את ידיו, וכן הנביאים הנמשכים באמצעות יהושע, כמו שאמרו רז"ל משה קבל תורה מסיני וכו', וזה שאמר הכתוב ולא קם נביא עוד בישראל וגו'. והנה הש"י לא ימנע טוב להולכים בתמים, אבל זה הענין מחוייב, כמו שהוא מתחייב שהמדרגה האחרונה מהמלאכים לא תהיה בעוצם השלימות, כמו המדרגה הראשונה, כי כל הנמשכים אחר משה מושפעים באמצעותו ובאמצעות הבאים אחריו, עד שבהשתתף הרב עם התלמיד יתחזק שפע התלמיד מצד השפע הנשפע לרב.

ומפני זה הזהירו רז"ל ללמוד עם מי שגדול ממנו, ואמרו אינו דומה הלמד מעצמו ללומד מרבו, ומפני זה אמר רבי, הא דעדיפנא מחבראי משום דחזיתיהי לר"מ מאחוריה, ואילו חזיתיה באפיה כ"ש דעדיפנא טפי, שנאמר והיו עיניך רואות את מוריך, כי כפי השפע הנשפע לרב הנראה בפנים, כמו שאמר הכתוב חכמת אדם תאיר פניו, יהיה שפוע על התלמיד יותר כאשר יקבלוהו. עכ"ל.

והיינו כי משה רבינו שזכה לקבל את התורה מפני הנבואה, קיבל שלימות השפע בחכמה ובנבואה, והוא מסרה ליהושע והעביר לו את השפעים ההם, ובאמצעות יהושע עבר אותו השפע אל הנביאים ובאמצעות הנביאים לזקנים. וכן לדורות עובר זה השפע באמצעות הרב אל התלמיד, וע"כ לא די בלימוד התורה ובידיעתה גרידא, מכיון ששפע החכמה שניתן למרע"ה בסיני עובר באמצעות הרב אל התלמיד, ולכן אינו דומה הלמד מפי עצמו ללומד מרבו, דמסירת התורה מהרב אל התלמיד כוללת גם את שפע החכמה שניתן למרע"ה בסיני שעוברת בכל דור באמצעות החכמים שבאותו דור, וכיון שאותו השפע נראה בפנים כמו שכתוב חכמת אדם תאיר פניו, לכן כשרואה התלמיד את פני רבו ישפיע עליו יותר.

ולפ"ז מובן מה שאמר רבי הא דעדיפנא מחבראי משום דחזיתי' לר"מ מאחוריו, דמשמע דראיית רבו מאחוריו גם היא גורמת לתוספת מעלה יותר מאילו לא היה רואה אותו כלל, והיינו כי גם בזה קיבל מהשפע הנשפע לר"מ, דאף דבעצם קבלת ולימוד התורה מרבו ודאי נשפע עליו משפע החכמה והנבואה שבעצם לימוד התורה, אבל תוספת מעלה ודרגה היא בראיית רבו, וביותר בראיית פני רבו שהיא הדרגה הגבוהה יותר לזכות לחכמת התורה.

ובעמק דבר סוף פ' כי תשא, פי' את הפסוק וראו בני ישראל את פני משה כי קרן עור פני משה, שמשה רבינו הסיר את המסוה בשעה שלימד תורה את בני ישראל, כדי שיזכו ישראל לסגולת התורה להביט בפני הרב, ולכן הסיר את המסוה כדי שיחפצו ישראל לראות פני משה, וזהו המשך הכתובים ויצא ודבר וגו' וראו בני ישראל את פני משה, שהכל הביטו על פניו בשעה שדבר, ומפרש הטעם שהביטו, והרי עוד לא ידעו כולם כי כך סגולת התורה להביט בפני הרב. אלא משום כי קרן עור פני משה, והיה שמחה לנפש וטוב לעינים לראות את פניו כמו את השמש, ע"ש.

וביערות דבש חלק א' דרוש י"ב הוסיף עוד, דמלבד התועלת בראיית פני צדיק, יש עוד תועלת בזה במה שהצדיק ותלמיד חכם רואה אותו, כי ידוע ענין קבלת פני חכמים יש בו שתי תועליות, אחד, הרואה אותו, מקבל ממנו ברכה שפע וטוב, כמו שהרואה פני רשע, פוגם בנפשו ומשיב רעה לעצמו, כן הרואה פני צדיק, משיב לנפשו שפע טובה וברכה, כי עליו חל ושורה אור שכינה, ולכך אמרו דאי דמחדדנא מחבראי דחזיתי' לר' מאיר מאחוריה, ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טופי. ויש עוד תועלת בזה, במה שהצדיק ותלמיד חכם רואה אותו, כאמרם ראיה של צדיק לברכה, כי כמי מן בעל ארס, קוי אור היוצאים מן העין מזיקים לאדם, ולכן יש אנשים אשר מזיקים בראות, ויוצא מתוך עיניהם ארס, וכן בלם הרשע, קוי עץ שלו היו מזיקין כן קוי עין היוצאים מן צדיק לברכה, וראייה שלהם לטובה, וא"כ יש בצדיק שתי תועליות, אחת שאנו רואים אותו, והשנית שהוא רואה אותנו, עכ"ד.

ואשר לפ"ז מובן היטב מה שהביא להקרא דוהיו עיניך רואות את מוריך, דמיני' ילפינן למעלת וסגולת התורה שבראיית פני הרב, שזהו תוספת למעלה מלבד עצם הבנת דברי הרב. ובאמת דתחילת דברי רב משרשיא לבניו, כי בעיתו למיזל למגמר קמיה רבכון, הוא כמו שפירש"י שיהיו הדברים שגורים על פיהם, וע"ז לא הוצרך להביא ראי' מהפסוק, אולם מה שאמר להם עוד, וכי יתביתו קטי רבכון חזו לפומיה דרבכון הוא מסגולת התורה כפי שנתבאר, ולזה הוצרך להפסוק דוהיו עיניך וגו', ויש לומר בזה דהנה לא נזכר בהפסוק על לימוד תורה מרבו וכיו"ב, ומשמע דבעצם ראיית פני מוריך יש מעלה סגולה כמש"נ.

ויעו"ש בהמשך הגמ' שאמר רב משרשיא, וכי גריסיהו שמעתא גריסו על מיא דכי היכי דמשכי מיא תמשוך שמעתכו, שזהו ודאי עניין סגולי לזכות לשפע היוצא מן התורה, כמו שפירש"י, דלא ליפסוק מפומייכו כמעין זה שמושך והולך, והוא מאותו ענין של ראיית פני רבו כמש"נ.

ויתכן לומר שמה שאמר רב משרשיא חזו לפומיה דרבכון, הוא בדווקא לראות את פיו של הרב, דכיון דראיית פני רבות הוא האמצעי להעברת השפע שקיבל משה רבינו מסיני, א"כ י"ל שהפה הוא האבר שנתקדש ביותר בקדושת התורה וכמו שמצינו הרבה בש"ס ובספרי הראשונים והאחרונים שכינו את החכמים, פה קדוש, ועל כן בראיית פיו הקדוש של החכם בעת אשר שפתותיו רוחשות וממללות דברי אלוקים חיים, זוכה לידבק באור התורה הנשפע מפי הרב. וע"ד הדרוש יש לפרש דפסוק ותורה יבקשו מפיהו שדרשו רז"ל על הרב המלמד תורה, שיבקשו תורה דרך פיו דווקא כמש"נ.

אודה ד' בכל לב על שזיכני להיות מיושבי הישיבה הגדולה ישיבת "בית מאיר", בראשות מורינו הגאון ראש הישיבה זצ"ל, אשר חכמתו ותורתו אינם בקצה השגתינו, אולם זכינו לחזות בנועם זיו פניו הקדושים

והטהורים, בבחינת והיו עיניך רואות את מוריך, שהיו פניו מאירות באור השכינה ממה שהושפע הוא עצמו בשפע הנשפע לרבותיו מצוקי ארץ הגר"ש שקאפ והגר"י ליבאוויץ זיע"א שהיה דבוק בהם ובתורתם כל ימיו, וגם אם לא קיימנו מצד עצמינו את ראיית פני הרב בעוצם השלימות הנצרכת מקוצר השגתינו, אבל בודאי שבהתועלת השניה שכ' היערות דבש במה שהצדיק והתלמיד חכם רואה אותו, אשר מורינו ראש הישיבה הביט וראה את כל אחד מתלמידיו בעין טובה ובאהבה גדולה, בודאי זכינו בזה להשיב אל נפשינו שפע טוב וברכה.

וזכורני באחת משיחותיו המוסריות בליל שב"ק, כשראה ראש הישיבה אותנו מתקשים לרדת אל עומק מערכות מוסר שביקש להנחיל לנו, פסק ראש הישיבה משיחתו, נתן את עיניו בנו, וכה אמר, "אני זוכר כאשר נכנסתי לישיבת מיר נער צעיר, בזמן שהיה המשגיח ר' ירוחם מוסר שיחה היו מקיפים אותו כל בני הישיבה, וראשונים היו עומדים האריות שבחבורה בני הישיבה המבוגרים, לי לא נותר אלא להצטופף בסוף ולראות את המשגיח מרחוק. ואני הנער הצער דייתי עומד כמה שעות על הרגליים ומנסה בכל כוחי לתפוס ולהבין לכל הפחות משהו מדבריו של המשגיח, אבל לא הבנתי דבר, ובכל זאת לא עזבתי את מקומי ונשארתי לעמוד ולהביט על הרב'ה מרחוק, כדי לא להפסיד אף מילה שיצאה מפיו, עד שזכיתי להשיג ולהבין את עומק דבריו".

ללמדינו, כי השפע הנשפע מהרב לתלמיד אינו בא בהכרח אחרי ההבנה וההשגה של דברי הרב, כי הנה אפשר שאותה סגולת התורה לחזות בפני רבו ולבקש תורתו, היא היא תוליד את שפע החכמה להבין ולהשכיל להוסיף בינה ודעת בתורה הק'.

וזה עתה שמעתי על אחד מתלמידיו של הגר"א קוטלר זצוק"ל שלימים נעשה מרביץ תורה בעצמו, שסיפר כי בישיבת לייקוואד למדו כמאתיים בחורים, ורק חמישה מתוכם יכלו לעמוד על דעתו הרחבה והעמוקה של ראש הישיבה הגר"א קוטלר, שאר הבחורים לא יכלו לו, ואני, מעיד אותו תלמיד על עצמו, הייתי בין המאה תשעים וחמישה תלמידים שלא הבינו כמעט דבר משיעוריו של ראש הישיבה, ואעפ"כ אני מרגיש תלמיד מובהק שלו. וזאת מפני שלא הייתי גורע עין מפניו של הגר"א קוטלר מתחילת השיעור עד סופו, וראיתי את פניו הבוערות באש התורה בעת שהיה מעלה את הקושיות החמורות בסוגיא, ראיתי את פניו הרותחות כשנלחם את מלחמת התורה ליישב את הקושיות, ואף ראיתי והרגשתי את פניו השמחות והמאירות כשזכה לבסוף לסלול דרך חדשה בהבנת כל הסוגיא, עד כי פעמים רבות היה מוחא כפים ברגשי גיל ושמחה של אהבת התורה, ובזה - סיים אותו תלמיד, נעשיתי תלמידו המובהק ממש.

כל אורחות חייו של בן הישיבה מחוייבים היו להיות מושפעים מאותם הרגשים, ראש הישיבה נמנע תדיר מלחזור על פכים קטנים של חיי החולין, כי על בן הישיבה מוטלת החובה להבין ולהשכיל בעצמו מהי חובתו בעולמו ע"י אותם כלים והשפעות שניתנו לו באמצעות הרב. ובדידי הוה עובדא, כשבאתי לבשר לראש הישיבה על אירוסי עב"ג, שאל אותי ראש הישיבה "כמה פגישות עשית" וכשהשבתי לו, אורו פניו ואמר לי "רואים שלמדת בבית מאיר", כפי הנראה הקורת רוח היתה דוקא מפני שמעולם לא נאמרו על ידו איזה כללים בענינים אלו.

מורינו ראש הישיבה זצ"ל עמל ויגע, הן בתורה והן במוסר, להעביר את רגשי ההתפעלות העצומים מכל הוספת הבנה בגמ', ומגילוי נוסף במוסר. האמרות הרבות שהביעו את התפעלות הנפש והתרגשות הלב מחכמת התורה ועומק המוסר, היו מחוברים לעצם מסירת התורה שבאמירת השיעורים והשיחות, על מנת שבלימוד התורה נתדבק בכל נפשינו לנשמת התורה, תורת חיים ממש.

א־ל־ו־ל/ הרב חנוך פלדמן שליט"א

אלעד

מדי שנה בתחילת זמן אלול, במשך קרוב לחמש עשרה שנה, שב וחוזר אצלי מראהו המיוחד של בית המדרש באוירת האלול שלו.

מראה מיוחד – כן, שב וחוזר - כן, זהה - לא!!!

אוירת השנים האחרונות אינה דומה לקודמותיה, משנה לשנה גדלה והולכת כמות הבנים החדשים בישיבה, משנה לשנה נחסרים מעברי בית המדרש.

השלב היותר קל הוא החזרה מבין הזמנים אל בית המדרש, כאשר הנך מפלס את דרכך אל מקומך הקבוע, בינות לכיסאות הספסלים והסטנדרים שנוספו בביהמ"ד.

הרהיטים החדשים בבית המדרש, מכים בך בעוז, שעה שאתה רץ אחוז שרעפי רש"י ותוס' אל ארון ספרי המפרשים, ומעבר אין.

במקום שתיקח את הריטב"א שלשמו קמת, את קצות, הרשב"א או הקובץ ותחזור להתייגע, אתה מוצא עצמך נדחק בתוך שורות שורות של כיסאות וסטנדרים שנצמדו לשולי ספסל קיים, והאריכו אותו עד לאן שמתיר הקיר.

שיחת הפתיחה של מרן ראש הישיבה שליט"א, היא היא קריאת הא־ל־ו־ל הראשונה של הזמן, הרעד חולף בגוו, היראה אוחזת בצעירי הבנים,

"אריה שאג מי לא ייירא"

תפילות האלול אף הם שונות, הן רוחנית הן גשמית. גשמית, מקום להישען למאחר אין, לפני המזמור שיר הם כבר שם, עומדים על מקומותיהם.

רוחנית, אינה דומה שמיעת המלים של ימות השנה, לשמיעת המלים של אלול, די להקשיב לתפילתם של הבנים וכבר מחוורת לך משמעות מילות התפילה.

באלול אתה שומע "מלים מלים ואת משמעותם".

קול רעש הלימוד בוקע מחלונות בית המדרש, קול התורה של תחילת זמן אלול שאין שני לו, קול רעש שבוקע לפני עת תחילת הסדר ומסתיים הרבה אחרי מועד תומו.

ידועה מימרתו של מרן הגרי"ס זצ"ל, שבכדי לזכות לראש השנה ויום הכיפורים, צריך שכל השנה תהיה כאלול, ומי יהיה בעצומו של אלול ולא ינסה שתהיה כאלול...?!

הסדרים כאשר מתלקחת בתוך האדם, הנפת הסברא וביטולה, שאגת "הקרומקייט" וישורה, הויכוחים וההתנצחויות "האלימות" בין בני הישיבה.

זר לא יבין זאת! לו נקלע היה לבית המדרש בימים אלו - השתוממות, פליאה והתרגשות היו מנת חלקו.

אף לארוחות בחדר האוכל ישנו מראה אלולי, הכל רגוע יותר, שליו יותר, הבנים כמעט לוחשים איש לרעהו, אי אפשר שלא להרגיש את השקט, ובאותה מידה אי אפשר שלא לחפש מיהו הזר – רם המעלה שבגינו כל זה.

והתשובה כמובן אי שם בהרגשת האלול, במשמעותו ובמהותו, "אני לדודי ודודי לי".

ראש השנה מתחיל כבר בבוקרו של ערב ראש השנה, הסליחות שמתחילות להתבקש באשמורת, "...זכור ברית אברהם ועקידת יצחק...".

השחרית שהתקיעה נאסרה בו, התרת הנדרים בפני דיינים מומחים, וחוסר היכולת לעבור ממקום למקום, בשל מעבר בית המדרש ל"נוהל ימים נוראים", שורות ארוכות מקצה לקצה לרוחב בית המדרש כולו.

מה־"ברכו" הראשון של ליל התקדש יום הדין, ועד הברכו של מוצאי ראש השנה, פוסע בן הישיבה בדמע, בבכי ובנהי בין שורות המחזור, בין מילה ומילה בין אות ואות, לכל ניקוד משמעות ביום זה.

אין לנו להאריך בתוקף ימים אלו כי "... הוא נורא ואיום..".

ומה יאמר ומה ידבר מי שזכה לשמוע את ה"תקיעה" של מורנו הגרח"ש זצ"ל.

"למנצח אל שושנים.."

"למה פרצת גדריה וארוה כל עוברי דרך"

מרן ראש הישיבה קורא ברעד את פרק פ' בתהילים, לאחר תפילת השחר של עשרת ימי תשובה, ומרטיט בקולו כל שומע.

"הבט משמים וראה ופקוד... וכנה אשר נטעה ימינך..."

העיניים דומעות, המוח חושב והלב מתעורר, לא יצליחו המלים לתאר את הרגשת השמיעה, ולא יציירו השורות את תחושת הלב.

"ה' אלוקים צבקות השיבנו, והאר פניך ונושעה"...

ראש הישיבה / הרב צבי פרוש שליט"א

ר"מ בישיבת 'חכמת התורה' - קרית ספר ורב ביהכנ"ס 'מנין אברכים' הגבעה הדרומית - קרית ספר

בקשוני לכתוב לכבוד ספר היובל לישיבתנו הק', אך אין ביכולתי להביע בהנפת קולמוס את כל הבעת הכרתי לישיבה ולמרן ראש הישיבה זצוק"ל.

הרגשתי היא, שאנו בוגרי הישיבה - לא סיימנו את הלימוד בישיבה, אלא אף אחר שנים רבות, והאמת כל החיים, נשארים אנו תלמידי הישיבה בהוה, אם מביטים אנו אל כל מה שרכשנו במשך שנות היותינו בין כתלי הישיבה, את דרך הלימוד של מו"ר ראש הישיבה זצוק"ל, לימוד הסוגיות לעומקם, ולימוד הליכות החיים שלמדנו. יש לנו עדיין הרבה מאוד מה ללמוד כדי להבין ולהשכיל, ועדיין אנו באמצע לימוד הדברים, וכענין מה שאמרו חז"ל אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה.

מפורסמת השאלה ששאל מו"ר ראש הישיבה זצוק"ל בשיחותיו לפרשת לך לך לענין המזבחות שהקים אברהם אבינו, שבמזבח הראשון אמר הכתוב שבניתו היתה "לד' הנראה אליו", ואילו במזבח השני לא נאמר לד' הנראה אליו. והביא דוגמא לזה ממציאות חייו של האדם, שהרי סוד ויסוד חייו הם החיים בעצמם, ואין אנו רואים את החיים, אך החיים הם מציאותינו.

כמו"כ הדבר כאן לגבי הבעת הערכה למהות הישיבה ולמו"ר ראש הישיבה זצוק"ל, אין לנו - תלמידיו, את האפשרות להביע כל זאת, כי אנו בעצם נושמים את סוד ויסוד החיים, חיי הישיבה, דרכה והליכותיה.

אכתוב בקצרה כמה מעשיות מזוית עיני, כתלמיד שזכה לקירוב מיוחד בעין טובה מאת מו"ר זצוק"ל. במיוחד במעשים אלו, שהם לא היו חד פעמיים אלא חזרו ונשנו פעמים רבות.

זכיתי שקרבני אליו בעבותות אהבה, וקבע עמי סדר לימוד מידי יום בשעות הלילה, אף שכבר היה בימי זקנותו, למד בעירנות ובשיא הצלילות עד לשעות המאוחרות של הלילה, עד לבירור הסוגיא. ובאם היה לו קושיא שצצה לפניו לא נח, והיינו מתחילים ללמוד את הסוגיא מתחילתה, עם כל הביאור המקיף שלמדנו עד שהגיע שוב לקושיא, וחיפש בספרי הראשונים, ולפעמים אף באחרונים, עד שמצא מזור ותרופה לקושייתו.

זכורני פעם אחת שלמדנו ונתעוררה שאלה בביאור הסוגיא, והשעה התאחרה, פנה אלי ואמר לי "טוב, אתה צריך ללכת לישון, ד' יעזור למצא תירוץ", ושוב היה חוזר על הקושיא. בבוקר לפני שחרית פונה אלי ושואל אם כבר ברכתי ברכת התורה, כי הוא לא בטוח שנרדם כשיעור של חיוב בברכת התורה. כשהגיע ליישוב הקושיא היה אומר לי - כשומר סוד - "הלילה תבא אני יגיד לך מה שנראה לי".

פעמים כשהייתי עולה ורואה שהוא חלש ואין בו כח, הצעתי שאולי היום לא נלמד, היה מתגבר כארי ואומר "מה פתאום לא ללמוד", והיה מתיישב במקומו והיה מפשיל את שרווליו - כפשוטו. ומתחיל ללמוד בקול ובמתינות, ולאט לאט מתלהב כדרכו בקודש עד שהיה מתגבר כארי, והיה אומר שהתרופה הכי טובה לחולשה היא לשבת וללמוד, שבכך חוזרים ונהיים רעננים.

הי' אומר לי, "אני מקנא בך, אבל אני לא מקנא בך, אני מקנא בך שאתה צעיר ויש לך כח נעורים לשבת וללמוד בהתמדה שעות על גבי שעות, אבל אני לא מקנא בך, שאתה לא זקן ואין לך את יישוב הדעת והידיעות שיש לזקן שקנה חכמה, אתה צריך לקנא בי".

בכל יום, גם בימים שהי' לו קשה, לא ויתר והכין עבורי כוס קפה ומיני מזונות, אף שניסיתי למנוע ממנו לא ויתר. פעם אחת התחכמתי והכנתי לעצמי כוס קפה ובאתי לסלון ללמוד כשכוס הקפה בידי, טען הוא לי, מה לקחת לי את מצות הכנסת אורחים שלי, והלך והכין כוס נוספת ואמר "היום תשתה שתי כוסות".

כשנודע לו שלא אכלתי ארוחת בוקר או ערב בגלל כל סיבה שהיא, היה קורא לי ומכין לי בעצמו ארוחה כיד המלך והיה מוציא את כל מה שרק יכול מהמקרר, אולי אתה רוצה לבן אולי גבינה, הנה ריבה והנה חמאה וכו' וכו', כשהרבנית תליט"א לא היתה בבית, הוא ניצל הזדמנות פז זו, והכין עבורי חביתה.

אסיים במעשה, שהיה חוזר על עצמו, שיש בו לימוד להסתכלות אמיתית ונכונה על תלמיד, לכל מי שמתעסק בחינוך.

כשהיה רואה צורך לגעור על תלמיד כדי להעמידו על הדרך הנכונה העולה בית ד', היה מבקש שיקראו לו את התלמיד לביתו, והיה מתחיל לצעוק עליו, איך אתה מתנהג, איך אתה מעיז להתנהג כן, ולא היה מרפה מהתלמיד במשך דקות ארוכות, לפעמים אף יותר מחצי שעה, עד שהבחור היה נשבר ופורץ בבכי עם דמעות כילד שעומד לפני אביו בהרכנת ראש.

כאשר התלמיד היה נכנע ומבין מה רוצה ממנו ראש הישיבה, היה אומר לו, "לך תשטוף פנים, אף אחד לא צריך לדעת..." ומאז נהפך לבו של הבחור והיה מאלו שנקשרו בעבותות של אהבה למו"ר ראש הישיבה זצוק"ל.

יש מעשיות רבות, אין ספור, על מו"ר זצוק"ל, אך הבאתי כאן רק כמה דברים שעלו על דעתי בשעת כתיבת השורות, ואינם אלא דברי חכמים הצריכים תלמוד, ויה"ר שנבא לכדי עשייה מדרכי מרן זצוק"ל, שהטביע חותמו בלבות תלמידיו.

וברוך ה' שהניח לנו ברכה בן כמותו רבנו ראש הישיבה שליט"א, הממשיך להנהיג את אלפי תלמידי הישיבה ביד רמה, במסירות ואהבה אין קץ, וביום חגה של הישיבה במלאת לה יובל שנים אנו בברכה למו"ר ראש הישיבה שליט"א שירבו התלמידים הצמאים לדעת תורה ומוסר כפי שנמסרו לנו על ידי רבותינו מעתיקי השמועה, להרבות כבוד שמים.

חיבור העולמות / הרב שמחה בונם רוטברג שליט"א

עיונים במשנת חייו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זצוקללה"ה

אַתָּה הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם אַתָּה הוּא מִשֶּׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. אַתָּה הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַתָּה הוּא לָעוֹלָם הַבָּא: קַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ עַל מְקַדִּישֵׁי שִׁמֶךָ וְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ

ראשית דבר

גוף ונשמה - עולם הבא בעולם בזה

ענין זה המאמר "חיבור העולמות" שמתהוה ע"י כנסת ישראל בהשלמת חיי עוה"ב בעוה"ז, ודווקא ע"י גופים ילודי אשה בהשלמת חיי גוף ונפש יחדיו בתכלית, למדנו ממציאות חייו של אדוני זקני רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זצללה"ה, איש ההרכבה המיזוג והחיבור – **יצירת עוה"ב בעוה"ז** – יצירה פלאית (רמ"א סי' ו') יצירת זיו הפנים (רמח"ל דע"ת).

ביסוד היסודות העמיד, שהדבקות הגמורה היא חיבור גמור של הנשמה לשרשה חלק אלוק ממעל, ובדבקות הגמורה מתחבר האדם לעילת העילות בחיבור גמור, עד שהוא עצמו מהוה את המלכות, ודבר זה נבנה בהבנה ברורה, שיסוד שלימות החיבור הוא דווקא ע"י חיבור גוף ונשמה, ושזהו ענין עוה"ז ועוה"ב ושלימות דלעתיד בב"א.

ואף שעד ארבעין שנין לא קאים אינש אדעתא דרבי', אך אנא מחדדנא טפי, דחזיתי' לרבינו ז"ל פנים ואחור, וזיכני בוראי לעמוד לשרתו "והנער היה משרת את ד' את פני עלי הכהן" וברש"י מכאן למשמש תלמידי חכמים כמשמש פני השכינה, ואף שלא הגעתי למידת שימוש, שירות **אולי** יש כאן, וכמי שזכה לבוא אל שולחן המלך, ושם בהאי שעתא דביה רעוא, אתקין סעודתיה ביסודי העבודה – **שיתברר ויתאמת** – בזמרו דרך שאלה ותשובה "**מפני מה ירדה הנשמה למטה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא**" והתשובה היתה מתנגנת "**ירידה לצורך עלי' – ירידה לצורך עלי'**".

ומיד אח"כ חקק את מהלך העבודה, מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש בעמלו של עולם אין יתרון, אבל בעמלה – בעמלה של תורה, יש יתרון.

ועל זאת המציאות יסד ובנה את היכלו – **בית מאיר** – אשר חצב מבי כנישתא דיתיב בנהרדעא: לונא, גרודנא, מיר, לומז'ה פ"ת, וכפי שהכריז "**הישיבה שלנו נתיסדה על מוסר**".

ומהו מוסרו של מרן ז"ל, כבר הודיענו הוא ז"ל בשש אותיות, בקראו שם כולל ומקיף לספרו המוסרי – **מלכיות** -, ובפתחו של אולם, פורט את הכלל לשלשה עמודי עולם ספרו, והא לך לשונו:

בו ידובר נשגבות ביאור אמרו לפני מלכיות בכדי שתמליכוני עליכם שפירושה גלוי מלכותו יתברך שהוא סודה ויסודה של תכלית הבריאה "לך ד' הממלכה".

ואחרי שהנושא של גילוי מלכותו זה הוא האדם ובעיקר היצירה הישראלית, מן ההכרח שידובר בזה גם מנפלאות היצירה של ה"וייצר ד' אלקים את אדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה", ועל כולנה יצירת האבות שהם כענין יצירה לזרעם – כלל ישראל, שיצירתם הושלמה

בבואם להר סיני בקבלת התורה, ובהקמת המשכן – השראת השכינה, שאו הגיעו למעלת אבותיהם – הם הם המרכבה (רמב"ן).

והיות שהמהוה כל זאת היא התורה ע"כ מדובר בזה מסגולת ונצחיות התורה שבלימודה וקיומה למעשה זוכים לתגובת פריה שהיא שלמות יראת ד' ביחודו יתברך. ולשגב מעלת הדבקות בו ית"ש, שהוא קיום ה"בו תדבק" – ההתדבקות במדותיו ית' שהוא הוא המלכות.

ומהו מוסרו של מרן ז"ל, בעבודת האדם מבחר היצורים, "הוא היה אומר", **אתה הוא בעולם הזה ואתה הוא לעולם הבא**, וכפי שחצב מעצמו פירוש הדברים:

*עומק כוונת חז"ל בזה שה"אתה הוא לעולם הבא" הוא דווקא מהיצירה של ה"אתה הוא בעולם הזה" שמהתגלות של האתה הוא בעולם הזה שב"אתה הוא" זה זכינו לשלימות ההתגלות של מעין מציאותו ואמיתתו שניתן ושייכי בבריאה שהיא היא התורה, זה עצמו מהוה סוד ויסוד האתה הוא של לעולם הבא, **עד כפי שרגילים אנו לאמור בזה שאין העולם הבא בעולם הבא, העולם הבא הוא בעולם הזה ועד כמה שעולה בידי האדם מכח התורה ליצור עולם הבא שלו בעולם הזה כן הוא "עולמו" שם.***

(טוב דעת מאמר נ')

ולא רגע ים התורה עד שכתב בספרו:

וענין זה הוא הבריח התיכון בעבודת הש"ת הוא ההתחלה! והוא התכליתי! וזה היסוד של תורה ומצוותי!

(אמרי דעת מאמר ב')

ואותו בריח תיכון היה מבריח מן הקצה אל הקצה, עד שכל המבקרים בהיכלו והמשיגים בספריו יתנו עדיהם שלא נמלט הזכרת ענין זה כמעט בכל מאמריו, שהרי כל מאמריו ביסודי העבודה הם.

וזו היתה מציאות חייו ועבודתו להדבק בחשיקה ובחפץ גמור ליוצר כל יצורים להיות מהוה את המלכות עצמה כאן בעוה"ז, חיי עוה"ב בעוה"ז - ובזה מובן שיכול היה לחזור על ענין זה מאות פעמים וכפי שתיאר הוא ז"ל על הפסק הנשימה לכמה רגעים כמשל הדגים והשועל – **במקום חיותינו** – והן הן נשימותיו של הנפש חי', האדם השלם, במקום חיותו. ומי שיאמר לו עלה ליבשה יענה לעומתו שוטה שבחיות אתה.

ובזה תסור התמיהה איך שמחיות הדברים היה נראה על דבר שכבר חידש ואמר מאות פעמים כאילו נתחדש לו זה עתה, והיו הדברים חביבים עליו כחיבת שעה ראשונה אהבת הכלולות, וע"ז הרבה ראו כן תמהו, ומרן זללה"ה תשובתו בצדו:

והנראה שהבן תורה שזכה שעמלו בתורה וחי בתורה היינו שהוא עומד ועוסק יום ולילה במלאכת הלהטת תורתו, הוא רואה ומרגיש עד כמה שארובות התורה נפתחים ומתגלים לעיניו עם כל הוספת אף נופך קל בהבנת והסברת הדברים, והוא חי כבר באותה מציאות חיים של וידי האדם לנפש חי'...

אבל לפי המבואר שיסוד לימוד התורה ושינונה היא הלהבת והלהטת שלהבת אור התורה, נתחדש לנו ע"י הנביא מלאכי, דכל התלהטות מחודשת בתורה, אינה רק תוספת וחיזוק האור הקיים (שזה כשלעצמו ודאי אמת) אלא מתלהט ע"י כל נשיבה ונשיבה אור חדש לגמרי שאין לאור שנתגלה עד עתה כל השואה עם אור חדש זה שנתגלה עכשיו, עד שכל האורות והגילויים של המאה פעמים (שהם כשלעצמם נפלאים מאד) נראים כחושך ביחס לאור החדש שנתגלה ע"י תוספת הנשימה וההלהבה של

הפעם הנוספת, והיחס בין שניהם הוא עד כדי כך שבאופן יחסי חשיב השונה מאה פעמים כלא עבדו כלפי השונה מאה ואחד פעמים דחשיב עבדו, והוא מבהיל.

(טוב דעת מלכיות מאמר י"ח)

הביטו נא בצור מחצבת אושיתכם וספרו את גווני אותה אש אחת בהזכירו – האדם עצמו מהוה את המלכות – גוף קדוש – חיי עוה"ב בעוה"ז – אבות הן הן המרכבה – סוד אלוק עלי אהליהם, - תתקע"ד ורמ"ח – שכינה מדברת תוך גרונו של משה, ועוד רבים. אם תוכלו למנות אותם.

כי כך היא המדה שהדברים שחשיבי ויקירי מידע ידע בהו, ועשוי למשמש בהם בכל שעה ושעה.

מציאות הבריאה - ההשפעה העליונה

ודרך אחת סלל להגיע לתכלית זו בהביאו את דברי הרמח"ל שההשפעה העליונה מכל ההשפעות שיכולות להמצא מעין מציאותו ואמיתתו קשר אותה הבורא ב"ה בתורה, והעמיק בזה שהתורה שבה איסתכל הבורא ית' וברא עולמו, היינו שמציאות העולם ותכליתו האדם היא התורה, וכך כתב:

ורגילים אנו להוסיף בזה, והוא אף פשוט, כי התורה אינה אך התכנית לפלטין הנפלא, אלא היא הינה גם המשמשת כחומר ביד הבריאה, היא הברזל, היא הטיט. והיא עצמה מהווה את הפלטין המוקם, כי היא – תורה. וכפי שנתבאר, כי פרטיותה של כל נפש ונפש היא תורה, והיא מציאותה ועצמאות יצירתה. כפי שכל הבריאה כולה ושלימותה היא בריאה המבוססת על תכניתה של תורה, ורוחה ונשמתה – תורה הן. והוא ביאור דברי התורה האומרת "בראשית ברא אלקים", כי פירושה של תורה הוא, שהיא סגולת עצמאות יחודו ומלכותו ית', וכאילו היא היוצרת מכח הבורא שבה.

ומבואר, כי התורה הינה היסוד של כל הבריאה, ונמצא כי יסודה – יחודו ית', והיא המלכות. לפיכך, כל הבריאה קשורה ודבוקה בתורה בגילוי של יחודו ומלכותו ית'. וכבר ביארנו, כי המיוחדות של יחודו בכלל ישראל קשור בגילוי יחודו ומלכותו בבריאה כולה. כי אחר שכל הדברים יסודם תורה, ותורה היא הבראשית, הינו – תורה היא הבריאה כולה – והוא כי לא יושלמו יחודו ומלכותו עד כי יתגלו הם בכל הבריאה כולה. ונדרש כי הגילוי יהא בעצמאות הבריאה גופא, שתגלה לכל על יחודו ומלכותו. והוא שנאמר "ד' מלך ירגזו עמים יושב כרובים תנוט הארץ", כי המלכות סובבת ומקיפה את כל הבריאה, ושוב מתמלא הכל בשמחה עילאית, שמחת המלכות, והוא שנאמר "ד' מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים".

(טוב דעת מלכיות מאמר ח')

איש התתקע"ד והרמ"ח - נרתיק קודש

ויראים אנו לדבר מענין תורתו היינו מציאותו – איש התתקע"ד והרמ"ח – כי קרנו עור פניו, בעמל התורה מתוך השלמה במ"ח קניניה וכל ההקדמות והענינים ששיכים לזה – הדרא דלא אפשר למיפרט לתיקה ונרתיקה של תורה (סנהדרין צ"ט ע"ב). והמשתוקק – המבקש, למושגים אלו יעיין בספריו העמוקים על סדר הש"ס – משנת טובי' – שמלבד

האורות הזוהרים שנפתחים בו בהבנת סוגיות הש"ס. עמוק עמוק יחידים ימצאוהו, עוד נילף מינייהו עמלה של תורה מהי:

ומה הוא שביל הזהב המוביל את האדם ההולך לאור הנצחי, מה היא הדרך אשר ילך בה לזכות האור לעולם, גילו לן חז"ל, דהיא העמלה האין סופית בתורה, וכדאמר רבא (סנהדרין צט:) כלהו גופי דרופתקי נינהו, טובי לדזכי דהוי דרופתקי דאורייתא, וע"ש ברש"י שפי', דרופתקי, טרחנין כלומר כל הגופין לעמל נבראו, טובי' לדזכי, אשריו למי שזכה והי' עמלו וטרחו בתורה, לשון אחר דרופתקי כיס ארוך שמשימים בו מעות כל הגופים נרתיקין הם לקבל ולהכניס דברים אשרי מי שזכה ונעשה נרתיק לתורה.

וביאור הדברים, שגופו של אדם מוכן ומעותד להוות בית קיבול אין סופי לקבלת כל התורה כולה וליהפך ולהיות נרתיק קודש לתוה"ק, אמנם הדרך להפיכת הגוף לנרתיק קודש הוא העמלה האין סופית והיגיעה העצומה בתורה הקדושה, והיא היא המחוללת את המהפכה העצומה, בהפיכת גוף גשמי ועכור, מלא תאוות שפלות, לנרתיק קודש לתורת ד'. ולפ"ז ב' הפירושים מתאימים.

*ובאמת דזהו עיקר התכלית של האדם, שדוקא חיי הגוף, חיי הדמיון והאבדון, צריכים ליהפך לחיי עוה"ב, לחיי נצח והוד. והדרך היחידה לזה היא צירוף וזיכוך הגוף, צירוף אחר צירוף בעמלה של תורה, דרק עמלה של תורה יש באפשרותה לשנות מציאות, ולהפוך חיי גוף לחיי נשמות, **ואשרי מי שזכה לרדת לסוף דעתה של מציאות זו, ולהיות נרתיק לחיי טהרה וקודש, ע"י עמלה אין סופית לתכלית זו, והיא עמלה של תורה. ובזה הזפך להיות בן שולם הבא בעולם הזה.** וכן ממש הם חיי הנצח של עוה"ב בעוה"ז.*

(אמרי דעת מאמר ד')

ועל יעקב אבינו נאמר וישכב במקום ההוא (בראשית כ"ה יא) ופירש"י לשון מיעוט, ולא זכורני את מרן ז"ל ישן במיטתו שבחדרו מעת קומו לעבודת הבורא יתעלה, אלא עלי' אחת היתה לו בביתו והיא מקום לימודו, ובמקום שהיה לו שולחן כסא ומנורה לעמלה של תורה – שם היתה מטתו – והנביא (מלכים ב' ד') הקדים מטה, לשולחן כסא ומנורה שזהו יסוד התורה, במיעוט תענוג, חיי צער תחי', על הארץ תישן, וביותר ענין הקביעות (מלבי"ם שם), וכפי שהאריך בענינים אלו הרבה קודם פטירתו.

ולא ישכח ההוא יומא שירד לישיבה הק' בזעזוע נורא, על שמועה כי באה שבחורים בצהרי היום נחים בבגדי הלילה, אף מבחורים דרש לילה איברי לשינתא ולגירסא, אך ביום "הולכים" לישון תמה.

חפירת הבארות - האצלה, המשכה

ואשרי עין ראתה כל יקר כשחפר את הבארות אשר חפרו אבותיו רבותיו ויאמר מצאנו מים – "והדר בוער באש עד לב השמים" (עי' מאמר אחי אלופי ר' טובי' שליט"א) והיו הדברים שמחים כנתינתן.

ובנין מצות תלמוד תורה מבואר ברמב"ם (סה"מ) שזהו ללמוד תורה וללמדה, ובגמ' (כתובות י"ז). נראה שהשונה לאחרים גדול יותר מהבחינה של נתינת התורה, שנתינתה היה בשישים רבוא ולמאן דמתני לית ליה שיעורא, ובסוף ימיו כשכבר היה קשה בידו ענין הללמדה, זעק מנהמת לבו הטהור את התפילה אבינו האב הרחמן המרחם רחם עלינו ותן בליבנו להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

וזכה רבינו הגדול זללה"ה ליכנס לשלשלת הקבלה והמסירה – ובמסירת התורה מבואר ברמב"ם, שבהשתלשלות התורה אין בחינה של הסתר וירידה – מהא דחזר הרמב"ם על סדר המקבלים בסדר הפוך נמצא מרב אשי עד משה

רבינו ע"ה מ' דורות ואלו הן רב אשי מרבא ורבא מרבה וכו' ויהושע ממשה רבינו ומשה רבינו מפי הגבורה נמצא שכולם מה' אלוקי ישראל והיינו ששלימות המסירה היא מסירה שלימה מה' אלוקי ישראל, וכולי עלמא ידעי שזכה למשה קיבל – ומסרה. היה לנו אב ולימדנו תורה (ב"ב כ"א). והתלמידים כבנים.

ומסירת תורתו לא היה כהעברת דבר ממקום למקום, שהרי מבואר במדרש שאמר הבורא ית' במסירתה של תורה כביכול נמכרתי עמה, שהיתה מסירה של הבורא כביכול (עי' במאמר), וכיון שהמסירה כולם מד' אלוקי ישראל, צריך שהקבלה והמסירה לא על דברי התורה בלבד יהיו, היינו "דולה ומשקה", שבזה הבקי באכילת הפרי וזריקת קליפתו יכול לקבל תורה אף מ"אחר" אך המסירה מד' אלוקי ישראל הוא אותה המסירה של נמכרתי עמה, שבשביל זה צריך מוסר התורה עצמו להוות מציאות התורה והשכינה - האבות הן הן המרכבה – אם הרב דומה למלאך ד' צבקות, שבזה תשלם קבלתו, וזה גופא צריך לקיים ב"ומסרה".

ואף בענין זה של "**משה קיבל**" קבלת מציאות רבותיו, ומסירת הוא עצמו על כל גידיו וחושיו לתלמידיו בניו, היה מיחידי הדור, וכל דבריו היו בבחינת האצלה ועה"פ ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם וגו' כתב הרמב"ן וז"ל אבל אונקלוס וכו' נראה שדעתו באצילות שהוא ענין המשנה ויאמר בכאן אמשיך מאשר אצלך מן רוח הנבואה ושמתי עליהם, ונאמר עוד על ההמשכה שימשיך הנותן אצלו מן הדבר הנתון וישאר עמו.

רבי זלמן ארוך - נשמתא דנשמתין

עוד ענין עיקרי מצינו ביסוד זה של חיי עוה"ב בעוה"ז והוא השבת, שהוא אחד משישים בעוה"ב (ברכות נ"ז) ומעין עולם הבא, ואם ישאלך אדם שבת זאת של מי היתה שבתו של מרן רבינו ז"ל היא, ובו מוסברים לנו בפשטות ובעומק מאמר חז"ל (זו"ח) נפש דת"ח איקרי שבת – ורק נציין מה שהוא ז"ל היה מספר שכאשר הגיע ביחד עם רעו מרן הגרש"ר זללה"ה לישיבת לומז'א בפ"ת ובשבת קודש פנה אליהם מרן המשגיח זללה"ה ואמר להם – האם מריחים אתם את השבת? – במיר הרחנו את השבת! והיה רבינו ז"ל חוזר על זה המעשה בתיאור שלם ונרגש איך שלאחר מכן נסוג המשגיח ז"ל ושתק.

ולפי ערכינו נענה אף אנן וכל מטיילי בי גינתא שלו, ונאמר אצל רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זצללה"ה הרחנו את השבת, וכפי שהיה מתאר בערגה מה ששמע מרב גדול במיר שדרש בהתלהבות "**שבת זעצין מיר זאך אלע בא דעם רבונו של עולמ'ס טיש**".

וכמדומני שלא נשמעו ממנו כמעט סיפורי מופתים חוץ מבודדים ממש וכמו רבי מרדכי מאשמינא ועצירת האש, ומרן החזו"א והעמודא דנורא, אך על ענין זה דבשבת מצינו אנשים שהיו גבוהים בראשיהם, וכמו ר' לייב ארוך שקראו לו כן משום שראשו נתארך בשבת, ותוכן הדבר משום ההתרוממות של הגוף לחיי הנשמה מכח יומא נשמתא דנשמתין אחד משישים בעוה"ב, עד שחל שינוי בגוף ממש. דבר זה היה נראה אצלו כדבר פשוט בהבנת הענין, ואף הסביר שלכן דווקא הראש נתארך כיון שבו משכן השכל. שהוא מקום השליטה שממנו נולד החיבור.

עמודא דנורא

ובענין מידותיו של אדם, בזה הטעות נפוצה מכיון שכלפי חוץ ישנם דברים הנראים כתואמים אך עמודא דנורא מפסיק ביניהם, וכדאיתא בגמ' (כתובות י"ז) רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת, א"ר זירא קא מיכסיף לן סבא, כי נח נפשיה אפסיק עמודא דנורא בין דידיה לכולי עלמא.

ובבואנו להגדיר מידותיו של רבינו זללה"ה לא נכנס לקאטוח (משל מרן רבי ירוחם ז"ל לקטנות) ונגדירו כמסביר פנים גרידא, או בעל מידות טובות תרומיות סתמא, הגדרת מדותיו של מרן ז"ל – מה הוא אף אתה – וכשם שהוא יתעלה מציאות ההטבה אף אתה היֵה מציאות ההטבה, ולשון חז"ל מה הוא חנון אף אתה היה חנון, לא נאמר אף אתה עשה פעולות חנון אלא היֵה חנון מציאות של חנון, שמזה נולדות פעולות החנינה, וע"ז נגזר השם מדות, שאין ענינם על פעולות גרידא, אלא על מדות גבהו רחבו ועומקו של האדם, והמדות הם מדות לעצמיות האדם. וכיון שגבה מרן ז"ל למעלה מעשרה והיו מדותיו גבוה מעל גבוה – ברור דאף בזה איפסיק עמודא דנורא בינו לבין העם, וגמירי דלא אפסיק עמודא דנורא אלא אי לחד בדרא אי לתרי בדרא (כתובות י"ז) שהרי כל דבר נבחן בתכונת מוצאו ומבואותיו והא לך הדברים שיצאו מקולמוסו:

והנה מצאתי בזה דברים בדעת תורה למרן המשגיח בפרשת לך לך (עמ' ע"ט עה"פ ואעשך וגו') שמבאר שם, שבמה שהובטח לאברהם "ואעשך לגוי גדול, (בראשית י"ב ב') שפירשו בו – "זהו שאומרים אלקי אברהם", שביאור הדברים שבזה זכה אברהם להעשות לאותה בחינה של "אלקי" עי"ש, והוסיף שם בבאור הדבר (בעמ' פ"ב) וז"ל "כשאנו רואים מעשה חסד של אברהם אבינו , כל אחד רואה בעליל את כבודו ית' אשר מתגלה על ידי אברהם אבינו, חסד אלוקי הוא, אשר שוכן בתוך אברהם, ומהתגלותו של אברהם הוא אשר מתגלה לנו, וזולתו אין לנו כלום, השם הוא אלקי אברהם וכו', כי אברהם הוא אשר השיגו, שלו הוא כביכול, וממנו וממציאותו ע"ה, הוא אשר לנו הכל".

וזהו הענין המבואר שאברהם הגיע לשלמות של "ובו תדבק" עד שהוא מהוה את השפעת הבורא יתב' בבריאה, וזהו שאומרים "אלקי אברהם", שהוא המהוה את אותה ההתגלות, וא"כ מתקיים ה"ובו תדבק" גם באברהם, כי כח זה ממלא את כל מציאותו מכח הבורא, והדברים נפלאים.

(טוב דעת בראשית מאמר נח ואברהם)

בימיו האחרונים, בתוך ים היסורים נתברר, כי לבו - לב נער.

הלב מחיה אותו, אמרו הרופאים, אמרו ולא ידעו עומק דבריהם!

הלב של מרן ז"ל לב אוהב, לב דואג, לב נושא עול הכלל, לבו - לב תלמידיו על שמחותיהם ומצוקותיהם - **נתן עיניו ולבו** - לב זה לא נפגע במאום כי לבו היה לב התורה, זיכוך הגשמי לרוחני, כמו שאמר אחד מן המתנפלים בחין ערכו אנחתי הרחיקה ממני האנחות, דאגתי מקוצר ידי בעבודתך הרחיקה ממני הדאגות (שע"ת שער ראשון העיקר השלישי).

ועל תקופה זו, שהמושל ביצרו כל ימיו, בא חשבון נוסף, בסקירה כללית על ימי חלדו - תורה בפנ"ע היא - אכ"מ.

וברצוני לספר עובדא נוראה איך הדברים באו לידי גמר הביטוי בסוף ימיו בעת זהרת נשמתו כאשר השלים ביסוריו זיכוך גופו והכין עצמו לקראת תכלית.

שבועות ספורים קודם עלייתו לגנזי מרום - ערב שבת קודש היה, חכמי הרפואה מזהירים על שעות שבהם יצטרכו להחליט בשאלות החמורות של פיקוח נפש, מצבו הגופני כבר עמד לקראת גמר זיכוך, חיבור קלוש לעולם המעשה, כבר כמעט נעתק ממנו כח הדיבור.

עם כניסת השבת אמר מרן ז"ל בגעגועים והתרפקות על דודו יתעלה:

שבת - אה שבת, וסימן בידיו כמקבלה - **"לכה דודי לקראת כלה"**.

לעת רצון עת מנחת שבת הגענו אחי ואני נבלחט"א לחדרו, התקרבנו אליו, סבא, גוט שבעס! ואין קול ואין עונה כך נשנה כמה פעמים - לרגע היה נראה שרוצה להוציא מפיו הטהור איזו הברה, אך היה נראה שבמצב כזה של השארת הגוף, לא היה בכוחו.

ולפתע, לפתע יוצא קול מאדוננו זיע"א, בקולי קולות:

ותן בלבנו להבין... להשכיל... לשמוע... ללמוד... וללמד... לשמור... ולעשות... ולקיים...

ויהי הקול, קולו של רבנו הולך וחזק:

"אתה הוא בעולם הזה ואתה הוא לעולם הבא"

ושוב בקול חזק ונעים יותר -

"ואתה הוא לעולם הבא" - ואחר הרעש קול דממה דקה ויהי לחרדת אלוקים.

בעינינו ראינו בהאי שעתא בפני רברבא - ובאזנינו שמענו קול הנפש חיה - **רוח ממללא**. ואם ישאלנו אדם לאמר מה הוא הדיבור שנקרא רוח ממללא, להסביר זאת לא נדע, אך נוכל לומר שמכח האבות זכינו לשמוע "רוח ממללא", קול נעים, חזק, צלול, משל עומד הוא בתוך הישיבה הקדושה מוקף בתלמידים אהובים וכוחו במתניו וזועק חזו בני חביבי שמעו אל ישראל אביכם תמצית חיי הם חיי עוה"ב ביצירת עצמי למציאות תורה שהיא מציאות כל עלמין.

בספרי זאת לאדוני אבי ראש הישיבה שליט"א אמר לי שכזאת היה בצפרא דשבתא שזעק ברכת קידוש שמו יתעלה "אתה הוא בעולם הזה ואתה הוא לעולם הבא" - **חיבור העולמות**.

קוסובא, ווילנא, לכוביץ

עוד רגע אדבר על שרפי מעלה הגופים הקדושים הנשמות העלאיות שיצרו את אהל ישיבתינו לאהל משכן ומקדש, ראש וראשון האדם השלם שעל שמו קרא מרן זללה"ה שם הישיבה – בית מאיר – זקנינו מרן הגאון רבי מאיר קרליץ זצוקללה"ה, מעמיד התורה בישראל בלתי לד' לבדו, וכמובן שאין אנו באים בשורות אלו ואפי' לא כאצבעתא בקירא, רק נאמר שכל ענין זה המאמר, חיבור העולמות, היה מזכיר מרן ראש הישיבה זללה"ה שכלל זאת רבינו מאיר זללה"ה בהספידו את אחיו בכורו מרנא החזו"א זללה"ה באמרו שתי מילים - **גוף קדוש**!

ובהאי תרי מילי נסיים הדיבור בו כעת ונאמר רבינו מאיר – גוף קדוש – זכותו יגן עלינו ועל הישיבה הקדושה שנקראת על שמו הטהור ושמא גרים.

וזכינו להסתופף בצלם של בניו הני תרי אחי – גיסי קדשי קדשים, רבינו הגאון האמיתי רבי שלמה קרליץ זצללה"ה ששבילי ביתו נדמו כשבילי דנהרדעא ופומבדיתא. ואחיו המלאך הגאון החסיד רבינו חיים שאול זצללה"ה שעליו התבטא מרן החזו"א ער איז נישט קיין ילוד אשה, זכיתי לתחוב ידי בידו בעת אשר כיסה בכנפיו את ידיו ורגליו ובשתים יעופף ודוד מפזז ומכרכר בכל עוז לפני ד'.

ונזכיר בזה את אם הישיבה, זקנתינו הצדקנית תליט"א שבהעתקת שמועת החינוך מבית קוסובא – וילנא, זכתה ליסד ולהעמיד את בנין חינוך בנות ישראל בארץ הקדושה ומעשים בכל יום במלכה שלא אמרו לה זקנים דבר, שכל מעשיה לא עשתה אלא עפ"י חכמים, וכפסק מרן הגרי"ז זצ"ל שבעניני חינוך בנות ישראל הלכה כמותה, וכסדר מחזרת שליחותה למשלחיה, בעלי החינוך, מרנא החזו"א זיע"א ומרנא גאב"ד בריסק זיע"א – עשיתי שליחותכם, בשמירת פך השמן הטהור ללא סטי', ללא חידושים, ללא כניעה לשטן משחית חינוך הטהור ושלוחיו, - לא נתתי לשועל ליכנס לבית קדשי הקדשים.

יתחדשו ויפרחו כנשר נעוריה – עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו.

עולמו של יובל

ובמכילתא (משפטים כ"א ז') רבי אומר שאין העולם אלא חמישים שנה שנאמר ועבדו לעולם עד היובל, ובנוסחת הגר"א שנאמר וישב שם עד עולם (שמואל א' א'), ובגמ' קידושין, עולמו של יובל.

זכינו שחיבור עולמות ישיבתינו יובל ראשון ויובל שני נעשה ע"י אבי אדוני הגאון האמיתי מרן ראש הישיבה שליט"א, ומשאלו הם פני החיבור, החיבור גמור – כולם כאחד עונים קדוש, והאופנים וחיות הקודש מתנשאים לעומת שרפים ואומרים ברוך.

"ימים על ימי מלך תוסיף" ועל עם המלך: הישיבה לצעירים, הישיבה הגדולה, כולל האברכים נודה ונזעק, שיפרחו וירננו לקראת ביאת ינון בב"א.

מאמר בריאת העולמות

השוואת תחתון לעליון

- א -

*פתח רבי יוסי ואמר, שיר השירים אשר לשלמה, שירתא דא אתער לה שלמה מלכא כד אתבני בי מקדשא, **ועלמין כולהו אשתלימו עילא ותתא באשלמותא חדא** וכו', בשעתא דאתבני בי מקדשא לא הוי חדוא קמי קב"ה מיומא דאתבני עלמא כההוא יומא.*

(זוהר הקדוש פרשת תרומה דף קמ"ג ע"א)

*ענין זה הוא, כי כוונת קב"ה בעולמות אלו וכו' **ונמצא למטה כמו שהוא נמצא למעלה** ונודע שהוא שלם ואינו שורה במקום פגום גרוע, והתחתונים גרועים ודאי ולזה אין אור הספירות ומאצילם מתפשט בהם וכאשר הוכן העולם ונשלם בסוד בית המקדש, וגרם בית המקדש ששכינה תרד לשכון בתחתונים ומרכבה עליונה שוכן בו וספירות משתרבבות דרך אור השכינה עד העולם התחתון וכו' ובעולם הגשמי **כולו יחד**, אז נשלם העליון והתחתון והושווה התחתון לעליון, עכ"ל.*

(פירוש אור יקר להרמ"ק ז"ל)

מתבאר שכוונת הקב"ה בבריאת העולמות היא השוואת עולם התחתון לעולם העליון בשלימות אחת, וענין זה נעשה בבנין המקדש שירדה השכינה לשכון בתחתונים כמו שהיא שוכנת בעליונים.

ועומק הענין נראה שהלמעלה והלמטה מציאות אחת הם רק דנחלק לשמים וארץ והתכלית היא לחברם שבזה נשלמים וכלשון השערי אורה (להלן) ויכולו השמים והארץ וכל צבאם שנשתכללו אלו מאלו ונתמלאו אלו מאלו.

ובמדרש תנחומא פרשת נשא א"ל הקב"ה (לאדם הראשון) כך הייתי מתאווה שיהא לי דירה בתחתונים **כמו** שיש לי בעליונים.

*מדרש תרומה פרשה ל"ג רבי ברכיה פתח, לך ד' הגדולה והגבורה כי כל בשמים ובארץ, אתה מוצא כל מה שברא הקב"ה למעלן ברא למטן, למעלן זבול וערפל שנאמר נראה מזבול קדשך (ישעיה ס"ג) למטן ערפל - ומשה נגש אל הערפל וגו' למעלן שרפים עומדים ממעל לו (ישעיה ו') למטן עצי שיטים עומדים, למעלן כרובים שנאמר יושב הכרובים למטן וידהיו הכרובים וכו', ולא עוד אלא שחביבין כל מה שלמטן משל למעלן, תדע לך שהניח מה שלמעלן וירד בשלמטן, שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם הוי כי כל בשמים ובארץ (ד"ה א' כ"ט). **חז"ל גילו לן שכל הלמטן שהיה במשכן הוא מהלמעלן**, עד שהעצי שיטים עומדים למטן יסודם מהשרפים עומדים דלמעלן וכו', אבל בצלאל שידע סוד ההרכבה מהלמעלן למטן בעצי שיטים עומדים הושלם בהשלמה נפלאה סוד השרפים עומדים ממעל לו וכו'.*

(טוב דעת ח"ג מאמר ט"ו)

- ב -

עיקר שכינה בתחתונים

ומצינו שיצירת חיבור שלם, היא דרך עיקר שכינה בתחתונים דוקא, וכפי שמבואר במ"ר (ב"ר פט"ז במדב"ר פ"י שהש"ר פ"ה), שבבריאת העולם קודם שנתקלקל בחטאו של אדם הראשון, **עיקר שכינה בתחתונים היתה**, וכיון שחטא אדם הראשון נסתלקה שכינה לרקיע הראשון, היינו שבחטאו גרם לפירוד העולמות ולשון הגר"א שה"ש א' ג', **ובודאי יותר טוב מזה כשהשכינה דבקה למטה, כאשר היתה כוונת הבריאה כידוע.**

ובשל"ה הק' פר' תרומה מביא מספר שערי אורה בשער הראשון וז"ל:

*דע בתחילת בריאת העולם עיקר שכינה בתחתונים היתה, שהרי מערכת כל הנבראים על סדר המעלות היו, עליונים כנגד עליונים תחתונים כנגד תחתונים, ולפיכך היתה שכינה שרויה בתחתונים, **ובהיות השכינה למטה נמצאו שמים וארץ אחדים**, וזהו לשון ויכולו השמים והארץ וכל צבאם שנשתכללו אלו מאלו ונתמלאו אלו מאלו וכו', והיו הצנורות והמקורות פועלים בשלימות, בא אדם הראשון וחטא נתקלקלו השורות וכו', נסתלקה שכינה נתפרדה החבילה, בא אברהם ויצחק ויעקב ע"ה התחילו להמשיכה למטה, נתקנו לה ג' כסאות והמשיכוה קצת המשכה, ועשו גופותיהם כסאות לשכינה. וכו', אח"כ בא שלמה ובנה את הבית וכו', נמצאת שכינה חזרת למנוחתה בארץ בבית עולמים עי"ש בכל דבריו הקדושים.*

ועתה מבואר לנו בזה שעדיפות של הלמטן על הלמעלן היא כה רבה ונפלאה עד שהאי כרוב שיסודו בלמטן לבסוף הוא גם המהוה והמשלים הלמעלן והבן.

(טוב דעת שם)

- ג -

'גנוני'

ואולי בזה מתפרש לשון הזוהר שם בשעה דאיתבני בי מקדשא **לתתא בגוונא דלעילא**, לא הוה חדוא קמי' קוב"ה מיומא דאתברי עלמא כההוא יומא. ובשיר השירים רבה (פרשה ה') "באתי לגני אחותי כלה" אמר ר' מנחם חתניה דר'

אלעזר בר אבונה בשם ר' שמעון בר' יוסנה באתי לגן אין כתיב כאן אלא לגני - לגנוני למקום **שהיה עיקרי מתחילה** ועיקר שכינה לא בתחתונים היתה וכו'.

ובפירושו של בעל יפה תואר "גנוני" הוא החופה, אשר שם **עיקר דירת החתן ומיוחדת לו לשמחה**, וכמ"ש התוס' פרק הישן (סוכה כ"ה ע"ב ד"ה אין שמחה אלא בחופה) ולשונם - אלא מקום עיקר ישיבת חתן וכלה קרי ליה חופה ולא מקום העשוי לאקראי.

ואותו הכללא שכל מה שברא הקב"ה למעלן ברא למטן הוא גם *"שמחה", שמחה היא בריאה לא פחותה משרפים עומדים ממעל והשמחה בלמעלן היא ככתוב (תהלים ק"ד) "יהי כבוד ד' לעולם ישמח ד' במעשיו" (ובחולין דף ס' אמרו שפסוק זה שר העולם אמרו) והשמחה בלמטן (תהלים קמ"ח) "ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם".*

והמבואר לן ששלמות השמחה - הוא מאותה השמחה שבלמעלן שהוא "ישמח ד' במעשיו" ***שיסודה מהשמחה של הלמטן*** *"ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם", שבשמחה זו שכלל ישראל זוכים לישמח ישראל בעושיו, נשלמת השמחה של הלמעלן "ישמח ד' במעשיו". ומי הם ה"במעשיו" - ישראל, שהם השמחים שמחת ישראל בעושיו.*

על כל פנים מבואר לן ששלמות השמחה היא שגדרה של השמחה שהיא מכללא שכל מה שלמעלה הוא למטה. והרי בברכות חתנים אמרינן "אשר ברא ששון ושמחה" הרי ששמחה היא בריאה. ולא ניתן לתאר לאיזו שלמות זוכה האדם שהוא מתעלה בשמחה. ששמחתו היא שמחת ד', ולא מאיזה כעין, אלא ממש ממש. ואחד משלים לשני הישמח ישראל בעושיו משלים את הישמח ד' במעשיו, פירוש - ***בבחינה של פנים בפנים שהיא באמת היסוד של כל התורה כולה.***

(טוב דעת ח"ג מאמר ט"ו)

(והא דבב"ר הנ"ל נראה שגמר ירידת שכינה לארץ פעל משה רבינו, ומדברי השערי אורה נראה דשלמה עשה את הגמר בזה, ובזוהר שם ג"כ מבואר שבענין זה נתעלה שלמה על כל בני עלמא, אין זה סתירה, וכבר בזוהר הנ"ל מאריך בזה בחילוקים שבין משכן ומקדש, והיינו שגם בשכינה בתחתונים יש בחינות בזה. וע"ע בביאור הגר"א שה"ש א' י"ד שגם במשה רבינו היה כמה דרגות בהורדת שכינה לארץ).

- ד -

לעתיד לבא

ולעתיד לבוא יושלם ענין זה בתכלית (רמב"ן בחקותי כ"ו י"ב), וכלשון הגר"א:

כי עיקר העוה"ב הוא להשיב הנשמה למקורה לדבק בשכינה, ***ובודאי יותר טוב מזה כשהשכינה דבקה למטה, כאשר היתה כוונת הבריאה כידוע.*** *ובאדרת אליהו האזינו ל"ב מ' עה"פ "כי אשא אל שמים ידי וז"ל כמו שנאמר ידי יסדה ארץ,* ***ואחבר אותה אל שמים, שיתרומם שמי בארץ כמו בשמים,*** *כמו שנאמר כי לד' המלוכה וגו',* ***ויתרומם שמי בארץ כמו בשמים וכו', שהקב"ה נקרא חי העולמים שמחבר שני העולמות וכו',*** ***אבל לעתיד יכירו מלכותו גם בארץ,*** *כמו שאמרו (פרקי היכלות רבתי כ"ו ז') חי העולמים בתרין עלמין.*

(הגר"א שה"ש א' ג')

קדושים יהללוך

וענין זה זכו בו ישראל כפי שהובטח לן אם בחקותי תלכו וגו' ונתתי משכני בתוככם (ויקרא כ"ו י"א) וכמו שמפרש רש"י שם (מתו"כ כ"ו י"ד) משכני זה בית המקדש היינו ששם נתחברו שמים וארץ ע"י השראת שכינה פה בארץ.

ושרשה של האי זכיה נמצאת בבקשת משה מהשי"ת "ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה" (שמות ל"ג ט"ז). וברש"י מגמ' ברכות ז', ועוד דבר אני שואל ממך שלא תשרה שכינתך עוד על עובדי כוכבים, ונקבלה בקשתו "ויאמר ד' אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה", וברש"י שלא תשרה שכינתי עוד על עובדי כוכבים וכו' ואין דבריו של בלעם עם שריית שכינה.

והמיוחדות שבה הינה לישראל, שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה, כי עליהם לא האיר אור יחודו ית', ובכך לא התעלו מן הארציות והחומריות של הבריאה, ונשארו במצבם - משפחות האדמה. ומאידך, אנחנו כורעים ומשתחוים ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. אנו, כלל ישראל, זכינו לאותה הנהגה של מלכותו ית', ולא רק בבחינת מלך גרידא, אלא מלך מלכי המלכים, היינו מלכות הכוללת בה עולם ומלואו - והיא יוצאת ונובעת מיחודו הגמור. כי בעת אשר זוכים אנו להתגלותו, מתגלית לפנינו מהות קדושתו והודו של "קדוש אני" - והוא מה שמוסיפים ואומרים הקדוש ברוך הוא. ומורים הדברים על מציאותה של כל הבריאה - שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ ומושב יקרו בשמים ממעל ושכינת עזו בגבהי מרומים הוא אלקינו אין עוד.

הנה מתגלית לנו בזה התייחדות כללית ומקפת, הכוללת בה את המציאות השלימה. מושב יקרו - כסא כבודו, הנהגתו - שבשמים ממעל, ושכינת עזו בגבהי מרומים, היא הנוטה שמים ויוסד ארץ - והיא המהווה כל מציאותנו, היינו - הוא אלקינו אין עוד שמבלעדו אין עוד.

*ובזה מתגלית לנו שלימות אמיתותה של המלכות - אמת מלכנו אפס זולתו. והלימוד לכל זה, הוא ככתוב בתורתו וידעת היום והשבות אל לבבך כי ד' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. ואף שלכאורה, איה רמוז בכתוב זה ענין מלכותו - שהרי תפילה זו ענינה מלכות - ברם, יחודה הוא הוא מלכות. **ויחודו המקיף, שבשמים ממעל ועל הארץ מתחת, הוא המורה לנו על שלימות המלכות.***

(טוב דעת - מלכיות מאמר ד')

- ו -

מלכיות

נמצינו עד עתה כי כוונת קוב"ה בעולמות אלו היא השלמת עליון ותחתון והשוואת עליון ותחתון (רמ"ק), חיבור שני עולמים (הגר"א), שמים וארץ אחדים (שערי אורה), ולא עוד אלא שחביבין כל מה שלמטן משל למעלן (שמו"ר), ועיקר שכינה בתחתונים (מ"ר). וישראל זכו בזה (ברכות ז') ויושלם לעתיד לבא וכלשון הרמב"ן בחקותי "אבל יתקיים עמנו בזמן השלמות".

ומהדהדים דברי מרן המשגיח זצ"ל, על אותו גוי שיכור שהיה במיר, והיה אותו שיכור ענק ממדים ובעל בשר, והפיל אימתו וחיתתו על כל יושבי העיר. ובמיוחד כאשר היה בעת שכרונו, היתה גסות רוחו אכזרית עד למאד. ובהתפעלות נוראה קרא מרן זצ"ל, כי הנה בתפילת מלכיות מפורש, שכל זמן שהשכור הלזה לא ידע ולא יבין ממלכות ד', עדיין לא קויימה שלימות מלכיות.

*ואכן, מה אכפת לנו לענין מלכיות, שהפחותים שבאומות העולם אשר איבדו כל צלם אנוש, צלם אלקים, לא יודעים ולא מבינים את מלכות ד'. עד כי נצבים אנו באותן שעות עילאיות בימי ראש השנה, ומתחננים בעבור נשמתם, שידעו ויבינו כי יש ד' בבריאה, ולא עוד, אלא מפילים תחינתנו שיכירו הם בקיום ישראל ובד' שהוא אלקי ישראל. ולכאורה, הן מוטב היה לבקש על אבדן רשעי עולם אלו, כן יאבדו כל אויביך ד'. **ואף מסתבר כי צריכים אנו לכוון בתפילתנו לגילוי הארת מלכות ד' גם בהם, כי בהם אנו תלויים בשלימות המלכיות.***

(טוב דעת - מלכיות מאמר ב')

- ז -

לגילויו דלהשתמודע ליה

ומציאות זו של שמים וארץ אחדים ע"י שרייתו בעליונים ובתחתונים, ועיקר בתחתונים, הוא גילויו ית' השלם בתכלית הגילוי. ובגר"א (ספד"צ) וכן אין סוף נתגלה וברא את העולם לגילויו ולהשתמודע ליה. היינו שתכלית הבריאה היא גילויו הגמור וכיון שכוונת הבריאה היתה שמים וארץ אחדים, צריך שהגילוי יקיף כל שמים וארץ.

ושמעתי מאאמו"ר הגאון שליט"א שזהו הביאור בהא דנשא שלמה את בת פרעה שכל יסוד המקדש הוא לגילויו ולהשתמודע לי' בתחתונים, ומלכות מצרים היתה מרכז העולם ולכן נשא בת פרעה להשלים גילויו ולהשתמודע לי' בכל העולם כולו עד הנקודה התחתונה של מצרים.

ונראה להוסיף שלכן בהאי שירתא (דחיבור עליונים ותחתונים) נתעלה שלמה על כל בני עלמא זוהר שם, דהנה בקרא כתיב שהדבר שנתעלה בו על כל בני העולם הוא החכמה ויחכם שלמה ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם – מכל האדם. וברמב"ן (הקדמתו על התורה) ז"ל ושלמה המלך ע"ה שנתן לו אלוקים החכמה והמדע הכל מן התורה היה לו וממנה למד עד שידע סוף כל התולדות ואפי' כוחות העשבים וסגולתם וכו' וראיתי הספר המתורגם הנקרא חכמתא רבא דשלמה וכו' יאמר שהאלוקים הוא הנותן דעת שאין בו שקר לידע איך קם העולם ומעשה המזלות הראש והסוף ואמצעות הזמנים ואלכסונות הזנבות ואיך יעשו הזמנים מרוצת השמים וקביעות הכוכבים לחות הבהמות וחמת החיות תוקף הרוחות ומחשבות אדם יחסי האילנות וכחות השרשים כל דבר מכוסה וכל דבר מגולה ידעתיו. כל זה ידע בתורה והכל מצא בה בפירושיה בדקדוקיה באותיותיה ובקוציה כאשר הזכרתי – לשון הרמב"ן ז"ל.

וכיון שכן דווקא שלמה שתרב חכמתו בכל הנקודות מהעליונה עד התחתונה ביותר, הוא יכול לגלות מלכותו יתעלה בכל ממש וזה מה שעשה במקדש וכפי שביארנו.

מלוך על **כל** העולם כולו בטובך והנשא על **כל** הארץ ביקרך והופע בהדר גאון עוזך על **כל** יושבי תבל ארצך וידע **כל** פעול כי אתה פעלתו ויבין **כל** יצור כי אתה יצרתו ויאמר **כל** אשר נשמה באפו ד' אלוקי ישראל מלך ומלכותו **בכל** משלה.

- ח -

מעשה צדיקים

והנה האי שלמות דחיבור עליונים ותחתונים כיון שזכו בה ישראל עליהם מוטל עול ההרכבה והצירוף. נפעל ונעשה ע"י האיש הישראלי, שאף הוא יצירה של נשמה וגוף עליונים ותחתונים, וכפי שמאריך בנפש החיים שער א'.

ובגמ' כתובות ה' ע"א גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ד' מקדש ד' כוננו ידיך.

ולדברינו מתפרשים הדברים שבריאת שמים וארץ היינו יצירת עליון ותחתון, חיבורם הגמור נעשה ע"י מעשה צדיקים, ומה מותאמים הדברים שהקרא שילפינן מיניה על מעשה הצדיקים, הוא ענין המשכן והמקדש שבזה נשלם האי חיבור. וכבר מצינו שכל הסתלקות השכינה מהארץ לרקיע היה ע"י חטא אדם הראשון, ואף החזרת שכינתו יתעלה היא ע"י האדם, וכפי שמבואר בב"ר י"ט ז', ומתפרש בשל"ה פרשת תרומה בשם השערי אורה.

- ט -

קדוש משכני עליון

והנראה שענין זה לא רק נפעל ע"י מבחר היצורים, אלא שהאדם עצמו מהווה האי חיבור, ורק כשמתהוה באדם, הוי החיבור גמור ושלם. ודבר זה נתבאר בספורנו (ויקרא כ"ו י"ב) עה"פ והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלוקים ואתם תהיו לי לעם, וז"ל:

*עניין המתהלך הוא ההולך אנה ואנה, לא אל מקום אחד בלבד, אמר אם כן "והתהלכתי בתוככם" כי לא אל מקום אחד בלבד ירד שפע הכבוד כמו שהיה במשכן ובמקדש, כאמרו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, כלומר בזה האופן ובזה המקום בלבד אשכון בתוכם כו', אבל אתהלך בתוככם ויראה כבודי בכל מקום שתהיו שם, **כי אמנם בכל מקום שיהיו שם צדיקי הדור הוא קדוש משכני עליון, שבו תשלם כוונתו**, כאמרו השמים כסאי והארץ הדום רגלי וגו' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי.*

נמצינו דאף בגמר הורדת השכינה לארץ שנעשה ע"י משה, נוסף בזה שלמות שנעשה ע"י שלמה בבנין הבית, אך תשלם כוונתו כלשון הספורנו בבחינה של ושכנתי בתוכם שאז לא מצטמצם למקום אחד, אלא בכל מקום שיהיו שם צדיקי הדור הוא קדוש משכני עליון.

והדברים מפורשים בנפה"ח (שער א' פ"ד בהגה"ה) וז"ל:

*לזאת הרי כי ודאי **עיקר ענין הקודש והמקדש ושרית שכינתו יתברך הוא האדם**, שאם יתקדש עצמו כראוי בקיום המצוות כולן, שהם תלויין גם כן בשרשן העליון וכו', אז הוא עצמו המקדש ממש ובתוכו ה' יתברך שמו, כמ"ש (ירמי' ז') היכל ה' היכל ה' המה, וכמאמרם ז"ל ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם וכו', ומוסיף וזה שאמרו חז"ל כתובות ה' ע"א, גדולים מעשי צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ וכו', פתחו במעשי צדיקים וסימו ראיתם במקדש, כי כן באמת שהצדיקים על ידי מעשיהם הרצויים לפניו יתברך **הם הם מקדש ד' ממש**.*

- י -

אחור למעשה בראשית

ותוכן ענין זה שרק ע"י התהוות האדם בחיבור זה נשלם רצונו יתעלה בבריאה, הוא דווקא משום שהאדם יצירתו מגוף ונשמה ארץ ושמים, שבזה נכללים כל העולמות. ובקרא כתיב (בראשית ב' ז') וייצר ד' אלוקים את אדם וגו' ופירש"י

מתנחומא (תזריע) שתי יצירות יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיית המתים, היינו הזמן דלעתיד. שכבר חצובה באדם ביצירתו כאן בעוה"ז.

וכמו שמבואר בנפה"ח (א' ו') וז"ל:

*ברא את האדם אחור למעשה בראשית, בריאה נפלאה, מאסף לכל המחנות, שכלל בו כל צחצחות אורות הנפלאות והעולמות והיכלין העליונים שקדמו לו וכו', וכל הכוחות פרטים הנמצאים בכל העולמות עליונים והתחתונים כולם נתנו כח וחלק מעצמותם בבנינו ונכללו בו במספר פרטי כוחותיו שבו, כמו שאמרו בזוהר קב"ה כד ברא לי' לבר נש סידר ביה **כל דיוקנין דחזין עלאין דעלמא דלעלא וכל דיוקנין דחזין תתאין דעלמא דלתתא וכולהו מתחקקא בבר נש**, דאידהו קאים בצלם אלוקים וכו'.*

ולשון השערי אורה (מובא בשל"ה) על האבות הקדושים **ועשו גופותיהם כסאות לשכינה**. היינו שהאדם בעשות רצונו יתעלה הוא עצמו בגופו ונשמתו מהוה את החיבור, עליונים ותחתונים יחדיו.

ובשעה שבנה שלמה ע"ה את המקדש שהשלים החיבור כתיב (דה"י א' כ"ט) וישב שלמה על כסא ה', היינו שלמה עצמו ישב על כסא ה', שהרי ברור שאי אפשר לחלק בין בנית שלמה בית לה', לבין מציאותו הוא עצמו, וכיון שבבנין הבית השלים זה הענין, ודאי שיסוד הדבר שהוא נשלם בזה, וזהו וישב שלמה על כסא ה'. וברמב"ן (הקדמת שמות) וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ישב הקב"ה והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם שהיה סוד אלוק על אהליהם **והם הם המרכבה** ואז נחשבו גאולים.

ודעת הרמב"ן (שער הגמול פרק ל"ז) שמצב התחי' לעתיד לבוא וחיי העוה"ב יהיו עם הגופים, ולשונו **הרי נתבאר שהעולם הבא אינו עולם הנשמות, אלא עולם נברא קים שימצאו בו אנשי התחי' בגוף ובנפש**, ובפרק י"ח, ועוד יש בצורה הזאת (של הגוף) סודות עמוקים כי לא היתה היצירה על זה הדמות הפקר בלא טעם, רק לצורך גדול ולטעם נכבד, והעושו יתברך רוצה בקיומו. ואם תקשה עליו קיום הגוף מן השפלים לעולם, כבר השבונו אליך כי קיום הגוף יהיה כקיום הנפש, וקיום הנפש בהתיחדה בדעת עליון.

- יא -

נשמה מצפה לגוף

והארת הענין נמצא בדרך ד' לרמח"ל (ח"א פרק שלישי) ז"ל:

וצריך שתדע שאף על פי שאין אנו מרגישים לנשמה בגוף פעולה אחרת, זולת החיות וההשכלה, הנה באמת יש בחוקה שתזכך עצם הגוף וחמרו, ותעלהו עילוי אחר עילוי עד שיהיה ראוי להתלוות עמה בהנאה בשלמות, ואמנם לדבר הזה היה אדם הראשון מגיע אילו לא חטא שהיתה נשמתו מזככת את גופו זיכוך אחר זיכוך עד שהיה מזדכך השעור המצטרך ונקבע בתענוג הנצחי. וכיון שחטא אדם הראשון נשתנו הדברים שינוי גדול וכו' עכ"ל.

(והנה הובא לעיל מהמדרש רבה שיסוד חטאו של אדם הראשון היה הפירוד של עליון ותחתון, וע"י עלתה השכינה מהארץ לרקיע, והן הדברים שע"י פירוד נשמתו וגופו גרם לפירוד העולמות).

עוד שם **אך השלמות האמיתי המעותד לזוכים בו לא ישיגוהו לא הגוף ולא הנשמה אלא בהתחברם שנית אחר התחי'**, ואולם מלבד היות עולם הנשמות מקום לנשמות לשבת בו **כל זמן שמצפות לגוף**. דברים ברורים האיר לן הרמח"ל

שהשלמות האמיתי הוא דווקא נשמה עם גוף, ואף שהנשמה מתענגת בגן עדן מצפה היא לגוף, שרק בחיבורם מתהוה השלימות האמיתית וד"ז יהיה בתכלית שלימות לעתיד לבוא.

- יב -

זמן התחיה

וראיתי מביאים מבעל הלשם שיסוד כל ענין תחית המתים לא יהיה כבחינה של מתים שהחיו אליהו ואלישע ששם המשיכו את חייהם, אבל תחית המתים ענינה לחיות את אותה המציאות שחי בה בעולם הזה, רק דשם יהיה זה בדרך תיקון. ולשונו:

והנה כל כוחות הפעולות כולם אשר נעשה בעוה"ז בכל ימי משך עולם ששת ימי בראשית עד היום הזה כו', הנה כולם יעוררו ויזוררו ויעמדו ויקומו ויאירו ויזהירו בעת התיקון וכו', ולכן מוכרח הוא שיחזרו ויעלו כולם לשרשם בקודש והוא תחייתם אשר יעמדו ויקומו לעת קץ הימין וכו', והרי נמצא מכ"ז כי אמונת תחה"מ הנה היא באמת עיקר גדול כי רק בזה יתראה איך שכל הבריאה כולה והנהגתה היא רק לתכלית הטוב וכו', עכ"ל.

ביאור דבריו שכל ענין הלעתיד לא יהיה בנין אחר חדש אלא אותו עוה"ז שבו אנו שרוים הוא הוא הלעתיד לבוא רק שיבוא בדרך תיקון וא"כ אף הגופים יחזרו רק בדרך תיקון – הגוף והנשמה. וכך גם נראה בדרך ד' (פרק ג') ז"ל ואולם יבחנו שם האנשים ותתחלף מדרגתם ומעלתם כפי השיעור מה שטרחו בעולם העבודה וכפי מה שהשתדלו להשיג מן השלימות כי כפי שיעור זה תזדהר הנשמה בעצמה ותאיר בגוף ותזככהו ויקנו שניהם יקר ומעלה ויהיו ראוים להתקרב אל האדון ברוך הוא ולהנות בטובו האמיתי.

ועד כמה שעולה בידי האדם מכח התורה ליצור עולם הבא שלו בעולם הזה, כן הוא "עולמו" שם.

(טוב דעת מאמר נ')

- יג -

מחיצות

הנה נתבאר ענין נצחיות הגוף והנשמה, שרק בצירוף שניהם נשלם התכלית של בריאת עולם שמים וארץ. ושעיקר עבודת האדם הוא לתכלית זאת, של חיי העוה"ב בעוה"ז, היינו החיבור הגמור. שזו כוונת הבריאה וכלשון הגר"א שה"ש (א' ג' הוזכר לעיל).

ומעתה מוארים לנו דברי המסילת ישרים פרק א' שהשלימות האמיתי הוא רק הדבקות בו יתברך ואם שולט בעצמו ונדבק בבוראו ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבודת בוראו מכנהו המסילת ישרים האדם השלם המקודש **בקדושתו יתברך**, וע"י נעשה הגילוי השלם בכל הבריאה כולה שהרי כשהוא מתעלה העולם עצמו מתעלה עמו, ואפי' הדוממים וכמו שמביא שם מאבני יעקב ששם מראשותיו והיתה כל אחת אומרת עלי יניח צדיק ראשו, וזהו המשך דבריו, ואמנם ראוי לו שתהיה כל פנייתו רק לבורא יתברך וכו' אלא להתקרב אליו ולשבור כל המחיצות המפסיקות בינו לבין קונו, עכ"ל.

ולדברינו מובן היטב הגדרת הרמח"ל בענין הדביקות והפכו הריחוק שאין ענינו ריחוק וקירוב וכמו דברים הנמדדים באמות ובמילין (ואף ברוחניות) אלא ענין הריחוק הוא הפירוד שנעשה ע"י יצירת **המחיצות** בינו לבין קונו והדבקות הוא שבירת **המחיצות** לזמר עריצים ולכרות זדים המפסיקים, שנוצרו ע"י חטאי האדם וכשמסיר המחיצות מיד נדבק בו יתעלה.

והדברים מפורשים ברמב"ם הל' תשובה (פרק ז' הל' ז') כמה מעולה מעלת התשובה אמש היה זה מובדל מה' אלוקי ישראל שנאמר עונותיכם היו **מבדילים** ביניכם לבין אלוקיכם וכו' והיום הוא מודבק בשכינה שנאמר ואתם הדבקים בד' אלוקיכם. ועצם הדבקות מוכיח על זה הענין שהפכו של הדבקות הוא הנבדל המופרש ולא הרחוק.

וכמו שביארנו שחטאו של אדם הראשון יצר מחיצה בינו לבורא מחיצה המונעת שרית שכינתו הגמורה בארץ כבשמי שמים וכששב בתשובה ושבר המחיצה אמר מזמור שיר ליום השבת כדאיתא במדרש ואף שאין ענין מזמור זה לתשובה אלא שזו פעולת התשובה להחזיר דבקות ארץ ושמים שזוהי שירתה של השבת וכפי שמבואר באורך במאמרי מרן אאזמו"ר זצללה"ה טוב דעת בראשית מאמר מזמור שיר ליום השבת.

- יד -

עומד על עמדו שלם

והשלמות הגמור בזה יהיה לעתיד לבוא, אך יש שזכו להשלים זאת כבר בהאי עלמא, וכמו משה רבינו ואליהו הנביא וחנוך וכדאיתא בשער הגמול להרמב"ן פרק י"ז. ואלו האנשים זכו להפשיט מעליהם אף את עטיו של נחש ולהתעטף בכתנות אור של אדם הראשון קודם החטא.

ובזה אפשר לבאר דברי הרמב"ם (יסודי התורה פ"ז ה"ו) בהפרש שבין נבואת משה לשאר נביאים, **שכל הנביאים יראים ונבהלים ומתמוגגין ומשה רבינו אינו כן אלא עומד על עמדו שלם**, וכמאמר הכתוב כאשר ידבר איש אל רעהו וגו', היינו שכל סיבת היראים ונבהלים ומתמוגגין הוא משום גופן, אך משה רבינו הגיע לדרגת זיכוך הגוף השלם שנתאחד עם נשמתו ובזה עומד על עמדו שלם.

ונראה להוסיף שבהבטחות שבפרשת בחוקותי לאחר ההבטחה של "ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם", נאמר והתהלכתי בתוככם, ומביא רש"י מהתו"כ אטיל עמכם בגן עדן ולא תהיו מזדעזעין ממני, והיינו שבמצב של משכני בתוככם שכינה בתחתונים חיבור הגמור לא תהיו מזדעזעין ממני וכמו בנבואת משה. וכשקרנו עור פני משה, (שמות ל"ד ל') אמר הכתוב, ויראו מגשת אליו, וברש"י (מהספרי) בא וראה כמה גדולה כוחה של עבירה, שעד שלא פשטו ידיהם בעבירה מהו אומר "ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר לעיני בני ישראל", ולא יראים ולא מזדעזעים, ומשעשו את העגל אף מקרני הודו של משה היו מרתיעים ומזדעזעים, עכ"ל.

והשלמת תפיסה זו נמצאת בלשון הגר"א עה"פ כי עזה כמות אהבה:

פירוש כמו שבעת מות אדם קשה פרידת הנפש מהגוף כי אין אהבה וחיבור מורכב וממוזג כנפש עם הגוף, עכ"ל.

(שה"ש ח' ו')

ובאמת שענין זה הוא פלאי וכמו שפרש הרמ"א בסי' ו' ברכת אשר יצר, וז"ל: ועוד יש לפרש שמפליא לעשות וכו', **וקושר דבר רוחני בדבר גשמי**. ואולי לכן מוזכר בברכת אשר יצר ענין "כסא כבודך" שענין חיבור שמים וארץ שייך היינו שלימות כבוד מלכותו בכל הבריאה.

קודשא בריך הוא אורייתא וישראל מתקשרין דא בדא

- א -

רבינו הגדול זללה"ה - תורה

וענין זה דחיבור העולמות – היה מציאותו של אאזמו"ר מרן ראש הישיבה זללה"ה – חיי עוה"ב בעוה"ז. וזה עמל להעביר לבניו תלמידיו, וכפי שדברים אלו מפוזרים עשרות פעמים בספריו ומי שזכה לשמוע אמריו יודע שכמעט לא נמצא שלא הזכיר זה הענין. והוא ז"ל העמיד את יסוד וצורת וסדר העבודה להגיע לתכלית זה, בהביאו את דברי הרמח"ל בדרך ד' חלק ד' פרק שני.

"בכלל השפעות הנשפעות ממנו יתברך לצורך בריותיו, יש השפעה אחת, עליונה מכל ההשפעות, שענינה הוא היותר יקר ומעולה מכל מה שאפשר שימצא בנמצאים, והיינו שהוא תכלית מה שאפשר שימצא בנמצאות, מעין המציאות האמיתי שלו יתברך, ויקר ומעלה מעין אמיתת מעלתו יתברך, והוא מה שמחלק האדון יתברך שמו מכבודו ויקרו אל ברואיו. ואמנם קשר הבורא יתברך שמו את השפעתו זאת בענין נברא ממנו לתכלית זה, והוא התורה".

מבואר בדברי הרמח"ל שלהגיע לשלימות בזה הוא רק ע"י התורה, שרק בה קשר הבורא יתעלה את ההשפעה העליונה מכל ההשפעות, מעין מציאותו ואמיתתו. וכל ענין אחר אף שיתכן שנצרך גם להשיג השלימות, אך תכלית השלימות לא תושג רק ע"י התורה.

והדברים מתבארים היטב בדברי הנפש החיים שער א' פט"ז בהגה"ה וז"ל:

*וכל חיותם וקיומם של העולמות כולם הוא רק על ידי התורה הקדושה, כשישראל עוסקים בה, שהיא נהירו דכל עלמין ונשמתא וחיותא דכולהון ואילו היה העולם מקצהו ועד קצהו פנוי אף רגע אחד מעסק והתבוננות בתורה הקדושה היו חוזרים כל העולמות לתוהו ובוהו וכו", **כי מקור שרשה העליון היא למעלה מכל העולמות**, לכן בה תלוי החיות של כולם וכו'.*

וזהו קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל מתקשרים דא בדא, וז"ש בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית. מפורש בדבריו שהתורה היא שורש כל מציאות העולמות, ובלעדיה אין כלל מציאות לעולם, וע"ע שם שער ד' פרק י'.

ובזה מאירים לנו דברי הרמח"ל שההשפעה הנקשרת ע"י התורה היא העליונה שבהשפעות, שהוא מעין מציאותו ואמיתתו, והיינו קב"ה ישראל ואורייתא חד. כיון שתכלית הבריאה הוא חיבור העולמות, היינו גילוי גמור של מלכות הבורא יתברך, והרי הנקודה העליונה ביותר מתקשרת בתורה עד הנקודה התחתונה ביותר, דהא איסתכל באורייתא וברא עלמא, וממילא רק ע"י התורה יש נגיעה בכל העולמות, וביותר שרק התורה היא המציאות השלימה והאמיתית שע"י אפשר לקיים את מציאות הבריאה דהא קב"ה ישראל ואוריתא מתקשרין דא בדא – וכפי הסברו של הנפש החיים קוב"ה ישראל ואוריתא **חד**.

ובתורה עצמה נמצא האי חיבור יעוי' בגר"א שה"ש (פ"א) תורה שבכתב כנגד שמים ותורה שבע"פ כנגד ארץ ויתכן שזה מה דאיתא (חגיגה ט"ו ע"א ובתוס' שם) שכשהיו חורזים מדברי תורה לדברי נביאים ומנביאים לכתובים וכו' ירדה

האש וכנתינתה של תורה והיינו שבחריזתם חיברו שמים וארץ וכמעמד הר סיני שירדה שכינה לתחתונים וזהו האש שליהטה סביביתן וכדמפורש התם שזוהי אשא של נתינת התורה והיינו הדביקות הגמור שבמצות הדביקה נאמר והלא אש אוכלה הוא. וזוהי השמחה הגדולה שיש לבורא כל עלמין והיו הדברים שמחים כנתינתן, וכדפירשנו.

- ב -

אורות טליך

וכן הא דהזכרנו ענין תחית המתים, שלמות גוף ונשמה בתיקון נצחי, מבואר בגמ' (כתובות קי"א ע"ב) שהוי רק ע"י התורה "כי טל אורות טליך וארץ רשעים תפיל" כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו, משום שרק ע"י התורה שעוסקים בה ישראל יש את מציאות הבריאה שתבוא על תיקונה גוף ונשמה בעת התחיה.

- ג -

נתתיה לארץ

וכל ענינה של תורה שהיא שמותיו של הקב"ה (הקדמת הרמב"ן לתורה) ונמסרה לגופים ושזה היתה טענת המלאכים תנה הודך על השמים – מה לילוד אשה בינינו – אתה מבקש ליתנה לבשר ודם – מה אנוש כי תזכרנו (שבת פ"ח ע"א) וענה להם משה יצה"ר יש ביניכם שתורה שייכת דווקא לגופים בעלי יצה"ר, וביאור הדבר שכיון שהרצון העליון הוא הגילוי הגמור של הבורא יתעלה ועיקר שכינה בתחתונים, היינו שדווקא ע"י הגילוי השלם בתחתונים נשלם גילויו ית'.

ודבר זה הוא התורה עצמה שהרי בה איסתכל וברא עולמו והיא מציאות העולם השלם שמים וארץ לכן שייך דווקא לבעלי גופים בעלי יצה"ר וכשנשלם אף בהם מתהוה הגילוי הגמור, וכמו שהבאנו בריש דברינו מאאזמו"ר ז"ל שלמד ממדרש תרומה ש**הלמטן** הוא המשלים של ה**למעלן**.

(וראיתי מהגרמ"ש שליט"א לבאר שזה הטעם שרצה הקב"ה תחילה לתת את התורה לעשו וישמעאל משום שהתורה חייבת להתקבל ע"י כל הכוחות שישנם בעולם וא"כ הם הרחוקים יותר והיה מקום שהם יקבלו את התורה וקצת צל"ע מהגר"א (שה"ש פ"א) שנפשות העכו"ם משמים הם משא"כ ישראל וא"כ דווקא בישראל יש את השייכות הגמורה לארץ).

ובגמ' שבת פ"ט ע"א, וא"ר יהושע בן לוי בשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבונו של עולם תורה היכן היא, אמר לו נתתיה לארץ וכו' חזר ואמר לפני הקב"ה רבש"ע חפשתי בכל הארץ ולא מצאתיה, אמר לו לך אצל בן עמרם וכו', וגמ' זו צריכה ביאור כיון שניתנה לבן עמרם מה הכוונה ניתנה לארץ, ואלא דנתינתה למשה היא היא נתינתה לארץ, וניתן לילוד אשה בשר ודם, ולא נקבלה בקשת המלאכים תנה הודך על השמים.

- ד -

נמכרתי עמה

ובמסירתה של תורה מצינו שהשפיל הבורא שמים לארץ ובזה היה גמר ירידת שכינה לארץ "וירד ד' על הר סיני" (וכדאיתא בב"ר פי"ט ומתנות כהונה שם ובהגר"א שה"ש) היינו חיבור גמור של שמים וארץ משום שהתורה שורש כל מציאות הבריאה בה נתהוה חיבור שמים וארץ.

וביותר שכל ענין מסירת התורה וקבלתה לא היתה כמתנה ומקח שעובר מאחד לחבירו אלא כביכול הקב"ה היינו השראת השכינה השלימה נמסר עמה, ודבר זה למדנו מדברי המדרש שמו"ר ל"ג א' ויקחו לי תרומה – ויש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו אמר הקב"ה לישראל מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה. וזהו ביאור המשל שם לפרוש הימנה איני יכול בית אחד עשו לי שאדור בתוכו עיי"ש, והיינו חיבורם של האב – הבורא, עם בתו – התורה, ובעלה – ישראל.

- ה -

כליל תפארת

ומקבלי התורה הגיעו להשלמת ענין זה ובאותה שעה שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן (ע"ז כ"ב ע"ב) והיו כאדם הראשון קודם החטא ובזה זכו לכתרים היינו מצב של גוף מזוכך מותאם לנשמה (וכתר ניתן בראש, שהוא משכן השכל ששם הוי השלטת גוף האדם, והתאמתו עם הנשמה). וכשחטאו בעגל ויתנצלו ישראל את עדים מהר חורב (שמות ל"ג ו') שניטלו מהם כתריהם (שבת פ"ח ע"א) ותורה לאוכלי המן ניתנה לחם אבירים – לחם שמלאכי השרת ניזונין בו וברמב"ן (שער הגמול י"ח) כי אנשי המן נתקיימו במן הנבלע באיברים שהוא מתולדות האור העליון המתגשם ברצון בוראו יתברך. היינו אכילה אך אכילה מזוככת.

- ו -

וכו"ע לא פליגי שבשבת ניתנה תורה – **שבת מציאות של עוה"ב שניתנה בעוה"ז**

קישור העולמות!

ובעוה"ז זהו הזמן המחויב למסירת וקבלת התורה. ות"ח איקרי שבת (זו"ח).

- ז -

בן עמרם

ומוסר התורה משה רבינו כליל תפארת בראשו נתת לו – נשאר בכתרו וזכה בכתריהם של ישראל שזהו זיכוך הגוף הגמור, קירון עור פניו, עומד על עמדו שלם, (רמב"ם) עד שאמרו חז"ל שכינה מדברת תוך גרונו של משה, שבו היה המשכן שלם.

אך מאידך נשאר בגופו ולא הפשיט גופו לגמרי וכשעלה לקבל התורה נשאר בגופו וכמו שאמרו המלאכים מה אנוש כי תזכרנו, מה לילוד אשה בינינו, וכל תשובת משה היתה כלום יצה"ר יש ביניכם היינו שמשה כח קבלתו היה מחמת היותו ילוד אשה ובגוף.

ובזה נראה לבאר מה שאמר משה בתורה על אותם ארבעים יום שעלה למעלה – לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי ואם היה מופשט מגופו מה ענין לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי ולעיל הזכרנו שאמר הקב"ה לשטן שנתן התורה לארץ ולאחמ"כ גילה שנתנה למשה, וביארנו שבחינת נתינתה למשה היה משום "ארץ" שבמשה, היינו גופו של משה שנשלם.

ונוסיף, שמדויקים דברי הגמ' שבת שם שאמר לו הקב"ה לשטן לך אצל "בן עמרם" ולא הזכיר משה משום שרצון הנתינה היה דווקא אל "בן עמרם" ילוד אשה ובתורה כתיב שלא נודע מקום קבורת משה ולא נאמר שעלה בגופו

השמימה משום שמשה מקבל ומוסר הותרה סוף חיבורו לתחתונים היה חייב להשאר בוגפו שלגופים ניתנה תורה רק לא נודע מקום קבורתו משום איך נדע קבורת גוף מזוכך בתכלית והבן.

מעין עולם הבא יום שבת מנוחה

עוה"ב בעוה"ז

- א -

והנה מצינו ענין מיוחד שמתיחד לבחינה הנזכרת והוא שהבורא נתן מתנה לעמו מציאות של עוה"ב בעוה"ז והיא השבת שמבואר בגמ' (ברכות נ"ז) שהשבת היא אחד משישים בעוה"ב, ולמתפרש ענין המתנה, שהבורא נתן לעמו מציאות של עוה"ב דווקא בחיי העוה"ז שזהו השלמות הגדול של חיבור שני עולמים. וזכינו בזה לדברים מאאמו"ר הגאון ראש הישיבה שליט"א.

ואאמו"ר זצ"ל הכ"מ כתב בס' טוב דעת בראשית א' כתב בענין ההתאמה בזה כך:

יסוד השבת הוא חיבור חיי גוף ונפש לחטיבה אחת מושלמת כו', וביקשה השבת בן זוג שיצירתו תהיי' בהשלמת גוף ונפש, שהגוף יחד עם הנשמה נהנים מזיו השבת שהיא מעין עוה"ב, ורק יצירה אחת יש כזאת בבריאה, שמהותה וענינה השלמת גוף ונפש, והיא כנסת ישראל שהם מהוים את יצירת האדם נזר הבריאה.

ונראה להוסיף על דבריו ז"ל שלא זו בלבד שההנאה מן השבת היא הנאת גוף ונפש, אלא השבת גופא יש בה גדר גוף ונשמה מחוברים זב"ז, שהרי ביארנו במק"א שבשבת איכא חיבור בין הנשמה הכללית לנשמה היתירה שניתוספה בשבת, וכלפי הנשמה היתירה הנשמה הכללית היא בגדר גוף, ובשבת מתחברים שניהם והנשמה הכללית אף היא מתעלה עלוי גדול אחר שנעשית חטיבה אחת עם הנשמה יתירה - הנשמתא לנשמתין.

(מאמרי אאמו"ר שליט"א – שבת מתוך מאמר ישראל בן זוג דהשבת)

ולפ"ז א"כ דבר פשוט הוא שמאחר שבשבת מתחדשת בתוככי תוכו של האדם נשמה נוספת, הרי שיש בזה עילוי מיוחד ומופלא לנשמה הקיימת אצל האדם, ומכאן מתייחד עלוי יחודי לגוף אשר מתעלה בשבת קודש לפסגות גבוהות, שהרי ככל שמתעלית הנשמה לעומתה בד בבד מתעלה הגוף, וכיון שהנשמה הכללית מתגבהת בשבת מכח הנשמתין דנשמתין – הנשמה היתירה, כן מתעלה הגוף לעומתה.

ויעו' בזה דברים נפלאים בראב"ע (בראשית פ"ב ג') שכתב ויברך אלוקים, פירוש ברכה תוספות טובה, והיום הזה תתחדש בגופות דמות כח בתולדות, ובנשמות כח ההכרה והשכל, היינו דהתחדשות הגוף והנשמה תואמים זה לעומת זה.

וזהו מה שאמרו ז"ל במכילתא פ' יתרו על כן ברך ד' את יום השבת ויקדשהו קדשו במאור פניו של אדם, ענין מאור פני האדם, אינו אלא מכח השתקפות הנשמה בגוף, ויש בזה דברים נמרצים ומופלאים מהרמח"ל בספרו "דעת תבונות" (אות פ"ו במהדורת הגר"ח פרידלנדר זצ"ל):

*אמר השכל גם לזאת תמצא הקבלה אם תדקדק דקדוק עמוק על הבנין הזה של האדם כי הנה מלבד הדמות של הגוף בתבניתו, ומלבד הנשמה שבו בצורה אשר לה, הנה יש דבר אחד נמצא מהתחברות שניהם – הוא זיו הפנים ותראי שזהו המשתנה בחי מן המת, ולא זו בלבד כי אפי' השתנות ישוב הנשמה בגוף מתראה בו, הלא תראי החולה פנים רעות, ולא עוד אלא שמחשבת הלב נראית בו, הלא תראי, פנים שוחקות, פנים זועפות, פנים מסבירות – כולם עידיהם המה של המחשבות הנסתרות בקשור הלב, **ואין הזיו הזה נמצא לא לנשמה בפני עצמה, כי הרי זיו של גוף הוא, ולא לגוף בפני עצמו, כי אין לגוף זיו זה בלא הנשמה, אבל הוא הדבר הנולד מחיבור הנשמה והגוף ביחד**, ולא דבר ריק הוא הענין הזה ע"ש היטב.*

והמתבאר כי מאור פני האדם אינו אלא מהתחברות וקישור הנשמה עם הגוף, באופן כזה אשר תוככי תוכה של הנשמה משתקפת בגוף, ואין לך זמן יותר ראוי להתחדשות מופלאה זו כיום שבת קודש, אשר התעלותה הנוראה של הנשמה מעלה עמה אחרי' את הגוף לדרגה עליונה, אשר זיוה של הנשמה זורח בקרבה, ומכאן האור המופלא, של מאור פני אדם.

(והנה הרמח"ל קרי לצורות השונות פני האדם, שהיא מכח מחשבת הלב הנראית בו, ושוב הוסיף שצורת פני האדם, עידיהם המה של המחשבות הנסתרות בקשור הלב, וענין זה דמחשבה היא ענין הנשמה, יעוי' בנפש החיים שער א' פי"ד שכתב, והמחשבה היא בחינת הנשמה, שהיא המלמדת לאדם דיעה ובינה בתוה"ק לכן עיקר משכנה הוא במוח כלי המחשבה והיא בחינה העליונה שבהם).

(מאמרי אאמו"ר שליט"א – שבת מתוך מאמר השבת נשמת הבריאה)

ויכולו - נשתכללו

יסודה של השבת היא משנשתכללו שמים וארץ עליונים ותחתונים אלו מאלו וכפי שהבאנו בפתיחת הדברים מהשערי אורה שזהו **ויכולו** השמים והארץ וכל צבאם "ויכולו" נשתכללו אלו מאלו.

מנוחה ושמחה אור ליהודים שמי שמים ארץ וימים כל צבא מרום גבהים ורמים תנין ואדם וחית ראמים כי בקה ה' **צור עולמים**.

תמצית הדברים בקוצר

ענין חיבור העולמות מחמת המקום במקדש ובמשכן, מחמת הזמן בשבת קודש, והכל ע"י האדם השלם הוית המציאות האמיתית שהיא התורה, והוא הוא קדוש משכני עליון כבר בזה העולם.

שנת ה' אלפים שבע מאות ששים ושנים לב"ע

יום השישי - בשישי בסיון חג מתן תורתנו

השפעה שלימה שניתן בכל דור ודור בגילויי האורות שהיו בההוא יומא של מתן תורתנו, והשפעתם על כנסת ישראל כל אחד לפי בית קיבולו.

ובבהוא יומא כשנתבקש ע"י בניו חביביו - תלמידי הישיבה הק', רצוננו לראות את מלכנו הביע הסכמתו. וכל חד לפום עונתו וחורפי' ועומק בית קיבולו הביטו אחרי משה עד בואו האהלה, תורה בשלמותה ללמוד וללמדה חיבור העולמות שמים וארץ שנעשה במתן תורתנו ובמציאות התורה.

יום שבת קודש - שביעי בו

יום קיבול המתנה טובה מבית גנזיו יתעלה, ומציאות עוה"ב בעוה"ז, ההשפעה הגדולה למציאות חיי עוה"ב בעוה"ז.

עד כאן שתי ההשפעות השלימות במציאות חיי עוה"ב בעוה"ז, תורה ושבת.

יום ראשון - בשמיני לירח סיון

הושלם חיבור העולמות בקדוש משכני עליון נעלה הענן מעל משכן העדות ועלתה תורה להתענג ולהתעדן ולצפות לתיקה ונרתיקה לעת התחיה וזמן דלעתיד, חיי החיבור השלם בתיקון גמור. וכבר דרשו מארי דחושבנא שבהאי יומא, ח' בסיון, לא יֵצא תקנת משה שיהיו קוראים בתורה.

ויתכן באנשי המעלה הזאת שתהיה נפשם גם בחייהם צרורה בצרור החיים כי הם בעצמם מעון לשכינה, כאשר רמז ספר הבחזרי (רמב"ן עקב י"א כ"ב).

תשכון בתוך ירושלם עירך, תאיר ארץ מכבודך נגילה ונשמחה בך, ממקומך מלכנו תופיע ותמלוך עלינו כי מחכים אנחנו לך, מתי תמלוך בציון בקרוב בימינו לעולם ועד תשכון.

ומיומא דחרב בי מקדשא קאים עלמא אקדושא דסידרא

קדיש בשמי מרומא עילאה בית שכינתיה - קדיש על ארעא עובד גבורתיה - קדיש לעלם ולעלמי עלמיא.

ההר בוער באש / הרב טוביה רוטברג שליט"א

ישיבת בית מאיר

גמ' חגיגה (כז.) א"ר אבהו אמר ר"א: "תלמידי חכמים אין אור שולטת בהן ק"ו מסלמנדרא ומה סלמנדרא שתולדת האש היא הסך מדמה אין אור שולטת בו ת"ח שכל גופן אש דכתי' הלא כל דברי כאש נאם ה', על אחת כמה וכמה".

מציאות חייו של אאזמו"ר זצ"ל היתה לבת אש, וכמה גוונים איכא באש, אש של תורה, אש של יראה, אש של תפילה, אש של הטבה.

וכל הגוונים היו משלימים זה את זה באופן מופלא לשלהבת אחת.

זכינו שאש זו ליהטה וליחכה סביבותינו בכיבשונה של אש זו היא הישיה"ק, שם יקדה אש זו על כל גווניה, ובה נצרפה נפשנו ליאור באור החיים. ומעת שחסרנו כל זאת אנו קוראים את המקרא הזה, "סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים" ודרשו רז"ל (שהש"ר ד' ב') באשות הרבה, באש של אברהם, באש של מוריה, של סנה, ושל אליהו, ושל חנניה מישאל ועזריה, והם כל הגוונים הנ"ל.

אין בידינו במסגרת זאת להקיף את כל גווני אישו של אאזמו"ר זצ"ל, ע"כ בדברים הבאים ננסה להעמיד ולו במעט את בחינת אישה של תורה דידי', באורם של חז"ל ורבותינו הקדמונים.

גמ' (ברכות ה.) וא"ר לוי בר חמא א"ר שמעון בן לקיש, מאי דכתיב ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם, לוחות אלו עשרת הדברות, תורה זה מקרא והמצוה זו משנה אשר כתבתי אלו נביאים וכתובים להורותם זה גמרא, מלמד שכולם נתנו למשה מסיני.

ובגמ' מגילה (יט:) דרשו מדכתי' ויתן ד' אלי את שני לוחות האבנים כתובים באצבע אלוקים ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם בהר מתוך האש וגו', מלמד שהראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, ומה שהסופרים עתידים לחדש וכו'.

ובירושלמי (פאה סוף פ"ב) יש תוספת בדרשה זו דאף מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר למשה בסיני. ומה טעם(?..) יש דבר שיאמר אדם ראה זה חדש הוא וגו' משיבו חבירו ואומר לו כבר היה לעולמים.

ומתבאר דבמעמד הר סיני נמסרו כל חלקי התורה כולל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש.

ובפשוטו היה מקום להבין, דבמעמד הר סיני היה נתינה של כל חלק וחלק מחלקי התורה בפנ"ע עד שנשלמה בזה נתינת כל התורה כולה, וא"כ אופן לימוד התורה הוא ג"כ על דרך זה שנצטווינו ללמוד ולעסוק בכל חלק וחלק מחלקי התורה שקיבלנו מסיני. אולם נראה דאינו כן, דבאמת בתורה לא שייך כלל ענין חלקים חלקים, דזה שייך בחכמה, שכל חלק וחלק הוא חכמה בפנ"ע, אולם בתורה, שהיא תורת ה' אין מושג כלל של חלקים, אלא כל התורה כולה היא חטיבה אחת של דבר ה', שכוללת בתוכה את כל ריבוי החלקים, וא"כ לא שייך בתורה חלק אחד בפני עצמו בלא שאר חלקי התורה, דזה חסר בעצמותו של חלק זה דאי"ז תורה, דתורת ה' תמימה היא, וזה שאמרו במדרש (ילק"ש ריש בראשית ב.) תורה נקראת אחת ולכן במעמד הר סיני שניתנה תורה לא היה נתינת חלקים כלל, אלא ניתנה כל שלמות התורה כאחת, שאם היתה נמסרת חלקים היה חסר

בגוף קבלת התורה.

ובזה מתבאר מה שדרשו חז"ל עה"פ וידבר אלוקים את כל הדברים האלה וגו' (שמות כ, א) מלמד שאמר הקב"ה כל עשרת הדברות בדבור אחד וכו', והנה כ' רבינו סעדיה גאון (הובא ברש"י סוף משפטים) שכל התורה כולה היתה כלולה בעשרת הדברות וא"כ יוצא שכל התורה כולה נאמרה בדיבור אחד. ולהאמור הדברים מבוארים דכיון שהתורה תמימה היא ואינה חלוקה, ולכן מסירתה היתה נתינה שלימה של כל התורה כולה כחטיבה אחת, א"כ היה מוכרח שתיכלל כל התורה בעשרת הדברות ויכללו כל עשרת הדברות בדבור אחד, שזה מורה על תמימותה שאינה חלוקה כלל אלא אחת היא.

ולכך גם בבריאת העולם, שיסודו הוא התורה, דאיסתכל באורייתא וברא עלמא (זוהר פ' תרומה) [וכמו שיתבאר בהמשך מדברי אאזמו"ר זצ"ל שהבריאה מותאמת בדקדוק אל התורה] לכך כבר ביום הראשון נשלמה כל הבריאה כולה, כמו שהביא רש"י עה"פ יהיה מאורות ברקיע השמים (בראשית א, יב) [וידוע בשם הגר"א שכל התורה שבע"פ רמוזה בתורה שבכתב, וכל תורה שבכתב מרומזת בספר בראשית, וכל ספר בראשית רמוז בפ' בראשית, וכל פ' בראשית בתיבת בראשית].

ובזה נראה לבאר ענין הקדמת נעשה לנשמע שבזה זכו ישראל לקבלת התורה, דכיון דיסוד נתינת התורה היה נתינה שלימה של כל התורה כולה כאחת זה ל"ש באופן של נשמע ואח"כ נעשה, דנעשה שהוא מכח נשמע כמו שהשמיעה והההבנה חלוקים בכל פרט ופרט דאין שמיעת והבנת דבר אחד קשור בחבירו, אלא כל דבר ודבר הוא שמיעה לעצמו, א"כ גם הנעשה שבא מכח שמיעה הוא חלוק לפרטים, דהנעשה הוא קבלה על פרטי השמיעה ובאופן זה ל"ש כלל קבלת התורה כאחת, לכך הוצרכו להקדים נעשה לנשמע, דנעשה הוא קבלה אחת שלימה על כל התורה כולה, ורק לאחר מכן שייך שמיעה והבנה על כל פרט ופרט מכלל התורה שנתקבלה, היאך לקיימה בכל פרטיה ודקדוקיה.

ולכן אומות העולם שאמרו מה כתיב בה, אמר להם הקב"ה פרטים מן התורה ומיאנו בה, אף שאפשר שלא מיאנו אלא בפרט אחד מ"מ הופקעו ממתן תורה, כיון שהתורה אחת היא א"כ המה כתיב בה שענינו הוא פרטים זהו גופא הפקעה ממתן תורה.

ונראה דיסוד זה שהתורה אחת היא כחטיבה אחת ואין בה חלקים נאמר כבר למשרע"ה במראה הסנה, דכתי' (שמות ג, יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה, וצריך ביאור מה שהוגדרה קבלת התורה, עבודה, "תעבדון את האלוקים" והנראה בזה דהנה יש חילוק יסודי בין אדם שעושה לחבירו ריבוי הטבות, לעבד שמטיב ריבוי הטבות לאדונו, דאדם העושה לחבירו, כל הטבה היא לעצמה ואין שייכות בין הטבה אחת לחברתה דמאכילו ומשקהו ומלבישו וכדו' כל פעולה היא לעצמה, כיון שמעשה ההטבה הוא מכח רצונו של המטיב להיטיב, וכמו שהרצונות חלוקים כן המעשים הנובעים מרצון זה חלוקים, משא"כ עבד שעושה ריבוי הטבות לאדונו אין כאן ריבוי פרטים, אלא יש כאן ענין ודבר אחד של שעבוד ועבדות, אלא שהביטוי המעשי לשעבוד זה הוא בצורה של מאכילו משקהו וכדו' אבל כל הפעולות האלו אחד הם, שהם צורות ואופנים של קיום ענין אחד, והוא העבדות.

והנפק"מ בזה הוא בהחסירו הטבה אחת מן ההטבות, שבאדם המטיב לחבירו אף אם מחסר בהטבה מסוימת אין זה גריעותא בשאר הטבות שמטיב לו דכל הטבה היא ענין לעצמו. משא"כ בעבד אינו כן דאם מבטל פרט אחד זה הפקעה וגריעותא בכל הפרטים דגבי עבד שאין הפרטים חלוקים אלא הכל תוצאה של יסוד אחד, העבדות. א"כ חיסור הפרט זה הפקעה מכל ענין העבדות והשעבוד, ושוב כל מה שעושה לאדונו אין זה מכח השעבוד אלא כפרטים וכריבוי הטבות שאדם עושה לחבירו שתלויים ברצונו, ואין כאן חטיבה אחת של עבדות. וכש"כ רבינו יונה (שער הראשון אות ו') כי אם אמור יאמר העבד לרבו כל אשר תאמר אלי

אעשה זולתי דבר אחד כבר שבר על אדוניו מעליו.

וא"כ מתבאר היטב מה שהוגדרה התורה תעבדון, דלמה שנתבאר שיסוד קבלת התורה הוא קבלת כל התורה כאחת בלא חילוק פרטים, זהו המצב של תעבדון, שכל הפרטים הם יסוד אחד של שעבוד לאדון ב"ה, ואפשר דענין זה מרומז ג"כ במנורה, דכתי' (שמות כח, לא) ועשית מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה וגו' והיינו שמנורה שרומזת לתורה צורתה שיש בה ריבוי פרטים של גביעיה כפתוריה אבל יש בהם תנאי של מקשה תיעשה דאין בה ענין של חלקים אלא הכל חטיבה אחת. [ועד"ז אפשר דלכך אופן ההכנה שלנו לקבלת התורה שהם המ"ט ימים מפסח לעצרת אף שאנו מונים מ"ט ימים כפרטים אולם יש בזה תנאי של תמימות וחסרון יום אחד זה חסרון בכל הימים, שזהו מהות ההכנה לקבלת התורה שכל הפרטים אחד הם ואין פרט שהוא לעצמו דהתורה אחת היא].

ולהמתבאר דכל ענין מתן תורה היה נתינת התורה כחטיבה אחת, א"כ נראה דזה היה ענין הקלקול בחטא העגל, שאף שלא חטאו אלא בפרט אחד מכלל כל התורה, אולם בזה היה בירור שלא היתה קבלה שלימה של כל התורה כולה כחטיבה אחת אלא קבלת התורה כפרטים וכחלקים [וכש"נ לעיל גבי עבד שכיון שפרק עול מצוה אחת וכו'] וא"כ בזה הפסידו את מעלת הקדמת נעשה לנשמע שיסודה של הקדמה זו, זו ההפקעה שאין בתורה ענין חלקים כלל, והופקעו בזה ממתן תורה של תורה אחת היא.

ונפלא לפי"ז מה דאמרו במדרש (יתרו פ' כ"ז) משל למלך שאמר לעבדיו שמרו לי ב' כוסות הללו והיה דיאטריטא, א"ל הוי זהיר בהם, עד שהוא נכנס לפלטין והיה עגל אחד שרוי על פתח הפלטין ונגח העבד ונשבר אחד מהם, והיה העבד עומד ומרתית לפני המלך אמר לו למה מרתית אמר שנגחני עגל ושבר אחד משני כוסות, א"ל המלך א"כ דע והזהר בשני, כך אמר הקב"ה שני כוסות מזגתם בסיני נעשה ונשמע. שברתם נעשה עשיתם לפני עגל, הזהרו בנשמע.

ומבואר דבחטא העגל הפסידו את הנעשה ונשאר להם רק הנשמע, ולדברינו, הדברים מבוארים היטב דבזה שחטאו בעגל הופקעו מתורה בשלמותה, ונשאר להם תורה של חלקים. וזהו נשמע בלא נעשה.

וזה שאמר להם שברתם נעשה החזיקו בנשמע.

[וע"ד הדרוש נראה דזה הביאור בשבירת הלוחות ששיבר משה תחת ההר, דלכאורה צ"ב דכתי' (שמות לב, ז) לך רד כי שחת עמך וגו' סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וגו', וא"כ היה לו למשה להמנע מלהוריד את הלוחות, ולמה המתין משה והורידם כדכתי' ויפן וירד משה מן ההר ושני לחת העדות בידו וגו' ויהי כאשר קרב אל המחנה וגו' וישלך מידיו את הלחת וישבר אתם תחת ההר, ולהנ"ל נראה דבחטא העגל לא הופקעו מעצם קבלת התורה אלא שהפסידו את הנעשה קודם לנשמע והיינו את שלימות התורה כחטיבה אחת, כמובא במדרש שברתם נעשה, אולם עדיין יש להם שייכות לנשמע של תורה והיינו לפרטי וחלקי התוה, ולכך הורידה משה לארץ אלא ששברה תחת ההר, דבזה הגדיר משה את חלקם בקבלת התורה, דהיינו תורה של חלקים, תורה של נשמע ולכך לוחות ושברי לוחות מונחות בארון. דדרגא זו של שברי לוחות נשאר להם מלוחות ראשונות, והיינו תורה של חלקים, תורה של נשמע].

מבטל פרט אחד זה הפקעה וגריעותא בכל הפרטים דגבי עבד שאין הפרטים חלוקים אלא הכל תוצאה של יסוד אחד, העבדות. א"כ חיסור הפרט זה הפקעה מכל ענין העבדות והשעבוד, ושוב כל מה שעושה לאדונו אין זה מכח השעבוד אלא כפרטים וכריבוי הטבות שאדם עושה לחבירו שתלויים ברצונו, ואין כאן חטיבה אחת של עבדות. וכש"כ רבינו יונה (שער הראשון אות ו') כי אם אמור יאמר העבד לרבו כל אשר תאמר אלי אעשה זולתי דבר אחד כבר שבר על אדוניו מעליו.

וא"כ מתבאר היטב מה שהוגדרה התורה תעבדון, דלמה שנתבאר שיסוד קבלת התורה הוא קבלת כל

התורה כאחת בלא חילוק פרטים, זהו המצב של תעבדון, שכל הפרטים הם יסוד אחד של שעבוד לאדון ב"ה, ואפשר דענין זה מרומז ג"כ במנורה, דכתי' (שמות כח, לא) ועשית מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה וגו' והיינו שמנורה שרומזת לתורה צורתה שיש בה ריבוי פרטים של גביעיה כפתוריה אבל יש בהם תנאי של מקשה תיעשה דאין בה ענין של חלקים אלא הכל חטיבה אחת. [ועד"ז אפשר דלכך אופן ההכנה שלנו לקבלת התורה שהם המ"ט ימים מפסח לעצרת אף שאנו מונים מ"ט ימים כפרטים אולם יש בזה תנאי של תמימות וחסרון יום אחד זה חסרון בכל הימים, שזהו מהות ההכנה לקבלת התורה שכל הפרטים אחד הם ואין פרט שהוא לעצמו דהתורה אחת היא].

ולהמתבאר דכל ענין מתן תורה היה נתינת התורה כחטיבה אחת, א"כ נראה דזה היה ענין הקלקול בחטא העגל, שאף שלא חטאו אלא בפרט אחד מכלל כל התורה, אולם בזה היה בירור שלא היתה קבלה שלימה של כל התורה כולה כחטיבה אחת אלא קבלת התורה כפרטים וכחלקים [וכש"נ לעיל גבי עבד שכיון שפרק עול מצוה אחת וכו'] וא"כ בזה הפסידו את מעלת הקדמת נעשה לנשמע שיסודה של הקדמה זו, זו ההפקעה שאין בתורה ענין חלקים כלל, והופקעו בזה ממתן תורה של תורה אחת היא.

ונפלא לפי"ז מה דאמרו במדרש (יתרו פ' כ"ז) משל למלך שאמר לעבדיו שמרו לי ב' כוסות הללו והיה דיאטריטא, א"ל הוי זהיר בהם, עד שהוא נכנס לפלטין והיה עגל אחד שרוי על פתח הפלטין ונגח העבד ונשבר אחד מהם, והיה העבד עומד ומרתית לפני המלך אמר לו למה מרתית אמר שנגחני עגל ושבר אחד משני כוסות, א"ל המלך א"כ דע והזהר בשני, כך אמר הקב"ה שני כוסות מזגתם בסיני נעשה ונשמע. שברתם נעשה עשיתם לפני עגל, הזהרו בנשמע.

ומבואר דבחטא העגל הפסידו את הנעשה ונשאר להם רק הנשמע, ולדברינו, הדברים מבוארים היטב דבזה שחטאו בעגל הופקעו מתורה בשלמותה, ונשאר להם תורה של חלקים. וזהו נשמע בלא נעשה.

וזה שאמר להם שברתם נעשה החזיקו בנשמע.

[וע"ד הדרוש נראה דזה הביאור בשבירת הלוחות ששיבר משה תחת ההר, דלכאורה צ"ב דכתי' (שמות לב, ז) לך רד כי שחת עמך וגו' סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וגו', וא"כ היה לו למשה להמנע מלהוריד את הלוחות, ולמה המתין משה והורידם כדכתי' ויפן וירד משה מן ההר ושני לחת העדות בידו וגו' ויהי כאשר קרב אל המחנה וגו' וישלך מידיו את הלחת וישבר אתם תחת ההר, ולהנ"ל נראה דבחטא העגל לא הופקעו מעצם קבלת התורה אלא שהפסידו את הנעשה קודם לנשמע והיינו את שלימות התורה כחטיבה אחת, כמובא במדרש שברתם נעשה, אולם עדיין יש להם שייכות לנשמע של תורה והיינו לפרטי וחלקי התוה, ולכך הורידה משה לארץ אלא ששברה תחת ההר, דבזה הגדיר משה את חלקם בקבלת התורה, דהיינו תורה של חלקים, תורה של נשמע ולכך לוחות ושברי לוחות מונחות בארון. דדרגא זו של שברי לוחות נשאר להם מלוחות ראשונות, והיינו תורה של חלקים, תורה של נשמע].

ובזה יש לבאר מה שאמרו חז"ל בגמ' שבת (פח.) דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום שנא' ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, וצריך ביאור למה בקשירת הכתרים לכל אחד מישראל היה סגי בששים רבוא מלאכים, ובפירוקם הוצרכו למאה ועשרים ריבוא מלאכים [ויעוי' בתוס' ד"ה ירדו] ולדברינו נראה דלעולם בנתינת ב' כתרים היו צריכים לב' מלאכים [ואפשר שזה מצד שאין מלאך א' עושה ב' שליחויות] אלא שבקשירת הכתרים שהיה זה כנגד הקדמת נעשה לנשמע א"כ ב' הכתרים הם אחד, דנעשה קודם לנשמע היינו קבלת כל חלקי התורה כאחת, והנשמע הוא רק אופן קיום הנעשה, ולכך היה סגי במלאך אחד לכל ב' כתרים, משא"כ

אחר חטא העגל שהפסידו ענין זה של הקדמת נעשה לנשמע, ונתחדש מצב של נשמע ונעשה, בזה הנשמע הוא לעצמו והנעשה הוא לעצמו והוי ב' כתרים נפרדים, וכיון שנתחלק בזה הכתרים לב' ענינים היו צריכים למאה ועשרים מלאכים שכל אחד יסיר כתר אחד.

עד עתה נתבאר ענין קבלת התורה שענינה קבלת כל התורה כחטיבה אחת, אולם נראה דאין זה רק צורה ואופן בקבלתה אלא כך הוא ג"כ אופן קיום תלמוד תורה.

והדברים מתבארים בירושלמי (חגיגה פ"ב), אבויה אבא מגדולי ירושלים היה ביום שבא למוהלני קרא לכל גדולי ירושלים וכו' וישבו ונתעסקו בדברי תורה, מן התורה לנביאים ומן הנביאים לכתובים, וירדה אש מן השמים והקיפה אותם, אמר להם אבויה, רבותי מה באתם לשרוף את ביתי עלי, אמרו ח"ו אלא יושבין היינו וחוזרין בד"ת מן התורה לנביאים ומן הנביאים לכתובים והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני והיתה האש מלחכת אותן כלחיכתן מסיני, ועיקר נתינתן מסיני לא נתנו אלא באש, והדר בוער באש עד לב השמים וכו'.

ובמדרש שהש"ר (פרשה א, י) עה"פ נאוו לחייך בתורים צווארך בחרוזים, בשעה שהיו חורזים בדברי תורה, ומד"ת לנביאים ומנביאים לכתובים, והאש מתלהטת סביבותיהם והיו הדברים שמחים כנתינתם מסיני וכי עיקר נתינתם מהר סיני לא באש היו שנא' והדר בוער באש וגו'.

ובהמשך דברי המדרש אמרו בן עזאי היה יושב ודורש והאש סיבובתיו, אזלון ואמרו לר"ע בן עזאי יושב ודורש והאש מלהטת סביבותיו, הלך אצלו ואמר לו שמעתי שהיית יושב ודורש והאש מלהטת סביבך, אמר לו הן, אמר לו שמא בחדרי מרכבה היית עסוק, א"ל לאו, אלא הייתי יושב וחורז בד"ת, ומתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, והיו הדברים שמחין כנתינתן וכו'.

ומבואר בכל המדרשים הנ"ל שיש פעמים שמגיעים למצב של לימוד תורה בדרגה ובמצב של כנתינתם מסיני, ואז זוכים למצב של מעמד הר סיני שהתורה ניתנת באש, ויש להתבונן מהי צורת ואופן לימוד תורה זו שהיא כנתינתה, ובלשונות חז"ל הנ"ל מבואר דצורת ת"ת זו זה החורזין מד"ת לנביאים, ומנביאים וכו', והדברים מבוארים היטב למה שביארנו, דאופן וצורת התורה של סיני היינו תורה שלימה כחטיבה אחת ולא תורה של חלקים דזהו תורה של נשמע, וא"כ גם בלימוד התורה יש ב' בחינות, יש לימוד תורה של נשמע והיינו לימוד חלקים בתורה, אולם יש מצב של לימוד התורה כולה כחטיבה אחת וזהו החורזין מתורה לנביאים וכו' והיינו דאין חלקי לעצמו אלא הכל חרוז זה בזה והכל חטיבה אחת, וכשעוסקים בחריזה זו יורדת אש מן השמים, אש של מתן תורה, ומלהטת ומלחכת סביבותיו.

ובהמשך דברי המדרש (שהש"ר שם) יש תוספת על ענין החריזה, דר' אבהו היה דורש והיתה האש מלהטת וחשש שמא אינו חורז בד"ת כתיקנן, דא"ר לוי אית דידע למיחרז ולא ידע למיקדח ואית דידע וכו' אנא הוינא חרוזא ואנא הוינא קדוחה, והיינו שלהגיע למצב של שלמות התורה כחטיבה אחת לא סגי בחריזה לחוד אלא צריך גם למיקדח, דהיקיפה של תורה הוא בין לארכה ולרחבה ובין לעומקה וכשיש חסרון בחריזה או בקדיחה אין זה חסרון באותו פרט אלא חסר בכל החטיבה אחת של תורה ואי"ז כנתינתה מסיני, ורק במצב של אנא הוינא חרוזא ואנא הוינא קדוחה יורדת אש מן השמים, כנתינתה.

ובזה יש לבאר מעשה דההוא צדוקי (שבת פח.) דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא דידיה תותי כרעא וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיה דמא א"ל עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפחזותייכו קיימיתו וכו', א"ל אנן דסגינן בשלימותא וכו', והדברים טעונים ביאור איזה שייכות ראה אותו צדוקי בין זה שרבא מתאמץ להבין ד"ת באופן כה מופלא עד כדי הקזת דמו, לבין הא דהקדימו נעשה לנשמע.

ולהאמור אפשר אחר שנתבאר שאופן קבלת התורה של הקדמת נעשה לנשמע היינו קבלת כל התורה כחטיבה אחת ולא כריבוי חלקים וכיון שכן בחסרון פרט אחד בלמיחרז או בלמיקדח הוא חסרון בכל שלמות

התורה.

וכמו שביאר אאזמו"ר זצ"ל [בטוב דעת מלכיות מאמר ט'] בדברי חז"ל (במד"ר ריש בראשית) שהיה הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם וכו' ומה נפלאו דברי חז"ל המדמים התורה לדיפתראות ופנקסאות של הבריאה ובכך תהא בידינו ההבנה באמור בר"ע שהיה דורש תלי תלים של הלכות על כל קוץ וקוץ של יו"ד, הנה הדיפתראות מלאות בקווים ונקודות אשר המה מכוונים ומראים על יסודות ועמודים מוצקים אשר עליהם יוכל הפלטין להיות ניצב, וודאי באשר שם אין לומר מה לי נחסיר איזה קו איזו נקודה שהרי נקודה אחת הינה חלק בלתי נפרד מעמוד עליו ניצב בנין זה אך נוסף לכך גם נזקקים ללימודים והבנות על מנת לעמוד על טיבו של כל קו וקו, והוא הוא המשל לתורה וכו'.

ולפי"ז כשראה אותו צדוקי את התאמצותו של רבא מעבר לגבול הטבעי בלמיקדח של תורה, הבין שתורה זו זה תורה של נעשה קודם לנשמע שבה ל"ש להניח אפי' דבר קטן או איזה תוספת העמקה, דחסרון זה הוא חסרון בכל שלמות התורה, וזה שא"ל אכתי בפחזוותייכו קיימיתו.

*

והנה אופן קבלת התורה היה מתוך האש, כדכתי' וההר בוער באש עד לב השמים וגו' וידבר ה' אליכם מתוך האש (דברים ד'), ולכך כשהיו עוסקים בתורה כנתינתה מסיני ירדה אש מן השמים, דזהו אופן נתינתה בסיני.

אולם אי"ז רק אופן מסירת ולימוד התורה מתוך האש, אלא שתורה היא גופא אש, כמו שדרשו רז"ל עה"פ (דברים לג, ב) מימינו אש דת למו, שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה ע"ג אש לבנה, ובירושלמי שקלים (פ"ו, סוף ה"א) ר"פ בשם רשב"ל התורה שנתן לו הקב"ה למשה נתנה לו אש לבנה חרותה באש שחורה, היא אש מובללת באש, חצובה מאש, ונתונה מאש, דכתי' מימינו אש דת למו.

ובגמ' חגיגה אמרו (כז.) א"ר אבהו אמר ר"א ת"ח אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו מסלמנדרא, ומה סלמנדרא שתולדת אש היא הפך מדמה אין אור שולטת בו ת"ח שכל גופן אש דכתי' הלא כה דברי כאש נאם ה' על אחת כמה וכמה, והיינו שת"ח שמחובר ומקושר לתורה של מעמד הר סיני הוא גופיה אש.

ויש להתבונן במהות אש זו של תורה, מה ענינה, ולהאמור אפ"ל בהקדם דברי הגמ' בברכות (נב:) בפלוגתת ב"ש וב"ה גבי ברכת האש, אלא א"ר יוסף וכו' כי פליגי במאור ומאורי, דב"ש סברי חדא נהורא איכא בנורא וב"ה סברי טובא נהורי איכא בנורא. תנ"ה אמרו להם ב"ה לב"ש הרבה מאורות יש באור, וכ' רש"י הרבה מאורות שלהבת אדומה לבנה וירקרקת.

והדברים צריכים ביאור במה נחלקו ב"ש וב"ה, וכמו שהקשה הגר"א (בשנות אליהו) וז"ל: האיך אפשר שיהיו פליגי אי טובא ופוריי איכא בנורא, אי חדא נהורא הא ענינו רואות שטובא נהורא איכא בנורא. ונראה דהן אמת דטובא איכא בנורא, אולם השלהבת אחת היא, דזוהי סגולת האש היא שיש בה הרבה גוונים שעולים לשלהבת אחת, ובזה נחלקו ב"ש וב"ה במטבע הברכה אי אמרינן מאורי בהתייחסות לגווני האש, או מאור לשון יחיד דסו"ס אש אחת היא.

וזה ענין האש של תורה, דהתורה אחת היא, אלא שבאחת זו כלולים הרבה חלקים, ולכך מתן תורה היה באש דזה היה אופן קבלת התורה תורה אחת עם ריבוי הגוונים וכש"כ הרמח"ל (בדרך עץ חיים) שהתורה ניתנה בשישים ריבוא גוונים, אולם תורה אחת היא וזוהי סגולת האש חד נהורא, וטובא נהורי ולכך כשהיו חורזים בד"ת והיה צירוף החלקים של כל התורה כולה ירדה אש מן השמים דזהו התורה של חורזים תורה אחת שחרוזה מכל חלקיה, וזה האש שליהטה וליחכה סביבותיהם דהיא אש אחת אולם יש בה טובא נהורי.

אחת שחרוזה מכל חלקיה, וזה האש שליהטה וליחכה סביבותיהם דהיא אש אחת אולם יש בה טובא נהורי.

ולהאמור אפ"ל בהא דמבואר בחז"ל דמשרע"ה נתקשה בעשיית המנורה, אמר לו הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב תעשה, אלא תיעשה, וכ' המהרש"א במנחות (כט.) דענין הקושי של משה היה בזה שצריך להיות מקשה אחת עם כל כפתוריה ופרחיה וגביעיה, וא"כ להאמור אפשר דלכך אמר לו הקב"ה השלך את הככר לאש, והיינו דדווקא ע"י אש שעניינה שהיא אחת על כל גווניה בה שייך להעמיד תורה זו של מנורה שהיא כל חלקי התורה אולם היא מקשה אחת.

והן הן הדברים שהשרישנו אאזמו"ר זצ"ל, מדברי הרמח"ל שכ' (דרך עץ החיים) הנה בדקדוק גדול נמשלה התוה לאש ובהשוואה מדוקדקת, כי כאשר תראה הגחלת שאינה מלובה השלהבת היא בתוכה כמוסה וסגורה אשר בהפיח בה אז תתפשט ותתלהט ותצא מתרחבת והולכת ובשלהבת ההיא נראים כמה מיני גוונים מה שלא נראה גחלת והכל מן הגחלת יוצא, כן התורה הזאת אשר לפנינו כי כל מלותיה ואותיותיה כמו גחלת הן אשר בהצית אותן כן כאשר הן לא יראו כי אם גחלת וגם כמעט עמומות ומי שישתדל לעסוק בה אז תתלהב מכל אות שלהבת גדולה ממולאה בכמה גוונים הן הידיעות העומדות צפונות בחיק האות ההיא, ע"כ.

וא"כ בלימוד התורה ע"י הלמיחרז והלמיקדח מגדלים את הטובה נהורא על כל חלקיה וגווניה שיש בחד נהורא, ובזה יורדת אש מן השמים ומלהטת ומלחכת, כנתינתה.

תורת הלב / הרב יעקב שטרנשוס שליט"א

ישיבת בית מאיר

"ואמר רבי זריקא אמר רבי אמי אמר רבי יהושע בן לוי אין אומרים בפני מת אלא דבריו של מת אמר רבי אבא בר כהנא לא אמרן אלא בד"ת אבל במילי דעלמא לית לן בה ואיכא דאמרי אמר רבי אבא בר כהנא לא אמרן אלא אפילו בדברי תורה, וכ"ש במילי דעלמא".

(גמ' ברכות ג, ב)

ומבואר דנחלקו בזה האם אומרים בפני המת דבריו של מת היינו דברי תורה של מת אבל לא במילי דעלמא או דילמא דאומרים בפני מת דבריו של מת בדברי תורה וכ"ש במילי דעלמא וצ"ב פלוגתתם דלכאו' זהו מח' קיצונית ומהו הטעם שיגידו בפני מת דבריו של מת במילי דעלמא עוד יותר מדברי תורה.

ואפש"ל דאין כאן מחלוקת כלל, אלא מדברים בב' בני"א שונים כי כשאדם נפטר ר"ל והולך לבית עולמו ובאים להספידו ולומר שבחו ולכבדו כבוד אחרון וללמד עליו זכות ומעלה, יש בזה ב' בחינות, יש אופן שאומרים את דברי התורה של האדם וגם דברי הספד על ענייניו הרוחניים ומדריגותיו, אבל א"א להזכיר את המילי דעלמא שלו כי זה חלק בפ"ע שהיה נפרד מדברי התורה של המת, ואין מה להזכיר לו ענייניו אילו בשעה קשה זו. אבל יש בחינה שדנים על אדם, שאחרי כל דברי התורה שלו וענייניו הרוחניים, הרי דהמילי דעלמא שלו היו ענין אחר בדרגה אחרת בבחינת הוא ותורתו חד הוא, א"כ באדם זה כ"ש שיגידו בפניו מילי דעלמא שלו דבזה יש מעלה הרבה יותר גדולה ועליונה שלא היה אצלו רק דברי התורה לחוד, ומילי דעלמא לחוד אלא דבריו של מת במילי דעלמא היו המציאות של בדברי תורתו, ומשו"ה על אדם זה כ"ש שבשעה

שבאים להגיד בשבחו וללמד זכותו וגדלותו אומרים במילי דעלמא עוד יותר מד"ת.

וכבר ידוע יסוד זה, מגדולי בעלי המוסר על לשון המשנה באבות "הוא היה אומר", דהכונה בזה ש"ההוא" שלו היה אומר דמה שאמרו התנאים הקדושים שם דרכי עליה בתורה ומידות, אינם השקפות חיצוניות הנובעות משכל האדם או איזה חידוש נפלא שעלה ברעיונם וכדו', אלא זהו המציאות חיים שלהם זה דברים מתוך "הלב" שלהם שהם עצמם חיו את כל צורת חייהם כך, וזה הדברים שהם היו אומרים.

כשבאים לכתוב על רבינו ראש הישיבה זצוק"ל, הבחינה שאולי מותר לכתוב הם אינם דברי הספד כי לדברי הספד צריך להיות שייך למדריגה מסויימת כדי לומר הספד, רק זכרונות לדברים שהיו מדברי תורה של מת וכ"ש במילי דעלמא של מת שראינו בענינו איך הוא ותורתו חד, וכל תורת המוסר העמוקה והנפלאה שזכינו ממנו הן בשמיעה הן בראיה והן בקריאה דברים עמוקים ונפלאים שצריך עמל רב להשיגם ולהבינם, הם היו המילי דעלמא שלו, ובמדריגה הזו היתה הוא ותורתו חד, כי מתוך ליבו יצאו הדברים ולכן בדברים שנכתב נשתדל בע"ה לגעת כפי מה שזכינו לראות קצת מהמילי דעלמא שהם הם דברי תורתו ממש.

נקודה נוספת הנלמדת מהגמ' הנ"ל הנוגעת אל מעלת הנפטר ולתלמידיו, דבגמ' מבואר דדוקא דבריו של מת מותר לומר בפני המת אבל שאר ד"ת אסור להגיד כלל בפני המת והטעם בזה בגלל איסור לועג לרש, והקשו הראשונים מגמ' בב"ק דף טז: דמבואר בגמ' עה"פ וכבוד גדול עשו לו במותו על חזקיה מלמד שהושיבו ישיבה על קברו והרי בסוגיין מבואר דאסור לומר ליד המת ד"ת רק תורתו של מת בלבד, וכתבו התוס' שם דמיירי שהושיבו ישיבה חוץ לד' אמותיו, אבל בתוך ד' אמותיו אסור ד"ת אחרים אלא רק דבריו של מת.

אכן בשיטה מקובצת לבב"ק שם כתב בשם תשובת הר"י מיגש לישב באופן אחר, דבאמת מדובר בתוך ד' אמותיו ומה שהתירו בכל זאת להושיב ישיבה על קברו כתב שם וז"ל דהנמ"ל בחכם שהיתה לו ישיבה בחייו ומתכוונים עכשיו בני ישיבתו לכבדו ולישב לפניו כדרך שהיו יושבים בחייו, ולומר שמועות מפיו בד"ת שלמדו ממנו, וכיון שהדבר ידוע שכבוד גדול יש לו בכך אין בזה משום לועג לרש וכו'. וההיא דאיך אומרים בפני מת אלא דבריו של מת דמשמע דאסור לדבר בפני מת בדברי תורה, במת שלא היה חכם ובעל ישיבה עסקינן, א"נ אפי' בחכם ובעל ישיבה אלא שאותם העוסקים בד"ת בפניו אינם מתכונים לעשות לו כבוד, אלא לעסוק בד"ת להנאת עצמן הוא שמתכונים וכו', א"נ איכא לאוקמא באחד או שנים שמתעסקין בפניו, שהכבוד אינו אלא בהושבת ישיבה על קברו דמשמע ישיבה ישיבת ת"ח מרובין, אבל אחד או שנים אין קורין להם ישיבה ואין בעסוקתן בד"ת בפניו דרך כבוד אלא דרך בזיון הוא לו ואיכא לועג לרש וכו'.

ובפשטות דבריו משמע דהחילוק הוא דכשכונתם בצורה מכובדת מותר, אבל אם אינם מתכונים לכבוד או שהצורה אינה מכובדת כי הם מעטים ולא רבים בזה אין התר ולכאו' צ"ב מהו גדר ההתר בזה, כי הרי יסוד האיסור הוא משום לועג לרש ובשלמא ד"ת של המת אין זה לועג לרש כי זהו תורתו, אבל דברי תורה של אחרים מה מהני מה שבאים לכבד אותו, והרי ס"ס הוא אינו יכול ללמוד תורתם וזה אינה תורתו ומהו גדר התר המחודש שחידש לנו הר"י מיגש דהדבר תלוי אם עושים לו לכבוד וכן מהו הסברא בכמה אנשים ישנם בזה.

וצ"ל, דכונת הר"י מיגש אינו דזהו התר מיוחד מצד הסברא דעושים לו כבוד בזה אלא דזהו סימן על תורת התלמידים, כי כשיש קבוצה של תלמידים שכשהרב נפטר הם אינם יכולים לשאת את האסון, והם חפצים להיות מקורבים אליו, עד כדי לשבת על קברו וללמוד שם, הם נושאים עדין בליבם את זכרונותיו בכזו אהבה וקרבה שרוצים לתת לו כבוד, ושאיפתם להמשיך את אותה תקופה נפלאה שהיו שומעי לקחו, כשהמצב הוא כך אות הוא כי הרב נטע את תורתו ואהבתו בלב התלמידים ומשום כך הם מתנהגים כן, ואז גם כל תורתם שילמדו שם זה אותו בחינה של דברי תורתו של המת, כי בלא זה הם לא היו מרגישים כ"כ רגש חזק של

הכרת הטוב ורצון עז להחזיר משהו לרב, קצת כבוד על עצם החיים שהם חייבים לו, ולכן ההיתר האם אינו רק התר צדדי כי הרב מקבל כבוד, אלא זהו שהצורה נעשית כך זהו גילוי שתורתם תורתו ואין כאן לועג לרש.

משא"כ אם הרב לא מענין אותם, דאה"נ הם מוכנים לבא וללמוד שם את תורתו, ואפי' להנות ממנה, אבל לשם עצמם אין להם שום רגש לרב, אין בהם את אותו דחף פנימי בא וניתן קצת כבוד לרב זה, אות הוא שאינם מרגישים בליבם שום חיוב כלפי הרב וא"כ הוא לא נתן להם כלום ותורתם היא תורת עצמם ולא תורת רבם. וכן, אם רק נמצאים זעיר פה זעיר שם כמה תלמידים בודדים שמרגישים כן, אבל הכלל לא מרגיש כך ואינו מגיע בכלל להקים מקום כזה, א"כ זה ראיה שמה שהבודדים קיבלו הוא רק במקרה או שהם בעצמם מיוחדים, אבל אין להם כלום מתורת רבם ונשאר בזה האיסור של לועג לרש.

וכן הדברים אמורים גם כלפי רבינו זצוק"ל, כאשר ראינו אחרי פטירתו איך אלפי תלמידיו מלאים ברגשות כלפיו כ"א כפי מדריגתו, אבל איש בל יעדר וכולם מרגישים מחויבים אליו ואל הישיבה הקדושה ויש רצון עז אצל כל אחד לעשות לו כבוד גדול במותו אות הוא שתורתו היתה כ"כ גדולה ופנימית וליבו היה כ"כ רחב שתורת כל תלמידיו תורתו הוא וכל מה שיגיד תלמיד אחריו זהו מהתורה המיוחדת שזכה לקבל ממנו ועצם מציאות נפלאה זו הוא הכבוד הגדול שזכה לו במותו ועד עצם היום הזה.

וזה פשוט, דהמציאות המיוחדת הזו שכל תלמידיו מרגישים מחויבים כלפיו ומושיבים ישיבה על קברו זה נובע ממש"כ דהוא ותורתו חד, דכשבני הישיבה לדורותיה חיו וראו את הנהגתו ודרכיו איך שכל ענייניו בלא יוצא מן הכלל הם כתורתו ממש עם הרוממות והעומק המיוחדים, וזה מכח תורה היוצאת מן הלב, והלב חי והלב מרגיש, ותורה שניתנת מן הלב היא מגיעה אל הלב ומטביע את חותמו על המקבל, כי כשלומדים מאדם שתורתו ומילי דעלמא שלו הם ב' בחינות נפרדות, ומקבלים מהתורה שלו שיוצאת מהראש ומהשכל אפי' שיהי' ראש גדול מאוד, אבל לא מרגישים בזה שום דבר רק נהנים ומתפתחים האדם לעצמו בתורתו וגם תלמוד זה נשאר במילי דעלמא מנותק מתורת עצמו, אבל רב שתורתו ומילי דעלמא הם אחד תורתו יוצאת מליבו, ואז זה מלא הרגשים נפלאים של אהבה של קרבה ולא מקבלים מרב זה רק תורה אלא חיים ממש.

ובזה הגענו לנקודה מרכזית ונפלאה שראינו אצל רבינו זצוק"ל, שידוע היוכוח הגדול של הרבה מתלמידי הישיבה לדורותיה את מי הראש ישיבה יותר אוהב וזה אומר בכה וזה בכה, וכל אחד בטוח במאה אחוז שהראש ישיבה אוהב אותו יותר מכל הישיבה, ולכל אחד יש ראיות ברורות לזה מההנהגה כלפיו, ומהו האמת – אלו ואלו דברי אלוקים חיים כי ראש הישיבה אהב את כולם כל אחד הכי הרבה, וכולם צודקים בהרגשה שלהם ובאמת זה דבר פלא כי המציאות מראה שבדרך כלל יש איזה סדר מסויים שיש יותר מקורבים וברי מעלה שאוהבים ומקרבים יותר, ואח"כ יש מדריגות מדריגות וזה טבע העולם, ומדוע כאן זה שונה וביותר דאיך במציאות שייך לאהוב את כולם הכי הרבה והכי חזק והרי לפי התפיסה הפשוטה, יש רק אחד הכי הרבה הכי חזק ול"ש יותר מאחד.

אלא התשובה לזה, ע"פ הדברים המפורסמים ששמענו ממנו במעמד חנוכת האגף החדש בישיבה שעמד ואמר שהוא עומד ומסתכל על כל התלמידים שנמצאים כאן בישיבה ולדורותיה והוא מרגיש שכולם בליבו בליבו! ואת זה הוא צעק מתוך התרגשות ודמעות זולגות מעיניו הטהורות.

וזוהי התשובה היחידה והאמיתית כי בכל תפיסת עולם שאינה נובעת מן הלב אלא ממקומות אחרים באדם אז לא מובן איך שיך שכולם הם אותו דבר בדיוק, אבל אם הכל נכנס לתוך הלב כנראה שבמדריגה הזו הדבר פשוט שכל אחד הוא בחינה שלא הבה הגדולה ביותר ולכולם ואין לזה סתירה. כי כמו שהלב אוהב את גוף האדם בעצמו כי זה המציאות שלו ואין שום חילוק בין האברים כלל, ה"נ כשראש הישיבה אמר שכולם בליבו היינו שהתלמידים הם ממציאות החיים שלו ממש, ופשוט וברור שאוהבים את כולם בשיא האהבה

והקרבה וכולם מרגישים, כך וזהו האמת ואין בזה סתירה כלל.

והדבר נפלא כי המילים האחרונות שזכיתי לשמוע מפיו הטהור היו המילים הללו כשעלינו אליו אברך נוסף ואני שלשה שבועות לפני פטירתו והוא כבר היה מאוד מאוד חלש ובקושי דיבר וחיכינו שהוא יתעורר ואז הוא פתח את עיניו והסתכל עלינו ואחד הנכדים שאל אותו סבא מכיר אותם אז הוא עשה תנועת ביטול וענה "הם בתוך הלב שלי".

ויש להוסיף עוד בזה כי באמת כשניגשים לכל תלמיד עם כל הלב לגדל אותו ולהעניק לו את הכלים לבנין האישי שלו, אז בפני מחנך כזה אף פעם לא עומדים רבים, כי תמיד רואים רק יחידים בלבד, כי באמת הרי כל אחד מכלל ישראל הוא במעלה כ"כ גדולה ונפלאה, והוא באמת יחידי ממש, וכלשון המשנה בסנהדרין חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם ולפיכך נברא האדם יחידי, רק לרב רגיל קשה לראות בקבוצה יחידים, אבל לבעל לב קשה לראות ביחידים קבוצה, וא"כ קושיא מעיקרא ליתא כי לא היה קיים אצלו אהבה של זה

לעומת זה רק כל אחד היה יחיד כפשוטו, ולכן זכה לכל האהבה כולה ורק אצלינו זה לא נתפס כי ליבינו קטן וחסום, אבל בענינו ראינו את הנהגתו של רבינו זצוק"ל הנפלאה שנבעה מיסוד נפלא זה.

ודבר זה אפשר ללמוד גם מתורתו שכידוע היה מאריך הרבה במד"ר המפורסם אצל תלמידיו ששמעו ממנו לרוב, ר' אושעיא פתח ואהיה אצלו אומן אומן פדגוג, והיה אומר בזה ע"פ המבואר בדרך עץ החיים כי משה רבינו קיבל שישים ריבוא תורות, היינו שלא קיבל הוא תורה אחת כללית לכלל ישראל אלא לכל אחד ואחד תורתו הוא, והיה מבאר הדברים שמכיון שתורה היא תורת חיים הרי לכל אחד חיים משלו ודרושים לו כלים משלו המיוחדים לאבריו וגידיו ליבו שלו מח שלו עיניו שלו, ואף איצטמוכא שלו והכל הוא מיסודה ומדרכה של תורה ועל כן בהכרח שכן היה גם בעת קבלת התורה לכל יחיד ויחיד, והאריך בזה הרבה בספריו עי"ש.

וכך ראינו אצלו באומנות נפלאה פדגוגיה זו איך הוא אומן הנותן תורה כנתינתה תורה לכל יחיד ויחיד ממש, ובתוספת אהבה עצומה המגיעה מתוך גישה זו לכל יחיד ויחיד, וזה בא לידי ביטוי בכל התחומים בישיבה, איך השקיע מחשבה על כל אחד ומצא את הנקודות שע"י שיתיחס לבחורים באופן מסויים ובזמן מסויים זה יתן את התוצאה בשאר החלקים של התלמידים, ויש מעשים לרוב אצל בוגרים שסיפרו איך ראש הישיבה תפס אצלם בדיוק איזה זמן מיוחד ואמר מילים בודדות ומיוחדות שזה השפיע עליהם במהפך ומחזיק אותם עד היום הזה.

וידוע לבאר על הפסוק בק"ש ושננתם לבניך ואילו התלמידים שתלמידים קרויים בנים ומ"ט לא כתבו ושננתם לתלמידיך, אלא שהתנאי שאדם יצליח להעמיד תלמיד כראוי עם כל הושננתם שיהיו מחודדים בפיך ואל תגמגם, זה רק באופן שניגש לתלמיד כבנו יחידו ממש, ולכן הפסוק מדגיש ושננתם לבנך ולא לתלמידך רק אם הגישה תהיה בנך אז יהיה גם תלמידך.

ויש להוסיף בזה כי הפסוק גם מגלה לנו איך נבא אל המדריגה הנפלאה הזו במסורת התורה שנצליח לראות בתלמיד בן ממש, כי הפסוק מקדים והיו הדברים האלה על לבבך ושננתם לבנך, היינו כי אם זוכה האדם לשים הדברים אל ליבו כשזה יוצא מן הלב ע"כ שהגישה לתלמיד תהיה כבן ממש.

וכשעלינו אליו כמה אברכים בערב פסח האחרון שכבר התחיל להחלש הוא התחיל לבכות ואמר תתפללו עליו ותגידו לנשים שלכם להתפלל גם כי אתם כמו הילדים שלי אז תתפללו עלי חזק! כך זכינו לראות ולקבל תורת ליבו הגדול.

וישנה נקודה נוספת בענין זה שזכינו לראות וללמוד מדרכיו שלפעמים כשהיה נותן דעתו על בחורים מסויימים במצב הכללי שלהם והיה רואה צורך כפי דעתו הרחבה היתה עימו הנהגה מיוחדת בבחינה של

לזרוק מרה בתלמידים שהיה יורד לביהמ"ד ומחפש אחר הבחור וצועק עליו ברבים ממש בחוזק גדול, ותמיד ראו איך שאע"פ שמצד הטבע צריך אח"כ התלמיד לכעוס וכדו' וכאן תמיד היה הבנה וזה היה נותן תועלת ליחיד הזה בפרט וכן לכלל כולו, וכמובן שאח"כ הראש ישיבה היה מפייס עוד הרבה יותר מהפנים של זעם וראו בחוש איך אדרבה תלמידים אילו מוסיפים לו אהבה על אהבתו וזה צ"ב.

ואפש"ל ע"פ הפסוק "חושך שבטו שונא בנו", ובפשטות הכונה כי ע"י שהוא חושך שבטו מבנו הוא מחסיר בזה בחינוך של הילד ובסוף כשהילד לא יצא בצורה הראויה זה בא מחמת החסרון בחינוך שלו ולכן נחשב ששונא בנו, אכן י"ל כי הביאור הוא כי כשרואים אבא שחושך שבטו מבנו ובאים להתבונן מדוע באמת הוא אינו רודה בו ומחנכו כראוי ביד יותר קשה התשובה לכן כי האב מפחד שהבן יגיד אבא שונא אותי ויבעט ויברח ולכן מחליט האב לחשוך בשבטו אבל אם האב יודע שהאהבה שלו אל הבן ושל הבן כלפיו היא כ"כ ברורה וחזקה וא"א לערער כלל א"כ אין הוא חושך לעולם משבט בנו כי הבן ודאי ישיבן ויאמין שהאב רוצה רק לטובתו ואם אב שכ"כ אוהב הוצרך להשתמש עם שבטו זה ודאי ישפיע על בן כזה ולפי"ז הביאור בפסוק הוא שהשונא בנו הוא הסיבה שחושך שבטו כי כאשר רואים אדם שחושך שבטו אות הוא שהיחסים בינו לבנו יכולים להתפרש כשנאה ולכן הוא חושך שבטו.

וזה מה שמבאר את הנהגת רבינו זצוק"ל באופן כזה כי זה מגלה על העומק והקביעות של האהבה הרבה שהיתה לו כלפי תלמידיו שלא היה שום צד בכלל שנובע ממקור אחר אלא רק מאהבה בלבד ולכן גם אם הצורך הוא בשבט ואפי' גדול וחזק אבל אדרבה זה תמיד מוסיף אהבה וקרבה כי התלמיד הבין והרגיש שרוצים רק לטובתו ולעזרתו וזהו גם המסר שהבינו כולם ונתקיים בו מה שאמרו חז"ל אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל המוכיח את חבירו לשם שמים זוכה לחלקו של הקב"ה שנא' מוכיח אדם אחרי ולא עוד אלא שמושכים עליו חוט של חסד שנא' חן ימצא ממחליק לשון.

והנה ידוע מביהמ"ד דקעלם כי הדבר הראשון הנחוץ כדי לשמוע ולהבין דברי מוסר, הוא ההרגש ומבלעדי ההרגש יכול הוא לשמוע וללמוד מוסר כל ימי חייו ולא שמע כלל אלא דברים אחרים ואינו יודע כלל מהו מוסר ומה תובע המוסר מבני"א, כי מוסר הוא דקות ההרגשים ולכן כאשר אדם רחוק מן ההרגש אין לו שיכות כלל למוסר, ועניני מוסר הם תלויים בחוט השערה וכל רגש נוסף אף במשהו אינו דבר מועט אלא עולם מלא.

ויסוד זה הוא אמת ונכון כלפי כל סדר ושיחת מוסר אבל כשבאים לדבר על עניני ההרגש של רבינו ראש הישיבה זצוק"ל הדברים ק"ו. ובביאור ענין זה, נבא לעומק מחודש בכל תורת רבינו זצוק"ל בהלכה ובאגדה, הן בכמות, ובפרט בהתיחדות של תורתו בעומק נפלא ובסגנון המיוחד לו בלבד, כידוע לכל מי שזכה לשמוע ממנו.

דהנה הספר המרכזי שהוציא בחייו ביסוד המוסר שחידש נקרא "טוב דעת - מלכיות", ובאמת יש בו מסכת חדשה ומקורית בהעמדה עצומה בכל תפילות ועניני ימים נוראים שמיסודם הוא המלכת ד' בבריאה, אכן למעיין היטב בספר ימצא דהספר כולל בתוכו גם חידושים רבים על כל פרשיות התורה, ועניני מוסר מרכזיים הנוגעים לכלל חייו של בן תורה ולאו דוקא מסביב לענין מלכיות בלבד, והיה אפשר לסדר ענינים אלו בפני עצמם, או עכ"פ בתור שם נוסף לספר בעניני מוסר, ואעפ"כ הוא בחר לכל הענינים כותר אחת בשם מלכיות, והדבר צ"ב.

והנראה בזה, ע"פ היסוד ששמענו במעשה שנסעו מגדולי תלמידי ישיבת מיר ללמוד אצל מן הרב מבריסק זיע"א, ופעם המשגיח ר' ירוחם בא לומר לפניהם שיחת מוסר ודיבר על ההג"ה הראשונים של הרמ"א על השו"ע, "שויתי ד' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים שהולכים לפני אלוקים" וכו', דאין זה רק הג"ה על סעיף א' בשו"ע, אלא זה הקדמה על כל השו"ע, דכל חלקי השו"ע צריך לצאת מתוך מדריגת

שויתי ומרן הגרי"ז קלסי'. והיה מוסיף פעמים רבות כי השו"ע שלנו הוא מאוד קטן ומצומצם לעומת השו"ע של הגרי"ס, והטעם בגלל שהשו"ע אצלו יצא מתוך השויתי וזה שו"ע אחר לגמרי, דדברים שהם אצלינו בגדר התר ואפי' מצוה, אצלו הם היו בבחינת כיעור ואפי' עבירה ממש.

ועפי"ז י"ל, דמה שחידש לנו בספר טוב דעת - מלכיות חוץ מתוכן הספר שהם דברים גבוהים ועמוקים מצד עמם, אלא גילה בזה את הצורתא דשמעתא המיוחדת שלו בענינים אילו, כי אחרי העמקה והרוממות המיוחדת שזוכים בלימוד הסוגיא של אלול עם כל האני לדודי ודודי לי, ואחרי ראש השנה עם מלכות ד' ששוכנת בתוך האדם עם תרועת מלך בו, אז גם זוכים לביאור מחודש ורוח חדשה בכל התורה כולה. דאין זה עוד פירוש על התורה, אלא זה אלולד'יק, זה כבר באור בפרשיות התורה שיוצאים מחיים בתוך מלכות ד' גופא, ואין זה יכול להיות בספר נפרד כי זהו השפיץ של התפיסה בימים נוראים מתוך חיים בתוך מלכות ד'.

והביאור בזה הוא כי אצל רוב בני"א האופן לחדש בענינים אילו הוא, להתבונן על עניני מלכות ד' או על עניני יציאת מצרים וכדו', ולחדש על ענינים אלו יסודות וביאורים, ובאופן הזה האדם מוגבל בענינים אילו שמתעסק בהם בלבד. אכן יש אופן שכאשר אדם מתעסק עם סוגית מלכות ד' הוא חי מלכות ד' ונושם מלכות ד', וזהו כל מציאותו והויתו, ומעתה כל מה שרואה ומתעסק זה נובע מאותה מציאות חיים שהיא בתוך מלכות ד', וממילא יוצא שיש על כל התורה כולה מבט אחרי מבט הנובע מתוך מציאות האדם במדריגה אחרת, וכל התורה נכנס תחת כותרת מלכיות! ופעם נסענו ביחד עם מרן זצוק"ל לאירוסין של בחור חשוב מהישיבה באלול, וכשהר"י נשא דרשה הוא אמר החתן שלנו הוא אלול, כי במציאות חיים של אלול, שכל ההרגשים פועלים רק ברוח חיים של אני לדודי ודודי לי, גם כל המציאות הגשמית נהפכת לאלול וגם החתן הוא אלול.

ונראה להוסיף דמה שמרן זצוק"ל גילה לנו בספר זה הוא רק כטיפה מן הים ממש, כי מי שזכה וחי במחיצתו כמה שנים, וביותר אילו שזכו להיכנס אל הקודש פנימה ולהיות יותר מקורבים על שולחנו, יודעים שכל דבר בעניני הרוחניות שנתעסק בו הן בדברי אגדה והן בלימוד העיון בעומק הסוגיות הכל היה אצלו בפנימיות גמורה ותורת חיים ממש, לא היה קיים מושג להתעסק בזה בצורה חיצונית מן השכל כחכמה בלבד, רק לחיות את הדברים - והחי מרגיש. ונמצא דמתוך כל ענין שנתעסק בו והפך לתורת ליבו, היה רואה באור חדש ומיוחד את כל התורה כולה, והיה מקום לכתוב ספר שלם מתוך אותה מציאות חיים חדשה שמילאה את כל נימי נפשו.

ואולי זהו הביאור במשפט שהיה חוזר עליו ברגע השיא בשיחות ובשיעורים "אני יוצא מן הכלים", וכבר עמדו בזה רבים מתלמידיו, וע"פ דרכינו י"ל דכאשר השלים את העמקה בענין מסויים והחלה רוח חדשה לפעום בקרבו תורת חיים ממש, הרי שראה ע"פ אור יקרות זה את כל התורה כולה באור אחר, אור חדש ומרומם, ואיך שיך לבאר ע"פ כל חלק מחדש את כל התורה כולה, זהו מחוץ לתחום הכלים הנורמלים התלויים במידה ובזמן, זהו כבר תורה שאין לה תפיסה בעולם הגשמי, כי היה לו בליבו כל התורה כולה של פרשת בראשית, וכל התורה כולה של יציאת מצרים וכו', תורה של אין סוף ממש!

ומצינו יסוד זה בספרו של רבינו זצוק"ל (עמ' ק"כ מלכות) שכתב, "וכאשר חי אדם את חיי התורה שלו בעמלות והם נהפכים אצלו לחלק מחייו ממש, אין מקום לפליאה על השגות נשגבות שזכו להם גדולי עולם, והדברים מפורסמים על הגר"א מוילנא זצ"ל שברגע כמימרא חידש כמה עשרות פירושים על קרא דעלו זה בנגב, דבר שהוא ודאי למעלה משכל אנוש רק כאשר התורה נהפכת לעצם מעצמיו נשמת חייו ממש, שם אין סיגים וגבולות וכאשר הוטבעו חייו וסיגל את אורחותיו לכך יוכל להגיע במעלות התורה - אשרי עין ראתה אלה!

ונמצא דזהו יסוד תורת רבינו זצוק"ל, שהיא תורת הלב - תורת חיים המציאות הזו היא שמקפלת בתוכה את כלא ותם נקודות נפלאות שזכינו לראותן בימי חייו בישיבה הקדושה, תורתו והנהגתו, המילי דשמיא והמילי דעלמא וכל הכמות והאיכות המיוחדת של תורתו, ואת כל תלמידיו הטביל גם בתוך אותו לב נפל ועצום, ומציאות זו נחקקה גם בליבם לנצח.

מוסר התורה / הרב עוזיאל שרעבי שליט"א

ישיבת בית מאיר

יום שני, השעה 6.00 בערב, עם שקיעת החמה, היכל הישיבה כמרקחה, בעוד מספר דקות יכנס אל היכל הישיבה מוסר התורה, מרן ראש הישיבה...

שקט השתרר בחלל ההיכל!

מרן צועד באיטיות זריזה אל ההר להעביר לתלמידיו את תורת רבותיו...

חובק בזרועו גמרא רוויה בדמעות, רשב"א עתיק יומין, וחידושי רבי שמעון שקאפ מהוצאה ראשונה שהמכנה המשותף בין דפיו הבלויים הם הרעבע ר' שמעון...

אנכי מצעירי הצאן, שיעור כללי נוסף שמרן ראש הישיבה ישמיע באוזני, פעימות לבי אומרות הכל...

האם אוכל להבין את השיעור...?!

מרן אוחז בסטנדר, מביט אל תלמידיו למגדול ועד קטן, דומיה דקה, שקט, דומה היה כי ניתן לנסר במשהו חד את חלל היכל הישיבה,

למה יושבים בסוף...???

שלש תיבות אלו פילחו את חלל האויר...

"**תורה נקנית בשמיעת האוזן**" מהדהד מרן באוזני תלמידיו---

הבנתי מיד ששיעור זה אינו דבר של מה בכך, גמרתי בליבי לעמול להבין את כל השעור.

ובכן רבותי!

מתחיל מרן לצלול בעומק הסוגיא:

*...ומפרש ריב"ם **דמיגו להוציא** לא אמרינן דבחציו השני מוחזק זה כמו זה. והנראה בביאור הסוגיא דהנה **כבר הדברים מפורסמים בשם הרעבע ר' שמעון זכרונו לברכה**, דבנאמנות של מיגו יש לדון משני טעמים, חדא מכח המברר שטענתו שטוען עכשיו הוא טענת אמת, דלו היה משקר היה בהטענה העדיפה עבורו, ועוד מדין מוחזקות וכו'...*

עיני מרן קורנות אור קודש, מצית ומלהיב את ליבות תלמידיו, מנחיל דרך יחודית בביאור הסוגיא, העתקת דבריו של הרעבע ר' שמעון כאילו נמסרו זה עתה...

ראש הישיבה מרים את עיניו אל היושבים סביבו, מביט ומסתכל, בת צחוק קלה האופינית לו מעלה על שפתיו, אני רואה שלא הבנתם את ההרגשה בדברי הרעבע ר' שמעון, נחזור שוב... ועוד הפעם...

בעינים מפיקות אהבה של אב לבנו, בפה רך מבאר שוב את הענין לדקותו, ומניח לפנינו את הסוגיא בשולחן ערוך.
לא היתה נחה דעתו של ראש הישיבה לבאר את הענין עד שראה את קרני האושר הנסוכות על פני תלמידיו...

בכך הסתיים לו עוד שיעור כללי...

אני, עודני יושב על הספסל, כאלם, כבער שלא מבין, משהו משונה? אפילו מוזר? הרעבע ר' שמעון?...
מה מסתתר מאחרי תיבות אלו?!
הרעבע... ר' שמעון...

כל פעם שהזכיר מרן ראש הישיבה את דברי ר' שמעון, כמין הבזק של אור מנצנץ מבין עיניו, עיניו העמוקות כאילו מביטות זה עתה על פניו של רבו רבי שמעון שקאפ...
במשך שנים התהלכתי עם אותה חוסר ידיעה לפשר הגדרת תיבות אלו...
גם כשעזבתי את כותלי הישיבה, שמעתי שיעורים מרבותינו מעתיקי השמועה, אך צמד מילים כאלו לא שמעו אזני באף מקום...

הרעבע ר' שמעון...??
ממתי שם התואר קונה לעצמו שם עצם...?!

לאחר תקופה, נקלע לידי ספר היובל לרבו מרן הגר"ש שקאפ זצוק"ל, ומשעלעלתי בו מצאתי מנוח לנפשי בסתר אותה תעלומה, וביותר מכך כמעט רוב הדברים שנדפסו שם, אף אני כזאטוט מתלמידי מרן זצללה"ה ראיתי בעיני הבשר, משתי בידי הכהות...

וכה הם דברי הכותב:

...בתוך המון הזכרונות הנעימים מאותן השנים שזכיתי להסתופף בצילו של אדמו"ר שליט"א, עומדת בזכרוני שעת טיול בבין השמשות אחת, אחר יום קיץ בוער ומחניק, תלמידי הישיבה יצאו אז לשאוף רוח צח ויומא דכלא הוה, וכנהוג ביום זה הלכו חבורות חבורות ודברו ב"שעור".

תא חזי!
אמר אחד לחברו, מתחילה בעת השיעור הבינותי ב"ה את דבריו ונהניתי מהם, השתא כשמשמשנו בהם מוצא אני טעם כאלו שמעתי מלתא חדתא!

מתוך כך נתעוררה השאלה--
מי מהתלמידים בני הישיבה ראויים בעיקר להקרא תלמידיו של "הרב" המקבלים ביותר השפעה ממנו, ידוע שכשם שיש מידות שונות בתלמידים היושבים לפני רבם, כך שונים הם ראשי הישיבות בדרך לימודם, יש אוחז דרך שנון וחדוד, חריפות ופלפול, עוקר הרים וטוחנם ביחד, ותלמידים מובהקים שמילאו כבר כרסם בש"ס וראשונים נהנים מפלפולא חריפותא לחדודא ולומדים ממנו דרכי "מלחמתה של תורה", ויש שבחר לדרכו בקודש את העיון וההתעמקות בסוגיא מברר ומלבן בהבנה נוחה וקלה את דבריהם הסתומים ועל פיו מבאר שיטות הראשונים והאחרונים כיד ד' הטובה עליו עד שאפילו תלמיד צעיר שלא שמש את כל צרכו נהנה מדבריו.
ובכן לאיזה יתחשב רבינו, ומי מקבל בעיקר השפעה ממנו, הקשישים או הצעירים מבני הישיבה?...

מענין היה הדבר שממש כל אחד מן החוגים השונים של החבורה הזאת בין אותו האחד המיוחד מן הבחורים הנודעים לשם המשמש כבר לפני הרב כחמש עשרה שנה והנהו ראש המדברים בחבורה, ובין אותו הצעיר שבצעירים בר בי רב דחד זמן (גם לו נתנו רשות הדבור...) העלם התמים בעל הכישרון שהתעמק בשיחה הקודמת לדעת את אותו הדבר שלא זכה להבינו וחמק ועבר ממנו השיעור.

כל אחד התאמץ "לקחת את הרב לרשותו" להוכיח שלא נוצר אלא בשביל סוג שלו וטעמו ונמוקו עמו בראיות שאין עליהן פירכא.

*איזה גבהות לב ושמחת ניצחון שררה אז על פני כל אחד, בהאמינו ברור שעל צידו הנצחון ועמו הצדק, ואמנם קשה היה להכריע עם מי הצדק, והתלהבות הדיבור התגברה הלוך וחזק מרגע לרגע, הקולות והדן היו מצלצלים בשדה עד למרחוק, ומי יודע עד היכן היו מגיעים הדברים לולי קולו של "בעל המוסר" שקרא ואמר: **חברים הגיע זמן המוסר בישיבה!***

קול זה עלה בידו להרגיע את ההתלהבות.

*בני החבורה הניחו את השאלה לפי שעה בלי פתרון, והתחילו להזדרז **ל"שעת מוסר"**...*

בחזרה נענה אחד מן הבינונים, בחור מתון שהיה מפורסם ל'בעל הבנה' ו'בר דעת', ואמר: "אם תאבו ושמעתם, חברים, אומר לכם: הרב של כולנו הוא! החל מן הקשיש גדול הישיבה עד הצעיר שבצעירים, כולנו מקבלים ממנו השפעה ראויה הדרכה בלימוד, הבנה, התפתחות, כח המחשבה החדוד והחדוש, כל אחד לפי ערכו ולפי 'בית הקיבול' שלו".

כן, כולנו תלמידיו והוא רבינו...

כמים קרים על נפש עיפה פעלו דבריו שנאמרו במרוצה על אם הדרך הפתעה נעימה היו לכולם.... ומיד נמנו וגמרו כל בני החבורה רבת הגונים שהצדק עם זה האחרון, ובאיזה עונג רוחני ושמחת הנפש מיוחדה דרכו אז על סף הישיבה כולם כמנצחים, וחבה ואהבה יתירה הרגיש כל אחד בלבו לאדמו"ר שליט"א...

מתוך שקיקה אינסופית, נשמתי נשימה עמוקה~~~

אהה... **הרעבע** ר' שמעון!!!

אלמלא התאריך המופיע על גבי "השער בלאט" שבכריכת הספר, בטוחני שמאמר זה נכתב לזכרו של רבי זלמן...

אין לתאר במילים האיך נאים הדברים למרן ראש הישיבה זצללה"ה, תלמיד מובהק לאדמו"ר הגר"ש שקאפ זצוק"ל, הרי לא למד אצלו סך הכל כשני זמני קיץ קודם עלייתו לארץ ישראל מפני גזירת הגיוס, תקופה זו היתה דיה בכדי לקוראו **הרעבע ר' שמעון!**

וכמו שכתב הכותב!

"כל אחד לפי ערכו ולפי בית הקיבול שלו..."

איני יודע אם מותר לבטא בכלל ואם על הכתב, את ערכו, ולתאר את בית קיבולו של מרן זצללה"ה, הרי ידוע היה באותה תקופה שנתקשרו שניהם בעבותות אהבה שלא ידעה גבולות, עד כי זכה ללמוד בלילה במשך שבועיים ימים

את "ר' שמעון שלוף" בלומדו כל לילה את שנתו של בעל ה"שערי יושר".

הרעבע ר' שמעון!!!

שם התואר הרי בהכרח הוא שם העצם...!!!

*בכך! בודאי שהבנה בדברי הרעבע ר' שמעון בסוגיא ב"נדרים" אינם מסתיימים בהבנת הענין של "ידות נדרים" בלבד, **מרן ראש הישיבה מסר לנו את "היד של נדרים" בדיוק כפי שקיבל מהרעבע ר' שמעון...***

וכל יסודות אלו כתובים מפורשים בספרו הגדול "טוב דעת" (ח"ג מאמרים עמ' רנד).

*מובא בשם הגר"א, שבכל דור ודור מתחדש קבלת התורה, וגם 'התחדשות' זאת שהיא ודאי בלא שום ספק מתקיימת עם אלו הסרסורים המיוחדים, שהתעלו לאותה הויה שבידם הופקדה ונמסרה התורה מאותה כח המסירה שמשה קיבל ומסרה, ואין להאריך בזה. אבל על כל פנים לבני התורה שבכל דור ודור, להם ברור וגלוי מי הם - וכמובן שמספרם מתי מעט, אלו שממשיכים מכח המסירה, וכו', **וכח מסירה זו מתחדשת בכל דור ודור.***

ועומק נוסף בזה, מתוך שמרן זצ"ל העביר לנו את כל תורת רבותיו, ואנו היינו מקבלים ממנו, מתוך שהעביר לנו את כל הקבלה מרבותיו, הרי שהמשיך כל הזמן להיות מקבל מרבותיו.

מרן ראש הישיבה זצללה"ה האציל מהודו, מרוחו הגדולה והטהורה, מברק חכמתו על תלמידיו, לא רק בשעת מסירת תורת רבותיו, אף כל מי שבא לשוחח עמו היה מסור בכל לב לכל עניני תלמידיו, בתנוחתו האופיינית של אוזן קשבת בְּרַכּוּת ומתינות ראויה, רבי זלמן היה נשוא על שפתי תלמידיו מתוך חיבה והערצה, כולם נקשרו אליו בעבותות אהבה.

לא נגזים אם נליץ... **הרעבע רבי זלמן...!!!**

מתוך עומק כח התמדתו של הרעבע זצללה"ה להקרא **תלמיד**... כך עומק גדלותו להקרא **רעבעע**...

בסופו של דבר,

*איני יודע עד כמה ירדתי לסוף דעתו של מרן ראש הישיבה ביסוד דברי רבו מה זה **מיגו**, אבל מיגו דזכי לנפשיה, זכיתי להבין באותו שיעור את שורש המושג... הרעבע ר' שמעון...*

עבורי זה היה שיעור כללי בפני עצמו!!!

*

המשכתי לעלעל בדפי ספר היובל למרן הגר"ש שקאפ ובשנית אורו עיני למראה השורות הבאות:

*...לא רק שיטות וכללים נתפרשו בבית מדרשו מיוחדים במינם, אך גם תלמידים מובהקים נתגדלו תחת השפעתו הזכה, מפיו הם חיים, ויד האומן שהביאם לחיי התורה ניכרת עליהם. שורש יניקתם הוא מעץ זה השתול על פלגי מים, **ותורת רבם בידם...***

...ומרגלא בפומיה דרבינו שליט"א לפרש פי' הכתוב "עץ חיים היא למחזיקים בה" כפשוטו,
שהתלמידים הם כעץ חיים, חיים של נצח, שעל ידי זה התורה נמסרת מדור לדור...

הרבה מגדולי ישראל נתחנכו ונתגדל שמם בתורה על ידי מוסר התורה הגר"ש שקאפ זצוק"ל, אך פינה חמה ויחודית היא למרן ראש הישיבה זצללה"ה, בהטביעו לתלמידיו את חותם משנתו של ר' שמעון בשמו המיוחד לו... **הרעבע ר' שמעון...**

תורתו של הרעבע ר' שמעון ממלאת את חללה של היכל הישיבה לצד רוחו האצילית של המשגיח רבי ירוחם הסוככים בכנפיהם על כל תלמידי התלמיד המובהק הרעבע ר' זלמן...
"...**התלמידים הם כעץ חיים, חיים של נצח, שעל ידי זה התורה נמסרת מדור לדור...**" כפשוטו!

וברוך ד' אשר לא עזב חסדו מעמנו כאשר הניח לנו מרן זצ"ל ברכה - בן כמותו רבינו ראש הישיבה שליט"א, המנהיג את מבצר התורה ביד רמה, בהמשך מסירת התורה מדור דור על פי דרך רבותינו מעתיקי השמועה, באור זך ונהיר, בדרך העולה בית ד'.

תולדותיו כיוצא בו, וכולהו אליבא דר' שמעון...

כלי השרת / הרב משה זרוק שליט"א - הרב יעקב שטרנשוס שליט"א

ישיבת בית מאיר

לפנים מישראל, בעמוד הישיבות הקדושות על תילם. בפריחתם ושגשוגם, שרפים עומדים ממעל להם... שרפי מעלה קדושי עליון שכיהנו פאר בראשם בני תורה לאלפים עלו ונתעלו בהם ביגיעה אין קץ כשתוכם רצוף כל מידה נכונה. ובכך בהגיע נער בעול מצוות, נטל את מקל נדודיו, וקיים בעצמו "ונס אל אחת..." וחי! חיי תורה, חיי יראה!

באיזו מהם בחר העלם ללמוד? במה יוודע איפה איה הוא מקום עלייתו? זאת יאמר, כי לא לישיבה פלונית הלכו ולא באלמונית בחרו! הלכו ללמוד אצל הניצב בראשה!!!

נערי ופרחי ישראל נעו וגם זעו ממקומו מושבותיהם בטלטלת גבר מתישה, והלכו לקבל תורה מחד ממלכי רבנן. איש איש למלאך שהשכיל שהוא יכה על קדקדו ויאמר לו גדל.

לכשתימצי לומר, באותם הימים לא הלכו ללמוד בישיבה הלכו ללמוד אצל ה"אדם הגדול בענקים" אותו קיבוץ "**מבקשים**" אשר באו להסתופף בצלו של אותו אילן נקראו "**ישיבה**"!

ישיבה איפוא, אינה "נקודת מפגש" של לומדים שבאו ללמוד בה. ישיבה היא תוצאה של ריבוי לומדים שבאו להסתופף סביב אותה שלהבת. שבאו להסב יחדיו למרגלות איש התורה. כולם לרועה אחד באו.

ותהום רבה פעורה בין השניים!

כאשר באים אצל ראש הישיבה באים "**לקבל**" כאשר באים לישיבה באים "**ללמוד**"!

במה ייבדלו איפוא לומדי התורה ממקבליה?

החילוק חד וברור - **בהתבטלות!!!**

"**לקבל**" תורה פירושו **להתבטל!!** לקבל הוא הכרה בחסרון עצמו ובקשת סיוע להשלמתו. בן תורה הגולה אצל רבו בא הוא להתבטל אצל דמותו, ובביאתו אליו מכריז הוא כי מעמיד את כל עצמיותו לבניה. מכריז הוא כי לא רק תורה בא לשמוע, רוצה הוא גם לבנות את כלי קבולה של התורה!

בן תורה זה זכה והשכיל לדעת כי תנאי יש בדבר שכל זמן שלא יבנה את כליו לא תשכון בו התורה, כל זמן שלא ייחד את ליבו אל התורה, כל זמן שמשכנה של התורה יהיה במוחו וליבו בל נכון עמו לא יזכה לתורה הנאצלת עליו.

משה קבל תורה מסיני ומסרה (אבות א, א)

משה רבינו זכה לקבל את כל התורה במעמד הר סיני בלא שיור כלל, לפי שהיה בדרגת "קיבל".

והיינו שבנה בעצמו עד תכלית את ה"כלים" כלי הקבול ומחמת שהיתה בנית הכלים בשלמות זכה לקבל את כל התורה בסיני.

לא כן מי שבא ללמוד תורה אצל "מנחיל התורה", והרב עבורו הוא רק "היכי תימצי", אין הוא מתבטל אצל דמותו. אין הוא מעמיד עצמו לבניה. או לאידך גיסא מי שבא לקבל תורה אך אין בכוחו של מנחיל התורה לעצב את כליו של "המקבל", כי אין זו תורה הנאצלת מהר סיני, לפי שלא נתקיים בה התנאי של ה"קיבל" שנתחדש במשה רבינו.

וביותר אף אם נראה כי נחלי תורה נצוקים במוחות, אין זו תורה מסיני כי תנאי יש בתורתה של סיני שהיא נאצלת רק אל תוך "כלים"! נחלי תורות אלו אין מקורם בתורת "סיני" אלא בתורה מ"אוצר אחר" אוצר של "חכמה".

תורה של "מח" אשר אין בה את הצנוק והקטפרס אל הלב, אינה נבללת באיברים! תורה זו אינה יורדת על פי מדותיו התרומיות של מי שהשכיל לבנות את הצנור המקשר בין המח ללב ובכך בנה את בתי הקבול של התורה!

"בן תורה" הוא התואר הניתן למי שהתורה הולידה אותו.

אותו, את כל כולו על כל אברי גופו, מי אשר התורה מצמיחה ומולידה רק את מוחו, "יוצא דופן" הוא! אינו בנה של תורה!!!

אף כי תנאי יש בדבר, שלא תשכון התורה רק במי שבנה את כליו, נראה שהתורה עצמה, היא מסייעת בבניית ה"כלים". והדברים מבוארים בדברי הרד"ק ב"סוגית" אסוך השמן!

"**ויהי ככלות הכלים**" (מלכים ב' ד)

ובאגדה ובתרגום של תוספתא "והוה כמשלם מניא ואמרת לבנה קריב לי עוד מאני תבירי דחספא דמאן דיגזר על מאנין ריקנין דיתמלון יגזור על מאני תבירי ויתקנון והא לקיט מאני שבירי ומשוי חד על חד ומתחברי במימרא דד' קודשאי בריך הוא, ועמודי דמשבא טייף על כולהון עד דשלימו כל פסקי מאנייא".

ומבואר בפסוק כי כאשר תמו הכלים עמד השמן. בדברי תרגום תוספתא אלו שנינו, כי לא רק על הכלים יצקה היא את השמן, אלא אף על "שברי הכלים", גם השבים נעשו ל"כלים" שלמים שניצוק בהם אותו שמן. וכל זה הוא במימרא דקוב"ה.

אך תנאי יש בדבר, ומשוי חד על חד- **להצמידם!**

ותימה היא,

וכי בהצמדת השברים זה לזה יש בכוחה לחברם?

אכן נראה, כי האדם פועל את חלקו, האדם מכיר בשברי כליו, האדם מביע את רצונו ואף מתחיל לפעול על מנת לחברם, מצמיד חד לחד, האדם מכין עצמו עד מקום שידו מגעת, על מנת לזכות לשמן מן האסוך והקב"ה עוזרו, ומחבר את כליו לשלמים, והם מתמלאים שמן ככל הכלים.

בן תורה הבא בשערי הישיבה "לקבל תורה" זוכה הוא ע"י התורה וההתבטלות למוסר התורה, לבנות את כליו, גם כאשר לא זכה הוא באותו "מעמד" לרדת עד עומקה של סוגיא, מכל מקום הבטה באותה ה"דמות" על כל גדלותה בונה באותו בן תורה את כליו, גם אם לא ירד הוא לעומקה של תורת המח, תורת הלב בידו!

ותמהני אם יובנו הדברים למי שעסק כל ימיו בפלפולי אורייתא וחדרי לבבו חתומים!

*

ישיבתינו - ישיבת בית מאיר זכתה ואבינו מרן ראש הישיבה זצללה"ה כיהן בראשה.

זכו בניה של הישיבה שהיו רגליהם מוליכות אותם לא אל "הישיבה", אלא זכו הם ונתקרצו מכל פינות להסתופף בכנפיו של הנשר הגדול, בצילו של האילן הגדול חמדנו וישבנו, קיבוצם של בני תורה מסולאים אלו הוא שיצר את הישיבה - ישיבת "בית מאיר".

לכשתימצי לומר סודה ויסודה של הישיבה שכל בניה "מקבלים" היו! לא לומדי תורה... לא שומעי תורה... מקבלי תורה!

כולנו התבטלנו אל דמותו הגדולה של מרן ראש הישיבה, אשר השכיל לבנותינו בימינו אש דת למו עמד ויצק מאסוך שמנו ובשמאלו עמד ותיקן את ה"כלים" עמד ובנה את ה"כלים".

אך כשם שתנאי יש ב"מקבל" להשכיל לבנות את כליו להשיב את התורה "לליבא בעי", לקשר את המח והלב, ללקט מאני שברי ומשוי חד על חד... כן תנאי יש במוסר התורה, ובצורתה של ישיבה.

ואף יסוד זה נלמד מסוגיית "אסוך השמן":

"ובאת וסגרת הדלת בעדך ובעד בניך ויצקת על כל הכלים האלה והמלא תסיעי"

תנאי ראשון: בצורתא דישיבה "וסגרת הדלת בעדך", העמידה האיתנה שכל דבר שעל פי ההשקפה הטהורה לה זכה אבינו ראש הישיבה, נמצא זר לעולמה של הישיבה שלא יחדור חלילה אל תוכה.

תנאי שני: "ויצקת על כל הכלים" מן הגאון שבין האריות עד הפשוט שבפשוטים, על כל כלי בכל מצב שהוא לדעת את כמות וצורת היציקה, את קצב היציקה. התאמת הכלי לשמן, והתאמת השמן לכלי. ובלבד שתהא היציקה על כל הכלים.

תנאי שלישי: "והמלא תסיעי", אלפי "כלים" נכנסו אל הישיבה, באו התמלאו ונסעו להם, והראש ישיבה לא זז ממקומו - עומד ויוצק, ללא לאות, ללא שינוי... דור הולך ודור בא, ואבינו עומד ויוצק וממלא כלים ללא שינוי בחדוותא דשמעתתא, ללא שנוי בהשקפה הטהורה.

ונקודה נוספת בתנאי זה - האסוך לא מתאים עצמו לכלים, האסוך עומד איתן ואלפי כלים באים תחתיו ומתמלאים... באים ומתרוממים לעבר אותה יציקה, מתבטלים ומתמלאים, ואף הכלי נבנה תוך כדי היציקה.

*

"בניית הכלים" אינו תנאי רק במקבל, אלא הוא תנאי גם במוסר.

אף על המוסר להיות בבחינת מקבל!

כל ימיו היה הראש ישיבה המקבל והמוסר! כל ימיו טרח להשלים לשכלל את "כליו" הנדירים, והם הכשירוהו להיות מוסר התורה, מסירה שיחד עמה זכה כל אחד לקבל את תורתו, ודרכה העביר גם את כליו הנפלאים.

מרן זצ"ל זכה על ידי כליו "להרגיש את הרשב"א", כי הרשב"א שכן במוחו ובליבו הוא אשר ייחד יחוד גמור את מוחו וליבו והיו לאחדים בידו.

חוק "כלים שלובים"!

אלו אותם כלי המח והלב, על ידם יצר את מאות אלפי בני הישיבה לדורותיהם, בשלימות הנדרשת לקבלת התורה, ולימים אף למסירתה, איש על ממלכתו.

לדמותם של ר' יצחק אייזיק זצ"ל וזוגתו חאשע קיילא ע"ה בקר / ביני עמודי

צוהר לראשית ימיה של הישיבה

סדר הרשימות "בינו שנות דור ודור", אינן ראויות להמנות כרשימות היסטוריות. תפקידן של הרשימות היסטוריות להתמקד בנקודות המרכזיות בהשתלשלות הזמנים, אין בכוחן ובאפשרותן להתמודד עם פרטי כאלו ואחרים. רשימות על בסיס זה פורסמו בעבר מעל גבי במות שונות ממספר זויות, ובפרט בחוברת שהופיעה לרגל חנוכת האגף החדש של בית המדרש. לעומתן, הסדרה שלפנינו תעסוק דוקא בפרטים ותנסה להאיר את אותם שהרשימות ההיסטוריות – מטבען – ממעטות לרשום אודותם.

"בינו שנות דור ודור", יפתח פתח כדי סדר צר, לראשית ימיה של הישיבה, ולאלו שעמדו לה לאחיעזר בצעדיה הראשונים. אבל, יותר משישמש אשנב זה מצבת זכרון לאותן דמויות, הרי שהוא תמרור ומורה דרך לדבקות בתלמוד תורה ולאהבת תורה, מאמר זה, יתייחד לדמות אחת מתוך שלש דמויות נפלאות הקשורות בעבותות לעמודי דגירסא.

מטבעם של ערבי שבתות שהם גועשים, ודין הוא שהרי הזמן אץ לו, היום קצר והמלאכה מרובה. ואם בכל יום יפה הזריזות, בערבי שבתות על אחת כמה וכמה. ובאמת, לא תראה ביום שישי אדם מאריך בשיחה או דיבור, הללו לעיתים אחרות נועדו. ודי לו לאדם ביום שישי בטרדותיו הוא ולמה יוסיף לעצמו טרדותיהם של אחרים. ואף על פי שאין עסקיהם של הבריות דומים, שיש שעסוקים בנקיון הבית ויש שטורחים בהכנת תבשילים, הצד השוה שבהם שהם שקועים ראשם ורובם בהכנות לקראת בואה של כלה.

ואף תלמידי חכמים, נטלו לעצים להיטיב הנרות באמונה, וגם אומנה שעמלם של תלמידי חכמים רב פי כה, שהלא ערבו שלש בת מד' עיתות של תשובה הוא, והאיך יניח תלמיד חכם לעצמו לקבל פני שבת ללא מרוק חדרי הלבבות...

ומתוך כל אלו נקל להבחין בפסיעותיו של הרב מפוניבז' זצ"ל, המבצבצות מבעד לטרדותיו של ערב שבת. צעדיו גולשין בין בתיה של "זכרון מאיר", ונעצרים בבנין מספר שתים עשרה ברחוב אור החיים. ולא מקרה הוא, בכל שישי יקיש הרב על דלת דירת הקרקע של ר' יצחק אייזיק וזוגתו חאשע קיילא בקר.

את מראיה של דירת קרקע זו אי אפשר לתאר, ולמה? וכי מה יש לתאר בדירה שאין בה אלא זוג מיטות, שולחן, כמה כסאות ואולי עוד משהו. ובבית זה, על כסא עץ חסר תואר, ישב הרב מפוניבז' מידי ערבו של שבת, וישיח עם בני הזוג הקשישים.

מהו סודם של ר' יצחק אייזיק וזוגתו שכה זכו לשיחה עם הרב ולברכת "גוט שאבעס" שבוע בשבוע?

חמש עשרה שנים מלאו לו לר' יצחק אייזיק, בעת בואו בברית הנשואין עם זוגתו הצדקנית מרת חאשע קיילא. חיי היהודים ברוסיה – פולין של אותה עת (שנת תרנ"ה לערך), היו, שם נרדף לעוני. פרנסה, ולא פרנסה של עשירים, כי אם של אביונים, לא היתה בנמצא, ומה יעשה עלם בן חמש עשרה שריחיים בצוארו, ואין קמח לטחון בהם.

ומשום כך, בחרו רבים מאחינו בני ישראל ליטול מקל נדודים להפליג אל מעבר לים, "אמריקה..." האגדות שהלכו סביב אביונים שהפכו לעשירים צלחו אוקינוסים, וסחפו עמם את לבבות ההמונים. "יש שבר באמריקה" קבעה השמועה, והוסיפה בחשאי – אבל, לשבר הגשמי יש "שבר" רוחני בצידו...

רוחו של יצחק אייזיק הצעיר לא ידע מנוח, לנסוע או לחדול? מצבו הנוכחי נדמה כחסר מוצא, ולעומתו, היעמוד בנסיון העושר ובנסיונות המובילים אליו?... ניסע ליטול עצה מר' מוטל'ה אושמינער, נענה גיסו של ר' יצחק אייזיק, שכבר נודע השמועה, שמפתחו של צדיק זה תצא ההכרעה הנכונה בשאלה כבדת משקל זו.

הזכרת שמו של ר' מוטל'ה אושמינער דיה כדי לעורר רתת וחלחלה, ומכל שכן לעמוד מול פניו הקדושות, ועל אחת כמה וכמה – להחליף עמו דבור. ובאמת, משדרכו רגליהם על מפתן ביתו של ר' מוטל'ה, אחזה רעדה בגיסו של ר' יצחק אייזיק ומהר להמלט מלהטו זיוו של ר' מוטל'ה. ר' יצחק אייזיק אזר עוז ונגש לבדו לפני ר' מוטל'ה להציג את שאלתו, להגר או להשאר?...

אמריקה, ומה עם שבת? הקשה ר' מוטל'ה.

שבת?!...

הבטח לי שתשמור על השבת כבבת עין בכל זמן.

מקבל אני על עצמי שמירת שבת בכל עוז, השיב ר' יצחק אייזיק.

נענה לו ר' מוטל'ה וברכו – סע וד' יצליח דרכך...

אמריקה ורדיפת הכסף שבה, לא יכלו לרוחם האיתנה של ר' יצחק אייזיק וראשע קיילא. ההצלחה שהאירה להם פנים לא העבירה אותם על דעת קונם. שמירת שבת ודקדוק במצוות נמסכו בחייהם ולא הועם זוהרם אף באמריקה הגדולה. ביתם היה כמדבר לפני גדולי התורה שהגיעו מליטא ומארץ ישראל לאמריקה, ביניהם הגאון ר' אלחנן וסרמן זצ"ל, הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, הגאון ר' יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ורבים אחרים. הונם שרכשו בדי עמל הוקדש ברובו למטרות צדקה, והם לא ממנו אלא כדי חייהם בלבד. מידי שנה בשנה היו שולחים אלפי דולרים לעשרות מוסדות תורה בארץ הקודש.

"מליון דולר לפחות שלחו בני הזוג בקר לארץ הקודש" – סח הרב מפוניבז' באוזני מרן ראש הישיבה שליט"א. ואי אפשר לתת לאותם מליון דולר הערכה במספרים בני זמנינו, בין משום ערך הכסף שפחת, בין משום הערך שאנשי אמריקה של אותם ימים העריכו כסף.

כמה דרכים באוספי צדקה, מהם, הלבושים בהידור ומתוך לבושם מאירה דמות מעוררת כבוד, ידם נושאת תדיר תיק עור נכבד המכיל בקרבו המלצות ותעודות רבות, המספרות את מעלת הענין שלשמו טרח איש נשוא פנים להתדפק על דלתי עשירי בני ישראל. על אלו רגילין הכל להליץ שאין "הפרוטה" מצויה בידם,

שהלא נדיבי עם מעניקים להם ביד רחבה המחאות מרשימות וסכומי כסף נכבדים, שהלא כך ברור, תרומות אלו למקום קדוש יהלוכון.

ומהם אחרים, הלבושים במקרה הטוב בלבוש פשוט, דהוי קמעא, ולעיתים, אפילו בלוי כל שהוא, הללו אין באמתחתם הסברים לרצונם, מלבד היד המושטת בריקוד מלווה בצלצולי מטבעות. אספנים אלו שלא בפניהם מכונים בפי הכל "קבצנים", ולקבצנים, שמורה ביד רבים מנה של בוז, פעמים בלב ופעמים בפה, פעמים עם השכלת פרוטה ופעמים אף בלא זה.

ועתה שוו בנפשכם, ר' יצחק אייזיק בקר, שממונו די לו לעצמו ולאחרים, בחר לו לעיסוק נוסף את ה"קבצנות". מידי ערב בערבו נראה ר' יצחק אייזיק מסתובב בין אולמות שמחה, מחתונה לחברתה, וידו פשוטה ומתחננת, תנו...

ואין מנהג זה של ר' יצחק אייזיק לבדו גם זוגתו חאשע קיילא נדבקה במעשהו. בכל יום ראשון [הוא היום היחיד, שאנשים האצים לממון פנוים בו לענינים ברוח] נצבת היא הכן בפתח בית העלמין, מקשקשת בקופסת פח עמוסת מטבעות...

והיו הבריות מביטים בהם, מהם לועגים, מהם כועסים ומהם משליכים פרוטה בבוז. ואף על פי כן ואולי דוקא משום כן, לא סוגו בני זוג בקר מלפשוט ידם אמונה. כי יותר משעשו ר' יצחק אייזיק וזוגתו צדקה, אהבו בני הזוג צדקה. ומכיון שגדול המעשר יותר מן העושה, נטלו על עצמם לעשות את הרבים, ולמה להם לעשות ר' שועים ונדיבים, ולמה יגרע חלק המון העם ממעשה הצדקה, ומשום כך לא שתו לבזיונם ולחרפתם וקבצו בגופם פרוטה לפרוט שנתקבצו להן רב, שנשלח כולו להחזקת התורה בארץ הקודש.

כמדומה שלא נוכל להמחיש את עומק אהבתם לתורה ולומדיה יותר משימחיש אותו מעשה שאירע בעת ביקרו בקרתא דשופריא. קורת רוח מרובה היתה להם לבני הזוג בקר, כשסובבו בין מוסדות התורה הרביבב ארץ הקודש, אותם מוסדות שלמענם מסרו את ממונם ואת נפשם, אין בכחו של עט לתאר את חדות לבם מול מראה עמלי תורה זקנים עם נערים. אולם לשיא הגיעה התרגשותם כשבקרו באחד מבתי הת"ת הגדולים שבירושלים, ושורות שורות של ילדי חמד, מהם משננים אל"ף בי"ת, מהם לומדי חומש מהם משנני משניות, ומהם הוגי גמרא. וקולם הענוג של תשב"ר מנגן אזניהם, עד שנקוו דמעות בזויות עיניהם, וכל כך נתחמם ליבה של מרת חאשע קיילא, עד שהסירה כל תכשיטיה שהיתה לבושה בהם והניחה על שולחן הת"ת, קודש לחינוכם של ילדי ישראל לתורה!!!

הימים, ימי ראשיתה של הישיבה. ישיבת "בית מאיר" עושה את צעדיה הראשונים בחולותיה של דרום בני ברק. בסיס כלכלי כמעט ולא היה בקרים רבים נאלץ מרן ראש הישיבה שליט"א לתור בנסיון להשיג הלואות, לבקש ממנהל הבנק לבל יחזיק את המחאות הישיבה, או ארכה מן הספקים בעצומם של ימים אלו סבבו מן השמים שנתודע ר' יצחק אייזיק אל הישיבה.

בני הזוג בקר הגיעו לימי זקנה, נפשם איותה להסתופף בחצרות ד' בארץ הקודש. קרוב ומודע אישי לא היה להם, משום כך שיגר הגאון ר' שמריהו יוסף קרליץ שליט"א מכתב מארה"ב אל מרן ראש הישיבה שליט"א אודות בני הזוג בקר העולים לאה"ק. הגרש"י שליט"א ציין את זמן ביאתם, וביקש ממרן ראש הישיבה שליט"א להקל עליהם את שלבי קליטתם הראשונים. הרב מפוניבז' זצ"ל לא שהה באותה עת באה"ק, ומכיון שכך, נזדמן שמרן ראש הישיבה שליט"א היה היחיד שבא לקבל את פניהם של ר' יצחק אייזיק וזוגתו בנמל התעופה. כבקשת הגרש"י קרליץ שליט"א דאג מרן ראש הישיבה לאכסניא במלון וגשל בעבורם, כשהוא משתדל לבקרם מידי יום ולשאול לשלומם. ובהיות שמודע נוסף לא היה להם נסתבב שהוא זה שסייע בידם ברכישת ביתם ברחוב אור החיים.

בני הזוג בקר שהסתגלו אט אט לחיים בעיר התורה בני ברק נקשרו לישיבה שזה עתה נתודעה להם בעבותות של אהבה. עז חפצם היה לסייע להחזקתה ולהקל מן הנטל, אולם היתה לו לר' יצחק אייזיק "בעיה...", יראה ראש הישיבה – אמר ר' יצחק אייזיק – "הנה רשימת המוסדות שלהם יעדתי את כספי שכירות הבתים אשר לי באמריקה". היתה זו רשימה ענקית עשרות מוסדות תורה הופיעו בה, סך החלוקה היה עצום. "אבל", הוסיף ר' יצחק אייזיק – "ישיבת בית מאיר אינה מנויה ביניהם, איני יכול להוסיף עוד לרשימה זו, וכי האיך אוכל לפחות לישיבה אחרת ממה שיעדתי. אולם, כל עוד אני חי אתן לישיבת בית מאיר חלק בראש, ואף לאחר מותי יהא חצי הדירה לישיבה".

ומלבד שעמדו ר' יצחק אייזיק וזוגתו לאחיעזר לישיבה בשעת דחקה השאירו בה יד ושם בספר תורה שהכניסו להיכל הישיבה. וכמעשה הצדקה כן מעשה ספר התורה של ר' יצחק אייזיק.

באחד הימים העלה לפני מרן ראש הישיבה שליט"א את חפצו לרכוש ספר תורה להשאיר לעצמם שם ושארים באשר בנים לא היו לו, אולם, אין לי די כסף אמר, היתכן? והלא עשיר היה ר' יצחק אייזיק? אבל בכסף שיעד לצדקה שוב לא יגע, ולא ישנה מקדושה לקדושה. משום כך, העדיף ר' יצחק אייזיק לרכוש ספר תורה ישן במחיר מוזל ולא לגרוע מכספי החזקת התורה.

מי שיתן אל לבו להתבונן בטס הכסף העוטר את ספרי התורה בשבת קודש מאז ועד עתה יראה חריטת אותיות עדינה ר' יצחק אייזיק וזוגתו חאשע קיילא בייקער...

ראויה דמותם שתעטר את ספר התורה, ואשרי מי שישים אל לבו עטרה זו ללמוד טוהר מעשיהם של צדיקים.

יהא זכרם ברוך.

החמור של פתח תקוה / ביני עמודי

התאחדות התלמידים

לשמוע משהו אודות רבינו הראש ישיבה רציתם?

אה...ומה זו תעלה בדעתכם, שניתן לבא בעקבי רבינו, חותך ר' איצל.

וכי הלכנו ביערות לונא, או שמא צעדנו בשבילי גרודנא, האם פסענו מן הסטצנציע לביהמ"ד דמיר, או שמא דרכנו בחולות פתח תקוה כשירושלמי זרעים בזרועותינו...

ואפילו, את חמורו של פתח תקוה, עדיין ספק אם ראינו...

ובכל זאת, אשאל אתכם...

ראיתם חמור מימיכם?

חמור?!

דברים בטלים, למאי נפקא מינה?

למאי נפקא מינה? נועץ ר' איצל עינים של תימה.

ומבין שפתיו מתנגנת סוגיא דחגיגה (ט' ע"ב) -

"ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, היינו צדיק היינו עובד אלקים היינו רשע היינו אשר לא עבדו... תרוייהו צדיקי גמורי ואינו דומה... צא ולמד משוק של חמרין..."

נו... לא ראיתם חמור... ובודאי, שלא את חמורו של פתח תקוה.

ואף לו ראיתם את חמורו של פתח תקוה, כאילו לא ראיתם. כי כבר אמר מי שאמר, מי שראה לחמורו של פתח תקוה ולא רץ אחריו לבית המדרש, לא זו בלבד שלא ראה חמור מימיו, לא ראה מאורות מימיו.

שסבור הוא, לראות, פרושו בעיני הבשר שלו, בצלמוניה משוכללת שיצר לו הבורא בגובה פניו. אבל מי שסבור כן, כמוהו כמי שלא נפקחו עיניו מעולם.

לראות היינו - בעיני השכל, לראות - היינו במאור הדעת...

אבל מי שזכה, ולו פעם אחת, לראות מבעד לטלסקופ של השכל, יפה לו אילו ראה חמור. ועל אחת כמה וכמה, אילו ראה את חמורו של פתח תקוה.

כמדומה שלא אכזב, חוזר ר' איצל לחתוך בקולו, שאין בכל אלפי חניכי הבית הגדול הזה, מי שלא ראה את חמורו של פתח תקוה.

ראה גם ראה! בודאי!

מצלמת הנפש הנדירה של רבינו זצ"ל, משגרת היתה בצבעי עוז עמוקים, את תמונת חמורו של פתח תקוה.

החמור... ו"היהודי התימני היקר", החמור... ושקיקי הלחם האין סופיים.

החמור, שיותר משהיה חמור, היה שיחת מוסר שלמה - חמור גרם, **חמורו של פתח תקוה...**

מתון, מתון, היה מהלך חמורו של פתח תקוה, מטביע את צעדיו בדרכי החול הארוכות. מעולם לא נראה כמסרב ללכת, שהלא חמור הוא! ראשו הכפוף, מנענע בהכנעה לקול הנהגת אדונו, עשר פרסאות בכל יום, ויותר.

אף אזניו שנזדקפו כלפי מעלה, מעולם לא הסיטו עצמם בתנועה כלשהי של מרמור. לא כלפי מסעותיו ולא כלפי משאיו.

ולא מסע של מה בכך היה, ולא משא של מה בכך היה.

המסע - מסע אל כל בתי ישראל, שבמרחב הפתח תקואי. סובב סובב, סחור סחור, ללקוט פת צנומה משיירי סעודה. בעטיה של פת זו, זכינו אנו לחזות במראה חמורו של פתח תקוה.

שמכיון שהגיע ליקירנו התימני בעל החמור שמעה של ישיבה, חזקה עליו, שלא פסח על שורותיה, בקיבוץ לחמיו.

"בפתח תקוה ראיתי חמור לראשונה", היה מזכיר רבינו זצ"ל. וחמור זה של פתח תקוה, אכן חמור גרם היה, "כחמור חזק שמטעינין אותו משא כבד".

ואע"פ שחמורו של פתח תקוה צנום וקטן, כרב קטנו כן גודל משאו.

כענק הרובץ על גבי ננס, נתקבצו על גבו, מאות ואלפי פתיתי לחם יבש. ארוזים בשקיקי נייר רשרשניים, ובסלסלי נצרים קלופים. תחובים בשקים בלויים, או בשחקי כלי עור.

ולא גבו של חמור בלבד מלאו.

אך דעו!

כי לא גוזמא יש כאן, ולא סיפור בדים, כי אכן כן היה מראהו של חמור - למן האף עד הזנב - כפשוטו ממש, לא נשארה פינה ריקנית ממטען.

זהו משא חמורו של פתח תקוה.

אך בל נכחד, כי בזה לא תמה טעינתו של חמור. וכי ילך "רבי תימני" רגלי ביומי תמוז, בכל מסעות הללו?

וכהרף עין הי' מטפס ועולה, בזריזות מדהימה, וקובע מקומו בראש הר המשא... ויסעו...

ואכתי, לא יצאנו ידי חובת חמורו של פתח תקוה, שחמור המהלך לא סוף דבר שחמור הוא, שהרי אף השור ממשלחי רגל, ומנא לן שחמור הוא.

אכן, אין החמור נודע, אלא משעת מנוחתו.

בפתחה של אכסניא, דילג "רבי תימני יקר" מעל חמורו, ושמט ימינו למולו. ובתבונת חמור שבו, מיד, כיוץ "חמורו של פתח תקוה" ברכיו, רובץ תחתיו, ועל גבו הררי הלחם.

כי זו אומנותו של חמור לשאת בלא הרף, לטעון בלא הפסק.

*

מהלך, אוכל, עומד, שותה, רובץ - "**מיט די פעקלאך**".

ואז, בעודנו "מתבוננים" בחמורו של פתח תקוה, היה בוקע ועולה אור קולו של רבינו -

"**ישכר חמור גרם רובץ בין המשפתים וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד**". חמור בעל עצמות, סובל עול תורה, כחמור חזק שמטעינין אותו משא כבד.

רובץ בין המשפתים כחמור המהלך ביום ובלילה **ואין לו לינה בבית**, וכשהוא רוצה לנוח רובץ לו בין התחומין בתחומי העיירות שמוליך שם חבילות של פרקמטיא. (בראשית מ"ט י"ד - ט"ו ורש"י שם).

והיה קולו של רבינו ממיס כל לב...

ישכר, לעולם אינו פורק את משאו.

ש"ס בבלי, ירושלמי, תוספתא, ספרא, ספרי, מכילתא, מוסר, הלכה...

בעת הסדר, בשעת המנוחה, בבית המדרש, ובפנימיה - **מיט די פעקלאך!!!**

"...וכבר אמר מי שאמר, כי מי שראה לחמורו של פתח תקוה, ולא רץ אחריו לבית המדרש, לא זו שלא ראה חמור מימיו, לא ראה מאורות מימיו..."

*

ושבתם וראיתם... בין עובד אלקים, חותם ר' איצל.

אין עובד אלקים נודע, אלא משעת בין התחומין שלו!

ועל אף, שלא נתלוינו אל רבינו, בעברי אוקינוסים, במסרו נפשו להחזקת עול הישיבה. הלא נחקקו זמני המסע הללו, עלי גליונות כתביו, בדם לבו.

האם דפדפתם בהם פעם?

תחזינה עיניכם.

ראשיתה של מערכה, "עש"ק פקודי ג' אדר ב' פה **בגלות ויין**, ולא זז מחבבה, "ח' אדר ב' תשט"ו **ניו יורק**", וממקום שפסק שם הוא מתחיל, "שושן פורים תשל"ו **טורונטו**, בבית היקר ר' דוד דנקונה וביתו שיחיו לאוי"ט".

ושוב דולגות האצבעות, "ה' ויקהל י"ט אדר תשל"ד **פה ניו יורק**", ובאותו ענין "**באוירון מניו יורק** ה' ניסן תשל"ד".

נפשי יצאה בדברו...

בלא רמב"ם, בלא ש"ס, בלא ספרים!

ממעל לעבים, חורט הקולמוס בגליונות הנייר, בצלילות, הדעת בבהירות המחשבה, משל יושב ומשמש הוא בתוכו של היכל, אצל ארון הקודש.

"מיט די פעקלאך".

אין לו לינה בבית, בין התחומין עם הפרקמטיא, אשר טוב סחרה...

נו, אמרתי משהו, מקשה ר' איצל?

לא! הוא פוסק,

כי מה יכול אני לומר מול גליונות הללו "**בבית החולים הדסה השי"ת ישלח רפואה שלמה**".

אין לו לינה בבית...

ומה ניתן לומר על השורות שנרשמו, "**ערב פורים תשס"ב בחליי ד' ישלח רפואה שלמה**".

ר' איצל חושף את הגליון,

הביטו, אין בכח היד לאחוז את העט,

ועם כל זאת... הלא אי אפשר לפרק ולו לרגע קט את הפקלאות...

המאמץ עילאי, היד בקושי נשמעת, ועדיין היא מרחפת על הגליון... השורות מטשטשות, כמו קו אחיד נרשם, עד שהיד מרחפת... עולה... והנפש התרוממה למנוחת עדן... והכתיבה אינה נראית עוד... ובכל זאת ממשיכה היד לכתוב אין לה מנוחה... "**מיט די אלע פעקלאך**"...

ושבתם וראיתם, בין עובד אלקים...

צא ולמד, משוק של חמרים...

צא ולמד מחמורו של פתח תקוה...

במיר, הרחנו את השבת... / ביני עמודי

התאחדות התלמידים

פתח תקוה. פניא דמעלי שבתא.

מכל עבר אצות הבריות, חשות וממהרות לסיים את הכנותיהם לקראת שבת.

זלמן לונער ושמואל גרודנער יצאו את האכסניה, בצעדים זריזים.

נו, זה ודאי שלא ניתן לתאר את דמותם הצנומה, בעטיפת שיראין של שבת. שהרי איזהו בן תורה, שהיה בידו להתהדר במלבושי כבוד שכאלו. ומכל מקום... הצוארונים המעומלנים, המגבעות הלבנות, שהוברשו מכל גרגר של אבק... בהקו בהוד, מול קרני השמש שבפאתי מערב.

פוסעים היו לעבר הישיבה, מבקשים למוץ עוד רגעים אחדים של "רשב"א", קודם "קבלת שבת".

לקראת שבת לכו ונלכה.

מעברו השני של הרחוב, צעד גאון המוסר - "המשגיח האחרון, הצדיק ר' יחזקאל".

עוד מעט קט, הם נפגשים, על מפתנה של הישיבה...

מבטו החודר של ר' יחזקאל, היישיר לתוך עיניהם.

נסוגו קמעא, כממתינים.

רחש קל,

אופפ... אופפ...

ר' יחזקאל החל שואף מאוירה של פתח תקוה, בשאיפות קצרות, כמרחרח אחר דבר מה.

אופפ... אופפ...

אישת אפו של ר' יחזקאל, שבה והרטיטה את החלל.

"אתם מריחים את השבת?!... מתמיה ר' יחזקאל?

מבטים תמהים?!

ור' יחזקאל שונה... אופפ... אופפ...

"אתם מריחים את השבת"?!...

"במיר, הרחנו את השבת"!!...

אמר, ולא יסף.

ובתוך כדי דיבור, קמץ ר' יחזקאל את פיו, בנשיכת שפתיים, כמתחרט על הסוד שנחשף.

אבל, כבר נחשף הסוד.

"אתם מריחים את השבת"?!

יש לשבת ריח...

לא! לא, בכל מקום. לא! לא, לכל אחד.

במיר, הרחנו את השבת...

*

נו, היה מקשה רבינו - הרחתם פעם את השבת?

לא, לא הרחתם. אבל ר' יחזקאל הריח...

ואם לא הרחתם, אולי שמעתם את השבת?

לשמוע את השבת?!

ומיד היה פורט רבינו ראש הישיבה, בכינור של שמונה נימים -

"לקל אשר שבת מכל המעשים ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו, תפארת עטה ליום המנוחה, עונג קרא ליום השבת, זה שבח של יום השביעי שבו שבת קל מכל מלאכתו, **ויום השביעי משבח ואומר** מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לד'".

"ויום השביעי משבח **ואומר**"

שמעתם?...

יום השביעי משבח.

נו, האם שמעתם את שירת השבת?!

יש לשבת, קול מראה וריח. אבל האף... האף סתום, האוזן אטומה, והעינים עצומות.

אך זכרו מה שאמר ר' יחזקאל -

"במיר, הרחנו את השבת".

*

גם בלפנישוק.

איזה הדר היה לשבת, איזה נוי...

"קרקעות הבתים אצלנו, לא היו מרוצפות בכאלו אריחים. אמנם בבתי העשירים, היו נסרים רחבים משמשים כרצפה. אבל בבתי עמך ישראל דרכו תמיד על קרקע עולם".

אבל איך אתאר לכם, את ההוד שלבש הבית לקראת שבת...

ללא "פוליש", ללא "וואקס". טטאו את החול הנה והנה, עד שהוחלקה הקרקעית ונתישרה. ומאי שם הוציאה האמא ע"ה, שקיק מלא חול זהוב, ופזרה ברחבי הבית.

חול זהוב...

אי... איזה מראה... איזה הדר...

חול זהוב...

כן, "במיר הרחנו את השבת..."

גם בליפנישוק.

וגם בלונא...

*

בודאי, גם בלונא.

שבת...

היהודים הפשוטים, אנשי עמל. איזה מראה היה להם בשבת...

הקפוטה של שבת, הזקן הבוהק היורד על פי מדותיו... והשטיביילעס... אי... השטיביילעס...

"אצלנו בחוץ לוארץ, לא היו נעלים חצאיות, הלא תשעה חודשים היה חורף, וכל הדרכים היו מלאות בוץ, שהרי כבישים סלולים לא היו".

נו, ומה הגן על רגליהם של האנשים, בתוך הבוץ הלזה.

השטיביילעס.

שטיביילעס אלו, כמין מגפיים גבוהות היו, מעור גס ועבה, אשר הוכשרו הוגן בכדי לבוסס בבוץ הפולני.

תנו בדעתכם, מה אפשר לעשות עם כאלו שטיביילעס לקראת שבת?

נפט שחור...

והיו היהודים היקרים הללו, טובלים איש איש מברשתו בנפט השחור הזה, ומצחצחים, בצחצוח אחר צחצוח, את השטיביילעס, עד שהוסר מהם כל בדל של בוץ, ועד שהיו מבהיקים בשחרירותם.

ועתה שוו בנפשכם,

כל עשרות בעלי הבתים הללו, נתקבצו ובאו לבית הכנסת בליל שבת, במגפים צבועים **בריח של נפט**...

ואני אומר לכם - היה חותם רבינו,

היה זה **ריח גן עדן**!!

אי... במיר הרחנו את השבת...

*

ואני אומר לכם, מתנגן ר' איצל מיודעינו...

ואני אומר לכם...

גם בשיכון חזון איש!

ללא ספק!

מי שהריח את השבת - באיישישוק, בליפנישוק, בלונא, בגרודנא, במיר, בפתח תקוה, בבית ישראל...

הריח גם הריח את השבת, בשכון חזון איש...

הלא שמעתם, מה שאמר ב"שיחת מוסר, בליל שבת קודש"

ויום השביעי **משבח ואומר**.

יום השביעי בעצמו משבח...

הלא ראיתם את טוהר פניו... הלא הבטתם בעיניו הזוהרות... הלא שמעתם כשהיה חוזר ומצייר במכחול פיו.

"אופפ... אופפ..."

"אתם מריחים את השבת..."

"במיר הרחנו את השבת"!!.

ואף על ערש דוי, באפיסת כחות.

בודאי.

עם דמדומי חמה, הניף ידיו, וזעק -

שבת... שבת...

הוא לא ראה, שהרי היו עיניו עצומות. והוא לא שמע שהלא אזלו כחותיו.

הוא הריח!

הריח את הנשמה היתרה... הריח את השבת...

ויום השביעי משבח **ואומר**... היום עצמו משבח.

ליום עצמו יש קול מראה וריח... משבח ואומר

מזמור שיר ליום השבת, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיים העולמים.

ביני עמודי

"בשעה שבא הקב"ה ליתן תורה בסיני היו ההרים רצים ומדיינים זה אומר עלי ניתנת תורה וכו' אמר הקב"ה למה תרצדון הרים, כולכם הרים אבל כולכם גבנונים כמד"א או גבן או דק וכו'".

"גבנונים" - רמז לגבן או דק שהם מיני מומים. מה מום מצא הקב"ה בריצת הרים למתן תורה, כלום לזכות שתינתן עליו תורה מילתא זוטרתא היא?

וכי אין זה כבודה של תורה שתינתן על גבעה רמה ונישאה? אתמהה!

נזדמנה לי שיחה עם אחד היראים שבדור. בשיחתי נדרשתי לתאר אדם "מרובה בסנטימטרים" לצורך כך השתמשתי בתואר המוכר בפי כל "גבוה", והעירני היירא, אדם זה הוא – "ארוך", גבוה הוא מושג רוחני שאין בינו לבין מס' סנטימטרים כי הוא זה.

מעתה, אכן, ראויה התורה שתינתן על הר גבוה כי זהו כבודה, ורק משום כך ניתנה התורה ב"סיני" שהיה גבוה מעל גבוה.

תבור וכרמל - ארוכים היו. סיני - גבוה היה.

זהו המבט דרך משקפיה של תורה הפך המבט השטחי בעיני בשר!

מקום נתינת התורה, מקום קבלת התורה אינו על גבעה נישאה שניתן להביט עליה מכל כיוון מחמת ארכה וטיפוח קומתה, אין זה מכבודה של תורה שתינתן על מי שרץ ומגיש את מועמדותו הבלעדית ומתרברב ברבוי סנטימטריו ומראהו.

כולכם גבנונים... לא הר לפנינו, לא גבעה ניצבת כאן, אבל יש כאן גיבוב מומים שמחמת רבויים יוצרים אשלייה של הוד ותפארת... אבל מקום נתינת התורה וקבלתה היא הר "גבוה". הר שבנינו ותכונתו הם תכונות נאצלות. נועם המידות. טיפוח של אישיות חיובית וכשרה, במקום בו נצפית עבודה עצמית ופניה אל התוך ולא למבט החיצוני וטיפוח הקומה.

"גבן או דק" שמות של מומין הם. גבן – שגביני עיניו ארוכות ושוכבות, דק - דוקין שבעין אלו הן מומים המפריעים לאדם לראות את זולתו, גביני עיניו שוכבות במצב כזה מתקשה האדם בראיית זולתו ורואה רק את עצמו.

לו היתה התורה ח"ו ספר מאמרי "חכמה", אכן מקומה היה על תבור וכרמל כמו כל החכמות המוגשות מעל קתדראות, אבל בהיות התורה ספר הליכות אדם ובניית אישיותו ממסד עד טפחות עד היותו "לבן תורה" מקומה מעתה אך ורק בגובהי "סיני".

*

מיום "נטילת התורה" יום בו נעלה בסערה השמימה אאמו"ר רה"י זצללה"ה, אכן חסרנו וחסר דורינו את נזר ישראל ותפארתו זיע"א.

אך הותיר ה' לנו לפליטה את מבצרו הרם ישיבתינו הק' שעבור אלפי תלמידיו היתה ולתמיד תהיה – ביתם. בית שאפוף בניחוח תורתו יראתו ונעימותו הנדירה. בית שעליו מסר את נפשו ומאודו לא נטשו אבינו עד עזבוהו אחרוני כוחותיו ועד בכלל, ראש הישיבה לא נטשנו, ומעת עלותו השמימה עומד ומשמש כדרך ששימש כאן, מן שמיא הורק שפע הצלחה וישועה ונתרבו ספסלי בית המדרש כאשר לא נראה כדוגמתו.

בית המדרש צר מהכיל בס"ד את הרבים המתדפקים ומכורח המציאות נאלצת הנהלת הישיבה לבצע

שנויים בכמה תחומים. ספסלי העץ הכבדים שנראו כנטועים "נעקרו" ופנו את מקומם לספסלים חדשים בעלי תכולה גדולה יותר. משהו מנופה העתיק של הישיבה נעלם בהכרח. אך הניחוח! הניחוח העתיק נותר וישאר בחלל בית מדרשינו, יד השנוי לעולם לא תשלוט בו, כי זהו קסמה של הישיבה וזהו סודה.

מרן רה"י זצללה"ה בהקימו את היכל התורה ישיבתנו הק' השכיל בתוקף יראתו וברוחו הגדולה לבנות את הישיבה ולהציב עמודיה לגובה. מעולם לא נבנו בישיבה סנטימטרים מעולם לא נמדדו אורכים, בישיבה טופחו גבהים... מרן ראש הישיבה זצללה"ה היה "סיני" בהתגלמות גבהיו, והוא אף טרח כל ימיו לבנות את הכלים לקבלת התורה, לבנות בתוכו של כאו"א את ה"סיני", למדנו לסלק את הגבנונים ולבנות במקומם גבהים. בני הישיה"ק לדורותיה זכו לקבל תורה מסיני וזכו לקבל תורה על סיני.

מרן זצללה"ה, בז כל ימיו לגבעות תבור ומגדלי הכרמל, וברוח זו קמה הישיבה, וכך מתחנכים אלפי בניה, כאן נצרפה האישיות כאן נבנה "האדם" הגבוה" זהו ניחוחה של הישיבה זהו סוד קסמה על אף התמורות הטכניות שחלו בבית המדרש אך בהרכבו וצורתו של הסיני לא חל שינוי כמלא נימה, כזו היתה הישיבה כזו היא כיום, וכזו תהיה בע"ה כל ימיה.

חזו חזו בני חביבי...!!!

הללו עבדי ה' / ביני עמודי

במדרש: "בשעה שאמר הקב"ה למשה לשחוט הפסח אמר לו משה רבון העולם הדבר הזה היאך אני יכול לעשות אי אתה יודע שהצאן אלהיהן של מצרים הן שנאמר (שמות ח) הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונו אמר לו הקב"ה חייך אין ישראל יוצאין מכאן עד שישחטו את אלהי מצרים לעיניהם שאודיע להם שאין אלהיהם כלום" (שמות רבה טז, ג).

משה תָּמַהּ כיצד ניתן לבקש מעם ישראל לקיים דבר כל כך קשה, לשחוט את אלוהי מצרים לעיניהם. אומר לו הקב"ה חייך, אין ישראל יוצאים מכאן עד שישחטו את אלוהי מצרים - קרבן פסח, לעיני המצרים.

ובאמת יש להתבונן, מה היתה כוונתו של הקב"ה ברצון זה שישחטו את אלוהי מצרים לעיניהם, והרי כל כולו סכנה אחת גדולה.

ואכן, כונה אחת יש כאן!

אין כונת הקב"ה היתה להכאיב ולהכביד על כלל ישראל חלילה, לא רצה הקב"ה שיצאו בני ישראל ממצרים בהרגשה של עבדים מפוחדים, רצונו של הקב"ה היתה להכשיר מציאותם להיות לו **"ממלכת כהנים וגוי קדוש"** בלא יסוד זה אין שום טעם ביציאתם ממצרים.

קיום העשיה של "ממלכת כהנים וגוי קדוש" נעשה רק על ידי שאיפה מתמדת, להיות גדולים, להיות מנהיגים, על ידי ביטול העבדות החמרית, ורק על ידי כך, בזמן שיקבלו בני ישראל את התורה ישארו במהותם עבדים, אך עבדים עם מציאות אחרת, עבדים שהם - ממלכת כהנים.

מהלך היציאה מעבדות לחרות אינה נחלת העבר בלבד, יציאה מעבדות לחרות היא יציאה תמידית במהלך כל חיי האדם, בכל רגע, בכל מעשה, יוצא הוא מעבדות לחרות.

פעולתו המתמדת של מרן ראש הישיבה זצ"ל, בכל הליכותינו והנהגתו בקודש, היה להשריש ולהשפיע - לצרוב

ולהטביע, את חותם ה"ממלכת כהנים" להיות מציאות של "גוי קדוש" וכדבריו שלו: התהוות יצירת הממלכת כהנים וגוי קדוש...

הללו עבדי ה'!

בני ישראל נקראו בשם **"עבדי ה"** מציאות זו נתקיימה על ידי הפקעת השם עבדות שהיה להם במצרים, כמו שנאמר: והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והצלתי אתכם מעבודתם", הוצאת והפקעת משם עבדות מצרים,

ומהדהדים דברי מרן ראש הישיבה זצ"ל: תפקידו של האדם להיות "בן תורה" אמיתי באשר הוא, גם כאשר פונה לדרכו כל ישותו ומציאותו היא "בן תורה" בלבד. גם כאשר יוצא מחוץ למסגרת הברזל - היכל הישיבה, אם נותר בעינו עומד איתן, עדות היא על אמיתיותו, על עליתו הרוחנית המתמדת, ואידך, לאו כלום הוא...

עלינו תלמידיו לשמר את אותו הרכוש גדול, שינקנו בישיבה בימי למודינו, וכמו שביארו חז"ל על הפסוק: "ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה" (שמות לג, כ) שהרגישו על בני ישראל שהיו אצל משה רבינו. עלינו להקרין את ה"מהיכן יצא". לשאוף ולהיות תמיד בעליה מתמדת, בבקשה תמידית, להיות עבדי ה' - בני חורין, כי אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה.

אור זך ונהיר / ביני עמודי

וחושך על פני תהום!

עם ישראל בזמן מלכות יון ממשיך את שגרת חייו בארצו המובטחת, קורבנות התמיד ונסכי המוספים עלו לרצון על המזבח לפני ה', ירושלים הומה אדם בימי חד ומועד, בכל זאת גלות היא!

גלות שאולי היא החשוכה שבכולן, ערפל סמיך מסתיר את האור, מסך כהה נפרס על הלב והעין.

אין מלחמתה של יון בחרב או בחנית, מלחמה זו היא להחדיר "תרבות", על ידי קירוב החושך, והרחקת האור...

תרבות יון מציבה לה את ההגיון הפילוסופי, חיי מדע ותרבות, הכרת האדם בחרותו, תרבות הגוף והרוח, כל כולו באיצטלא של חיקוי לאמיתת חיי התורה...

מצביאי מלחמת יון לא בקשו את גופו של העם, כי אם צרת נפשו! מלחמה זו נועדה לנתק את העם, להאפיל את ישראל ממורשתו השרשית והכבירה.

מנגד, שוכנת לה תרבות שורשית, אמיתית, הנושאת עין אל אור אחר, תרבות המשליטה את חיי הרוח על חיי המעש, צועדת היא בנתיב האור הזך והבהיר אל אור פני המנורה הטהורה.

*

וחושך על פני תהום זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן שהיתה אומרת להם כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל (מדרש רבה בראשית ב, ד)

לא גזרו היונים לבטלם מן העבודה, אם בהקרבת כליל ועולות חפצתם זבחו לרצונכם, אך כתבו לכם על קרן השור כי היעד למקום אחר... אין לכם חלק באלוקי ישראל.

לא החריבו עד היסוד את חומות מגדלי, כי אם פרצום בלבד, החומות יתנשאו למרומים אלא שפרצות יפרצו בהם.

יעמוד מזבח על מכונו, ובלבד שישוקצו אבניו, תוסיף המנורה לפזר אור יקרות, ובלבד שתאבד מטהרה, ובמקום אורה הגנוז תדושן בשמן טמא, תפיץ אור מחודש, תרבות יון הקלוקלת, מחלחלת מהדהדת, משתוללת בחללו של עולם...

וחושך לא רק על פני עולם, וחושך על פני תהום, קלקול עד היסוד!!!

חרפו בית חשמונאי את נפשם על משמר קדשי ישראל, לחמו בעוז ובגאון, קריאתם נשמעת מהדהדת בכל פינות ומחנות "מי לה' אלינו"!

מעטים מול רבים, יחידים מול רבבות, צדיקים מול רשעים, זדים ביד עוסקי תורה, כנגד כל הסיכויים יוצאים להלחם, כולם אחוזים ברוח ה' צבאות אשר הפליא חסדיו עמם, ובניסיו גברום ונצחום, סתמו הפרצות, היטיבו המנורה בשמן טהור המשומר בחותמו של כהן גדול, הפיצו אור זך ונקי בחצרות ה', והאירו עיניהם וליבם של ישראל.

ההצלחה במערכה מול תרבות ההגיון והשכלות, נמצאה רק בכח ההתמדה ומסירות הנפש שלהטה בהם, חירוף הנפש להעמדת התורה האמיתית על תילה בלא שום אמצעים.

לשנה אחרת קבעו זכרו של נס בהדלקת הנרות, לקבוע ולהעיד עד סוף כל הדורות כי גבר אורה של ישראל על אפילתה של יון, נר איש וביתו, הפצת האור מבית אל טומאת הרחוב, להאיר ולגרש את החושך השוכך על פני תהום...

גירוש החושך אינו דבר של מה בכך, ככל שיפציע אור גדול כך יגורש יותר חושך, ככל שיופץ האור הפנימי יתפשט - יתמעט החושך החיצוני!

ואותם אלו הם, המהדרין מן המהדרין... הדואגים ומקיימים במסירות להגביר את התרבות האור להעפיל אל פסגת התמעטות החושך...

ואותו אור נגנז בתורה שבעל פה!

הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד.

מצות נר חנוכה נועדה להביט ולהתבונן בפנימיות האור הזך והבהיר, "לראותם בלבד", להיטיב בהבחנתה בהשקפה אמיתית ונכונה בדרך התורה המסורה מדור דור, לבל יחדור טיפת אפלולית חושך אל תוך קרן האור.

"חנוכה - חג ההשקפה התורתית", השקפה זו לא תזריח - תפריח אם לא היא נתמכת - מבוססת על אדני התורה!

הם הם בני בינה - שבט ישששכר, שבט התורה היודעי בינה לעיתים, שקבעו במסמרות יום טוב זה בשיר ורננים, להאיר ולהזריח את הראיה - ההשקפה התורתית האמיתית, לבל נסטה או ניסוג אל הרוחות המנשבות חדשים לבקרים באצטלאות שונות ומשונות, לסמא עינינו כביכול באור שמציאותו חושך ואפלה.

*

אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו, על שאנו סמוכים על שולחן האור הטהור, המפיץ אור זך ונקי, ישיבתינו הקדושה, אשר נתייסדה על אדני התורה בראיה וההשקפה נכונה וישרה, בדקותה בדקדוקה ובטהרתה, בישרות המוחין ובבינת הלב.

אור זך זה חתום בחותמו של כהן גדול רבינו ראש הישיבה שליט"א , המעמידינו על קרן אורה, בדרך הישרה

והסלולה העולה בית קל, טיפת השמן הטהור שזכינו לקבל באותם שנות השובע, שמורים מונחים בקרב בתי אלפי בוגרי הישיבה וידידיה, אותו המעט שבמעט מתברך ואינו כלה, דולק ומאיר בכל בית ופינה את האור היחודי הזך והבהיר - בית מאיר!!!

דער בענק'ל / ביני עמודי

הוא הלם בפטישו על הנסרים, מתעלם משעת הלילה המאוחרת... מחליק בפטיש... הולם פעם... אומר לדבק טוב הוא... יחזקהו במסמרים לא ימוט... להכין ספסל עליו ישבו בני עליה המועטים ויעסקו בתורה, כלום מילתא זוטרתא היא?

שישו ידי... גילו זרועותי... תיתי לי, יש שכר לפעולתי...

הוא הולם בפטיש. ומייחד יחודים! כחנוך תופר מנעלים...

ובעמקי הנגריה המאובקת פרץ ויכוח קולני, "נסר" זה אומר עלי ינוח צדיק ו"פשוט כלי עץ" עונה לעומתו עלי...

שנים חלפו...

הצבא הרוסי בונה בגזרותיו את עולם התורה בארץ הקודש, בלבו של זלמן לונער קורא הקול "קום ועלה אל ארץ הקודש", ימים קייצים בשמיה של לונא שנת תרצ"ו, קרני השמש לא הכהו את האימה מפני הצבא הרוסי שהחל להצר את צעדיהם של בני הישיבות, וההחלטה נפלה!

נפש קשורה בנפש, התדבקות רוחא ברוחא, צועדים שני רעים דלא מתפרשין... שולחים מבט חטוף אל העבר המפואר, וצועדים בהסוס אל העתיד הגדול בלבבות נרגשים והומיים נצבים הם על ספונה של האוניה בואכה ארץ ישראל...

זלמן לונער ושמואל גרודנער צועדים יחד בחרדת קודש לבנות ולהקים את עולם התורה לימים בארץ ישראל...

ח"י בסיון - יחקק בדברי ימיה של ארץ הקודש כיום שנטל שתי עטרות.

ח"י בסיון - זלמן לונער דורך לראשונה על אדמת הקודש, באמתחתו שתי אבנים טובות, בכיסו האחד סדורים להפליא מערכותיו תורותיו ושעוריו של הנשר הגדול מרן הגר"ש שקופ זצללה"ה, ובכיסו האחר מונחת בקופסה תורת הנפש מאת מלכו של מוסר מרן ר' ירוחם ליבוביץ זצללה"ה, לימים תאיר ארץ ישראל מכבודם ובני עליה לאלפים יאותו לאורם של אבנים אלו...

ח"י בסיון - הוא היום הנמהר בו כבה נר של מלך המוסר ר' ירוחם, ובאותו היום להפליא החלה רוחו של ר' ירוחם מפעמת בארץ הקודש בדמות תלמידו הנאמן מעתיק שמועתו זלמן לונער.

ח"י בסיון - הוא גם יום חגו של ה... נגר!

הספסל עליו עמל קשות נסר, חתך, שייף, הלם, דבק, מגיע עתה אל יעודו...

אגרופם של בני העליה יהלמו עליו... דינים הדומים להפליא יחתכו באזמל אומן ל"צווי דינים"... סברות דקות יעלו וישווייפו... קול תורתם ומוסרם של יושבי הספסל ינסר בחלל המושבה... והדבוק חברים. ה"והב בסופה" יגיע בסופם של שעות של "שונאים" זה לזה...

שש שנים תמימות של עליה מטאורית והעפלה אין סופית היו שניה של לומז'ה, וכמאה עדים יעידו מאות גליונות חדושי תורה בעמקם של מסכתות כל הש"ס וחלקי השו"ע שהותיר אחריו לברכה מרן ראש הישיבה זצללה"ה כולם נושאים את התאריכים תרצ"ו - תש"ב.

בואם של שני הרעים תלמידי ר' שמעון שקופ אל הישיבה, נסך בישיבה רוח חדשה ולקול למודם הערב נתעוררו רבים מבני הישיבה ונדבקו בלהט הלמוד. אכן זלמן לונער ושמואל גרודנער אוו למושב להם את אותו "הספסל" לימים יצטרפו אל הספסל רבי משה שמואל שפירא זצוק"ל ורבי מרדכי מן זצוק"ל.

זקני לומז'ה ישיחו בערגה ויפליגו בזכרונות רבים מאותה תקופה אך במרכזם של הזכרונות מתייצב לו ה"ספסל".

"כאשר התלהט הויכוח בין ר' זלמן לר' שמואל נעו אמות הסיפים הבנין כולו רעד והיו קולותיהם נשמעים בכל המושבה" - יעידו זקני לומז'ה.

קולות אלו לא ערבו לאזניהם הערלות של בני המושבה, הם התנהגו בבוז וזלזול כלפי אותם "בטלנים" ה"מבלים" את ימיהם על הספסל ולא נתקררה דעתם עד שקראום "**דער בענקל קווטשערס**".

ניבאו ולא ידעו מה נבאו...

אכן זהו תוארם המדוייק חובשי הספסלים שאין להם בעולמם אלא נאך א־קווטש...

בוקר שלם הסתובב זלמן לונער נסער, הולם בספסל בכל עוז... לפניו פתוח הרשב"א שאהבתו אליו לא ידעה גבולות... לקראת צהרי היום אורו פניו והוא הפטיר "ברוך ד' זכינו **לקווטש** ברשב"א... כל **קוטשל'ע** ברשב"א זה נצח...

אותו **קווטש** ברשב"א יהפוך בעוד עשרים שנה לשעור כללי בישיבת "בית מאיר" תמצית חייו... ויעטר את ספרו הגדול "משנת טוביה"!

הוא יעמוד על הבימה ויהיה זה הגץ שיצא מתחת פטישו הגדול שיצית את בית המדרש באש התורה...

ולכשיתמצי לומר אותו **קווטש** הזה הוא למעשה א־שטיקלע מפורשער "טוב דעת"...

...אמנם אשר על כן עבודת האדם לפי זה הוא כשאמרנו, דהיא ה"פתיחה", והיינו לפתוח הדברים אשר מכונסים ונמצאים בו, על ידי פתיחת השערים - שאינם נעולים, ורק סגורים, ואין צריך אלא לדחוק וללחוץ היטב - צוקווטשען בלע"ז, ואז כל התורה מתגלית לפניו, צריך לדחוק - נאך גוט אקווטש טאהן בדברי הרשב"א, בדברי שאר ראשונים, בביאור הגר"א בקצוה"ח בנתה"מ, בדברי הגרע"א וכדומה, ובלי לדחוק היטב בזה לא מתגלים האורות הנפלאים הטמונים בדבריהם, כי רק על ידי לחיצה היטב נפתחים שערי האורה של דבריהם הקדושים, שהם כבר זכו וגילו אותם לפנינו, מתוך עמלתם ודחיקתם הם...

בעוד מעדן ר' זלמן את עצמו... משביע בצחצחות נפשו בגן עדנה של תורה, בקצהו האחר של העולם מכונת ההריגה הנאצית ימ"ש גודעת ללא רחם... גלי השמועות העכורים מגיעים לארץ הקודש ואף לפתח תקוה ומאיימים להטביע ביגונם גם את זלמן לונער...

אך הם לא יכלו לו... גלי השמועות התנפצו על חומותיה של לומז'ה ונפשו נותרה איתנה... אם עלתה רב המשפחה על המוקד אהיה אני ה"המשך" והוא המשיך...

"עמידתו האיתנה של ר' זלמן החיות שהוא הכניס בי ובכל הישיבה עמדה לי" יאמר לימים ר' שמואל רוזובסקי זצוק"ל ראש ישיבת פונוביז' (מתוך הספדו של מרן הגרמי"ל ליפקוביץ שליט"א באשכבתיה דרבי).

ר' זלמן נקשר בעבותות אהבה אל אותו ה"בענקל" עד יומו האחרון... לאחר שהקים את מבצר התורה ישיבת בית מאיר, כשפקד את בית מדרשה של לומז'ה בכל פעם חזר על עצמו המחזה המופלא ר' זלמן מוזמן לכותל

המזרח ובמאור פנים הוא מסרב.

יותר משהיתה זו ענוותנותו, היו אלו געגועיו... הוא פנה בשמחה אל עבר מקומו שלו באותו ה"ספסל"...

שנים רבות כאשר נתבשר כי תלמידו לאחר נשואיו, הולך הוא ללמוד בכולל שע"י ישיבת לומז'ה, מרן ראש הישיבה כשנהרה על פניו, ישרטט לפניו את בית המדרש ויתאר לתלמידו היכן ניצב לו אותו הספסל, ספסל פלוני ופלוני בצידו השמאלי של בית המדרש, ליד אותה דלת הפונה למרפסת, שם ישבתי.

מחשבותיו ינדדו אז אל אותה תקופה, אל אותו ה"בענקל", ואל יושביו אהוביו הקווטערס.

וחג הקציר ביכורי מעשיך / ביני עמודי

גילוי גדול ומופלא ביותר, של התאמה מלאה בין שני עולמות שונים ומנוגדים, מוצאים אנו בחג הביכורים - חג התורה. מחד, כח היצירה הטבעית - מעשית, ומאידך כח היצירה הרוחנית העליונה ביתר בעולם. למראית עין, פועלים שניהם ככוחות נפרדים ובכיוונים שונים, כאשר כל אחד פועל ושואף למטרתו ולדרכו השונה, ויש אשר נראים כמתנגדים זה לזה.

אמנם בסופו של דבר, ובהכרח הרי הם משלימים זה את זה, ויוצרים הרמוניה כללית, עד כי נראה שאין בהם פירוד כלל, ובמיזוג מושלם, כתרי ריעין דלא מתפרשין.

חג השבועות מוגדר בתורה כ"חג הקציר ביכורי מעשיך" (שמות כג, טז), עיצומו של החג ומהותו - כביכול קודש לשמחת היצירה הטבעית בעולם, כולו אומר שירה לחיי עמל ויצירה במסגרת הטבע של עם היושב על אדמתו.

כך גם היה ניתן להתרשם מאי קביעתו של יום גדול זה כיום מסויים בחודש, אלא כסוף תקופת ימי העבודה "מהחל חרמש בקמה", הרי שמעיד הוא על מהותו של יום קדוש זה.

ואם בכך, תגדל הפליאה מדוע נקבע דוקא יום זה לזמן מתן תורתינו, המאורע הגדול בו נהיינו לעם - "ממלכת כהנים וגוי קדוש", יום שמאורע זה הוא המסמל לנו את קדושת יום זה.

למראית עין אכן, אין אנו מוצאים שום רמז לקשר הגדול שבין מתן תורה לעיצומו של חג הקציר, חג הביכורים. אך לא בכדי נבחר יום זה לזמן מתן תורתינו.

דוקא יום זה, המסמל את תקופת העבודה והיצירה הטבעית, שבין פסח לעצרת הוא ורק הוא ראוי להקבע ליום קבלת התורה, **להפעלת הכח הרוחני בתוככי העשייה הגשמית.**

*

כל מי אשר דרכה כף רגלו במפתנה של הישיבה, או אף מי שזכה להתבשם מניחוח המוסר היחודי שהפיץ מרן ראש הישיבה זצללה"ה ידע, ראה, הרגיש חש ומישש, שורש אחד בלבד... **התורה היא תכלית הבריאה!!!**

התורה היא תכנית... התורה יוצרת ומחדשת חיים באדם, חיי תורה, חיי נצח, חיי עולם הבא בעולם הזה, בודאי שאינה חכמה אלא **מציאות חיים...**

אכן בודאי, ביום בו כל אחד קוצר את מה שזרע, כדי לקבל את התורה, פניו צריכות שיהיו מועדות אל מול הזורע בדמעה... מרן ראש הישיבה זצללה"ה, אשר בכוחות מוסרו החדיר בלבות אלפי תלמידיו את סגולת יום מתן תורה בכל מהלך חיי האדם - חיי הנצח, בהבנה והרגשה שכל מציאות החיים היא עבור התורה, וכל דבר ולו הגשמי ביותר משועבד הוא לתורה.

וחג הקציר... ביכורי מעשיך...!

לא דבר ריק הוא שיום זכרונו של רבינו הגדול, סמוך ונראה לחג השבועות.

ולא זו בלבד, יום שנסתלק לבית עולמו העלהו אביו "ביכורים" לארץ ישראל, כאשר ליווהו בני העיר בלפידי אש את בנו של הרב דלונא, **וחג הקציר... ביכורי מעשיך...**

וכדבריו שלו... ... וביום מתן תורתינו, שזכינו שהתורה מכנסת אותנו מידי שנה לאותה סגולה של מתן תורה, כדי לחזק ולרענן ולחדש את כח עמלינו בתורה, בא הכתוב לומר וביום **הביכורים** בהקריבכם מנחה חדשה, זוהי סגולת היום, וגם תורת היום, קבלת התורה **מתחדשת**, מעלה את האדם למצב של **ביכורים**, למצב של מנחה **חדשה**, ועל ידי מנחה חדשה זו, מחדש האדם בו, כוחות חדשים ועצומים בעמלה של תורה, שהיא עמלת חייו - חיי נצח... (מרן זצללה"ה, טוב דעת - מועדים).

אל מול פני המנורה העלה נרותיה / מורינו הגאון רבי זאב שפירא שליט"א

ר"מ בישיבה

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותי' וגו' (במדבר ח, ג) וברמב"ן שם, לומר שהוא הי' המדליק אותן כל ימיו, עיי"ש. והכונה בזה, דמש"כ העלה נרותיה אי"ז רק על ההדלקה הראשונה, כ"א דכל ימיו הי' מדליק, וזהו פשטות הפסוק, דהרי לא פירש לנו איזה הדלקה, וע"כ דזהו כל ימיו. וכנראה דלכן כתבה זאת התורה, לציין לשבח מעשה זה של ההדלקה כל ימיו.

ובבאור הענין במה שהתורה כתב וציינה ועוד יותר, דהרי הדלקת המנורה אינה עבודה כלל, וכשירה גם בזר, ורק דלמצוה שיהא בכהן, (עי' ברמב"ן הל' ביאת מקדש פ"ט ובראב"ד) מ"מ נזדרז אהרן שמצוה זו תיעשה דוקא על ידו. ויתכן לומר משום דזה הי' הפשטות של הצווי, שנאמר לאהרן באופן מיוחד, וכדכתיב דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות, ע"כ קיים את הצווי כפשוטו, ולא חשב להפטר מזה ע"י מעשה אחרים, ועשה את המצוה כמאמרה ממש, ולכן הדליק בעצמו כל ימיו.

ועוד שם ברש"י, ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. וכבר דברו בזה, דאיזה שבח מיוחד הוא. והרי לפי פשוטו הכונה היא שהוא לא שינה כלום מפרטי המעשה, ומהו הרבותא בזה, ושמעתי לבאר, דרואים מכאן, דלקיים המצוה בכל פרטי' ודקדוקי', ולא לשנות כלום מהמצוה, זהו באמת השבח היותר גדול. ואולי יש להוסיף עוד, דאף שאהרן נתגלה אצלו סוד הענין של הדלקת המנורה, אשר ע"כ הי' אף שייך שיעלה על דעתו, לשנות בהמעשה שלא יהא כ"כ בדיוק, וכמו שמצינו באיזה מקומות, שלפי גדלותם והבנתם בשרש הענינים באו לטעות, וזהו השבח כאן שלא שינה, אולם לפי המבואר לעיל עפי"ד הרמב"ן י"ל עוד דהשבח דלא שינה, הוא גם בזה שקיים את המצוה כמאמרה בפשטות, להדליק בעצמו כל ימי חייו, גם שלא שינה מהדיבור. גם יש לומר עפ"י הרמב"ן, דלא שינה בא ללמדנו על ענין הקביעות התמידית, לעשות המצוה יום יום ממש בלי שום הפסקים, וזהו להגיד שבחו של אהרן.

*

ממה שזכינו לראות אצל מו"ח מרן ראש הישיבה זצ"ל, איך שהי' עומד על משמרתו, ומשמש בעבודתו עבודת התורה, קיבץ וריבץ והעמיד תלמידים הרבה לאלפים כל ימי חייו, כאשר זכינו לראותו בהעלותו את הנרות, איך שהי' מדליק ומיטיב כל ימיו, למעלה מארבעים שנה בהישיבה הק' בית מאיר, מיטיב את הנרות, היינו לנקותם, ומדליק את הנרות להציח בהם את האש, אור התורה ואור היראה. זכינו לשמוע את הקול החוצב להבות אש, הן בשמעתתא והן בשיחות היראה, את הדברים הנוקבים ויורדים חדרי בטן, ואת הדברים הנשגבים והמרוממים איך שהי' מביע אותם, והי' רואים עליו איך שהוא מתעלה למעלה למעלה כאש להב המזבח, ועי"ז הי' מרומם את כולנו אל רום גבהות השגותיו. והי' מדליק ומעלה את הנרות, עד שתהא השלהבת עולה מאלי', בהעמדת תלמידים, ת"ח מופלגים, גדולים בתורה וגדולים ביראה ומצוינים במדות טובות.

עבודתו היתה עבודת תמיד, להעלות נר תמיד, שהי' זקן ויושב בישיבה, ספון תמיד בתוככי הישיבה הק', ולא ימיש מאהלה, לשמור את משמרת ד', וכמו שנאמר הצווי אל יהושע הכהן הגדול, וגם אתה תשמור את חצרי, שהכהן גדול תפקידו להיות יושב כל היום בבית המקדש, לשמור את חצרות ד', והי' נושא על לבו תמיד את עול הישיבה בכלל, ואת מצב התלמידים בפרט, להתעלותם בתורה ויר"ש, והיו התלמידים חקוקים על לוח לבם בכל ענינידם הגשמיים והרוחניים. וכמו שמצינו ברב שמואל בר שילת (ב"ב דף ח') שלא הי' מסיח דעתו בשום פעם מהתלמידים וכשמצאוהו פ"א עוסק בשאר ענינים, אמר השתא נמי דעתאי עלויהו.

והנה מצינו אצל המלך, שלבו של המלך הוא לב כל ישראל, עי' בר"ן הל' מלכים, אולם הנביא אומר על יאשיהו המלך רוח אפינו משיח ד', והיינו שזהו יותר מהלב של כל ישראל, כ"א דהוא הנשמת חיים עצמה של כלל ישראל, דהלב הוא רק אבר שהנשמה תלוי' בו, והפסוק אומר שהמלך הוא הנשמה של כלל ישראל, וזהו מה שאפשר להגדיר על ראש הישיבה זצ"ל שהוא הי' הנשמת חיים של הישיבה, והוא בענין הישיבה בכלל, דהרי בהישיבה משפיעים תורה ומשפיעים יר"ש, ומחנכים למדות טובות, ויש הרבה פרטים בעול הישיבה בהענינים הרוחניים ובהענינים הגשמיים.

אבל יש להישיבה נשמת חיים, שזהו כל חיות הישיבה, וזה הי' הראש ישיבה זצ"ל, וזהו מה שהיתה עבודתו בתמידות בלי הפסקים, דבענין הנשמה לא שייך שיהא הפסק אפי' כלשהו. ולא יתכן הדבר לפרוט באיזה אופן הי' מעשהו בישיבה לנפוח בה רוח חיים ונשמת חיים מרוחו הכבירה, אם זה בענין שעוריו העמוקים או בהשיחות של יראה ומוסר, או בענין התפלות שהי' נשמע קולו בבואו אל הקודש, כולו מתרונן אל הבורא יתברך באמירת פסוקי דזמרה ובאמירת נשמת כל חי ובברכות קר"ש, ואם בענין חזוק למוד המוסר, או בהעמדת החודש אלול, ובפרט בענין הימים הנוראים, שהי' מכניס את כולנו להאוירה הקדושה, ע"י תפלותיו הזכות וע"י שיחות היראה הנשגבות.

ולהגיד שבחו שלא שינה, דמלבד עצם הדלקת הנרות, השבח המיוחד הוא במה שלא שינה, שלא שינה באופן עבודתו לעשותה בכל פרטי' ודקדוקי', ולא שינה, באופן מסירת והנחלת התורה, בהעתקת השמועה שקבל מרבותיו, שהי' מוסר לנו את הדברים כנתינתן, ועי"ז הי' מקרב אותנו אל גדלותם בתורה ויראה של גדולי הדורות הקודמים, ולא שינה כלום בהיותו שומר משמרת המקדש, לשמור את צורת הישיבה ותבניתה שלא יהי' בה שום שנויים, שהי' לו עומק הבנה בהענין של ישיבה, איך היא תוארה וצורתה, שתתנהג כפי המסורת מהדורות הקודמים, וגם שלא שינה בהקביעות של מעשה עבודתו, שתהי' עבודת תמיד ממש בלי הפסקים, וזהו עיקר השבח הגדול, במה שלא שינה.

*

הנה עוד ברמב"ן בתחילת הפרשה, במה שחלשה דעתו של אהרן שלא הי' הוא ולא שבטו בחנוכת הנשיאים של המזבח, והקב"ה נחמו בהענין של הדלקת המנורה, דשלו גדול משלהם, וכתב ע"ז הרמב"ן, דמהו שנחמו דוקא בהדלקת המנורה, וביאר עפ"י המדרש, דהכונה בזה משום דהענין של הדלקת המנורה הוא קיים לעולם יותר מהקרבנות, שהם נוהגים רק בזמן המקדש, אבל הדלקת הנרות הוא קיים תמיד, וזהו בהדלקת נר חנוכה.

וי"ל בבאור דבריו, דבאמת חלישות דעתו של אהרן היתה בענין החנוכה, וזהו משום דחנוכת המזבח, אי"ז רק דבר שהוא לשעה, כ"א דהוא דבר הקיים תמיד, דע"י החנוך נשפע שפע של קדושה דיקריבו על המזבח תמיד, וזהו שקב"ה נחמו בהדלקת הנרות, דהיינו שע"י הדלקתו שלא הרן יהי' לזה השפעה על כל הדורות הבאים, שתמיד יהי' לנו את הנרות, וזהו בהמצוה של חנוכה, ואולי יתכן לומר ג"כ דזהו שאהרן הדליק כל ימיו, דעי"ז נגרם ההשפעה לדורות, דלזה הי' צריך דוקא את ההדלקה של אהרן.

זכותו של מרן ראש הישיבה זצ"ל תעמוד לנו, דע"י שהוא הי' מעלה את הנרות כל ימיו, יושפע עי"ז לנו שפע של אור התורה ואור היראה לדורות, בהמשך קיום הישיבה ופריחתה בהעמדת תלמידים הגונים, גדולים ומצוינים בתורה ויר"ש ומדות טובות, לשם ולתהלה, כל רואיהם יאשרום ויאמרו כי הם זרע ברך ד'.

תורה שיש לה בית אב / מורינו הגאון רבי יונתן שרגא דומב שליט"א

מנהל רוחני דישיבתינו הק'

ירושלמי (פסחים פ"ו ה"א) פעם אחת חל י"ד להיות בשבת, ולא היו יודעין אם פסח דוחה את השבת, אם לאו. אמרו - יש כאן בבלי אחד והלל שמו ששימש את שמעיה ואבטליון... אפשר שיש ממנו תוחלת, שלחו וקראו לו... התחיל דורש להן מהיקש ומקל וחומר ומגזירה שוה... ואע"פ שהיה יושב ודורש להן כל היום - לא קיבלו ממנו, עד שאמר להן - כך שמעתי משמעיה ואבטליון. כיון ששמעו ממנו כן, [שאינו דורש הגז"ש מעצמו, אלא כך הוא מקובל מפי שמעיה ואבטליון, והם קבלו איש מפי איש עד למשה מסיני - "פני משה"] עמדו ומינו אותו נשיא עליהן.

מכאן אמר ר' זעירא בשם ר"א - כל תורה שאין לה בית אב אינו תורה [כלומר שלא קיבל מרבותיו, אינה תורה ואין לסמוך עליה, לכן אמר שכך קיבלה מרבותיו - "קרבן העדה"] עד כאן מהירושלמי.

וכמה יסודות למדנו ממאמר זה:

הגדרת התורה היא רק זו שהאדם קיבל מרבותיו.

וההבנה השטחית היא מפני שכל תורה אחרת, יתכן שיש בה טעות, והסברא אינה סברת השכל, כי אם סברת הכרס.

ברם ביתר עומק לימדנו הרמב"ם (בהקדמה ליד החזקה) שאם האדם מקבל מרבו, ורבו מרבו עד משה רבינו שקיבל מה'. "נמצא שכולם מה' אלוקי ישראל" כלומר - על ידי הרב מתקשר המקבל אל ה'. ונמצא שהוא לומד תורת ה'. וכל לימוד בדרך אחרת חסר בה ענין נשגב זה.

כל מי ששמע את ראש - הישיבה זצ"ל בשיעור או בשיחה, היה שומע באופן קבוע את שמו של הרבי ר' שמעון (שקופ) ואת שמו של המשגיח (רבי ירוחם ממיר).

"כך שמעתי מרבותי, כך הם אמרו..."

וידענו כולנו - שמצטרפים אנחנו דרך צינורו של ראש הישיבה - אל הדור שלפניו, עד שמגיעים אל ה' אלוקי ישראל.

והיום הזה הלכה מאתנו אותה חוליה מקשרת, ונסתם הצינור העיקרי - אל תורת הדור הקודם...

אבל יתר מכן למדנו ממטבע זו של הירושלמי.

כי מה הלשון אומרת "בית אב", אם הדגש הוא על קבלה מרבו. היה צריך לומר - "בית רב".

זאת ועוד - גם המילה "בית" מיותרת היא. וכך היה צריך רב זעירא לומר "כל תורה שאין לה רב - אינה תורה".

ומשינוי לשון זה למדנו עוד שני יסודות:

"כל תורה שאין לה אב אינה תורה - כלומר שאינה מקובלת מפי הראוי לסמוך עליו" (מאירי - סדר הקבלה פ"ג).

גילה לנו המאירי שתואר אב מתלוה למטבע זו, משום שאב הוא מי שסומכים עליו. "כי לא נעיד שקר לבנינו, ולא ננחיל אותם דבר הבל ואין בם מועיל, והם [בנינו] לא יסתפקו כלל בעדותנו שנעיד להם, אבל יאמינו בודאי... כל מה שסיפרנו להם" (רמב"ן - דברים ד, ט).

"והנה האב יוכל להנהיג את בניו, וזה - כי כולם חושבים אותו לאוהב שישתדל בכל כוחו להטיב להם" (ספורנו במדבר יא, יב).

כי זו היא מהותו של אב - שמשתדל בכל כוחו להטיב לבניו. ועל כן סומכים עליו.

ולמה סומכים על האב?!

מפני שהאב רוצה בטובתו של בנו, אפילו יותר מטובת עצמו שלו, כי אב הוא.

וידענו כי ענין כפול זה נמצא במידה מרובה אצל ראש הישיבה. כי היו דברי תורתו נאמרים מפי בר סמכא, שאפשר לסמוך עליו, וכי היה הוא עצמו אב לכל בן ובן אשר בישיבה, כי הוא אהב כל אחד ואחד, ומאהבה שאהב אותו היה מכיר כל אחד ואחד עד נבכי הנפש.

שהרי כך אמרה תורה (בראשית יח, יט) "כי ידעתיו" - לשון חיבה, שהמחבב את האדם, מקרבו אצלו ויודעו ומכירו (רש"י שם).

וגם אחרי שנים רבות, עשרות בשנים, היה זוכר כל אחד ואחד בשמו, שהרי - כלום אב שוכח את בנו?!

וידענו כולנו - שאף הנזיפה והתוכחה המגולה באה מאהבה גלויה, וכאב את בן יוכיח...

"כל תורה שאין לה בית אב - אינה תורה".

כי כך רצה הקב"ה שתהיה התורה מועברת מדור לדור, על ידי רב שהוא אב, "ושננתם לבניך" - אלו תלמידיך. כי אי אפשר להעביר תורה כנתינתה בלי קשר חם ואוהב של אב לבנו... "וכמים הפנים לפנים - כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט) והיו כל התלמידים לדורותיהם מחזירים לו אהבה עמוקה וכנה, גם בשעה שהיה נוזף בהם.

ועוד יסוד למדנו מתוספת המילה "בית".

והוא שתהיה התורה מועתקת ומועברת מרב לבן - בבית. לא בחוץ, ולא באקראי לא במלון, ולא בשום מקום בדומה לכל אלה. אלא בבית.

ובית הוא מקור של חום, של אהבה, של סביבה אוהבת ותומכת.

וכאשר בא ראש הישיבה זצ"ל ליסד את הישיבה - וקראה על שם חותנו הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל - מה שם קרא לה?!

לא "תורת מאיר", לא "זכרון מאיר", אלא "**בית מאיר**". כי ידע ראש הישיבה - את הסוד הנורא הזה, שתורה צריך שיהיה לה בית אב, כי רק שם אפשר להעביר תורה בטהרתה.

הנה כי כן - הכל מקופל במטבע זו של הירושלמי:

"כל תורה שאין לה בית אב - אינה תורה" - צריך להעביר מן רבותיו שקדמו לו אל הדור הבא. וצריך שהעברה זו תהיה באהבת אב, וצריך שתהיה העתקה זו בבית"...

מי אנכי שאמדוד גדולתו הפנימית של ראש הישיבה זצ"ל, אבל סוד נפלא גילו לנו חז"ל, ונתנו לנו כלי מדידה. וכפי שכבר אמר אחד מחכמי הגויים: "אם אתה מעריץ מישהו - התרחק ממנו, כי אם תתקרב אליו - תפסיק להעריץ ולהעריך אותו".

מפני שכל ערכם ומעלתם - חיצונית היא, וככל שאתה מתקרב אליו, אתה מכיר אותו, ורואה כמה רדוד הוא בפנים, כמה רקוב הוא בתוך.

ברם חז"ל אמרו (במ"ר כא, יד) "יהושע הרבה שמשך, הרבה שרתך - והרבה חלק לך כבוד". דהיינו, אע"פ שהרבה שמוש ושירות עשה יהושע למשה, ולא עזבו אפילו שעה אחת, עם כל זאת - הרבה חלק לך כבוד.

כי לאדם גדול באמת - ככל שאתה מתקרב אליו יותר, ומכיר אותו יותר - כך אתה רואה יותר כמה נפלאה פנימיותו.

וזו כלי מדידה נפלא - ככל שהתקרבנו יותר אל ראש הישיבה, עשרות שנים, כך הערכנו אותו יותר ואהבנו אותו יותר, ומצאנו עוד יותר את נקיון הנפש, את השאיפה לתורה בעמל וביגיעה, את כל האדם...

*

ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך (דברים כח, ו) שתהא יציאתך מן העולם בלא חטא, כביאתך לעולם (רש"י). וזה באמצעות תלמוד תורה שמגין עליו מן החטא (אור החיים שם).

ועוד אמרו חז"ל (ב"מ קז, טו) ברוך אתה בצאתך - שיהיו צאצאי מעיך כמותך.

והנה עתה בעת יציאת ראש הישיבה מן העולם, נחסר לנו הרב שהיה מעביר אלינו את דברי רבותיו גדולי הדור הקודם, והלך מאתנו האב האוהב והרחום. אבל נשאר לנו הבית אשר הוא יסדו וטפחו בדם לבו ואהבת נפשו. ובחסד קל נתקיימה בו הברכה אשר צאצאי מעיו כמותו, מורנו ראש הישיבה שליט"א - ממלא מקום אביו, אשר הוטל עליו התפקיד למלא את החלל הענק שהותיר ראש הישיבה זצ"ל.

"ברא כרעא דאבוה" ולמה הבן הוא כרגלי האב, ולא כידו או איבר אחר?

ראיתי באגרות "פחד יצחק" (אגרת רמ"ב) מפני שהאדם לאחר פטירתו הרי הוא עומד שם. ואינו מהלך מדרגה לדרגה. אבל ע"י בניו שהשאיר אחריו, אשר עושים רצונו של מקום, אזי גורמים הם לאביהם שבעולם האמת שיהא מהלך מדרגה לדרגה עד אין סוף, שהרי בזכותו הם קיימים.

והרי כולנו בנים אנחנו שלו - ועכשיו זה תפקידנו, שנהיה כל אחד ואחד מאתנו גורם לו במעשיו נחת רוח.

כמה היה בנפשו - שכולם יבואו לתפילה בבוקר, ושיתפללו במתינות ובמתיקות.

כמה היה בנפשו שיהא כל אחד "משקיע" עצמו בלימוד, בשקידה ובעיון. הרי הדבר הכי מבוזה אצלו היה "עם הארץ" להיות "עם הארץ" - אין קללה רעה מזו.

ועל כן כל ה"בנים" הגועים עתה בבכי - בודאי יקבלו על עצמם לעשות נחת רוח ולהיות רגליים ל"ראש הישיבה" זצ"ל - שיהא מוסיף ומהלך שם בעולם האמת.

עד יקיצו שוכני עפר.

*

עד כאן היו הדיבורים שנאמרו בשעת חימום בח' בסיון תשס"ב. ומאז כמעט שש שנים שיתומים היינו ואין אב.

והנה איתא בחז"ל (שבת כא, ב) לשנה **אחרת** קבעום ועשאום וכו'. ולמה לא קבעו כבר באותה שנה?

כאן לימדונו חז"ל שרק ממרחק של זמן אפשר להשקיף נכונה על העבר. [והיה צורך לחכות שנה כדי לראות מה ישתלשל מאותו נצחון על היונים].

אותן שש שנים שחלפו - נתנו לנו אפשרות לתת מבט רחב יותר על ראש הישיבה זצ"ל ועל הישיבה שהעמיד, ונתברר שהוא והישיבה אחת הן!

שהרי אין ספק שכאשר מסתלק מן המקום מי שניווט והוליך והנהיג במשך ארבעים וארבע שנים - מזדעזעים אמות הסיפים של אותו מקום.

ויתר על כן - מאז עלותו השמימה, גדלה הישיבה וכמעט הוכפל מספר התלמידים. ומאליו מובן - שהיה חשש שמא גידול זה יהיה על חשבון "הבית" אשר הוא זצ"ל העמיד, ותהפך הישיבה מ"בית אב" ל"בית חרושת".

אמנם עתה - לאחר כמה שנים נתברר כמה העמדה רבה העמיד הוא את המקום הקדוש הזה, שחופפת רוחו כל

הימים את "הבית" הגדול הזה אשר בנה בדם לבו. ועם כל הריבוי - עדיין השיטה לא זזה ממקומה, תודות לצאצא מעיו שהם כמותו.

וכך איתא (ביומא עב, א) "עצי שיטים עומדים" - שעומדים לעולם ולעולמים. והסבירו חז"ל (בתדא"ר סופ"כה) מפני מה נטמן המשכן עד היום הזה, מפני שעשאוהו הכשרים בנדיבות לבם, וקשה לפני הקב"ה להפסיק כל מה שעשו הכשרים בנדיבות לבם.

הנה מובטחים אנחנו - שכל פעולה שנעשתה ע"י אדם כשר מתוך לב מלא נדיבות - אין לה הפסק - והיא עומדת לעולם ולעולמי עולמים. אמן כן יהי רצון.

לירד לסוף דעת רבו 'והבנת משנתו' / הגאון רבי אליעזר מרקוביץ שליט"א

רו"מ הכולל שע"י הישיבה

"ויקרא משה אל כל ישראל וידבר אליהם אתם ראיתם את כל אשר עשה ה לעיניכם וגו ולא נתן לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה (דברים א, ג) ולא נתן: להכיר את חסדי הקב"ה ולידבק בו (רש"י).

ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את אשר תעשו (שם ד ח) וברש"י: דבר אחר שאין אדם עומד על סוף דעתו של רבו וחכמת משנתו עד ארבעים שנה ולפיכך לא הקפיד עליכם המקום עד היום הזה. אבל מכאן ואילך יקפיד ולפיכך ושמרתם את דברי הברית.

וכתב השפתי חכמים: לכן מעתה מן הראוי שתשמרו וגו כדי שתצליחו ככל אשר תעשו .. כי מעתה הוא מדקדק עמכם".

בפשטות אדרבה ככל שתכוף ומידי להתרחשות נפלאות הבורא כן חוזק ההכרה וההרגשה... תיכף למכות מצרים ומידית למכת בכורות נבחנו ב"לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" מתוך ההתלקחות של "אהבת כלולותיך " ואולם גילתה לנו התורה פנים נוספות כאשר עבר הזמן ונשלמה הטובה אז מגיעים למבט המקיף והכולל , להבנה המושלמת ולירד לסוף דעת רבו והבנת משנתו.

הנה ברבות הימים מתעצמת ההכרה... ומעתה הוא מדקדק עמכם... ומכאן ואילך יקפיד...

כשש שנים עברו עלינו מסילוקו של צדיק כבוד מורי חמי זצללה"ה והנה מוקפים אנחנו בזכרון אישיותו בהשפעתו ובהתלמדות מדרכיו ומהנהגתו ביחיד, במשפחה, ובישיבה ובציבור כלל ישראל כמו מאליה עולה השלהבת ומאירה למול עינינו הן בחיי היום יום הן בזמנים מיוחדים, ואולם הגיעה עת לשרטט, לתאר, ולהשכיל לנו, ולבנינו, ולדורינו.

אכן לפי קוצר ההשגה מול גדולת הורים ומורים נדרש לזה התבוננות רבה והתרוממות הרוח והגם שזה מחיובנו נבקש מחילה על קיצורינו ונשתדל אך לפתוח פיתחא להא פרשתא ובפתח זה נוכל להכנס ולהמשיך לשעה ולדורות .

זימון הדברים לרגל יובל החמשים לישיבתנו הקדושה מביא להתמקד בזכרונות מחיי הישיבה אשר הייתי בין הזוכים לקורבה יומיומית תמידית מכבוד מו"ח זצללה"ה בתורה במוסר בהכרת "השקפת ישיבה" בגישה

אל תלמידים והדרכתם המכוונת או הזורמת, בהחזקת תורה והתלבטויותיה בארץ ישראל וחוץ לארץ ועוד כהנה וכהנה על ויהיו נא אמרינו לרצון, ולכבוד, ולהתלמדות לעתיד, ובזה תתקים בנו המשך השפעתו והירידה לסוף דעתו ובזכות הורים ומורים נצליח להמשכת פרי מעלילהם ושפתותיהם דובבות לנצח אכי"ר.

ולמודעי כי לא נערכתי לברר העובדות כ"א להבהיר מסרים ולהסיק תועליות מתוך שמיעת הסיפורים או חויית מציאותם בתקופת השנים

'זקן ויושב בישיבה' - מנעוריו!

מימות אבותינו לא פרשה ישיבה מהם (יומא כח)

הוי אומר שסביבם ראויה להתפתח ישיבה, וכי היא ישיבה כל זמן שלא פרשה מהם, כבוד מורי חמי כל עצמותו "ישיבה " ושמעתי כי אחד מרבותינו ע"ה התבטא כי "רבי זלמן הוא חפצא של רוח הישיבה"... בו בחר הגאון הגדול רבי אליעזר יהודה פינקל זצללה"ה לייסד את ישיבת מיר בירושלים כאשר גאוניה ומשפיעיה נמצאו בגולה. עשר שנים הקדיש מורי חמי לכך זכה כי רבים מגאוני ירושלים ולומדיה הם תלמידיו מתקופה זו בה הרביץ תורה ולמדנות, מוסר ושיחות, והעמיד צביון הישיבה ורוח בן תורה ובהגיעם לארץ ישראל מצאו ישיבה ערוכה להמשך ישיבת מיר המקורית בציביונה ואורחותיה[א].

וכשהגיע עת ישיבתינו הק "ישיבת בית מאיר" מצא כר נרחב לבנותה ולהעמידה כהשקפתו ושאיפתו בקודש המשך לישיבות הוותיקות מורשת כלל ישראל, השפיע את כיוון רבותינו זיע"א הן בצורת הלימוד והשיעורים, הן בצורת המוסר והשיחות, צורת התפילה, והשכלת הנהגת מדות ישרות, השקפת בן תורה על חיים וניסיונותיהם, רקם את הקשר הנפשי למשפחות גדולי הדור החזו"א זיע"א הסבא קדישא רבי מאיר קרליץ שהישיבה ע"ש גאון גדול ומנהיג כ"י, הסטיפלר זצלל"ה שהיה מתפלל בישיבה ומתיחס אליה כמשפחה ממש. מקום סגולי שמור לזכרונו ובירור מקחו של הקדוש החפץ חיים זיע"א שאביו הסבא הגאון הקדוש ר' טוביה רוטברג זצללה"ה אב"ד לונא הי"ד היה מתלמידיו המובהקים והמקורבים, ההשראה בישיבה היתה ברוח זכרונם של כל הגדולים אנשי השם ולא משו מזכרון תלמידיה.

בהשראתו ובחסות ישיבתו "ישיבת בית מאיר" קמה ישיבת "אור התורה" ומקורבו חניכו הגאון רבי צבי סימן טוב שליט"א שיסד את קבוצת התלמידים אמר בהספידא שאכן קמה מסגרת ישיבה בכל עניניה אולם עדיין לא היינו בטוחים שאכן אנו, ישיבה "וכשזכינו לשיעוריו ושיחותיו והשפעת רוחו באורחות הישיבה או אז ידענו לבטח כי אנחנו ישיבה בישראל .

כמה פעמים הגיעו חבורות בחורים שלא היו שבעי רצון בישיבותיהם ורצו להתקבל לבית מאיר, והר"י מו"ח הפך את הנושא להשפיע עליהם לשוב למקומם ולחזק את מצבו ולא לפרוש ממנו. תמיד סברתי שזה מצד "בין אדם לחבירו" ועתה חושבני שזה גודל יקרת "מקום תורה" לחוס שלא ייחלש רק יתגברו בתעצומות נפש לחזקו ולהצליחו מחדש...

אוריתא קא מירתחא ביה

לימוד העיון וביטויו בשיעורים וחבורות היו מושרש בנפש כבוד מו"ח זצללה"ה, כן ראה בזה פעולה עצומה בנפש שומעי תורתו שמתוך כך יתקשרו הם לאור התורה, היה מוסר שיעוריו בחיות עצומה את והב בסופה, אבל בתחילתה בדריכות קרבית, סחף את השומעים לתחושות החכמה העמוקה שבסוגיא, והתמוגג מהסיפוק להתחבר לרשב"א המוקשה או להערות ר' אליעזר משה הורביץ העילוית רציפות הלאה.

וזכורני שבעצומו של שיעור כללי אחד בסוגיא דגיטין החמורה של "ערכאות" פנה אל השומעים: אני מעיין ורואה את עורקי מצחו של החזו"א קרובים להתפקע מרוב עמל ויגיעה ועיון. השיעור הפך לחויה, של געגועים להשגות בתורה מחד ולשביעות רצון מאשר מושג עכשיו מאידך.

היה אכפת לו שהתלמידים ישמעו ויבנו וחזר שוב באר היטב ואף הזמין קבוצות לביתו לליבון וחזרה ולעיתים ולהכנה ומראה מקומות.כמה אברכים מומחים היו מודרכים להקשיב היטב כהכנה לחזרה שלהם עם קבוצות בחורים, מהם שהיו קובעים עם הר"י ביחידות אודות דבריו בשיעור .

א בשנים שלמד בישיבת לומז'ה בפתח תקוה, היה הוא וידידו הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצללה"ה שלמדו בחברותא רצופה כמה שנים, המעמידים של מצב האלול בישיבה והחיזוק לאורו של המשגיח רבינו יחזקאל לוינשטין זצלל"ה כן סיפר בחליו כי היה להם חלק ביסוד הראשון לישיבה בפ"ת שמשם התפתחה ישיבת הגר"י ניימן "אור ישראל".

זכורני שהגעתי ל"וארט" של נכדתו ופתח עם האורח בענין השיעור כללי שנאמר זה עתה וכרגע המה השולחן ויושביו וכמעט שכח לשם מה הגיע לכאן. זכורני, שהיה ארוע תעלומה שהסעיר את הישיבה ומו"ח זצללה"ה היה מסעיר ושח ברבים שנצטרך לתקן תענית... והייתי בטוח כי הערב לא יוכל לקיים את השיעור כללי. והנה הגיעה השעה הידועה וניצב על מקומו ומשנכנס לענין כאילו נשכח כל זכר המצב המסעיר ממנו ובכלל למרות אחריותו הרבה וטיפולו בעניני הישיבה היה בכל העת מוכן ומזומן לצלצול הרגע בעומק הסוגיא.

קובע מקום לתפילתו

תפלת הישיבה היא התפילה ואין לה תחליף!!

כל ימיו ממש התפלל בתוך ישיבה, אחד מותיקי ירושלים שהתפלל בראשית ישיבת מיר (בירושלים) הגדיר כי רבי זלמן זצללה"ה העמיד את צורת פסוקי דזמרה והתפילה. למרות שקצב תפילת הישיבה מאריך הזמן לא חש מורי חמי זצללה"ה לטירחא דציבורא כמה פעמים הזכיר את הפסוקי דזמרא של מו"ר המשגיח רבי יחזקאל לוינשטין זיע"א ופעם כאשר קרה אונס מלהגיע לישיבה והלך לשטיבעלך ולא היה מרוצה מהתפילה ונועד עם דודו החזו"א האם מותר לו להתפלל ביחידות...

בישיבתנו "בית מאיר" הרבה לתבוע, ואף עלה לחדרי הבחורים לזרזם להתגבר כארי לתפילת הישיבה, והיה מציין במעלותיו של הבחור שהוא מהקבועים בתפילת הישיבה.

היה אומר קדיש בכל תפילה בעֲצמה והציבור עונה בקול רם ובכלל מאופי התפילה בישה"ק שהציבור מביע את עצמו בערנות ובהרמת קול וכל יחיד מתפעל כדרכו, וכמדומני שזה מתאים לאוירה הידידותית שבישיבה וד"ל.

וכשאנו נזכרים שהיה אומר עם הציבור בעשי"ת קפיטל פ' בתהילים בערגה והכנעה ושותפות עם מצב כלל ישראל הלב מתרגש. הותיקים זוכרים שהוא היה מתפלל ש"ץ במעריב של ליל א' דראש השנה בשיא ההתפעלות והמאמץ שבזה היה הציבור כולו נרגש ונרעש מהכניסה לראש השנה לעבור מימי אלול (הכנה) ימי הדין והנוראים והקדושים, וזה נשאר עוד היום הר"י שליט"א מתייצב לכך בתפילה הזאת במיוחד. יהי רצון שנזכה ללמוד מדרכו, ולמה שחז"ל אומרים כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו .(ברכות ו, ב)

החזק במוסר אל תרף

כבוד מו"ח זצללה"ה היה מנושאי "דגל המוסר" ובמקום מרכזי היה אצלו סדר "מוסר" וכפי שהשריש לעולם הישיבות מרן הגר"י סלנטר זצללה"ה בתכונו ובצורתו. היה ניצב בהיכל הישה"ק בראשית הסדר ולעיתים היה

מתהלך להעיר ולחזק את לימוד המוסר ואף יוצא מחוץ לפתח הישיבה לזרז להכנס פנימה תוך כדי אמרות, הברקות, שנועדו להחדיר את השקפת לימוד המוסר בישיבה[ב].

בשנה אחת הוציא מרן הרב ש"ך מכתב פניה לאברכים בכוללים ללמוד, ולקבוע סדר מוסר ואפילו לחניכי הישיבות הקובעים עיתים לתורה ליחד בתוך הקביעות זמן ללמוד המוסר, תמך מו"ח ביוזמה, ונקראו כל האברהים לאסיפת חיזוק בביתו, ונשא דברים מוצקים ונלהבים על אודות ההכרחיות של סדר מוסר לכל אחד. ועמו נשא דברים הרב המשגיח שליט"א וכן ראש הכולל הכותב, והשתתף להאדיר את המעמד הגאון הצדיק רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל.

לימים פנה מרן ע"ה לכב' מו"ח זצללה"ה בבקשה שיקדיש מזמנו ומהשפעתו היחודית כדי לחזק את סדרי המוסר בישיבות ובכל מקומות התורה כי הוא מוכר כר"י מרכזי ובעולם המוסר, מו"ח עשה כיכולתו ולא שקט עד שנמצא הגדול שניאות לקבל משימה זו .

כסף נבחר לשון צדיק

[ב] הלימוד עצמו ועד"ז הוועדים היה בספרי המוסר המיועדים, כחוה"ל שע"ת ומס"י ועוד, היו שנים שמסר ועדים למבוגרים. תמך מו"ח ביוזמה, ונקראו כל האברהים לאסיפת חיזוק בביתו, ונשא דברים מוצקים ונלהבים על אודות ההכרחיות של סדר מוסר לכל אחד. ועמו נשא דברים הרב המשגיח שליט"א וכן ראש הכולל הכותב, והשתתף להאדיר את המעמד הגאון הצדיק רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל.

כבוד מורי חמי זצללה"ה רם ונעלה בשיחותיו היחודיות, דבריו נאמרו בעמל השכל והתפעלות ההרגש, שעל כגון זה אמרו כל דבר שיוצא מן ה"לב "יכנס בלב", הצליח להעביר ענינים ומסרים עם ההרגשים המשכנעים שחדרו היטב לעומק חשיבת השומעים והפכו לחלק מהרגשיהם ואישיותם. לא יאומן כיצד שכיח לפגוש מי שלמד אף לפני שנים רבות ומזכיר שיחה או קטע שנרשם בנפשו שהם תמיד לנגד עיניו ותמרור שמלווה אותו בצמתי חייו בקיום תמידי של"ובחרת בחיים".

רבים מבני התורה שחוץ לישיבה היו באים לשמוע בצמא שיחתו במוצש"ק בישיבת[ג] "אור התורה" בחורים ואברכים ואף בוגרי הישיבות והכוללים, וכבוד מו"ח השתבח בנפשיה על התועלת והפירות של שיחותיו אלו שנטעו בנפש ערגה לחיים של "שבתי בבית ה" והרבה מציבור קדוש זה המשיכו גדלו לתלמידי חכמים והרביצו תורה וחיי תורה בהרבה בתים וקהלות קודש.

כן שיחרו לפתחו להזמינו לשאת מדברותיו מכמה וכמה כוללים והתכנסיות של בני תורה ורבה ההשפעה והחיזוק שנחלו עי"ז.

מערכות השיחות היו מלאים וגדושים משמחים ומאירים צעד בדרך רבותיו וביחוד המשגיח דמיר ר ירוחם זצללה"ה ובסגנונו והשאיר לתלמידיו ולדור כולו המון שיחות במגוון ענינים והמה נדפסים והולכים ע"י שתילי תלמידיו שנטועה בהם האהבה לדברי מוסריו והוציאו מתח"י דבר מתוקן מי יתן ויושלמו הספרים "ומלאה הארץ **טוב דעת**" כמים למים מכסים אכי"ר .

ויהי רצון שנזכה להיות שתולים בבית ה'

בעלון צדיקים רבה תפארת (משלי כ, יב)

כבוד מורי חמי היה איש ידידותי אל כל מי שהיה בקרבתו וביותר למי שתיפקד אצלו בין ברוחניות ובין בגשמיות העריך תמיד את הנכונות את המאמץ ואת התוצאות והניח מקום ומרחב לשיקוליו של ממלא

תפקידו או המשימה וידע לעודדו

שמעתי מיד"נ כי נכנס לחדרו של מרן המשגיח רבינו יחזקאל לווינשטין זצללה"ה ובאותה עת נשתדך נכדו עם בת מו"ח. והתבטא **רבי זלמן: איך א־ נח**, וכי יש לי עונג להשתדך עמו, ועם רבותיו וחביריו היה בבחינה זו של **נוח** ומבטל עצמו אליהם ויורד למצבם ומשתמש בכוחותיו המורכבים והממוזגים לסייע להם במצביהם.

כך עמד במרכז הענין כאשר נתמנה מרן המשגיח לתפקידו בישיבת פונוביז וגם נתפרסם מה שאמרו מו"ר הגר"ש רוזובסקי זצללה"ה כי היה לו הרבה הכרת טובה כלפי ידידיו שליוותהו מנעורים "רבי זלמן" ע"ה עליו הכל סמכו ורחשו לו אימון בלו"נ.

הקשר הפנימי למרן רה"י כבוד מורי חמי זצללה"ה נטוע בלב תלמידי "בית מאיר וביותר הרמי"ם והמשפיעים" בתורה ומוסר ובהעמדת התלמידים להצלחתם האמיתית, ומודעים לכך שהכל יונק מן המקור ומהיסוד וכולנו תפילה כי מעשי צדיקים יעמדו לעד .

[ג] שלושה בחורים מחוגי החסידים אשר למדו היטב בישה"ק (אבל בשבתות ובחגים לא הגיעו) נתחברו ללמוד בכולל יוקרתי שהוקם בת"א לימים שאלתי א' מהם אודותם ואומר שידוע בכולל, כי השלושה שבאו מ"בית מאיר" לא מתענינים בשום עתיד ולא מחשבים כיצד יחתנו את ילדיהם שנולדו עכשיו (כנהוג שם) "כמה שהחסרנו בישיבה", אולם היסוד הזה של שבתי "בבית ה'" קלטנו משיחותיו של הר"י כה חזק... וזה מחזיק אותנו בכל ההמשך...

היה גם בחור שמצד הרקע המשפחתי לא היה ברור לנו אם בכוונתו להמשיך בכולל ונדרשנו לשאול לצורך שידוך וענה לי את הטעם להיות בעל הבית הראש ישיבה כבר הוציא ממני ודאי שאלתי ובקשתי לשקוד על דלתי תורה לאורך זמן, ואכן כהיום הוא אחד ממרביצי תורה...

ואך טבעי שמורי חמי זצללה"ה היה מעורב בכל שידוכי המשפחה המורחבת ובשידוכי תלמידי הישיבה כי חכמתו וחין מידותיו היו המפתח לכל מה שהיה מעורב בו להצלחה אמיתית ולשביעות רצון של כולם.

ונצטט מדברי רבינו יונה (שערי תשובה שער ראשון אות יח) שככה תואמים התפארת את דמותו האהובה על כולם:

בעלון צדיקים רבה התפארת... פירוש הצדיקים מפארים ומכבדים בני אדם על כל מעלה טובה הנמצאת בהם", וכידוע כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם וכל יודעיו וזוכריו של כבוד מורי חמי זצללה"ה משיבים בכפלים, הן מצד גדלותו עצמה, והן מהיותו דורש בשלום טובתם של תלמידיו "יעלצו צדיקים לפני ה' יגילו בשמחה".

עץ חיים היא למחזיקים בה

בדרכי החזקת תורה

זכורני בעת מלחמת יו"כ שמדינות הנפט הערביות הכפילו והשלישו את מחירו מה שנקרא אז נשק נפט ואז הוכפלו או הושלשו מחירי כל מוצרי היסוד, והיה זעזוע כלכלי בכל מוסד ומשק בית, ואז באה הרבנית הורוויץ ע"ה אשת הגאון ר' אברהם ואחות מו"ר הגרש"ז אוירבעך זכר צדיקים לברכה לחיי ה"ה שהיתה מנהלת מטבח הישיבה, ותינתה את המצב וחיפושי עצות בלתי אפשרים ואני רואה שכבוד מו"ח לא מודאג ואך מפני הנימוס האזין והביע דברים, ואחר כך שאלתיו, וכי מלתא זוטרתא היא משבר כזה? איני זוכר את הסגנון אך צורת הדברים שענה לי בדבריו כך: לא זוהי דאגת הישיבות מעולם קיומם לא טבעי ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום...

לא איש ממון היה מו"ח, אך איש תורה היה לגייס את הקמח שלה. כל תורם ידע היטב למה תרומתו, ואף נתקרב למתרימו בדעת תורה והשקפה נכונה, ונוצרה ידידות חזקה שאף ברבות השנים דמותו וזכרונו כמו חיים בקהילות שהגיע אליהם.

ומידי דברי בו אזכור יחד את אחיו אהובו הרב הגאון רבי דוד רוטברג זצלל"ה אשר גר בארה"ב ופעל במרבית זמנו במסירות לב ונפש להחזקת הישיבה מיסודה, וכל משפחתו הרוממה ממשיכים דרכו וביחוד הרה"ג רבי משה שליט"א מעיר ליקווד, אשר נשאו לבו להמשיך פעולת צדיק בהשקעת זמן בחכמה ותבונה, בחריצות וברוח נדיבה, מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו[7] (משלי כ, ז).

תקצר היריעה מהכיל מספר אוהביו ומעריציו בקרב הנדיבים. וכולם ספגו השפעה רוחנית רבה מהכרותם עמו. ועל כגון זה ידוע בשם החפץ חיים זיע"א מהפסוק "טרף נתן ליראיו" אחז"ל אל תקרי "טרף" אלא "טירוף", שמתטרפין בדרכים וגליות וכל זה לתכלית, 'יזכור לעולם את בריתו'.

ונסיים בדברי חז"ל הידועים: בשלשה כתרים נכתרו ישראל - אשר מו"ח זכה להם, כתר תורה, כתר כהונה - עבודת הלב יראה ותפילה, וכתר מלכות השפעה גשמית לצורך התכלית הרוחני, ועל כולם נתעטר ב"כתר שם טוב עולה על גביהם". ויה"ר שיתמשך שמו הטוב על משפחתו ועל ישיבתו ועל המוני תלמידיו מקושריו, ונזכה להתגלות כבוד שמים וכבוד התורה בב"א.

---

[7] יזכר לטובה הנדיב המופלא אוהב תורה בלב שלם ונפש חפצה הר"ר מאיר ויינשטוק מהעיר טורונטו - קנדה, שכל ראשי הישיבות ותלמידיהם מתפללים להחלמתו, ומשגרים ניחום אבילותו על אשתו הצדקנית ע"ה, אשר היה קשור למו"ח בלו"נ ופגישתם בד"כ בכל שנה היתה בשמחה ודביקות הנפש משופות בד"ת וחכמה, ואף הגיש לחיים, וכשבאתי אליו אחר סילוקו דמו"ח, אמר לי: אני הכרתי ומכיר את כל ראשי הישיבות אבל אין כמו רבי זלמן זצוקלל"ה.

בית מאיר / מורינו הגאון רבי דניאל גינזבורג שליט"א

ר"מ בישיבה

כ' שבט תשס"ג

לידידי היקר והנכבד במעלותיו התרומיות, הרב... שליט"א

עמו החיים והשלום

קבלתי אגרתך האחרונה, ושמחתני מאד בראותי כי ב"ה הנך מצליח במקומך החדש, והנך נמצא במקום תורה חשוב, בו אתה מתעלה בתורה ויראת שמים בהתאם לשאיפותיך ומעלותיך הנפלאות הידועות לנו מתקופת שהותך פה בישיבה, וכמו כן אף בשאר הענינים ב"ה הכל כשורה.

אך מבין שיטי מכתבך נראה כי הנך תמיה במקצת, על שאתה מרגיש בקרבך געגועים לזמן לימודך פה, ולפעמים כאילו אתה חש שברצונך לעזוב הכל, ולחזור לאותה תקופה נפלאה שהיתה בימים עברו, ואתה חושש כאילו געגועים אלו הם ראיה שאינך שבע רצון ממצבך עתה, ואפשר שהרגשות אלו יגברו ויתעצמו במשך הזמן, וימנע ממך שמחת החיים,

אך האמת ידידי, דע לך כי אין הרגשות געגוע אלו כלל ראיה והוכחה לאיזה תופעה הקשורה למצבך הנוכחי, אלא הרגשות אלו טבעיים ומוכרחים המה, וכל מי שהיה נמצא במצב בו הנך שרוי היו חייו כרוכים בתחושות אלו.

וראה מה שאמרה תורה, (בראשית ב, כד) ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אמו וגו', גזרה תורה שיעזוב איש את ביתו ואת משפחתו. הוצרכה תורה לגזור שיעזוב את ביתו, ומבלעדי זאת לא היה מסוגל אדם כלל להפרד ולעזוב את ביתו. וכל שעה ושעה היה שואף לחזור לביתו הקודם וכל פרט וכל ריח קל היה ממלא אותו געגועים למקומו הראשון, הרי מבואר שמטבע הדברים אינו מסוגל להסיר מעצמו ומלבו את אותם ההרגשות הקושרות אותו לביתו הראשון.

אותו הדבר ואותם התחושות חייב להיות לכל אחד בטבעו בעת שעוזב את ישיבתינו, כי לא לשוא נקראת בית מדרשנו, ישיבת "בית" מאיר, וכבר דרשו דורשי רשומות, בית מאיר, על כי בית הוא לכל השרוי בתוכה, ובודאי בית הוא למי שלמד בה תקופה ממושכת, והתמיד והתעלה בה בתקופת נעורותו ובגרותו. א"כ תחושות אלו טבעיות המה ואף מוכרחות הם, ואינם אלא הוכחה למהות הבית בו היית שרוי, ולמהות הרגשות "הבית" שהיו לך בתקופת שהותך בישיבה.

וביותר, הלא זמן לימודך בישיבה, היה עוד בימי חיים חיותו של מרן אדמו"ר ראש הישיבה זצוק"ל, ימים שבהם היה הראש ישיבה זצ"ל מכהן פאר בראשותה, ומטיף בה דברי חכמה וחזוק לכל בן ישיבה, וכל מי שרק זכה להיות מקרב תלמידיה באותם זמנים נחמדים עברו. הרי ראה במו עיניו וחש בכל גופו ונפשו את אותם רגשי "האב", ואת תחושות "הבית", שהיו פורצות מכל תנועה ותנועה, וכל שיח ושיג שלו היה מלווה באהבה רבה השופעת ללא קץ, וכל מי שרק לב בשר בקרבו ולא לב אבן, היה סופג ומתמלא מאותה אהבה, ומעתה הלא ודאי שאותם פעימות לב שהיו פועמות בקרבך באותם ימים, לא יפוגו מקרבך ותחוש תמיד את אותם געגועים לבית הגדול בו היית שרוי.

בודאי הנך עדיין זוכר את אותם ימי ששון ושמחה, ימי חג ומועד שהיו בישיבתינו. את האוירה הנפלאה והמרוממת שהיתה שרויה באותם זמנים ואותה הרגשה וזכרון מופלא אינו יכול למוש בשום אופן ממי שהיה נוכח באותם ימים, לב מי לא יפעם בקרבו בהזכרו במורנו הגרח"ש קרליץ זצ"ל בשעת הקפות בשמחת תורה, עת היה מקפץ ברוב עוז כנער צעיר בעת שירת "אשרי אדם עוז לו בך".

ובאמת יש באותם הרגשות ותחושות ענין רב מאד, שהנה בפירוש הכתוב ואלו המשפטים אשר תשים לפניהם, פירש"י גיטין פז. שהכוונה לפניהם לפני השבעים זקנים שהיו בפרשה הקודמת בעת מעמד הר סיני, דהיינו שמפרש שאותם הזקנים היו משבעים הסנהדרין. ולכאורה יש לעיין שהלא בגמ' יומא כח: א"ר חמא ב"ר חנינא מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם נאמר לך ואספת את זקני ישראל, היו במדבר ישיבה עמהם שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל וכו'. ומבואר דאותם זקנים היו תופשי ישיבה. ולכן נקראים זקנים, ויש להבין והלא נתבאר שהיו מיושבי הסנהדרין הגדול ולא תופשי ישיבה.

ומבואר בזה הארה נפלאה, שאף בעודם בסנהדרין ומכהנים בתפקידם הגדול, היו עדיין בני ישיבה, כי לו היו מתנתקים מהישיבה, לא היו ראויים ומסוגלים להיות מכלל הסנהדרין ואף שלכאורה אין הדבר שייך כלל להיות בשני המקומות יחד. אלא נראה שהביאור הוא, שהיו מתרפקים על עברם בישיבה ומתגעגעים לאותה תקופה, ואותם זכרונות ותחושות הם הקושרות אותם לבית המדרש וזכרונות אלו הם האפשרות היחידה בה הם ראויים לתפקידיהם הבאים, נמצא שאותה התחושה לא רק שטבעית היא, אלא אף הכרחית ומחויבת לצורך המשך תפקיד האדם.

ויש לי להודיעך ידידי היקר, ובודאי שמעת זאת מפי אחרים, כי הישיבה - בית, ב"ה עולה כפורחת, ונתרבו

ספסלים בבית המדרש ואותם תחושות והרגשות שנתבארו ופורטו, שהיו באותה תקופה שהיית שרוי בין כותליה, נמצאות אף עתה בביתנו - ישיבתינו, תחת כהונתו של רבינו הראש ישיבה שליט"א ואותם ניצוצות שבקדושה שנזרעו אז עולות ונמצאות אף עתה, ואף שכמעט והוכפלו מספר תלמידיה, מ"מ אותה האוירה ואותה החמימות שהיתה בימים עברו, נמצאים אף עתה כי הבית לא נשתנה, ואותו הבית אף בגדלו ורוממותו נותר בעינו, כי הבית הכרח הוא לעליה ברוחניות, וכנאמר בתרגום "ויביאוה האוהלה", "לבית משכן אולפנא" משכן אולפנא דהיינו מקום לימוד תורה חייב להיות "בבית" וכאשר נתבאר.

הארכתי מעט ידידי במכתבי, כי ראיתי מעט צורך לכתוב לך מהרהורי לבי בענין זה, כי הרגשתי בדבריך תחושה זו, ולו טעיתי והיו אלו הרגשותי לבד, אבקש סליחתך, אבל הדברים בפני עצמם ראויים להאמר.

אסיים מכתבי בברכת ידיד, הזוכר לטוב אותם ימים נחמדים בהם שהינו באותה תקופה בישיבתינו הק'.

דניאל גינזבורג

אבא אבא הב לן מטרא

הגאון רבי יוסף יזרעאלי שליט"א

יובל שנים לישיבה, עולם שלם [עי' רמב"ם שמות כ"א ו' ד"ה ועבדו לעולם], ובקשו שבספר היוצא לכבוד היובל אכתוב מלות הערכה למו"ח ראש הישיבה זצוקללה"ה, זה שבנה את העולם ונתן לו חיים, זה שהביאנו לחיי העולם, וזה שבלעדיו העולם אינו אותו עולם – ואבדו לעולם, והרי זה צריך להיות משהו מעין הספד שגדרו הוא הגדרת ותאור האבידה, כמו שלמדונו חז"ל [סוטה מ"ח ע"ב] בהספדו של הלל הזקן הי' חסיד הי' עניו, לתאר את מי שאבד אינני יודע אם יש מי שיכול, אני ודאי שלא, אולי אנסה לנגוע במה שאבדנו אנחנו, וכמו אלישע שהיה מצעק בשעה ששוב לא ראהו לאלידהו, אבי אבי, כך אנחנו צעקנו וממשיכים לצעוק אבינו אבינו, אבינו שהביאנו לחיי העולם הזה ואבינו שהביאנו לחיי העולם הבא, ולא כך כפשוטו לחיי העוה"ב דרך העוה"ז, אלא לאותה שלימות עמוקה שכל כך אהב אבינו לחיות בה ולשתף בה אותנו בניו - תלמידיו, עולם הבא בעולם הזה.

חנן הנחבא בר ברתיה דחוני המעגל הוה כי מצטריך עלמא למיטרא הוו משדרי רבנן ינוקי דבי רב לגביה ונקטי ליה בשיפולי גלימיה ואמרו ליה אבא אבא הב לן מיטרא אמר לפני הקב"ה רבש"ע עשה בשביל אלו שאין מכירין בין אבא דיהיב מיטרא לאבא דלא יהיב מיטרא (תענית כג, ב).

יערף כמטר לקחי, מה מטר חיים לעולם אף התורה חיים לעולם, מה מים אין העולם מתקיימין זולתם כך אין העולם מתקיים חוץ מן התורה, מה דגים שבים פותחים את פיהם לקבל טיפת המטר שיורדת מן השמים, כך דברי תורה תלמיד חכם שומע מדרש או אגדה מצית אזנו לשמוע (לקח טוב דברים האזינו).

ללמדך שלא כדרכי בשר ודם דרכי מקום, בשר ודם קונה לו עבדים שהם זנים ומפרנסים אותו, אבל מי

שאמר והיה העולם קונה לו עבדים שיהא הוא זן ומפרנסם, וכבר היו ר' אליעזר ור' יהושע ורבי צדוק מסובים בבית משתה בנו של רבן גמליאל, מזג רבן גמליאל את הכוס לר' אליעזר ולא רצה ליטלו, נטלו ר' יהושע, אמר לו רבי אליעזר מה זה יהושע, בדין שאנו מסובים וגמליאל ברבי עומד ומשמשינו, אמר לו רבי יהושע הנח לו וישמש, אברהם גדול העולם שימש מלאכי השרת וכסבור שהם ערבים עובדי ע"ז וכו', והלא דברים קך וחומר, ומה אברהם גדול העולם וכו' גמליאל ברבי לא ישמשנו, אמר להם רבי צדוק הנחתם כבוד מקום ואתם עסוקים בכבוד בשר ודם, אם מי שאמר והיה העולם משיב רוחות ומעלה עננים ומוריד כשמים ומגדל צמחים ועורך שולחן לכל אחד ואחד, גמליאל ברבי לא ישמשנו (ספרי דברים פיסקא לח). ובמדרש משלי (פרשה ט') מסיים, וכל כך למה, בזכותה של תורה, לפיכך נתנבא שלמה ואמר 'אף ערכה שולחנה'.

*

איתא במשנה בנדרים (ל"א ע"א), קונם שאיני נהנה לבני נח, מותר בישראל ואסור בעובדי כוכבים, והקשתה הגמ' וישראל מי נפיק מכלל בני נח, דהיינו והלא כולם בניו של נח, שהרי לא נשתיירו אחר המבול אלא צאצאיו של נח, ותירצה הגמ' כיון דאיקדש אברהם איתקרו על שמידו, והיינו הגם שבמציאות גם ישראל הם בני נח שהרי הם בני בניו של נח, מ"מ נשתנה שמם, וכמו שכתב הכוזרי שיש בבריאה חמש מדרגות דומם צומח חי מדבר ועל גבם מדרגת ישראל, ושוב אינם קרויים [בניו של אברהם] בני נח אלא ישראל - בני אברהם.

אנחנו רגילים היום לקרוא לבני המין האנושי, לאנשים, בני אדם, ובאמת כולנו בניו של אדם הראשון, וראיתי מי שמביא זהר שמקשה למה בלשון חז"ל קרויים בני נח ולא בני אדם והרי גם נח בעצמו היה מבני בניו של אדם, ומתרץ הזהר שאדם הראשון שגרם בחטאו מיתה לעולם הפסיד את הזכות שיקראו על שמו, וזכה בה נח שהביא חיים לכל העולם. וביאור הדברים, כל בן מקבל את חיותו מאביו, ובנו של פלוני פרושו שאת חייו קבל מפלוני, ולכן השם המתאים היום לאנשים הוא בני נח ולא בני אדם, שאדם גרם מיתה לעולם ונח הביא את החיים.

וכשנתבונן בדבר נמצא שהקב"ה בנה עולם ונתן חיים והכל במדת החסד, כדכתיב עולם חסד יבנה, ונח שהביא חיים לעולם גם הוא בנה את מה שנשתייר מן הגבול בחסד, חסד רצוף של י"ב חדש יומם ולילה, חסד של מסירות נפש עד אין גבול, לתת לכל בריאה ולו השפלה ביותר את המאכל המתאים לה, בשעה המיוחדת לטבעה והרגלה, באויר המחניק של ריחות בעלי החיים והזבל. כי זו הדרך להענקת חיים, חסד בלי שעור ובלי שיור, וכך זכה נח שיקראו החיים על שמו - בני נח.

ואברהם אבינו [שלנו של ישראל], שהיה מדת החסד בעצמותה [כדאיתא במשנתו של ר' נחוניא בן הקנה על הפסוק וישמור משמרתי, שאברהם שמר על קיומו של העולם במקומה של מדת החסד], גם הוא נתן חיים לאלו הבאים אחריו עם מדת החסד, כי לבנות עולם ולתת חיים אפשר רק עם חסד, עולם חסד יבנה. נח נתן חיים לבריאה עם חסד של אכילה ושתיה, גם אברהם אבינו נטע אשל - אכילה ושתיה, עם נפ"מ אחת, תאכלו תשתו אבל אחרי האכילה והשתיה - תברכו [בראשית רבה פרשה נ"ד], אכילה ושתיה שמביאה להכרה בזה שהקב"ה בחסדו ברא עולם וצריך להודות לו על זה, זאת התוספת שהוסיף אברהם. נח עם חסד שעושה שהחיים מעכשיו קרויים על שמו, ואברהם עם חסד שמקרב את הבריות לקב"ה ובונה מדרגה חדשה של חיים - ישראל.

ונביא מדבריו של אבינו בטוב דעת בפרשת נח, בקטע הנקרא "בין נח לאברהם", שם מבאר הוא בלשונו ובהגדרתו את הנפ"מ שבין החיים שבנה נח לחיים שבנה אאע"ה, וז"ל: זהו החילוק בין נח לאברהם, נח לא הצליח להביא את הבריאה לידי תיקונה ואילו אברהם אבינו השלים תיקון הבריאה וזכה להעמיד ממנו את

מעשיו ופעולותיו היו מתוך תורה, וכפי שהארכנו בזה וכו' עכ"ל. נתבאר בדבריו שהחיים שנח עם החסד שלו השפיע בעולם, שעל ידי זה כולם קרויים על שמו בני נח, לא היו חיים מתוקנים של תורה כי החסד היה חסד בלי תורה, והחסד של אברהם אבינו היה חסד של תורה.

ואנחנו בנים של מי, לא בני אדם נחנו שהרי הוא גרם מיתה לעולם, גם לא בני נח אנחנו, נח בחסדו הביא חיים לעולם אבל לא לחסד הזה אנו מצפים, כשאנחנו צועקים אבי אבי לאבא אחר אנחנו מתכונים.

בזמנו שמעתי שבין המנחמים באה אשה וספרה על עצמה, היא חיפאית ילידת חיפה, בת למשפחה חרדית. בקטנותה שלח אותה אביה לבית ספר בית יעקב שהיה שם, משנסתיימה תקופת למודיה במה שקוראים בית ספר יסודי עמד אביה בפני דילמה, אין מסגרת למודים חרדית לבנות גדולות, אבל הוא רצה שבתו תלמד במקום דתי תרכוש מקצוע ותוכל לפרנס ולהקים בית של תורה, לא היה אביה מצוי כל כך בהויות העולם, וכששאל את הקרובים אליו איפה ימצא מוסד חנוכי העונה לשאיפותיו אמרו לו שיש מקום מצוין בירושלים, ואותו מקום נקרא בית צעירות מזרחי, לפי המלצתם נסע ירושלימה על מנת לרשום את בתו ולהכין את הנדרש, כשהגיע בערב לירושלים התברר לו שבשעות אלו הכל סגור, מה עושים הולכים לאחד מבתי המדרש שנתברכה בהם ירושלים, שם יש ספרים ואפשר ללמוד, ויש גם ספסלים ואפשר גם לישון.

לאותו בית מדרש נזדמן גם אבא, מאין יהודי, מה עושה כאן כבודו, וכשנתברר לאבא שאין לאביה איפה לאכול ואיפה לישון, וגם משנודע לו על בית צעירות מזרחי, שהוא כן ידע מה זה, הזמינו בהארת פנים, בא הביתה, נאכל אצלנו ארוחת ערב, תישן אצלנו וגם נדבר על הענין, אותו יהודי חיפאי שמח על ההזמנה, שמח על שמתעניינים בו ובמצוקותיו ובא הבית בטוב לבב.

אבינו התנהג אתו באותה הכנסת אורחים ממדת החסד של ויטע אשל - אכילה ושתיה, והדברים נתרחבו, תוך כדי מאכל ומשתה דברו על הענין שלשמו בא מחיפה לירושלים, והתברר שיש עוד מקומות למוד בירושלים יש פנימיה של אהל חוה, ויש סמינר של בית יעקב שאפשר ללמוד בו גם מקצוע, נתארכו הדברים וכך הוה למעשה, לא סתם תאכל ותשתה שלא תמות ברעב, אלא תאכל ותשתה עם תורה, תאכל ותשתה עם הקב"ה, וכמבואר ברמב"ם סוף פ"א מדעות, שאברהם אבינו לא רק עשה חסד, ולא רק נצל את החסד שעשה ללמד את הבריות להודות לקב"ה ולקרבם לתורה, אלא הדריך את בניו ותלמידיו להיות הולכים במדותיו של הקב"ה בעצמו, מה הוא חנון וכו' מה הוא רחום וכו', דרך ה', עייש"ה.

והנה מבואר ברלב"ג על הפסוק אבי אבי (מלכים ב' ב' י"ב) וז"ל, הנה כמו שהתלמידים נקראים בנים, כמו בני הנביאים, כן הרב יקרא אב, כי הוא המוליד שכל התלמיד, עכ"ל, וכשאנחנו הבנים והתלמידים מצעקים אבי אבי, לא לאבא אדם כונתנו ולא לאבא נח, ואפי' לא לאבא שהביאנו להיות מדברים ובעלי שכל אלא אבא שהעלנו ממדרגת מדבר למדרגת ישראל אשר בך אתפאר.

וזה לא רק אבינו שהביאנו לחיי עוה"ב, זה עוד יותר. ב"המאיר" ח' נדפס מאמר מאבינו "משכיל צדיק בבית רשע" והובאו בתחילתו דברי אדונינו הגר"א בספר אבן שלמה וז"ל, כמו שבלחם הגופני יש תבן ומוץ וסובין ומורסן וכו' וצריך לכמה מלאכות עד שיעשה לחם, כן בתורה שכתוב בה לכו לחמו בלחמי. וזהו כל עמל התורה להוציא הלכה ברורה, וז"ש וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה בזיעת אפיך תאכל לחם, עכ"ל. ובהגה"ה שם וז"ל, וז"ש (פסחים קי"ח) שזלגו עיניו של אדם הראשון דמעות ואמר אני וחמור נאכל באבוס אחד, והכונה על שהתאונן שנתמעט לבו בהשכלת התורה, עכ"ל ההגה"ה.

וכתב ע"ז אבינו "לכאורה בהשקפה ראשונה וכפי שאנו רגילים מגדר של מצות אנשים מלומדה [וכל השומעים הלא זוכרים היטב כמה היה מכה על קדקדנו באותה פחיתות עלובה של "מלומדה איי מלומדה"] לחשוב, שחטאו של אדם הראשון היה מה שעבר על צוויו ורצונו של הבורא יתברך, ועל כן ענשו היה

הגרושין מגן עדן ושזה היה בבחינת עונש, ואף שנעמיק לאמר [שלא חיוב רק עונש אלא] שהגרושין התקיימו מחמת שבמצב של חטא בו היה נמצא אבדה זכותו לחיי גן עדן, כי במצב של חטא לא ניתן ולא שייך מציאות חיים אלו, חיי גן עדן, אבל הנה מבהיל מה שחדש ופירש לנו הגר"א בהאי גרושין, שכמו שבענין הגשמי נתקלקל מהוית חייו הגשמיים,ש במקום שמתחלה היה חי וסועד על שולחנו של הבורא, ומלאכים הם ששרתו אותו [כדאיתא במדרש שצלו לו בשר וסננו לו יין], השתנה עליו כל זה והתהפכו אצלו אותו המדה של ארורה וכו' בזעת אפיך תאכל לחם, הנה בדיוק ממש אותו מהפך נעשה גם במצב הרוחני - התורה - בבריאה וכו'. ועם חטאו גם השגותיו נתקלקלו ממציאות חטא זו.

ובאמת אלולי דברי הגר"א המפורשים האלה לא היה ניתן אף להעלות על המחשבה שממציאות הזוהמא של החטא נתערב בסולת נקיה של התורה תערובת של תבן מוץ וסובין וכו', ומשום כך כמו שבכדי להשיג לחם נקי בעוה"ז דרוש עמל רב של "זיעת אפיך", כן הוא בתורה שמבלי עמל ויגיעה לנקותה מכל מיני הפסולת שנתערבו בה לא שייך להשיג את ההלכה הברורה, וזהו מה שמבואר בהגה"ה הנ"ל, שה"זלגו עיניו דמעות" של אדם הראשון לא היה על ה"אבוס" החצוני והגשמי, בזה ניתן ליפות בהעלאת האבוס על שולחן ערוך עם מפה צחורה וכלי כסף, אלא על האבוס הרוחני, שהתורה נהפכה עליו רחמנא ליצלן ל"אבוס" מלא בתערובת תבן ומוץ וסובין ומורסן, ובכדי לטהרה ולהוציא ממנה את ההלכה הברורה דרוש הרבה עמל. ועיי"ש עוד.

וביאר בזה אבינו התפלה השגורה על לשונו של רעק"א - ה' יאיר עיני, שבמצב של אחר החטא, כשהכל מבולבל, צריך הארת עיניים מיוחדת להבין הדברים התמוהים שבתורה, מה שאדם הראשון בגן עדן היה נקל לו להבין ולהשכיל בלי עמל וטרחה ומתוך טהרה ונקיות גמורה.

למדנו מדה שאדם הראשון לא רק שהביא מיתה גשמית לעולם בחטאו, ובזיעת אפם צריכים בניו לאכול לחם, מתוך טרחה של חרישה וזריעה, נקוי הפסולת המרובה, עד ההגעה ללחם הנקי אלא גם גרם לו לעולם

שיצטרך לעמול לברור ולנקות את התורה עד שיגיע הבנים ללחמה של תורה הברור - הלכה ברורה, שכל זה נכלל בהאי עונש של בזיעת אפיך תאכל לחם, ובזה הפסיד גם זכותו שנקרא על שמו בני אדם.

ובשו"ע הל' המלמדים [גם בזה יש הלכות וצריך לדעת איך מלמדים] יו"ד סי' רמ"ה ס"א, מצות עשה על האב ללמד את בנו תורה וכו', [ופשט הדברים יש לך בן נתת לו חיים תן לו גם תורה] ובס"ג, כשם שמצוה ללמד את בנו כך מצוה ללמד את בן בנו שנא' והודעתם לבניך ולבני בניך, ולא לבן בנו בלבד אלא מצוה על כל חכם מישראל ללמד לתלמידים שגם הם נקראים בנים וכו'. וכ' שם בבי' הגר"א בס"ק ד' דהמקור לזה שצריך ללמד לתלמידים הוא מהספרי ושננתם לבניך אלו תלמידים וכן אתה מוצא בכ"מ שהתלמידים קרויים בנים ובסק"ה הביא הגר"א תנא דבי אליהו וז"ל, הלא פרס לרעב לחמך ואין רעב אלא הרעב מן ד"ת ואין לחם אלא ד"ת שנא' הנה ימים באים נאם ה' והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם וכו' מכאן אמרו אם יש אדם שהוא מבין בד"ת יפרנס מתורתו ג"כ וכו' עיי"ש בארוכה ושם באותו הפרק, כי תראה ערום וכסיתו כיצד אלא אם ראית אדם שאין בו ד"ת הכניסהו לביתך ולמדהו ק"ש ותפילה ולמדהו פסוק אחד בכל יום או הלכה אחת וזרזהו במצוות לפי שאין לך ערום בישראל אלא מי שאין בו תורה ומצוות וכו' ובאדר"נ ובגמ' בהרבה מקומות, עכ"ל הגר"א.

ונִכָּנֵס הביתה לביתו של אבא, נכנסו רעבים אל אבינו והתישבנו לאכול, [ולא רק אנחנו הבנים הביולוגים אלא הרבה ממחוסרי הבית שבעיר שבשום מקום אחר לא זכו לשום יחס בגלל מוזרותם] הצלחת מתמלאת ממש בלי שעור, ופשט הדברים, זאת הדרך שלי לחסוך ממך את ה"בזיעת אפיך תאכל לחם", אתה צריך לאכול לחם, ואיך תאכל, בזיעת אפיך, תחרוש תזרע תוציא את כל הפסולת, ואומר לנו אבא, אני לוקח על

עצמי את העונש הזה, את הגזירה הזאת של בזיעת אפיך שלך תאכל לחם, אני יאכיל אותך לחם, כמו המלאכים בגן עדן, וזאת הכנסת האורחים של אאע"ה שגדולה מקבלת לפני השכינה. ולא רק ה"מה" אלא גם ה"איך", וכמו שראינו בדבריו לעיל "דזה ניתן ליפות בהעלאת האבוס על שולחן ערוך עם מפה צחורה וכלי כסף". וזה מה שאבא עושה בשביל הקטנים שלו שנתן להם חיים, לוקח מהם את ה"בזיעת אפיך".

אבל לא רק בלחם הגשמי, גם בלחמה של תורה, שהכל מבולבל, לא בהיר, מלא מוץ וסובין ואף שלמדנו ממנו כמה צריכות העינים לזלוג דמעות, וכמה צריך לעמול קשה, אבל הלב של אבא של התלמידים שהם הבנים לא נותן, הוא לא יכול לראות את הבנים בוכים [וכמו ביאר הגר"א במק"א דבכי מלשון נבוכים הם בארץ, שהכל מבולבל, ודמעת העינים מלשון דמוע וערבוב, שכך מגיב הנבוך בבכיה והורדת דמעות המשמשים בטוי לחוסר האפשרות לראות את הדברים בבהירות] הוא אומר לעצמו איך אפשר שהבנים יתאמצו כ"כ קשה, והוא אומר אני אעשה בשבילכם את העמל, אני אזיע במקומכם. וכמו בלחם החטאה כך בלחם התורני אני מעריך את השולחן, אני אניח Tת המפה הצחורה ואת כלי הכסף, אני אגיש, אני אמלא את הצלחות, בלי שעור ובלי שיור תקח הכל, הכל יהיה מונח לפניך, לא תצטרך לעמול כלום. זה הפשט בסוגיא, זהו הבאור בחז"ל, זה התוכן וזה המובן.

[וכמו שאמרנו בלי גבול, הלב משתומם איך אפשר לאכול כל כך הרבה, מה אני אעשה עם כל הדברים שהונחו בצלחת אבל אבא לחוץ נו תאכל, למה אתה לא אוכל, וכך גם בתורה, בלי גבול, וכמ"ש בדעת תבונות על הקב"ה ועל בנין העולם, שמדרך הטוב להיטיב, כשהוא נותן חיים הוא נותן אותם בלי גבול, מהנכדים והנינים שבאו לחזור עם סבא על מה שלמדו חומש רש"י בחיידר, ועד הגדולים והמופלאים שבתלמידים בהבנות הדקות של הרשב"א בבבא קמא, והרבנו יונה בשערי תשובה, והכל על שולחן ערוך מתוך הרחבה, תקח, למה אתה לא לוקח, נו תקח.

ואם הייתם שואלים את אבא מי אתה נדמה לי שהיה אומר על עצמו, לפחות זה מה שאנחנו ראינו, אני שמש, אני עורך שולחנות, אני עורך שולחנות של ירקות ואני עורך שולחנות של לחם, אני עורך שולחנות של לחם של תורה, ושולחנות של לחם של מור, ושולחנות מלאכים וגדושים של יראת שמים והכל מוכן, וכשאי אפשר היה יותר לעשות את זה מוכן ואי אפשר היה יותר לערוך שולחנות כבר הרגיש שאין לו כאן מקום.

הדרך תערכו שולחנות לאחרים, לבאים אחריכם. ועוד דבר, בטוחני שכמו פה גם שם העזרה משם לאחרים כמו פה, תתחיל לערוך אני אעזור לך, וגם משם באה הקריאה, נו כבר תקח, לא צריך אפילו לבקש, נו תקח כבר.

הארון והלוחות / מורינו הגאון רבי שלמה אהרן ברמן שליט"א

ר"מ בישיבה

ויקהל לה, ל. "ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" ועיין ברש"י חור בנה של מרים היה. ולכאורה דבריו צריכים תלמוד מה בא רש"י לאשמועינו בזה, ועוד, שבסוף פרשת משפטים כד, יד כבר כתב רש"י חור בנה של מרים ואביו כלב בן יפונה, וא"כ מדוע רש"י שוב חזר על כך, ואם כן שיכתוב בן של כלב.

ואשר צריך להקדים את דברי ה"משך חכמה" שכתב, שהתורה מיחסת את בצלאל אחרי חור למטה יהודא לומר וז"ל: במסירות נפש צריך להיות שלא בחקירה והתחכמות יתרה, ויהודא מסר עצמו בים במסירות נפש, וכן חור מסר עצמו בעגל דהחקירה תעכב ברצון פנימי מלמסור נפשו על קידוש ה', ובעבור זה שלא חקרו ולא נתחכמו ומסרו את נפשם לכן ימלא אותו - את בצלאל בחכמה ובדעת. [וכונתו לומר שבצלאל זכה לחכמה מדה נגד מדה שגם יהודא וגם חור לא השתמשו עם החכמה ולא חקירות כדי למסור את נפשם לכן זכה בן בנו לחכמה יתירה].

ואולי נאמר שזה גם כוונת רש"י שכתב בנה של מרים, שגם אצל מרים היה המידה הזאת, שאם ה' צוה לא עושים התחכמויות, גם היה מסירות נפש. שהרי כשפרעה גזר על הזכרים כל הבן הילוד להשליך ליאור עמרם פירש מאשתו, אמרה לו מרים גזרתך קשה משל פרעה, הוא גזר על הזכרים ואתה גוזר גם על הנקבות וגם על הזכרים, ז"א שהיא טענה שאם ה' צוה ויש מצוה לא עושים התחכמויות וחקירות אלא עושים צווי ה'.

וכן איתא במדרש שמרים מסרה את נפשה, ולא התחכמה, לכן נקראת פועה על שם שהופיע פנים נגד פרעה וזקפה חטמה בו ואמרה אוי לאותו איש האלוקים ליפרע ממנו, ובאמת פרעה רצה להרוג אותה וכן במסירות נפש שפרעה צוה למילדות להרוג את הילדים והן עשו 'ותחיינה את הילדים'. וזה רש"י בא לומר כאן שהשלשלת שמסירות נפש בלי חקירות והתחכמויות כבר התחיל ממרים.

אולם יש להקשות, בין לרש"י ובין למשך חכמה שהרי בפרשת כי תשא לא, ב כתוב "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודא" והתם לא רש"י ולא המשך חכמה כתבו דבר למה לא פירשו מאיפה הגיע החכמה של בצלאל הוי להוי לפרש התם, אמת שיש חילוק שבפרשת "כי תשא" אייירי בצוי ה' למשה רבנו על המשכן ובפרשת ויקהל אייירי בצוי משה רבנו על בנ"י אבל עדיין לא ברירא מילתא למה רש"י והמשך חכמה לא פירשו שם.

ועוד יש להבין "ויעש בצלאל את ארון" לז, א. ולכאורה וכ' רק את ארון עשה בצלאל והרי כל הכלים הצטווה ועשה בצלאל ולמה התורה מיחסת רק את ארון לבצלאל. ועיין בעל הטורים שכתב וזיל בכולם לא הזכיר בצלאל אלא על ארון לומר שהיה יודע סוד הארון והמרכבה הוא כנגד כסא הכבוד. עכ"ל.

וכעין זה כתב הרבנו בחיי וז"ל ידוע כי ארון היה מקודש שבכל הכלים שהוא משכן התורה ועל כן הזכיר במעשה ארון את בצלאל בשמו שהיה מלא רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובדעת, עכ"ל. ז"א לפי דבריהם יש ענין מיוחד בארון ולכן מוזכר שמו אולם ברש"י לא משמע כן, שמשום מיוחדות שיש בארון הוזכר שמו, שהרי כתב וז"ל: לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים נקראת על שמו עכ"ל. שהיות שהיה מיוחדות בעשיית המלאכה שמסר נפשו הזכיר את שמו א"כ עדיין נשאר קשה למה הזכירו את שמו דווקא בארון והרי המסירות נפש היתה בכל הכלים של המשכן.

במדרש תנחומא איתא אמר הקב"ה חייכם בזכות המשכן אני מאיר לכם לפי שכל דבר ודבר שאתם עושים במשכן אני פורע לכם ולא נאמר משכן אלא אפלו בגדי כהונה (שאתם עושים אני פורע לכם) אמר הקב"ה

עשיתם יריעות עיזים וכו', מעלה אני עליכם כאילו אתם גומלים עלי, עשיתם לפני כפורת חייכם ע"י כפורת אני מכפר לכם וכו', עשיתם לפני ארון שיצא ממנו אור לעוה"ז חייכם אני מאיר לכם לעוה"ב וכו'. אמר הקב"ה על כל הדברים והמצוות שעשיתם אני פורע לכם, ובזכות ארון שעשיתם שהתורה נתונה לתוכו לפיכך אני מאיר לכם ומטיב לכם וכו', ע"כ.

ודברי המדרש צריכים ביאור מדוע הוזכר ב' פעמים עשיית ארון, והרי כבר כתבו שבזכות עשית ארון הקב"ה מאיר לכם, וא"כ למה חזרו שוב לומר בזכות ארון אני פורע לכם.

אשר מוכח מהני שבמצות עשית ארון נאמרו שני דינים. חדא, **דין בלוחות** (דין בתורה) עצמה שזה יהיה בתוך ארון שצריך להניח את הלוחות (התורה) בארון זה דין מדיני הלוחות שיהיו מונחים בארון ונאמר עוד דין שצריך שיהיה ארון **מדיני ארון**. להכין ארון שזה יהיה "בית קיבול" ללוחות וזה כבר מהלכות ארון לעשות ארון ולהכין את הבית קיבול. והצוי של ארון ודיני ארון ולהכין את בית קיבול זה משום שאת שם ארון, שלמות ארון מקבל רק אחרי שהלוחות בתוך ארון ואז נקרא ארון העדות.

וזה הדין השני לעשות ארון ולהפוך אותו לארון העדות שהלוחות בתוך ארון חדא הוא. וכך מוכח מרש"י בפרשת תרומה כתיב ונתת אל הארון את העדות אשר אתן אליך כה, טז ובהמשך כה, יא, כתיב (לגבי עשיית כפרת ונתת את הכפורת על הארון... ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך" וכתב רש"י לא ידעתי למה נכפל שהרי כבר נאמר ונתת את העדות אל הארון וי"ל שבא ללמד שבעודו ארון בלא כפורת יתן תחילה העדות לתוכו ואח"כ יתן את הכפורת עכ"ל.

ועיין ברמב"ן שהקשה על רש"י שלכאורה מלשנא דקרא משמע ההפך, ואולם בדעת רש"י צריך לומר שהצווי הוא לעשות כפורת מעל הארון. והיות שאת השם ארון מקבל רק אחרי שהלוחות בתוך ארון אז נקרא ארון ולכן חייבים להניח קודם את הלוחות ואחרי זה הכפורת וא"כ מוכח שבארון שלמות ארון נעשה ע"י שהלוחות בתוך ארון.

וא"כ יוצא שיש דין בלוחות שיהיה מקום להניח ויש עוד דין בארון לעשות שיהיה בית קיבול לתורה משום שהתורה וארון חדא הוא. ונאמר יותר מזה אותו בשבת פח, שמשה רבנו עלה למרום לקבל את התורה אמרו מלאכי השרת מה לילוד אשה בינינו, אמר להם לקבל את התורה בא אמרו לפניו חמדה גנוזה וכו' אתה מבקש ליתנם לבשר ודם, וכבר ידוע לבאר את דברי הגמ' שהמלאכים טענו שהתורה כולה רוחני ולא שייך שבני אדם שהם גשמיים ורק חומר יש בהם שיקבלו את התורה שהרי התורה לא משתייכת ולא מתחברת לבני אדם.

ופשוט שאם קבלת התורה לבנ"י היתה רק ללמוד אותה וזה יהיה דבר חיצוני מבנ"י לא חלק מתוך תוכנו אלא מחוצה לנו אין כזו טענה שהתורה רוחני ובני אדם גשמיים ומלאים חומר שהרי אנו רק לומדים ומקיימים אותה מחוצה לנו אלא ברור שקבלת התורה צריכה להיות שהתורה בתוך תוכנו, שבתוך הגוף הגשמי שלנו צריכים שיהיה עם התורה והתורה וישראל חדא וזה טענו המלאכים שהרי התורה צריכה להיות בתוך תוכם ולא יכולה התורה הרוחנית ליכנס בתוך גוף גשמי.

היוצא שבנ"י צריכים לקבל את התורה בתוך תוכנו וכדי לקבל את התורה בתוך תוכנו בעינן להכין ארון בית קיבול לתורה בתוך תוכנו בית קיבול של הגברא שבמצות עשית ארון חוץ מהחפצא של ארון שזה דין גם בלוחות וגם בארון לעשות ארון, ויש עוד ארון בית קיבול של הגברא כדי לקבל את התורה בתוך תוכנו, זה הצווי לעשות ארון, גם ארון בחפצא וגם בית קיבול של הגברא, וברור שהבית קיבול של הגברא שמקיים בזה את הצווי של עשית ארון הוא אוצר של יראת ה' כל שיראתו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וגם לדעת את חשיבות של התורה וזה דברי המדרש שכתבו פעמים ארון חדא לארון מדין הלוחות שצריך מקום איפה

להניח את הלוחות וע"ז הקב"ה משלם שכר ופורע לנו בעולה"ב ואח"כ כותב המדרש ארון שהתורה בתוכו והקב"ה פורע לנו והתכוין המדרש לא רק לחפצא של ארון שיש מצוה לעשות ארון מדיני ארון שיהיה בית קיבול לתורה משום שהתורה זה חלק מהארון אלא גם לצווי שבנ"י נעשה את ארון שלנו את הבית קיבול של הגברא ומדויק לשון המדרש שבריישא כתב ארון סתם אבל אח"כ כותב ארון העדות שהתורה בתוכו.

היוצא ששאני מצות עשית ארון משאר כלים, בכל כלי המשכן יסוד המצוה הוא בחפצא של הכלי ולא שנא אם זה רק הכי תמצי למצוה כגון מזבח שהוא הכי תמצי לקרבן, וכן שלחן הוא הכי תמצי ללחם הפנים או שזה המצוה בחפצא של השולחן אבל בין כך ובין כך המצוה היא התוצאה ללא קשר לגברא אלא הכלי בעצמו משא"כ ארון אמר שיש מצוה לעשות את הכלי אבל יש גם מצוה שהגברא יעשה את הבית קיבול שלו המצות עשית ארון כולל את הבית קיבול של הלוחות כלפי החפצא של הכלי ואת הבית קיבול של הגברא.

ולזה כתב רש"י ויעש בצלאל את ארון מפני שמסר נפשו על המלאכה ז"א שהיות שבצלאל הבין חשיבות המשכן שהקב"ה ישכון בתוך בנ"י וכמו שכתב ברמב"ן שהמשכן זה המשך של מעמד הר סיני, ולכן מסר את נפשו וא"כ ברור שעד כמה למצות עשית ארון של הבית קיבול של הגברא בצלאל מקיים את המצוה בצורה נפלאה ולכך כתב רש"י דווקא כאן לגבי עשית ארון שהיות שמסר נפשו על המלאכה נקראת על שמו שרק בארון יש נפק"מ לגבי הגברא (מסירות נפשו) משא"כ בשאר כלים שאין שום נפק"מ לגביה גברא איך נעשה העיקר זה התוצאה בכלי עצמו ולכן לא נפק"מ בשאר הכלים אם היה מסירות נפש רק לגבי ארון שהגברא זה חלק ממצות עשית ארון הבית קיבול של הגברא.

ונוסיף, שהרי איתא בגמ' נדרים לח, א אמר רב יוסי בר חנינא לא נתנה תורה אלא למשה ולזרעו וכו' ומשה נהג בה טובת עין לישראל. שואלת הגמ' והרי כתיב כתבו לכם את השירה הזאת וכו'. תירצה הגמ' לפלפולא בעלמא ועיין ברש"י פלפולא להבין דבר מתוך דבר הוא דניתן למשה ונוהג טובת עין ונתנה לישראל וכן ברא"ש שכתב וז"ל פלפולא הבנה וחריפות והיינו כי כל החכמה והשכל רמוזים בכתב התורה.

וזה באמת הוה שייך למשה רבנו שהתורה בתוך תוכו לעם ישראל ה' רצה לתת תורה שלא בתוך תוכנו אלא חיצוני לנו רק שנוכל ללמוד מבחוץ, חוצה לנו, רק משה רבנו נהג עין טובה ונתן לנו גם את הפלפולא את להבין דבר מתוך דבר, את החריפות הרמוזים בכתב התורה בצורת האותיות שהתורה תהיה חלק מאיתנו שיהיה בתוך תוכנו.

והנה, בין לפי הרא"ש ובין לפי רש"י פלפולא של תורה בפשטות שייך שאם התורה חלק בתוך תוכנו ולכן כשהדבר בעצמו קרוב אלינו שייך להבין דבר מתוך דבר, ושהכל רמוז בתוך בכתב התורה רק גם זה בתוך תוכנו משא"כ אם התורה חוצה לנו כיון שלא נ... לא שייך להבין דבר מתוך דבר וגם סברה וחריפות לא שייך וא"כ יוצא שמעיקר הדין היה נתינת התורה בלי פלפולא לעם ישראל תורה חיצונית לנו ויש תורה של פלפולא של תורה שניתן למשה רבנו תורה בתוך תוכו של משה רבנו ורק משה רבינו נהג עין טובה ונתן לישראל.

נמצא, שהיו לישראל שני נתינות של תורה, תורה של תוך תוכה - פלפולא של תורה למשה רבינו, ותורה של מחוצה לה - לנו ולא בתוך תוכנה, ולזה באמת למלאכים לא היתה טענה של תורה רוחני לאדם גשמי, משום שזה נתינת תורה של מחוצה לנו, רק משום שמשה רבינו נוהג טובת עין לישראל אין שייך כזו טענה.

וברור ופשוט שמשה רבינו שמעיקר הדין ניתן לו ולזרעו תורה של פלפולא, תורה של תוך תוכו, להבין דבר מתוך דבר שהכל רמוז בכתב התורה לא צריך בית קיבול אין לו צווי לעשות ארון כיון שהוא בדרגה של "בני עליון כולכם" כמו מלאך שכולו רוחני אך מעיקר הדין לא שייך צווי לעשות ארון כיון שמשה רבנו לא צריך

להפוך לבית קיבול [ועין באור החיים שכתב שבלוחות הראשונים לא צוה ה' לעשות ארון ולא היה צורך בארון] ובלוחות הראשונים גם כל ישראל לא היו צריכים צווי לעשות ארון לא החפצא של ארון ולא הבית קיבול של הגברא שהיו בדרגה של בני עליון כולכם כל ישראל לפני חטא העגל ואחרי חטא העגל משה רבנו נשאר באותה דרגה.

אולי לפי זה נראה לומר דמה שצוה הקב"ה את משה 'פסל לך' 'ועשית ארון', ומשה רבינו קודם עשה ארון ואחר כך עשה לוחות, לפי שאמר אם אעשה לוחות תחילה היכן אניחם, ולכאורה הקב"ה לא צווה רק עושה נגד ציווי ה', אולם כלפי משה רבינו הקב"ה אמר קודם תעשה לוחות ואין צורך בארון משום שלא צריך לא בלוחות ארון, כדברי האור החיים ולא בית קיבול של הגברא משום שמשה רבינו בדרגת "בני עליון" ורק בכל זאת הקב"ה צווה לעשות ארון אחר הלוחות מפני זרע אהרן שאחריו, שלא ידוע אם יהיו בדרגה כשל משה רבינו.

וזה משה נהג טובת עין ונתנה לישראל, את הפלפולא דתורה של תוכנה לישראל, ולכן קודם עושים ארון "בית קיבול" ופלפולא של תורה שעם ישראל בלוחות השניים לא היו בדרגה של "בני עליון כולכם" וצריכים ארון, ולכן משה הלא עשה נגד הציווי, אלא כלפי ציווי הקב"ה שניתן למשה, לא צריך ארון, ועין טובה של משה שנתן תורה לישראל צריך קודם ארון "בית קיבול".

זאת אומרת לפלפולא של תורה לא צריך ארון ולא בית קיבול של הגברא שהרי לישראל לא ניתן ולמשה רבנו הוא עצמו לא צריך בית קיבול (ואולי לזרעו של משה בעינן צווי לעשות ארון שזרעו גם זכה לפלפולא של תורה) ורק משה רבנו נהג עין טובה לישראל ונתן לבנ"י הפלפולא של תורה את התורה של תוכך תוכנו להבין דבר מתוך דבר ולזה צריך צווי של עשית ארון את הבית קיבול של הגברא כלפי בנ"י.

ולפי זה אתי שפיר דברי רש"י שכתב חור בנה של מרים בפרשת ויקהל בצווי של משה רבנו אל בנ"י ולא בפרשת כי תשא בצווי של הקב"ה אל משה רבנו. שהרי לפי הנ"ל בצווי של עשית משכן מונח בציוי גם לעשות ארון. במצות ארון שאני מכל הכלים שצריך גם גברא בית קיבול של הגברא. ובצלאל כנ"ל קיים וראוי לקבל את התורה ע"י הבית קיבול שהוא מכין שמסר את נפשו כשמשה רבנו מצוה לבנ"י לעשות משכן גם ארון היות שכולל גם בית קיבול של הגברא משה רבנו רצה להראות לבנ"י איך נהפכים לבית קיבול ולכן אמר בצלאל בן אורי בן חורי למטה יהודה וכתב רש"י בנה של מרים שמסר את נפשו וכן חור למטה יהודא שמסרו את עצמם. וכן בצלאל שמסר את נפשו ממילא ראוי לקיים את מצות עשית ארון שהבית קיבול של הגברא. משה רבנו רצה להראות להם דוגמא איך מכינים בית קיבול של הגברא. ביותר שהרי מצד עין טובה שנהג נתנה לישראל את הפלפולא של תורה את התורה של תוך תוכנו שצריך בית קיבול, משא"כ שהקב"ה צוה למשה לעשות משכן משה רבנו לא צריך להפוך לבית קיבול הוא בדרגה של "בני עליון" והרי מעיקר הדין התורה של פלפולא שעל זה בעינן בית קיבול ניתן למשה רבנו ולא צריך לומר איך נהפכים לבית קיבול שאין המצוה של עשית ארון כוללת בית קיבול של הגברא כלפי משה רבנו, ולכן אין צורך להדגיש את המסירות נפש, ורק כלפי בנ"י צריך להדגיש שאיך נהפכים ולהביא דוגמא איך מקיימים מצוה של "ועשית את ארון" הבית קיבול של הגברא.

כמה נאים ונעימים הדברים בהביטינו אל צורת הנהגתו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, ויבלחט"א רבינו ראש הישיבה שליט"א, האיך שהעמיד את צורת ודרך מהותה של הישיבה, מתוך מציאותו של בית קיבול לתורה, כדי שהתורה תהיה בתוך תוכו עם פלפולא של תורה וכו', ומלבד זאת אף את ה"נהג בה טובת עין" בלב ונפש חפצה כקטן כגדול לכל תלמיד ותלמיד, והן אלו הצריכים לעמוד לנגד העמלים בתורה כדי לזכות בכל הטוב.

רוממות / מורינו הגאון רבי בנימין כץ שליט"א

ר"מ בישיבה

אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וכו' והייתם לי סגלה מכל העמים וכו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל.

(שמות יט, ד - ו).

ופירש רש"י - "אלה הדברים" - לא פחות ולא יותר.

כל חוק קבלת התורה מותנה ב"**ואשא אתכם**"

ב"**והייתם לי סגלה מכל העמים**"

ב"**ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש**".

וכן הוא בנוסח תפילת המועדים - אתה בחרתנו מכל העמים (המכוון כנגד קבלת התורה) ורוממתנו מכל הלשונות. תוכן ה"בחירה" הוא ה"רוממות" [ועי' פסחים ס"ח ב' בפירש"י, אי לאו הא יומא שלמדתי תורה ונתרוממתי].

*

גם בבניין המשכן כתיב, ויבואו כל איש אשר נשאו לבו (שם לה, כא) וביאר האוה"ח הק' ענין נשיאות הלב שמתנדב יותר מיכולתו מגודל טוביות לבו.

*

רש"י ריש פ' תזריע, כשם שיצירתו של אדם אחר כל מעשה חיה ועוף כך תורתו של אדם אחר תורת ח"י ועוף.

ובגמ' סנהדרין לח, א, ת"ר אדם נברא בערב שבת שאם תזוח דעתו עליו אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית. ד"א, כדי שיכנס לסעודה מיד, משל למלך בי"ד שבנה פלטרין ושיכללן והתקין סעודה ואחר כך הכניס אורחין.

ביצירתו של אדם - מצד אחד כזו שפלות - "יתוש קדמך".

מאידך שיא הרוממות - כל הסעודה לכבודו.

וכך בתורתו. והדברים צריכים ביאור.

ונראה שאמנם ישנם אצל תורתו של אדם מצבים של "אחרון למעשה בראשית", הרגשה של "יתוש קדמך". ההתמודדות בעמל התורה מיגעת עד שמרגיש שהתמודדות של יתוש יפה משלו.

אולם מנגד צריך לדעת ש"האחרון למעשה בראשית" הוא משום היותו ה"אורחין" וכל השאר "סעודה לצרכו".

המאבק הוא לחיות את ה"אורחין" ולא לחוש את ה"יתוש קדמך".

חולין צא, א, בהאבקו עמו, מלמד שהעלו אבק מרגליתם עד כסא הכבוד. ושם ע"ב, מבואר מהו "כסא הכבוד", תנא, עולין ומסתכלין בדיוקנו של מעלה ויורדין ומסתכלין בדיוקנו של מטה. ופירש"י - דמות דיוקנו של מעלה היינו דמות אדם במרכבה.

הרי דיעקב - עמוד התורה - הוא דמות אדם במרכבה פסגת הפסגות, וכשיודע זאת אזי גם כשהסולם "מוצב ארצה" הרי "ראשו מגיע השמים". וכל מלחמת היצר הוא "לאבק", לטשטש את אותו "כסא הכבוד" שהאדם לא יראה את רום פסגתו, ולבלבלו ב"עולים ויורדים".

תפקידו של העמל בתורה - יעקב - לסלק האבק ולראות עצמו "דמות אדם במרכבה". לסלק ההרגשה של "יתוש קדמך" ולחדד המציאות של "נזר הבריאה" - "אורחין בסעודה". כך, ורק כך יכול לגבור על ה"ידי עשו" ולהגביר ה"קול יעקב" שבקבלת התורה.

*

"רוממות" זו היא ה"סיסמת חיים" שהחדיר מרן ראש הישיבה זצ"ל בבית מדרשנו.

ה"רוממות" שנזדעקה בכל שיחה ושבלטה בכל "שיעור כללי".

חבל על דאבדין, אבל משתבחין בבית המדרש הגדול שנשמת חייו מפעמת בו בהתנשאות הקול קול יעקב.

בהיכלו
היכל הברכה

מראה כהן

ברכת התאחדות התלמידים
קמיה **מרן ראש הישיבה** שליט"א

הנה ברך לקחנו ברכת כהנא רבה / עטרת צבי צפירת תפארתה
מוכתר בנימוסי מקרא משנה וגמרא / לו יאתה משפט הכבודה
כהנא ספר דתא (עזרא ז, כא)

כי ממנו ישקו העדרים ותשת העדה / יזל כי דעת מדליו, עליהם ישברו צמאה
יערוף כמטר לקחו תזל כטל אמרה / לא ישוב עד הרווה הולידה והצמיחה
לא יכיש עד עשות פריה
ושב הכהן (ויקרא יד, לט)

אשר מלאתיו רוח חכמה ממנו עצה ותושיה / בחיקו עלות ינהל ברועה עדרו ישא
באשר ישאל איש יפליא בעצה / ישיב אמרים בתבונה נבוחה
עד עמוד כהן לאורים ותומים (עזרא ב, סג)

הרב הדומה למלאך אלוקים יורה דעת / תורה ישאלו מפיו וידרפו לדעת
כל הון יקר ונעים ימלאו חדריו בדעת / וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובדעת
אילנא רבא בצלו חמדנו ישבנו עץ הדעת / ופריו מתוק לחיכנו טוב ורע לדעת
יראה כי קדמה לחכמה ראשית דעת
כי שפתי כהן ישמרו דעת (מלאכי ב, ז)

הברכה אחת היא לשר החמישים / בשנת גילנו היא שנת החמישים
לא תאבד תורה מכהן ועצה מחכמים / וימים רבים לישראל בהן מורה תורה לדורשים
והכהן הגדול מאחיו אשר הוצק על ראשו שמנים / מלך ביופיו יעדה בלים בחתן יכהן פאר
אתה כהן לעולם ברית כהונת עולמים / והניף הכהן תנופה ידומם גבולו בתלמידים
והעמיד הכהן פרחי כהונה כהנה לאלפים / יחזק ד' בריות גופו ותקפו כהן להעצים
יאריך ד' ימיו על ממלכתו ממלכת כהנים / אמת מה נהדר מראה כהן לפני ולפנים

בהדרת כבוד מעומקא דלבא

התאחדות התלמידים

כוס של ברכה

ברגשי כבוד ויקרא דאורייתא
הננו להרים כוס של ברכה נאמנה
למעלת כבוד ריש מתיבתא
הגאון הגדול
רבי צבי רוטברג שליט"א
ראש ישיבת "בית מאיר"
לקראת השמחה הגדולה
חגיגת היובל לייסוד הישיבה הקדושה

ברכותינו הנאמנות שלוחות
שתזכו לברכת שמים בשפע רב עונג ונחת
בשמחה והרחבת הדעת
בהעמדת תלמידי חכמים הגונים
יראי ד' ישרים

המברכו והמוקירו
ברוך גרוס ומשפחתו
לורנץ - ניו יורק

תבענה
שפתינו תהילה

חובה נעימה לי להביע את שמחת לבבי
ורגשי ברכותי בברכה והוקרה
קמיה האי גאון, המאיר לארץ ולדרים
המשקה מתורתו לעדרים

מרן ראש הישיבה
הגאון הגדול רבי צבי רוטברג שליט"א
העומד בראש הישיבה הנודעה לשם ולתהילה
"ישיבת בית מאיר"
בני ברק
לרגל יום שמחת היכל התורה
ציון חמישים לשנות קיומה
יהי ד' עמכם, להשרות שכינה במעשה ידכם
להנהיג צאן עדת מרעיתו
ולהגביר חיילים לתורה ולתעודה
מתוך הרחבת הדעת, בריאות גופא ונהורא מעליא
להגדיל תורה ולהאדירה

מעומקא דליבא
יוסף יצחק רוזנבוים ומשפחתו
לייקווד ניו-ג'רסי

מריחוק המקום

ומקירוב הלבבות

הננו שולחים את ברכותינו המאליפות

אל מקום התורה הנכבד

בעיר התורה - בני ברק

"ישיבת בית מאיר"

ולעומד בראשה

מרן ראש הישיבה

הגאון הגדול רבי צבי רוטברג שליט"א

לרגל יום חגה

במלאת לה יובל שנים

יהא רעוא מן שמיא שתמשיכו לראות ברכה בעמלכם

וחפץ ה' יצליח בידכם להגדיל תורה ולהאדירה

אריה דוד ומרים וסרמן

לוס אנג'לס

התהילה והתפארת

מעומק ליבי אשגר ברכתי
למעלת כבוד ראש הישיבה
הגאון הגדול **רבי צבי רוטברג** שליט"א
ועמו להגאון רבי **דניאל גינזבורג** שליט"א

לרגל שמחת כינוס הבוגרים הגדול
במלאת יובל שנים ליסוד הישיבה

וברכה מיוחדת לידידי הדגול
הרב **מנחם מרגלי** שליט"א
מנהל הישיבה
ולאחייני היקר
הרב **יצחק וואלף** שליט"א
נושא ונותן בהישיבה הקד'
יה"ר שתשרה השכינה במעשה ידכם
וממעון הברכות תתברכו בכל מילי דשמיא
בסיעתא דשמיא ונהורא מעליא
להגדיל תורה ולהאדירה

כעתירת
גדליה הלוי ופערעלה שליידר
ליקווד ניו-ג'רסי

ברכה מרובה

בלב מלא שמחה

יעלו שפתינו ברכה ותהילה, לכבוד הישיבה הקדושה

"ישיבת בית מאיר"

בשיכון חזון איש - בני ברק

אשר זכות גדולה נפלה בחלקינו, עוד מימי אבינו ראש משפחתינו

הר"ר חיים צבי ז"ל ואמנו מנוחה ע"ה

להיות מידידי הישיבה משכבר הימים

בהיות האור הגדול

מרן ראש הישיבה זצ"ל

מאיר את דרכינו ומשפיע עלינו ברכת טוב

ולרגל יובל החמישים לישיבה

תעלה ברכתינו

אל הדרת כבוד מרן ראש הישיבה

הגאון **רבי צבי** שליט"א

שיזכה עוד רבות בשנים להרביץ תורה לעדרים

השותים בצמא את דבריו

ותעלה הישיבה מעלה מעלה, מתוך רוב נחת דקדושה

עד ביאת משיח צדקנו במהרה

המברכים בכל לב

אברהם אהרן (הלן) גולדשטיין ומשפחתו

דוד גולדשטיין ומשפחתו

דב בער גולדשטיין ומשפחתו

לוס אנג'לס

לזכרון עולם בהיכל ה'

מוקדש לזכרם הטהור ושמם הטוב של הורינו היקרים

הרב ר' דוד רוטברג בן הגאון

הק' רבי טובי' רוטברג זצ"ל

הרבנית שושנה צבי' רייזל בת הר"ר צבי יצחק ז"ל

שמורה להם חלקם ביסוד הישיבה הק' בית מאיר

בלב ונפש עמדו לימינה להרחיב גבולותיה ולהגביר מעיינותיה

בנשיאות עול ואחריות דאגו להמשכיותה וביסוסה

בהמשכת אורחות חייהם המקודשות נציב להם נר זכרון

תנצב"ה

צבי רוטברג ומשפחתו

שמוא' ומינה שטיינהרטר ומשפחתם

טובי' רוטברג ומשפחתו

משה רוטברג ומשפחתו

אברהם רוטברג ומשפחתו

אין אנחנו מספיקין להודות

ברגשי הערכה והוקרה מרובה
בהדרת כבוד והבעת תודה קמיה

מרן ראש הישיבה שליט"א
מורינו המשגיח שליט"א
רבותינו רמ"י הישיבה שליט"א
וכל צוות הנו"נ בהישיבה שליט"א

אשר בצילה ישבנו, ומבארה הגדול שתינו
המאלפים אותנו דעה ובינה
ומעמידים אותנו בקרן אורה
העומדים ומשקים תורה לעדרים בחכמה
עושים לילות כימים במסירות נאמנה

אשרי העם שככה לו

התאחדות התלמידים בארץ ישראל

לחן ולכבוד צבי תפארה אומתו עיטרה עטרה

ברכות שמים מעל יחולו

אל מול הדרת פני

מורינו ורבינו ראש הישיבה

הגאון הגדול **רבי צבי** שליט"א

לרגל

יום חגנו למלאת יובל

לישיבת בית מאיר

יתן ד' כח ואומץ למו"ר שליט"א

להוסיף ולהגביר חיילים לתורה

מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש

אחותינו את היי לאלפי רבבה

מעומקא דליבא

רבנן ותלמידיהון דישיבה לצעירים

נביעה רננות

תרננה שפתינו ואזמרה
ואת רגשות לבבינו נביעה
אל מבצר התורה והיראה
אוצר כל כלי חמדה
הישיבה הקדושה "בית מאיר" המעטירה
לכבוד יום שמחתה - שמחתינו
ציון יובל שנים
להרבצת תורה והעמדת תלמידים
ברכה מיוחדת שלוחה לריש מתיבתא
מרן ראש הישיבה שליט"א
שיזכה להאריך ימים על ממלכתו
להגביר חיילים לתורה כפי שאיפת נפשו
ירעיף עלינו מאוצרו הטוב
מלא חפניים ברכות לרוב

המברכים בחרדת קודש בשמחה מרובה
יוסף משען ומשפחתו עזרא נקש ומשפחתו
מכסיקו סיטי

ברכות עד בלי די

מתוך שמחה ועונג אביע בזאת ברכה ותהילה

אל ידיד נפשי

מעלת כבוד הגאון הגדול

רבי **צבי רוטברג** שליט"א

ראש ישיבת בית מאיר

לרגל שמחת ציון חמישים שנה לישיבה

יהא רעוא מן שמיא

שיזרח בשמי עולם התורה אור תורתו

ויזכה להמשיך לנהל את עדת צאן מרעיתו

ומן השמים יתברך בשנות חיים ואורך ימים

תלמידים השתולים בבית ה'

עד נזכה לראות יחדיו בבנין ציון וירושלים

המברך בכל לב

יוסף טאבק וב"כ

ארה"ב

במקהלות ברכו

צרור ברכות אל כבוד יקירינו

הרה"ג רבי יעקב בנימין פרידמן שליט"א

שנשא לבו אותו בחכמה ושרטט ביד אומן

ברב תבונה, בלב הומה, ברגש פועם

קוים מופלאים ומיוחדים בדמות אדונינו מרן ראש הישיבה זצוק"ל

יהי ד' עמו בהצלחת נצח במילוי כל משאלות לבו לטובה וברכה עדי עד

ברכות מאליפות

לכבוד ידידינו הדגול **הרב המופלג רבי יוסף שק שליט"א**

אשר העלה ביד אומן פרקים בדברי ימיה של הישיבה

וקרבניטה הגדול זצוק"ל

משובצים באבני חן, ברב תבונות וכשרון כיד ה' הטובה עליו

יריק השי"ת שפעת ברכתו עליו ועל ביתו

במילוי כל משאלות לבו לטובה ברב נחת ושמחה

ברכות על בלי די

אל מע"כ ידידנו **הרב המופלג רבי משה זרוק שליט"א**

אשר העלה על הכתב צורת תבנית ההיכל

ברב כשרון וטוב טעם כיד ה' הטובה עליו

יזכהו השי"ת להגביר חיילים לתורה ויראה,

מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא

כשאיפת נפשו היקרה

הנהלת הישיבה

וצדקתו עומדת לעד

צרור ברכות מעומק הלב

לכבוד איש החסד רב פעלים

ראש וראשון לכל דבר שבקדושה

מגדולי אנשי החסד בדורינו

הרב ר' יוסף כהן שליט"א

בעל מרכז הארועים ארמונות חן

יו"ר ארגון חסדי נעמי

יה"ר שתשרה השכינה במעשה ידכם

ותזכו לראות ברכה בעמלכם

מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא

ובכל אשר תפנו תצליחו

הועדה המכינה

כוס של ברכה

מזמור לתורה נריעה, את רגשי לבבינו נביעה
לכבוד האי גברא רבה, מוהר"ר צבי תפארה
ידיד נפשי עוז מרן ראש הישיבה
הגאון הגדול **רבי צבי רוטברג** שליט"א
העומד בראש ישיבתינו
"בית מאיר"
אשר זכות נפלה בחלקי
ומנעורינו עסקנו בתורה בצוותא - בחברותא
עוד מימי הבראשית של הישיבה
מיסודו של רבינו הגדול מאיר נתיבותינו
אדונינו מורינו ורבינו
מרן רבי זלמן רוטברג נוחו עדן

לרגל חמישים שנות הרבצת תורה
והעמדת תלמידים

שאו ברכה ממעון הברכות
להגדיל תורה ולהאדירה
מתוך הרחבת הדעת, חיי נחת ושמחות

המברך בידידות עמוקה
שמואל בנימין שיפער וב"ב
וינה

אברכה בכל לב

ברגשי הכרת הטוב מעומקא דליבא
נשגר ברכה ותהילה
להאי גברא רבא ויקירא
המסור בכל לבו ומאודו להצלחת הישיבה ושגשוגה

הרב משה גרביצקי שליט"א
ורעייתו מרת חנה תחי'
לוס אנג'לס

העושים ומעשים למען הצלחת ישיבתינו הקדושה
במסירות אין קץ

יזכם השי"ת להמשיך במלאכת הקודש
להרבות פעלים לתורה מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא
מתוך שמחה ונחת והרחבת הדעת

ברגשי כבוד
הנהלת הישיבה

הוד והדר תשווה עליהם

בקול רינה שפתינו תרננה
אל כבוד יקירינו הנעלים, העושים ומעשים
למען חיזוק וביצור ישיבתינו הקדושה

הרב משה קרמר שליט"א
ובני ביתו שיחי'
הרב יהודה איסלר שליט"א
ובני ביתו שיחי'
מנצ'סטר

לרגל יום חגינו הגדול
במלאת חמישים שנה ליסוד ישיבתינו הק'
שאו ברכה מאת הש"ת
להראותכם בהצלחת נצח
מתוך רוב נחת דקדושה
ותזכו להמשיך בפעולתיכם הכבירים
להרבות כבוד שמים

הנהלת הישיבה

תשית לראשו עטרת פז

בלב מלא שמחה, נביע שבח יקר וגדולה

להאי גברא יקר ונעלה, מוכתר בכל מדה נכונה

רחים מוקיר רבנן, איהו גופא צורבא מרבנן

עושה ומעשה למען קיומה של תורה

רבי יוסף יצחק רוזנבוים שליט"א

ומשפחתו הכבודה

ידיד אמת של ישיבתינו הקדושה

יתברך ממרומים, בשפעת שלומים

על כל פעולותיו הכבירים

יזכה להרבות פעלים לה' ולתורתו

והצלחה מרובה בכל אשר תשלח ידו

נחת וברכה לעולמי עולמים

יהיו מנת חלקו כל הימים

בידידות עמוקה בלב ונפש

הנהלת הישיבה

ברכות שמים מעל

בלב מלא שמחה, נביע שבח יקר וגדולה
להאי גברא יקר ונעלה, מוכתר בכל מדה נכונה
רחים מוקיר רבנן, איהו גופא צורבא מרבנן
עושה ומעשה למען קיומה של תורה

רבי אריה דוד וסרמן שליט"א
ומשפחתו הכבודה
לוס אנג'לס

מידידי ישיבתינו הקדושה

יתברך ממרומים, בשפעת שלומים
על כל פעולותיו הכבירים
יזכה להרבות פעלים לה' ולתורתו
והצלחה מרובה בכל אשר תשלח ידו
נחת וברכה לעולמי עולמים
יהיו מנת חלקו כל הימים

בידידות עמוקה בלב ונפש
הנהלת הישיבה

ברכות שמים מעל

בלב מלא שמחה, נביע שבח יקר וגדולה
להאי גברא יקר ונעלה, מוכתר בכל מדה נכונה
רחים מוקיר רבנן, איהו גופא צורבא מרבנן
עושה ומעשה למען קיומה של תורה

הרה"ג רבי יוסף יצחק פרלמן שליט"א
ר"מ במתיבתא "מנורה"
לונדון

מידידי ישיבתינו הקדושה

יתברך ממרומים, בשפעת שלומים
על כל פעולותיו הכבירים
יזכה להרבות פעלים לה' ולתורתו
והצלחה מרובה בכל אשר תשלח ידו
נחת וברכה לעולמי עולמים
יהיו מנת חלקו כל הימים

בידידות עמוקה בלב ונפש
הנהלת הישיבה

מזמור לתודה

ברכה נאמנה לידידינו הנעלה
נעים הליכות פאר המעלות
איש יקר רוח מפורסם לשם ותהילה
מוכתר בכל מידה נכונה

הרב **משה רוטברג** שליט"א
ארה"ב
הנושא בעולה של הישיבה בחו"ל
ממשיך דרכו של אביו
הגאון רבי **דוד** זצ"ל

יתברך משמי מעונים, ברב כח ואמיץ אונים
יראה ברכה והצלחה , בפרי עמלו לטובה
יזכה לרוב תענוג ונחת עולמים,
בכל הברכות אשר בתורת משה אמורים

כעתירת
הנהלת הישיבה

אברכה בכל לב

ברגשי הכרת הטוב מעומקא דליבא

נשגר ברכה ותהילה

להאי גברא רבא ויקירא

המסור בכל לבו ומאודו להצלחת הישיבה

הרב שלום גורי שליט"א

ומשפחתו הכבודה

ברוקלין - ניו יורק

יזכם השי"ת להמשיך במלאכת הקודש

להרבות פעלים לתורה מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא

מתוך שמחה ונחת והרחבת הדעת

ברגשי כבוד

הנהלת הישיבה

אברכה בכל לב

ברכות מאליפות בגיל ובחדוה

תבענה שפתינו ברכה נעימה

לידידינו מכובדינו המפורסם לשם ולתהילה

מוכתר בכל מידה נכונה

הרב שמואל בנימין שיפר שליט"א

ומשפחתו הכבודה

וינה

לרגל יום חגינו הגדול

במלאת חמישים שנה ליסוד ישיבתינו הק'

שאו ברכה מאת השי"ת

להראותכם בהצלחת נצח

מתוך רוב נחת דקדושה

ותזכו להמשיך בפעולתיכם הכבירים

להרבות כבוד שמים

הנהלת הישיבה

מוסדות התורה כתר תורה במקסיקו

הננו שולחים את ברכותינו הלבביות
לכבוד הישיבה הרמה
"בית מאיר"

מיסודו של ראש הישיבה, משיירי כנסת הגדולה
מורינו הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל
לרגל מלאת חמישים שנות הרבצת תורה

ולבנו ידידנו הדגול, ראש הישיבה
הרב הגאון המפורסם **רבי צבי רוטברג** שליט"א
אשר מצודתו פרוסה במקסיקו
ונהנין ממנו עצה ותושיה בעזהשי"ת

אנו מאחלים, שיאריך ימים על ממלכתו
וירחיב גבולו בתלמידים הגונים מתוך רוב שמחה ונחת
עד ביאת גואל צדק בב"א

בכבוד רב
הנהלת מוסדות כתר תורה במקסיקו

הרב מנחם יוני
ראש הישיבה הגדולה

הרב אברהם שבות
ראש המוסדות

מוסדות ארם צובה - מכסיקו

הננו להרים כוס של ברכה נאמנה
לכבוד אהלה של תורה
"ישיבת בית מאיר"
בני ברק
לכבוד יום חגה יובל שנים להוסדה

אלפי ברכות לכבוד
הגאון ראש הישיבה
רבי צבי רוטברג שליט"א
בנם של קדושים
הגאון הגדול רבי זלמן רוטברג זצלל"ה
מייסד הישיבה הקדושה

אשר העמידונו בקרן אורה באורח חיים סלולה
יזכה לשפע ברכה והצלחה לעד
בבריאות איתנה ונחת עדי עד
בהרחבת גבולות דקדושה
לשם ולתפארת בתוך עם סגולה

המברכים נאמנה
הנהלת מוסדות ארם צובה - מכסיקו

יקר תפארת

תשית לראשו עטרת פז

ברכות לראש משביר

למנהל הישיבה המסור

בכל לבו ומאודו להצלחת הישיבה

נאמן ביתם של

מרן ראש הישיבה זצ"ל

ויבלחט"א **מרן ראש הישיבה** שליט"א

רבי **מנחם מרגלי** שליט"א

ועמו רעייתו מנב"ת

מרת **יפה** תחי'

העומדת לימנו בכל מעשיו הכבירים

יפתח ה' את אוצרו הטוב

להריק להם שפע ברכה בכל מעשיהם

ומברכתו יבורך ביתם בשובע שמחות ונחת עולמים

לאורך ימים ושנים

מעומק הלב

הועדה המכינה

I.C.A.D אדריכלים
www.icad.co.il

צרור ברכות מעומק הלב נשגר
ל"ישיבת בית מאיר"
בני ברק

לראש הישיבה הגאון רבי **צבי רוטברג** שליט"א
ולכל צוות רבני הישיבה שליט"א
למנהל הישיבה הרב **מנחם מרגלי** שליט"א
תלמידיה ובוגריה

לרגל יום חגה
במלאת לה יובל שנים

שאו ברכה ממעון הברכות
להגדיל תורה ולהאדירה
מתוך הרחבת הדעת, חיי נחת ושמחות

המברכים נאמנה

אשר איבגי נחום קרמן

ברכות עד בלי די

בשנת היובל הזאת, ביום חגה של הישיבה

בלב מלא שמחה מביעים אנו רגשותינו

להנהלת הישיבה ראשיה ורבניה

המתסרים בכל כוחם לקיום הישיבה ברוחניות ובגשמיות

ובפרט למו"ר בנם של קדושים הגאון המובהק

רבי צבי רוטברג שליט"א

ממשיך דרכו בקודש של אביו מגדולי מעתיקי השמועה בדורנו

מרן הגאון הגדול רבי זלמן רוטברג זצוק"ל

אנו תפילה להשי"ת שתזכו לעוד שנים ארוכות ומבורכות

מתוך אושר ועושר בבריות גופא ונהורא מעליא

עד אשר נעלה לציון ברינה בב"א

בברכה נאמנה

בוגרי הישיבה והכולל

שבמדינת ארגנטינה

בס"ד אדר ראשון תשס"ח

למורינו ורבינו רבי צבי רוטברג שליט"א

ראש ישיבת "בית מאיר" המעטירה

ממשיך דרכו של אביו **הגאון הגדול רבי זלמן** זצוק"ל

לרגל כנס היובל והתחדשותה של הישיבה הקדושה

שיהיו בעז"ה בכ"ד באדר שני תשס"ח

"והיא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכלתיה ענבים"
שעה זו שעה נאה היא, התורה מכה שורשים כבוד השמים מתרבה
קירות הלב הומים, דלה שפתינו אך הדברים מן השפה ולפנים הם
קצה של הוקרה אבל אמיתי, על כך חשוב הוא ובטח ישמע.

כמה יפה זכייתנו, רבינו הגדול הואיל להתמסר אלינו במשך רבות בשנים
אל אזובים מגששים בסלע, להעביר לנו את דבר ד' הלא הוא הגמרא
להנעים עלינו את העיון, להלהיבינו אל עמל התורה, לדבוק בה באהבה
לנטעה בלבנו, אשרי מי ששמע את שיעוריו, שחזה בכבוד התורה

ועם הזמן שנא עמלו פרי, נהפכנו, אנשים קשיי יום, רדופי יגיעת פרנסה
שהרכוז מהם והלאה. כל אחד, עלה מאד נהדף, אכן שנינו והשתנינו
היום אנו מבינים, היום כבר אנו נהנים ממאמץ בלימוד, אף יודעים לשאול
קובעים עיתים לתורה בכל יום, מגבירים התמדתינו בה, היום אנו כבר בני תורה
והרבה בזכות רבינו שליט"א

מתפללים אנו לה' יתברך:
נא, תן לרבינו את היכולת להמשיך להרביץ תורה בישיבה הקדושה
להרים את קרנה לנחת עם ישראל, עוד רבות בשנים
והוא ונוות ביתו הרבנית הדגולה חיה שתח"י
אשת חיל אם הישיבה עומדת תמיד לימינו
יתקיים בהם "דשנים ורעננים יהיו"

אנא, גם בזכות שהשכיל אל דל ולא שכחנו.
בשעת רצון זו, גם עלינו נתחנן לחונן לאדם דעת: פתח ליבנו בתורתך

שומעי לקחו בביהכנ"ס "דברי שיר"

קובץ תורני הלכתי

מבקשי תורה

רח' הרב בלוי 10/ה' ירושלים טל' 02-5817-917

לישיבת בית מאיר

המפוארה והמהוללה

בראשותו ובהנהגתו של

רבינו ראש הישיבה

הגאון רבי **צבי רוטברג** שליט"א

חבר הנהלת נשיאות הקובץ

לרגל שמחת היובל

להקמת הישיבה הקדושה

ע"י מורנו ורבנו מרן הגאון הגדול

רבי **זלמן רוטברג** זללה"ה

ולאמה של מלכות - אם הישיבה

הרבנית הצדקנית מרת **שרה** תליט"א

בת מרן הגאון הגדול רבי **מאיר קרליץ** זללה"ה

אשר לשמו ולזכרו נתיסדה הישיבה הקדושה

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים

שכאשר זכתה הישיבה במשך חמשים שנות קיומה

להעמיד תלמידים רבים גדולי תורה ויראה

מרביצי תורה רבנים ויושבי על מדין

כן תזכה להמשיך עוד רבות בשנים להעמיד תלמידים הרבה

לד' ולתורתו לתפארת בית ישראל

ברגשי כבוד

חברי הנשיאות הנהלת הקובץ חברי המערכת

כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו
כי מלאך ד' צבקות הוא

למורינו ורבינו
מרן ראש הישיבה הגאון רבי צבי שליט"א
המדריכינו ומנחינו על דרך אמת בכל צעד ושעל בחיינו

למורי ורבי
הגאון רבי זאב שפירא שליט"א

למורי ורבי
הגאון רבי דניאל גינזבורג שליט"א

למרן המשגיח
הגאון רבי יונתן שרגא דומב שליט"א

לאם הישיבה הרבנית תליט"א
ולכל הבית הגדול
במלאת יובל שנים לישיבתינו - ביתינו

ברכת 'מזל טוב' שלוחה מעומקא דליבא
והצלחה בדרך רבותינו זצ"ל ובראשם
מרן ראש הישיבה זצ"ל
אשר בקשותיו האחרונות אלי היו
'תתפללו עלי אתה וביתך' כי כל מה שיש לכם שלי הוא

בברכה
שמעון זאב לף - ביתר
ובית הכנסת "טוב דעת" - ביתר
ע"ש מרן זצוק"ל

מוסדות אהל חוה
בעיר הקודש ירושלים תובב"א

ברכות לראש משביר המשמש למוסדותינו כאב רועה ואביר
מרן ראש הישיבה הגאון האדיר,
נצר תפארה, ממשיך השולשלת המפוארה, אישיות רב המעש הכבירה,
בנש"ק אדירי התורה, מוסרי הנפש להקמת עולה בטהרה,
נושאים על ליבם סיבלם של ישראל וכל צרה,
הגאון הגדול ר' **צבי רוטברג שליט"א** ונו"כ הרבנית תליט"א
בן מוהר"ב הגאון הגדול ליבן של ישראל הרב ר' **זלמן רוטברג** זצוקל"ה
ולהבדלח"ט הרבנית הדגולה מרת **שרה** רוטברג מנב"ת
וכל משפחת הישיבה המפוארה הנושאים בעולה **ישיבת בית מאיר** המעטירה

ברכות לראש משביר
לרגל מלאת יובל להקמת המשכן המפואר לתורה.
שאדניו הושטטו להגדלת כבוד שמים לרומם קרנה ולהאדירה
בקירותיו הומעו תמצית החלב והדם לגדל כל מידה טהורה
על גגו נקשר הענן ללבבות בם שכינה שורה

מקום בו משקים עדרים עדרים עד יענדו הגדול שבכל זר ועטרה
מקום בו הדרך ומנהג עיין טובה ולב טוב הם דבר מן השורה
מקום בו רצון ה' הוא האבן המאירה
מקום בו תורת חסד לב ונפש למען כלל ישראל מסורה

זאת השמש המחממת הזורחת המאירה
וקרני הזוך והיושר לכל הסובב מחדירה
ומטובם משפיעה ללא כל סיבה ותמורה לכל אשר בן ישראל נקרא

כה יתן ה' וכה יוסיף עדי זקנה ושיבה דשנים ורעננים
בבריאות גופא ונהורא מעליא וכוחות איתנים
להמשיך את שנטעו דורות ראשונים
וכמעשה אבות המשיכו והגדילו בנים
שימשיכו מפעליו של מרהנ"י שליט"א לתת נחת לשוכן מעונים
מתוך הרחבת הדעת לראות תלמידים ותלמידות בנים ובני בנים
בתורה ומצוות עוסקים ויראת ה' קונים
עד לציון גואל יבוא וישמע כל רננים
בעת בנין אריאל ובעת יקיצו ישנים

צרור ברכות

ביום חגה של הישיבה במלאת לה
יובל שנים נביע בזה את שמחתנו על
התקשרותינו אל
מרן ראש הישיבה רבי **זלמן** זצללה"ה
ואחריו בקודש ראש הישיבה
הגאון ר' **צבי רוטברג** שליט"א
התקשרות זו קבעה
בתוכנו את אהבת התורה ולומדיה
נברך ונאחל לכל **רבני הישיבה** שליט"א
ובתוכם לחתננו היקר
רבי **יצחק גרשון וולף** שליט"א
עוד יובל שנים של העמדת תורה בטהרה
מתוך בריחות גופא ונהורא מעליא

ברכה מיוחדת נשגר לכבוד
אם הישיבה
הרבנית **שרה** רוטברג תליט"א
אשר עמדה כצור איתן לצד מרן רה"י זצללה"ה
ורב חלקה בבנין ישיבתנו הקדושה
יאריך ד' ימיה בטוב עוד ינובון בשיבה
דשנים ורעננים יהיו

מאחלים בכל לב
גבריאל ורחל שליידער
לונדון

בעזהי"ת

הברכה אחת היא

לביתינו
בית היוצר באנו
משעריו לא נצא
ודגלו עלינו אהבה

למורינו הגדול
רבינו ראש הישיבה שליט"א
מאיר דרכנו, מסולל נתיבותינו
מדריכנו ומנחנו על דבר אמת
מנווט אותנו ואת ביתנו במסילה העולה
ולעטרת בעלה מנשים באוהל תבורך
הרבנית תליט"א

לאמה של מלכות
אמנו-אם הישיבה
שכל אשר לנו-שלה

למשגיחים, למגידי שיעורים
לצוות הישיבה הקטנה והגדולה
לבני הישיבה ולאברכיה היקרים

ביום חגנו נברך ונתברך
יהי רצון שנזכה שימשיך המעיין לנבוע
ותימשך השקיית העדרים
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא
ורוב נחת כל הימים

גבריאל קוסובר וביתו

עטרת ברכות

ברחשי כבוד ויקר וברגשי הערכה עמוקים
אביעה בזה ברכותיי הנאמנות מקרב לב
למעכ"ת גיסי הדגול, ידיד נפשי
מאישי הסגולה ומגדולי מרביצי התורה והדעת
הגאון המובהק הנודע בשערים
רבי צבי רוטברג שליט"א
ראש הישיבה הקדושה

בנו-יחידו וממלא מקומו של אביו הנערץ
מרן **ראש הישיבה** ומייסד הישיבה זצוק"ל
שממעיינות תורתו ומוסריו שאבנו וינקנו,
לפני דור דורים בתקופת הבראשית של הישיבה
ועמו מעכ"ת מרביצי תורה רמ"י הישיבה ומנהלה הרוחני שליט"א
אלפי תלמידים ובוגריה בכל התקופות והזמנים
במלאת שנת היובל להקמת
מבצר התורה המפואר
על שמו המבורך של
גאון התורה **מרן הגר"מ קרליץ** זצוק"ל

שאו ברכה מאת ד' נותן התורה וחפצו בידכם יצליח
להרחבת גבולות הקדושה והאדרת קרנה של
תורה ויראה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

בהוקרה רבה ובברכה נאמנה
אחד מצעירי התלמידים
אברהם יוסף לייזרזון
יו"ר החינוך העצמאי בארץ ישראל

שיר ושבחה

ברגשי גיל מתוך הוקרה וידידות
נשגר בזאת את ברכותינו
לכבוד
ישיבת בית מאיר

לרגל חמישים שנות הרבצת תורה והעמדת תלמידים
בראשות ראש הישיבה הגאון רבי **צבי רוטברג** שליט"א

מיסודו של אביו הגאון הגדול **רבי זלמן רוטברג** זצ"ל
ואם הישיבה הרבנית מרת **שרה** תחי' אוי"ט

בזאת נזכיר גם את רבותינו הגדולים
הגאון **רבי חיים שאול קרליץ** זצ"ל
הגאון **רבי ראובן יהושע גינזבורג** זצ"ל
הגאון **רבי ראובן פיין** זצ"ל

יהי ה' עמכם להשרות השכינה במעשי ידכם
בהרבצת תורה והעמדת תלמידים
שתולים בבית ה'
מתוך רוב נחת דקדושה
להגדיל תורה ולהאדירה

החותמים בברכה
יוסף שליידר, דוד שליידר, מנחם שליידר
גייטסעד

מכון משנת רבי אהרן
MISHNAS REBBI AARON PUBLICATIONS
ע"ש משפחת שיק

מיסודו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי יוסף חיים שניאור קוטלר זצוק"ל

הרב ארי' מלכיאל קוטלר שליט"א - נשיא

בס"ד

הרב צבי רוטברג
יו"ד המכון

Rabbi Tzvi Rotberg
Director

ספרי משנת רבי אהרן

ספרי נועם שי"ח

קובץ תורני נהוראי

קובץ תורני נטעי נעמנים

קובץ תורני נטע משפט

מפעל מפרשי הסמ"ג

מפעל שפתי ישנים

מפעל משנת זרעים

מפעל משנת טהרות

מפעל יד משה צבי הלוי

ברכותינו ואיחולנו הלבביות שלוחות מקרב לב ונפש, אל האי בית אולפנא רבתא הישיבה הק' "בית מאיר" החוגגת יובל שנה מעת הוסדה, בו השקיע כל אונו ומרצו דודנו מו"ר הגאון רבי זלמן רוטברג זצוק"ל, הוא הגבר אשר ייסדה וגם טיפחה מתוך מסירות נפש, עץ החיים אשר שתל במרומי עולם התורה, והיה לארז אדיר, בס"ד נושא ענפים ועושה פרי, בצל דליותיו ישכונו דורות של תלמידים – גדולי תורה תלמידי חכמים ומרביצי תורה, אשר להם יעגן להם ישבר כלל ישראל, ובארותיו משתלחים על פני מרחב העולם היהודי.

הציר היחיד עליו היה סובב כל עולמו, היתה תחושת שליחותו הגדולה להעמיד תלמידי חכמים. העמל והעיון מתוך יגיעה היתה צורתו, והיא אשר מילאה את כל עולמו ודרישתו מתלמידיו, בהתקרבות נפלאה עם תלמידיו, עליהם הרעיף טללי תחיה מתורתו ויראתו לתמכם לסעדכם ולהעלותם בדרכי הלימוד והעיון בעומק ורום. אהבה עזה היה רוחש לבו היוקד לכל תלמיד בנפרד. בעדינות תחושותיו ובאצילות רגשותיו ידע לחרוש חריש עמוק ולסלול מסילות בלב כל תלמיד ותלמיד, והכל מתוך פשטות ונעימות נפלאה.

בחגיגת היובל נעמדת לפני דמות דיוקנו של דודי מו"ר זצוק"ל, שהקריא (לפני שלש וחמש שנה) לפני מאמרו של מרן רשכבה"ג הגאון רבי חיים עוזר גראדזענסקי זצוק"ל, אשר כתב לכבוד ספר היובל שיצא לאור לכבוד רבו הגדול מרן הגר"ש שקאפ זצוק"ל, "אם אמנם ביודעי ובהכירי את תכונת נפשו הזכה והעדינה וענות צדקו, ירגיש בזה אי נעימות ויהיו לו למעמסה השבחים בפניו, גם ענין היובל שלא נהגו בו רבנן קשישאי. – אולם ר' שמעון העמסוני, העמוס בעבודת הקדש לשאת משא הישיבה, הנהו מוכרח לותר ולשאת גם את המשא הזאת בגלל תכלית הענין להמציא רווחה להישיבה ולהקל מעליו המעמסה הכבדה ועול החובות הרובץ עליו אשר ידריכהו מנוחה."

כמה תואמים הדברים לאופיו ורוחו של דודי מו"ר זצוק"ל, הוא אשר הקדיש כל ימיו למען תלמידיו והישיבה הק', מעולם לא פשט את עול המעמסה הכבידה מעליו, כידוע מאמרו על דברי הפסוק ישששכר חמור גרם, קיין מאל נישט אויסגעפאקט די פעקלעך, נפשו העדינה ואצילות רוחו סלדה כל גינוני כבוד מלכות ופירסום, אשר היו רחוקים ממנו, ולא נדבק בו מאומה.

אור התורה הבוקע מהישיבה הק', היא פרי עמלו ויגיעתו, תוכה רצוף מסירות נפש מעת הוסדה. מעיין התורה זה ממשיך ומפכה יובל מים חיים, נמשך חזונו ומפעל חייו בהישיבה הק' בנשיאותו של בן דודי היקר הגאון רבי צבי רוטברג שליט"א, ואתו ש"ב היקרים וחברי ההנהלה שליט"א, ממשיכי שלשלת התורה מסירתה ומסורתה בטהרתה בקדושתה ובצביונה.

לכו בכחם זה לרבות ולקבץ פעלים לתורה ולתעודה, ותקויים בכם תפלת יעבץ (תמורה טז,א) שתתרבו בתורה, ויזדמנו לכם רעים כמותכם, וירבה גבולכם בתלמידים, ותזכו לשנות ללמוד וללמד, לעלות ולהעלות רבים אתכם.

הכו"ח מתוך רגשי הוקרה והערכה,

צבי יצחק רוטברג

601 Private Way, Lakewood, New Jersey • Tel: 732-367-1060 ext. 224 • Fax: 732-905-5285

השלוחה בא"י : מבוא התנאים 8 אשדוד, טל. 08-8557109

ברכות התורה ערוכות בכל וגם שלוחות, אל מע"כ ראשי ישיבת בית מאיר המעטירה שליט"א, רבניהון ותלמידהון שליט"א, החוגגים את שנת היובל מעת הוסדה ע"י הגאון מוהר"ר זלמן רוטברג זצוק"ל. מה נכבד היום בהגלות נגלות רוח של התקשרות של תלמידי הישיבה ומוקירי תורה, להמשיך שלשלת התורה בכל יפיה ותפארתה, טהרתה וצביונה.

כל ישיבה שעולה בידים תרוצות ליסודה היא בית מבצר
וחומת אש לתורה ולמצוה, אבל אין שיעור וקצב לעמל הבונים
(אגרות חזון איש ח"ב סז,א).

חמשים שנות קיומה של הישיבה, אשר זכתה להעמיד בני עלי', בית מבצר וחומת אש לתורה ולמצוה, מעידים ומכריזים "אין שיעור וקצב לעמל הבונים", יסודותי' הם מסירות נפש, חיי עולם אשר נטע הגאון מוהר"ר זלמן זצוק"ל, ממעתיקי השמועה של רבותיו הגדולים מצוקי ארץ זצוק"ל, מתוך עמל ויגיעה וגודל עמקותו, זכה לרומם כבודה של תורה ולהאדיר מצוותיה.

וזאת הברכה שלוחה אל מע"כ בנו הגדול, **ידידנו היקר הגאון רבי צבי רוטברג שליט"א**, ראש הישיבה, אשר בעוז רוחו בחכמה ובתבונה, ממשיך להרחיב ולהגביר מעיינות התורה, בבארות אשר נוסדו ונחקקו מתוך מסיר"נ והכרה עמוקה לנצחיותה של תורה. ממעון הברכות יבורך להמשיך ולהוסיף נדבכים במלכות התורה, לראות פרי בעמלו שכר פעולותיו הברוכות והפוריות, בבריות גופא נהורא מעליא ורוב נחת אושר ושמחה כל הימים.

יכונן ה' מעשי ידיכם ופעלכם ירצה להגדיל תורה ולהאדירה.

וע"ז בעה"ח לכבוד התורה לומדי' מלמדי' ומחזיקי'

ארי' מלכיא' קוטלר

בלאאמו"ר הגריח"ש זצוק"ל

ירוחם אולשין | דוד צבי שוסטאל | ישראל צבי ניומאן | מתתיהו חיים סלומון

ברוכים מפי עליון

הננו להביע בזאת את רחשי ברכותינו
לגבאנו המסור במקסיקו
רב הפעלים לתורה וחסד, עמוד התווך
העושה ומעשה למען ישיבתינו הק'
הר"ר **יוסף משען** שליט"א
ורעייתו הכבודה רבת הפעלים בחינוך וחסד
מרת רינה תחי'

יזכהו השי"ת לכל טוב במילוי משאלות לבו לטובה
בבריאות גופא ונהורא מעליא
מתוך נחת כל הימים

ברכה מרובה תבואתה
לראש יקירינו מפארי גדולי ישיבתינו הק'
הרה"ג ר' עזרא נקש שליט"א
אשר נושא את משא הישיבה במסירות אין קץ
ורעיתו הכבודה הצנועה מרת אדלה תחי'

ימלא השי"ת כל משאלות לבם לטובה וברכה
בהצלחה בכל העניינים
בבריאות גופא ונהורא מעליא ונחת עולמים

הנהלת הישיבה

טוב עין הוא יבורך
לידידנו היקרים והאהובים
עושי צדקה וחסד טובי עין הם יבורכו
אשר נשא להם אותם לרומם בית אלוקינו
וזכו בחלקם להיות
פרנסי הישיבה
איש איש בשמו הטוב

ר' משה קאין הי"ו
ר' יוסף ור' עבדו שאקלו הי"ו ואמם מרת טוני תחי'
ר' עזרא ובנו ר' יוסף שאקלו הי"ו
ר' חיים כוכב ובנו ר' יעקב כוכב הי"ו
ר' שלמה חזקי הי"ו
ר' אברהם רזניקוב הי"ו
ר' בטו סנדו הי"ו
ר' הלן שאולי הי"ו
ר' טוניו טואצ'י הי"ו
אברהם אשכנזי פינטו הי"ו
ר' שלמה מסרי הי"ו

יתברכו מפי עליון במילוי כל משאלות לבם לטובה
מתוך הרחבת הדעת בריאות גופא ונהורא מעליא
ומי שנותנים נר למאור וכו' הקב"ה ישלם שכרם

הנהלת הישיבה

כי תקדמנו ברכות טוב
לידידנו היקרים והאהובים
עושי צדקה וחסד טובי עין הם יבורכו
אשר נשא להם אותם לרומם בית אלוקינו
איש איש בשמו הטוב

ר' בטו אמקיה הי"ו
פטרון מפעל המבחנים
ר' בני אמיגה הי"ו
פטרון מפעל המסכתות

נדיבי הישיבה

ה"ה
ר' אברהם ואליהו דיין הי"ו
ר' אליאס לוי הי"ו
ר' מרדכי סידוק הי"ו
ר' פפה סהר הי"ו
ר' יעקב רומנו הי"ו
ר' אברהם ובנו ר' יצחק טואצ'י הי"ו
ר' משה נדר הי"ו
ר' יעקב ובנו ר' אברהם שרם הי"ו
ר' ראובן ברקו הי"ו
ר' בטו אשכנזי הי"ו
ר' עזרא טוסייה דיין הי"ו

יתברכו מפי עליון במילוי כל משאלות לבם לטובה
מתוך הרחבת הדעת בריאות גופא ונהורא מעליא
ומי שנותנים נר למאור וכו' הקב"ה ישלם שכרם

הנהלת הישיבה

אלה אזכרה

לפנים המשרתים בחיל ורעדה
לא ימושו מהיכל ד' ויהיו ידיהם אמונה
ויטו שכמם לייסדה מהן יתד ופינה
אור תורתם הפציע שבעתיים באור החמה
בהכשר ביתרון ובכוב חכמה
עדרים עדרים שתו מימיהם בצמאה
בשפר אמריהם ובדמותם כי עצמה
איש על עמדו השפיעו זיוה הודה והדרה

מורינו ורבותינו הגאונים:

רבי חיים שאול קרליץ זצללל"ה
רבי שלמה שמשון קרליץ זצללל"ה
רבי ראובן פיין זצללל"ה
רבי גבריאל לרר זצללל"ה

לזכר עולם בהיכל קדושים וטהורים

זכרם לא יסוף לנצח נצחים
אשר לעולם תוקד בלבות בנים
יקיצו וירננו לקץ הימין
וישיבו לחדש כנשר נעורים

לזכר עולם בהיכל קדושים וטהורים

לאנשי השם גיבורי הכח לעזרת ד' בגיבורים
נתנו עיניהם ליבם ומאודם להיות דואגים
לפריחת הישיבה וביסוסה הטו שכמם
לרווחת בניה קבעו עצמם עושים ומעשים
להגדיל תורה ולהאדירה תדיר היו נכונים
בעצה ותושיה באמץ כח ורב אונים
אהבתם בערה בלב אדונינו
מרן ראש הישיבה זצללה"ה ובלבו חרוטים
לתמכין דאורייתא יקבעו ספר דברי הימים
מחזיקי עץ החיים

רבי אליעזר אלפא זצללה"ה
רבי דוד רוטברג זצללה"ה
רבי שמריהו יוסף קרליץ זצללה"ה

זכרה להם זאת אלוקים לטובה
ויוחקו בספר לזכר עולם בספר תומכי התורה

לזכר עולם יחרטו בהיכל הברכה

זכרה להם אלוקים אות לטובה
לאשר הטו שכמם לבא לעזרה
והוזילו זהב מכיסם להעמידה באהבת נפשם ובמאודה
ממסד ועד טפחות חברו יחדיו ליסדה
וזכו בקנין נצח לעולם לזכרה
חזקו ברכי דרבנין העמידו תורה
לפסג ארמונותיה מגדלה ויכלה
היה הנדיבים הדגולים
מחזיקי עץ החיים

הרב ר' יחיאל לדרמן ז"ל וזוגתו מרת נחמה פראדל ע"ה
בנדבם את בית המדרש

י' יצחק אייזיק בייקער ורעייתו מרת חיישא קיילא ע"ה
שהיו לעזר ואחיסמך בשנותיה הראשונות של הישיבה

ר' צבי סיטטין ז"ל וזוגתו מרת דבורה מרים ע"ה
בנדבם את חדר האוכל

ר' פנחס זיידמן ז"ל וזוגתו מרת חנה ע"ה
בנדבם את חדר האוכל הראשון בבנין הישיבה לצעירים

ר' משה פרומר ז"ל וזוגתו מרת רחל לאה ע"ה
בנדבם את הקרקע לבנין הפנימיה

זכרם לעד בהיכל קדושים וטהורים
צדקתם כזוהר הרקיע מזהירים ומאירים
נשמתם צרורה בצרור מזכי הרבים
תורה מגדילים ומאדירים
נר זכרון בהיכל ד' לנצח נצחים

ברכות נאמנות

מקרב לה נביע את הכרת תודתינו

אל איש הרוח יקר יקרים, רב פעלים

ר' חיים פרידמן הי"ו

ימלא ד' משאלות לבו לטובה

מתוך רב נחת ברכה והצלחה

ישא ברכה מעם ד'

ברוב נחת כל הימים

המאחלים בכל לב

הנהלת הישיבה

הועדה המכינה

ברכות מעומק הלב

להגאון רבי צבי רוטברג שליט"א

ראש הישיבה הגדולה והמפורסמת "בית מאיר"

לחגיגת חמישים שנות קיומו של מבצר התורה והיראה בעירינו

שהעמיד אלפי תלמידי חכמים, רבנים ומורי הוראה

מיסודו של **הגאון הגדול רבי זלמן רוטברג** זצ"ל

מגדולי מרביצי התורה בדורנו

ע"ש מרן שר התורה רבי מאיר קרליץ זצוק"ל

שיזכו בעזהשי"ת להמשיך ולהשקות מבארה

של הישיבה הקדושה ולהעמיד

תלמידים הרבה ברוחם של מורי דרכה ומכווני נתיבותיה

בברכה והוקרה

ישכר פרנקנטל

ראש העיר

לישיבת בית מאיר

שאו ברכות לרגל יובל שנים ליסוד הישיבה ולחתני **הרב שמעון לף** שליט"א

יישר כח על פעלך למען הרמת קרן התורה וההוראה בקרב הבני עליה

שע"י "ישיבת בית מאיר"

במשיך בעשייתך למען כבוד התורה ולומדיה

ובזכות זו תזכה לאריכות ימים ושנים יחד עם בתינו נות ביתך תחי'

ישראל יצחק קראהן

שירה וברכה

בלב מלא שירה ורננה, קמיה שוכן מעונה,
נישא ברכה והוקרה, תהילה והודאה,
לישיבה הקדושה, המפוארה והמהוללה,

ישיבת בית מאיר

בראשות ראשי הישיבה,
מעתיקי השמועה ומפלסי המסילה זצוק"ל ויבלחט"א
אשר זה כיובל שנים משרישים
ומעמידים תלמידים הרבה בקרב ישראל.
ברכה מיוחדת לבוגרי הישיבה החשובים,
אשר איוו למושב להם את עירנו המעטירה,
עיר התורה בהרי יהודה.
מי יתן, ומבינוס זה יהיה יתד ופינה לביסוס ממלכת התורה והיראה,
המלמדת את בני יהודה קשת במלחמתה של תורה

ביקרא דאורייתא

מאיר רובינשטיין
ראש העיר

אלפי ברכות
מקרב לב נביע את ברכותינו לכבודה הישיבה החשובה
"ישיבת בית מאיר" לרגל חגיגת היובל

ולמנהל הישיבה המסור **הרב מנחם מרגלי** שליט"א
שאו ברכה והצלחה במילוי כל משאלות לבכם לטובה
להגדיל תורה ולהאדירה

בהוקרה
דפוס ישורון
יעקב גנץ & יעקב ריטר (גינגי)

לע"נ

הר"ר **שלמה ב"ר אליעזר ז"ל**

מאיער

מאנטוירפן

אשר זכה לאכסן את ראש הישיבה ידידינו

הרב הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל

במשך הרבה שנים

נלב"ע כ"ז שבט תשס"ח לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה

נדבת חתנו

אברהם יעקב בראסינר

לונדון

בית המדרש "חמדת צבי" - בני ברק

כוס של ברכה

משגרים אנו את ברכותינו המאליפות לכבוד ישיבת "בית מאיר"
מהישיבות הותיקות בעיר התורה - בני ברק לרגל יובל שנים להווסדה

יה"ר שתשרה השכינה במעשה ידכם להמשיך ברב עוז ותעצומות
בהעמדת תלמידי חכמים מופלגים להגדיל תורה ולהאדירה

הרב יקותיאל דרורי
ראש הכולל

ברכה לראש משביר

מתוך רגשי - ואהבה אביע את ברכתי

למעלת כבוד מורי ורבי

גדול העצה ורב התבונה

מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי צבי רוטברג שליט"א

ממשיך דרכו של מייסד הישיבה

אבינו מורינו ורבינו הגאון האדיר רבי זלמן זצוק"ל

לכבוד שמחת בני הישיבה לדורותיה מעמד כינוס 'יובל החמישים'

יהא רעוא מן שמיא

שיזכה להמשיך בהרבצת תורה כפנינים בברכה בעמלו

בהעמדת תלמידים ברב נחת כל הימים,

באריכות ימים ושנים להגדיל תורה ולהאדירה עד נזכה לקץ הגאולה

המברך בידידות עמוקה

משה גרביצקי ומשפחתו

לוס - אנג'לס

לוי מפעלי מתכת בע"מ

מיטב הברכות והאיחולים לישיבת "בית מאיר"

ולראש הישיבה הגאון רבי צבי רוטברג שליט"א

ולמנהלה המסור הרב מנחם מרגלי שליט"א

לכבוד חמישים שנות קיומה של הישיבה

יהי רצון שתזכו להגדיל תורה ולהאדירה
ולהעמיד דורות של תלמידי חכמים

בהוקרה רבה
חיים לוי

ברכה לראש משביר

לכבוד מורי ורבי מרן ראש הישיבה

הגאון ר' צבי רוטברג שליט"א

ברכות מאליפות לרגל מלאת יובל שנים

לישיבה הקדושה - כור מחצבתי

יה"ר שיזכה, להאריך ימים על ממלכתו

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

יחד עם כל העושים במלאכה

לראות פירות מתוקנים בהמשכת דרכו של

מרן ראש הישיבה זצוק"ל

ויזכו להגדיל תורה ולהאדירה

הכו"ח לכבודה של תורה

משה ברוך פכטר

הרב המקומי

מטולה

לישיבת בית מאיר

שאו רוב ברכות לרגל יובל החמישים

בהוקרה

שומרון - חברת נקיון

איגוד
מנהלי הישיבות
ומוסדות תורניים

אחותנו את היי לאלפי רבבה

לישיבת "בית מאיר"

שאו ברכות לרגל יום חגכם במלאת חמשים שנות הרבצת תורה

יהא רעוא מן שמיא שתזכו
להרבות פעלים לתורה ויראה
ולהרחיב גבולות הקדושה למען כבוד שמים

בהוקרה
הנהלת האיגוד

ברכות מאליפות

שלוחה בזאת לישיבת בית מאיר
במלאות 50 שנה ליסוד הישיבה

שאו ברכה והצלחה בכל מעשה ידכם

בהוקרה

מלא חפניים ברכות

אנו מצרפים בזאת את ברכותינו
לישיבת "בית מאיר"
לרגל השמחה בשרויה במעונכם
חמישים שנה לייסוד הישיבה

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים
שיושפע עליכם שפע רב
והצלחה בכל מילי דמיטב

מאחלים
אריאל איבגי
וצוות אריאל אקספרס

ברכות מאליפות
לישיבת "בית מאיר"
ראשיה, רבניה ותלמידיה לרגל מלאת חמישים ליסוד הישיבה

שאו ברכה
והמשיכו להרביץ תורה ויראת שמים

מנדל - חומרי בנין

ברכות שמים ממעל

רוב ברכות והמון איחולים
אשגר מעומקא דליבא

לכבוד ראש הישיבה
הגאון רבי צבי רוטברג שליט"א
ממשיך דרכו של אביו
הגאון הגדול רבי זלמן רוטברג זצ"ל

ראש ומיסד הישיבה
במלאת לישיבה יובל שנים

יה"ר שהברכה תלוה אתכם כל הימים
בהרבצת תורה לתלמידים רבים
מתוך סיעתא דשמיא והרחבת הדעת

המברך בכל לב
יעקב גראודנין

ברכות נאמנות
שלוחות בזה לישיבת בית מאיר
לרגל מעמד כנס היובל הגדול
במלאות 50 שנה ליסוד הישיבה

שאו ברכה והצלחה בכל מעשה ידכם
בידידות
רשת ליבוביץ רשת פאביו

לכבוד האי גברא רבה

אוהב ישראל, איש האמת

בעל נועם המדות הטובות

משלשלת היוחסין

ראש הישיבה

הרב הגאון רבי **צבי רוטברג** שליט"א

מאחלים ומברכים את כבוד תורתו

בברכת ירחיב ה' גבולו וגבול התורה והקדושה

בלימוד התורה לשמה וריבוי התלמידים

ויקויים בכם

כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים

מאחל

שלום גורי ומשפחתו

ברוקלין - ניו יורק

לישיבת בית מאיר

ברכות לראשי הישיבה שליט"א

ולכל ההנהלה

ליובל החמישים

תזכו עוד שנים רבות להאדיר תורה

עולמי "נסיעות ותיירות" בע"מ

בני ברק

תשית לראשו עטרת פז

התודה והברכה היקר והגדולה

לפרי עץ חיים - ישיבתנו הק'

מעכ"ת הרב המופלג בתורה ובכל מדה נכונה

רב הכשרון והמעש

רבי עוזיאל שרעבי שליט"א

הוא הגבר אשר נשאו לבו אותו לשום את

משא "היובל" על שכמו ברב כח ובכשרון המעשה

ליסדו להקימו ולשכללו מן המסד עד הטפחות

ולנווטו בחכמה ובדעת ובתבונה במסירות אין קץ

יריק ד' שפעת ברכתו על כל תהלוכותיו וירבה הצלחה

בכל מעשי ידיו ומברכתו יבורך ביתו בשובע שמחות ונחת

עולמים לאורך ימים ושנים

הברכה אחת לרעיתו הדגולה מרת **רבקה** תחי'

שותפה נאמנה לכל מעשי ידיו הברוכים

מנשים באהל תבורך

הנהלת הישיבה

ברכה עד בלי די

לידיד נפשנו הדגול יקר יקרים

ר' יוסף סטמבולי הי"ו

אשר מפליא במסירותו לישיבה הק'

ישא ברכה מאת ד'

הנהלת הישיבה

בהיכלו
תבנית ההיכל
אומר כבוד
יסודות ההיכל
בשערי ההיכל

תבואנה בהיכל מלך

תהילים מה, טז